

Sz. Lukács Imre

**Nagy Imre testamentuma,
a Magyar Golgota**

Egy igazi ügynök beismerő vallomása, üldöztetése és végrendelete

Rejtvény: az ügynök családi neve?

AJÁNLÁSOK:

A szerző semmi felelősséget nem vállal a leírtakért. Mindez látomás és vízió. Zagyva magyar történelem. Ha a regény szereplői magukra ismernének, neveik véletlenül egyeznének, az eseményeket és párbeszédet, igaznak, megtörténtnek hinnék, az csak kitaláció. Minden kitaláció. A főregíró ezért elnézést sem kér, meg sem köszöni. Betegápolást sem vállal.

A gyengébb idegzetűek az olvasást már most abbahagyhatják.

Putyin:

„A posztkommunista országokban a demokrácia intézményrendszerének működése még korántsem tökéletes.”

Textusok:

Apostolok cselekedetei 4: 20.

„Nem tehetjük, hogy ne mondjuk el azt, amit láttunk és hallottunk.”

Filippi 1: 9-10.

„Én azért imádkozom, hogy a ti szeretetetek még jobban-jobban bővüljön ismeretben és minden értelmességben; Hogy megítélhessétek, hogy mi a rossz és mi a jó...”

Jézus:

„Aki meg akarja menteni az életét, az elveszíti azt.”

A magas, sovány termetű idősebb főpap megállt az iskolai pad fölé görnyedő fekete képű diák mögött és elégedetten nézegette a német nyelvű dolgozatot. A teremben csend volt, az utcáról sem szűrődött be semmi zaj.

„SIC ITUR AD ASTRA” mormolta maga elé az atya, de az igyekvő tanuló nem tudta pontosan a mondat jelentését, mégis úgy gondolta, hogy valami dicséret lehet, ám megkérdezni nem merte, különben sem lehetett megtörni a csendet. A főpappal ritkán találkozott, leginkább a vasárnapi miséken, a kollégium melletti templomban.

Az atya végigsétált a padosorok között, kopaszodó tarkója meg-megbillent a fekete reverenda fölött. A diák sem akkor, sem később nem kérdezte meg, mit is jelent pontosan ez a mondat, bár soha el nem felejtette. Valami ünnepélyessé tette azokat a pillanatokat, Szívem Imit is boldogság töltötte el, bár nem tudhatta, hogy ezt az emléket sem törölheti el többé az életéből. Meg annyi mást, melyet szeretett volna elfelejteni, meg nem történtté tenni, talán még az életét is.

Idegen volt ott minden. Hideg.

A magas hegyekkel körített Innsbruck hegycsúcsain egész évben hó csillogott. Az igazi síparadicsom, a felvonó, a gyors folyású hegyi patak, a rengeteg, gyönyörű platánfa sem tudta kitörölni emlékeiből a sivár, akácós, kunsági falucskát, az estéli gulya hazatérését. Ha akarta, bármelyik percben hallhatta a kunhegyesi nagytemplom harangszavát, a poros, forró nyarak felcsapódó dűlőútjait látta, amikor a magyar nyelvű könyvei fölé hajolt.

Nem tudta, mit hoz a sorsa, nem is foglalkoztatta annyira, későn érő típus volt, olyan, aki az életét álmaiban, ábrándozásaiban éli meg, ahol minden sikerül, minden úgy alakul, ahogy elképzei. A valóságot teremtette meg ábrándjaiban, a soha be nem következő pillanatokat, amelyek mindig szebbek és édesebbek voltak, mint a hideg-rideg hétköznapiak.

Szívem Imi jól tanult. Néhány hete került a tiroli városba, az őszi iskola-kezdésre, egy messzi falucskából, ahol hónapokig élt, és bár kedvelte a Steinbach am Attersee nevű települést, mégsem kereshette fel soha többé.

Nem élt ott rosszul, csak tanulnia kellett a német nyelvet, a hegy aljába épített Chandler Heimben. A kapujuk a mély, sötét, hideg tóra nézett, csónakházak húzódtak szinte a hegy s a fák alá, és nyár derekától már fürdeni lehetett. Csónakkal meg eljutottak a tó környéki bájos kis falvakba, meg a vendéglőkbe. Hontalan, menekült magyar fiúk népes csapata élt az otthonban. Vezetője a salzburgi állomásról fuvarozta oda az új magyar jövevényeket, a fekete képű fiú csak bámult és talán félt is, ahogy a Volkswagen mikrobusz ablakán ki-kipillantott a kacsaringós hegyi utakra, az éles kanyarokra. Annyi fát és vizet addig soha sem látott. Hosszú út, hosszú vonatkozás volt mögötte, hiszen a treiskircheni lágerből indult Felső-Ausztriába.

Az otthon vezetője, Herr Spaun nem volt bőbeszédű ember, de mindig dolgozott, beszerezte az eleséget, rendet tartott a fiúk között, hétvégeken Salzburgba utazott a családjához, kerek képe kipirosodott, közepes termetét vastag hangjával ellensúlyozta.

Szívem Imre, aki soha sem akart megöregedni, aki soha sem gondolta, hogy az élet majd rajta is átvágtat, mint a gyorsvonat, aki magát inkább gyávának, mint bátornak tudta, aki a legtisztább magyar forradalom és szabadságharc hőse, és árulója lett, nagy kalandnak fogta fel a körülményeit, amelyben minden csak játék, múló idő, mindenki másra igaz, de rá nem vonatkozik. Akár itt se lenne, egy nádfedeles kicsi ház megvárja, a fekete ruhás, kicsi kun asszony, meg gyönyörű szőke kedvese.

Ezt a fiút nem hallották nevetni.

Az otthon kövér és alacsony szakácsnője számtalanszor kérdezte:

- Warum bist Du traurig? - miközben a legjobb falatokat a fiú tányérjára szedte.

- Warum? Warum?

- Ja, warum bist Du traurig mein Herz?

- Ich weiss nicht.

- Miért is? - lepődött meg Szívem menekült -, ha én azt tudhatnám.

Hiába kérdezték tőle, törhette a fejét, nem tudott megfelelő magyarázatot adni; a szomorúság és a magány lényéből áradt. Még az öröm pillanataiban is vele volt, ha árulkodó jegyeit elrejtette egy-egy félszeg, rövid mosoly, mégis úgy burjánzott testében, mint a kóros daganat.

Miért is? Mikor találja meg a magyarázatot? A gyerekkorban keresse? A szépséges szép Szívem fiúk történeteiben? Zavaros, összekuszálódott múltjában? Az aranyos gyerekkorban, amikor a parasztbába világra húzta a gyepszéli árendás házacskában, vagy a későbbi nagy válási jelenetekben, kibékülésekben, amikor rájöttek Kis Szívem szülei, hogy jobb újra megpróbálni az együttélést, éppen az egyetlen, fekete fejű fiuk kedvéért. Később a Porcsíny utcai, Gulyás mama kis házában istállójából átalakított szobában olyankor mosoly költözött a kis huszár arcára, a sok ajándék elkápráztatta, elfeledtette vele azokat a részeg veszekedéseket, amelyek után anyjával együtt szaladhattak az éjszakában, vagy a szülője kerékpárra pattant, őt meg a csomagtartóra ültette és a sötét, elhagyatott utcában, a Juhász Bálint háza után reszkettek a félelemtől, amíg megérkeztek Szülike parányi hajlékába. Még nagy korában is félt abban a görbe utcában, amikor pedig már a Népkörben bálozott, végig futott hátán a hideg borzongás, olyankor füttyörészett, mintha dalénekes, vagy füttymester akarna lenni. Azok a békülési ajándékok elhozták neki a mosolyt, az örömet, a forgópisztolyt, az olcsó ólomkatonákat és az igazi futball labdát, mert az édesapja így kerülhetett újra felesége kegyeibe, a szívhez szóló cigányzenekaros szerenádok nem jelentettek annyit, mint a felfénylő gyerekszemek.

Mire mentek a büszkeséggel, hogy majd megmutatják a másoknak! Egyikőjük sem vallotta be, hogy a nagy kalandozással mégis boldogtalanok lettek, elrontották az életüket, gyerekeik sorsát megnyomorították a lázas és elrontott fiatalságukkal. Az emlékek megfakultak. Még az áttivornyázott éjszaka is elszürkült, melyben a gangon akasztotta fel Gulyás Bözsit részeg férje, de a kaptos komája, vitéz Bicskás Lajos levágta a kötélről az elalélt asszonyt, aki magához térve, Kis Szívemet a keze ügyébe kapta, és a Selyemkúttól elszaladtak éjnek évadján a Porcsíny utcai Gulyás házba. Nincsen már, aki emlékezzen ezekre. Minek is? Az Idő mindenek hóhéra, mert mindent és mindenkit megöl, még az emlékeket is.

Szívem nagymamája házában is jó melegség fogadta a kis vitézt. A kicsi, gömbölyű öregasszony maga mellé engedte az ágyába. Innen vitték el a közeli óvodába, de a társas élet nem tartott sokáig, mert hősünk csintalankodott, az óvónő meg ráfőrdet:

- Gulyás levest főzök belőled és megeszlek.

Kis Szívem Gulyás mamájára gondolt, és annyira megijedt, hogy többé nem lehetett elvon-
szolni sem az oviba. Szívem mama földes, kemencés szobájában lakott Szívem Pál is felesé-
gével, három lányával, a szomszédos házban pedig, de ugyanazon udvaron, Szívem kereszt-
anyáék, egyetlen lányukkal. Keresztanyja állandóan verte a szövőszéket, rongyszőnyeget
készített leginkább, a családban nadrágot, kalapot viselt, mert a keresztapja, Szívem Lajos,
nagydarab, lassú, aluszékony, beteg ember volt, aki leginkább azt várta, hogy szájába repüljön

a sült galamb. A keresztanyja megteremtette ezt az illúziót. Keresztfiának szintén, aki valahányszor megfordult náluk, mindig vajas-mézes kenyeret kapott. A parányi udvart ott soha sem verte fel a fű, mert az ugrálás, szép Szívem lányok hamar letaposták.

A Dóczi néni papír- és dohányárudájával szemben Horváth Lajosék vegyesboltja tartott nyitva. Szeretett odajárni, a tágas, tiszta üzletben ingyen cukorkát kapott. Az ablakban lévő négerbaba fején fonott tálban déligyümölcsöt láthatott, feketekávé folyt egyik edényből a másikba. Kis Szívem leginkább a bocskorszíjat szerette. És a szódavizet. Azt meg a Potyóék szikvízüzemében ihatott, amelyikkel udvarlábaskok voltak Szívem keresztapák.

A messzi múlt kit érdekel? Lassan már a betű is kimegy a divatból, ez a világ nem kíváncsi sem a múltjára, sem a jelenére, sem a jövőjére, csak az önmaga köldökére, meg ami alatta található. Arra is csupán percekig.

Akkor is a Szívem házba szaladtak a közeli Református Nagytemplom kertjéből, amikor játékuk veszekedéssé fajult, és Széll Miska bicskájával hasba szúrta. A Czegény gyerekek lefoglalták a szurkálót, Kis Szívem fél kézzel csépelni kezdte, mert elborult az agya, biztosan agyonveri a jóval erősebb fiút, ha nem vérzett volna a sebe. Dr. Mészáros Elek megjegyezte:

- Szerencsés napod van, Szívem Imi.
- Szerencsés? - nyílt nagyra a reszkető gyerek szeme.
- Bizony az. Tenyerén hordoz az Isten.
- Tenyerén?
- Pontosan. Ha a bicska beljebb fúródik, alulról szagolod az ibolyát.
- Vastag az én nadrágszíjam.
- Igen - kapcsolta össze sebet és barackot nyomott kobakjára -, fekdj pár órát, aztán meglátjuk.

Alkonyatkor hazavágtatott a Selyemkúthoz, mert megjöttek a szülei Erdélyből, ahová biciklivel jártak kislibákért.

Melegedik a szíve, ha Szívem nagymamára gondol, pedig azt sem tudja, hogy melyik temetőben nyugszik, hol a sírja? Annyi, de annyi halottja pihen a kunhegyesi temetőben, hogy össze se számolhatja. Vajon ő hová kerül? Eldönti-e időben? Nem tudja rászánni magát, halogatja a döntést, mint halogatta mindig a végső, nagy számadást, hogy igaz mérlegre tegye; hitvány volt, tudatlan féreg, ócska kis áruló, vagy csak tévelygő, boldogtalan ember, aki az életet túlságosan szerette? Minél közelebb a vég, annál inkább nem akarja tudomásul venni, most halogatná már igazán, hogy még dolgo van, még nem veszíthet, kuszaságot, rendetlenséget hagyna maga után, most igaz és Istenfélő életet él, emlékeit rendezgeti, hogy igaz tanúságot adjon a régi időkről. Mintha mindezt eddig nem tehette volna meg.

Hétféteken fekete ünneplőbe bújt Szívem nagyanyó.

- Gyere csak lelkem adta Kis Szívem -, kedvenc fiú unokáját gatyába rázta, és a közeli baptista imaházba mentek. Énekeltek, imádkoztak a parányi fehér falú épületben. Átellenben vele a gangosabb zsidó imaház oromzatos épülete hivalkodott, a mózesi kettős kőablával, kőkerítéssel, szép színes üvegű, tíz ablakával. A magas zsinagóga udvarán fák is nőttek. Kis Szívem sohasem lépett az udvarba, pedig hányszor, de hányszor surrant el előtte, csábította a kihalt épület, s egyben félelemmel töltötte el a tátongó, betört ablak, meg az a rejtély, amely körül lengte az imaházat, hogy a zsidók pászkát esznek, elvágják a keresztény gyerekek

nyakát, a vérüket isszák, a szakálluk a térdüket verdesi, fekete kalapot hordanak, és érthetetlen, karattyoló nyelven beszélnek.

Megjegyezte a felnőttek diskurzusából:

- Aki zsidóra kezet emel, az Istenre emel kezet.

Ennek ellenére falurossza, éhenkórász komáival azokban az időkben kis bökkverset énekelgettek:

„Egy cili, két cili,
Megdöglött a főrabbi,
Éljen Szálasi!”

Szívem nagymama házával szemben, a betonos oldalon hentes üzlet üzemelt, a kapu ajtajánál naphosszat ült a falu bolondja, Weisz Marci, Isten kiválasztott népéből, a haja kopaszra nyírva, szájából csurgott a nyál és a gatyájából kicsüngött hatalmas szerszáma, amit a csődörök is elfogadtak volna.

- Ee...ee... - nyöszörgött örömeiben, ha megpillantotta a fekete képű fiút, aki meg-megállt előtte, beszélt hozzá, ő meg a betonjárdát ütogette tenyerével, és hálásan nézett Kis Szívemre, mint a leghüségesebb kutya a gazdájára.

- Neked meg mi a bajod? - kérdezte csodálkozva, és megsimitotta kopasz fejét.

- Apatyú -, nyöszörögte artikulátlanul a nyomorék összes szókincsét.

- Az micsoda?

- Apatyú! Apatyú!

- Bolond vagy te, hiszen nem tudsz magyarul.

Marcibolond a szemével beszélt hozzájuk: miért nem lehetek olyan, mint Ti? Mikor szaladhatok veletek? Mikor értem meg a szavakat?

A legjobb játékuk a lóbálás volt. Amikor több fiú összejött, s Marci hálásan tekintett rájuk szürke szemével, biztatgatták a bolondot: - Lóbálj Marci! Lóbálj! Harangozzál! - Ő meg lehúzta fekete klottgatyáját, négykézlábra ereszkedett, és lóbálta hatalmas nemiszervét.

Marci spanyolnátha szövődményeként vált csendes bolonddá, Juliska nővére tologatta talicskán, s anyjuk halála után gondozta. A koncsorgó fiú ismerte az összes zsidót falujukban, de egyiknek sem volt pajesza, fekete kalapot sem hordtak, még a zsinagógába sem jártak, miért félt volna tőlük, azt sem értette, hogy miért itták volna meg a vérét? Hanem az utcán, amikor elhagyta a Dóczi néni papír- és dohány árudáját, zsinagóga előtt sötétedéskor igen reszketett. Gyorsította a lépteit, nagyfiúsan füttyölni kezdett, attól félt, hogy valamelyik szakállas rabbi berántja a düledező kerítésen, és a véreből áldoz az Istenüknek.

Hol van már az a zsidó templom? Csak az emlékezetben. Már a falu utolsó zsidója is meghalt évekkorábban, a sűrű hajú, kék szemű, barátságos Weisz (Váradi) István, aki visszatért a munkaszolgálatból, hogy a nagykunsági település összes bádigos munkáját tisztességgel, és megfizethetően elvégezze. A hatalmas lábú, tollas zsidó, Kohn Berci természetes alakja sem bolyong a keskeny utcácskáknak, akinek érkezését megelőzte érces hangja:

- Tollat veszek! -, s a Német-Ókúttól indulva bebarangolta a fél falut. Horovitz Hájem szatócsboltjának sincs híre-hamva sem, pedig a Porcsíny utcából Gulyás nagymama ritkán a szomszédos Purgány utcai üzletbe szalajtott a kedvenc unokáját.

- Szemem fénye Kis Szívem, ugorj mán át Hájemhez petróért -, intett aszott kezével a sarokba, ahol a kis bádogganna állt. Le is hanyatlott rögtön a kimerültségtől párnájára mész fehér teste, melyet áttetszővé rágott a rák. - Tegyen egy píz az Igazak Tarisznájába is - suttogta alig hallhatóan.

Úgy lódult, hogy kezét-lábát törte. A maroknyi vegyesboltban olykor még selyemcukorra, bocskorszija is futotta. A magyaros bajuszú, magas kappanhangon beszélő kereskedő hitelt adott, egy füzetbe felírta, hogy mikor, mit vásároltak tőle a környékben lakók.

- Te gyerek, ki fia-borja vagy? Ismerős a képed.

- Gulyás mamó küldött.

- Az unokája vagy?

- Az bizony.

- Nesze neked egy bocskorszija, ezt ingyen adom, de ki ne lötyögtesd a petróleumot.

- Nem is szabad, mert ha rosszalkodok, akkor nem gyógyul meg mamám.

- Gyere máskor is, adok neked csokoládét.

Ehelyett összeszedték a jó magyar zsidókat a faluban, összesen kettőszázhuszonnyolc életet, akik se koldusszegények, se dúsgazdagok nem voltak, nem úgy, mint Budapesten, hogy külön gettó járt a szegényeknek, külön a gazdagoknak, itt nem kivételeztek, a Hatházon őrizték őket a bevagonírozásig, akkor még reménykedtek is, mert nem tudtak Lenin elvtárs kegyetlenkedéseiről, az oroszországi zsidó pogromokról, ahol több volt, mint a világon együttvéve. Idővel egy másik kicsi, gonosz ember eltanulta a technikákat, és égetési mániáját kiélhette. Pedig kellett volna hallaniuk húszmillió bundról, akiket a szifilisz Uljanov irtott ki, gulágokra terelt, mert nem akartak boldog, buta bolsevikok lenni. Fű alatt arról sem hallottak, hogy a németek 1941 szeptemberében, két nap leforgása alatt egyszázötvenezer zsidót gyilkoltak le Babij Jarban. Azt sem sejtették, hogy a gazdag magyar zsidók megkeresték Eichmannt, aki a magyar gettókért felelt, bár maga sem volt tiszta vérű, könnyen kijelenthette:

- Zsidó az, akire én mondom!

A magyar gazdag zsidók nem tagadták meg a hitüket, de megkérdezték, hogy mibe kerül, ha nem viszik el őket az égetőbe? A hatalmas birodalmi vezér kijelentette:

- Engem nem lehet megvesztegetni! Hazámnak viszont szüksége van 3000 amerikai gyártmányú Ford teherautóra.

A partra szálló szövetséges haderők meglepetten látták, hogy a német csapatok Ford autókra kocsikáznak. A maradék magyarok megjárták a táborokat, a keleti birodalom lágereit, az állandó fagyos Yorkutában százezren maradtak a föld alatt, se a csontjuk, se a testük nem foszlott szét, mert a fagy bebalzsamozta őket, és nem válogatott.

1.

„1944, március 19-én a németek bevonulása alkalmából feloszlatták az összes zsidó hitközséget, és helyébe megalakították a Zsidó Tanácsot, melynek feladata volt, hogy a németek utasítására féken tartsa a zsidó tömegeket, hogy azokat zavartalanul kirabolhassák, deportálják és megsemmisítsék. Talán ezért sem szerveződött komoly ellenállás, fegyveres felkelés. A Zsidó Tanács, amelynek tagjai tőkés elemek voltak, a németek utasításait maradéktalanul végrehajtották.

Az elkövetett bűncselekmények alapos gyanúja miatt őrizetünkben van:

1. Stöcker Lajos,
2. Domonkos Miksa,
3. Dr. József András /Fisch Adolf/,
4. Csengeri Leó.

Az őrizetünkben lévő személyek vallomást tettek arról, hogy a Zsidó Tanácsba való bekerülésük után kiszolgáltatták a németeknek, nyilasoknak a szegény zsidóságot.

A gettózásnál kivételeztek. A szegény zsidókat kis helyre tömörítették össze, embertelen életkörülmények között éltek, még a gazdag zsidóknak kényelmes szállást biztosítottak. A gettó megalakítása után besúgó hálózatot építettek ki, ez jelentette azokat a személyeket, akik szembeszálltak a Zsidó Tanács népellenes tevékenységével. A bejelentett zsidókat kiadták a németeknek munkára és ezek közül sokan elpusztultak. Nőket szolgáltattak ki a nyilasoknak, akik azokat megbecstelenítették. A kiadott utasításokat a rendelkezésen túlmenően hajtották végre, a szegény zsidóság rovására.

A szegény zsidóság ellen elkövetett népellenes cselekmények: A gettó rendőrség megszervezése, besúgó hálózat kiépítése, a Gestapónak, illetve a nyilasoknak a szegény zsidóság munkára kiadása, a nyilasoknak fiatal nők kiadása, akiket megbecstelenítettek, az őrizetesei Gestapo és nyilasok részére folytatott besúgó tevékenysége. Anyagi téren elkövetett cselekmények: - gépek, illetve műhelyek berendezése, a németek rendelkezésére bocsajtása, zsidó vagyon besúgása. Intézkedések: Szalkai Ernő gettórendőrség parancsnokának részletes kihallgatása a gettórendőrség tevékenységéről. Izsák József kihallgatása a nyilasok részére kiszolgáltattott fiatal nőkről.

Nagy Zsigmond á. v. százados.

2.

Kihallgatási Jegyzőkönyv József András gyanúsított ügyében.

Budapest, 1953. május hó 14-én.

- Korábbi kihallgatásain vallotta, hogy a Zsidó Tanács tevékenysége arra irányult, hogy a gazdag zsidókat mentette a szegények rovására. Ma tegyen arról vallomást, milyen mentési akciók indultak a Zsidó Tanács idején:

- Korábbi vallomásaimat fenntartom, abban, hogy a Zsidó Tanács megalakulásától kezdve mentette a gazdag zsidókat a szegények rovására. A Tanács megalakulásakor szükségessé vált új állások szervezése, ezek bizalmas jellegű állások voltak, vagy vezető szerepük folytán, vagy azért, mert a Tanács összekötői voltak a Hatóságokkal.

Ezekbe az állásokba a Tanács-tagok barátait, gazdag zsidókat helyeztek el, mely azért volt előnyös, hogy Gestapo-írással látták el őket, mentesítette lakásukat a kiköltöztetéstől. A hatóságokkal összeköttetést tartó csoportban Pető Ernő tanácsstag fia és baráti köre tevékenykedett. Bekerült a tanácsba dr. Kurzweil István jómódú zsidó és még sokan mások, akik a Tanács idején kiváltságokat élveztek a Gestapótól kapott igazolások következtében.

A Zsidó Tanács idején létesítették a Gestapo által védett tábort a Columbus utca 46. sz. alatti telken, amely telep a Mexikói úti részen volt, a Hitközség Süket Némák Intézete. A tábor vezetője Kanizsai Dezső, a Süket Némák Intézetének igazgatója volt. A táborba bejutás súlyos pénzkérdés volt, amelyre csak a gazdagoknak volt módjuk. A bejáratnál SS katona állt őrt. Ezt

onnan tudom, hogy személyesen láttam. 1944 júliusában postai tevékenységem során vittem abba a táborba egy levelet dr. Kapos Vilmos orvosnak. A tábor látogatása során értesültem arról, hogy Kanizsai a vezető, és nehéz pénzekért lehetett bejutni. Láthatóan jó életkörülmények voltak, jó hangulat volt az emberek között. Ezzel egy időben a vidéki szegény zsidóság ezreit deportálták, és vitték Németországba, ahol szintén mentették a gazdagokat a deportálás alól. Ugyanilyen jellegű tábort létesítettek a Gestapo védnöksége alatt a Hitközség Abonyi úti gimnáziumának épületében. Erről a táborról még azt is tudom, hogy egy alkalommal a nyilasok megtámadták, és a Gestapo háráította el a támadást. Hallomásból tudom, hogy a tábor parancsnoka dr. Zsoldos Jenő volt, aki akkor ott lakott. Jelenleg a Röck Szilárd úti leánygimnázium igazgatója. A táborban lakott ismerőseim közül Révész Márton, aki jelenleg a Hitközség szakfelügyelője. Az ő elmondása alapján tudom a fenti tényeket.

- Hogyan és kik mentették a vidéki deportálásoknál a gazdag zsidókat?

- Hallomásból tudom, a Síp utcában elterjedt, hogy amikor a vidéki deportálások megkezdődtek, egy lista készült, melyet a Zsidó Tanács állított össze a gazdag zsidókról, akiket kiemelt a vagonokból a Németországba indulás előtt. Azt határozottan állítom, cionista összeköttetés révén menekült meg a deportálástól dr. Pfeiffer /Pap/ Izsák, monori főrabbi és dr. Horovitz, szombathelyi főrabbi. Akiket láttam a Columbus utcai Gestapo táborban is. A megmenekülés körülményeit nem ismerem, tudomásom szerint Horovitz meghalt, és Pfeiffer kivándorolt.

- Folytassa vallomását arról, milyen mentési akciók indultak 1944-ben?

- 1944 április havában, amikor a németeknek az első lakásigénylését kellett kielégíteni, akkor az összeköltöztető bizottságok, melyek egyikének én is tagja voltam, a Tanács lakáshivatalától olyan utasítást kaptak, hogy a kislakásokat vegyék igénybe. Ez azt jelentette, hogy a szegény zsidókat ki kellett lakásukból, a gazdagokhoz költöztetni, akiknek egy szobát kellett kiüríteniük, de a teljes vagyonukkal a saját lakásukban maradtak végig. Ezzel a tevékenységével a lakáshivatal mentette a gazdag zsidók vagyonát. Ezzel lehetőség nyílt arra is, hogy a gazdagok maradtak végig a saját lakásukban, mert a csillagos házak felállítása idején keresztül vihették, hogy a házuk csillagos legyen. A Gettó felállítása idején pedig, miután végig mentve volt a vagyonuk, megvásárolhattak különböző külföldi védleveleket és védett házakban élvezhették a kiváltságukat.

- Milyen mentési akciókat indítottak a külföldi képviselők?

- Tudomásom szerint 1944. júliusában a Zsidó tanács cionista képviselői - Geyer Artúr, Gellért Endre (izraeli követségi képviselő), dr. Dénes és mások a budapesti Svájci Nagykövetségen keresztül megszervezték egy úgynevezett „Aranyvonatot”, amelyen kiszöktettek Svájcba néhány száz gazdag zsidót. Közismert volt, hogy nagy mennyiségű aranyért lehetett helyet kapni a vonatra. A vonattal egy ismerősöm ment, dr. Barton György családjával. 1945-ben visszajöttek és az elmondásuk alapján tudom, hogy a vonat kiért. Barton 1952-ben meghalt, felesége pedig még 1946-ban kivándorolt. Tudomásom van arról is, hogy a Svájci Követség és a Svéd Követség adott ki védleveleket, melyek tulajdonosai nagyobb részt gazdag zsidók voltak, mentesültek pénzük után az üldöztetésektől.

Kihallgatás megszakítva. Jegyzőkönyv ideiglenes lezárva.

Aláírók: László István jegyzőkönyvfelvevő, és Józsa András gyanúsított.”

A kunhegyesi zsidók ugyan mit tudtak volna erről? Amikor a rosszat sejtő Klein Margit, a gabonakereskedő Weisz Pista felesége Gulyás Bözsi kezébe tette az aranyait, azt mondta:

- Bözsike, őrizze meg, amíg visszajövünk! Ha mégsem sikerülne, legyen boldog vele.
- Megőrözm -, mondta Kis Szívem leleményes édesanyja, és ötliteres üveg szilvalekvárba rejtette.

Ez a falu szerette zsidóit. Mégis, a távoli településekről, Abádszalók, Tiszaszentimre, Tiszaroff, Tiszaabő, szomorú szekerek döcögtek elő, a sárga csillagos kiközösítetteket hordták Hatházra, hogy onnan majd a szolnoki cukorgyári telep gettójába vonatoztassák, és tovább a halál országútján. A hetvenegy éves, magas, pödrött bajuszú Weisz Mártont is elvitték, Marcibolond apját, aki túlélve a poklok poklát, családtagjainak elpusztítását, Auschwitzban tizenkét halottja maradt, de visszatért az akácfákkal tűzdelt nagykunsági faluba meghalni. Az áldott és átkozott emlékezetű Zádor utcában laktak, s Kis Szívem gyakran látta a nagyszájú, házsártos, de végtelenül jószívű Juliskát, ahogy Marci testvérét tologatta, anyja helyett anyja volt a szürke szemű csendes bolondnak.

1944, április 20-án este közölte a Rádió a zsidó üzletek bezárásáról szóló határozatot, s egy hónap sem telt el, máris csendőrszuronyok kísérték Hatházra a szerencsétleneket. Horovitz Hájemet is kakastollasok terelték a falu másik végére. A jóképű Bíró László, rőfös és divatáru kereskedő karján egyéves kisfiával, a hátán hátizsákkal, amihez bilit kötözött, mereven gyalogolt végzetük elé. Weisz Juliska, a harmincöt éves vénlány talicskán tolta harmincéves öcsét, aki végig kiabálta az utat:

- Apatyú! Apatyú!

Kis Szívem azon a májusi napon a Sistaknál játszadozott éppen, de a mély, hideg vízben még nem mert megfürödni, inkább puskagolyókat, töltényeket keresgélt a leventelőtérnek használt hatalmas domb oldalában, amikor a Hatházon lakó vékonydongájú Púpó komája rejtelmesen fülébe súgta.

- Szívem szívem mutatok valamit -, s ujját a szája elé emelte.

- Micsodát?

- Hajtsák a zsidókat!

- Hol?

- Gyere.

A zsidó temető mellett vágattak el, megrogyant, düledező sírkövek sötét birodalmánál, s a Hatház szélihez értek, ahol lehasaltak. Siralmas látvány fogadta őket. Szomorú menet haladt előttük, néhány szekér is, öregek, gyerekek, ismerősök, ismeretlenek. Kakastollasok kísérték őket.

- Marcibolond is ott van -, mondta Kis Szívem.

- Ismered? - csodálkozott a púpos.

- A komám.

- A mi házunkba mennek.

- Velük lakol?

- Áh, nagy házat kaptunk helyette.

- Mit csinálnak Apatyúval?

- Helyet cserélünk.
- Te nem vagy hülye, és lóbálni sem tudod.
- Nem, de az iskolát utálom.

A hatházi gettóban, ahol a falu legszegényebb házai álltak, kijelölték, melyik család hová fészkelhet, többen zsúfolódtak össze a parányi helyen, s a tulajdonosaik meg elfoglalták a módosabb zsidó épületeket. Magyar csendőrök vigyáztak a kiközösítettekre. A temetkezési vállalkozó vásárolta meg naponta a legszükségesebbeket. Egy hónap múlva rengeteg kakas-tollas csendőr érkezett a lapos faluba, szép nyári estén hajtották a zsidókat a vasútállomáshoz, hogy a vagonokba zsúfolódva a szolnoki cukorgyári gettóban kössenek ki. Juliska egy percre sem hagyta magára Marcit. Pedig egyre elviselhetetlenebb, nehezebb lett a sorsuk. A csupasz földön feküdtek, éheztek, a szabad ég alatt végezték szükségüket, esett rájuk az eső, halottak, félőrültek, örültek, öngyilkosok, bombázások között, Marcibolond leginkább a talicskán ült, néha váratlanul felkiáltott.

- Apatyú! Apatyú!

Aztán indult velük a szarszagú halálvonat, gázkamrákba, munkatáborokba, hadiüzemekbe ontva a pusztulásra jelölteket. A szerencsésebb kunhegyesi zsidók Bécs melletti lágerben dolgozhattak. Jó soruk volt, hiszen éltek. És az oroszok is megérkeztek, az életben maradottak mehettek Isten hírével, soványan, kimerülten Pozsonynak vették az irányt, ahol zsidó szervezetek segítették őket, kis csoportokban rótták a kilométereket, olykor orosz katonák vették fel őket a platóra, vagy tehervagonokban kuporogtak. Marci és Juliska végigkoldulták az utat, hatalmas tarisznya lógott a nyakukban, heteket gyalogoltak, s megdézsmálták a mezőket. A szürke szemű bolond végig kiabálta Európát:

- Apatyú! Apatyú!

A nyöszörgő talicska kereke sem tudta elnémítani. Eljutottak Budapestre. Onnan már könnyebb volt, mert minden nappal közelebb kerültek szülőföldjükhöz. A falu visszavárta zsidóit, hogy a nyolcvanas évek elején betakarja mindkettőjüket a kemény kunsági föld.

Az ország is menedéket nyújtott a zsidóknak, Romániából, Galíciából, Lengyelországból özönlöttek, Ausztriából, Csehszlovákiából jöttek, és találtak kenyeret, megélhetést. Mindaddig, amíg a német megszállás meg nem történt, hazánkban voltak a legnagyobb biztonságban a magyar és a külföldről idemenekült zsidók. A honfoglalás idején, a nagy kazár birodalom emlékeként Árpád és Kurszán héberül is beszélt.

Ám akit a halál szele megérintett, s találkozik a halál árnyékával, az megváltozik. A jóból rosszak lesznek, a rosszból rosszabbak, vagy megjavulnak, de alapjaiban más felfogásuk lesz a világról, az elenyésző életről. Így történt ez az engedelmes, beletörődő zsidókkal is, akik nem lázongtak, nem lövöldöztek, nem szerveztek ellenállást, mérhetetlen naivitással zsúfolódtak össze a marhavagonokban, s az eszetlen világban. És akik visszatértek a poklok poklából, más emberek lettek, erőszakosabbá váltak, összetartóbbá, megértették, hogy az erő, a faj parancsa mentheti meg őket és teheti naggyá, hogy a gonosz világ ne zabálhassa fel őket soha többé!

Az oroszok sem azért tették meg azt a világ nagy utat, hogy a kunhegyesi zsidó kereskedők aranyait elzabrálják. Vittek mindent, amit csak értek, még a kisgyerekek bilijét is, nem fogható rájuk, hogy válogattak, de a gabonakereskedő aranyait nem találták meg, csak az annál is értékesebb ártatlanságot és tisztességet. Befészelték magukat erősen, többé nem akartak visszamenni Ázsiába, és a hideg Szibériába, talán már az utat is elfelejtették. Elhozták az embertelenséget. Csöbörből vödörbe estek a jó magyarok, feketéből vörösbe.

Amikor Weisz Pista visszatért a munkaszolgálatból, családtagjait nem találta. Sírva köszönte az aranyakat. Másoktól is kértek segítséget, elrejtettek náluk bútort, egyebeket, de azok elfelejtkeztek a jó nevelésről, csak a vállukat húzogatták, amikor a tulajdonos visszakérte az értékeit:

- Elvitték az oroszok! - tárták szét a kezüket és sopánkodtak. - Nagyon csúnya világ járt ránk, mindent elzabráltak.

- Maguknál nem voltak oroszok, Bözsike? - kérdezte a gabonakereskedő meglepetésében, mert ezekről az aranytárgyakról nem tudott, a felesége nem hozta szóba. Kiesett a könnye, ahogy nézte az asztalra tett szilvalekváros üveget. - Nem kerestek senkit és nem hurcoltak el semmit?

- Minket is megszerencséltek - borult el a kicsi kun asszony tekintete -, jobb arról nem beszélni, ha soha nem is feledjük.

- Tudom, mert átéltem mi az, amikor a magyar ember magyarnak könyörög a golyóért. A válasz volt vérfagyasztó; kár beléd a golyó, megdöglesz úgylis.

- Isten büntetése ez rajtunk, az utolsó figyelmeztetése.

- És az ártatlanok?

- A végítélet nem válogat.

- Ha visszasedem a sok holmit, Imrusnak szép, zsinóros, ünnepi ruhát készíttetek. Úgy fest benne, mint egy kis huszár, mint egy kun királyfi, talán még boldog is lesz.

Weisz Pista tartotta a szavát. Lefényképezték abban a ruhában, meg a zsinóros sapkában, mint igazi kis kunsági vitézt. Vidovits fényképészmeister sokáig kísérletezett a művészi beállítással, alkotása bekerült a családi gyűjteménybe, a Szívem unokák is láthatnák, ha egyáltalán értékelnék.

Akkorra még maradt az ügyes kofa keresetéből két szép ló, tehén az istállóban, földek Tomajon és Aranyoson. Herbály Gyulát is visszaokádta az orosz hadifogság, negyvennyolc kilósan, éhbetegen, és később öreglegényként Weisz Pistánál zsákolt, a Piac téren lévő gabonalerakatában. Gulyás Bözsi meg üzletelt a kereskedővel, akinél ismeretséget kötöttek. Élettársak lettek. Ez a lerakat a Klein Gyula kocsmája mögött húzódott, s abban a kocsmában piros, bugyborékolós málnát ihatott Kis Szívem a sikeres piaci napokon.

Az izraelita temetőben családjának jókora sírkövet emelt a gabonakereskedő:

„1943-1945-ben mártírhalt halt szüleim:

Weisz Sándor
Glauziusz Regina

feleségem:
Klein Margit

testvéreim:
Imre, Lajos, Margit

unokaöcséim:
Péterke, Putyika, Gyurika

sógornőm:
Hanófer Margit

Pistátok.”

Aztán elköltözött a faluból.

Hanem az a felszabadítás igencsak túlméretezettre sikeredett. A vörös világhorda elsötétítette felettük az eget, a katonák annyi szabadságot hoztak a harmadik kezükkel, hogy hősieken belerokkant az ország. Megcsupaszították egymást a hagymázos ábránd bűvöletében, amelyet idegen, szabadkőműves zsidók találtak ki, hogy a szegényeké minden hatalom, nem lesznek többé földesurak, bárók, grófok, gazdagok és szegények, mindenki egyforma, ha földönfutó is. Igazságos társadalom épül, egyenlő jogokkal s lehetőségekkel, nem lesznek soha többé egyenlőbbek, haláltáborok, harácsolók, kizsákmányolók, kiközösítettek, mert megváltoztatják, és szabaddá teszik a világot. A világ proletárjai egyesülnek, mert a proletárok szeretik egymást. Micsoda mézes-mázos illúzió? Ám jól hangzott. A sok csupasz fenékű senki, kifosztott és éhes magyar álmaiban kivirágzott a Kánaán, az Ígéretek Földje, a szocialista paradicsom. Taposni kezdték egymást a hozzá vezető járhatatlan ösvényen.

Mi lett mindebből? Csúnya ábránd, lepusztult, véres ország, becsapott, megalázott ember-tömegek, koldus milliók, a mákony, az ital és kábítószer rabszolgái, újabbnál újabb mesék a feltörekvő, éhes nagyuraktól, mintha az állandó hazugságok nem buktak volna már ki könyökükön.

Szívem Imi is elhitte, magába szívta ezeket, pedig már a kezdeteknél elrontották, de gyerekésszel nem okult belőle, nem látott át a szitán. A lapos, sok tanyás nagykunsági faluhoz nemcsak a verőfényes ősz, hanem a háború is gyorsan, feltartóztathatatlanul közeledett. A meleg október elején a vasútállomás mellett, a Vén kert előtti üres területet német tigris tankok lepték el, óriási csatára készültek. A Tisza előtt akarták megállítani az előrenyomuló ellenséget, azon az áron is, ha az életnek írmagja se marad. Bánhalma irányából várták az oroszok támadását. A falu főutcáján félelmetes haderő táborozott a szép növésű japánakácok takarásában. Jeskó Sándor tanító úr, aki kitűnően beszélt németül, a parancsnokkal jó kapcsolatot ápolt, a tiszt lelkére beszélt, hogy ne a faluban ütközzenek meg, hanem a síkságon. A nagy haderő Aranyos felé elvonult, de a Tisza vonalában is maradtak páncélosok, és a debreceni, történelmi csatában csapott össze az orosz hadsereggel. Két hétig tartott az öldöklő küzdelem, esténként még Kunhegyesre is elhallatszott az ágyúk moraja. Október volt akkor is. A környező tanyavilágból kezdtek visszaszivárogni az emberek. Olvasták, talán még eleinte hitték is a szétszórt röplapok szövegét.

„Felhívás a Vörös Hadsereg által a német-fasiszta elnyomás alól felszabadított magyar lakossághoz! Magyarok! A Vörös Hadsereg csapái az ellenség üldözése közben magyar földre léptek. Amikor a Vörös Hadsereg magyar területre lép, nem az a cél vezérli, hogy annak bármely részét elfoglalja, vagy hogy megváltoztassa Magyarország jelenlegi társadalmi rendjét. A szovjet csapatok bevonulását Magyarország területére kizárólag az a katonai szükségyszerűség teszi elkerülhetetlenné, hogy a német csapatok és a Németországgal szövetséges Magyarország hadereje továbbra is ellenáll. A hitlerista rablók és magyar bérenceik rémisztgetnek benneteket a Vörös Hadsereg bevonulásával Magyarországra. Semmi okotok a félelemre! Vörös Hadsereg nem mint hódító jött Magyarországra, hanem mint a magyar nép felszabadítója a német fasiszta iga alól. Polgárok! Maradjatok a helyeteken és folytassátok a békés munkátokat!”

Így kezdődött az alibi Magyarország építése; vérrel, verejtékkel, félelemmel, és hazugsággal.

Kis Szívem szülőfaluja megmenekült az ostromtól, a biztos pusztulástól, hogy porrá és hamuvá lövessen! A református templom tornyában felszerelt, kézi tekerésű sziréna csak ritkán szólalt meg. Néhány csendes nap után bevonultak a szovjet csapatok, lovasszekerek, délceg kozákok lepték el az utakat, kisebb összecsapásokkal és néhány aknatalálattal véget ért a falu számára a háború, eltemették az elesett szovjet katonákat a Községháza parányi

kertjében, a református templommal szemben, s végleg megérkezett a boldog felszabadítás. Addig azonban történt egy és más.

A községházán egyedül Juhász Bálint tartózkodott, éjjel-nappal őrizte a fontosabbnál-fontosabb iratokat, hogy a jó fekete kunok el ne lopják, kenyér helyett meg ne egyék! Az előjáróság elmenekült. A háborús időben beszolgáltatták búzájukat az okos parasztok, a még okosabbak a gabonarakarok kulcsait a Községházán őrizték, hiszen tulajdonosaik; a jó magyar zsidók; Weisz István és Epstein Miklós nem érkeztek még haza a megsemmisítő táborokból. Jeszó Sándor megkérte a cvikkeres Juhász Bálintot, hogy nyissa ki a magtárakat, és szétosztják a gabonát az éhező falunak.

Sóért, cukorért álltak sorban a Piac téren. A Porcsin utcaból is felszaladtak nagyobbacska fiúk. Feszültté vált a levegő, mióta a vasútállomás mellett a sárga csíkos Tigris tankok táboroztak. Az aranyragyogású októbert még nem vérezte be a háború, édes illat szállt a kertekből, de minden percben elszabadulhatott a poklok pokla. Jeszó tanító úr arca boldogságtól sugárzott, hiszen megmentette a nagykunági falut. Ahogy elhalt a páncélos ármádia zaja, Juhász Bálint társaságában sietett a zsidó kereskedők lelakatolt lerakatához, és kinyitották az ajtókat.

- Itt a szájré! - kiáltotta Kakas, s oldalba lökte Stukát és Szívem Imit. - Nem lopják el az orrunk elől.

Szaladós asszonynép tűnt fel a Piac téren, szakajtókosarat, zsákot, edényt cipelve. Búzát és lisztet mértek az előjárók. Mázsálták, írták, kinek, mennyit mértek, de egységesen, igazságosan osztották szét az élelmet.

- Két kézzel mérd, Bálint! - szólt a nagyhangú, magas asszony.

- Más is éhes, Juliska -, intette a cvikkeres, vékony előjáró.

- Ez fél fogamra kevés.

- Ha marad, abból is részelsz.

- Jut is, marad is, ne féltsd Te a zsidókat! Eleget harácsolnak.

- Nem érheti szó a ház elejét.

A Porcsin utcaiak feltalálták magukat, a feltört boltban zománcos edényt szereztek, abba mérették a lisztet. Kakas egy fél zsák búzával kocogott. Az oroszok első lövedéke a református templom kertjében kicsavart egy fát. Hirtelen elnéptelenedett a Piac tér.

Így érkezett meg a felszabadítás.

A fekete kunokhoz kozákok vonultak be. Napokig szórványosan lövöldöztek előtte, egy lövedék a templomkertbe csapódott, azzal véget ért a háború. Német páncélos felderítő szakasz a tiszagyendai úton beszaladt a falu alá, de meghátrálásra kényszerült. Néhány kilőtt páncélos, elszóródott töltények, rohamsisakok, temetetlen, bűzlő hullák maradtak a református temető mellett napokig. Amikor a Porcsin utcai kölykök felfegyverkeztek a maradék arzenálból, Szívem Imi öklendezni kezdett a temetetlen, bűzlő és megcsonkított katonák láttán, elfordult a többiektől és sokáig hányt. A banda értékek után kutakodott, de már mások megelőzték a fiúkat, lehúzták a bakancsokat, elszedték a derékszíjat, órát, még a fényes gombokat is levagdosták a zubbonyokról, a fegyvereknek is hűlt helyét találták.

- Ne majrézz mán! - szólt Stuka. - Ezek nem bántanak, kihűlt a belük.

A fonnyadt fűben lapuló rohamsisakról azért nem mondott le, diadalittasan szaladt vele hazáig. Napokig feküdtek temetetlenül a katonák, kóbor kutyák megcsonkították a testüket, de az oroszok nem engedték eltemetni őket. Valaki földet dobott a maradványokra, ónos eső esett, később hó rejtette el a kis halmot, hogy tavasszal végső nyughelyükre kerülhessenek az idegen földben, idegen temetőben.

Jeskó tanító urat népbíróság elé állították. Az alacsony, kis embert a Zádor utca sarkán lévő Ipartestület székházában megvádolták, hogy áruló, a németek mellé állt, velük cimborált, nem a felszabadító szovjet csapatokkal. Hadiállapot ide-oda, sokan összegyűltek, tiltakoztak a bírósági ítélet ellen.

- Azt akarjátok elítélni, aki búzát adott nekünk? -, kiabált a nagyszájú, nagydarab Juliska néni, és papucsával hársiaként verni kezdte a bírót. - Aki megmentette a falut a pusztulástól? Milyen emberek vagytok Ti?

- Kommunisták.

- És még fél téglával veritek a melleteket, mint derék magyar emberek?

- Nem paktálunk a fasisztákkal, meg a leventeoktatókkal.

- A kis Jeskót nem bánthatjátok! - hisztériázott tovább a falu csúnya szájú asszonya. - Ő csak a javunkat akarta.

A derék magyar emberek bólogattak, azonnal vállukra vették a tanító urat, és hazáig cipelték. Az ítélet váratott magára. Aztán valamelyik még derekabb magyar embernek eszébe jutott az eset, az államvédelem elvitte a kis Jeskót, megnevelte, három év múlva összetörve, összeaszottan érkezett vissza a faluba.

Kis Szívem szülei a Zádor utcai Selyemkútnál laktak, az utcai kicsi ház padlós szobából, kövezett konyhából, és parányi, padlózott kis végéből állt. A tenyérszerű udvaron Mikó Imre tanító úrék kerítéséhez támaszkodott a budi, mindjárt a disznóól mellett. A felnőttek féltek az oroszoktól. Rossz hírük megelőzte őket, hogy biliből esznek, emberhúst fogyasztanak, a világ összes óráját elzabrálják, mert mindkét kezükre kézfejtől könyökig csatolják, megbecstelenítik a fehérsépet. Gulyás Bözsi lánytestvérei; a süketnéma, szép Rozi, az erősen sántító, beteg Juli, de még Gulyás mama is idebújt a Porcsíny utcai házból, ahol csak Szívem Imi mostoha nagyapja maradt, aki ha félt is a fegyveresektől, abban biztos lehetett, hogy nem erőszakolják meg. A csendes és nagyon szomorú öregember nem kedvelte az oroszokat, legidősebb fiú unokája eltűnt a ruszki hómezőkön, ritkán még emlegette, de idővel beletörődött, hogy oдавesszett. Nem kerestette, egyre ritkábban szólt róla, naphosszat szívta szutykos, cseréppipáját, nagyokat sercintett a gang téglakockáira, látszólag olyan közömbösen szemlélte a világot, mintha semmi, de semmi köze sem lenne hozzá, mintha csak átutazóként figyelne a földet, az átokverte kunsági pusztákat, a ritka kunhalmokat, a Jajhalmot, és Akasztóhalmot.

Éjszakára a szomszédék, Zsigmond Binciék földbe vajt krumplis vermébe húzódtak. Mikó tanító úr alacsony, duci feleségét megerőszakolták az oroszok, a tagbaszakadt, leventeoktató a kozákoknak rontott, egyet el is intézett, bár ez nehezen hihető, de tény, hogy nemsokára öngyilkos lett az erőszak, a megaláztatás és a megbecstelenítés ellen lázadó férfi.

A krumplis veremben nem igen fértek volna többen, de az asszonyok között hősünk helyet kapott, s éjszaka arra riadt, hogy kecskébeke ül a homlokán. Nappal kibújtak az odúból, ám a házukból nem léptek ki, mert a csendes, kihalt, félelmet keltő utcákon senki sem mutatkozott. Néhány policáj tűnt fel olykor, meg azok a hithű, gané emberek, akik éjszakánként az orosz katonákat azokhoz a házakhoz vezették, ahol nőszemélyek tartózkodtak, vagy azokhoz, akiknek a férjük, vőlegényük nem tért meg a háborúból, meg akiken bosszút akartak állni együgyű

szegénységükért, s már előre elárulták a fajtájukat a ruszki csizmáknak, a későbbi Júdás pénzéért. Nem tudták, hogy az árulásnak soha sincsen vége, nincs rá megbocsátás, lehet belőlük kommunista párttitkár, mundérba bújhatnak, lesöpörhetik a padlást, pufajkát húzhatnak, a bélyeg és a szégyen csak egyre nő, amíg végül el nem emészti őket.

A süketnéma Rozinak hiába szóltak, hogy ne álljon naphosszat a gangon, ne báméskodjon, ne hajoljon ki a kiskapu tetején, ám hajthatatlan kíváncsiság húzta oda, tetszett neki, amikor egy-két kozák ellovagolt a kihalt utcában. Éjszaka rájuk törték az ajtót. Akkor már a szoba padlóján, szorosan egymás mellett feküdtek. A katonák dobtáras-géppisztolyt szegeztek rájuk, a felnőttek pisszenni sem mertek, az elemlámpa fényénél a vinnyogó, süketnéma lányt kirángatták közülük, aki kapálódzott, karmolt, de kapott egy jókora pofont, hogy mindjárt lerepült a feje, és elcsendesedett. Sárga képű, ferde szemű ruszki katona az ajtóhoz állt a búbos kemence mellett, nehogy segítsen bárki a nyöszörgő áldozatnak, a géppisztoly csöve hidegen rájuk meredt, se mozdulni, se kiabálni nem mertek, hiába is tették volna. Csak féltek. Reszkettek. Nem tudták, hogy mi következik. Gulyás mama, a sánta, mész fehér arcú Juli és a fekete kendőbe bugyolált anyja hangtalanul sírt. Kis Szívemnek a falusi disznóvágások jutottak az eszébe, hogy hiába sikoltozott, rőfögött kínjában a mangalicahízó, kivonszolták az emberek a hóra, torkába szúrták a nagy kést, rúgott még néhányat haláltusájában, és kimúlt.

Szívem Imi akkor súgta az anyjának:

- Ne féljen édesanyám, magát nem basszák meg!
- Hallgass! - ölelte meg reszkető fiát -, ezek nem emberek, Ázsiából jöttek.
- Sztoj! - mozdult a géppisztoly csöve.

A gyerek akkor pisilt először a nadrágjába.

Dolguk végeztével odébbálltak a katonák, akkor az anyja talpra ugrott, kiment a konyhába, ahol vérbe fagyva találta néma nővérét, szólt Gulyás mamának, lemosták a lányt és hazatolták talicskán a Porcsíny utcába. Erről sohasem beszéltek. Kis Szívem édesapja még részegen sem kotyogta el, pedig olyankor igencsak adta az oroszok száját, a szesz hatására megbátorodott, hőssé avanszált, Vitéz Bicskás Laci nevű komájával legyőzte az egész megszabadító, zabráló hadsereget. A szégyenbe égetett félelem sírba vitte volna ezt az emléket. A bolsevista felszabadítás következtében megszállták Magyarországot, fizethették a jóvátételt, pénzben, vérben, húspan, gabonában, alumíniumban, emberáldozatban, mint a hosszúra nyúlt, bugyogós török világban. Az áruló ország kollektív bűnbe esett, hódítói hosszú tartózkodásra rendezkedtek be, németek után oroszok masíroztak át rajtuk. A két borzalmas birodalom megölte a huszadik századot.

Amikor a bölcs Sztálin atyuska, akinek a pipájából is bölcsesség áradt, megtudta, hogy katonái végiggyalázták Európa asszonyait, kifosztották a házakat, bilitől az órákig mindent elvittek, kijelentette:

- A hazájuktól ezeröttszáz kilométerre harcoló katonáknak kell egy kis szórakozás.

Valóban nem hiányzott a szórakoztatás, amikor Debrecenben összeült a tehetetlen Ideiglenes Országgyűlés, ahol a moszkovita ügynökök már erősen szervezkedtek a hatalom megnyerésére, az utcákon hosszú szekérsorok nyikorogtak elő a magyar pusztákról, felsikoltottak a parasztszekerek, s a derékban, a saroglyákban feküdtek a meggyalázott, megerőszakolt asszonyok, szép magyar lányok, akiken átgázolt a vörös horda, és akiből soha többé nem lett ép ember, ölükből meleg vér folyt a kockakövekre. Csurgott a vér a debreceni utcán. Nem először és nem utoljára. Közben szedték össze a fiatalokat, középkorúakat, férfiakat, asszonyokat, válogatás nélkül málinki robotra, kukoricát törni a szovjet hadseregnek, aminek

szovjet láger lett a vége, százezerszámra terelték a pórul járt magyarokat emberáldozatnak a nagy keleti birodalom vágóhídjaira.

A debreceni volt csendőrlaktanyába fészkelte be magát embereivel Maléter Pál is, akit az orosz KGB küldött. Másnap már kereste Dálnoki Miklós Bélát, aki toborozta a magyar önkénteseket, s ezzel Maléter nem értett egyet. Közben megérkezett Debrecenbe Rákosi Mátyás, Nagy Imre és az egész moszkvai magyar bolsevik emigrációs csoport, hogy egymás között felosszák Magyarország vezetését. Maléter kihasználta Dálnoki Miklós Béla távollétét, mert megszervezett egy bolsevik csúcstalálkozót, ahol Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Rajk László, és sok kommunista megjelent, tolmácsok, és oroszok is. Rákosi keményen ellenezte, hogy az egykori magyar katonákból önkéntes dandárt toborozzanak, mert az megnehezítette volna a kommunista hatalom megszilárdítását. Megegyeztek abban, hogy Rákosi lesz az ország államfője és párttitkára, Rajk László pedig a belügyminiszter. Gerő nagyon ellenezte Nagy Imre agrár-politikáját. Az oroszok azt követelték, hogy Maléter legyen az orosz KGB magyarországi helytartója. Abban is döntöttek, hogy a Ludovika Akadémiát, s annak minden oktatóját és tanárát, a Horthy-tábornokokat mind meg kell semmisíteni. Ebbe a véresnek ígérkező tisztogatásba egyedül Rajk László nem egyezett bele. Maléter erőlesen követelte Jány Gusztáv tábornok kivégzését. Nagy Imre úgy gondolta, hogy ezek után nem lesz akadálya annak, hogy Magyarország a Szovjetunióhoz csatlakozzon, egyik tagköztársasága legyen és végül beleolvadjon.

Másnap megérkezett Dálnoki Miklós Béla tábornok, kormányfő. Maléter egész délelőtt tárgyalt vele, és igencsak hangoskodva távozott a kormányfő szobájából, aki őt kikísérte a folyosóra. Maléter úgy vált el tőle, hogy azt kiabálta:

„Majd én teszek arról, hogy ne kapjanak fegyvert a toborzott volt Horthy-katonák, és ha Ön nem fér a bőrébe, én Önt letartóztathatom!”

Másfél hónap után Budapestre költözött Maléter és csapata.

Ugyan mit tudhattak volna erről Kunhegyesen, mikor még az ország értelmisége sem hallott róla? A napi gond megülte a családokat, Szívem szívem csak azt vette észre, hogy a sánta, sápadt Juli nemsokára meghalt. Évekkel korábban vizet hordott az artézi kútról, elesett az utcán, a lábát megütötte. Elhanyagolták. Elhívták hozzá a füvesasszonyt, mert nem volt pénzük az orvosra, amikor meg elmentek a nagy bajjal, akkor már sárga, bűdös genny folyt belőle, a jó hírű Reiner doktor és felesége, Link Rózsi sem tudott segíteni. Hiába műtötték meg Szolnokon, sánta maradt, hibás és szomorú életét falvédők hímzésébe és csipkeverésbe menekítette, reggeltől estig zörögtek a könnyű orsók a fehér, áttetsző kezében, csodálatos csipkekölteményeket készített. Alkalmanként a feketéző Gulyás Bözsi Pestre hordta eladni, az Akácfa utcai rokonokhoz, V. Annuskáékhoz, hogy a magányos, végtelenül szomorú sánta lány a szemfedőjének, és a koporsójának az árát összegyűjthesse! Összegyűjtötte. Halála után a szalmazsákban találták meg a sok fémpénzt. Legszebb hímzése:” Hit, Remény és Szeretet. Hol hit ott szeretet, Hol szeretet ott béke, Hol béke ott áldás, Hol áldás ott Isten, Hol Isten ott szükség nincsen.”

Ezek sokáig, Juli halála után is évekig csüngtek a konyha füstös falán.

A Piac téren otthonosan mozgott Szívem Imi. Ketten lógtak már édesanyja nyakán, aki piacos napokon a tyúkszaros téren kereste meg mindennapi betevőjüket. Szép és kedvenc fia engedelmesen ült a tyúkketrec tetején, nem zavarta a felcsapódó por, a szállongó baromfitoll, az óriási nyüzsgés-forgás, a kofák alkudozása. A kövér kereskedő asszonyok; Szendrei Vilmosné és Ducóné ketreceire is ügyelt, ki ne szabaduljanak a bezsúfolt aprójószágok, el ne tűnjön,

lába ne keljen a megvásárolt portékának. Jutalmul piros málnát kapott munkájáért a Kleinék kocsmájában, vagy a távolabbi Geszti kocsmában.

Anyja nagyhangú, fejkendő asszonnyal alkudozott. Tojást vásárolt. Egy kis szakajtókosárból szedte elő portékáját Juliska néni. Keveslette az árat, amelyet a kofa kezébe nyomott. Néhány tojás, néhány pengő, gyors üzlet.

- Ennyivel szúrod ki a szemem, Gulyás Bözsi?

- Ennyi jár, Juliska.

- A fél fogamra kevés. Még jó, hogy nem ingyen viszed.

- A Göncöl szekér ráadás.

- Ennyi az ára nálam is -, szolt határozottan Ducóné.

- Edd meg akkor, ingyen adom! - kiabálta Juliska néni, és leszórta markából a fémpenzeket a poros földre.

- Edd meg te! - böszült fel a kofák kofája, miközben a kezében lévő pár tojást földhöz csapta.

A harcos felek dolgukra siettek. Egy nagy szemű, szőke hajú, mezítlábas kislány szaladt éppen arra, tenyerébe szedte a pénzecskéket, maszatos kezét előrenyújtva iramodott a nagyanja után, aki a saroktól kiabált.

- Gyere már, Pacikám!

A híres Népkörbe csapatostól jártak hétvégeken a Porcsíny -, Purgány utcai gyerekek, amikor a felnőtt férfiak kugliversenyt rendeztek, és a fabábukat állítgató kölyköknek löktek a nyereményből. A Hatházon lakó, félcigány, csodálatos játékérzékű Takács fiúk, akik vándorköszörülésből és sergő, körhinta tulajdonosként éltek, mind focizott Szívem Imivel, s amikor az idősebbek indultak a kugliversenyen, az szenzációnak számított, de a földön összegyűlt fémpenzekből a szerencsés nyertes úgy szórt aprót a gyors és hajladozó babaállítgatónak, úgy lökte maga elé, mint kutjának a koncot, olyan undorral, mintha pénzgyáruk lenne a falu legszegényebb, legszerencsétlenebb szélén. Szívem Imi ezt nem szerette, inkább soha sem állítgatott kuglibábukat.

A Porcsíny utca végiben a Tamási pékség üzemelt, micsoda hatalmas, gömbölyű, pirosra sült kenyereket szedtek ki a kemencéből, a sok utcabéli éhes gyerek bejárt a csilingelő hangú ajtón, csillogó szemmel szaladt a vásárolt, vagy hitelbe kapott fehér bélű meleg cipóval. A pékséggel szemben, a földes oldalon az öreg Komlósi, a szélmolnár lakott, akinek a szélalmát annyiszor megcsodálta, aki csodabogárnak számított, két kezével szerkesztett és épített egy örökmozgót, de az is a feledésé lett, mint a szegénység féltett értékei.

A Porcsíny utcabeli egyablakos háznak a földes, kemencés, kicsiny szobája éppen az utcai villanypóznára nézett, ahol a lámpa himbálódzott szeles estéken, félelmetes árnyékot terítve a földes útra. Az árnyék mozgott, nyújtózkodott, és mesebelivé varázsolta a kétágyas szobát. Kis Szívem félt olyankor, az utcai árnyékok ijesztgették, szorosabban bújta Gulyás mama hátához, aki megengedte, hogy vele aludjék, vagy egészen a feje búbjáig húzta a dunnát, ne lássák meg a himbálódzó árnyékfigurák.

A másik ágyban Juli nénje, és a süketnéma Rozi aludt.

Mostoha nagyapja kint vackolt magának az ólban, vagy nyáridőben a téglás gangon, a nagy szőrű subájába takarózva. A pipás öreget imádta, pedig annak szava se volt a háznál, amikor még jól bírta magát, dinnyét termesztett a homoki földeken, vitte magával a kis lurkót, karikás ostort készített neki, a szalmából épített kunyhó előtt a téglaszínű kecske mekegett, s vigyázott

reá. Reggel, délben, este kecsketejet ittak, túrót és sajtot készített a jó öreg. Időközönként ebédet, eleséget hoztak nekik a faluból, amíg meg a húzós lábú, kis mokány ló megvolt, a háborúban kicsapták az oroszok, Papó éppen a közeli görbe utcában, Juhász Bálint háza előtt talált rá, ápolta és munkára fogta, addig a fejük se fájt, mert akár naponta hazakocogott nyikorgó szekerük a dülőúton, a kettős dombi saját birtokról.

Útközben mindig megálltak a szélmalomnál, mert jó vizű kútja volt, körbe kerítve szilvafákkal. A fák aljáról mindig összeszedték a hullott gyümölcsöt, s ha tehette Kis Szívem, csintalanul a forgó vitorlák alá bújt, felkapaszkodott az egyikre, hagyta, hogy magasba emelje, onnan ugrott a földre. Micsoda látvány volt a magasból, a poros földút elvékonyodott, fehérre égette a Nap, kréta színűre változott, kisebbnek tűntek a földek, a harsogó kukoricások, szinte húzta a vágy, hogy még ne ugorjon le a földre, tapadjon a vitorlához, kerülje meg vele a szélmalmot, de mindig sikeresen leugrott, mert nem akarta engedetlenségével nagyapót elszomorítani.

Vágyott fel a magasba! Szinte kínoztá az érzés, a kísértés, hogy ne engedje el a vitorla vásznát, repüljön vele fent a tiszta ég alatt, mint a madarak, az övé legyen a fenti, igazi, szép szabad világ. Mások úgyse merik megtenni, gyávák és félnek, mindjárt leugranak a földre, de ő nem fél, ám ha leesik, tönkre zúzza magát, mindenki megsiratja, még a libalegeltető lányok is, a Porcsíny utcabeli komái meg röhögni fognak az eperfa alatt, amiért ilyen mulya, ráadásul lüke is. És mégis, hiába húzta fel a magasba, az ismeretlenbe a vágy, az elérhetetlen szépséget és boldogságot kínálva, mindig leugrott a földre, amikor már egy-két méter magasba lendült az öreg vitorla.

Egyszer az öreg szélmolnár észrevette, kis tanyájában furkós bottal hadonászott, de nem igyekezett a vitorlákhöz, ahogy megpillantotta az öreg Erdeit a sánta ló mögött, ám azért még a botját kiabálva felemelte:

- Eltakarodj onnan, kölyök!

- Én csak repülni akartam, mint a madarak -, védekezett és egy ugrással Papóhoz telepedett az ülésre, aki megrántotta a ló kantárját:

- Na, gyerünk, te gézengúz, cigánypurdé!

A jó öreg unokája kezébe nyomta a hajtószárat és megtömte a szutykos pipáját. Istenem, nem is lehetett volna boldogabb, pedig akkor még nem tudta, hogy egyetlen pillanat sem ismételhető, szétporlódik az időben, ami elvész vele, belőle is egy darab, s hiába a röpke boldogság, csak az emlékekben menekíthető át, mint a jó öreg, aki a földre köpködött, kifakult, nyűtt kalapját megemelte és megtörölte gyöngyöző homlokát. Még a szagát is szerette. Állandó bakancsát, a téli-nyári viseletet, a sárguló kapcát, a szótlan hallgatásait. Pedig pénzt sem dugdosott aszott vén kezével unokájának, mint a viaszsárga, vékony kezű Gulyás nagymama:

- Nesze kis mostohám! Nesze kis árva Szívem.

Papó csak élt a maga világában, ha került eleség az asztalra, akkor evett, ha ideje lett, befűtött a kemencébe, ha elfogyott az ivóvíz, a rúdra akasztott két kannával elment a Selyem kúthoz, és tavasztól őszig megművelte a két hold homoki földet a Kettős dombon. És Szívem Imi nem tudja, hogy hová temették! Már meg sem mondja senki, hiszen a vályogvető és sírásó jó rokon, a sárga arcú Gulyás Imre is átköltözött a másik világba, aki liter pálinkáért ásta meg a szegények sírját.

Amikor elkészönt Papótól, éppen a köves konyhában ült a sámlin, morzsolt csutkát rakott a kerek kályhába, és jól tudta már, hogy szívéhez nőtt unokája tanulni indul a messzi, idegen tájakra, mint a mesebeli szegénylegény, akkor csak annyit mondott a jó öreg:

- Te is nyakadba veszed a koldustarisznyát, de majd jössz, csak ne úgy, mint a másik fiú unokám, akit elnyelt a muszka föld, hogy hiába várom egy életen át -, s mintha elhomályosult volna a szeme. - Többé már nem is látom.

Gulyás nagymama valamikor kofáskodott. Amikor leesett a lábáról, sokáig betegeskedett, tőpörödött, madárcsontúvá aszott, még akkor is gondolt Imire, mert betegágyából mindig került némi pénz az elcsavargó unokájának, aki hiába járta a messzi világot, a gazdagságot sohasem találta meg, talán a boldogságot igen, hűséges asszonya szeretetében.

Micsoda gyönyörű szegénységben éltek. A vízicibere levesek, a kukorica-lisztből sülttött görhék, csira málék, a kavart galuska levesek, a pattogatott és héjában főtt kukoricák ízét nem feledte. Nyáridőn meg, amikor a szérűről meghozták a csépléstől a részt, nagyapja leterítette subáját a gangra, teletömte a pipáját, a fehér kutya mellé odaengedte Kis Szívemet, és a csillagos éjszaka úgy borult rájuk, mintha velük aludna, mintha csak az övéké lenne.

- Papám, Te szereted a csillagokat?

- Nekem csak egy csillagom van -, morogta a szőrös öreg.

- Melyik? Az a fényes?

- A legfényesebb -, simította meg a buksiját.

- Miért szereted a csillagokat?

- Azok mindenkire egyformán világítanak. Az ég az Isten arca, ha jókedvű, akkor szikrázik a Nap, ha meg elborul a kedve, akkor komisz idő jön.

- Te jókedvű vagy?

- Ha velem maradsz, akkor örökké az leszek.

- Én veled maradok, amíg csak élek.

- Akkor rengeteg dinnyénk terem.

- Papó, neked sok földed van?

- Szegények vagyunk, mint a templom egere. Azok is maradunk mindhalálig. Ezt a földet Nagy Imrétől kaptam.

- Neked adta?

- Földosztáskor mérte szét a nagybirtokot. Emlékezhetsz, hisz velem voltál.

- Ilyen jó ember?

- Pártolja a szegényeket.

- Te is pártolod?

- Én a katonája vagyok, kisunokám.

- Én is az leszek. Azért tanulok.

Azon a subán különös, látomásos álma volt. A valóságban megtörtént földosztásról álmodott, és arról, amelyről a művészlélekkel megáldott nebuló vizionálhat. Rengeteg embert látott, ünnepi gúnyát húztak és egy szoborhoz özönlöttek. Megismerte nagyapját közöttük, levett kalappal állt, és a pipáját sem tömte meg. A sok ezernyi meglelt ember nem vette le a kalapját, csak álltak mereven, minden begombolt nyakú fehér ing virított, fekete csizma, úgy figyeltek, mint a templomban szokás. A legtöbbjének bajusza volt. A kezüket zsebre tették, vagy a derekukra, mások az állukat támasztották meg vele, ám nem beszéltek, a szájuk kicsit

megnyílt, de még pisszenés sem hangzott. Csak a szemüket rejtették el, mélyre húzták a fekete kalapokat, hogy senki se lásson a szívükbe.

- Most kapjuk a jussot, emberek! - kiabálták a hangosabbak. - Eljön Nagy Imre miniszter.

- Felkopik attól az állad -, morogta egy szőrös arcú, mezítlábas paraszt.

Ekkor végig morajlott a tömeg. Megéledt a várakozásából.

- Éljen a földosztás! Éljen a földosztó miniszter! Éljen a kormány! Éljen Nagy Imre!

A pesti vendégek késtek. Az Ideiglenes Magyar Kormány és a Magyar Kommunista Párt küldöttei nélkül pedig nem lehetett új történelem, új honfoglalás. Vártak. Ezer éve vártak az igazság napjára.

A joviális, szemüveges Nagy Imre még nem érkezett meg. A grófi birtokon a borús márciusi napon türelmesen hallgatták a cigányzenekart. A szeri pusztán, a Pallavicini birtok Árpád-ligetében verték le a földosztó karókat, néhány száz lépésre a kacagányos Árpád-szobortól. Tömérdek ember gyűlt össze, a környék falvaiból szekereken, lóháton, kerékpárokon, gyalogosan érkeztek, a közeli cselédházakból tódult a nép, a Tiszántúliak kompon keltek át a folyón. Azok is eljöttek, akik még mindig nem hitték, hogy földet kapnak, pedig már az őszi magnak felparcellázták maguk között az uraság birtokát a semmitlen szegények, mert vetni kellett, élni a szörnyű háború után. Az uradalom gazdátlanul maradt, utolsó vagyontárgyait, csordáit idejében elmenekítette a gróf a Dunántúlra, onnan Ausztriába, hogy ne jusson az oroszok kezére. Ami maradt, azt fosztogatni kezdték a környékeliek, feltörték a magtárakat, szétlopkodták a gépeket, a traktorok kerekeit Kistelekre gurították, kinek mi jutott a nagy népi igazságszolgáltatásban és zabrálásban. A grófi birtok hatalmas volt; Sövényháza, Pusztaszer, Algyő, Sándorfalva, Csanytelek, Tömörkény, Mindszent, Baks és Dóc határát foglalta el.

A front viszonylag gyorsan átvonult a Dél-alföldön, elhanyagolt uradalmak, nyomorgó cselédek, gázosodó földek maradtak mindenfelé. Felhívások sürgették a lakosságot munkára, az uradalmakat a gazdálkodás folytatására, a határban kint maradt termények: burgonya, cukorrépa, olajos magvak, tök, kukorica harmadába adására, hogy ne vesszen el az érték, legyen gazdája. Több helyen létrehozták a földosztó bizottságokat, mire végre megjelent a 600 /1945. sz. rendelet. A névsor állandóan változott, többen meggondolták magukat, azt kérték, hogy húzzák ki a nevüket, visszavonják a korábbi jelentkezésüket, másoknak a szomszédja nem tetszett, fölszedték a levert mezsgyekarókat. Ide várták a földosztó minisztert.

A földosztás nagy ceremóniával, az ezeréves nagybirtok felosztásával járt. Az Árpád- emlékműre a következő feliratot helyezték:

„Megfogadjuk, hogy felszántjuk és bevetjük a magyar ugart.”

Az ünnepi emelvényt, az asztalokat és a székeket közvetlenül a szobor teraszára tették. Karácsonyi Sándor főispán elnökölt. A budapesti vendégek késtek, elromlott a gépkocsijuk.

Papó sötét hajnalban keltette szívről szakadt unokáját, Kis Szívemet, a húzós orosz lovacsikát a szekér elé fogta és elindultak a messzi jövőbe, a földosztásra. Kicsípték magukat, mint szaros Pista Jézus neve napján. A kocsiderékba, ásót, kapát, baltát és kihegyezett akáckarókat rakott az öreg.

Annyi embert még soha sem láttak. Kevés asszony nép kísérte őket ezen a nagy napon, amire ezer éve vártak, és amiért harcoltak. A csenevész Szívem Imi megrettent ennyi felnőttől, izgett-mozgott, hogy minél többet lásson, halljon, hiszen megsejtette, hogy tanúságot kell tennie a megélt időkről. Ünneplő öltönyében, zsinóros sapkájával kicsi kun vitézként, tiszta és ártatlan tekintetével végigpásztázta az egész magyar mezőt.

Papó a türelmesen tébláboló emberekhez lépett. Az egyedül maradt gyerek gondolt egy merészet, felmászott az orosz lovacska hátára, majd felállt, és mindent látott a magasból. A húzós lábú háborús konyi annyira szerette, hogy meg se mozdult, nehogy leessen a kis vitéz, aki vékony hangján, falson énekelni kezdett.

„Fel, fel Ti rabjai a földnek,
fel, fel Te éhes proletár.
A győzelem napjai jönnek,
rabságunknak vége már.
Ez a harc lesz a végső,
csak összefogni hát,
és nemzetközivé lesz,
holnapra a világ!”

Hihetetlennek tűnt az egész, de megtapsolták, még a főispáni emelvényen is ráfigyeltek; mit akar ez a kisgyerek, hiszen nem írták a programba, senki nem tudott róla, a kommunista párttal sem egyeztették előre. Bari Sándor cigányzenekara Kis Szívem példáján felbuzdulva internacionalista dalokat játszott.

Papó sietve közeledett, már messziről kiáltotta:

- Gyere le onnan, te gézengúz! Leesel a magosból - és leemelte unokáját. - Mindig a magosba vágyol?

- Onnan többet látok.

- Mit láttál?

- Amoda verik a karókat.

- A mienk lesz.

Felültek a kocsira. Kifosztott és éhes magyarok csoportja követte őket.

Távolabb megtalálták a kijelölt területet, amely a falujuknak jutott. Juhász Bálint előjáró, aki éppen a Selyemkút és a Porcsíny utca között, a kis görbe utcában fehér falú házacskában élt, lenyalt hajával, okuláréjával papírból olvasta a neveket; Nagy, Szívem, Csordás, Kanász, Tóth, Csoma, Erdei, Kiss, Szabó, Kovács...

A kaptosak hangoskodtak.

- Felkötnek még ezért a fára! Úgyse hagyja magát az uraság.

Juhász Bálint olvasta tovább a névsort: - Kun, Mészáros, Fábián...

- Vegyél le a lajstromból! Visszakozok, nem kell a gróf úr földje.

- Nékem meg a szomszédom pofája nem tetszik.

- Nem is tudod, hogy ki az!

- Akkor se tetszik.

- Tartsunk rendet, emberek - lépett elő Papó, leemelte fejéről a csajla kalapot -, különben itt éjszakázunk, a föld meg nem terem. A sorszámkat a kalapba dobjuk, és mindnyájan húzunk egyet.

Juhász Bálint az előre elkészített cédulákat átrakosgatta, és akkor azt mondta:

- Inkább ez a gyerek húzza ki a szerencsét, úgyis ő a jövő! - állította fel a megszeppent Kis Szívemet a szekér ülésére, hogy a sokadalom jól láthassa.

Egy szőrös arcú, falubeli szegény ember már bepityókázott. Fénylett a szeme, ahogy megállt a komoly arcú fiú előtt, viseltes gúnyában és mezítláb. Dalolt.

„Ki tanyája ez a nyárfás?
Enyém, vagy a Tiéd, elvtárs?
A gazdája nem is tudja,
Hogy az állam nekünk adta.”

A gyerekek leesett az álla a csodálkozástól, mert az éneklő ember nem nyúlt a kalapból kihúzott céduláért, talán még könnyezett is, ahogy sarkon fordult és elballagott.

Így osztották szét a falu, a szegénység ezeréves jussát.

Leverték a mezsgyekarókat. Nagyapja a homoki földbe markolt, szétfolyatta bütykös, nehéz ujjai között, megcsókolta és a kabátja zsebébe tett egy marékka. Pár zsörtölődő szegény ember a szekérhez szaladt, hogy a földje hitványabb a másikánál, nem igazság ez, olyan fehér, mint a fal, odébb meg színtiszta, jó zsíros fekete.

- A Szívem gyerek kezében van az igazság, meg a kincs is -, mondta Juhász Bálint.

Papó újra végigjárta a keskeny földcsíkot, megigazította a mezsgye-karókat, szétnézett a domb tetejéről, intett unokájának, aki még mindig tartotta a kalapot, benne néhány árválkodó cédulával, aminek berezelt a gazdája, és a földosztásra nem mert előbátorodni.

A gyerek nagyapja szürke szemében különös csillogást látott, amilyent sem azelőtt, sem azután soha többé. Délután Karácsonyi Sándor főispán bejelentette, hogy megkezdődik az országos ünnepség, rövid beszédet mondott és a tömeg a Pallavicini birtokon néhány méterrel odébb vonult az Árpád szobortól. Alig haladtak pár métert a mozgalmi vezetők jelenlétében, amikor megérkeztek a pestiek: Nagy Imre és Révai (Léderer) József. A gépkocsi megállt a tömeg előtt, Nagy Imre, az Ideiglenes Magyar Kormány földművelési minisztere felállt az autó tetejére, röviden szólt az emberekhez: az Ideiglenes Kormány és a Magyar Kommunista Párt nevében sikeres munkát kívánt a földosztáshoz, a föld megműveléséhez.

A Pallavicini kastélyban állatokat vágtak le, elkészült a lakoma, és bor is jutott. Szegény-parasztok, volt uradalmi cselédek ölelgették a minisztert, és szólították:

- Miniszter úr, miniszter elvtárs, Nagy úr, Nagy elvtárs, Imre, Imre bácsi, Imre bátyám -, szerették volna a kezét megfogni, vagy megölelni.

- Miért szeretik? - kérdezte ámuldozva a kis lurkó.

- Földet adott -, morogta az öreg -, a föld meg színtiszta élet.

- Te is szereted?

- Nem lehet az ilyet elfelejteni. Egy életre szól.

- Ő is szereti a földet?

- Szereti. És aki igazán szereti a földet, az igaz ember.

- Nem rokonunk?

- Nem. A jótévőnk.

- Akkor miért mondják, hogy Imre bátyám?

- Testvérüknek fogadják.

- Az én testvérem is? Az én bátyám is?

- A tiéd is.

Ennek ellenére Papó nem törte magát a kastélyba, megveregette az orosz konyi hátát és unokája mellé húzódott.

- Gyerünk szaporán, mert nagy az út még előttünk.

A kifosztott, csahos magyarok már gyülekeztek Nagy Imre körül.

Szívem Imi álma hasonlított a valóságra.

Nagymamáit is szerette. Herbály mamánál az ablak alatti kanapén aludt, aki vastag, fájós lábbal, mosolytalanul viselte az életét, olyan finom kovászos uborkát készített, hogy sohasem telt el vele. Csak hát meddig lehet a keskeny kanapén aludni? Még a szomszédos, bőrkötényes kétszer Kovács műhelyébe is bevitte, hogy talán kedvet kap a szakmához, de nem kapott. Esténként ecetes vízzel kenegette kezét az öregasszony, és a megvastagodott lábát:

- Jaj, Imriském, ha reggel nem ébredek fel, szaladj csak haza, hogy elaludtam - mondogatta.

A gyerek nem tudta még, miért dagadt esténként fatuskóvá az öregasszony lába, hogy miért fontos alvás előtt ecetes vízzel lemosakodnia.

A Porcsíny utcai egyablakos ház meg a szegénység csodája volt, pedig a szomorúság házának hívhatták volna; a szegénység és a szomorúság fájdalmas csodájának. A sánta Juli hamar meghalt, a süketnéma Rozi meg elkerült a Gulyás háztól, egyszer néma, cipész mesterrel érkezett haza a faluba, akivel a Jászságban élte életét. Gulyás öreganyja sokáig betegeskedett, töpörödött, madárcsontúvá aszott, szenvedéssel, szomorúsággal telt az élete. Szürke volt körülötte minden, csak a szavai aranylottak:

- Szemem fénye Szívem szívem, Téged jó kedvében teremtett az Isten!

Erdei mostoha nagyapja belerokkant legidősebb fiú unokája elvesztésébe, aki vidám fiatalként háborúba vonult a ruszki hómezőkre, és nyomtalanul elnyelte a muszka föld. Szívem Imi hogyan születhetett volna nótafának, ha nem erre szánta az Isten? Nem hallatszott onnan nótaszó. Tudta, hogy Tanúságtevő lesz. A szép arcú Rozi gyerekként még énekelgetett. Apja akkor vonult az első világháborúba, az Isonzói vérmezőre, nem volt jókedve, megérezte talán, hogy soha többé nem tér vissza a családjához, az akáclombos nagykunsági faluba. Az utolsó estén rázendített a kislány:

- Kilencet ütött az óra, megyek a vizitációba.

- Ne óbégass, mert menten hókon kenlek, hogy megkukulysz! - kiáltotta a hadba vonuló.

Többé nem beszélt Rozi, megnémult egész életére.

Szemem fénye Kis Szívem szerelmes természetű volt. Mikor is kezdődött az első nagy szerelem? Nehéz lenne kibogozni, ugyanis majd minden lányba azonnal beleszeretett, mindenikkel szeretett volna etyepetyézni, de szemérmes, visszahúzódó és gyáva természete akadályozta ebben, nem lesz nyugta a másvilágon, ha igaz a mondás:

- Férfiembernek az orrára húzzák a kihagyott puncikat.

Már az elemi iskolában kezdődött, neki mindig a legszebbek kellettek, és birtokolni akarta őket teljesen, hogy még a gondolatait is lessék, kitalálják minden kívánságát.

A falu legkisebb, legtöbb gyereket nevelő utcájában tartózkodott legszívesebben. A sarkon a pék és a szélmolnár lakott, míg másik sarkon akácmézet árultak és az öreg Sajtos szatóc-boltocskája tartott nyitva, az ajtó fölött rézcsevegő szólt, amíg a győztes proletárdiktatúra, az erősödő éberség korszaka nem némitotta el a kisipart és a kiskereskedelmet. Szegény emberek menedéke volt a keskeny, porcsínyfű verte utca, de a rengeteg gyerek messzire vitte hírét. Éhes, vad csapatban játszottak, legkisebbtől a legnagyobbig, tavasztól ősziig félmeztelenül, fekete klottgatyában, mezítláb szaladgáltak az utcában, legtöbbször Kakasék gyepes udvarán fociztak, ha már nagyon kínozták őket az éhség, a két öreg eperfára másztak, és teli tömték a hasukat. Innen csaptak ki a faluszéli Gödrök-köz piszkos vizéhez, a vályogvető gödrökben állandóan állt a víz, idejártak libát legeltetni a közeli utcák lányai, a bátrabbak még fürödtek is.

Néha a köpésnyire lévő Cigány völgyből kijött néhány fiú, veszekedtek, hangoskodtak olykor-olykor, de a békítő víz mindent elsimított. Az adakozó cigány lány, a lepcsés szájú Csitír velük fürdött, mígnem egyszer elkapták, bevonszolták a Kiserdőbe. A veteményesből minden fiú egy szál sárgarépat tépett fel, azt adta a tiltakozó lánynak szerelme jeléül.

A kicsiket félrelökték az erősebbek, Kis Szívem az árokban lapult, a nagyobbik gyerekek meg lefoglalták a lányt, aki csak azt hajtogatta:

- Hideg a gatyátok! -, de a sárgarépat összegyűjtötte.

Kitágult szemmel figyelte a mocorgó alakokat, tele izgalommal, várakozással, kiszáradt torokkal, hogy sorra kerül, és akkor mi lesz, hogyan történik, aminek történnie kell? Kicsit talán félt, mert még nem veszítette el az ártatlanságát, Csitír pedig képes az utcán kiabálni akármit, ha a kedve tartja.

Lónyeringést hallottak a közelből, parasztszekér zörgött a kocsúton, ami a Nagy utat kötötte össze a Vásártérrel, éppen a vályogvető gödrök és a Kiserdő között.

- Tűnés -, kiáltotta Kakas, mire a víztől csillogó, félmeztelen testű kölykök eldobálták sárgarépaikat, a következő pillanatban már a vályogvető gödrök piszkos vizébe ugráltak, és csapták, pocskolták a vizet. Ártatlanok maradtak. Olcsó és megfizethető ártatlanságuk volt.

Mindezek ellenére a cigány lány szerette a barna képű fiút, valahányszor meglátta a poros utcán, torkaszakadtából üvöltözte:

- Imriském, szedjél nekem sárgarépat! - hozta a falu tudomására -, de ne az én katulyámba verd a farkadat, hanem tudod kiébe!

Szégyenében majd elsüllyedt, elsápadt a rémülettől, hogy meghallhatják. Aztán Kakas cselédnek állt a szérűskert melletti tanyára, közel a faluhoz, csak átvágtattak a Vásártéren, a Kiserdőn, máris nógatták a fáradt lovakat, még Amerikába is elindultak a sok ponyvaregény hatására, de néhány száz méter után a csont sovány lovak háta feltörte a fiúk fenekét.

Szemem fénye kis Szívem álmodozott a szerelemről. Esténként a dunna alá bújva gondolatban minden mozdulatot, mondatot elképzelt a soron lévő szerelméről, akkor nem voltak gátlásai, nem érezte kínosan magát, nem kellett félnie a visszautasítástól, ment minden, mint a karikacsapás. Micsoda szerelmei voltak, szent isten! Pénzes Detta nem is tudott róla, soha sem beszéltek ilyenről, soha sem randiztak, találkozni a húsvéti locsolkodásnál találkoztak, de mint később kiderült, nem Szívem Imiért dobogott a szíve, ám a kiszemelt fiú motor-balesetben meghalt, a lány pedig egyedül vénült meg.

Gönczi főbíró lánya levelet írt neki az általános iskolában, az ügyeletes csengetővel küldte át a fiú osztályba, de éppen azon a napon a tiszta és megnyerő arcú hősünk hiányzott az okításból, mert anyjának segített a baromfira vigyázni. Két lány hajba kapott, a főbíró szőke szépsége, és

a szénfekete, kreol bőrű osztálytársa, azon vitázva, hogy Szívem Imi melyiküket szereti. Erről jött a levél, hogy kit választ?

A főbíró lányát választotta, kicsípte magát a locsolkodásra, hogy majd leültetik, süteménnyel kínálják, a lány meg kedvére tesz, de az anyja gyereknek nézte, csak osztálytársnak, piros tojást adott és apró pénzt, ami örökre megégett benne. A ritka szép, szőke lányt meg hamar betörte egy tőle jóval idősebb legény. Nem is lett abból igazi szerelem, meg hosszú boldogság, elköltöztek a faluból Pest alá és a szépasszony hamar lúgot ivott. A nagy gyepszéli házuk pusztulóban, ki emlékezik már arra, hogy ez volt a magas főbíró háza, meg arra, hogy lehettek ott boldog Húsvétok is?

Hanem a kreol bőrű kedvese kitartott mellette, feleségül ment volna hozzá, ha a gonosz, savanyú, boszorka anyja engedi.

Esténként eljárt a csorda elé, mintha a tehenük nem talált volna magától haza a Zádor utcába, a kicsi nádfedeles házba. A falu másik végén, a református temetőn túl legelt a gulya, és az aranyló alkonyatban hosszú porcsíkot húzott maga után. A kövesút szélénél, árkos-bokros mezőn várakoztak a telt tőgyű jószágokra, oda szaladt bársonyos bőrű kedvese is. Boldog órákat töltöttek ott, a lány száján bugyborékolta a nevetés, sötét, csillag szeméből meg olyan szerelem áradt, hogy kis Szívem fülig belehabarodott. Nagyfiúnak érezte magát, hiszen a falusi csapatban focizott, és akkor bizony a játékosok nemcsak a falu elejének, hanem nemzeti hősnek is számítottak.

A jó anyja szemrehányóan megjegyezte:

- Kisfiam, sűrűn mégy a csorda elé, pedig nem buta jószág a mi tehenünk, magától is hazatalál. Vagy más valami húz oda?
- Megnősülök -, vágta ki a rezet.
- Kit veszel el?
- A kedvesemet.
- Ennyire szereted?
- Még ennél is jobban.
- A múltkor még mindenáron tanulni akartál.
- Tanulok, ő meg vár rám.

Este kirukkolt a szerelmének, akinek drágakőként fénylett a szeme. Megfogta a kezét és megcsókolta az arcát. Ez volt az első bélyeg a szívén, nem is tudta letörölni soha többé, azt hitte, hogy nem válnak el soha és a boldogság majd örökké tart, mint a legszebb mesékben.

- Szeretlek, és hozzád megyek feleségül.

Nem tudta azon az estén, hogy hazavitte-e a tejet a Riska. Lépkedett a keskeny betonjárdán, elhagyta a kiszáradó Kakatot, de az esze másfelé kalandozott, messzire repítették a vágyai, oda, ahol a futballmérkőzések hőse lehetett, iskolába járhatott, napfényes tájakra, ahol Isten szép napja állandóan süt rájuk, az emberek mosolyognak és vidámak, ő meg hazafias hőstetteket visz végbe, hogy büszkék legyenek rá a faluban, és az egész országban, úgy érezte, hogy ereje, tehetsége van, gyönyörű szeretője, kreol bőrű kedvese holtig elkíséri. A Zádor utcán szaladt végig, a Selyemkútnál benézett édesapja házának kerítésén, de semmi mozgást nem látott, így köszönni se kellett, aminek Gulyás Bözsi örült nagyon, mert kimondottan utálta, ha kedvenc fia szóba állt édesapjával a válás után.

Otthon kipirult arccal mindjárt azzal kezdte:

- Megmondtam neki, édesanyám.
- Mit válaszolt? - kérdezte hitetlenkedve az aranyfogú asszony.
- Azt, hogy szeret, és a feleségem lesz.
- Ki milyen virágot szakít, olyant szagol. Én nem állok az utatokba.

Éjszaka csak forgolódott. Vele volt a kedvese, lehunyt szeme előtt látta egész törékeny, kreol bőrű testét, fekete mellbimbóit, fekete szőrzetét, szétnyíló nedves száját, és örömeiben kiverte a víz.

Elhívta a moziba, de akkor már az utolsó sorba, első osztályú jegyet vásárolt, mert mögöttük nem ült senki. Sötétben pedig fogdosta, bár eleinte eltolta a kezét, csókolóztak és benyúlt bugyijába. Elkísérte hazáig. A kiszáradt Kakathoz értek, szerette volna a bokrok közé húzni, de féltek, hogy meglátják őket és lesz nemulass!

Visszaútban az újjvárosi inasok kerékpárjaikkal körbe vették, idősebbek nála, látásból ismerte őket, és tudtára hozták, ne udvaroljon a kedvesének, mert letörik a derekát, a tojáshéj még a fenekén van, a lányt kiszemelték maguknak, csak az iparosok közül választhat udvarlót, és vőlegényt. Fent hordták az orrukát, de nagyon. Az iparos dalárdába jártak, az Ipartestület báljaira, külön színi előadásokat tartottak, az Iparos és Kereskedő Ifjak Önképző Köre rendezésében, oda a Szívemék fajtája nem tehetette be a lábát. A Gazdakörbe sem. Külön viseletbe jártak; gazdalegények, gazdalányok, polgárlányok. Csakhogy a fekete hajú kedvese szülei is olyan istentelen szegények voltak, mint ő maguk, vagy talán még szegényebbek. A Független Olvasókörbe, a Kisbirtokosok Olvasókörébe se mentek, hanem a Népkörbe járhattak leginkább, kugliversenyekre, tánciskolába, szüreti mulatságokra, ott érte el jóval később Szívem Imi a holtig tartó, örök szép szerelem.

Kreol bőrű szeretője kedvéért lépett az iskolai dalárdába, mert ott találkozhattak. A szemüveges kántor vegyes énekkart alapított az iskolában, ő meg bátran jelentkezett, bár mindketten tudták, hogy semmi hangja, semmi hallása, csak világraszóló botfüle.

- Te hápogsz, mint a kacska. Ha meghallom a hangodat, kikergetlek a faluból is, de előbb kitekerem a nyakadat. Értetted?

- Inkább megnémulok.

- Az lesz a legjobb, mert az óbégatásodtól elszáradnak a virágok, és meghal az élet.

Énekeltek a templomban, a falusi temetéseken.

A nagytemplomban az első emeleti karzatra húzódtak vasárnaponként a fiúk, a lányok lent ültek a padosorokban, s azt számolgatták, hogy melyik, hányszor néz fel a kedvesére. Kreol bőrű szeretője volt a legigyekvőbb. Néha a második emeleti karzatra is felszaladtak, de ott pókhálót, emberi ürüléket találtak. Nem templomba járós világ volt akkor, üresen kongtak a karzatok, vasárnap délelőttönként csak az iskolások tűntek fel, piros-kék úttörő nyakkendővel a fehér ingen, meg a feketébe öltözött, imádkozó öregasszonyok. Szívem Imi szerette az imákat és a zsoltárokat is. Mindig elénekeltek az imádság házában:

„Te benned bízunk eleitől fogva,
Uram Téged tartottunk hajlékunknak,
Mikor még semmi hegyek nem voltak,
Hogy még sem Föld, sem Víz nem volt formálva,
Te voltál és Te vagy erős Isten,
És Te megmaradsz minden időben.”

A sunyi és ingyenélő párttitkár a Községháza sarkától figyelte, hogy kik járnak az Isten házába, a Református Nagytemplomba, rendíthetetlen bátorsággal jelentette, és osztályharcos öntudattal az éjszakába nyúló gyűléseken megvitatták, mennyien tolják a klerikális reakció szekerét falujukban.

Gulyás Bözsi nem templomozott, elnyelte a munka, a hajdani ünneplőruháit a pusztuló, szegény szagú szekrény, vasalatlanul egymásra dobálva, dohos, ápolatlan szag áradt belőlük, olyan, mint az elmúlás. Fiát engedte, aki még a Keresztény Ifjak Egyesületében is fel-feltűnt, amelyet Bán Pityu, a tiszteletes úr fia vezetett. A foglalkozásokon hősünk nemcsak ping-pongozni tanult meg, hanem imádkozni is. Nyári táborozásra Berekfürdőbe vitték, ahol a víz és a játékok oldották a vallási órákat, akkor a kunsági fiú szívesen lett volna pap, abszolút botfűlűként még kántor is, ha úgy hozza az élet, de az hamar más utakra terelte. Akkor tanult meg igaz hittel önmagáért imádkozni, minden este lefekvéskor hálát adott Istennek az eltelt napért, megköszönte, hogy vigyázott reá, s kérte a jószágát másnapra. A Keresztény Ifjak Egyesületében látta először gróf Teleki Pált is.

Amikor még jól szaladt az anyja szekere, a nagy udvart tele hordta jószágokkal, a házat meg értékekkel, akkor készíttetett aranyfogat magának a kofáskodó asszony, bizony féltek éjszakánként. Néha barátnőjét hívta el, főleg amikor szállítás előtt zsúfolásig megtelt az udvar baromfival. Pestre szállította kalandos utakon az élelmiszert; tojást, tyúkot, hízott libát, hízott kacsát, lisztet, disznóhúst, és amit csak a gazdag tanyavilágból felvásárolt. Hitelbe adták a falubeliek az árut, mert adós soha sem maradt, és a kockázatot vállalta. A büntetést is. Elkapták, mint feketézőt, bevitték a Markó utcai fogházba, ahonnan hamar kiengedték, mert Budapest éhezett, ő pedig ismerősöknek mérte az árut, kézzől-kézre adták a kicsi kun asszonyt az Akácfa utcában, a Dohány utcában, a Nagy diófa utcában, a Wesselényi utcában és a Szív utcában, mindenki jól járt, akinek pénze nem volt, fizethetett aranytárgyakkal, ruházattal. Ezeket édesanyja otthon szétosztotta. Rokonoknál, V. Annuskáéknál szállt meg az Akácfa utcában. Dehogyan sejtette, hogy mint fifikás vállalkozó, megelőzte a korát, csak azt tudta a nyakába vetett adóból, beszolgáltatásból, hogy feketéző, egyéb, osztályidegen, osztály-ellenség, kizsákmányoló, kulák, aki szipolyozza a munkásosztály vérére, aki nem való a szocializmust építő népes táborába.

A nádas házban jól éltek, a bödönökben nemcsak fehér disznózsír, hanem méz is került, disznókat hizlaltak, Erzsébet napján kiadós vacsorát csaptak, a szomszéd énekelgetett, nótaszó verte fel a házat, az asszonyt barátnői is meglátogatták. Aranyfogú anyjának nem volt jó hangja, bár szeretett volna énekelni, mulatni, nevetni, szerette a szépet, a jót, a könnyebb életet, boldogságra vágyott, s amíg meg nem ölte a szegénység, takaros kis szemrevaló cseléd lehetett. Kedvenc nótája alatt könnyű szökött szemébe ahogy dúdolgatta:

- Énnálam egy boldog óra, jaj, de ritka vendég, mintha mindig boldogtalan, kitagadott lennék, a boldogság útján nem tudtam elmenni, mert nekem az életemben, nem sikerült semmi.

Gulyás Bözsi egyet nagyon akart, megmutatni Szívem Imrének, hogy neki bizony sikerült, szép gyerekei vannak, boldogan él, és még legényembert is kaphat. Micsoda óriási szerelemben égtek. Az alacsony, szemrevaló, tizenkét éves gyereklány lakodalomban ismerte meg jövőendőbelijét, aki éppen másik leányzót táncoltatott, de attól kezdve találkoztak, együtt jártak a kútra és nem tudták elképzelni egymás nélkül az életüket. Akkoriban még imádkozott az alacsony termetű lány, hogy a jó formájú, fekete bajuszú, szép Szívem Imre legyen a párja. Jól elrontották. És a szerelem terheit a gyerekek is viselték. Legalább boldogok lettek volna, de nem, örökre beborult felettük az ég.

A végén gyűlölték egymást. Az asszony kicsi, szürke szeme mindig elborult, keskeny száját összeszorította, ha azt hallotta, hogy Kis Szívem találkozott, beszélt az apjával, mintha a ritka találkozás elvehetné tőle kedvenc fiát, aki csak tengett-lengett a két ház között, igazi otthon nélkül.

Tanulni akart mindenáron. A paraszti munkát nem szerette. Az anyja akkor már túlادott kovácsmester élettársán, tarthatott másfél évig a vadházasság, pottyantott egy gyereket a közös konyhára, aki hamar meghalt. A kovács meg, amikor javaiból kiforgatta Gulyás Bözsit, visszakullogott a családjához, a nagy sarki házba, mert addig tartott a szerelem, amíg az aranyfogú feketézőnek vastag volt a bugyellárisa.

- Kész piccsa, meleg málé kellett neki -, zárta le kapcsolatát a kofa.

A falurossza éhenkórászok nem mindig játszottak a Porcsíny utcában, eljártak lopni is. Stuka értett ehhez leginkább. A falusi meszes házatól nem messze, a kis közben gyönyörű sárga-barack termett az egyik kertben. A ház meg üresnek látszott, Stuka már át is lendült a deszkakerítésen, Kis Szívem téblábolt a betonjárdán, félt a lopástól, s mire észbe kapott, melléje ugrott a komája, a gatyakorcába gyűrt inge alól hatalmas, jóízű barackokat szedett elő.

- Nesze, te málé! Ilyen élhetetlen vagy, vagy csak majrézol?

Amikor meg a Vén kertben szőlőt loptak, elkapták őket, de Stuka kezén szíjjal megkötözve elvágatott, csak őt faggatta a szőlősgazda, hogy kinek a fia borja?

- Szívem Gyuláé -, és égett az arca a hazugságtól.

- Mit mondtál, kis zshivány! Kinek a nevét mondtad?

- Az apámét.

- A pártember nevét? Az elvtársemler nevét?

- Azét hát -, füllentett tovább, sőt ha megnyúzták volna, akkor se tágít a hazugságtól.

- Hogy néz ki az apád?

- Mokány magyar.

- Hol laktok?

- Az ONCSÁN.

- Tényleg apád a pártelvtárs?

- Bizony az -, ami annyiban fedte a valót, hogy az édesapja testvére volt.

- Majd beszéllek a fejével -, engedte szélnek a jóember.

Bottal üthette a nyomát, mert többé tájára se nézett a Vén kertnek.

A legnagyobb port a fehér angóra nyulak lopása verte fel. A Zádor utcai nagy kertjük végénél Apostol Gábor postás lakott, aki nyulakat tartott. Kis Szívem meg átmászott a kerítésen és áthozott néhány angóra nyulat, mire a magas, vékony postás feljelentette az ismeretlen elkövetőt a rendőrségen. Akkor még ilyen boldog, aprócseprő ügyekben is helyszíneltek a rendőrök, és a léckerítésen fehér szőrösomókat találtak. A padláson meg nyulakat. Szaladhatott gyors lábú anyja eleget, traktálhatta a rendőröket éjjel-nappal étellel-itallal, talán még szerelemmel is, mire úgy ahogy elsimította az ügyet, mert ügyes asszonyként megtalálta a módját, hogy a tenyeréből etesse a hatalom embereit, akik már akkor is szerették a potyát, a három P-t; pénzt, piát, pinát.

- Kisfiam, vehetek neked egész ketrec nyulat, csak ne hozzá szegyenbe!
- Kipróbáltam, hogy sikerül-e ellopni?
- Csak azt próbáld ki, amit szabad.
- Mit szabad?
- Mindent, ami nem bűn.
- Mi a bűn?
- Ami másnak rosszul esik.
- Mi esik rosszul?
- Amibe nem egyezik bele, amiről nem tud. Az ember akarata szent dolog, mert az a legfőbb kincse, egyetlen igazi értéke.
- Akkor szent vagyok, mert nagyon akartam a nyulat ellopni?
- Csak nekem vagy a kicsi szentem, én mindent megbocsátok.

Az imádságaiban elfeledte ezeket, azt köszönte meg a jó Istennek, hogy jól felelt a suliban, szépen focizott, kérte, hogy a következő vasárnapon se maradjon ki az első csapatból, ne a riválisai kapjanak bizalmat az edzőtől, és a kreol bőrű kedvese meg a felesége legyen. És sorra teljesültek az imái, a lány szerette, kijárt a focimeccsekre, kiabált a falubeliekkel, ahol Széll Miska teli torokból harsogta:

- Taposd ki a belit, Imruskám, véd ki a szemit!

Az esti bálban pedig szorosan hozzá simult a gyönyörű lány, hiába ült boszorkány anyja a fal melletti lócán. A nagy teremben ropták a táncot hajnalig, szünetben kedvesének málnát vett, s dehogy hitte, hogy valaha bárki elszakíthatja tőle. A fekete szemű szépség különösen kapós volt, idősebb, iparos fiúk táncoltatták, szendén rájuk mosolygott, törték magukat, hogy lekerhessék! Hősünk sem andalgott, felbiztatta a komáit, hogy azonnal kérjék vissza, szabályos verseny zajlott, ki táncoltatja többször a lányt, dehogy engedték meg a riválisok, hogy zeneszó közben szerelmet valljanak egymásnak. Két lépés után partnert cserélt Mariska, arca kipirult az örömtől, szinte röpiült táncosa karján. Csak az anyja nézte rossz szemmel az egészet, hogy taknyos kölyök legyeskedik első szülőtte szoknyája körül, mikor néhány idősebb, partiképes iparos legény ácsingózott szép gyermeke után.

Bál után hazakísérhette, egész úton fogták egymás kezét, remegtek az örömtől, a lány anyja ment elöl, ők meg csókolóztak, az erős képzeletű fiú titokban arra várt, hogy a csúf boszorka felpattan a seprűnyélre, és elszáll a nagykunsági éjszakában. Micsoda gyönyörű, tiszta égbolt ragyogott, azt hitték, hogy csak nekik világítanak a csillagok, a Göncöl szekér meg életük végéig mutatja az utat, a jó irányt a boldogsághoz. Bársonyos bőrű szép kedvese tiszta és őszinte volt, nem alakoskodott, nem játszott meg magát, nem mérlegelte a jövőt sem, szerette Kis Szívemet, és úgy adta szerelmét, ahogy a Teremtőtől kapta.

- Gyere ki a csorda elé -, súgta a lány kedvesének, ahogy a nádtetős, kis házukhoz közeledtek, mert zsémbes anyja nem engedte a kapuban való ácsorgást és a hosszadalmas búcsúzkodást sem.
- Jó.

Megérkezett Pestről az értesítés, hogy Szívem Imi hely hiányában nem vették fel a Kandó Kálmán Gimnáziumba. Az osztályban négyen végeztek kitűnően, de csak a suszter fiának adtak zöld utat a mézárszékként üzemelő pártbizottságon, mert nem felejtették el a szólásmondást az osztályhűség ellenére sem:

- Csizmadia, Isten fia.

Gulyás Bözsi nem hisztériázott, pedig nem csekély áldozatot hozott, hogy a hat osztályos elemi népiskolából az akkor bevezetett általános iskola hetedik osztályában, különbözeti vizsgát téve, tovább tanulhasson a fia. Mikó tanító úr pallérozta a gyereket, két egymást követő évben hatalmas, mangalicahízót hajtottak azért az udvarára. Mindaz veszni látszott.

- Ez is megérte a pénzt, kisfiam - legyintett lemondóan a baromfikereskedő. - Kidobtuk az ablakon, most ott vagyunk, ahol a mádi zsidó.

- Az hol van?

- A semmiben.

- Miért jó az?

- Nem törődik senkivel és semmivel, igazán boldog állapot.

- Én boldog akarok lenni.

- Neked sikerül, Téged szeret az Isten.

- A pesti iskola mégsem sikerült, úgy segít az Isten, hogy büntet?

- Másra szánt.

- Mi másra?

- Időben tudatja majd veled.

- Nem feledkezik el?

- Nem, mert kiválasztott vagy.

- Hogy adja tudomásomra?

- Álmodtál neked. Három álmod van.

- Miért három?

- Három a magyar igazság.

- Már álmodtam egyet.

- Mit álmodtál, Kis Szívem?

- Nagyapóval osztottuk a földet.

- Igazad van, hiszen kivitt az öreg. Még két különös, látomásos álmod lesz.

Szívem Imike úgy hitt szülő anyjának, mint az Istennek. Fájt neki az első pofon, égette a megáláztatás, pedig akkor még nem sejtette, hogy az életben laposra verik a képét ilyenekkel. A papírnak is hitt, hogy valóban hely hiányában utasították el. Hivatalos papíron, hogy hazudhattak olyan arcátlanul, koncepciósan? Élete végéig nem tanulta meg, hogy a Hivatalok hazudnak leginkább, félre viszik az emberi életeteket, mert éppenséggel lusta, felkészületlen, bürokrata, vagy korrupt, akinek kezében az ügy, az akta, vagy szól neki a főnöke, s a főnökök főnöke. Szívem Imi születési hibájaként mindig hitt mindenkinek, ez élete legnagyobb tévedése, édesanyja naiv hite, hogy az ember jó, igazság pedig létezik, még ha harcolunk is

érte. Ez megrontotta, menthetetlenül félrevitte az életét. Igazmondó szeretett volna lenni, világmegváltó, az igazság bajnoka, a szegények szószólója, és tanúságtevője az egyre huncutabb, és igazságtalanabb társadalomban.

Mit mond majd a kedvesének, hogy jobban szeresse, hiszen tanulni sem tud, nem vették fel a pesti gimnáziumba! Azon a piacos napon, a hatalmas Piac téren hangos kereskedők szaladgáltak, akkor még a falujukban hatvannál több kofát tartottak el az alföldi tanyák, Gulyás Bözsi apró lábával végig pásztázott a liba-, és a tyúkszaros földön, az ismerős gazdákhöz szaladt, megmondta gyorsan a felvásárlási árat, és már vitték a rengeteg baromfit a Török-szentmiklósi Hangya Szövetkezet teherautójához. A gyors, megbízható kicsi asszony nem csapott be senkit, sokan csak neki adták el az árut, és a szerencsés kezű kiskereskedő talán semmi másban, de ebben az egyben elmondhatta magáról; ha kutyagumiba nyúlt, az is arany lett végül. Így vált belőle feketéző, egyéb, osztályidegen, kulák, kizsákmányoló, kereskedő, kurva, kofa, hogy beszorítva később a termelőszövetkezetbe, többet robotoljon, mint gróf Nemes János napszámosaként, vagy a Cigány temető melletti Gerő József motormalmos cselédlánnyaként. S hiába nem akarta, Szívem Imire akkora terhet rakott, hogy élete végéig cipelhette, meg is nyomorodott alatta.

A piacon dehogy segített, gyönyörű fekete kedveséhez rohant, akinek az anyja fent járt a Piac téren. A lány öccse otthon játszott az udvaron. A földes, tiszta, nagyszobába húzódtak. Az ablak alatti sezlónra ültek, ahonnan kiláttak az utcára, de nem jött még a csúf boszorkány. A lány nem ellenkezett. Hosszan csókolta, a kezét végig csúsztatta a derekán, a combján, a mellén és benyúlt a szoknya alá. Amikor simogatni kezdte szőrzetét, érezte, hogy megremeg, de akkor még nem tudta, hogy szabad az út a boldogsághoz. Csókolta tovább, hanyatt fektette, lehúzta a bugyiját. Gyönyörű, dús, ébenschínű szőrzete apró fürtökben simult testéhez, amelyről igazán semmit sem tudott még, de megtalálta a bevezető nyílást és behatolt.

- Fáj! - nyöszörgött gyönyörű kedvese -, nagyon fáj -, de hagyta, hogy tovább szeresse! Csak a homloka ráncolódott össze, száját összeszorította. A mámortól másra nem figyeltek. Ez lett a vesztük.

Kinyílt a szoba ajtaja, belépett az öcsikéje, igencsak földbe gyökerezett a lába a látványtól. Szétugrottak, kapkodva igazították a ruházatukat, miközben a fiú meg kiszaladt az udvarra. Mardosta a szégyen mindkettőjüket, a lány tekintete elborult, elszállt a mámor egy perc alatt, csak a szégyen maradt a helyén és a megalázottság, meg a tanácstalanság.

- Anyám szíjat hasít a hátamból -, hüppögött világszép kedvese és a könnye kijött.

- Az én menyasszonyom vagy, megmondjuk neki -, hősiködött nagyképpen -, hiszen feleségül veszek.

Simogatta szerelmét, az öccsével megint nem törődtek, és újra éledt a vágyuk.

- Azt mondjuk anyámnak, hogy Turai tanító úrnál jártál -, átellenben lakott az osztályfőnök -, mert nem sikerült a felvételi. Köztünk meg nem történt semmi, nem is látszik semmi -, simította le a szoknyáját -, az öcskös fejével beszélek.

- Szeretlek, és mindig szeretni foglak, amíg csak élek -, mondta remegő hangon, miközben a ház kis végibe húzta, az ajtó mögé.

- Én is -, válaszolta Mariska, és nem bánta, hogy a fiú újra matat a lába között.

Csapódott a kiskapu. Megérkezett az anyja. Szólni is alig tudott, amikor meglátta Szívem Imi, vérbe borult a szeme, feje elvörösödött, nézett mereven, aztán a lányán futtatta végig a tekintetét, majd a fiúhoz fordult.

- Mit keresel itt? - kérdezte rosszállóan és fenyegetően.

- Turai tanító úrnál voltam a felvételi miatt -, vágta ki a rezet, és nem félt tőle.

- Na, akkor szedd a bocskorod, anyád már megvette a fél piacot, különben sincs semmi keresnivalód nálunk.

Következő este a kedveséhez kopogtatott, hogy moziba hívja. Nem kínálták helyel. Rosszat sejtett. Hiába bámulta a lányt, aki csak nézett maga elé mereven, mint akit alaposan megverték. Az anyja meg vasvillára hánnya mindkettőjüket a szemével, s csak a seprűnyél hiányzott a kezéből.

- Mit akarsz, Szívem Imriske? - élesen és gúnyosan nyújtva meg a keresztnévét. - Nem hallottad, amit tegnap mondtam? Miért akarod tönkretenni a lányomat, nem volt elég, amit műveltél? Értesz a szóból - emelte meg a hangját a fekete fejkendő asszony, valóban már csak a seprűnyél hiányzott a lába közül -, vagy süket vagy?

- Nem műveltünk semmit. Elveszem feleségül.

- Attól coki, gyerek vagy még ahhoz, a tojánhéj a fenekeden, neki meg komoly iparos udvarlói vannak.

- Engem szeret! - vörösödött el a feje búbjáig könnybe lábadt szemmel, s arra várt, hogy a másik mégiscsak elrepül a seprűnyélen, és többé nem látják, nem áll a boldogságuk útjába. Helyette azonban bosszúsan megszólalt.

- Tudja is, hogy mi az!

- Hozzám jön feleségül.

- Na, ebből elég. Kívül tágasabb, csak akkor lássalak, amikor a hátam közepét! Ha az uram megtudja, hátul köti mindkettőtök sarkát.

Szégyenkezve kullogott el. Az alacsony, nagy bajuszú édesapa messzi járt a kubikos kenyérért, amikor a faluban időzött, fekete kalapjában, kifakult világos kabátban állt a kapu mögött, kikémlelt a hosszú utcára, hátha valaki jó hírrel érkezik.

A kitűnő tanuló Szívem néhányszor Turai tanító úrhoz, az osztályfőnökéhez biciklizett, aki az általános iskola nyolcadik osztályában magyart tanított, többször felolvastatta vele a dolgozatait, egy versenyen nyert is a fogalmazással. A pesti elutasítás hírére Gulyás Bözsit megkereste, hogy el ne kallódjon a fiú, tanuljon mindenáron!

- Ez a gyerek viszi valamire, asszonyom! Isten ellen való vétek, ha nem tanul, amikor világlátott, híres emberré válhat.

- Megbolondítják a könyvek, tanító úr, egész nap olvas, képes az ágy alá bújni, csak falhassa a betűket! A végén megkótyagosodik.

- Milyen könyveket olvas?

- Amihez hozzájut, filléres, sárga könyvek leginkább, de le nem teszi, viszi vissza a haverokhoz, ők meg ki tudja, hogy honnan szerzik, csak lopják a napot, rágják a tökmagot, meg moziba járnak. Ez a lógós csikójuk.

- Az se bűn.

- Csakhogy ezeknek nincs pénzük, a szüleik is tetves szegények, kenyérre sincs, nem a mozizásra, meg az olvasgatásra.

- Asszonyom, minden segítséget megadok, csak tanuljon a gyerek. Higgye el, öröme telik majd benne, ha egy helyre nem vették fel, van másik is, harmadik is.

- Véges az erőm. Mikó tanító úr hatására a református elemi népiskola hatodik osztálya után letehetette a különböztet, hogy az általános iskolát kijárja. És ki tudja, hogy mire viszi, mi válik belőle? Ha tanul, akkor talán boldogabb lesz? Mi erre a biztos válasz? A mi fajtánk boldogul itt valaha?

- Maga értelmes asszony, Bözsike, tudja, hogy a reményt soha sem szabad megölni. Az a szegény ember jussa is. Ha már remény sincs, semmi sincs -, emelte meg búcsúzáskor kalapját a jó emlékezetű osztályfőnök.

Azok a drága jó mozizások. A Piac tér sarkán még a harmincas években a falubeli alezredes Tory Kálmán hozatta rendbe a Nemzeti Szállodát, benne a mozit, hogy Vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr látogatására, 1938-ban a járási levéltár versenyen ne szégyenkezzen a nagykunsági település. A sarkon lévő bejáratot két lépcsővel megemelték, egy lépcső meg az ablak alá jutott, amire felállva betekintheztek a várócsarnokra és a pénztárra, de a Piac teret is jól pásztázhatták.

A Porcsiny utcai gyerekek ott lebzseltek. A negyvenes évek közepén-végén ez jelentette a település központját, a szállodában már nem játszott Bari Sándor híres cigányzenekara, kocsmát üzemeltetett benne a vörös hajú Grómusz Gyula, a nagy falusi bálókba, a székely kapus kultúrházba innen mentek a legények, csak előbb itták az olcsó szalmaborokat, az égető rumokat, hogy megjöjjön a bátorságuk a táncmulatsághoz, meg az udvarláshoz, és a szép szerelemhez.

Szemben a Piac tér sarkán pattogatott kukoricát árult Erzsi néni, meg egyszázbélű Karcsi fia, és vízzel készített málnaszörpöt. Hetente kétszer tartott nyitva a mozi, a Porcsiny utcai gyerekek soha nem hiányozhattak, a látvány részei lettek. Micsoda jó filmeket vetítettek, Hatos fogat, Gunda Din, meg minden asszony álma, a szép Jávör Pál filmek, a bűgő hangú Karády Katalin, Csontos Gyula, Kabos Gyula, Szeleczki Zita szereplései, a Meseautó, Valahol Európában, mindet látta, s megszerette Szívem Imi. Pénz nélkül. A szegénység megokosítja az embert, alkalmazkodásra kényszeríti. A gyerekeket is. Összeszedték a legolcsóbb jegy árát, közvetlen a vászon elé szólt, a kopott lócákra, a cigánypurdék közé. Stuka bement az első csengetés után, kölcsönkérte a már ott lévők jegyét, kihozta és a harmadik csengetéskor, amikor már eloltották a villanyokat, beengedte őket a jegyszedőnő. Ritkán ellenőrizte a lócákon ülőket, mert akkor az ajtónál senki nem örködött, és ha késett valaki, első osztályú, vagy másodosztályú jegyet váltva, sok időbe tellett a helyét megtalálni. Szünet után meg bátran közlekedhettek, már senki nem figyelt rájuk.

Egyszer fülön fogta az érzékeny, melegszívű hősünket. A kelleténél többen szorongtak a legelső sorban, lökdösődtek, a később érkezőnek nem jutott hely. A szikár jegyszedőasszony - elől deszka, hátul lécs -, arcukba világított zseblámpájával és kérte a jegyeket.

- Gyere csak jómadár! - csípte nyakon. - Nincsen nektek mozira valótok?

- Az nincs.

- Kicsoda az apád?

- Szívem Gyula -, hazudta szemrebbenés nélkül.

- A pártember?

- Az ám.

- Majd beszélek a fejével -, egy új mozilátogatóhoz fordult. - Innen el ne mozdulj, mert móresre tanítalak!

Kint termett az utcán. Lövöldözős filmet játszottak, tisztán hallott a beszéd, a zene, a lövöldözés, kocka alakú kivágás volt az oldalsó ajtó lemezén, ezt az ajtót az előadás végén nyitották csak ki, s onnan kuksolta az előadást.

Kétrét hajolt, hogy belásson a lyukon! Szünetben Kakas vállon lökte.

- Elengedett a piszkafa?

- Elengedett a száraz kóró -, válaszolta kevés meggyőződéssel.

- Vagy meglógtál?

- Meg.

- Nesze a jegyem, ha szól valamit, beverem a képit.

Észre se vette. Kis Szívem szája kiszáradt az idegességtől, szégyenkezett, félt, hogy minden pillanatban hozzá lép, kiabálni kezd, és megint kivezeti a teremből. Száj tátva bámulta az izgalmas filmet, a csodálatos cowboyokat, akik csak lőttek, lőttek, harcoltak az igazságért, a gyors vágázó musztángokra pattantak, széles karimájú kalapjukat a szemükre húzták, a legszebb farmer kisasszonyokat szerették, győzelmük után seriffet választottak, mindig a legjobb képűt, a legjobb lövőt, a legkeményebb öklűt, a legigazibb harcost. A film után kétsége sem támadt, hogy a mozi hősök boldogan éltek a győzelmes igazsággal, amíg meg nem haltak. Szeretett volna köztük élni, velük harcolni, győzelemre segíteni az igazságot, elnyerni a mindig friss frizurás kisasszony kezét, seriffé válni, átélte és elhitte a történetet, apró, kis borzongások futottak rajta az örömtől, meg-megreszketett, libabőrös lett a háta, a hősökkel élt és velük halt. Nem tudott másra figyelni, egy pissenés se hangzott a közelükben, szokásával ellentétben Stuka sem szellentett, igen illedelmes fiúknak tűntek. Akkor megfogadta, hogy eljut Amerikába és vezérnek választják.

Hol vannak már azok a nagy ábrándok, azok a nagy fogadkozások? Hol vannak már a nagy szerelmek? Porba, múltba hullott minden, az emlékezet vastag porába. Hol volt már akkor a fekete hajú, nevetős szájú, világszép kedvese? Másnak a szívére hajolt.

- Megint megnézzük -, szólt Stuka ellenmondást nem tűrő hangon mozi után. - Ez igazi film, igazi harcokkal, és igazi férfiakkal.

- Sántít - mutatott Kakas a fejére. - Nekünk nem adnak erre pénzt.

- Nem kérünk, de akkor is megnézzük újra, ha beledöglök. Reggel a Piacérre jövünk és szerzünk mozijegyre valót.

Hajdanán a teret Horthy Miklós térnek keresztelték, talán nem is a kormányzósága miatt, hanem mert néhány kilométerre, a szomszédban lakott kenderesi kastélyában, megépítette a Kakat csatornát, amelyik a Tiszából hozta a vizet a birtokára, ahol rizst termesztett, átszelve így Kunhegyesen a Református Nagytemplom mögötti lapos részt. Később a kiszáradó Kakat medrét felverte a gaz, a buja muhar, és sohasem tudták feltölteni, beépíteni. Még látszik az elvadult mementó, a szőke folyó vizét meg a Tisza csatorna hordja a száraz, fekete kunsági földekre. Ám a tényeken nem változtat, hogy az öntözést és a fásítást a kormányzó úr főfőméltósága vezette be a poros kunsági településen. Szeretet ott időzni, a barátságos kastély udvarában kicsempézett fürdő medencéjében lubickoltak a szép kisasszonyok, pompás fogatokon, meg automobilon jött az úri népség, hölgyeken hosszú uszályos ruha, a férfiakon pompás magyaros menték. A gyönyörű kúriában ápolt és otthonos volt minden. A kormányzó

úr reggelenként barátságos kertjének hátsó teraszán üldögélt, délutánonként ott teázott. A környéket és a gazdaságát lóháton járta. Sokan kérték fel Kenderesen keresztapának, ő számon is tartotta a keresztkomaságot. Testőrségébe innen toborozta a szép szál legényeket.

Siheder hősünk korában, amikor már a kozák hadsereg átvágtatott rajta, ezt a teret nemes egyszerűséggel Piactérnek hívták, rászolgált, mert hetente két alkalommal olyan piacokat tartottak, amelyeknek messzi földön híre kélt. A Községháza jobb oldalán, ahol a Református Elemi Iskola működött, hősünk nevelésére és okítására, ott tartották a baromfi piacot, a lábas jószágok a Vásártérre szorultak vásároló napokra, a Községháza bal oldalán pedig, amerre a Nemzeti Szálloda, a mozi és a nyomós kút esett, a zöldség-, a tejtermék-, a gyümölcs- és kézimunka árusok gyülekeztek.

A Porcsíny utca a dinnyésekhez tartott. Nagy halomban, magasra rakva sötét héjú, piros bélű, csíkos hátú, sárga bélű görögdinnyék, mögöttük meg üres terület, ez vált a terepasztalukká. Kakas a kereskedőhöz ment. Válogatott, kopogtatta a dinnyéket, az elmélázó Kis Szívem meg, mint aki legyet sem tud zavarni, a közelében téblábolt, majd alkalmas pillanatban meztlábás talpát egy dinnyére tette, hátra gurította, Stuka felkapta és iszkolt vele a templomkertbe. Összeszedték, kiárulták a mozijegyek árát, a Porcsíny utca sarkán lévő Sajtos úr szatócs-boltjában fél áron eladhatták.

Az a csodálatos mozi. Hányszor álldogált a lépcsőjén, leste a betonjárdát, jön-e már valamelyik ismerőse, érkezik-e már a kedvese? És mennyit ábrándozott egy másik, boldogabb világról, amelyet a filmekben látott, ahol az igazság mindig kiderült, végül a szegény lányt elvette a gazdag gyáros, meg az ellenkezője is megtörténhetett, és mindenki boldogan élt, míg meg nem halt. Elhatározta, hogy mindenáron megkeresi azt a szép, boldog, másik világot.

Kiskunfélegyházán testnevelési gimnáziumot indítottak. Turai tanító úr javaslatára elutazott oda, hogy vegyék fel, elvégre igazolt sportoló. A felvételi két részből állt; tornatermi gyakorlatok, gyűrűn átfordulás, lógás a szeren, kötélre mászás, bordásfal, lóugrás, ezek bizony nyögvenyelősen mentek, hiszen a falusi iskolában nem láttak még tornaszereket. A másik rész viszont kitűnően sikerült; labdajátékok, futás, ezekből remekelt, Isten-áldotta érzéke volt a labdajátékokhoz. Felvették negyvennyolcadiknak. A kollégiumban viszont nem találtak üres ágyat. Hiába játszhatott azonnal a városi futballcsapatban, és a testnevelő tanár biztatta:

- Tarts ki, fiam, elintézem a kollégiumot pár héten belül! Innen el ne mozdulj! Élsportoló válik belőled.

Hogyan? Se rokona, se ismerőse, albérletre nem is gondolhatott, aranyfogú anyja éppen akkor újra szerelmes volt:

- Akárhogy kötöm a kendőm, az mindig jól áll! - hajtogatta kedvenc mondását.

Haza vonatozott. Végül a Kisújszállási Gimnáziumba iratkozott, ami napi ingázást jelentett a vicinálison, hajnalban kelt, késő délután érkezett, de tanult. A faluban csodálatosan focizott, vasárnaponként bálba járt, övé volt a fél világ. Mígnem lesérült. Hetekig feküdt, utána mankóval közlekedett. Két iskolatársa felkereste, Geszti Jutka és a fekete szemű, áldott emlékezetű, örök kedvese. Látták, hogy bicebóca, a tanuláshoz lóttek a sok hiányzás miatt. Szerelmét akkor látta utoljára az életben, mert mire meggyógyult, újra focizni kezdett, s eljárt megint a hétvégi bálókba, már nem találta. Egyik futballista társa csapta le a kezéről, idősebb volt, jobb anyagi körülmények között, motorkerékpárral szaladgált, ráadásul iparos, és kis, madár-arcával, hátranyalt szókés barna hajával behízelegte magát az anyósjelölt gonosz szívébe. Hamar eltűntek a faluból.

A falu középpontjában magasodó Református Nagytemplomba Szívem Imi szeretett járni, hitt Istenben, egészen addig, amíg kedvesét el nem veszítette. Akkor elvadult az Istenétől, bűnbe esett, s elárulta. Ez az árulás volt az első életében, amely megpecsételte a sorsát, és többé nem szabadulhatott bélyegétől. A lenyalt hajú fiú matyóföldre költözött fekete csillagszemű szerelmével, Kis Szívem már hiába ment fel vasárnaponként a templom üres karzatára, senki sem szemezett vele. Elborította a düh, amely annyiszor ártott neki későbbi életében, hiszen szinte magán kívül tombolt, nem ismert kontrollt, törvényt, határokat, erkölcsöt sem, csak a kun konokság és a félelmetes harag dolgozott benne. Olyan bosszú, háborús düh, ha rögtön meghal, de akkor is elpusztítja a másikat, mert őt megsebesítette, megalázta. Kölcsönkenyér visszajár. Hiába énekelte Fabó Zsigmond tiszteletes úr a szép zsoltárt: „Szívemet hozzád emelem, és benned bízom Uram.”, a templom második emeleti karzatán félrehúzta úttörő, rövidnadrágjának a szárát, és a sarokba vizelt.

- Nesze neked Isten, amiért elvetted a kedvesemet, és tanulni se engedté!l

Azóta háborúzik az Istennel, aki veri szaporán, hetedízíglén, vagy még tovább, és soha sincs megbocsájtás, csak kín, korbács, hogy valakin szórakozzon a vén Teremtő.

Amikor a Zádor utcai házban Herbály Gyula lett az úr, hősünknek meg semmi keresete nem volt, a kisújszállási gimnáziumba nem mehetett vissza, Gulyás Bözsi vízhatlan esőkabátot vásárolt a fiának. Rögtön kitört a háború.

- Nem venni ennek semmi hasznát, csak fekszik és henyél naphosszat, könyvet olvas, a pénznek is más helye lett volna -, noszogatta mostohája.

- Hiszen tanul.

- Minek? A kovácsmesterséghez sem fűlik a foga, szégyenben maradok miatta.

- Gimnáziumba jár.

- Ne litániázz már!

- Igazat mondok, tanul a gyerek.

- Itt aztán nem, aki nem dolgozik, az ne is egyék! Here felesleges a családban.

- Dolgozok helyette eleget.

- Megtanítalak én kesztyűbe dudálni -, lépett közelebb élettársához, és felemelte a kezét -, még a fiad előtt is.

- Ne bántsa! - ugrott kettőjük közé Szívem Imi.

- Elég már, Gyula -, szólt Papó.

- Maga meg mit pofázik? Nem otthon van -, lépett fenyegetően a vénemberhez.

Ekkor Kis Szívem tökön rúgta a mostoháját és igen jól eltalálta. Nagyapjával meg a Porcsíny utca menedékébe kocogtak. Anyja hiába ment érte másnap, és sírta el az összes könnyét, hogy térjen haza, nem bántja többé mostohája, különben ő öngyilkos lesz, felakasztja magát. Mégsem fogadott szót. Akkor Gulyás Bözsi kisütötte, hogy elküldi pár hétig Újpestre, a kiskereskedő, Laszkai Ferencné házába és üzletébe, akinek vásárolta az árut. Jóval később pontosan így is történt.

A kovácsmesterség mostohaapjának a szíve vágya volt. A nagy határú kunsági településen rengeteg tanyában töméntelen jószágot tartottak. A legtöbb gazdálkodónak álma a saját ló volt, a földeket művelni kellett, fuvarozgatni, kenyeret adni a családnak, ahol pedig sok a ló, ott több a kovács, több a kenyér. A Zádor utcában két kovács műhelye virágzott.

- Ebből pedig urasan meg lehet élni - hajtogatta mostohája konokul -, nem muszáj a földet túrnod, ha nem akarsz.

- Azt nem akarom.

- Akkor mit akarsz?

- Tanulni.

- Ez nem az?

- Nem az igazi.

- Szerinted mi az igazi?

- Az egyetem, az igazság.

- Szegény ember csak addig nyújtózhat, amíg a takarója ér -, vakarta meg kopasz fejét mostohája -, annyi az ő igazsága, mint nagy bűdös fing a pusztán -, és kiment a hátsó ólba.

Egyik alkalommal azért elvitte a faluszélére, Epstein Miklós fuvaros és gabonakereskedő módos házánaál húzta meg a lovak hajtószárát, ahol hébe-hóba munkát kapott. Pár portával odébb a bőrkötényes Nagy Sándor kovácsműhelyébe is benyitott, hogy talán Kis Szívem ott ragad. Néhány napig bírta, főleg akkor múlt könnyeden az idő, ha a mester úr fia lejött a műhelybe, és az egyetemről beszélt, hiszen gépészmérnöknek tanult Budapesten, le is vágta lábát a villamos. Ez az okítás sem sokáig tartott.

Viszont akkorra világossá vált, hogy hősünk két balkezes, sohasem lesz építkező, műszaki tudományokhoz értő ember. Megbukott a Piac téren is. Kitalálták, hogy mégsem előnyös vidéki gyerek számára, bárhog y alakuljon a sorsa, ha azt sem tudja megkülönböztetni, hogy melyik a csavarhúzó, melyik a franciakulcs, és melyik a kalapács, ezért beszerezték a nagy hasú Mészáros mester úr piactéri üzletébe alkalmi inasnak, ahol leginkább rádiókat javítottak, mindenféle kisebb gépet, műszereket. A mester másfél mázsát nyomott, nem volt rossz ember, levegőt is alig kapott kövérségétől, menés közben fűjtatott, mint az elefánt, esténként a moziban filmet vetített, napközben meg elidőzgetett az üzletében, amely egyben javító műhelyként is szolgált.

Ügyes kezű nebulókkal és komoly szándékú segédekkel dolgozott. Bár Szívem Imi minden járókelőt látott a Piac téren, a grasszáló lányokat is, de nem kötötte le ez sem. Így akart műszaki tudományokat tanulni.

- Imikém, Te inkább focizzál! - mondta akkor a nagy hasú és fűjtatós mester. - Válogatott lehetsz, hiszen a lábad szintis zta arany.

Az első keresetét még is a műszaki tudományokból szerezte. Amikor felépült a sántikálásból, kora tavasz on hathetes bentlakásos tanfolyam kezdődött Túrkevén. A TIFÖNT nevű vállalat, amely az Alföldy műhely államosításával duzzadni kezdett és jó szerivel az egész Közép-Tiszavidéken öntözési feladatokra specializálódott, válogathatott a fiatalok között. Ennél a cégnél kapott munkát a futballcsapat zöme. A tanfolyam után azonnal állandó munkalehetőség kínálkozott, kezdődött a rizsföldek vízzel való locsolása.

Fiuk, lányok, vegyesen k itettek egy osztályt. Nem volt nehéz a tanulás, főleg a Csonka motorokkal ismerkedtek, hogy biztonságosan tudják üzemeltetni azokat a rizsföldeken. Szívem Imi kiválóan tanult, még a gyakorlati foglalkozások, a motorindítás, és leállítás, az üzemanyag-töltés, olajcsere, gyertyatisztítás, a szivattyúszerelés sem jelentett gondot, mélyebb ismeretekre meg nem volt szükség. Idő sem. Mozgalmi dalokat énekeltek, hétvégeken elmentek a moziba, hamar eltelt a szorgalmi idő.

Az okítás után az első komolyabb munkahely következett, a vállalat a Tiszából hatalmas szivattyúkkal öntözőcsatornába nyomatta a vizet, onnan pedig a hatalmas kunsági rizsföldekre, a Csonka János tervezte motorra szerelt szivattyúval emelték át az öntöző vizet. Boldog és boldogtalan természetű volt akkor a zabagép Rákosi szent növényét. Egy-egy nagy kutrica sarkára állították a motort, mellette szalmakunyhót építettek, s hónapokig, éjjel-nappali műszakban a Tisza vizével öntözték a nagyfejű, kopasz édesapjuk kedvelt növényét, aki az osztályharc éleződésén kívül a rizst és a gyapotot is szerette. Váltott műszakban, negyvennyolc órás szolgálatot teljesítettek, végtelenül unalmasnak tűnt, naphosszat ülni a csatornaparton, figyelni a motor egyenletes zúgását, a szivattyú csövén kibukó vízzuhatagot, néha elzörgött egy parasztszekér a dűlőúton, vagy Csepel motorkerékpáron ellenőr érkezett, beírt a teljesítmény naplóba és vágatott tovább a széles határban a szocializmust építeni. Álmodozni sem lehetett az izgalmas focimérkőzésekről, kreol bőrű kedveséről, világ nagy hőstettekről, de még aludni sem, mert a motor egyetlen percre sem állhatott meg, az üzemanyag sem fogyhatott el, különben is gyors iramban közeledett az országot teljesen elborító éberség korszaka. Akkor még egyformán szegények voltak, a kommunisták is csak szőrtarisznyából falatoztak, akkor még nem loptak eleget.

Tudásukat a fenti vállalat úgy honorálta, hogy a kanyargós, kunsági öntözőcsatornákból vizet szivattyúzhattak a rizsföldekre, és ezzel beléphettek a munkásosztály nemzetköziségébe. Az öntudatosabb dolgozók meg; ellenőrök, szerelők, éjszakánként lehúzták a kunyhóban a munkásnők bugyiját, és a munkásosztály nemzetköziségének jegyében egyesültek. A boldog nyárelőben a szegénység ingyen virágai ellepték az árokpartokat, a vad piros pipacsok, a fehér és lila akácvirágok, a fák roskadásig megteltek az édeskés ízű agacsival, a tömény illat elbódította a vándorokat. Néhol ezüstsapkás olajfák törték meg az akácok hosszú vonulását, beljebb pedig, a kenyértermő mezőben felütötte fejét a búzavirágkék szarkaláb, és a dús természet apró, fehér, tiszta, szűzies virágokat nevelt a jázmin bokrokon, irigykedett a sárga golyahír. Távolabbról a hársak kábító szaga szállt, és hatalmasra hízott a laboda.

Hősünk kerékpárral közlekedett a dűlőúton, szippantott az áldott illatokból, s álmában sem hitte, hogy hűtlen lehet ehhez a tájhoz. Kopott fekete aktatáskájából győzelemittasan adta Gulyás Bözsi kezébe keresetét a Zádor utcai, nádfedeles ház gangján. A következő, meg-gondolatlan kijelentést tette:

- Ne féljen, édesanyám, nem halunk már éhen, mint a testvéreim. Ha megnövök, akkor meg talicskán tolom haza a pénzt.

- Tudom én, kisfiam, hogy a szíved színarany.

Ebből se lett semmi. A pólyás fiútestvére a kezében halt meg, az izmosodó öntudat évében, amikor a proletárdiktatúra két ököllel csapott minden lehetséges célpontra. A konok kunok nem akartak közösködni, bujkáltak a kolhozgazdálkodást hirdetők elől, hogy a hatalom akarátát kicselezzék. A kunsági focista mostohája annyira félt az agitálóktól, de minden hivatalos embertől is, hogy hajnalok hajnalán kikocsizott a tágas határba, éjnek éjadján tért haza, az istállót kedvelte, a nyihogó lovakat, a hadifogságban eltöltött évek után egyetlen hivatalos iratot át nem vett, semminek alá nem írt, ha két ember beszélgetett bárhol, nem csatlakozott hozzájuk. Semmiről sem akart tudni, és nem is tudott.

- Miért ilyen?

- Fél. A saját piszkukat etették meg velük az oroszok.

- Hiszen ez nem Oroszország - lamentált a többre hivatott fiú.

- A félelemnek nincs hazája, akit egyszer megkezelnek, az nem játszik többet ipiapacsot.

- Az agitálók ütnek, vernek?

- Nem különbek a Deákné vásznánál.

A végrehajtók sem. Éppen kedvenc fia első keresetéből főzött Gulyás Bözsi egy nagy tál krumplipaprikást a tátogó pulyáknak, amikor a rossz emléké végrehajtó rendőri kísérettel megérkezett, s lefoglalta a bútorokat. Akkor a kicsi asszony tehetetlenségében a valaha jobb napokat látott, megvakult tükrébe csapott, és szeméből a könnye kijött.

- Rablók vagytok, Ferus.

- Mit lázít a hatalom ellen? Az adósságot rendezni kell, ezt törvény írja elő.

- Kinek a törvénye? A Rákosié?

- A népi demokráciáé.

- Már a bőrünket is lenyúzták. Ezt akarja a nép, meg a demokráciája?

- Dehogy! Ahol ilyen vastagon főznek, ott pénz is van a háznál -, az öntudatos végrehajtó megfogta a kihűlt lábast, és tartalmát a konyha kövére locsolta. - Most már megehetik.

- Takarodjanak innen -, mondta hirtelen mérgében Szívem Imi, ahogy sírni látta az anyját, fenyegetően közelebb lépett az alacsony, szürke arcú végrehajtóhoz, mert elfogta a vad düh, de annyira, hogy akár megölhették volna, akkor se hagyja az igazát -, az én keresetemen vettük az ételt.

- Nézd csak a taknyosát! - szólt Szentpéteri Ferenc végrehajtó -, már mutogatja a foga fehérjét.

- Van állásom, majd kifizetjük az adóját.

- Az olyan is, hisz iskolád sincs.

- Majd lesz.

- Ajánlom -, sziszegte az alacsony, szürke ember, maga elé engedte a rendőri kíséretet, és nem húzta be az ajtót. - Nagyon ajánlom, mert ennek következménye lesz.

Akkor Gulyás Bözsi fehér ingdarabbal bekötötte a kezét, s majd elsüllyedt szégyenében és fájdalmában. Aztán leguggolt a kályha elé, marha ganét rakott a hamvadó tűzre, előhozta a krumplis zsákot, főzni kezdett, de a könnyei még sokáig az alumínium tálba potyogtak. Nagy gyereke azelőtt talán fiatalnak látta kicsi madár arcát, de akkor megroppant benne valami, homlokát pillanatok alatt mély ráncok szabdalják szét, és soha többé nem látta mosolyogni.

Azokban a boldog-boldogtalan időkben, a tanfolyam után Szívem Imi betanított munkásként megalapozta szilárd jövőjét a vállalatnál, annak ellenére, hogy osztályidegennek számított. Mégis, amikor a szivattyú-kezelői státusz szünetelt, a Hortobágy motorokat befuvarozták a TIFÖNT szerelőműhelyébe, tavaszig nem ígértek munkát, mert mostohaapjával nem szívlelték egymást, szerető anyja hirtelen javaslatára Pestre távozott, hogy mély öntudattal felvértezve majd hazatérjen.

A távozást a következők előzték meg. A baromfikereskedő kurta lábaival végig száguldott az ismerős gazdák, gazdasszonyok között, felvásárolta a szárnyasokat, azonnal fizette a kölcsönkapott pénzből, amit a Törökszentmiklósi Hangya Szövetkezet, és az újpesti kiskereskedő, Laszkai Ferencné nyújtott át, akinek a nagydarab, szőke hajú fia a teherautójukon szállította a friss árut; tojást, baromfit, zsírt, mézet, amit csak a poros, liba- és tyúkszaros Piac téren vásárolni lehetett. A tanyákból özönlött az áru a terebélyes piacra, a falunak valamennyi kofája alkudozott a portékákra, így volt kiket megnyúznia a telhetetlen étvágyú proletárdiktatúrának.

Szívem Imi a piacon mindenki ismerte, kisebb korában gyakran téblábolt gyors lábú anyja mellett és ötven fillérért csokolódzott a nagyhangú baromfikereskedőkkel, Szendrei Vilmos-néval, Ducónéval is, hogy a puszi pénzből megvegye a Pajtás kutyáját, vagy piros málnát ihasson a Klein kocsmában. A gyönyörű és álmodozó tekintetű gyerek boldogságát az sem zavarta különösebben, hogy a bicikli csomagtartójára kötözött tyúkketrec tetejére tuszkolta anyja, így utazhatott két kunsági falucska között, kakasok, kotlók társaságában.

Soha sem szerette a paraszti munkát, a hajnaltól késő éjszakáig tartó robotot, a tyúkok és kakasok adásvételéhez sem fűlött foga, egyedüli elviselhető munkának a lovak hajtását fogadta el. Poroszkáltak a jámbor cocók, ő szabadjára engedte fantáziáját, izgalmas futball-mérkőzéseken járt, fürdött a Gödrök-közben, a libalegeltető lányok bugyijaira pislogva, titokzatos, hazafias hőstetteket vitt végbe, miközben göröngyös utakon dőcögött a szekér. Idegen, szép városokat látogatott, még a pálmafás tenger mormolását is hallotta, utazni szeretett volna, újabbnál-újabb tájakat látni, ismeretlen városokat, másikat, boldogabb világot, amelyben tanulhat és hős, híres ember lehet, hogy segíteni tudjon a kicsik felnevelésében, a szegényeken. Örült szeretett anyja ötletének, hogy éjszaka elkísérheti a kiskereskedő fiát Újpestre, aki legalább nem alszik el a kormány mögött. Sötétben hagyták el a lapos, alföldi falut, legtovább a kéttornyú templom látványa kísérte őket. Hajnalra érkeztek meg a fővárosba, a takaros, több ablakú, nagy redőnyös házba, ami villának tűnt a falusi fiú szemében. Abból alakították ki a vegyesboltot. Másnapról gyakorolhatta a kereskedői szakmát. Nem halt bele, de feleslegesnek érezte magát. Más volt, mint az inasok helyzete, aranyfogú anyja révén se alkalmazottnak, se tartós vendégnek nem tekintették. A módosság feszélyezte, hiszen akkor ehetett, amikor akart, nem az asztalnál persze, hanem ha a pincébe fordult áruért, és üdítőital, gyümölcs akadt a kezébe. Nem válogatott.

Falubeli komájának segítségével felvették Kispestre, a Vörös Csillag Traktorgyárba lakatos inasnak. A Wekerle telepen kapott albérletet, az ipari tanulóotthonba csak később, párttaggá válása után költözhetett. A harminc ágyas, emeleti szoba ablakából a gyáróriás kerítésének feliratát olvashatta hajnaltól napestig:

- Lenin élt, Lenin él, és Lenin élni fog! Tanulni, tanulni, tanulni - idézték a szabadkőműves páholyból szalasztott népboldogítónak kiszemelt szifilisz mester örök érvényű szavait. És a további jelmondatokat: - Tied a gyár, magadnak építéd! Munkásoköl, vasököl, oda sújt, ahova köll!

„Ha enyém a gyár, akkor becsomagolhatom - gondolta a nagykunsági fiú -, és hazavihetem a faluba, a mostohám biztosan örülne.”

Azok voltak a szép inasévek. Fekete színű, ezüstgombos egyenruhájában, tányérsapkában parádézott otthon a mozi előtt havonként, amikor a gyepmester, Piacilégý röhögve megkérdezte:

- Hát te mi lettél? Lovas tengerész?

Attól kezdve lükének tartotta a gyepmestert, holott az akkor hatvanas éveiben járó férfi valóban látott már hasonló színű ruhát, amikor ezerkilencszázharmincnyolcban a kenderesi birtokáról Kunhegyesre látogatott Vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr, az igazi lovas tengerész, hogy a járasi cserkésztabort megszemlélje, és fekete színű egyenruhát viselt. Csakhogy közelébe sem juthatott a dögtemető szakértője.

A munkásosztály szívére ölelte a lakatos tanulót, aki hónapokig reszelte a vasat, a szomszédos, gyönyörű inas iskolában jól tanult, a Pestszentlőrinci Postásban pedig focizott. Szakmai sikereket is elkönnyelhetett, szabadulása előtt már egyedül szerelte össze a Hoffher traktorok kormány szerkezetét, vizsgamunkának pedig valódi, hatalmas satupadot gyártott, de

olyat, hogy darabokban kellett kilopnia a gyár kerítésén, és mostohaapja még évtizedek múlva is a kamrájában őrizgette.

Nem csoda, hogy hamar szóltak neki:

- Közénk tartozol, gyere a kommunista pártba, az majd gondodat viseli, hiszen a mi kutyánk kölyke vagy.

A két ajánló megvolt, de a korhatár sántított, még nem töltötte be a tizennyolc évet, ennek ellenére igen szép, bensőséges taggyűlést tartottak. A gyár kultúrtermében a párttitkár elvtárs beszámolt a nemzetközi helyzetről, az mindig élesedett, továbbá a gyár munkasikereiről, azokból bőven akadt, és egyre növekedett, majd a tagfelvétel következett.

A fiúnak melege támadt hirtelen, körülötte kérges kezű, öreg szakmunkások, munkásasszonyok, akik arról döntenek, öntudatos-e már, megérett-e a párt bizalmára? Ajánlói elismételték azt, amit leírtak, hogy szorgalmas, megbízható, komoly és igen jó tanuló.

Valaki megszólalt:

- Álljon fel! Miért akar ilyen fiatalon a párt tagja lenni?

Felállt és makogott, mint a majom, de hogy miket mondott, azt máig sem tudja, nem szokott a beszédhez, osztályfőnöke sem arra tanította, hanem a betűvetésre. Megszakítás nélkül sorolta hányatott sorsát, hogy szülőanyja tíz gyereket hozott a világra, de a fele éhen halt, egyik éppen a kezében, a látszat szülőkből kijutott, van édesapja, mostohaapja és időközi mostohaapja. Van édesanyja, mostohaanyja, három nagymamája, egy mostohanagyapja, még sincs ahová hazamenjen. A Zádor utcai nádas ház fogadja be csupán, ahol egy ágyban alhat három pulyával, ha vasárnap megfő a ragacsos galuska, egy tányérből ketten kanalizhatnak, elkapkodva egymás elől a falatokat, mint mérges kutyák a koncot, beteges hajlammal sohasem tudnak jól lakni, állandó éhséggel szaladgálnak életük pályvakötélén.

Este meg indulhat vissza a gyárba. Imádott anyja nyakába szedi a lábát, hogy az utcabeliektől kölcsön könyörögjön pár forintot, és a legidősebb fia felkapaszkodhasson a szegények vonatára. Szinte könnyezett, amíg előadta keserves kálváriáját, de a hatása sem maradt el, mert egyik-másik elvtársa zsebkendőért kapkodott. Megtapsolták. Így lett belőle Szívem elvtárs, a munkásosztály oszlopos tagja. Sorsa egyenesbe jött, az albérletből az iparitanuló-otthonba költözött.

A romantikus lelkületű, búskomorságra hajlamos fiú inaséveiben érett nagy költővé. Főleg a megroggyant falusi ház, az ismert környék utáni vágyakozás, a kielégítetlen szeretet hazahívta havi egyszeri alkalommal. Fekete, fényes gombos egyenruhájában, tányérsapkában ült az esti vonatra, a szegények járatára, kora hajnalban már végig gyalogolt a hosszú, lapos, néptelen utcákon, belesett a kerítéseken, mire szorgalmas és fáradhatatlan anyja, meg korán kelő nevelőapja felkelt a jószágokhoz, már lenyomta a deszkakapu kilincsét.

Azok az utazások melegséggel töltötték el, a vonat ablakához tapadt, bámult a sötét, holdvilágos éjszakába, a fák, a megterített mező megnyugvással és jó érzéssel ajándékozták meg, még azt is hihette, hogy van hová hazamennie, ahol várják és szeretik.

Verseket írogatott.

„Koppan a sín,
Halvány bánattal kerékre olvad a Hold,
Felhőkön úszik a bánat,
Messziről jönnek és fájnak a vágyak,
Bomlik a szánton a szó.

Dér csókoltan ködlik a tájék,
tornyokon fészkel a szél,
hajnali ízzel csicseregve,
szájunkra súg az otthoni ég.
Már falu bólínt,
aratásra ébred a ház,
megjöttem én is,
döccen tovább a füstös kazán.”

Vagy másik remekmű:

„Szemedbe szökhettek
néma bánatok,
már ekkor kehes legény”.

Az óriási mennyiségű termésből csak néhány sor maradt meg, ugyanis széplelkű költőnk a vonat pislákoló fényénél sebiben az Anyakönyvi kivonat hátuljára rögzítette halhatatlan sorait. Az első, nyomtatásban megjelent verse éppen az Utazás címet viselte és a Szolnok megyei Néplap közölte.

Feledhetetlen szép idők voltak azok, szerzőnk borítékot keresett, belecsúsztatta tintával írt sorait, az újság meg irodalmi mellékletében közölte. A kunsági fiú akkor döbbsen rá, hogy nagy költő, a futballon kívül a művészetnek is élhet, és a végén valóban Tanúságtevő lesz. A székhelykapus kultúrházban minden vasárnap bált rendeztek, nagy ritkán előadásokat is, a színpadon legtöbbször felkapott nótáénekesek adtak műsort jó pénzért, a jó munkáért szép muzsikát mozgalom jegyében. Költőnk kicsípte magát és a műkedvelő előadás előtt reszkető inakkal a színpadra lépett, ahol lámpalázasan, el-elcsukló, lágy hangon szavalta saját két költeményét. A publikum jámboran hallgatta érzelemtől telített orgánusát, s a gyér taps felcsattanása után hősünk vonaton, a lelkéből feltörő mély érzések közepette munkahelyére, a kispesti traktorgyárba utazott.

Az inas években öntudatra ébredt. Leginkább az emeletes otthon ablakában ült, bámulta egykedvűen a csörömpölő villamosokat, ahogy a kopott külvárosba, Pestszentlőrincbe, vagy éppen Budapest belsejébe igyekeztek. A remízre látott, onnan a Gödör vendéglőre, a traktorgyár téglakerítésére mésszel felírt jelmondatokat olvasta; a tervteljesítésről, szeretett vezérükről és szeretett kopasz apjukról, meg a Tiéd a gyár, magadnak építéd, lelkesítő sziporkákat. A szigorú rend; ébresztő, reggeli torna, reggeli, munkába, vagy iskolába indulás, délután rövid kis szabadidő, vacsora, takarodó, mindez szürkévé és monotonná tette az életét. Jól viselte.

Ünnepnapokon fekete egyenruhájába bújt, a kimenő alatt Pestre vitte a villamos, a Corvin moziban megnézte az új filmeket. Egy időben változatosságot jelentett a Falujáró mozgalom, hétvégeken a gyár szervezésében a munkásosztály élenjáró, öntudatos fiai teherautókon indultak vidékre, a testvéri osztály, a parasztság támogatására és öntudatosabbá nevelésére. Megjavították a kerékpárokat, háztartási eszközöket, kultúrműsort adtak, előadásokat tartottak, a nótáénekesek hangulatot teremtettek, így kötötték-fűzték megbonthatatlanra a két osztály barátságát. A még öntudatosabbak eljártak tervkölcönt, majd békekölcsönt jegyeztetni. Szívem Imi ifjúmunkásnak az agitálók nem sok hasznát vették, mert félnótás kukaként hallgatott.

A parasztság megsegítésére és a tervteljesítés érdekében más áldozatot is vállalt a munkásosztály, amikor hűséges sztahanovistáit a mezőgazdasági üzemekbe küldte, munkásigazgatók lepték el a vidéket, mint darazsak a mézet, a vörös Csepel élmunkásai is lerohanták a vidéket, hatalmas természetátalakításba kezdtek, és a fő-fő természetátalakító Micsurin elvtárs tanait

terítették szét az árokpартokon. Százezer holdon gyapotot termesztettek a birodalmi tapasztalatokra hivatkozva. A munkásfiatalok az őszi betakarítás idején a mezőre mentek. Szívem Imi inastársaival eljutott a jó, zsíros bácskai földekre, Vaskútra, Mélykútra, ahol végelethetetlen táblákon fehérlett a fehér arany, Rákosi apánk másik szent fehér növénye; a gyapot. Nem nótás szüretre mentek.

A fegyelem, a szervezés tervszerűen történt, az iskolai tornateremben aludtak, matracokat terítettek a padlóra, a szokásos ágyneművel; lópokróc, lepedő, párna. Háromszor étkeztek, a teljesítménytől függően némi keresethez jutottak, ami csak csörgedezett. A gyapotszüret unalmasnak, szinte elviselhetetlenül nehéznek bizonyult; minden szálhoz, minden gumóhoz lehajolni, leszakítani a fehér növényt, a gubóból kitépni, és a nyakba akasztott zsákba, majd a dülőúton várakozó hasas ládákba gyűjteni. A szövetkezeti brigádvezetők figyeltek, járkáltak közöttük, mert szedetlenül hagyni a fehér aranyat nem lehetett, árulkodott a színe, a félig nyílt gubókból ki-kivillant a fehér gyapot, s az már szabotázsnek számíthatott. Hamar felsebesedett a kezük, harmatos reggeleken tűrhető volt a sziszifuszi munka, délidőben már csontszárazra keményedett a tok, vágott, karcolt, mint a legélesebb kés. A hófehér, vége sincs táblán a pepecselő, fárasztó munkát utálta az ipari tanulók hadserege. Az éretlen, zöld gumókat is leszédtek, külön nagy teremben tárolták, ahol boldog-boldogtalan körmével feszegette a szét nem nyílt tokokat, hogy a soha nem látott, nem ismert munkából pénzhez jussanak.

A kunhegyesi iskolásokat munkára fogták, s az úttörők példát mutattak. Teherautókon szállították őket a jobb sorsra érdemes földekre, ahová messze vidékekről csodájára jártak a szüretnek, mert mégiscsak világszenzációnak számított, hogy a magyar rónán kivirágzott a fehér termés, a fehér arany. A remélt haszon, a lobogó lelkesedés azonban elmaradt, mert fázós növénynek bizonyult a gyapot, Kazahsztánban, ahol népük hőn szeretett apja megismerte, a meleg égőben gazdagon termett, a magyar mezők csak soványra hizlalták, a korai fagyok meg idő előtt leszüretelték.

Kudarcról szó sem lehetett, hiszen a belőle készített ipari növények alapozták meg a szocialista könnyűipart, a textilipart, hogy legyőzzék a nyugati, döglődő kapitalizmust, a vérszívó imperializmust. A parasztok, a kemény kézzel, önkényesen szervezett kollektív gazdaságok megtanultak papíron termelni, magas és dicső termésátlagokat értek el, amihez külön lelemény sem kellett; ami megtermett, azt osztották a bevetett földek felére, így a könyvelésben nem tűnt szabotázsnek a gyenge és silány termés.

Szívem Imi utálta azt a munkát, mert képzeletben sem tudott más, szebb és boldogabb tájakra utazni, izgalmas mérkőzéseken játszani, a libalegeltető lányok bugyiját, meg ami alóla kisötétlett, azokat sem hozta elő emlékezete, még barna bőrű kedvesét sem, nemhogy világszenzációs hazafias hőstetteit az imperializmus ellen, mert egyetlen pillanat könnyelműsködés szúrós fájdalommal járt, az idegen növény megsebezte az ujját. Túrte. Hová futhatott volna? Gyávának, másoknál hitványabbnak soha sem mutatkozott, nem is tudta elviselni, inkább összeszorított fogakkal hajlongott napestig a meggyalázott mezőn. Arra sem gondolt, hogy szülőfalujában a hirtelen, vad akarattal és erőszakkal összetoborzott Vörös Csillag Termelőszövetkezetben szintén kísérleteztek a fehér arany meghonosításával. Az úttörőket díszbe öltöztették, teherautókon vitték a határba, mert várták a filmhíradósokat, akik arról filmeztek, hogy a kunsági földeken a magyar úttörők milyen vidáman és lelkesedéssel szüretelik a legnagyobb úttörő pajtás kedvenc növényét, köztük egy igen aranyos arcú, hosszú, szőke hajú, varkocsba font hajú fruskával, akit Pacinak hívtak. A kislány szüleivel akkor a Kakat partján lakott, ismerte a kreol bőrű szép Mariskát, aki éppen előttük járt el a kútra, riszálta a fenekét, sötét haját ondoláltatta és fensőbbbségesen nézett a piros nyakkendős úttörőre, de már nem a

Szívem Imi kedvese volt, hanem a lenyalt hajú focistáé. Nem sejtette, hogy éppen Paci teszi majd boldoggá a megsebzett és szomorú fiút, az a kislány, aki esténként eljárt a Vörös Csillag Téaszbe, mert hetven fillért kereshetett egy kiló gyapot kifejtésével, ami, hála erős körmeinek, eltarthatott két-három este is.

Az inasok első keresetüket megünnepelték a bácskai földeken, istenesen berúgtak a kemény és erős alföldi boroktól, egymás hegyén-hátán másztak sötétben a fekvőhelyükre. Szívem Iminél elszakadt a film, nem emlékezett semmire, hogy mit mondott, mit cselekedett, hogyan vetkőzött le, csak reggeli ébredéskor zúgott a feje, kótyagosan dülöngélt, nem evett a reggeliből, kinszenvedés volt minden áldatlan pillanat, amíg újra pokróc alá nem bújhatott, és nem aludta ki részeg mámorát.

A többiek laposakat pislogtak, amikor a tekintetük találkozott, cinkos mosolyt vélt felfedezni szájuk szögletében. Nem tudta mire vélni. Amikor már nyugodni készült a Nap, az egyik osztálytársa szembefordult vele és elszavalta az általános iskolai tankönyvekben lévő versikét.

„Bíborvörös az ég alja,
Sztálin József lakik arra,
A dolgozók édesapja” - és enyhén szólva röhögött.

- Kitől tanultad? - kérdezte megdöbbenve Szívem. - Hiszen ezért kicsaphatnak a suliból.
- Tőled. Részegen ezt óbégattad!
- Nem emlékszem rá - vörösödött el lúdtalpáig a lakatosinas, és hirtelen elszégyellte magát. - Miket hadováltam még?
- Csak ezt hoztad a világ tudomására.
- Hányan hallottátok?
- Nem sokan. Ne majrézz, nem adjuk tovább. Más is mondott ám lükeségeket -, vigyorgott az iskolatársa, mint a fakutya.

Szívem azt hitte, hogy menten elsüllyed szégyenében. Egész nap azt várta, hogy mikor inti magához a tanár és adja ki az útját. Akkor aztán ennek az iskolának is lőttek. Egy öntudatos tanuló, az élenjáró munkásosztály oszlopos tagja, akit a még élenjáróbb kommunista pártba is felvettek, példamutatás helyett gúnyt űz szeretett vezérükből? Napokig szenvedett, kétségek gyötörték, hogyan ússza meg ezt az esetet? Provokációnak tekinthetik. Mihez kezdhet, ha híre kél és kicsapják a suliból? Szegény Gulyás Bözsi sírhat eleget. Keserű szájjal, tele félelemmel szedte a szép ígéretek földjén a szép fehér aranyat.

Történt már ilyen, hogy elpiálta az eszét. Amikor még együtt éltek a szülei, a nagy, dicsőséges felszabadítás után, s javában feketéztek, kis ruszki szekéren két jó lóval hordták az árut Budapestre, futotta a mindennapokra, disznótorokra. Azzal a szekérrel döröcsöztek a Tisza parti faluba, Tiszaroffra, hogy több hordó termelői bort vásároljanak. A felnőttek alkudoztak, kóstolgatták a jó nedűt, a gyerek is felhajtott pár pohárkával, ami úgy megártott, hogy amikor a pincéből kilépett, elvesztette eszméletét, majd csak három nap múlva tért magához, aranyfogú anyja öröme. Akkor még nem sejtette, hogy az ital a sírba eresztő kötele, hosszú élete során számtalanszor megismétlődik, annyi, de annyi kellemetlenséget okoz, hogy fel se lehet majd sorolni. Ám ez a jó zsíros bácskai földeken senkit sem érdekelt.

Az inas évek nem múltak el sportolói sikerek nélkül. Az ipari válogatott futballkapusa lett. A csodálatos tehetségű focista a lőrinci Postás tartalékban játszott, természetesen meghívták az ipari tanulók válogatottjába is. A Fehér úton felejtethetlen játékot és élményt produkált.

Amikor legjobban ment a játék, akkor keresték meg a falubeliek, hogy bajban vannak, lesérült a kapusuk, kiesnek a bajnokságból, ha nem segít rajtuk, minden költségét megtérítik, csak vasárnaponként utazzon haza a csapathoz és húzza ki a csávából. Hősünk talán egész életében soha sem mondott ellent senkinek, akkor is így történt. A mestervizsgán, miután jelesre végzett minden áldott tantárgyból, még a gyakorlati foglalkozásból is, holott az esztergakést sem tudta jól megköszörülni, mégis készített olyan satupadot, amit aztán a gyár hátsó udvarának léckerítése alatt lopott ki, hogy azzal együtt hazaköltözzön a Zádor utcai nádas házban nyomorgó családjához.

Attól kezdve Szívem Imi a munkásosztály sárga jegyre mért kenyerét ette. Mint hős futballista, és mint képzett lakatos a TIFÖNT nevű vállalatnál verte nagykalapáccsal a vasat, a készülő öntözőcsövek lemezeit. Volt olajos szolgálati kezeslábas, meg öltönye, amit még a rizsföldek locsolásakor vásárolt, fizetést minden hónapban kapott, amelyből anyja látott valamennyit, a többi meg kölcsönbe kérte, hogy apró pulyái éhen ne vesszenek! Kellő öntudattal püfölte a munkadarabokat, azzal a boldog tudattal, hogy eltartja a népes családot. Az sem zavarta különösebben, hogy sohasem tudott reggelire, ebédre valót csomagoltatni, hajnal hatkor kezdték kalapácsolni a lemezeket, délre ért hozzá édes húga, hozta a piactéri üzletből a jegyre mért ragacsos, barna kenyeret, elkenve rajta a bolti fehér zsírt. Akkorra már a sarki pék üzletének ajtaját bezárták, csupán néhányan süttetek házi lisztből, akiknek a beszolgáltatás után maradt, de megölték a tisztaságát, és a mezőgazdaságot is. A sárga jegyes korszakban kenyeret, lisztet, cukrot, zsírt mérlegen porcióztak az ország jámbor népének, nehogy elcsapassa a hasát és túlsúlyos legyen.

Váratlanul zöld államvédelmis katonák vertek tanyát a faluban, a mozitól lejjebb, de a fő utcán. A drótkerítéses bejáratnál állandóan fegyveres őrség strázsált. Az előtte futó betonjárdán zajlott az élet. A közeli településeken pedig kitelepítő táborokat állítottak fel.

Az éber munka és a fiatalos lendület eredményeként a lakatos műhelyben történő átszervezés után Szívem Imi legnagyobb csodálkozására brigádvezető lett. Meglett férfiak, mesteremberek kerültek csoportjába, akiket a sztahanovista babérokra, élmunkás címekre áhító brigádok kiközösítettek. A csonka brigádban dolgozott egy magas, jó kiállású, idősebb férfi, Makra nevű segédmunkás, aki Kenderesről, Vitéz Nagybányai Horthy Miklós falujából járt naponta a műhelybe. Annyit tudtak róla, hogy állítólag a kormányzó úr testőreként szolgált, ami lehetségesnek, hihetőnek tűnt, hiszen a nagydarab, jámbor ember nem locsogott-fecsegett, fegyelmezetten és meggondoltan tengette napjait az éledező és egyre éberebb osztályharcban. Igen csendesen élt. Kenderesről több jó kiállású, derék legényt válogattak annak idején a kormányzó katonájának.

- Maga Horthy testőre volt? - kérdezte kalapácsolás közben Szívem. - Vagy csendőr?

- Olyasmi - nézett szét a segédmunkás, de megnyugodott, mert távolabb dolgozott a két Czégény fiú, s nem hallhatták a diskurzust.

- Akkor sokat tud az úri világról.

- Jobb azt elfelejteni.

- Titok?

- Akad az is.

- Én szeretem a történelmet, de a kormányzóról semmit se tanultunk. Azt se, hogy mi lett vele.

- Nyugaton él.

- Ez is titok?

- Az.
- Meddig tartott a szolgálata?
- Végig. Még az aranyvonatot is vigyáztam.
- Aranyból volt a vonat?
- A zsidók aranyából. Az amerikai katonák kezén tűnt el, Salzburgban látták utoljára.
- Szőrén-szálán eltűnt?
- El.
- Nem keresték?
- Mi nem. Pedig hagyott az nyomot, negyvennégy vagon volt. Vagy ki tudja, hogy mennyi.
- Mégsem nyelhetette el a föld.
- Vagy igen, de egyszer kiveti.
- Nem keresi senki? Annyi kincs szőrén-szálán nem tűnhet el.
- Kisemberek ne üssék az orrukat a nagyok dolgába! Akkor tovább élnek.
- Maga látta a kincseket? - ámuldozott a lakatos brigádvezető.
- Bár ne láttam volna. Akkor nyugodtabban aludnék.
- Olyan titok?
- Halálos. Ólalkodnak is körülöttem, pedig nem vihetem el a másvilágra.
- Nekem elmondhatja?
- Neked igen, de vigyázz a szádra. Hétpecsétes titok.
- Miért?
- Mert ellopták az amerikaiak az ország összes kincsét. Arany, ékszer, drágakő, festmények, ezüst kegytárgyak, perzsaszőnyegek, briliáns, valuta, aranyóra, ládákba csomagolva, eszét vesztette, aki látta.
- Nemcsak az oroszok zabráltak? - tört ki őszintén a brigádvezetőből. - Hát minket mindenki kirabol? Amerikaiak, németek, oroszok, meg aki erre jár? Minek néznek bennünket?
- A zsidóktól összeszedett javakat rakták vonatra, meg minden elérhető, hetvenhét vagonnal indultunk nyugatra, Bécsújhely, és Salzburg útiránnyal. Útközben eltűnt a mérhetetlen kincs, amit átadtunk az amerikaiknak, már csak negyvennégy vagon volt. Salzburgnál megint lába kélt a felének, mire a vonat tovább indult.
- A kunhegyesiek aranyát is vitték?
- Nem volt válogatás.
- Nem is tudtunk róla.
- Az a legjobb.
- Pedig én megkeresném.
- Elütnék a bokádat, gyerek -, legyintett a behemót segédmunkás, és félve nézett körül, mások hallották-e mondókáját. - Jobban őrzik azt, mint Dárius kincsét.

Makra többször nem is jött dolgozni. Pár nap hiányzás után a brigádvezetőjét kezdte kicsit izgatni a dolog, bár az edzéseken, mérkőzéseken jó formát nyújtott, csodálatos jövőt jósoltak neki, hétvégén pedig piáltak és báloztak a székely kapus kultúrházban, s ez lekötötte képzelő-erejét és energiáját. A szép új jövő, és bűbajos álmok a napi, kis dolgokat elmaszatolták, hiszen a jövő pallérozatlan képzeletében akár válogatott focistáig, országos hírű íróig elrepítette. Nem kellett ezért semmit tennie, csak lelki szemei előtt elképzelni azokat a csodálatos napokat, amelyek egyes egyedül őreá várnak.

A két részből álló üzembe, ami két nagyobb épületet jelentett, s amely műhelyt Alföldy úrtól sajátította ki a népi demokrácia, Barna nevű új segéd érkezett. A motorszerelő kisportolt, jó alakú atléta volt, magas, szőke hajú, többször futkározott a sportpályán, de a focicsapatba nem fért be. A szomszédos Kunmadarásról, a szovjet repülőtérről és laktanyából jártak át a magyar katonatisztek, és a helység történetének legjobb csapatában az aranylábú Szívem Iminek bérelt hely jutott.

A szőke atléta csodálatosan gazdag ennivalókat hozott a műhelybe; hatalmas fehér kenyeret, nagydarab szalonnát, füstölt kolbászt, zöldpaprikát hozzá, vidáman és jóízűen befalta az egészséget. Honnan szerezhette? Az üzletekben hírért sem hallották ilyen finom falatoknak. Irigyelték az ennivalójáért, csurgott a nyáluk, mert ők egymás elől is félrehúzódtak, amikor szűkös és szegényes elemőzsiájukat elköltötték, a bolti barna ragacsos vekniből vágott, jegyre mért szelet kenyeret, fehér bolti zsírral megkenve. A katonás mozgású idősebb fiú fehér atléta trikóban dolgozott, de nem túl sokáig. Akkoriban tűnhetett el, amikor Makra, a Horthy testőre.

Amikor a magas segédmunkás már hetek óta nem jött dolgozni, Szívem kérdezősködni kezdett. A csonka brigád muszáj vezetőjeként a műhelyfőnökhöz fordult.

- Mi van vele? Nem szólt, nem üzent, talán beteg?
- Semmit se tudok, semmit se hallottam - vonogatta vállát a vörös, sunyi műhelyvezető -, de majd előkerül, rosszcsont nem vész el.
- Megkeressem?
- Felesleges. Aki a munkát nem becsüli, éljen, amiből tud.
- Megmurdelt? Eltűnt? Rokonai lehetnek, akik hallottak róla.
- Akkor már nem értesíthet bennünket.

Makrát a temető árkában találták meg, szóbeszéd szerint agyonverték. Akkora hatalmas, erős embert? Kellett ahhoz egy szakasznyi egyenruhás. Ennyi viszont mindig lézengett a faluban.

Szívem Imi ösztönlényként vígan vegetált a zeneszóval bélelt vasárnapokon. Mérkőzések után ingyen vacsorát kaptak a játékosok az étteremben, hatalmas rántott szeleteket, gyorsan befalták és itták az olcsó, rossz söröket, aztán átmentek a Piactér másik oldalára, ahol a székely kapus kultúrházban cigányprímás muzsikájára izzadt az ifjúság.

Sok mindenkit ismert a faluban, őt is ismerték sokan. Ám arról még a verebek sem csiripeltek, hogy szülőfaluja közelében, a Tisza parttól, Tiszaszentimrértől Karcagig, Ebesig, a fekete kunok földjén, hét kitelepítő tábor működött. Mostohaapja szintén hallgatott, aki lovas-kocsijával, amit akkor még nem nyelt le a beszolgáltatás, s az adó, téglát és építőanyagot fuvarozott a helyi TŰZÉP telepről a kormói kitelepítőtáborba, dehogy beszélt, az embereket messze kerülte, félt az istenadta még a fúvó szélről is, amióta a keleti birodalom csont soványan, betegen, negyvennyolc kilósan, ezerkilencszáznegyvennyolcban visszaokádta. Ismerte már a regulát, a kimerítő szovjet tanulmányút soha el nem múló hatását.

A falusi tánciskola szenzációnak számított. A Népkörbe hetenként két alkalommal jártak fiúk, lányok, és Dienes Lili tánctanár csattogtatójára:

- Kettő balra, kettő jobbra! - addig-addig botladoztak, amíg valóban megismerkedtek a divatos tánclépésekkel. Ez jelentette a szórakozást, a mulatozást és a vasárnapi bál, amelyre a lányok mamákat beengedték a falak mellé, miközben a fiatalok kinézték egymást, kinek ki lesz a párja. Néhány kezdő órát követően cigányzenekar kísérte hőseink lépéseit. A cigányprímás a sűrű, fekete hajú és igen jóképű Bari Elemér volt, igazi tehetséges zenész, Szívem Imi állandó nagy barátja. Szünetekben át-átszaladtak a Purgány utcai kiskocsmába, ahol pár pohárral bátorságot merítettek, mindjárt színesebbnek, elviselhetőbbnek tartották az életüket.

A kunsági fiú igazán otthonosan mozgott saját környezetében. A Porcsíny köz a második saroknál kezdődött. A tánciskola divatja idején több tánctanár megélt a faluban, leginkább Parázso úr, akit nemes egyszerűséggel csak tánci-táncinak ismertek, csokornyakkendőjével és kamáslijával kirítt a falusiak közül. A tánciskolára a koronát a bátkirálynő - bátkirály választása tette fel, amely igen egyszerűen zajlott; a fiúk színes levelezőlapokat vásároltak a lányoknak, kedvesüknek adták a legtöbbet, akit királynőnek szántak, a lányok pedig díszsebkendőt tűztek a fiúk kabátjára, vagy csúszttak a zsebükbe. Aki a legtöbbet kapta, az lett a bátkirálynő, illetve a bátkirály, függetlenül attól, hogy tudott-e igazán táncolni, vagy botladozott. Csalás ritkán történhetett, kivéve, ha valamelyik módos gazdafiú, vagy gazdalan már kiválasztotta a jövőbelijét, és azzal is magához láncolta, hogy mélyen nyúlt a pénztárcájába, tömérdek levelezőlapot vásárolt, vagy megannyi díszsebkendőt. A tánctanár meg szép hangosan, demokratikusan megszámolta az összegyűjtött díszsebkendőket, és akinél a legtöbbet találta, kihirdette bátkirálynak.

A szép Szívem lakatos minden szoknyát megtáncoltatott, minden lánynak egyformán vásárolt képeslapot, mind azt hitte, hogy őt választotta bátkirálynőnek, ezért a legtöbb zsebkendőt kapta, és bátkirálynak koronázhatta Dienes Lili népköri tánciskolájában. Meggyőződhetett nem egyszer, ha elborították az érzései, hogy a keringő kivételével, valóban bátkirályhoz méltó lépéseket tudott improvizálni, de ahhoz legtöbbször fel kellett öntenie a garatra. Ebben a boldog cifra nyomorúságban még nótát is szerzett:

„Fecskék szállnak, messze szállnak, de üzennék a rózsámnak”.

A Cigány völgy Paganinije megzenésítette, néhányszor a kiskocsmában eljátszotta. Ritkán az is megesett, hogy a fekete fiú bálozás közben soros kedvese füléhez hajolt, és kedvenc, divatos dalát a fülébe dúdolta:

- A két szemét még mindig látom, nem szólt ő semmit, csak nézett vádlón -, az érzéstől és a hangulattól meg-megreszketett, amely akkor fordult elő vele, amikor tetőtől talpáig a boldogság beborította. Olcsó boldogsága volt. Szorosan magához húzta táncosát, a cibereleveseken és kemény tarhonyán felnőtt kun lánykát, had érezzék férfias pipiskedését.

A formásokat nem állhatta, soha sem vette tudomásul. Szép és vonzó külsejét, törekeny alkatát a munkásruha elrejtette, a focirajongók meg attól féltek, hogy erősebb szélvihar elfújja a pályáról kedvencüket. Fekete haját hátrafésülte, sértődékeny lelkével, érzékeny szívével, kicsi barna szemével, keskeny, beharapott szájával, bús képével olyan nyíltan tekintett a világba, mint aki tökéletesen tudja, hogy mindent elérhet, ami másnak nem sikerül, híres, elismert, boldog ember lesz, még akkor is, ha a szülei soha sem értek rá, mert rajtuk maradt a megbízhatatlanság vérvörös pecsétje.

Akkor a második, látomásos álmát álmodta.

A nyár eleji éjszakában jól lehetett látni a falusi házakat, udvarokat, a poros utcákat. Sehol sem égtek már a villanyok, csak az utcasarki póznákon világolt egy-egy gyenge körte fénye. A kutya csaholása is megszűnt, békésen pihent a vidék. Az égen ragyogtak a csillagok, a Hold nagy, hideg tányérja ezüstöt szórt a földre. A csendben még a zöldbe borult alföldi akácok sem mozdultak, lombjaikkal betakarták az álmukat. Kísértetiesen nagy csend borult rájuk.

A lapos, alföldi falu szélén épült hajdani csendőrlaktanyában, ahol a rendőrőrs székel, kivételesen nagy volt a nyüzsgés, a lőtás-futás. Az udvaron, de főleg az épület mögötti Vásártéren néhány ponyvás katonai teherautó, motorkerékpár, WEEP, POBEDA és ZIL személykocsi várakozott, bevetésre készen, távolabb pedig lovasszekerek sorakoztak, zöld parolis államvédelmi katonák és rendőrök ültek rajtuk. Parancsra vártak. Éjfél után magas, szikár férfi jelent meg a rendőrőrs bejárati lépcsőjén, s a szalutáló törzsőrmesternek ennyit mondott:

- Parancsot végrehajtani.

A kocsik a kockaköves országútra gördültek, felzúgtak a motorok, az éjszakai csendet felhasította, megtörte a lázas buzgalom, a sötét feladat brutalitása. A kutya mintha csak erre vártak volna, vadul felugattak, vonítottak, csaholtak, felébresztették még a holtakat is. A kövesúton trappolni kezdtek a lovak, a patkócsattogások, a szekérszörögések és a feltúrázó, köhögő motorok szétrázták az éjszaka idilljét. Az állam - védelmisek és a rendőrök a környező településeket megszállták, a nagykunsági falut szintén, a kijelölt utcákban zörgettek kapun, ablakon, kíméletlenül verték, feszítették az ajtót, kegyelem, totojázás nem volt.

Összegyűjtötték a kijelölt személyeket; osztályidegeneket, kulákokat, megbízhatatlanokat, feketézöket, nagyiparosokat, kisiparosokat, kereskedőket, hajdani katonatiszteket, csendőröket, vitézeket, színészeket, tisztviselőket, újságírókat, a proletárdiktatúra makacs ellenségeit, s apró kis batyuikkal kocsira ugratták őket, hogy az elosztóhelyre, a vasúti állomásra vigyék. Ez az állomás megélt már ilyet, hét évvel ezelőtt a Hatházról terelték ide a zsidókat és vitték őket bedeszkázott ablakú vagonokban a halál országútjaira. Akkor a kakastollas csendőrök, most a kutya rendőrök és államvédelmisek üzték a szerencsétlen sorstársaikat. Magyarok a magyarokat.

Vonatszerelvények érkeztek, emberek szaladgáltak különböző holmikkal, apró jószágokat terelgettek, sírtak, bútorokat, ágyneműket rakodtak, apró kölykök dolgukat végezték a sínek mellett, asszonyok csitították őket, a koszos vagonokban dulakodtak a helyekért, imádkoztak, káromkodtak és féltek, mert a géppisztolyok csöve rájuk meredt. A nagy kapkodásban a rampán túl formálódott az első különítmény. A háborús menekültek képzetét és hangulatát őrizték az állomás hatalmas fája, s a körbekerítő zöld parolis katonák, rendőrök, nyomozók, farkaskutyákkal, marcona, rezzenéstelen arccal vigyázták a rendet és a vasfegyelmet. Menekülés innét nem volt.

A hangzavarban és pánikban újabb nyikorgó szekerek érkeztek, újabbnál újabb teherautók, hozták a megriadt, tanácstalan, átkozódó és imádkozó embereket. A fél országot ide gyűjtötték, indították a közeli kitelepítő-táborokba. A külön vonatokról géppuskás őrök ugráltak le, szinte a szemükkel felnyársalták a szerencsétlen áldozatokat.

A fűjtató mozdonyt ódivatú gyász kocsiként fekete, fapados vagonok követték, a vonat araszolva megállt, nem fűttengetett, mint boldogabb időkben. Hatalmas fák zöld sátora takarta az állomást, gyenge fény hullt a kavicsokra. A sínek két oldalán rendőrök, államvédelmis sorkatonák őrködtek. Döccentek a vagonok. Marhabögés hangzott, puli vakkantott, mozdony köhécselt. Kászálódtak a leszállók. Megriadt emberek hangtalanul, lassú mozdulatokkal emelgették szomorú batyuikat, a vasúti sínek mellé ejtették, újabbakért fordultak, gyerekeket

ültettek rájuk, akik tágra nyílt szemmel figyeltek. Zsákokat, ládákat, bőröndöket, kosarakat cipeltek, apró jószágokat rakodtak, még néhány tehén is utazott velük, malacok rőfögtek.

Szívem Imike álmába, és falujába újra megérkezett a háború. A kegyetlen, félelemmel teli hajnal. Különös álmában félni kezdett, holott ismerősöket fedezett fel a kitelepítők között, a tulipiros arcú Széll Miskát, akivel a lakatosműhelyben dolgozott, a szerencsétlenek között Teleki grófot és nejét, szép lánykákat, s egy fekete hajún megakadt a szeme. A félig vak és egyetlen szatyorját szorongató gróf Klebelsberg Kunó özvegyét, akinek már talán semmije sem maradt a biztos halálon kívül.

Szívem a saját falujáról álmodott, és mégis reszketett.

Se panasz, se tiltakozás nem hangzott már el, különös viszony terem - tödött a kitelepítettek és a kitelepítők között, magyarázkodás, sírás, könnyörgés nélkül értették egymást, csálhatatlan, megbízható érzés tájékoztatta őket: a félelem. A fegyverek nem mozdultak, az örök mereven strázsáltak posztjukon, némelyek kézben tartották puskájukat, mások vállukon viselték, némelyek vicsgorgó farkaskutyát tartottak pórázon. A kötelességszolgálat fegyelmével várakoztak: s éberén figyeltek. Az éberség hősi korszakát élte az ország.

A kitelepítettek leginkább háttal fordulva dolgoztak, szedték cókókjukat, rakták a szekéderékba, mégis sejtették, hogy mit tesznek az örök, mozdulnak-e már, s parancsolnak a fejük intésével. Láthatatlan, de erős kötelék fűzte sorsukat közössé: a hatalom és a kiszolgáltatottság.

Lovak, tehenek, malacok, emberek, szekerek szaporodtak a téglavörös színű raktárnál. Ennek ellenére nem csaptak nagy zajt, terjedelmes árnyékok mozogtak a poros földön. Az állatok meg-megrázták magukat, idegesen dobbantottak, a házörző ebek céltalanul futkostak, mire a Zsiga nevű rendőr oldalba rúgta az egyiket, szűkülve menekült vissza az indulásra kész kiveret karavánhoz. Tanulta a rendet.

- Menetoszlopba sorakozó! - kiáltotta a cigányképű Zsiga. - A Kormóra kitelepítettek balra, Bócsára kitelepítettek jobbra, Tiszaszentimrére kitelepítettek középre, Tiszasüllyiek hátulra, az Ebesre, Jászságba kitelepítettek vonaton maradnak! Vár benneteket a kastélyotok.

Szorosabbra verődtek. Kisebb kölykök zsúfolódtak a szekéderékban, gyaloglásra képtelen öregekkel, férfiak és asszonyok, csecses lányok, siheder fiúk lépkedtek lehajtott fejjel a nyikorgó kerekek után. Az állig felfegyverzett farkaskutyás rendőrök éberén kísérték őket, hátul és kétoldalt.

A kövesút szélén japánakácok sorakoztak. A néma falu aratás előtti álmába süppedt, úgy tett, mint a mélyen alvó, se nem látott, se nem hallott, nem akart magának rosszat. A kéttornyú, magas templom tornya hegyén virradat ült, de a szép formájú csillagok nem Isten tenyerét nyújtották a kiveret, kiközösített embereknek, még csak erőt sem kölcsönöztek, mert az áldó és büntető Isten is álmot húzott a szemére. Mentek, vonszolódtak a kitelepítettek, messzi út volt előttük a pusztai tábor. Nem tudhatták, hogy hová igyekeznek.

A kemény kunsági földeken satnya kalászosok, ritka kukoricások, remény zöld rizstáblák díszlettek. Vízszagú volt a határ. Szerető Rákosi apánk kedvenc növényét öntözték éjjel-nappal. Ahogy a gyászos menet elhaladt a bánhalmai kanyarnál, közvetlenül a pléhkrisztus mellett, s a földútra fordult, akkor, mint egy jól megkomponált filmjelenetben, az első szekér ülésére felugrott Szívem Imi, fekete ipari tanuló egyenruhájában, fényes gombjaival, tányersapkájában, és vezérszónokként, szavalni kezdett. Ady Endre: Nekünk Mohács kell című versének horvát fordítását.

„Nekünk korbács kell!
Ha van isten, ne könyörüljön rajtunk!
Mi bothoz szoktunk tegnap is, ma is.
Bennünk cigány szív nevet,
Minket csak verjen, verjen, verjen!
Ha van Isten, minket csak korholjon,
A magyar sorsával születtem én!
Az isten galambja ne hozzon nékem olajágot,
Csak rontson rám, és villámmal sújtson!
És ha van isten, valahol égen és földön,
Csak tiporjon bennünket, mert úgy kell, legyen!”

A szekér után férfiak, fiúk, asszonyok, lányok, Pestről és az országból kitelepített jobb emberek lépkedtek. A lakatos Szívem nem akart hinni a szemének, mert ott látta gróf Teleki Pált is ápolt feleségével együtt kutyagolni, akit a KIE táborozásnál ismert meg, és megszeretett. Megérkeztek. Akkor látta meg a hatalmas termetű, kövér Pálffy György polgármestert, és szép feleségét, Radnóti Éva színésznőt. Öreg, birkaganés istálló, állandóan folyó kút, hosszú vas vályú, még hosszabb csatorna, azon túl pedig rizsföldek, egy különálló, többszobás épület, ez volt Kormó pusztája. A fegyveresek ölbe parancsolták a szerencsétleneket, akik pusztája kézzel kaparták fel a ganét, hordták az ölükben, kosarakban, hogy mégse azon aludjanak.

Gyászos, fekete nap köszöntött rájuk.

Szívem Imi felnyögött, forgolódott, tudta, hogy csak álmodik, mégis mintha Magyarország kitelepítését, karanténba zárását látná. Visszaaludt, de már csak a tábor felszabadításáról álmodott.

A köpcös, hivatalos férfi, aki Nagy Imre szakasztott mása volt, szemüvege mögül sandított, kockás füzetébe jegyezte azok nevét, akik távoztak a kitelepítőtáborból. Naponta engedték el az embereket, különösebb válogatás nélkül, közölték velük, hogy régi lakásukba nem térhetnek vissza, kezükbe nyomták az elbocsájtó igazolópapírt és kevés hucimucijukkal a közeli bakterházhoz kutyagoltak.

- Hogy hívják? - nézett fel irataiból a városból kirendelt személy.

- Gróf Teleki Pálné -, mondta az összetört, ápolatlan, halott sápadt arcú asszony, miközben erős, göcsörtös karvastagságú karóra támaszkodott.

- A férje hová lett?

- Elvitte az államvédelem. Börtönbe csukták Márianosztrán.

- Rossz fát tett a tűzre?

- A Keresztény Ifjak Egyesületének a titkára volt.

- Nem elég a klerikális reakció, még gróf is ráadásul.

- Gróf Széchenyi István leszármazottja.

- Még egy gróf? Hát az kicsoda? Itt tartózkodik?

- Meghalt már.

- Maga beteg?

- Tüdőbajos.

- Így hozták a táborba? Betegen?

- Itteni ajándék.
- Hová megy innen? A kastélyukba nem költözhet vissza.
- Nem tudom.
- Családja van?
- Nem tudom -, rázta meg a hangtalan zokogás Telekinét, mint mindig, amikor két szép fiára gondolt, akiket a messzi Svájcba menekítettek kitelepítésük előtt. A fehér hegyek birodalmában nevelőszülőknél éltek, a csodálatos Varázshegy lábánál, ahol boldogan halnak meg a földi vándorok. A megbetegedett asszony megsejtette, hogy soha többé nem látja már gyerekeit, maradék erejét felemésztette a végtelenné vált sírás.
- Elfelejtette? - maradt tátva a hivatalnok szája csodálkozásában. - Nem lehet az ilyet elfelejteni. Az ember gyereke, az ember gyereke.
- Idegen szóra adtuk őket a hosszú kirándulás előtt -, hüppögött tovább a grófné, de fojtott indulat érződött hangjából. - Ne élvezzék ezt a kitűnő vendégszeretetet. És ne legyenek többé magyarok sem, feledjék el szülőföldjüket -, araszolt a távoli bakterházhoz.
- Magát hogy hívják? - nézett fel egy magas, soványra pusztult férfire.
- Pálffy György.
- Mi a foglalkozása?
- Polgármester.
- Hol?
- Szegeden.
- Miért került ide?
- Én adtam át a város kulcsát a felszabadító hadseregnek.
- Mégis idehozták?
- Merő figyelmességből, fizetetlen szabadságra.
- Itt mit dolgozott?
- Vízet hordtam a proletariátusnak.
- Maga meg a felesége?
- Pontosan eltalálta -, jegyezte meg vitriolosan a nélkülözéshez nem szokott Radnóti Éva színésznő, de már megbánta, hogy az idegen hivatalnokba csípett. Nem volt értelme, hiszen nem változtatott azon, ami megtörtént, a megnyomorítás és derékba törés évein, a zavaros kilátású jövőn sem.

A kis bakterháznál tanyáztak. Olyat se látott még a világ.

A sín pár két oldalán ültek. Némán, egykedvűen, mintha nem is ők lennének. Muszáj nép ült a világ szemétdombján. Szomorú kis batyukat szorongattak, mások divatjamúlt, kopott, szakadozott bőrdökeket, ölükbe húzták, ráhajtották a fejüket, és csak ültek ott szótlantul, fénytelen szemmel, mint megannyi sötét fájdalom. Megtanyáztak a síneken, mintha csak a fecskéktől tanulták volna, hogy őszidőn a villanydrótra kapaszkodnak, erőt gyűjtenek a hosszú útra, ahová menni; muszáj. Az erő hiányzott belőlük, hogy higgyenek a jövőjükben, hogy vége van, a kitelepítőtábor felszabadította Nagy Imre miniszterelnök, sikeres lehet az előttük lévő út, a jövő. Sikeres? Ki erre, ki arra készülődött, de féltek beszélni is erről, félve gondoltak

csak rá, nehogy elirigyelje valaki tőlük a halványan pislákoló reményt. Tudták már; az ember legnagyobb erénye a hallgatás. S legnagyobb árulója a szó.

Azt is tudták, hogy ezeket az éveket nem fogják sohasem elfelejteni, a vérükben és génjeikben hordozzák, és örökbe hagyják utódaiknak.

Az öreg bakter fel-feltűnt az ajtóban, elballagott a váltóhoz, kihozta a horpadt alumínium-kannáját, a fedőjéből végigkínálta az utazókat. Fél napokat, féléjszakákat ültek ott szóttanul. Várták a vonatot. A kemény kunsági tájon nem jártak sűrű esők, elviselhetőek voltak az éjszakák, a várakozók reménye odalapult a földhöz, a kavicsal szórt talpfák közé. Lassú és lomha szerelvények közlekedtek a mellékszárnyon, hosszú tehervonat araszolt naponta. A mozdonyvezetők tudták már a dolgukat, amikor az őrház közelébe ért a vonat, hosszasan sípolt, és messze hangzó szuszogással, gőzfelhőket eregetve maga körül, megállt. Akkorra szétröppentek a várakozók a sín pár két oldalán, megrohanták a lépcsőket, a peronokat, ülőhelyet kerestek, de veszekedés, hangoskodás nem volt.

A vén bakter ámuldozott. Ennyi ember és ennyire nincs örömük. Ültek időtlenül, egyetlen szót nem szóltak egymáshoz. Mi történt velük, hogy még a poros fák aljáról sem szedik fel a hullott gyümölcsöt, egy-két gyerek kap oda, igaz, a kisebbeket korábban kiengedték a táborból. Szeretett volna valahogy a kedvükben járni, de nemigen jutott eszébe semmi. Megigazította fakó és lötyögős egyensapkáját, s visszalépkedett nehéz bakancsában az őrházhoz.

Szuszogva állt meg a vicinális. A tetején feltűnt Szívem Imrus, fekete egyenruhájában, tányérsapkával a fején. És megint énekelt, mint a földosztáskor.

„Nem kell nekünk a más folyója.
Nem kell nekünk a mások vére se.
Csak magyar hegy és magyar róna,
Ahogy az Isten rég kimérte.
Nem kell nekünk idegen égbolt,
Egy porszeme sem a világnak,
Csak az kell, ami a miénk volt,
Igazságot, igazságot, igazságot Magyarországnak!
Igazságot, igazságot, igazságot Magyarországnak!”

Ilyen se történt még a pusztán. Meglett emberek úgy bögtek, mint taknyos gyerekek verés után. Megállíthatatlanul ömlött a könnyük, megöntözték vele a szülőföldet, ezt az átkozott és áldott Magyarországot.

Szívem Iminek átnedvesedett a párnája. Amikor felébredt, elhatározta, hogy addig nem halhat meg, amíg álmát papírra nem veti.

Délutáni műszak után a tánciskolába kukkantott. Rögtön magas, fekete hajú, szép lányt fedezett fel, Takács Icát, akit álmában már látott a kitelepítettek között. Attól kezdve kocsányon lógott a szeme. Felkérte táncolni. A legszebb lány nem a faluban született.

- Hová való vagy?

- Ebesről költöztünk ide.

- Nem arra gondoltam -, szemtelenül közel húzta magához, bár olajos overallban ropta a figurákat, had érezze meg a szándékát. - Egészen másra.

- Nem vagyok gondolatolvasó -, mondta a lány ártatlanul, de nem húzódott el az ölelésből. - A nővéremmel, és a férjével lakunk a rendőrőrsnél.

- A szolgálati lakásban?
- A sógorom rendőr.
- Jár a meccsre?
- Nagyon. Focirajongó.

A szép, komoly lány engedte, hogy hazakísérje, és a kapun beljebb kerülve nem zárkózott el a csókolódzás elől. Szívem szíve azonnal lángra lobbant, bár sem az ölelésben, sem a csókban nem érzett tüzes szenvedélyt. Felizgult, kemény hímvesszőjét táncosa hasaaljához nyomta, s remegő hangon, átszellemülten, költői hasonlattal suttogetta:

- Beteszem az életet.

Ám amikor a bugyijához nyúlt, a lány hirtelen összerázkódott, hisztisen sírva fakadt.

- Te is csak azt akarod? - tolta el magától és a lakásukba surrant.

Költőnket különösebben ez nem zavarta, hiszen nagy szívével minden szoknyába azonnal belehabarodott, tette a szépet vakvilágnak, csak bugyogót hordjon, szájról szájra röpdösött, mint vadméh a virágokra. Gulyás Bözsi megjegyzése sem sértette:

- Kisfiam, a szerelem vak és rózsaszín bottal jár.

Nem figyelt eléggé. Jóval később eszmélt rá, hogy a gyönyörű hölgy kitüntetően szerette az idősebb fiúkat.

Új játékos került a csapathoz, magas, sápadt fiú, aki világos barna haját félrefésülte és igen határozottnak mutatkozott. Molnár Laci háttere biztos támaszként szolgált ehhez, az apját járási párttitkárként helyezték a faluba, sok gyerekkel és hibás kézzel, de annál nagyobb öntudattal. Laci nem szeretett tanulni, a kisújszállási gimnáziumban a torna kivételével mindenből megbuktatták, pedig a jó apja keze mindenhová elért. Vigasztalta is utódját:

- Bemegyünk a gimnáziumba és minden tanárt agyonlövök.

Helyette inkább a járási tanácshoz tette fiát, akinek osztálytársai Szívem Imi nagy haverjai voltak; Horváth Öcsi, Csur Palkó, és a nyurga Benkő Zsiga. Ám ők hiába érettségiztek, csak a Piactéren lödöröghettek kereset helyett. A nagy agitálások idején, amikor a környék falvaiba jártak a járási tanács dolgozói, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójára vessék el az ősziék magját, akkor Horváth Öcsi is az apparátusba került. Nem fülött foga az agitáláshoz. Esős idő pusztított a kunsági fekete földeken, a parasztnak régen nem volt már se lovuk, se tehenük, se vetőmagjuk, de a vetési tervet teljesíteniük kellett. Horváth Öcsi akkor fellázadt, és nem ment agitálni. Elbocsájtották. Meg is fenyegették, mert szabotálta a népi demokráciát.

Szívem Imi csupán a futball érdekelte, meg a költemények, amelyeknek alkotása megritkult a foci és a hősi, öntudatos munka lázában. Edzés után elkísérte Molnár Laci, s ahogy szétnézett az aranyfogú kofa kisemmizett birodalmában, a légyviszkos, színüket vesztett, pingált falakon, jóindulatúan, letörten megjegyezte:

- Miért nem segíted őket?
- Hogyan? Hiszen minden pénzemet hazaadom, de a lovak, az adó és a beszolgáltatás a csillagos eget lenyeli. A gyerekeknek se marad.
- Megvan annak a módja.
- Ne mondd!

- Nálunk nagy a család, de nem szűkölködünk -, indultak a piactéri Talponállóba.
 - Segíteni szeretném. A legkisebb testvérem a karomban halt meg, pedig ha nem vagyunk ilyen ágról szakadt szegények, még biztosan élhetne -, komorult el a muzáj brigádfővezető.
 - Rendes gyerek vagy, ismeresz mindenkit a faluban, segíts és én visszasegítem.
 - Túl beszéltük, de hogyan?
 - A legegyszerűbb módon; elmondod, hogy ki, kicsoda, mit gondol, mire készül. Vagy ha könnyebb, mivel jó az írókád, lekörmöölöd.
 - Mi a csodának?
 - Csak akkor jutok előbbre, ha tudok mindent a faluról, hogy hol, mi történik, ki, mit dumál, mire gondol? - A söntéspulthoz állt két nagyfröccsért. - Viszem valamire.
 - Én tanulni szeretnék, érettségizni, egyetemre járni, de eddig nem sikerült.
 - Tudom, de majd megtoljuk a szekeredet -, mondta nagyvonalúan, és újabb kört rendelt. - Ez így divat, segítjük egymást. Több keresethez juthatsz, és mindenki jól jár.
- Az ajtóban Szívem egyik komája, Kocsis Jancsi, a nagy hadovaláda tűnt fel, aki a kunmadarasi repülőtéren szolgált törzsőrmesterként, s igen szerette a piát, és ami ezzel járt. Többször mulatoztak együtt, de a szovjet repülőtér, a fülsiketítő zajjal felszálló MIG repülőgépek, az új katonai fegyverek nem érdekelték különösebben hősiességüket, figyelmét inkább a tele pohár kötötte le. A következő kört a tovább szolgáló törzsőrmester máris megrendelte.
- Vasárnap győztök? - kérdezte lelkesen.
 - Esélyesek vagyunk.
 - Mindenre esélyesek vagyunk -, jelentette ki nagy hangon a nyakkendősfőnök -, ha mi nem, akkor kicsoda?
- Átsétáltak a Fényes étterembe. Korsó sörökkel megrakatták az asztalt, egyre hangosabban beszéltek, vizelni nem a WC-be, hanem a Piactérre mentek. Szívem Iminél akkor elszakadt a film.
- Reggel a kunmadarasi katonai fogdában ébredt. A feje fájt, émelygett a gyomra, föld alá bújt volna szégyenében, és semmire sem emlékezett. Megalázó helyzetében sorra vették a fogdaőrrel, hogy kiket ismer, kik játszanak a tisztek közül vele együtt a futballcsapatban.
- Azért nem kellene hangoskodni, randalírozni, mert nem lesz jó vége, még ha focizol is -, lökte ajtón kívülre -, az aranylábadat is eltörhetik.
 - Ugyan miért? Kinek fáj az, ha piálunk? - fordult szembe másnaposan a fogdaőrrel.
 - Hadováltál össze-vissza, hogy utálod a katonaságot, minek ide szovjet repülőtér, a házak megrepedeznek a zajtól, a gyakorlótér közelébe madár se repülhet, mert felrobban!
 - Nincs igazam?
 - Ezért mások síttra kerülnek. Tartsd a szád, és szedd a lábad, de szaporán. Örülj, hogy jó komáid vannak a tisztek között.

Se pénze, se buszjárat, csak az apostolok lova. A meleg nyárban tizenhat kilométert kutyaagolt hazáig. A kövesút mellett hosszan húzódott az orosz reptér, Kunmadarastól Kunhegyesig. Meg-megállt és bámult a fákkal takart kifutókra, a rejtőzködő, földbe ástott bunkerekre. Kihaltnak tetszett minden, csak a távoli drótkerítés csillant meg a meleg vasárnapi délelőttben.

Semmi mozgást nem vett észre, őrséget sem látott, pedig tudta, hogy figyelik. A falubeliek sem mertek bámészkodni, még akkor is úgy tettek, mintha vakok, süketek lennének, ha irtóztató robajjal felszállt mellettük a szovjet haditechnika legújabb vívmánya. Azt is letagadták, hogy repülőter található környékükön, s a határ egy részét tönkre vágta a harckocsik, a lögyakorlatok, aknákkal és lőszerrel szórták tele az idegen katonák.

Büntetésből kihagyták az első csapatból csodakapusunkat. Viszont értesítették, hogy felvették a szakérettségire. Ez a váratlan fordulat módosította életét és táncolós kedvét. Ugyanis a csonka brigád éves fennállásakor, ezerkilencszázötvenháromban, Sztálin elvtárs, Budapest díszpolgárának a halála után, történt egy és más. A világ egyik fele gyászba borult, a pesti gyárakban és hivatalokban kisírt szemű emberek közlekedtek, a jelesebb intézményekben ravatalszerű szobát alakítottak ki, a mindenütt jelenlévő Sztálin szobrot állították középre, vörös lámpával világították meg, díszőrséget álltak, és a boldogtalan nép jelesebbjei leróhatták kegyeletüket, miközben a könnyes szemű férfiak és nők fel-alá ténferegtek, mint a részegek. A grúz pipás postarabló temetésekor Moszkvában agyontaposták egymást az emberek, huszonöt maradtak a kockaköveken, hónapokig sírtak az életben maradtak jótevőjük elvesztésén, itthon pedig a református egyház jeles árulói; Péter János és Bereczky Albert a következő táviratot küldte hőn szeretett Rákosi Mátyásnak március ötödikén:

„A gyászba borult magyar nemzet fájdalmában hű szívvel osztozván a református egyház tanítása szerint együtt siratja a sírókkal Sztálin generalisszimusnak, a béketábor bölcs zászlóvivőjének, minden igaz emberi ügy szerető szívű barátjának halálát.”

A nagy gyász napokig tartott, a díszpolgári cím meg 2004-ig. És megszaporodtak a békepapok, békepüspökök, az egyház keblére ölelte az árulókat, a besúgókat: Professzor, Péter, Paskai, Kerekes, Kékes Pál...

Nagy Imre első miniszterelnökségekor a hórihorgas futballista, Tóth Miska, aki a szakszervezeti dolgokban bennfenteskedett, kiszagolta, hogy a tehetséges munkás és parasztfiataloknak szakérettségis iskolát indítanak, azt elvégezve már egyetemen tanulhatnak a szocializmust építő társadalom színe virágai. Hősünkre gondolt, akiről messzire búzlott, hogy jobb sorsra érdemes, de körülményei miatt hátrányba került.

- Te gyerek, akarsz még tanulni? -, kérdezte lehengerlő stílusában a fociedzésen.

- A fejeddel verheted az eget, de ne gúnyolódj!

- Semmi cicázás, jó döntést hoztak az ingyenélők. Tanulhat a melós.

- Elöttem keresztbe feküdt a legfőbb, legnagyobb öntudat.

- Vág az eszed, gyerek, nem hiába lettél párttag. Csakhogy éppen pakol már, nyitva az ablak, és kiviszi a huzat.

- Ahhoz égi háború kell, morajlás, égzengés.

- Megtörtént. Jóska tata halott -, fejezte ki magát sajátságos modorában. - Itthon az új miniszterelnök megrázta a csengőt, máshogy fordult a hajó. Tudod, hogy ki az új miniszterelnök?

- Nem.

- Mi a szösz? Tényleg nem tudod?

- Nem. Nem élünk egy kenyéren.

- Nagy Imre a miniszterelnökünk, és bízhatunk a szavában. Ezt el ne feledd! Az embernek ugyanis nemcsak lába van, meg feneke, hanem feje is, bár néha el-elhagyja.

- Papám az ő katonája.
- Ismered?
- Ismerem.
- Honnan ismerhetnéd?
- Földet osztott.
- Te láttad?
- Imre bátyámnak hívom.
- Gyerek, megfogtad az Isten lábát, felvesznek az új értelmiségbe!

Minden különösebb várakozás nélkül, a községi pártbizottság véleményét ki se kérve, elküldte a jelentkezési lapot Pécsre, hátha lesz belőle valami, de akkor sem történik tragédia, ha felsül. Próba, szerencse. Ha sikerül, akkor a szakszervezet strigulát húzhat a teljesítményére, mert éles szemmel kiválasztotta a munkásosztály öntudatos jelöltjét, akiből diplomás ember, új munkás értelmiségi nevelődhet, de ha nem, a nagykalapács, a hatalmas lemezek további kitartó, öntudatos, osztályharcos munkára serkentik a jövő reménységét, és akkor sem kell szaladgálnia, mint a sózott seggű tyúknak.

Nagy Imre programja kecsegtetett. A nagykunsági település közelében hét kitelepítőtábor működött, ám az új miniszterelnök felszabadította azokat, a zöld parolis ávosok sem rontották már a levegőt a kunhegyesi mozi háta mögött, és a három elemít végzett, szegény zsidó nadrágszabó Péter Gábor lába alá útilaput kötött. A túlzott iparosítást elvetette, reformkísérleteivel könnyítette a parasztság terhein, reális kormányprogramot indított el, az internálást megszüntette, a szövetkezetekben az önkéntesség elvét alkalmaztatta, kiléphettek az erőszakkal, börtönnel, veréssel, kályhára ültetéssel, rossz földcserékkel, égisz adókkal, gyilkos beszolgáltatással bevett gazdák. Bizakodva hirdette programbeszédeiben:

- Velünk a nép, velünk a győzelem!

Nagy Imre kapott egy elhasználódott csomagot, a szovjet párt aktív támogatásával, de korrekciót tudott végrehajtani. Az első perctől kezdve kettősség érződött a legfelsőbb vezetésben, két vonal. A politikai elit dinomdánomozott. Imre bácsi lelkiismereti kérdésként kezelte a párt addigi munkáját, nem az elrongyolódott eszmék, hanem a reformok híve volt. A gyűlölt tehertélt kidobálta a hajóból. Hóna alá nyúlt Gerő Ernőnek, helyettesévé nevezte, mert használható embernek tartotta. Farkas Mihálynak is segített, aki honvédelmi miniszterként ezerkilencszázötvenegyben megjelent rendeletében Munkaszolgálatos Alakulatok felállítását írta elő. Érthetett a hadügyhöz, hiszen néhány évvel korábban Kárpátalján kocsikenőcsöt, petróleumot, füstölt heringet árult Löwy Misa, majd Wolf Mihály néven. Nagy Imre baráti kezét ő is megharapta.

A halhatatlan Sztálin egyszerűen, de gyanús körülmények között meghalt, már nem élte meg a változást, diktatúrájának repedezését. Gyászba borította a világot. Néhány évvel korábban, hetvenedik születésnapján óriási ünnepséget rendeztek Budapesten a moszkovita helytartók, a szeretett és drága Sztálin elvtárs dicsőítésére, aki burzsuj nemzetből szocialista nemzetet épít, mutatja a vérrel kövezett utat, amelyen a világ proletariátusa halad. A Sztálin úti felvonulással, a gigantikus Sztálin festményekkel, a lebilincselő tűzijátékkal, reklámfényekkel a magyar dolgozó nép háláját és a szocializmusba vetett töretlen hitét fejezték ki. Szívem Imi akkor lett Sztálin elvtárs leghűségesebb magyar tanítványának, Rosenfeld Manónak a katonája, a kiskeleti Vörös Csillag Traktorgyárban.

Tombolt a proletárdiktatúra. 1945-1956 között négyszáz embert kivégeztek, minden harmadik családból valakit bebörtönöztek, mert máshogyan gondolkodott, mint a kommunista hatalom. Hetvenezer embert kuláklisra tettek, és azt hitték, hogy a proletárdiktatúra mindent legyőz.

Szívem Imre nem tudta ezeket, azt hitte, hogy szülei üldöztetése, és megnyomorítása csak egyedi jelenség, amit jóvátesz egyszer a hatalom, buta és szolga embereit értelmesebbekre cseréli. Nagy lelki tusakodás követte az igenlő értesítést, hogy ugrik a focista karrier, a vágyott válogatottság, ki tudja, mikor és hogyan ér véget a tanulás, akkor majd kalapácsolni kezdhet ismét, az üzem ugyanis kötelezettséget vállalt, hogy bármikor munkát kínál a testéből kiszakított fiának, és a tanulás alatt segíyezi. A falu nem akarta hinni, hogy a csodalábú, az aranylábú Szívem Imi tanulni távozik, nem pedig másik, rivális csapathoz. Összekuporgatott pénzén vásárolt egy szürke öltönyt, hosszú aljú, téli nagykabátot, olcsó papírbőröndöt, cipőt, a szakszervezet is zsebbe nyúlt, és a szép, verőfényes vénasszonyok nyarában nekivágott a tudomány meghódításának. Az irgalmatlan távolság egész napi utazással járt. Megérkezése után földbe gyökerezett a lába, Pécsen a vasúti állomástól felfelé futottak az utak, mintha a hegyek tetejére igyekeznének. Pesten már messziről látott hegyeket, de ez mégis más volt, keskeny és kanyargós utcáival.

- Fordított világ -, motyogta, és a nyakába szedte lábait.

A Kulich Gyula utcába tartott, át a főtéren, a Dzsámi mögött. A sokszobros kollégium egyházi ingatlan lehetett korábban, amíg a nép tulajdonába és szolgálatába nem került. Katonás rendben éltek, kaszárnnyába illő sokágyas szobákkal. Reggelente torna, s nótaszóval, zárt sorokban vonultak a főtérre, Nagy Lajos Gimnáziumba, ahol igencsak tömködték a fejüket mindenféle okos tudnivalókkal.

Idegenkedett mindentől, pedig gondoskodtak róla, nem éhezett, nem fázott, még a futball sem hiányzott, mert a kollégiumnak olyan csapata lett, hogy sorozatosan, galoppban verte a városi egyesületeket. A fiú parádés dolgokat művelt a pályán, csodacsatárként, vagy aranykezü kapusként, mikor hová állították, maig emlékeznek rá a hozzáértő boldog halandók.

Ám az álmait, a vágyait összekeverte a valósággal. Az iskolák padsoraiból, meg az olajos munkapadoktól mindig messze kalandozott, csodálatos, nagy hőstetteket vitt végbe a foci pályákon, vagy rendíthetetlen bátorsággal hazafias, titkos szolgálatot tett hazájának, olyankor megborzongott a gyönyörtől, lúdbőrözött a háta, szinte reszketett, csak a teste volt jelen, mert az esztét elreptették a képzelgések és a szertelen vágyakozások. Ha szóltak hozzá, össze-rezzent ábrándozásai közben és visszazökkent a valós világba.

A kunsági dalnok jól tanult. Hétvégén mozizás következett, az öntudatos szovjet filmek megtekintése. Egyik alkalommal színházba vitték őket, a Leányvásárt játszották. Addig csak egyetlen egyszer látott színelőadást, Pesten a Fővárosi Operett Színházban, de a számára érthetetlen áriázásból keveset értett, furcsállotta, hogy miért énekelnek, mikor szóból jobban ért a magyar. Pécsen is feszengett a kölcsön nyakkendőben, de a zene, a kellékek és a fényes eleganciájú színészek azonnal szárnyaikra vették, kiemelték az osztályharcos, szürke hétköznapiakból.

A gyönyörű primadonnát, Péter Gizit tátott szájjal bámulta, s hallgatta, hatalmas szíve rögtön lángra gyúlt. A káprázatból a menetoszlop indulói rázták vissza a valóságba, de a szerelem több költemény erejéig tartott.

Másnap titokban verset írt.

„Lehetetlen - gondolta naivan -, hogy ilyen, versben elbeszélte szerelmi vallomását hidegen hagyná a művésznőt, mikor annyira imádom. A költeményem igazi művészet.”

Versét levélben küldte el, de választ nem kapott. Péter Gizi meglepődött, amikor a postás kézbesítette a kollégisták öntudatos, vérzőszívű vallomásait. Korábban, a Győri Kisfaludy Színházban megtapasztalta, amikor az üzemi bizottságot választották, hogy mekkora pusztító, legyőzhetetlen erő az öntudat és az osztályhűség. A dolgozó nép most már maga választja meg a vezetőit, ezt a jelszót komolyan vette a színész társaság, és demokratikus úton-módon megválasztotta az üzemi bizottságot. A listát elküldték Budapestre, a szakszervezetnek. Lóhalálban Győrben termelt két moszkvai ügynök; Szabados Piroska és Hajdú Alfréd, híres hírhejt kommunista, társulati ülést hívott össze, és négy gyenge színészi képességű hölgyet; - Gáti Vilmát, Szitányi Gabriellát, Fazekas Zsuzsát, valamint Lantos Editet javasolta újra választani a korábbiak helyett. Kitört a botrány. Nem azért, mert Isten kiválasztott népéből javasolták az ifjú színésznőket, hanem mert tehetségteleneknek tartották őket. A kis színházi forradalomban Péter Gizi felpattant, idegességében előreszaladt az orkesztert elválasztó karfához és az esernyőjével püfölni kezdte, annyira felbosszantotta Szabados Piroska osztályhűséges beszéde. Érezte is a következményeit. A tucatnyi hódoló levél pedig lobogó öntudatú osztályharcos fiúktól érkezett, mit is válaszolhatott volna? Se biztatni, se megalázni, se megbántani nem akarta őket.

Szívem Imi a pécsi kórház fertőző osztályára került, ám hiába feküdt ott hónapokig, szülőanyja nem írt, meg sem látogatta kedvenc fiát, aki megfázott a hodályszerű hálószobában, de szokásához híven nem vette komolyan, focizott tovább, mert a csapat jó formában parádézott, ellenfeleit a földbe dörzsölte. A tavaszi forduló befejezése előtt nedves mellhártyagyulladást kapott, a láza hirtelen felszökött, a kollégiumi doki azt mondta, hogy elrontotta a gyomrát. Hitt neki, hiszen embernek látszott. Szalmakazalnyi széntablettát kapott, nyelegette éjjel-nappal, mégis mentővel szállították a fertőző osztály külön kórtermébe.

A többiek tömött sorokban nótaszó közepette vonultak a Széchenyi téri Nagy Lajos Gimnáziumba. Mozgalmi daloktól harsogott a város szíve:

„Szódd a selymet, elvtárs, selyemből lobogót... Dózsa népe, bontsd ki zászlód, itt a helyed... Gábor Áron rézágyúja fel van virágozva”...

Szívem Imi is harsogta korábban, őszintén hitte, hogy valóban megforgatják a világot, és olyan erősek, hogy a béke frontján bátyaként őrt állnak. A hangjától nem dőlt össze a béketábor, még a kapitalizmus sem, pedig legszívesebben a padlásra járt volna énekelni, de annál jobban ordította az internacionalista dalokat.

Néhány osztályidegen gyerek beférközött hozzájuk, akiket gyorsan kirúgtak, mit kereshettek volna közöttük. Benne fel sem merült, hogy rövid ideje még osztályidegennek számított, ám a csodálatos lába, a nagykalapácsos évek öntudatos munkásfiatalnak nevelték. Szívvel-lélekkel együtt érzett iskolatársaival.

A fertőző osztály külön kórtermében leprásként kezelték. Sárga arcszíne izgatta a dokit. Levegőt alig-alig kapott.

- Volt hepatitise?

- Nem volt.

- Tudja, mi az?

- Nem.

Ha más betegséget kérdez, arra is ugyanazt válaszolhatja, mert nem sejtette, hogy milyen kóroktól szenvedett gyerekkorában, az anyja nagyvonalúan elsiklott ezek fölött.

Vizsgálatok következtek, és csapolások. A bordái között beszúrták a vastag tűt, leszívattak a mellhártyájáról mindjárt kétkancsónyi sárga folyadékot.

- Miért nem ment orvoshoz?

- Voltam.

- Mit mondott?

- Elrontottam a gyomromat.

- Gyógyszert írt?

- Széntablettát.

- Még jó, hogy meg nem fulladt - dűnnyögött a főorvos -, bár már nem sok hiányzott.

- Szabotázsért csücsülne a doki? - szellemeskedett a beteg, bár tudta, hogy az nem helyénvaló.

- Félrekezelte a beteget és kampec.

- Az micsoda?

- Hulla a javából.

- Sajátságos megfogalmazás.

- Osztályharcos, hiszen úgy bánt velem, mint a lába kapcájával.

Írt gyors lábú anyjának, de válasz nem érkezett. Meg se látogatta, nem üzent, nem telefonált. Mint kóbor kutya, egyedül döglődött, a kollégiumi társaknak sem lehetett belépniük.

- Szívem Imike, magának sincs senkije? - kérdezte egyik alkalommal az orvos.

- Van, csak nagyon messze.

- Nem tud írni?

- Tud, csak lehet, hogy a címet se tudja.

- Telefonáljak, üzenjek neki?

- Hová? Nincs ott telefon. Nem ér el odáig az üzenet.

- Tudatnunk kell valahogy, hogy itt fekszik betegen, de egyszer hazamegy.

Édesanyja nem adott életjelt.

Hónapok múltán, gyönyörű nyáridőben lépett a szabadba, a kollégiumban előszedte papírbőröndjét, kevés cókmojkját, elbúcsúzott a tanároktól, osztálytársaitól. Mivel kiválóan tanult, fogott az esze, mint a borotva, az osztályfőnök, dr. Borókné arra biztatta, hogy pihenjen pár hónapot és ősszel, a második évfolyam indulása előtt leteheti a záróvizsgákat, amire most nem képes, bár néhány tantárgyból a jegyeket lezárta. Sajnálja, ami történt. Szívem Iminek mindenáron tanulnia kell, majd értesítik, hogy hol kell jelentkeznie; Pesten, vagy Szombat-helyen, de feltétlenül elmenjen, mert segítenek és kis tanulással, ismétléssel sikeresen vizsgázhat. Olvasson sokat, az csak hasznára válik, a világirodalomból kötelező olvasmányként, Thomas Mann: A Varázshegy, Lev Tolsztoj: Anna Karenina című regényét írta elő.

Fatornyos falujába egy álló napig tartott az utazás, este felült a pécsi vonatra, hajnalban Budapesten a Déliből átvillamosozott a Nyugati pályaudvarra, dél tájban már a falubeli utcákat róttá. Ballagott Zádor utcai házukba, a Cigány völgy közelébe. Anyját a Piac téren pillantotta meg, mezítláb, fakult fekete ruhájában, fakult fekete fejkendőben, éppen a péküzlet

előtt állt sort kenyérért, melynek helyén korábban Klein Gyula kocsmája itatta a falubelieket. Amikor Gulyás Bözsi meglátta kedvenc fiát, sírva fakadt, takarta volna nagy hasát.

- Kisfiam, hát élsz? - hüppögte. - Semmit se tudtunk rólad hónapokig, a postás se levelet nem hozott, se üzenetet, a címedet meg elhányta ez az ember, én nem indulhattam sehová, semmink sincs, nemhogy útravalónk, meg mindjárt kiesik belőlem a gyerek - nézett maga elé mereven és meggyötörtén. - Ezt is úgy szégyellem előtted -, pityergett tovább.

- Magának nem szabad szégyenkezni -, mondta meghatottan, megsimította göbös kezét, és azt hitte, hogy menten megszakad a szíve. - Szégyenkezzen a pizsok, kurva világ!

Később ocsúdott fel, hogy az anyja terhes, a tizenegyedik gyereke születik. A mostohájától életben maradtak lógtak már a nyakán. Ágyuk sincs, ahol aludjon, most meg kopogtat az újabb áldás.

Pár nap múlva arattak a határban, amikor a szülőfájások jelentkeztek. Mostohája ütötte, verte a lovakat, repült a parasztszekér, nagyokat döccent, de nem esett szét, amíg a szülőotthonba ért. A korán kelő anyja nem bírta visszatartani a szülést, az megkezdődött és a szekérdérékban világra jött legkisebb lánya. Herbály Gyula húzta világra, s harapta el a köldökzsinórt. Az utolsó percekben érkeztek meg a szülőotthonba, Gulyás Bözsi már kékült, feketedett. Életben tudták tartani őket.

Szívem Imi adminisztrátorként dolgozott a vállalatnál, ahonnan szakérettségire küldték, ruhát kellett vennie öszre, ha folytatni akarta a tanulást. Egyedül csak maga magára számíthatott. A tüdőbeteg gondozóba járt, a köpcös Mészáros doktor még megcsapolta párszor, zsákszámra diktálta belé a gyógyszereket, végül meggyógyult. Figyelmeztette, ha még egyszer megfázik, kiújul a nedves mellhártyagyulladás, és újra összenő a tüdővel, akkor ő leveszi róla a kezét.

A faluban híre kelt, hogy tüdőbajos. A lányok sutyorogtak, összesúgtak mögötte, de igazán nem érdekelte, mert tanulnia kellett, a kötelező olvasmányt lapozgatni, amire bizony kevés idő jutott. A falusi könyvtárból kivett A Varázshegy, Hans Castorp története egy messzi, mesebeli, távoli világba röpítette. Idegenkedett tőle, de nem is szabadulhatott.

Otthon csodálatos szegénységben éltek, az volt a leggyönyörűbb, hogy életben maradtak, bár se ennivalójuk, se ruházatuk, se pénzük, se tartalékuk nem volt. Akkorra bizony végleg leáldozott élelmes anyja szerencséje, az ablakokra kék csomagolópapír került függöny helyett, a szobában a páros, bolhás ágy a vedlett kutya ólhoz hasonlított, közepén lesüllyedt, mert eltörött a deszkája, a pisifoltos szalmazsák begyűrődött, de a kopott, zöldes ágyterítővel letakarták. A két páros szekrényt csak az áhítat tartotta össze, polcaikról gyűrött, savanyú szagú ruhadarabok kerültek elő, a világos barnára pácolt padló púposodott, a mintás, festett falak elveszítették színüket, a sarokban meg pókháló csüngött. Így éltek ők nagy-nagy boldogságban. Éjszakára négy gyerek bújt a törött deszkájú ágyba, lábbal feküdtek egymásnak és ott régen nem jutott helye már az imának.

Jól sohasem laktak. Nem volt miből. Nem volt mit egyenek. Mostohája kiválóan kiporciózta a falatokat, zsíros kenyeret, cukros kenyeret, a nagy semmit, és kalap.

- Nem az a baj, Bözsi, ha a kenyér kicsi, hanem, ha igazságtalanul osztják el.

- Elég nagy baj az, Gyula - sóhajtotta a jobb napokat látott kereskedő -, amikor nem adhatsz a gyerekeidnek. Még az állat is megeteti az övét.

A vásárnapok hoztak változást, akkor anyja elszaladt a henteshez, vett fél kiló marhahúst, vagy kölcsönt kapott, mert még hitelbe is mértek neki, ahhoz ragacsos, mázgás galuskákat főzött, ugyanis élettársa a tésztát szerette, bádog tányérba rakta a főtt étket, beleszúrt két

alumínium kanalat és vihették a gangra, öcsikéje a tányér egyik oldalán, Szívem Imi a másikon. A meleg pörköltöt pillanatok alatt befalták, aki finnyáskodott, pórul járt, mert éhen maradt.

Micsoda ebédeket csaptak, teremő isten!

Anyja a maradékot szétmérte, ha a mostohája nem figyelte, a maga tányérjából csempészett nagy fiának, de amikor Herbály Gyula meglátta, azonnal ráförmedt:

- Bözsi, neked is kell az erő!

Kellett.

Hányszor feladhatta volna? Nem, soha eszébe nem jutott, meg se verte őket, térült-fordult, kölcsönökört koldult, ha korgott a gyomra, ivott rá vizet, mindenről lemondott, büntetésként cipelte az életét, mert azt hihette, hogy csúnyán elrontotta, büntudatot is érzett, és kifogyhatatlan szeretetét szétszórta közöttük.

Minden hajnalban a határba kocsiztak. Aranyoson, Tomajon maradt néhány hold földjük a válás után, abból akartak boldogulni, kenyeret és ruházatot előteremteni a pulyáknak. A tomaji homok és az aranyosi szikes föld kiszívta életerejüket, megcsúfolta akaratukat, megnyomorította az életüket. Nem menekülhettek, az adó, a beszolgáltatás egyre nőtt, a szocializmus egyre gyorsuló építése felfalta a kicsi kun asszony valamennyi reményét és igyekezetét, csak az életben maradt pulyái tátogtak a nádfedeles házban.

És a tágas udvaron. A kiadós melléképületben a kakassal kelő mostohája disznóólat kerített el, jó esztendőben néhány hízó rőfögött ott, de a zsírbeszolgáltatás elvette kedvét a hizlalástól. Fészer, kamra, istálló tartozott még a melléképülethez, előtte hatalmas kert, amit viszont nem művelt, krumplit és herét vetett földjébe hébe-hóba. Három termő gyümölcsfájuk üdeséget és reményt jelentett, mindjárt a budi mellett a búzával érő öreg körtefa, mire megérett mézédese gyümölcse, már lelegelték, ahogy lehullott néhány apró körte a szagos budi mellé, azonnal felkapkodták, nehogy a másik gyerek gyorsabban befalja. Nem számított a terjengő, átható szag.

Az utcai kerítés mellett díszelgett az öreg diófa. Masszív, megbízható létével örömet adott. Hátról, a sarokban szerénykedett a birsalma, a nagykapu és a szomszéd kerítésének zártságában. Ennyi maradt az ügyes asszony szerencsésebb éveiből.

Szívem Imi meggyógyult. A köpcös Mészáros Elek doktor papírjával, a kórházi zárójelentéssel a zsebében új kenyér ünnepe után Szombathelyre utazott. Este ült fel a szegények vonatára. Kisújszálláson a pesti személyre szállt, reggel Budapesten a Szombathelyre induló járáttal ment tovább, és kora délután kereste a Székesegyház melletti kollégiumot. A sovány, fekete ruhás, jóindulatú igazgatóasszony, dr. Deák Istvánné várta. Latint tanított, s fekete hajával, modorával vénkisasszonyra emlékeztetett. Néhányan csellengtek a vastag falak között, akiknek különbözetit kellett tenniük.

Négyágyas szobába osztották, Molnár Józseffel együvé került. Neki esett a könyveknek, mert több tantárgyból kellett vizsgáznia, kötelező olvasmányként Thomas Mann: A Varázshegy című kétkötetes regényét lapozgatta. Nem tetszett az aprólékos ábrázolás, a fennkölt stílus, túlzott leírása ruháknak, személyeknek, a betegség felfedezése, leírása, esze ágába se jutott, hogy a szanatóriumot, mint egy társadalom jelképét fogja fel, elegáns nagyságos asszonyok és tehetős férfiak pihenésének, a gyógyulás elkülönített terepeként, idegen, hideg világ áradt a könyvből, nagyzólos beszéd. Arra se gondolt, hogy azon a Varázshegyen a szép úri hölgyeknek elszavalhatná a szebbnél-szebb verseit, hogy az álomtermő és álomtetető csupán.

„Az én ismerőseim nem így élnek, nem így beszélnek -, gondolta rezignáltan, miközben elmerengett a lópokróccal takart vaságyas szobában -, nem is ilyen szépen, úri maskaraként halnak meg. Varázshegy se jut nekik, naponta egyszer esznek, nem tömhetik tele a bendőt, mert nincs miből, nem volt soha gyerekszobájuk, azt se lehet rájuk fogni, hogy jó modorúak és jó családból valóak. Avíttas, naftalinszagú regény ez, tele érzelgősséggel és fensőbbiséggel, alakjai csak lebegnek a semmiben, nincs vér a pucájukban, engem megcsapoltak néhányszor, hordószámra ettem a gyógyszert, mégis szeretném a szép lányok lábát széttenni, nem csak merengeni, álmodozni róla, nem a szomorúságba menekülni, hogy nékem milyen beteg szép szívem van, szeressétek hát, mert meghalok.”

Jóindulattal Szombathelyen sikerültek a vizsgák. Az osztályfőnök franciásan öltözködött, csokornyakkendőben járt, francia műveltségét csillogtatta, Pongrácz István tanár urat el is nevezték Etyiennek. Az alacsony természetű, nagyfejű honpolgár vizsga után kijelentette:

- Szívem, a talentum nem a magáé, csak használhatja, de kötelező tovább adnia, arra pedig a magyar nyelv kifogástalan. Prókátor mindenki lehet, ám a küldetéses ember ritka, mint a fehér holló.

Igaza lett. Az érettségien kedvenc költője, Ady Endre líráját húzta vizsgatételnek, költői hajlama menten elborította, a nagy barna szemű, Hortobágy melléki poéta magányossága, a Föl-földdobott kő életre szóló üzenete kiloccsant szívéből, szinte sírva szavalta el az egész vizsgaanyagot. A reáltantárgyak sokkal nehezebbnek bizonyultak. Rengeteget tanultak, ritkán kimenőt kaptak, híre-hamva se volt már a focinak. A kitűnőre, jelesre érettségizők magas ösztöndíjra számíthattak az egyetemen, felvételi vizsga nélkül beíratták őket a jogi- és a bölcsészkarra. Majd mindenki tovább tanult közülük Budapesten és Szegeden. Legalábbis azt hitték.

Szívem Imre nem merte az újságíró szakot választani, bár akkoriban szabadidejét a versírás teljesen lekötötte, gyűrték ám a művészeti alkotásokat Molnár Józseffel, a megyei lapokban rendszeresen közölték költeményeiket, a múzeumi kert gondnokának, Szabó Imre bácsinak a nagyobbik lányába, Mérybe mindannyian szerelmesek voltak, sokat sétáltak a kertben, de nem az ásatások és nem a műemlékek romjai miatt, hanem hogy a szőke szépséget fürdőruhában láthassák.

A kollégiumban tartották az iskolai órákat, igen zárt világban éltek, érződött, hogy a döglődő, nyugati kapitalizmus közelében tanulnak, de mivel jóval kevesebben, mint Pécsen, könnyen ellenőrizték őket. Soha sem érdeklődtek arról, hogy merre található az osztrák határ, senki sem akart közülük disszidálni. Szívem Imi ügyésznek készül, felderíti az igazságot, segíti a szegényeket, mert csak egy erkölcsös, igazságos társadalommal érhető utol a nyugati korrump hatalom, az önző, kizsákmányoló kapitalizmus és fejlettebb formája, a gonosz imperializmus. Öntudatos, igaz emberekkel. Miért jutott volna eszébe tiltott határátlépés? És minek, amikor legyőzik nemsokára a burzsuj kapitalizmust?

Nyáron a szerelem megérkezett. Kicsit több szabadidőt kaptak, egy-két szórakozóhelyre elmehettek, és tartották magukat valakiknek. Leginkább csoportosan közlekedtek. Szigorú takarodókor a portás ellenőrzött minden szobában, a kollégiumba csak az utcai vastag bejárati ajtón közlekedhettek, elmaradozni nem lehetett. Nem is akarta egyikük sem megsérteni a rendet. Gyakran moziba jártak.

Eljött a nagy pillanat, amire a kunsági dalnok annyira vágyott. Szalagavató bálon ismerte meg a szőke lányt, Harter Erzsébetet, akit mindjárt erősen magához húzott, érezte csak a pipiskedését, s elhívta egy kiadós sétára. Kigyalogoltak a világból.

- Lukácsháza arra van - mutatta a lány -, az udvarlóm a határon szolgál.

- Nem akarok dobbantani.

- Nem? Komolyan mondd?

- Komolyan. Egészen mást akarok.

- Vagy csak játszod az ártatlant, közben meg illa berek, nádak erek, már itt sem vagy.

Szívem Imi mással foglalatostkodott, a teste megfeszült, erősen magához szorította a lányt, mohón rátapadt a szájára, fogdosta, ahol csak érte, aki már pihegett, mint a felajzott madár, és édes mámortól reszketett.

A fiú bátoratlanul tekingetett erre-arra, attól tartott, hogy a homályból előlépnék a fegyveres határőrök, és ki tudja, mi történik akkor?

- Istenem, istenem - suttogta Erzsike megadóan, de ez Szívemet nem cselekvésre, hanem tétovázásra, kivárássra ösztönözte.

„Hiszen ez egy nyafka szent - gondolta lehangolódva -, ilyenek jutnak nekem.”

Nem fektette hátára a lányt, inkább csendesen hazakísérte. Már besötétedett, mire a lakás közelébe értek, ahol népes fiúcsapat várakozott. Az érettségiző kun legény rosszat sejtett, mert kedvese gyorsan elhúzott, a fiúk pedig körbevették.

- Mit hiszel Te magadról, Te féreg? Idetolod a mocskos, disznó pofádat Mucsáról, és bolondítod a barátunk nőjét, aki éppen a hazát szolgálja? - az egyikőjük cigaretta csikkét arcába pöccintette.

- Ügyész leszek, én is a hazát szolgálom -, próbált védekezni az öntudatos érettségiző.

- Szolgálod a jó anyádat! - már ütött is a hangoskodó, mire a kollégista felvette a nyúlcipőt. Gyorsvonattal sem értek a nyomába.

Ettől kezdve a szakérettségisek csoportosan jártak a moziba, nem akarták verekedéssel kockáztatni az érettségit, ami igen fényesen sikerült, és a legtöbbjüknek átadták az egyetemi felvételt tanúsító oklevelet. Szívemnek szintén.

Másnap irány Tiszapalkonya, a nagy, szocialista építkezés. Jó kedvvel, munkára, harcra készen érkeztek a sáttáborba, élvezték a drága, jó napsütéses időt, engedelmesen végezték a segédmunkát, leveleket írtak, esténként megnézték a táborba hozott szovjet filmeket, és az ország új értelmiségéhez méltóan viselkedtek. Az öntudatos ország ontotta ide öntudatos fiait-lányait, hogy meggyorsítsa a szocializmus, és a nehézipar építését.

Szívem Imi levélben kérte fifikás anyjától, hogy süssön ki valamit, ne kelljen kitöltenie azt a pár hetet. Jött a távirat:

- Nagyapád meghalt, gyere a temetésre!

Akkor már a jó öreg felhők fölött természetette a hatalmas és mézédés görögdinnyéit. A nagy szocialista építkezésen rengetegen dolgoztak, jutalomként, a főleg önkéntesen odaszállított érettségizetteket az akkor divatos eszközökkel szórakoztatták; filmvetítés, focizás, sakkozás, pingpongozás. A legizgalmasabb, legjobb szórakozás mégis az volt, amikor reggelenként a közeli faluból járó munkások között az orvos mellett dolgozó írónő elvonult, fehér, rövid nadrágocskában, hosszú fekete hajjal, lebarnult combbal, mosolygós ábrázattal, a fiúknak meg csorgott a nyála. Nehéz, elfojtott sóhajtások törtek fel az állandóan brómmal itatott legényekből, egyik-másik csettintett, hangos megjegyzést tett, mire a mosolygós magas lány megértően visszaintett a sexre éhes csapatnak.

- Micsoda medika! Ha egyszer elkaphatnám, bepusztítanám a szívéig.

A kunsági fiú délelőtt olvashatta az áhított táviratot, s a munkavezető mindjárt intézkedett; maradjon a körletben, pihenjen, este indul vonatja a közeli faluból, ahová a munkásbusz beviszi.

Ráérősen készülődött, majd leheveredett a lópokróccal takart vaságyra, de aludni nem tudott, ragyogó fantáziájával és megérző képességével maga elé képzelte a csinos, hosszú hajú orvos írónőt. A péniszéhez nyúlt. Lehunyta szemét, a fehér nadrágosra gondolt, a keze egyre gyorsabban járt, az arca kipirult, lélegzete szaporább lett, és a tenyerébe engedte a tejfehér, gazdag termést. Megvárta, amíg megszáradt, akkor a vízcsapnál lemosta, hogy ne maradjon áruklódó nyoma boldog megkönnyebbülésének.

Délután buszon utazott a faluba, az orvosírnoknő mosolyogva biccentett, ami hirtelen örömmel töltötte el, hogy megismerte az utasok között, majd eltűnt a lapos, poros és unalmas faluban. Szívem Imi a vasútállomáson leadta bőröndjét megőrzésre, megváltotta a vasúti jegyet és beült a moziba. Szovjet filmet vetítettek, de az esze azon járt, hogy megszólítsa-e az újra feltűnt lányt? Megszólította. A hosszú hajú meg elmesélte, hogy ősszel bekötik a fejét, örök hűséget esküdik jegyesének Debrecenben, ennek ellenére a fiút az elhagyatott, sötét iskola tantermébe vezette.

Alig ölelte meg, a medika azt mondta:

- Tudom a dolgomat, magaddal törődj! - húzta le a bugyiját.

Hanyatt dőlt az iskolai padon, ahol korábban a szocialista öntudatról és a kispolgárinál magasabb szocialista erkölcsről tanult, hosszú lábát lelógatva várta a boldogságot.

Szívem Iminek nem vert idegesebben a szíve, bár olyan hihetetlennek tűnt az egész, mint a mese, a véletlen, és a szerencse egybeesésének. Jószerivel fel sem ocsúdott, már behatolt, de nem járt fájdalommal, mint bársonyos bőrű kedvesénél, a lány feküdt a kemény iskolai padon, és mindketten várták a csodát, a boldog felajzást, a felhevülő mozdulatokat, végül a méla elernyedést. Az nem következett be.

A fiú némi szégyenkezéssel húzta fel nadrágját. A medika talpra ugrott és rezignáltan megszólalt.

- Még szűz vagy? - csodálkozott lehangolódva, alig palástolva bosszúságát.

- Az.

- Nem próbáltad?

- Nem -, hazudta a kunsági dalnok.

- Ha tudom, akkor máshogyan szeretkeznék, gazdag tapasztalatokat szereztem.

- Majd legközelebb -, védekezett az újsütetű egyetemista. Tudta, hogy megbukott a sex-vizsgán, de nincs mivel ismételnie, és az a legközelebb soha többé nem jön el.

- Elvárlak a lakodalmamba, mindenkit meghívok, aki szeretett -, nagyképűsködött a lány. - Szép kis gyülekezet.

- Eljövök -, válaszolta Szívem Imi, de mindketten tudták, hogy azt egyikőjük sem kívánja, várja igazán, csak szégyenteljesen, és setesután búcsúzkodnak.

Az érettségizett Szívem a hosszú, éjszakai vonatozás közben elgondolkodott.

„Ez a formám. Bármelyik osztálytársam szívesen helyt állt volna, de éppen én kerültem az útjába, miután önkielégítő lettem -, most égette meg a szégyen igazán. - A táborban még ágaskodott, de elrontottam. Herélt se vagyok, mégse tudok majd gyereket nemzeni? Mit gondol rólam a lány, hogy ilyen az új öntudatos értelmiségi, csak szájalni tud, az ágyban meg nokedli? Felsül még kefézés közben is?”

Hazáig szégyenkezett, és nem vágyott a nő után.

Másnap már dolgozott a lakatosműhelyben. Vizelesnél csípte valami a péniszét, és dehogy múlt el, erősödött. Amikor nagyon szenvedett, megkereste a köpcös, Mészáros Elek doktort.

- Ez bizony nem foci, fiacskám, nem is játék, hanem szépen fejlett nemi baj. Hol szedted fel?

- A szocialista építkezésen.

- Kellett ahhoz partner is.

- Az orvosírnoknő.

- A jó pap holtig tanul -, kedélyeskedett az orvos, miközben felírta a receptet. - Ha nem múlik el, beutallak a nemi gondozóba.

- Köszönöm, doktor úr -, hebegte szégyenében és zavarában a fiú.

- Szívesen, Szívem Imi. Kicsi korodtól ismerlek, nem mindennapi gyerek vagy, először betámolyogsz hozzám, mert kilyukasztották a gyomrod, a kórházból hazalátogatsz és a tüdődön annyi a víz, mint a Balatonban, aztán meg felszeded a nemi betegséget. Hathatósan segíted a szakmai fejlődésemet, nincs panaszom rád -, veregette vállát a velük egy utcában lakó doki. - Legközelebb mivel kopogatsz?

- Vigyázni fogok, doktor úr.

- Jól van, fiam.

Szívem Imi hét napig pirosat pisált, haragosan gondolt a fekete hajú, hosszú combú romlott medikára, aki a betegséggel megajándékozta, kevés vigaszt jelentett számára az a tudat, hogy leendő férjének alapos meglepetést és örömet szerez majd az írnoknő.

Tájára se nézett a dokinak. Csupán arra ügyelt, de nagyon, hogy a munkatársai meg ne lássák a közös vizeldében termését. Keményen dolgozott a vízgépészeti vállalatnál. Derült égből villámcsapásként érte az egyetemi értesítés:

„Felvételiye ügyében haladéktalanul keresse meg a tanulmányi osztályt!” Esze ágában sem volt, lelkesen, osztályharcos módon, eltelve öntudattal visszaírt:

„Tévedtek, a szakérettségi alkalmával felvettek a jogi egyetem első évfolyamára. Kezemben az értesítés. Éppen a ruhára valót keresem meg a megnyitóiig.”

Ez hiba volt. Postafordultával érkezett a válasz:

„Hely hiányában a nappali tagozatról levelezőre tettük.”

Hajnalra Pesten termett, reklamált a tanulmányi osztály vezetőjénél, aki közölte, hogy egyáltalán nem tévedtek, bár nem értik, hogy a helyi pártbizottság miért tanácsolta el az egyetemről. Mégsem rúgják ki, munkásfiatal, párttag, jeles eredményt ért el a szakérettségén, jó vizsgákkal a levelezőről átkerülhet nappalira. Nehezen hitte el.

Fűhöz-fához szaladgált, a Szabad Ifjúság Szerkesztőségében kötött ki, ahol öntudatosan bizonygatták; ilyen aztán nincsen, mint ifjú kommunisták, azonnal telefonálgattak ide-oda. Lassan aztán elfogyott a szusz, beletörődtek, hogy egy munkásfiatal, aki jelesen végzett a

szakérettségén, akit hivatalosan felvettek már egyszer az egyetemre, aki még párttag is, fiatal költő, a proletár jövő nagy reménysége, mégis kiebrudalhattak. A falubelije szemrebbenés nélkül újra eltörték az igyekvő fiú karrierjét. Olyanokat írtak:

„Hazudozós, lopós, megbízhatatlan, osztályidegen, X-es származású, részeges, ha egyszer a pohár fenekére néz, nem ismer megállást, a szakérettségét csak azért végezte el, hogy beépüljön a munkásosztály színe virágjába, bomlasztva a munkásosztály nemzetköziségét. Apja-anyja ilyen; kulák, kizsákmányoló, kupec, feketéző, egyéb, ha az öreg Szívem felönt a garatra, ami elég gyakran megesik, akkor cserfes szájjal szidja a kommunistákat, a zsidókat, de még a felszabadító, dicső, szovjet hadsereget is. Mit akar az ilyen senkiházi, lóköttő a nép egyetemén? Elárulni a munkáshatalmat, hiszen kutyából nem lesz szalonna.”

Megint ismétlődött a múlt, a vörös pecsét. Haragudhatott a világra, az Istenre, nem változtatott semmit.

Szívem Imi leverten utazott haza. Megértette, hogy nincs remény, soha sem fogja elvégezni az egyetemet, soha sem lesz író, újságíró, ügyész, csak olajos melós, akár meg is dögölhet a lakatosműhely betonján.

A kunsági dalnok gyerekkori ábrándjaiban-álmodozásaiban nagy író akart lenni, hiszen szépen, olvashatóan rózta a betűket, jól olvasott, már csak tanulni kellett volna. Ám az iskolákkal megjárta, mivel a szülei valaha napszámosok, pásztorok, kubikosok és cselédek voltak, de a csodálatos felszabadulásnak köszönhetően kofák, kizsákmányolók, kupeczek, egyebek, osztályidegenek, alkoholisták lettek. Viszont az írástól nem vették el a kedvét, megsértett önérzetében, háborgó lelkiismerettel papírra öntötte a velük átellenben lakó Bárányék gólyáinak fenyegetettségét, hogy a háziak elűzik szegényeket a kéményre épített fészkükből. Azonosult üldöztetésükkel, a tulajdonosokat a gőgös hatalom képviselőinek képzelte. Ezt az első prózáját, Bolond Ducóék címmel közölte a Szolnok megyei Néplap. Az a nyúlfarknyi tárcza aztán nemcsak irodalomtörténeti remekmű lett, hanem tiltakozás a diktatórikus hatalom, az inkvizíció ellen, olyan bírósági dokumentum, amelyre sokáig hivatkoztak a Nagy-kunságban szenvedélyes irodalombarátok, ügyvédjelöltek, politikusok, már akik olvasni tudtak, hivatalnokok, s a hatalom bugyraiban élőködők egyaránt. Hősünk ezt biztatásra követte el, ugyanis közölt versei után levelet küldött az irodalmi szerkesztő Szolnokról, alkotásra serkentve, további újabb költeményeket várva a tehetséges és munkásfiatal szerzőtől.

Szívem Imre akkor csapott igazán a művészet közepébe.

A velük átellenben lakó Bárányéknak két gyönyörű lovuk, egy rokonfiú istálló-mesterük volt, szintén baromfikereskedésből éltek, mint jó anyja. A másfél mázsás szomszédasszony csodálatos ízű krémest süttött, folyt a sárga massa a sütemény lapjai közül, az érettségizett fiú addig nem evett ennél finomabbat, utána meg annyi szódát ihatott, amennyit akart. A módos, cseréptetejű házba mégsem ezért járt szívesen, hanem a lovak miatt. Ha felültek a szekérre, kezébe nyomták a hajtószárat, akkor boldog volt, miközben a két jól tartott paripa hangosan szellentett és sárga, kerek kupacokat ürített. A gangos ház kéményén gólyák raktak fészket. Egyik alkalommal megpiszkálták a gólyafészket, hátha odébb állnak a hosszú nyakúak. Az egyetemi felvétel kudarcával, a konok kunok dacoskodásával, meg nagy, vérző szívével megsajnálta a kelepelőket és megírta a megyei újságba. Csinos kis botrány dagadt belőle, halálra sértődtek a szomszédok, hogy a Ducó nevet rájuk ragasztotta a falu, hiszen Bárány a családi nevük. Egy ilyen kis taknyos, hogy meri szájára venni őket, mikor még a pesti minisztériumban is katonatiszt, Bárány hadnagy a rokonuk, pláne nem bolondok, amiért nem tűrik tovább a gólyák kelepelését és alkalmi potyogtatásait, a kémény saját tulajdonuk, ez nem gólyafészek, nem gólyalak, hanem lakóház.

Hősünk nem haragudott a családra, inkább azokra fűjt, akik miatt az egyetemről kiebrudalták, Tarr Marci párttitkárra és félnotás elvtársaira, de rajtuk nem tudott bosszút állni. Rágódott az eseten, nem értette igazán, hogy minden rossz, gonosz megtörténhet az emberrel, mikor éppen az ellenkezőjéről papolnak, és dicsőítik a rendszert, mint az egyedüli kizárólagos boldogítót, a szegénység igazi megváltóját. Ám a megváltás egyre később, és egyre többbe került a félénk falunak. Először arra gondolt, hogy levelet ír a jószágos, szerető Rákosi apáknak, aki állandóan, télen-nyáron szívében viselte a népe sorsát. És a béketábor. Megfogalmazza azt, hogy miként lett öntudatos, munkásfiatal, a nagykalapács mellől hogyan küzdötte fel magát a költészetig, a nemzetközi proletariátus írója akar lenni, de buta, hazug érvelésükkel és jelentéseikkel a helyi kiskirályok meggátolják ebben, nem engedik kibontakozni a szülei miatt, akik rossz fát tettek a tűzre. Haragszanak rá, holott igazi szocialista fejlődésen ment át, inaskorában vették fel a pártba kommunistának, lakatosként is az, a szakértetségén szintén, örökös kommunista típus, mint jó és szerető apa, segítsen már rajta Rákosi pajtás, népünk bölcs édesapja. Arra is gondolt, hogy hálaadó verset költ a dicsőséges Rákosi Mátyás tiszteletére, de a házban hamarjában nem talált tintát, tollat, és papírt sem. Mire kerített, akkorra már lemondott a levélírásról, és a hősköltemény alkotásáról. Arra gondolt, hogy a nagy emberek, a nép nagyvezérei talán jobban látják a helyzetét, mint saját maga, más terveik vannak vele, hiszen mindent tudnak róla, vigyázzák, figyelik minden egyes lépését, a saját érdekében, mégsem rohadtak és bosszúálló majmok, mint a falubeli párttitkár csapata, akik könnyű szívvel pálcát törtek felette. Dicsőítő verset majd írnak az ügyesebbek, az élenjáró költők, akik mindig igaz útra vezetnek, viszik a népet, és paroláznak a vezetőkkel. Tanult ő ilyenekről, a törökszentmiklósi férfisزابó, Lukács Imre kedvenc költője Rákosi elvtársnak, és a szénbányákról, a feketeszen csillogásáról szült hőskölteménye kötelező olvasmány az általános iskolai tankönyvben. Egyszer talán majd neki is szólnak a fenti elvtársak; - Szívem Imi írjal csak és tanuljal, hiszen tehetséges gyerek vagy, a mi kutyánk kölyke.

Ehelyett viszont perbe fogták lázongó hősünket a szomszédok, nem járt többé krémest enni a vizeletszagú házba. Egyik rokonuk, aki éppen akkor jegyzőként lopta a napot a Tanácsházán, és az egyetlen, uralkodó pártnál jól feküdt, kihúzta ősei kardját, hogy lefejezze az irkafirkás focistát. Kedvenc mondatát holta napjáig emlegette; - ki kardot ránt, az kard által vész el -, ezzel a tudattal tollnokunkat a helyben székelő járási bíróságon feljelentette. Meg ahol csak tudta. Akkor még a faluban senki sem ismerte a személyiségi jogokat, nem hallott róla, ennek ellenére és éppen ezért becsületsértés büntetében elmarasztalták széplelkű költőnket.

A járásbíró, Molnár Rudi, aki hűséges házastársként, két gyermek apjaként bátran kiállt az igazság mellett, már csak azért is, mert a Községi Tanácsháza jó köpésnyire, a Járási Tanácsháza meg éppen szemben székelt a Járási Bíróság épületével, s ha ott nagyot és öntudatosat szellentett valaki, megremegett a bírósági pulpitus és a köpcös bíró szakmai ítélete. Gyermekded lelkületű Szívemet akkor a szerelem mentette meg a hosszú, sokévi elzárástól, a gályarabságtól, a kitelepítéstől, a lefejezéstől, az akasztástól. A szép, kerek mellű, bírósági írnok lányt pár bálból hazakísérte, meleg száját megkóstolta. Cégény Juci a járásbíró elvtárs, Molnár Rudi írnokaként, kedveseként, később élettársaként dolgozott, és néhány randevű alkalmával kiokosította hősünket, hogyan húzza-halassza a tárgyalást, amíg valóságos csoda történik; - forradalom, vagy véres szabadságharc, ellenforradalom, világháború, mert különben szőröstől bőröstől felfalják az ilyen főbenjáró bűnökért.

- Ne mesélj! - hűlt meg ereiben a vér.

- A fejedet veszik, annyira rád szálltak -, jelentette ki a kerek, duzzadó mellű lány két csók között. - Imikém, tűnj el a szemük elől, aztán lesz, ahogy lesz!

A szerelmes természetű fiút inkább az izgatta, hogy milyen kemény mellű az új kedvese, és bizonyára tüzetesebben szemrevételezte volna idővel.

- Pedig milyen szépírás az -, dicsérte eltökélten és újra édes szájára tapadt, majd folytatta -, ha már a megyei újság is közölte. Biztosan az bántja a csőrüket, hogy analfabéták maradtak.

- A hatalomhoz törleszkednek, nem a gólyákhoz.

- És az igazság? Szegényeknek nincs joguk élni? - lamentált lobogó hajú titánunk.

- Miféle igazság? Amit a bírónak mondanak, az a legfőbb igazság.

- Nem hittem, hogy pojáca, és meg sem vizsgálja az ügyet.

- Családja van, és a fizetését nem a gólyamadártól kapja.

- Pedig a bíróságban bíztam, hiszen semmi bűnöm, meg jogot tanulok.

- Ne hidd, hogy engedik. Írtak a tanácsra, a pártbizottságra, a járási tanácsra, a járási pártbizottságra, az iskolába, keresztbe feküdtek előtted, azt át nem lépheted sohasem. Megy veled a káderlapod.

- Honnan tudod?

- Kőrmölöm a jegyzőkönyveket, hallom a telefonokat, a gyakorlat is egyforma; a járási pártbizottságtól átszólnak, hogy az a piszkos kulák meg elrejtette a búzáát, ennyi büntetést szab ki rá a független bíróság. Kiszabja, és előtte már nagy hangon kürtöli Juliska néni a hangos híradóban.

- Azért kapta csomagban a döglött fekete macskát?

- Nincs rá bizonyíték.

- Telekürtölte a falut, hogy majd kideríti, feljelenti, leönti sóssavval, megöli a kulákot, amiért csúfságba keverte. Pesten postázta a csomagot, nem a faluban, akkor már kitörte volna a gazember nyakát -, csillogtatta információját a fiú.

- Asszonybeszéd. Még bizonyíték esetén sem mindig indul eljárás.

- Hogy bírod gyomorral? Gyere velem Pestre!

- Meszet nem ettem. Így támogatnak a tanulásban, ügyvédi diplomát szerzek, még keresek is.

- Egyszer egyetemre megyek, hiába állnak az utamba, diplomát szerzek, és küzdök minden igazságtalanság, mocsok ellen.

- Büntetéssel?

- A becsületsértés nem bűnügy.

- Vedd már komolyabban, ez nem játék, és nem gólyaügy, hanem politika. Konceptiós eljárás. A magyar bíróságokon más nem létezik.

- Mi köze a gólyakepelésnek a politikához? - puszilta meg a lány homlokát hősünk. - Ilyet belemagyarázni igazán művészet.

- Figyelj, nagyokos! A hatalom egyszerű dolog, de nélküle semmi sincs, csak a csupasz sejhajod. S akinél a hatalom, annál az igazság.

- Hű, de megokosodtál -, gúnyolódott a kellemes arcú fiú. - A foci az igazi hatalom, de még milyen!

- Szórakoztatod azokat, akik pálcát törnek feletted! A tulipiros képű ülnökünk nagy drukker, a bírósági tárgyaláson meg hadonászik; akasszuk fel a kulákot, szúrjunk kést a hátába, mert a vetnivaló búzáját nem vitte be az állami raktárba. Melletted sem állt ki, pedig kocsmáztatok együtt.

- Pernahajder, linkóci féleszü.

- Akárhová lépsz, akármit teszel, kikérik a párt, a tanács véleményét, a hatalom meg egyágról szakadt, és jaj annak, akit megbízhatatlanként kezelnek.

- A gólyák megbízhatatlanok?

- Te lettél az. A homlokodra sütötték a pecsétet, megbélyegeztek.

- Rossz vice.

- Ilyen vicekkel tömik meg a bírósági aktákat, börtönöket. Hiába kezdődnek azzal a tárgyalások; - mi a neve, hol született? A lényeg más. Az, hogy anyád kofa, kulák, feketéző, apád meg részeges, szidja a kommunistákat, a zsidókat, a felszabadító szovjet csapatokat. Te templomba járkálsz, a klerikális reakció szekérét tolod.

- A kisujjadból szoptad ezeket?

- Az aktából, amit nemcsak gépeltem, de olvastam is. Írhatsz, amit akarsz, meg szavalhatsz a kultúrházban akármiről, ezek bizalmatlanok maradnak, és víz alá nyomnak. Elneveztek Szavalós Szaladó Szívemnek.

- Kész ügyvéd vagy -, húzta magához Jucit búcsúzásként -, de azért a hurkot nem lökik a nyakamba. Az igazság kiderül egyszer, én ugyan nem hagyom.

- Csökönyös vagy, hiába papolok, csak nem érted; az igazság és a bíróság külön utakon járnak. Ne ott kereskedj!

- Elhiggyem?

- Nem vág az eszed. A bíróság a mindenkori hatalom keze lába, azért találták ki, hogy mákonyként ámítsa a tömeget, mert igazságot oszt, mint Justícia, közben kantárt löktek a fejére, mint a húzós lónak. Vagy vele, vagy ellene. Én döntöttem.

- Tényleg vág az eszed, okos csaj vagy.

- Elmondom, miket írtak még rólatok. Akarod hallani?

- Naná.

- A végrehajtó feljelentését belekavarták, hogy a házatokban nincsen ember, nincs semmi, csak a pucér fenékű gyerekek, befellegzett az aranyfogú, feketéző kofának, mert sok baja lesz a fiával, akinek már suttyóként vérben forog a szeme, a tukó mostohád az istálló rabja, jobban szereti a lovakat, mint saját kölykeit.

- Mi lenne, ha csaló, gyújtogató, gyilkos lennék? Akkor kivégeznének?

- Nem tudom. Miért várod, hogy a bíró, vagy a hivatal ne a maga javát nézze?

- Azt tanultuk, hogy jobba tehetjük a világot, megforgatjuk, eltöröljük a szegénységet, és az igazságtalanságot. Az csak a kapitalizmusban létezhet. Ezért akarok jogot tanulni, Igazmondó és Tanúságtévő leszek.

- Én meg ügyvéd -, bontakozott ki a lány az ölelésből, kicsit bosszúsan és feddően nézett a fiúra -, de hogy veled mi lesz, azt nem sejthetem. Az igazságszolgáltatás jogkövetésre épül. Aki ezt nem érti, nem fogadja el, nem tud nyelni, hallgatni, kerülje messzire a szakmát. Igazságot, szépséget vársz ott, ahol nem díjaznak.

Juci jogi egyetemet végzett, nagy karriert futott be a magyar rendőrség országos központjában. Megvalósította önmagát.

Szívem Imi így ismerkedett az első koncepciós perrel. Kis per, kis koncepció, amely az életre kihat. Még álmaiban sem gondolta, hogy lesz olyan idő, amikor a szabad országban az eljáró bírót a nyílt utcán verik meg. Az igazságot pedig holtuk napjáig kereshetik a jámbor magyarok.

Az eltűnés könnyen ment azokban az években, a messzi városok, bányák elnyelték a falvakból menekülőket, szépiró bajnokunkat pedig a honvédség, ahol elfeledkezett egész bírósági perpatvaráról. Ennek ellenére megszületett a súlyos ítélet, egy havi börtönbüntetés, hősünk jelenléte, és tudomása nélkül. Kicsire nem ad a magyar. Milyen jól jött volna a népfelkelésben, a szabadságharcban azzal dicsekedni, hogy üldözött, koncepciós perben börtönt vállalt a diktatúra ellen, a kommunista zsarnokság és önkény áldozata, a sajtószabadság mártírja, sőt az ötvenhatos forradalom is azért tört ki, hogy a büntetését eltörölje, neki igazságot szolgáltatasson!

Akkor szerzett tudomást a perről és ítéletről, amikor már javában dolgoztak a független, rögtönítélő Kádár-féle vérbíróságok, válogatás nélkül, példát statuálva, bitó alá löktek boldogboldogtalant. Koncepcióval és koncepció nélkül. Mit várhattak a bíróságoktól, az öntudatos ügyészekről, amikor a püspökök is meghajoltak az öntudatos ország legöntudatosabb vezetői előtt, és felcsaptak együttműködő békepapnak? Ők már tudták, a bőrükön érezték, hogy az éber szemek és éberebb fülek országában ez a járható út. Rákosi és Sztálin gyerekei pedig tapsoltak, énekeltek, építették a szocializmust, hogy a kommunizmus feltartóztathatatlan győzelméig eljussanak, és akkor tetőtől talpig felforgatják a világot, hogy jobb legyen. A magyar dalos pacsirta, aki a vályogviskóból nagyívű költeményeit küldözgette a megyei napilapoknak, és kedvét lelte a betűvetésben, határozottan hitte, hogy ettől csak jobb jöhet, az ő sorsa csupán szülei miatt kacskaringós, de egyszer ráébrednek a nagy elvtársak, hogy hibáztak, és szárnyuk alá veszik mostohán kezelt fiukat.

Szegény anyjának nem használt a hercehurcás gólyaügy, azon csámcsogott, nyihogott a falu, s amikor a rendőrségen kihallgatták, hogy legidősebb fia, a zugfirkász hová tűnt, a bírósági tárgyaláson miért nem jelent meg, akkor azzal vágta ki a rezet:

- Nem akart börtönbe rohadni, nehogy felakasszák a Ducóék gólyái miatt, meg a sok szerelmi csalódás elvette az eszét!

Bevonulása előtt, amikor már szülőanyjának minden könnye elfolyt, mert tizenegy kölyke közül a legidősebbet minden iskolából kiebrudalták, akkor egyetlen fekete ruhájába bújt, megfogta a rajongásig szeretett Szívem fia kezét, elvitte a nagytemplom melletti pártirodába, ahol az ügyeletes és elévülhetetlen érdemeket szerző párttitkár derékba tört minden keze ügyébe kerülő értéket, zseniális érzékkel válogatta ki az ütődötteket, a butábbnál butább támogatókat.

- Mit tettél te ezzel a gyerekekkel, Marci? Kinek ártott, hogy még tanulni se engeded? Nincs ennek semmi bűne, csak ír, meg olvas. Már azt is büntetitek?

- Gólyának gólya a fia. Az öreg gólya meg, ha felönt a garatra, szidja az oroszokat, a kommunistákat, a zsidókat. Egyre is súlyos kereszt jár.

- Gyereket a szülőért? Hiszen kommunista újságban verselget, az meg a világ proletárjait egyesíti. Néked az semmi?
- Hiába, Bözsi, olyan kereszt ez, amit már le nem vehetsz többé.
- A bácsikája, Szívem Gyula nagy pártmufti, ő segíthet?
- Nem. Meg nem akar, mert szavát se hallottuk, amikor döntöttünk az ügyről.
- Mi lesz akkor velünk? Már mindenünket elszedték, koldusokká nyomorítottatok, hiába külditek nyakunkra a végrehajtó Szentpéteri Ferust. Menjünk a temetőbe?
- A téeszcsébe. Az enyhít minden bajodon. Válogathatsz, mert három alakult, a Lenin, a Vörös Csillag és a Vörös Október Téeszcsé.
- Úgy járnak, mint a Tito marsall szövetkezet, amelyik feloszlott?
- Nagy Imre hozta rá a bajt.
- Ha nem megyek, akkor agyonveretsz, börtönbe csukatsz? Az következik?
- Eredj már, csak azt mondom, hogy a téesz segít minden bajodon.
- Az ám, a sárga föld.

Lecsapott a honvédség. A járási katonai kirendeltségre hívták a bevonulókat, szemben a terményforgalmi raktárával, ahová mostohája a világ összes termését beszolgáltatta, befuvarozta. Mindjárt tüzérnek sorozták Szívem Imrust, és Kosaras hadnagy vezetésével azonnal indultak is a pestszentlőrinci laktanyába, hogy hazájuk védelme ne szenvedjen csorbát. A vonatozás külön élményt jelentett, velük egy kupében utazott a lenyalt hajú fiúnak a húga, aki lecsapta Szívem kezéről barna bőrű kedvesét. A karikalábú, hangos, kerek lányt a jóképű hadnagy azonnal sikeresen fűzni kezdte.

Szívem dalnok a katonaságot jobban utálta, mint a paraszti munkát, annak ellenére, hogy aránylag jó helyre, híradós tervtáblakezelőnek osztották. A versírásról nem felejtkezett el. Méla, szomorú természetével, s mint érettségizett, kitűnt a társai közül, hamar összebarátkozott a tovább szolgáló Takács őrmesterrel, aki a szagos raktár vezetőjeként, egyenruhák, fegyverek, bakancsok, tisztítóeszközök tárolásáért, megőrzéséért felelt, és szedte a zsoldot. Éleslátásával segítőtjének Szívem honvédet választotta. Ez a nemes cselekedet kivételezett állapotot jelentett, mert a sok alaki kiképzés, gyakorlatozás alól mentesítést adott katonaköltőnek, verseket olvasgathatott a lábszagú kapcák bűzénél, és rímfaragó kedvét kiélhette.

Szívem Imi szakérettségis társa, párttitkára Molnár József az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán tanult, a Pesti Barnabás utcában. Megkereste. Megörültek egymásnak. Arra biztatta, hogy felvételizzen az újságírószakra, biztosan sikerül, a katonaság támogatni fogja, valamelyik katonai lap szerkesztőségében dolgozik és tanul nappalin. Jelentkezett. Dehogyan hitte, hogy felveszik, hiszen a falubeli párttitkár, Tarr Marci még mindig öntudatos osztálypolitikát folytatott, vadul hitte, hogy az osztályharc éleződik, élesebb az, mint a borotva, és Szívem Gyula sunyi hallgatásával felvértézve már kirúgatta a pesti gimnáziumból, egyetemről. Alaposan fel sem készülhet a felvételire. Esze ágában sem jutott, hogy azon megjelenjen. Ám Molnár József, akivel együtt küldözgették világhírű költeményeiket a Somogy megyei Néplap, a Szolnok megyei Néplap és a Vas Népe Szerkesztőségébe, meggyőzően biztatta, segítenek, hiszen a hallgatók is beleszólnak a tanszék ügyeibe. A Petőfi Körbe járnak, igen éles viták hangzanak, figyeljen ezekre, egyre sűrűbben hallik Nagy Imre neve, a félbeszakított, új szelet és új módszereket, reformokat ígérő politikája.

A felvételi szóbeli vizsgáján megkérdezték:

- Mit tud a földosztásról, és az ezerkilencszáz ötvenhármass kormány-programról?

Sokat. Leginkább látomásos álmairól beszélt. Az írásbelije pedig Ady Endre hazafias lírájáról szólt. Felvették. Még jobban megszerette Nagy Imrét, úgy érezte, hogy valóban a katonája lett, az életét is szívesen feláldozná érte.

Megkapta az értesítést. A Riadó főszerkesztője írásba adta a tanulmányi osztálynak, hogy szükséges a honvédségnek a képzett újságíró, aki majd a szerkesztőségben dolgozik diploma megszerzése közben és után. Ezt szép csendben megünnepelték, szakérettségis barátja elhívta kiválasztottját vacsorázni, aki hozta szobatársnőjét, a szép, kerek, duzzadó mellű barna lányt, Kosztya Lujzát, aki a brómos kávéhoz szoktatott Szívem szívét rögtön megdobogtatta, és lobogó lángra gyújtotta.

„Őt igazán tudnám szeretni -, gondolta a sorkatona -, ha szóba állna velem.”

Szóba állt. Amikor hazakísérték a lányokat, a bejárat kapu előtt összesimultak, a kunsági fiú megremegett az egyetemista meleg testétől és kökemény mellétől. A csók teljesen meg-részegítette, felparázslott a vére.

- Máskor találkozunk? - kérdezte szívdobogva és megizzadt a tenyere.

- Ha akarod.

- Én igen.

- Én is.

- Jövök hamarosan.

Ehelyett törökbálinti kimenőjén felöntött a garatra. Nagyszívű költőknél megint elszakadt a film, arra sem emlékezett másnap, hogy a katonai járőr vitte a pestszentlőrinci laktanya fogdájába. Ki se jőzanodott, de áldozatosan reggeltől estig súrolta a körletet, tisztította a szagos WC-ét, és a D-tiszt alaposan kihallgatta.

- Miért szidja a vezetőinket? Miért küldte el a járőrt melegebb éghajlatra? - tette le kezéből a német-magyar szótárt. - Miért hiszi azt, hogy magának mindent szabad, ki fia-borja? Vagy ez a mániája, hogy hőzöng vakvilágba?

- Semmire sem emlékszem.

- Az a baj, hogy már nem először. Igaz, kiskatona?

- Igaz.

- Minek iszik, aki nem bírja, s ilyeneket cselekszik? Maga előtt szép jövő állna, tanulhatna, híres, világlátott ember lehetne, különben sem a vezetőink hibásak azért, hogy az egyetemmel így járt. Vagy tévedek? Akkor szóljon!

- Nem téved, főhadnagy bajtárs!

- A nagybátyja, Szívem Gyula sem állt ki maga mellett, mert megbízhatatlannak tartotta, könnyű jelleműnek, aki ha egyszer a pohár fenekére néz, nem tudja letenni a részegségig.

- Nem vagyok részeges.

- Majd lesz. Különben sem baj, hogy megiszik néhány pohárral az ember, szeretem én is a jót, de tudok viselkedni, bólogatok, mosolygok mindenem, nem rombolom le mindazt, amit már elértem. - Kézbe vette ismét a német-magyar szótárt, meglobogtatva Szívem honvéd előtt. - És tanulok, igazat adva Lenin elvtársnak.

- Én is azt szeretnék mindenáron.
- Bizalom nélkül nem megy -, a főhadnagy felállt, tett néhány lépést az íróasztala körül. - Pedig tehetséges verselgető -, húzta elő fiókjából a katonai újság, a Riadó legújabb számát, amiben a Szívem versét közölték. - Ki bízhat magában? Az egyetemen, a főiskolán meg annyiféle alak megfordul, úgy hemzseg az osztályellenség, hogy a mi embereinknek nem jut hely. Más a leányzó fekvése, ha a néphadsereg támogatja felvételijét.
- A Riadó újság segít.
- Ki mondta?
- A főszerkesztő őrnagy elvtárs írta -, izzadt meg idegességében és megalázásában a honvéd tenyere.
- Honnan ismeri maga az őrnagy elvtársat?
- Megkerestem a szerkesztőségben, onnan meg a Bartók Béla téri lakására küldtek.
- El nem hihetem. Az éberség hol maradt? Megmutatja azt a levelet?
- Eltéptem.
- Biztos, hogy nincs meg?
- Biztos.
- Miért tépte el?
- Nincs hely a levelek összegyűjtésére.
- Mit írt az őrnagy elvtárs?
- Írjak máskor is, főleg a katonai életről, hogy telnek a napok, milyen a szolgálat a titkos harcállásponton, milyen az éberség, szóval, ilyeneket közölne az újságban.
- Ezek katonai titkok! Ezért hadbíróság jár.
- Nem tudtam.
- Az őrnagy elvtársnak kell tudnia, de lehet ám, hogy nagyon jól tudja. Nem véletlenül biztatja ilyenekre, amikor élesedik az osztályharc, és a Petőfi Körben a szocializmus ellen lázáznak. Az őrnagy elvtárs is oda jár?
- Azt nem írta -, mondta megmerevedve a másnapos katona.
- Biztosan nincs meg az a levél? Hiszen a raktárba bejáratos, könyveket is őriz.
- Verseket; Ady Endrétől, József Attilától, meg Radnótitól.
- Legközelebb mutassa meg az őrnagy elvtárs levelét! Értette?
- Értettem, főhadnagy bajtárs.
- Akkor pártvonalon segítjük, ha a seregben marad, ha a civil életben. Igazi nagy ember lehet, külföldön szolgálhat, vagy a katonai elhárításnál, vagy újságnál, ha mi egyszer megbízunk valakiben, akkor megbízunk, és nem hagyjuk cserben. Ám azt ki kell érdemelni.
- Egyetemen mennék -, mondta Szívem honvéd, de most már óvatosabban, nem árulta el, hogy sikeresen felvételizett az újságírószakon.
- Jó, oda küldjük, csak velem tartsa a kapcsolatot, s ha újra ír az őrnagy, azt látni akarom. Jobb lesz így.

- Értettem, kérek engedélyt a távozásra -, vágta vigyázzállásba magát a sorkatona.

- Távozhat, de rövidesen jelentkezzen! Ne feledje, hogy a párt mindent tud - emelte fel mutatóujját figyelmeztetően -, és mindent lát. Majd a kunmadarasi fogdáról is beszélünk, meg a párttaggyűlésen elhangzott meggondolatlan kijelentéseiről. Kézbe veszem a jövőjét, mert kivételes tehetségnek tartom, és nem bánja meg, olyan D-tisztet faragok magából, mint a pinty.

- Értettem.

A fogdából visszatérve semmi változást nem vett észre a harcállásponton, ugyanúgy tisztíthatta a burgonyát, mint annak előtte, beülhetett a raktárba a számára utálatos feladatok, alaki foglalkozások elöl, mégis elhatározta, hogy óvatosabb lesz, ne fújja be senki a D-tisztnek. Kockás füzetébe változatlanul róttá rímelő sorait, és dehogy akart katonai elhárításnál dolgozni.

Eltávozást kapott. Házuk előtt ismerte meg Pacit, hosszú, szőke, fonott varkocsa a derekáig ért, tiszta gyönyörű arca derűsen ragyogott, kék szeme a katona szívébe fúródott örökre.

- Csókolom -, mondta a lány, miközben a Cigány völgybe igyekezett.

Szívem honvéd rajta felejtette a tekintetét. Meglepődött, hogy ezt a kislányt még nem látta, nem ismerte, pedig előttük közlekedett a betonjárdán. A gangos, nyurga fruska szerelemre érett.

„Mire leszerelek -, gondolta rezignáltan -, biztosan bekötik a fejét.”

A nagykunsági faluban, a fekete kunok földjén szokás szerint a nagyobb legények már az általános iskola végzősnövendékeit kinézték maguknak, egy-két bál után eljegyezték, nehogy más karjában kössön ki táncos lábuk, más szakítsa le az ártatlanságukat. Az eladó lányok mamái meg szigorúan kísérgették tiltakozó lányaikat a bálba, különben szó érte a ház elejét, idő előtt kelepelt a gólya. Úgy ültek a fal melletti padokon, lócákon, mint sötét varjak a hómezőkön. Biztató pillantásokat eregettek a gazdalegények, iparos fiúk felé, megesett, hogy férjet, komoly partit, választottak naiv és tapasztalatlan utódaik helyett. Az a leányzó pedig, aki felügyelet nélkül érkezett, valamelyik legény társaságában, azzal ment haza bál végén és összeborultak a fülledt nyári éjszakában. Egymásnak szánta őket a falu.

A katona nem akart még egyáltalán megnősülni, szerelmei sűrűn cserélődtek, de nem bánta volna, ha ez a fruska vár reá. A kék szemét és észbolondító szőke haját sohasem tudta többé elfelejteni.

Október huszonharmadikán, gyönyörű keddi napon a fekete képű Szívem honvéd, a Budai hegyek egyik titkos harcálláspontjának katonájaként a bejáratnál csoportosulókhöz lépett. A drótkerítés és a géppisztolyos őr megváltoztathatatlanul kívül rekesztette a világot. A kapunál állandóan egyenruhás strázsált. Előtte kicsi füves térség terült el, ritkán focizhattak rajta, ha Tóth főhadnagyparancsnoknak kedve támadt. Feljött a hegyre kora este két civil a HÉV megállótól. Lelkendezve magyarázták, hogy kitört a forradalom, ők felvonultak, ennyi embert soha se látni az utcákon, kart karba öltve vonultak az egyetemisták, a munkások özönlöttek a gyárakból, a járókelők azonnal csatlakoztak a felvonulókhöz. A Petőfi szobornál fiatal színész, Sinkovits Imre szavalta a Talpra magyart, a csizmás Veres Péter író, az Írószövetség elnöke beszélt, utána tovább hömpölygött a menet, már zászlókat is lobogtattak:

- Vesszen Rákosi, vesszen Gerő! Legyen szabad Magyarország! Lengyelország utat mutat, kövessük a magyar utat! Vesszen az önkény! Nagy Imrét a kormányba, Rákosit a Dunába! -, mintha éppenséggel itthon tartózkodna, nem kézcsókra járult volna a másik kis kopaszhoz Oroszországba. - Vesszen az ÁVÓ! Egy forintos kenyeret, Rákosinak kötelet! Ruszlik haza!

A Bem szobornál október 23-án a tüntetők bicskával vágták ki a vörös csillagot a magyar nemzeti zászlóból. A lyukas zászló lett a nemzet jelképe. A szobornál ismét a bajuszos Veres Péter beszélt, aki korábban csizmás hadügyminiszter volt, és a fölvonuló fiatalokat a forró hangulatú nagygyűlésről a Parlament elé vezette. Megkereste Nagy Imrét, hogy szóljon a forradalmi tömeghez. Kész csoda ez, lázas és boldog remény, megmutatta magát az ország, hogy nem akar tovább önkényben élni. A spiclik paradicsomából semleges országgá válik. Az orosházi henteslegény belügyminiszter Piros László, előbb betiltotta a felvonulást, aztán mégis engedélyezte. Elénekeltek:

„Kossuth Lajos azt üzente, elfogyott a regimentje”.

Azon a csodálatos napon mit érezhetett a legnagyobb parasztíró, egy igazi magyar?

„Ezt a napot külön is feljegyzem; részt vettem a történelemben. Az Írószövetség megbízásából elmentünk a magyar ifjúság felvonulására, és felolvastam a Petőfi-szobornál, aztán a Bem-szobornál az Írószövetség kiáltványát. Azután magával sodort az ifjúság az országház elé, ahol ott állt néhány százezer ember 4-5 órától este tízig. Maga az ifjúság sodrása felejtethetetlen, csuda nap, csuda esemény: íme a forradalom. Petőfi: Föltámadott a tenger... Ezt a forradalmat nem vezette senki, nem tudott órákig beszélni senki, mert nem volt hangszóró, és beláthatatlan a tömeg (Országház előtt). Hullámozó néptenger és áradó zaj. Ez a legcsodálatosabb forradalom, de erről a csodáról sem írni, sem beszélni nem tudok még most. Elszorul a szívem, és eláll a szavam. De annyit hadd tegyek hozzá: íme most megtanulhatja mindenki, politikus, államférfi, császár, király, apostol, diktátor, próféta és papi fejedelem, ideológus és filozófus: nép nélkül semmiféle eszme nem valósulhat meg, a szocializmus sem, sőt ez a legkevésbé.”

Déry Tibor sem hiányzott a lelkesedők közül.

„A Parlament lépcsőjén megint Veres Péter, de itt ő sem tudott beszélni, annyira meg volt hatva, megcsókolt”.

Mindkét író, másokkal együtt Nagy Imre lakására ment, kérve őt, hogy menjen a Parlament elé és szóljon az ott rá várakozó hatalmas tömeghez. Nagy Imre szabódott, nem akart a párt engedélye nélkül cselekedni. Azon is vitáztak, mi legyen az elmondandó beszédben. Nem sejtették, hogy világtörténelmet csinál a magyar ifjúság, amelyet szolgálni, vagy elárulni lehet, de elfelejteni soha.

Az országház előtt fiatal debreceni költő szavalt és beszélt.

Pesti József: A vulkán peremén /1956. október 18./

„Még maradt erőnk,
még fellobog a vérünk,
követelünk, nem sírva kérünk.
A mi utunk
a vég - s a meghitt csillagok,
biztos lépéseinken az ég felragyog.
A mi célunk nem
az odavetett morzsák,
amik a vörösöket hófehérre mosnák.

Felvonulunk,
béklyózva is kiállunk,
Mi félelmetesen vallunk: kiáltunk.
Még maradt erőnk,
még fellobog a vérünk,
követelünk, nem sírva kérünk.”

A titkos harcálláspont előtt a két civil elmondta azt is, hogy a Rádióhoz igyekeznek, fegyver kellene, magyar katonák legalább pár kézigránátot, vagy pisztolyt adjanak. A kiskatonák közül, aki megunt a hallgatódzást, vagy értelmetlen fecsegésnek tartotta az egészet, az visszahúzódott a körletbe, leült a kapcaszagú priccsre, és az eltávozásról, a szabadságról álmodozott. Szívem honvéd éppen tizenegy hónapja hordta a komiszt, a hidegülő őszi estékben órákig a bűdös udvari klotyón gubbasztott félmeztelenül, hogy valami kiadós betegségre szert tegyen, tüdőgyulladásra, legalábbis meghülésre, és akkor kis ügyeskedéssel talán leszerelik. Ám a gyengélkedő nem jött össze.

Most érdeklődéssel, és ámulva hallgatta a két civilt. Ennyi indulat loccsant egyszerre a pesti utcára:

- Semleges Magyarországot, általános és titkos választásokat!

Szinte belefájdult a feje, erről mit sem tudott még a nyáron, amikor a Pesti Barnabás utcában felvételizett az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészkarán működő újságíró szakon. Szerencsére már Tóth főhadnagy hazament a városba, helyettese meg, Kosaras hadnagy nő után szaglászott, így aránylag tiszta volt a levegő, nem kellett megtorlástól tartania, az a néhány tiszthelyettes, aki a körletben és a tűzvezető szobában tartózkodott, nem a rosszindulatú bakaruhások közül való volt.

Tudta jól, hogy mozgolódnak az egyetemisták, békés szimpátiatüntetésre készülődnek a lengyelek mellett, a néprádióból ismerte a szegedi diákok tizenkét pontos követelését, hallott a Petőfi Kör rendezvényeiről, arról hogy Gerő (Singer) Ernő beszédét estére sugározza a Rádió. Sok minden nem tetszett neki sem, ám ezekről, meg más kérdésekről nem rendeztek vitanapot a hadseregben. Fegyvert adni idegenek kezébe, parancs nélkül, még csak eszébe sem jutott. Az a néhány orosz géppisztoly, amit az őrs katonái használtak, zárt fegyverszobában, katonacsizmák, megsárgult és bűdös kapcák, meg egyéb használati eszközök között várt a sorsára. Még hogy fegyvert! Ütődöttek ezek, de az egészen biztos, hogy a katonaságot nem ismerik. Az is csoda, hogy eddig nyomhatták a szöveget, nem ordított rájuk valamelyik szakaszvezető:

- Pizkos imperialista bérencek, ez szabotázs a javából, rendszerellenes szervezkedés, amiért hadbíróság jár.

A hallgatóság megfogyatkozott. Borsodi szakaszvezető kivágódott a tűzvezetőszobából és kemény hangon pattogott:

- Oszoljanak azonnal! Ez nem oviképző!

- Te is magyar vagy, testvér.

- Az ám, de nem bolond, hogy miattatok hadbíróságra kerüljek.

A következő pillanatban már nem volt hallgatóság. A két civil elkotródott. Ám Szívem honvéd nem tudta kiverni fejéből a hallottakat. Arra gondolt, hogy talán éppen ő, aki a raktáros bizalmába férközött és szabadon járt-kelt a nem minden gúnyt nélkülöző fegyverszoba elnevezésű ólba, amelynek ugyan ablaka sem volt, mégis oda menekült az alaki kiképzések elől, talán tehetne valamit. A bűdös lábkapcák szagában néhány olcsó kiadású verses könyvet

rejtegetett, azokat olvasgatta, meghúzódva a katonamundérok, szennyes zsákok között. Ha úgy hozná a sorsa, könnyedén fegyverhez jutna. Ám komolyan eszébe se jutott, hogy folytatása lesz a dolognak. Lett.

A Rádióból meghallgatta a hídverő Gerő Ernő beszédét, aki Rákosi után a legfőbb hatalmat gyakorolta, mert első titkárnak választotta a bölcs nép bölcs pártja. Nem lett tőle okosabb, csak paprikásabb. A párttitkár csöcseléknek, fasisztának nevezte az elégedetlenkedőket, a magyar nép ellenségének, és Rákosi Mátyás hűséges tanítványaként, hitbuzgó moszkovitaként még akkor este telefonon szovjet beavatkozást kért. Szívem honvédnek nem tetszett a beszéd, holott Rákosi (Rosenfeld) tanítványának mondhatta magát, elvtársának. A pestiek sem tapsoltak, mert a Gerő beszédet meghallgatva még többen özönlöttek az utcákra és a Kossuth térre. A rádióból fegyverropogás is hallatszott.

Késő este már hallotta a fegyverek erősödő ropogását a fővárosból, látta a becsapódások fényét, és vegyes érzelmekkel gondolt az egyetemistákra, lennének csak katonák, biztosan elmenne a kedvük a hőbörgéstől, nem pedig lövöldözést, fegyveres felkelést kiobbantani. Mit tehet ilyenkor a sorkatona? A parancsot teljesíti, mérlegelni sem lehet, hogy helyes, vagy nem helyes; löni kell és kész. Löne a volt osztálytársaira? Vagy a rokonaira? A magyarokra? Irtózik a fegyverektől, nem hiszi, hogy löne, hiába szolgálja a dolgozó népet, meg a hazát. Az oroszokra tüzelne.

Azt helyezelte, hogy Nagy Imrét a kormányba követelik. Különb a többinél, de nem erősebb. Földet osztott miniszterként, aztán meg lesöpörtette a paraszt portákat, úgy jött haza a Keleti Akadémiáról, mint a hasonszőrűek, de hozta a földosztásról szóló tanulmányait. Első miniszterelnöksége után Rákosiék eltüntették a legfelsőbb pártvezetésből, hallani se lehetett róla. Miért? Az 1953-as kormányprogramot Nagy Imre miniszterelnökként dolgozta ki és terjesztette elő, sokan felkapták a fejüket, de Budapest díszpolgárának, postarabló és megtébolyodott Sztálin apáknak a rejtélyes halála után várakozott a világ, jobbra is fordulhatott volna a nemzetközi proletariátus sorsa. Megdöbbsent akkor az ország színe java, hogyan lehetséges olyan program, ami arról szólt, hogy megszüntetni az erőszakos téesszervezést, a kilakoltatást, az önkényes padlássöpréseket, a kitelepítő és munkatáborokat, amelyek nem átnevelőtáborok, hanem kínzó táborok voltak, és eltörölni a kuláklislistákat. Mihelyt átvette a kormányt, kettőszázötvenezer ember előtt nyíltak meg a börtönök és internálótáborok kapui, bár bíróságok előtt még mindig kettőszázötvenezer folyamatban lévő ügy hevert. Mondvacsínált, koncepciók ügyek.

Péter Gábort leváltotta. Amikor a félelmetes hírű, kalligrafikus írású, ritka gazembert, az államvédelmi altábornagyot börtönbe csukatta, s az államvédelmi vezetők és tisztek egy részét eltanácsolták a szolgálattól, de mint megbízható elvtársakat a civil életben kényelmes, jól fizető állásokba helyezték, a kelletténél jobban megbolygatta a koncepciók perekhez, kínzásokhoz, korlátlan hatalomhoz szokott apparátust, és a nép akaratából kormányzó pártelitet. A megváltoztatott lehetőségek között a legkeményebb diktatúrához idomított, tejben vajban fürdő, idegen érdekeket szolgálók súlyos törvénysértései fel-felbukkantak a börtönök és kínzások homályából. A félelem métélye szakadozott. Mindez előkerült a Petőfi Kör vitáiban.

Kastreiner György és Bencsik András együtt dolgoztak a sötét évek gyilkosságain. Az államvédelem jeles elődjeként a katonapolitikai osztályon Kardos és helyettese, Berkesi szervezte meg azokat a titkos akciókat, amelyek eredményeként a nyugati megszállási övezetből elrabolták a kommunista rendszerrel szemben álló katonákat, ludovikás tiszteket, hogy idehaza vérbíróság elé állítsák őket. A Katonapolitikai Osztály tizenkét embert tartóztatott le ezerkilencszáznegyvenkilenc tavaszán a Thomson kapitány perében. Berkesi ügynöke, egy Vojczek nevű bank altiszt az angol titkos szolgálat Magyarországra küldött rezidenseként

mutatkozott be a kiszemelteknél. Kémkedésre, adatok kiszolgáltatására bírta őket. Dóczy László főhadnagy és csoportja a börtönben eszmélt, hogy micsoda csúfos provokáció áldozatai lettek, hatójukat halállal jutalmazta a tárgyalást vezető hadbíró, bár tisztában volt az ügy hátterével. A Hadik laktanyában a koncepciós vallomásokat kiverték a foglyokból. Volt, akit láncsal püföltek a jobb belátásáig; mármint a halál is jobb, mint szétveretni rogglyant testét.

Előbb meggyilkolták szerencsétleneket, idővel és a pártszerencse forgásával pedig, Kádár apánk trónolásakor, pénzzé tették aljasságukat, könyvet írtak róla, óriási példányszámban itthon és külföldön kiadták, bezsebelték a hasznát. Az üzlet, üzlet. A dicső író szegedi szereplése szintén feljegyzésre érdemes; házkutatások alkalmával csirizes markához ruházati, használati tárgyakat, aranyakat ragasztott. Maradandó alkotása; a nemi beteg klinikán kényszergyógykezelés alatt álló Klein Líviát és társnőjét erőszakkal kiszabadította, mert illető hölgyek a szovjet parancsnokság szolgálatában álltak. A munkahelyen fertőződtek meg, a szifilisz szovjet katonák tulajdonaként. Szegény Kleinék kocsmájának ajtaján is lakat kattant.

A kettős fogat ezerkilencszázötven szeptemberében katonai törvényszék elé került. Szívem Imit akkor vették fel a pártba a Vörös Csillag Traktorgyár legöntudatosabb munkásai. Berkesi (Bencsik) András tíz évet kapott, mellézárták főnökét Kardos (Kastreiner) Györgyöt, akit hét év hat hónappal jutalmaztak. A tárgyaláson és a megelőző vizsgálat során Mátyás Florence, Aradi Nóra, a Katonapolitikai Osztály volt titkos ügynökei, továbbá Berkesi András tanúvallomása alapján, egymást is beárulták, bebizonyosodott a vád, hogy Kardos a Katonapolitikai Osztály konspiratív lakását illegitim párttoronyokra használta, borközi állapotban szolgálati titkokat fecsegett ki. Megelőzte korát, és a klasszikus titkos szolgálati forgatókönyveket. A kétnevű, kétházájú verőlegények eldorádója volt Magyarország.

Hőseinket ezerkilencszázötvennégyben a nem nagy növésű Apró Antal vezényletével rehabilitálták. Az ötvenhatos forradalom eltiprása után Kardos György a határon túli katonai hírszerzésnél kapott beosztást, találkozhatott Szívem szökevény anyagával is, majd mosolygós Aczél (Appel) György, a cukros bácsi támogatásával a Magvető Könyvkiadó igazgatója, és haláláig híven követte a párt utasításait.

A három elemít végzett szegény zsidó nadrágszabó, Eisenberger Gábor is lebukott. A zavaros múltú Benjamin ragyogó karriert futott be, feleségül vette Simon Jolán, kiváló gyors- és gépírónőt, aki eltartotta, aki a szabadkőműves Rákosi Mátyás titkárnőjeként dolgozott. Nem tartozott a hálás emberek közé. Keresztapja, Demény Pál, csepeli kommunista vezető elnevezte Péter Gábornak, hogy szalonképesebb legyen, és Benjaminget lebukása után segítette. Az illegalitásba ételt és fedelet adott neki. Amikor a szovjet csapatok bevonultak Budapestre, Rákosi utasítására rögtön letartóztatta és bezáratta jótétjét.

Beszervezte a GPU. A háború után a PRO vezetője, majd a Rajk által alapított Belügyminisztérium Államvédelmi osztályvezetője. Felvette az ÁVH-hoz dr. Bálint Istvánt, legjobb barátját, a zsidó kórház orvosát. Feladatául jelölte meg, hogy Budapest elfoglalása óta bosszúból a PRO által agyonvert emberek felduzzadt aktahegyét legalizálja, a törvényes elhantolási engedélyeket szerezze meg! Önjelöltként lett a BM, az ÁVO és az ÁVH parancsnoka. Szorosan együttműködött a szovjet titkos szolgálattal, de a jugoszláviai UBDA-val is. A koncepciós perek kiagyalásában, a vádlottak kínzásában részt vett. A Rajk perben kilencvenhét főt ítélték el, tizenöt személyt kivégeztek, köztük a negyvenéves Rajk Lászlót, aki kezdetben támogatta Benjaminget. Rajkkal együtt végezték ki Pálffy Györgyöt, Szőnyi Tibort és Szalai Andrást is. Gyorstalpaló módszerrel küldték föld alá az elítélteket, a Spanyolországban nemzetközi brigádban harcolt bátor kommunistát 1949 májusában koholt vádak alapján letartóztatták és szeptemberben már ki is végezték.

- János, becsaptál, nem ezt ígérted -, mondta Rajk László az akasztófa tövében Kádár János belügyminiszternek, aki rávette, hogy vállalja az összeesküvést, mert ezzel szolgálatot tesz a nemzetközi kommunizmusnak, de nem végzik ki, hanem egy krimi üdülőben éli életét családjával együtt. Kádár előrevetítette önmagát, és a módszereit. A vérengzések színhelyein előtte mindig megjelent, ötvenhatban Benke Valériánál, a rádió elnökénél, és Mező Imrénél is, a budapesti pártház parancsnokánál.

Péter Gábort angol ügynöki váddal ezerkilencszázötvenhárom január másodikán tartóztatták le feleségével együtt. Cionista szervezkedéssel és terrorista cselekmények elkövetésével állították bíróság elé. A szabadkőműves Sztálin rejtélyes halálával a zsidó Berija kihozta volna a börtönből, aki rejtélyes és mérhetetlen hatalommal rendelkezett, egyedül ő nem félt Sztálintól a hatalomért nyaldosó kutyák közül, de a szintén szabadkőműves Hruscsovék tarkón lövették. A keleti birodalom fővárosában a tarkón lövés, itthon a kötél divatozott.

Azokban az években a Legfőbb Ügyészség, a Legfelsőbb Bíróság a központi pártapparátussal és Péter Gábor segítségével elérték azt, hogy a törvénysértésekkel kapcsolatos valamennyi felelősséget nem Rákosi Mátyásra, hanem Farkas Mihályra kenték. Akasztások, börtönök, kínzások, meghurcoltatások nem tapadhattak szeretett úttörő pajtásunk puha, zsíros kezéhez. Péter Gábor ötvenhat júliusában döbrent rá, hogy Rákosi Mátyás elárulta, eszköznek használta csupán a saját irhája megmentése érdekében. Akkor huszonhat oldalas beadványt írt Rákosi ellen, de öntudatos párttársai ezt eltitkolták az MDP Központi Vezetősége előtt. Ha másként döntenek, akkor már júliusban kitört volna a magyarok igaz forradalma, nem pedig október huszonharmadikán.

Nagy Imre megszüntette a beszolgáltatást, reményt lehelt a virágzó mezőgazdaságba, javult az életszínvonal. Életet lehelt a halott pártba is, így indulhatott el egy bőrdnyyi boldogsággal Szívem Imi az értelmiséghez vezető rögzös úton. Reménykedni kezdett az ország, a délibábos magyar nép, talán egyszer még felszáradnak a könnyek. Mégis baj van, ömlik a könny, és ömlik a vér, előkaparják hát Imre bácsit. Igaz ember, talán az utolsó remény, de kommunista, ki hallgatja meg, ki hisz neki? A föld népe emlékszik-e még a földosztásra? Vagy a padlássöpréssel kilúgozták az agyából? Nagy Imre kidolgozta földosztási programját, Szegeden egyeztetette Erdei Ferencékkal, és hitte is, hogy az ezeréves per eldőlt. Nagygyűlésekre járt, ahol várakozással fogadták, zsúfolásig megteltek a termek, a fasiszmus ellen harcra buzdító feliratok díszítették a falakat, és az egész nép képviselőiben megjelent vezetők számon kérték az ideiglenes kormánytól:

- Mikor osztják már a földet? - első és legfontosabb lépéseként az ország újjászületésének.

Nagy Imre Sövényházára (később Ópusztaszer) ment, mint az Ideiglenes Nemzeti Kormány Földművelési Minisztere országos ünnepség keretében 1945, március 29-én a grófi földön jelképesen levette a földosztókarókat.

Szívem közkatona a népfelkelés első éjszakáján nem tudott elaludni, végig gondolta ezeket, kiállt a lapos körlet elé, a hegyről bámulta a lövedékek útját, becsapódását. Nem tudta felfogni, hogy ilyen gyönyörű őszi napon, amikor még fociztak is, késő éjszakára olyat fordult a világ, hogy vér folyik a pesti utcákon, és új történelmet fest a kiontott magyar vér.

Egyik napon magához rendelte a sovány képű Tóth főhadnagy. A tűzvezető szobában a tervtáblák előtt ült, az íróasztalokon fekete telefonok, a falakra feszített hatalmas térképeken apró repülőkkel jelezték a légi folyosókat, mikor, hol szállt fel-le a légtérbe a bejelentett járat, történt-e határsértés, provokáció? Ausztria területéről kísérték a Magyarországra tartó repülőket, a légvédelmet szükség esetén riasztották, abban a betonszobában minden tisztán, precízen és halálpontosan működött. Magyarország légterén őrködtek.

- Főhadnagy bajtárs jelentem, hogy parancsára megjelentem.
- Pihenj! Szívem honvéd, maga érettségizett, még verselget is, most fontos feladatot kap a hadseregtől.
- Értettem.
- Megalakítja a Katonai Forradalmi Bizottságot. Tudja, mi az?
- Nem tudom.
- Ahol a magához hasonló hőzöngők büntetlenül járathatják a szájukat, Forradalmi Bizottságokat alakítgatnak, fegyveres provokációt szítanak, káosz ez a javából.
- Mi a feladatunk?
- Állítólag maguk vezetik a sereget. A forradalmi bizottság parancsol.
- Nem is értünk hozzá!
- Az most nem számít, forradalom van.
- Hallottam róla.
- Honnan?
- Hallottam az éjszakai lövöldözéseket, láttam innen a torkolattüzeket, meg a rádió is beszéli.
- Meg mindenféle idegenek. Vagy tévednék?
- Azok is -, mondta akkor és rögtön rájött, hogy Borsodi szakaszvezető befűjta a látogatókat. - Mi a tennivalóm?
- Választ két katonát, az lesz a Katonai Forradalmi Bizottság, maga meg az elnöke. Valami szöveg kellene, hogy csatlakozunk, meg mit kívánunk a nép szolgálatában tenni a hazáért, s divatbizottságot hozunk létre, meg tüntetünk, ahogy a nagy és tévedhetetlen vezérkar előírja. És vitatkozunk. Ez a népláda úgyis harsogja, amit tudni kell.
- Értettem.
- Azt hallotta, hogy Nagy Imre a miniszterelnök?
- Nem -, hazudta szemrebbenés nélkül.
- Figyelje jobban a hazugságládát, és ahhoz igazítsa a felhívásunkat.
- Értettem. Kérek engedélyt a távozásra.

Ettől kezdve törhette a kobakját, hogy mit kíván a magyar honvédség, pontosabban ők, akik egy szakasznyian éjjel-nappal éberem őrzik a haza és a főváros légtérét, a behatoló, imperialista, ellenséges akcióktól. Azzal ugyan nem értett egyet, hogy hőzöngő, hiszen igen öntudatosan viselkedett azon a múltkori párttaggyűlésen is, amikor Kosaras hadnagyot megbírált, nem haragudott rá, de ugye a nagy éberség és a nagy fegyelem leginkább, és mindig a sor-katonákra vonatkozott, nem a tiszti uniformisra. Kosaras meg nagy nőfalóként szolgálat közben állandóan a szeretőinek telefonált a szigorúan titkos készülékeken. Ezért pozitív kritikát gyakorolt felette.

Szívem Imi azon a párttaggyűlésen vágta ki igazán a rezet és az öntudatát:

- Milyen példát mutatnak nekünk? Azt hiszik, hogy majd az ellenséges tankokat a testünkkel állítjuk meg, hogy feláldozzuk az életünket ilyen tisztekért, meg ilyen országért? - rémlett neki valamelyik szovjet filmből a jelenet. - Azt lőhetik.

Halálos csend követte hirtelen szavait. Mintha bomba csapódott volna a betonépületbe. Ilyen szavakért hadbírósg járt, nem igazság.

- A Petőfi Körben hallott ilyeneket? - kérdezte Bocskai főhadnagy, a párttaggyűlés elnöke.

- Nem tudom, hogy mi az.

- Ott gyülekezik az ellenség. Tücsköt-bogarat összehordanak.

- Nem ellenség vagyok, hanem kommunista.

- Ők is reformkommunistának mondják magukat.

- Azok is. A nép javát akarják.

- Milyen ellenséges tankokra gondol?

- Általánosságban beszéltem.

- Ilyen hangot csak a reakció, az ellenség üt meg. Szívem honvéd kitől tanulta ezeket?

- A szovjet filmekből.

- A jegyzőkönyvet felterjesztem magasabb pártszervekhez, és visszatérünk rá.

Kimenők alkalmával a mozikat bújta. Amikor a kistérségi ipari tanulóotthon lakója volt, akkor a Hunyadi Filmszínházban, ha meg beljebb csörömpölt vele a Vörös Csillag úton az 50-52-es villamos, akkor a Corvin moziban kötött ki. A hegyi harcálláspontról a budafoki filmszínházban fordult meg legtöbbször. Az Új ember kovácsa filmet akarta éppen megnézni. Úgy teremtek-sokasodtak a szovjet hősök, mint a gyerekkorában látott amerikai filmekben a hatlövétű pisztolyos tehénpásztorok. Mindhez szeretett volna hasonlítani.

Durva kritikájával Kosaras hadnagy és a sereg nem tudott mihez kezdeni, ugyanis akkor már a Cigány völgy poétája ontotta verseit a katonai lapokba, olyasmiket, hogy a honvéd cseresznyézik, tisztán tartja körletét, jól, éberrel szolgálja a dolgozó népet és hazáját. Tudósította a Riadó és a Magyar Honvéd újságot a nagy semmiről, úgy érezte, hogy megtalálta a kitörési lehetőséget, talán még az is lehet, hogy nem kell három évig komiszt hordania. Kosaras visszavágására, meg a D-tiszt tájékoztatására nem hagyott időt a forradalom.

A Katonai Forradalmi Bizottság elnökeként ugyanazt fogalmazta meg, mint ami a néprádióból ömlött:

- Semleges Magyarországot, a beszolgáltatás, az adó eltörlését, demokratikus választásokat, jobb ellátást és a katonaidő csökkentését, vonuljanak ki a szovjet csapatok, a magyar hadsereg megvédi hazáját és a békét.

A fejesek egymást cserélték. Néhány nap múlva eltűnt a színről Bata István honvédelmi miniszter, a hős villamoskalauz, aki a minisztérium környéki harcok idején idegösszeroppanást kapott, és az asztal alól húzták elő. Piros László, altábornagy, belügyminiszter, aki a tömegbe lövetett, családjával együtt elrepült a birodalom uraihoz, akiktől a kinevezését kapta, mint a Keleti Akadémia egyik megbízható tanítványa, hős szovjet partizán, akit még Gerőné Fazekas Erzsébet, a későbbben többszörösen kitüntetett egyetemi tanár okított a láger iskolában. Honnan sejtette volna a muszáj altábornagy, hogy a tisztesség és árulás között különbség van, hogy egyszer még szerepet oszt neki az élet és szeretett pártja Szegeden, mint hentesmestert a Pick Szalámigyár igazgatójává nevezi ki. Napközben többször alaposan berúg, a sárgaföldig leissza magát, és talicskával tologatják a gyár udvarán az öntudatosnál öntudatosabb munkások. Ilyenkor rövid időre elfeledi árulását, és véres kezét.

A hírek eljutottak hozzájuk a hegyre. A két civil hozta a tudnivalókat. Azon a keddi napon a tüntetők kitűzték Kossuth címerüket a Bem szoborra, ahol Veres Péter író is beszélt, akinek a könyveit olvasta Szívem Imi, hiszen abból a mély szegénységből hozta híradását, hőseit, amelyből a kiskatona származott.

A civilek svájci sapkában, gumírozott esőkabátban újságolták, hogy a Rádiónál bizony nagy csetepaté volt. Az ávósok befészkeltek magukat a Pagodába, meg az ablakok mögé. Késő este indult a tömeg a Bródy Sándor utcába, mert Nagy Imre beszéde nem elégítette ki őket, el akarták foglalni a Rádiót, beolvastatni felhívásukat a magyar néphez, nagy bajban mindenki a magyar néphez akar szólni, mintha az igazságot tenne, gyógyírt jelentene. Az összefogás napja volt ez. Eldördültek a lövések, futott, aki csak bírt, a katonák porzó lövéseket adtak le, hogy a tömeget távol tartsák, mire az felbőszülve a Múzeum körúton felgyújtott két autót, felborította a villamost.

A hirtelen kinevezett másodszori miniszterelnök, Nagy Imre sem sejtette sorsát. Az igazi forradalmat nem tanították a Keleti Akadémián, csak az Auróra leadott lövéseit, és a bolsevik párt diadalmas történetét. És az osztályharcot, amely állandóan élesedik, amíg fel nem épül a szocializmus, vagy az annál is jobb, fejlettebb kommunizmus. Az árulások mellékes maszatnak tűntek, mert a nagy éberség és a mély öntudat jegyében minden napon bemószerolták, feláldozták egymást az élenjáró elvtársak a vastagabb kenyérért. A tömeg meg ellenőrizte magamagát, apát, anyát a lánya, és fia, a gyerekeket meg a szülők. Mindenki jelentett; - szabó, fodrász, suszter, portás, pedellus, párttag, pártonkívüli, írásban, szóban, még gondolatban is, mert csak így épülhetett az a zsidó mákony, amely állandóan szedte mérhetetlen áldozatát.

Folyt a maszatolás:

- Ellenforradalmár, reakciós csoportok, csendőrök és grófok a Szabad Európa Rádió izgatására el akarták foglalni a Magyar Rádiót, lövöldözni kezdtek, amelyet viszonzott a kirendelt katonaság, az ellenforradalmárok lőttek először, az ávósok csak önvédelemből viszonzták a tüzet, csőcselék randalírozik és fosztogat az utcákon, meg a reakció uszályába került fiatalok. A deklasszált elemek és lumpenproletárok előbújtak a föld alól.

A tömeg fegyvert fogott. A Rádióhoz érkező katonák átadták fegyvereiket, többen a Kilián laktanyához siettek, egy fiatal honvédtiszt, Szalay Róbert százados vezetésével. Éjfél előtt betörték a laktanya kapuját, és lefegyverezték az őrséget. Ám a kaszárnyai munkaszolgálatosok nem viseltek fegyvert, lőszerük sem volt. Ekkor a Soroksári úton lévő fegyvergyárba tódultak, ahol a kapuőrség nem tanúsított ellenállást, a raktárakban lévő lőszeres és fegyverek a felkelők kezébe kerültek. Kaptak onnan annyi fegyvert és lőszert, hogy a Corvin moziba alig fért. Közben visszatértek a laktanyába, ahol sokan csatlakoztak hozzájuk és a Rádiót ostromlókhoz siettek. Egyetemisták, főiskolások tartalékos tiszti kiképzést kaptak, Honvédelmi ismereteket tanultak, és a rektori, a főigazgatói hivatalok mellett a „katonai tanszékeken” lőfegyvereket is tároltak. Éjfél körül egyre több egyenruhás, fegyveres fiatal, felfegyverzett katona csatlakozott a felkelőkhöz, ez eldöntötte a csatát. Hajnalra a Rádió védői megadták magukat, az utcára néző ablakok mögül eltűntek az ávósok. Csakhogy akkorra már az adást megszüntették, a Parlamentből egy szükségvonalon sugárzott az adó.

Szerdán özönlöttek a szovjet csapatok. A felkelők a Kilián laktanyából adták le az első lövéseket a páncélos egységekre. Azon a napon és másnap is, itt voltak a leghevesebb harcok, és akkor már az egész világ Budapest, és a Kilián laktanya nevével telt meg. Az Üllői út és a Körút kereszteződésénél, a Corvin közti felkelőközpont erejével óriási veszteséget okoztak heves harcok közepette a megszállóknak. Szerdán a reformkommunisták Nagy Imrével az élen elfogadták a párt központi vezetőségének értékelését, hogy Budapesten ellenforradalmi

lázadás tört ki, amit fegyverrel kell leverni. Statáriumot és kijárási tilalmat hirdettek. A felszabadító szovjet csapatokban bíztak. Október huszonnyolcadikáig az ÁVH, a Honvédség, a Szovjet Hadsereg csapatai csak a felkelőknek nevezett szabadságharcosok ellen léptek fel.

Október huszonötödikén a harcok még elkeseredettebbek lettek. A párt és a kormány vezetői elhatározták, hogy mindenképpen véget vetnek a felkelésnek. A Parlament előtt is, meg a nagyobb városokban esztelen vérengzésbe kezdtek. Maléter Pál ekkor indult a Kilián laktanya ostromára.

Közben a Parlamenthez vonult a tömeg:

- Vesszen Gerő, vesszen Piros! Aki magyar, velünk tart! Vonják vissza a statáriumot -, kiabálták. - Talpra magyar, hív a haza, minden orosz menjen haza!

Elénekeltek a Himnuszt, amelyet azért nem felejtettek el, hiába tiltották hosszú évekig, helyette az Internacionálé, munkásmozgalmi indulók, bunkócskák, csasztuskák, meg a hős szovjet dalok divatoztak. Mindenki nyilatkozott már akkor; írók, művészek, Petőfi Körösök, az Akadémia, itt-ott visszaélésekről írtak az újságok, a fegyverek beszolgáltatásáról, úgy tűnt, hogy nincs igazi vezére a forradalomnak, hiába hívták vissza Nagy Imrét, már nem elvtársozik ugyan, de bizonytalan, csak tárgyal, tárgyal, mindenki tőle várja az eligazítást:

- Mi legyen, mit tegyen?

Néhány fegyveres csoport önálló akcióba kezdett. Lőttek, tüntettek, sztrájkoltak, szabad préda lett az ország. Ennek ellenére az eufória nőttön-nőtt. Mindenki szentül hitte, hogy ez egy tiszta, igaz forradalom, a tisztátalan emberektől, gyilkosoktól, ávósoktól megtisztítják a sorokat. A forradalom győzelmét hirdették az újságok, hogy szűnjön meg a sztrájkolás, a munkások szervezzék meg az üzemek védelmét, és vegyék fel a munkát. Az utca erkölse magasba vitte a felkelést, s miniszterelnökét egekbe emelte. Azt hitték akkor a tüntetők, hogy soha többé nem lesz hazugság, sem diktatúra, sem bolsevik, ávós világ. Holott akkor már a Tiszán három helyen verték a pontonhidakat az oroszok, hogy Románia felől bezúduljanak Magyarországra és földdel tegyék egyenlővé. Az ávósok, katonák, partizánok, pártmunkások fegyverrel akarták vérbe fojtani a népfelkelést, bár teljes káosz és anarchia uralkodott a vezetésben, ismét sortűzek dördültek; a Parlament és a Honvédelmi Minisztérium előtt, a Zrínyi nyomdánál. Maléter Pál parancsot kapott a Corvin köz felszámolására, másnap pedig Mosonmagyaróváron, Szegeden dördültek el sortűzek, aztán Miskolcon, Mórahalmon, Kecskeméten, Tiszakécskén.

Tankok álltak a Kossuth téren. Az orosz kiskatonák barátkoztak a magyar honvédekkel, civilekkel. Az orosz tankokat virág és magyar zászlók díszítették. Békésen várakoztak az emberek, diákok csatlakoztak hozzájuk. Borúsra váltott az idő, s hirtelen elszabadult a pokol. Földes László vezetésével azok a partizánok, akik az ellenforradalom ellen akartak harcolni, a Honvédelmi Minisztériumban fegyvert, uniformist kaptak, és a Földművelési Minisztérium tetején, padlásán lapultak. Vidékről pedig érkeztek az államvédelmis osztagok. Szándékosan tüzeltek a szovjet harckocsikra, azok meg a minisztériumot lőtték, a tüntető tömeg két tűz közé került. Az embereket is sorozatokkal ölték a Földművelésügyi Minisztérium épületéből. Meg a Parlamentből. A Partizán Szövetség és az ÁVÓ gyilkoltatott. A sortűzet a Parlament épületéből Jánosi Ferenc vezérőrnagynak, Nagy Imre vejének jóváhagyásával hajtották végre. A Kossuth tér 10-es, 12-es számú ház padlásán is géppuskafészeket telepítettek. A Széna téri harcosok Fehér Ágnes vezetésével megtámadták az egyik géppuskafészeket, ahol négy bolsevista lapult, Tömpe András partizánjai, és golyószórójukból ontották a halált a téren és a mellékutcában feltűnt emberekre. Az ammóniákkal töltött üveg hasznukra vált akkor is, bár Fehér Ágnes, akinek kicsi fiát előzőleg a sortűz lekasabolta, hősi halált halt, mert Kón Ignác

hátról leszúrta, majd késsel elvágta a nyakát. A bolsevik Jasi Alekszandar is halálos sebet kapott, akinek a zsebében megtalálták a Partizán Szövetség igazolványát.

Halottak és sebesültek maradtak a téren, a kockaköveken, asszonyok, lányok, gyerekek, és fiatalok, aki csak tudott, szaladt, menekült, míg el nem találta valamerről egy lövedék; géppuskagolyó, aknaszilánk. A golyózápor talán tízpercig tartott. Válogatás nélkül mindenre tüzeltek. A kockaköveken lehelte ki lelkét a zamárdi szép és ártatlan Hellebrand Mária középiskolai tanuló is. Óriási pánik lett úrrá a tömegben, taposták egymást, futott, ki merre látott. Hirtelen vérfürdővé változott a tér, vér csorgott a csatornába, már az Országházból is torkolattüzek csaptak fel, sikoltozás, halálhörgés mindenfelé, hatvan halott, sok száz sebesült. Véressé vált az a nap, véres csütörtökké. Vérben csúszkáltak, totyogtak mindenütt, a közeli minisztériumokban is. Amikor már kiürült a tér, vöröskeresztes teherautók, buszok érkeztek, feldobálták rájuk a halottakat, a sebesülteket. Kit a kórházba, kit a temetőbe szállítottak. A teherautókon mentősöknek öltözött ávósok fojtogatták a még életben lévőket. Eleredt az eső, egykedvűen esett szegyenében, özszemosódott a vérrel és patakokban zúdult a lefolyókba. Húscsapatok, leszakított végtagok, sáros lábbelik borították el az egész teret, senki sem tudta, hogy kik lőttek, és miért gyilkoltak, akik tudták, féltették az irhájukat, hallgattak, vérbe fojtották azt a napot. A forradalmat szerették volna kitörölni az emberek emlékezetéből. Megölni mindazt, ami történt. A gyilkoló magyarok öntudatos csoportjai, az ÁVÓ és a Partizán Szövetség világforradalmárai gyártották hát a halottakat a szörnyű gyilkolás napján.

A nagyságos második Rákóczi fejedelem lovas szobra eltakarta a szemét, ennyi kiontott vért nem látott, és ilyen galád mérsárlást fegyvertelenek ellen. A népet akarták kivégezni, megsemmisíteni az országot. A szokott, mocskos, kommunista módszerekkel.

A szabadságot csak ideiglenesen lehet legyőzni.

Másnap az őrsön az egyik svájcisapkás férfi jelent meg, már nem kért fegyvert, csak nézett vádlón Szívem honvédre, mintha rá hárítaná a felelősséget. Egész testében remegett.

- Hol a társa? Megint tüntet?

- Meghalt. Megölték a gyilkosok.

- Hol?

- A Kossuth téren.

- Mi történt ott? - kérdezte megdöbbenve Szívem Imre.

- Árulás. Elárulták a forradalmat.

- Kik, és hogyan?

- Nem kötötték az orrunkra, csak az ártatlan tömegbe lőttek mindenfelől. Tömegmérsárlás, tömegkivégzés volt, nincs erre se magyarázat, se megbocsájtás, kivégezték a forradalmat. Vége már mindennek. Kivégeztetik a népet. Az ávósok, meg az oroszok képesek ilyenre.

- Maga mégis megmenekült.

- A minisztérium pincéjébe ugrottam. A komám nem érkezett odáig, sorozat kaszálta el. Az ávósok százakat kaszaboltak le. Ide se jövök fel többet, meg sehová, nekem már befellegzett, mint az országnak.

A szabadság a legnagyobb kábítószer, aki belekóstol, az nem tud tovább alakoskodva, színelve, mézesmázos szavakkal élni, elborítja az állandó mámor, és még az óvatoskodásról is megfeledkezik. Elhiszi, hogy az egész világ úgy gondolkodik, hogy a szabadság kivívása rendet, fegyelmet és jólétet terem, minden igazzá válik, mint a legszebb mesékben, ezeréves

vágyak válnak valóra, nem lesz többé jegyrendszer, a kicsi, megalázott nép kivívta a szabadságát és függetlenségét, büszke lehet rá Európa, mert pusztá kézzel ment a tankoknak. Megnyitja a vasfüggönyt, kiengedi az ártatlanul elítélteket, megszünteti a beszolgáltatást, a jóvátételt, példát mutat a világ proletariátusának, hogy így is lehet, csak így szabad élni. És elfeledkezik az áldozatokról, árulásokról, akkor is, ha teli vannak a temetők. Véres, mocskos, az árulás hónapja október, de a pesti srácok vére dicső forradalommal emeli. Ám a vér vér marad, az árulás pedig árulás. Dicső vezetőinkről kiderült, hogy valamennyinek sáros a háta.

Szabad-e ártatlanok vérével locsolni a szabadság vetését?

Nemzeti hősünk, Maléter Pál nagy legendákat termelt. A Ludovika Akadémiára kerülése sem kis teljesítmény volt, zsidó származása miatt Horthy kormányzó zsidó rokonságának közbenjárása kellett. Az orosz-szovjet frontra szintén protekcióval mehetett, Dálnoki Miklós Béla tábornok, a zsidó szabadkőműves Internacionálé nyomására intézkedett.

Az igen agilis, határozott fellépésű, mundérra termelt Maléter gyors karriert futott be a keleti hadszíntéren, és a szovjet táborokban. Egyik legenda szerint alig ért ki a frontra, máris táviratoztak utána: „Sürgősen ártalmatlanná tenni a bolsevik áruló kémet, Maléter Pál hadnagy tisztet! A parancs végrehajtása után várom a sürgős választ. Várady őrnagy, Budapest.” Csakhogy 1944. május 16-án délután az első frontvonalon egy magyar tiszt, Maléter Pál, másodmagával, géppisztollyal és kézigránáttal megsemmisített egy géppuskabunkert, ahonnan erős tüzet zúdítottak rájuk, s társa súlyosan megsebesült, ő pedig golyószóval a vállán átszökött az oroszokhoz. Már másnap hangszórón, az orosz-szovjet vonalból megkezdte az uszítást, azt ígérte, hogy aki átáll az oroszokhoz, hamarosan mehet haza.

Jány Gusztáv aláírásával elkésett hadiparancs érkezett a magyar honvédekhez:

„Maléter Pál hazaárulással és az eskü megszegésével hitvány emberré süllyedt, ezért golyó általi halálra ítélem. A parancsot azonnal végrehajtani!”

Maléter Moszkvában több fanatikus bolsevistával találkozott és megalakították a Magyar Partizán Szövetséget. A lágerekben, fogolytáborokban, ahol a magyar foglyok betegen éheztek, és éhen haltak, vagy egyszerűen ismeretlen helyre vitték őket, ahol lelőtték az oroszok, vagy csak a barakk hátuljáig kísérték a halálra ítéltet, Maléter mint a KGB kapitánya tűnt fel, és megint véres lett a keze.

A megszálló szovjet csapatokkal érkezik Magyarországra Maléter. Nyíregyházán ő irányítja a svábok-németek kényszermunkára való elhurcolását, a civil német lányok és asszonyok könnyeivel öntözték meg a várost, az orosz katonák erőszakoskodtak velük, jól tudták, hogy a szovjet szénbányákból nem sokan térhetnek vissza. Sikoltozhattak, sírhattak, karmolhattak, átkozódhattak, a vad horda megcsapolta vérüket. A nyíregyházi vasútállomáson minden sváb lánytól elvették cipőjét és tartalék ruháját, és az ott várakozó Partizán Szövetség tagjainak adták, akik éppen a Szovjetunióból jöttek, és betelepültek Magyarországra, de mert oroszosan öltözködtek, nem akartak idegennek tűnni az öltözködésük miatt. A férfiak ruha nélkül, alsónadrágban tartózkodtak a vasútállomás mellékhelyiségeiben, leginkább egyetemi tanárok, államtitkárok, értelmiségiek.

A szovjet titkosszolgálat tudni akarta, vajon megalakult-e a Dálnoki Miklós Béla kormánya, mit csinál, hogyan működik, és kik vannak a környezetében? Ezért odaküldte a KGB magyar helytartóját, Pavel Maléter kapitányt, aki azonnal munkához látott.

A legendás partizán 1956-ban érte el a legnagyobb elismerést és kitüntetést, mert hadügy-miniszterré nevezte ki Nagy Imre. Addig azonban történt egy és más.

Tito-Hruscsov paktum döntötte el, hogy a magyar felkelést vérbe kell fojtani mindenáron. Két megbízható embert szemeltek ki erre: Andropovot, a budapesti szovjet nagykövetet és Maléter Pált, a KGB magyarországi helytartóját. Ők részt vettek a paktum kidolgozásában, bár Maléter háta mögött azt is elhatározták Belgrádban, hogy a reformkommunista Nagy Imre csoportját is likvidálják. Hruscsov ezt erőlyesen követelte, Tito pedig elfogadta.

Andropov magához hívatta Nagy Imrét, Gerő Ernőt, Vásárhelyi Miklóst, Aczél Györgyöt, Marosán Györgyöt, és Hegedűs András volt miniszterelnököt. A tanácskozáson részt vett Mikoján, Szuszlov és a jugoszláv Csoszics is, Tito bizalmasa. Andropov közölte, hogy a szovjet kormány nem engedheti meg, hogy az ellenforradalmárok garázdálkodjanak: ledöntötték a Sztálin-szobrot, ellenálló gócpontok vannak Budapesten és szerte Magyarországon. Követeli Nagy Imre kormányfőtől, hogy azonnal törje le a Széna téri és a Corvin közét, valamint a Kilián laktanya körüli ellenforradalmi lázadókat.

Nagy Imre és Vásárhelyi Miklós azt mondta Andropovnak, ezt csak a szovjet csapatok tudják elérni, hogy megvédjék a kommunista világforradalmat. Ezek után Andropov és Mikoján átmentek a másik szobába, s amikor visszatértek, Mikoján azt mondta, hogy minden megoldódik, majd a magyarok fogják leverni még a mai nap folyamán a lázadó csőcseléket. Szuszlov bejelentette: „A lázadók leverésére megbíztam két kipróbált elvtársat, akik a bolsevik világforradalom végrehajtói, az egyik Tömpe András, magyarországi partizánparancsnok, a másik pedig Maléter Pál, a KGB magyarországi megbízottja.”

A nevezettek már a folyosón tartózkodtak, Andropov behívta őket, s ahogy beléptek, a bent lévők tapssal üdvözölték a jövevényeket.

Tömpe oroszul azt mondta:

„A bolsevik világforradalom megvédése érdekében teljesítettem a Kommunista Párt parancsát: október 23-án aktivistáim lötték a fasisztákat és védték a világforradalmat. Most pedig vállalom, hogy minden eszközzel megsemmisítem és letiprom, vérbe fojtom a lázadó ellenforradalmárokat a Corvinnál és a Kilián laktanyánál.”

Maléter katonaruhában volt, és mondanivalójában megnyugtatta a Kommunista Pártot és a Szovjetuniót, hogy még ma szétveri a lázadó csőcseléket a Corvin közben és a Kilián laktanyánál, másnap pedig a Széna téren elfogja a lázadók vezetőit, s még ott a téren kivégzi őket! A Corvin köziet a lerombolt Sztálin-szobornál saját kezűleg felakasztja! Dühösen állította, ha őt hadügyminiszternek nevezik ki, rövid időn belül országszerte leveri a lázadókat és Magyarországot, mint tagköztársaságot beolvasztja a Szovjetunióba!

Hőseink elhagyták a Parlamentet. Akkor Nagy Imre áthívta a jelenlévőket a másik szobába, ahol már várakozott Horváth Mihály vezérőrnagy, Kovács Imre vezérőrnagy, Trepper István ezredes, Lázár Tivadar ezredes, Hodosán Imre ezredes, a rossz hírű kiskunhalasi lövészezred parancsnoka, később érkezett Solymosi János alezredes, a piliscsabai páncélos hadosztály parancsnoka. Bejött még Szuszlov, Mikoján, Andropov és Csoszics. Nagy Imre többek között ezeket mondotta:

„Eltársak! Már több alkalommal említettem Andropov elvtársnak, ha elmarad a testvér Szovjetunió segítsége, mi nem tudjuk az ellenforradalmat egyedül letörni. Ezért felkérésemre szovjet csapatok érkeznek. Erről már Hruscsov és Tito elvtársak megegyeztek. Ezek után a csőcselék forradalmárokat elfogjuk és fizikailag megsemmisítjük. Münnich fedőnév alatt a katonai irányítást a szovjet törzs fogja végezni, a magyar titkosszolgálatokkal. Ha a csőcselék forradalmárok észrevennék és felfednék a tervet, minket kormánytagokat nem érhet bosszú: a miniszter elvtársakkal együtt a jugoszláv követségre megyünk, ahol menedéket kapunk, a szovjet csapatok pedig leverik a forradalmárokat, és előterjesztik az új forradalmi kormányt.”

A katonai tervről; meg kell erősíteni a budapesti alakulatokat. Ezért Hodosán Imre ezredes, a kiskunhalasi 37. lövészezred parancsnoka 24 óra alatt lövészezredét vezényelje át Budapestre, a Kiss János laktanyába! Útközben Pesterzsébeten a lámpagyári és a csepeli lázadókat semmisítse meg, majd azonnal teremtsen kapcsolatot a szovjet csapatokkal. A Margitszigetről lövesse a Széna téri lázadókat, fogja el az ellenforradalmi vezetőket és a helyszínen végezze ki őket! Solymosi János alezredes, a piliscsabai páncélos hadosztály parancsnoka sürgősen szállja meg páncélosaival Budát, és verje szét a Széna téri forradalmárokat!

A két megbízható kommunista parancsnok másnap megkezdte tisztogató feladatát. Maléter öt páncélossal vonult az Üllői úton a Kilián laktanyához és a Corvinhoz, egyik páncélos tornyában ő maga ült, géppuskával a kezében. Néhány száz méterről löni kezdte az ott lévő épületeket, lakóházakat, s amikor közelebb jutottak, az öt páncélos tüzet nyitott. A bent lévők egy páncéltörő aknát lőttek ki Maléter harcocsijára, amitől a hernyótalpa használhatatlanná vált. Nem tudta áttörni a kaput, ezért Maléter kiugrott a páncélosból, dühöngött és pisztolyával a laktanyában lévő szabadságharcosok közé lőtt. Több fiatal lehelte ki lelkét. A négy páncélos visszatért a bázisra.

A másik eminens világharcos, Tömpe András is elindult a lázadók vérbe fojtására, akit akkor már megcsapott a vér szaga. Két páncélautóval meg egy katonai teherautóval és kipróbált harcosaival, a Közvágóhíd felől a Kilián laktanya és a Corvin köz irányában átfésülték a házakat, akiket gyanúsaknak találtak, s akiknek bármi közük lehetett a Corvin közű védőkhöz, azokat azonnal, teketóriázás nélkül agyonlőtték, s mint a pörzsölt hízókat, a teherautóra dobálták. A laktanyában lakmároztak, s az elfogott szabadságharcosokat megkínózták. A halottas teherautó másnap elhagyta a Kiliánt.

Azon a napon, október huszonhatodikán, a Hadműveleti Csoportfőnökség jelentéséből:

„9-10 óra körül Borbély őrnagy parancsot kapott Kovács vezérőrnagytól, hogy két szovjet ezredessel menjen a Kiliánba, szervezzék meg az együttműködést Maléterék és a szovjetek között. Az oroszok úgy döntöttek, nem mennek a laktanyába, minek kockáztassák a bőrüket, inkább a magyarokat hívják hozzájuk. A sebesültet vivő járórral egy tiszt 13 órára meg is érkezett a megbeszélésre és a laktanya vázlatát vitte, hogy hol vannak a katonák, hol helyezkedtek el a felkelők, a Corvin köziek. Ezen a tárgyaláson jelen volt egy szovjet altábornagy, egy vezérőrnagy, két ezredes, továbbá Borbély őrnagy, Kovács alezredes és Konok ezredes.

A szovjet altábornagy intézkedett, hogy ne ostromolják a Kiliánt, még akkor sem, ha onnan tüzelnek. Ugyanakkor Maléter a főügyeletet felhívta, a honvédelmi minisztert kereste, de annak távollétében Szanatai alezredessel közölte, hogy menjen a miniszterhez és jelentse a következőket:

„A terv szerint 13,45-kor megrohamozom a kaszárnya jobb és balszárnyát, megtisztítom a felkelőktől. Hogy a szovjet csapatok által biztosítva legyek, illetve hogy azok engem ne lőjenek, a következő tervet dolgoztam ki: Hordágyon vöröskeresztes járórral egy tisztet visz a szovjetekhez, akinél vázlat lesz, melyen megjelölöm, hogy az épület melyik részét ne lőjék. Tehát menj, és ezt jelentsd a miniszternek.”

A bátor Maléter parancsnok a fegyveres csoportok előtt, november másodikán kijelentette:

- Sohasem lőttem és nem lövettem szovjet katonákra, mindig a bolsevik és a szocialista hatalom híve voltam és ma is az vagyok, és az egész katonai pályafutásomat a szocializmusnak és a nagy Szovjetunióknak köszönhetem!

November harmadikán pedig azt:

- Ha Mindszenty visszaszerzi a papi birtokokat, mi is ott leszünk, de fegyverrel.

A hatalomszerető, s imádó, kegyetlenül kemény bolsevik a világforradalom győzelmében bízott. A hatalmat jobban szerette, mint saját véreit. És nem tudta elképzelni, hogy hiába főharcos a világnagy sakktáblán, egyszer leverik, mint Rajk Lászlót és annyi más tehetséges kommunistát.

Pedig éppen néhány héttel korábban, október hatodikán újratemették a belügyminiszter Rajk Lászlót, akit Nagy Imre ismert, akinek sorsa, példája figyelmeztette a hiszékenyeket és álmodozókat. Ez a nép könnyen felejt, és könnyen lángra lobban. Rajkra rásütötték; elárulta a munkásosztályt, Tito ügynöke lett, hogy megdöntsék a társadalmi rendet, a dicsőséges proletárdiktatúrát. Azzal a Titóval cimborált, akit láncos kutyaént vittek a nagy május elsejei felvonulásokon, mert hiába volt partizán, a világháborúból győztesként került ki, de elárulta a még győztesebb Szovjetuniót, a maga arcára formálta Jugoszláviát, erős, nagy országgá tette, nem bokázott reggeltől napestig a ruszlik előtt. A magyar, elaknásított déli határon egymást érték az incidensek. Aztán később, meg annak előtte a nagy Szovjetunió árulta el Jugoszláviát, mikor, hogy kívánta az érdeke. Az erősek, a nagyhatalmak játékaént éppen november másodikán-harmadikán, a Brioni szigeten törtek végleg lándzsát egy nép felett, a kicsi kopasz, ravasz Nyikita Hruscsov, és a diktátor Tito, éppen a Magyar-Jugoszláv Barátság jegyében, s a megbonthatatlan Szovjet-Magyar Barátság jegyében ölték meg a világ legtisztább és legszebb forradalmát. Azé a népét, amelyik pusztá kézzel, fiainak véráldozatával és az igazság erejével vívta ki függetlenségét.

- Nem tehetünk mást, Magyarországon felkoncolják a kommunistákat - mutatta meg a kicsi kövér trottyos a Köztársaság téren készült fotókat.

- Honnan szedték a képeket? - kérdezte Tito.

- Külön repülőjárat hozta a dokumentumokat.

- Kicsúszott az irányítás Nagy elvtárs kezéből, és a reakció uszályába került.

- Mező elvtárs meg halott. Választanunk kell a megbízhatóak közül.

Harcostársuk, kommunista elvtársuk, Nagy Imre felett kimondták az ítéletet; menedéket kínálnak neki, tisztességes eljárást, amelyet nem tartanak be, mert hamar elfelejthető, meg-másítható adott szavuk. A szó szétszáll a szélben. Nekik pedig a létformájuk; hazugság, árulás és gyilkosság, csak a hatalom kezükben legyen, és akkor már mindegy, hogy könnyel és vérrel festik be az eget.

Azon a napon a Rókus kórházban mindenütt sebesültek feküdtek. Orosz fiatalok, magyar fiatalok. Vad rohángálás volt az orvosok, ápolónők élete, lépcsőn fel, lépcsőn le. Egymás után hozták az orosz sebesülteket, a kőfolyosón, az ablakok alatt, a leterített matracokon várták sorsukat. Egyikőjük szíve tájáról lövellt a vér, átázott már gimnasztyorkája, azonnali beavatkozásra készítették elő. A föléje hajoló ápolónő még hallotta utolsó sóhajtását:

- Nyet, nyet! - s látta véres kezét, ahogy a zsebére tapadt, a vérrel áztatott párttagsági könyvére.

- Eszem a lelkedet -, mondta az ápolónő megrendülten, miközben sírva lefogta a szemét. - Most félted, vagy szégyelled?

Szívem eszébe jutott az is, hogy Rajk László, a legendás szabadságharcos hazug és áruló elvtársai az ő kötelén sütötték meg pecsenyéjüket. Konceptiót per kreált a négyes fogat: Rákosi, Gerő, Farkas, Révai gyártotta ám az aktákat Kádár János belügyminiszter alatt. A börtönben megkeresték a nagy spanyol szabadságharcost, aki Franco ellen valóban vakmerően harcolt. A csupa has Rákosi megbízásából Kádár János és Farkas Mihály beszélt a lelkére,

hogy a párt érdekében áldozza fel magát, régi, bevált taktikájuk sikerre vezetett, küldték is a vádanyagot Rákosi és Gerő aláírásával Moszkvába, de mert moszkoviták voltak, az oroszok már nem adtak hitelt nekik, csak akkor egyeztek Rajk kivégzésébe, amikor Kádár János aláírásával több száz oldalas vádanyagot kaptak.

Mit törődtek ezzel a Brioni szigetén? Döntöttek az új Haynau sorsáról és személyéről; Kádár Jánosról. Tito nagy formátumú politikusként egyformán megfejté az amerikaikat és az oroszokat. Trumanék annyi pénzt adtak a kezébe, hogy minden jugoszláv állampolgárra hétezer dollár jutott. A magyartól, és a keleti tömb országaitól eltérő, sajátos, mutatós szocializmust, munkás öngazgatást épített.

Szegény, reformokban, szabadságban, demokráciában bízó magyarokról sorra döntött a nagy, legyőzhetetlen szocialista béketábor, Kína már október harmincadikán jóváhagyta a szovjet beavatkozást. Másnap Brestben tájékoztatta a lengyel vezetést Hruscsov. Utána Bukarestben a román, bolgár és csehszlovák vezetők bölintottak a kis kopasz tájékoztatójára. Utoljára ment Tito elnökhöz, Brioni szigetére, hogy pálcát törjenek, háborút indítsanak szocialista testvérük ellen, gyilkoljanak orosz-magyart, a vért bőven termő Kárpát medencében.

Szívem Imi mindezt hogyan, honnan tudhatta volna? A jaltai egyezményt, amikor a nagyhatalmak és világ urai felosztották egymás között Európát, a világot, a szivarozó Churchill cédulát csúsztatott Sztálin orra alá, rajta; 50-50. Európa mostohább része szovjet zóna, védelmi övezet lett, melyből kilógott Tito, a többi meg nem menekülhetett a vörös terror alól. Erről sohasem csiripeltek a verebek. Nagy Imre tudott ezekről, arról is, a Forradalmi Karhatalmi Bizottság napi, megbízható jelentéseiből, hogy a Szovjetunió október harmincadikáról harmincegyedikére virradóra fegyveresen beavatkozott hazánk belügyeibe, már befejeződött a háború előtti felvonulás, több ezer harcokosi és egy főként vadászbombázókból álló repülőegység támadásra készen várakozott. Budapestet szoros gyűrű fogta körül. Minden felelős vezető tudott itt mindenről. Mit tehetett Nagy Imre? Megelégedte a szovjetek hazugságait, az ENSZ-nél keresett támogatást. Ám onnan semmi támogatás nem érkezett. A kormány végső kétségbeesésében bejelentette az ország semlegességét, és a Varsói Szerződésből való kilépését. Ha nem teszi, akkor családon belüli perpatvarnak ítéltette volna meg a Nyugat, így viszont egy semleges országot ért a támadás, a fegyveres agresszió pedig nemzetközi ügy. Háború. Ez volt az utolsó és egyetlen szalmaszál Imre bácsi kezében. A nagy béketábor meg erre várt, és aljasul hamar eltaposták a kisarjadt vetést. Vért vetettek a magyar mezőn.

Szívem kiskatona néhány nap múlva megmutatta Tóth főhadnagynak felhívásuk szövegét, aki mormogott, itt-ott közbeszúrt valamit, de rábólintott.

- Díszbe vágják magukat, a Katonai Forradalmi Bizottság egyik tagjával szépen a Honvédelmi Minisztériumba masíroznak, ahol leadják a Nyilatkozatot. Estig kimenőt kapnak.

- Főhadnagy bajtársnak jelentem, kit keressünk?

- Aki fogadja magukat. Nyelvük még van, ha jól emlékezem, a magáét különösen felvágták. Különben lehet, hogy akkorra már megint más a miniszter; Veres, Zöld, Piros, Bata, egyre megy, egyik sem konyít hozzá.

- Értettem.

- Malétert is megkeresheti, ha szóba áll magával - mondta otrombán, gúnyolódva -, vagy Nagy Imrét.

- Értettem. Kérek engedélyt a távozásra.

Magához intette földijét, és nyakukba szedték a lábukat. Budapest lélegzett és arcot cserélt, mintha megfiatalodott volna. A Honvédelmi Minisztériumot megtalálták. Megérezték a vér szagát. Előző napokon olyan tüntetőkre lőttek az épületből, akiknek fegyver helyett nemzeti-színű zászló lobogott a kezükben. A nyilatkozatukat barátságosan, de igen röviden, minden formások nélkül vették át. Nyakukba szakadt a szabadidő. Földijével járatosak voltak Budapesten, mindkettőjük ott töltötte az inaséveit. Találkoztak az igazi forradalommal, egy lázban égő, szabadságát kivívó várossal, büszke és felemelt fejű járókelőkkel, akik csoportokban állogáltak az utcán, a boltok előtt, meghányták-vetették az eseményeket, falragaszokat olvasgattak. Tehergépkocsikról osztogatták a vidékről küldött élelmiszereket, a karszalagos, fegyveres fiatalok, lyukas nemzeti-színű zászlóval, Csepel teherautón siettek dolgukra, a házakon lövedékek nyomait fedezték fel, máshol sorban álltak a kenyérért, de örült a város, a szabadság tiszta levegője járta át az utakat. Egy magyar tankot is láttak, aminek a lövegtornyán félbevágott, magyar címer látszott, és a divatos felírat:

- Néppel a népért.

A látványtól lépten-nyomon földbe gyökerezett Szívem honvéd lába. A szétlőtt város, a romhalmaz, a Lenin körúton fejjel lefelé lámpavasra akasztott katona, mellére tűzve fehér papír; ÍGY JÁRNAK AZ ÁVÓSOK!, acél jászzip hült helye, mindez nem rémisztette, de nem töltötte el lelkesedéssel sem.

„Nincs tovább - gondolta a csizmás kiskatona -, itt már semmi sem számít, hömpölyög a forradalom, mint a folyóból zúduló áradat, ha átszakad a gátja.”

Vér, piszok, romok mindenütt. Véres utcakövek. Vérben fürdő mártír Magyarország. Eszébe jutott a néprádióban elhangzott vers, vett is egy újságot, amely közölte:

„Piros a vér a pesti utcán.
Megyünk s valami láthatatlan
áramlás szívünket befutja,
akadozva száll még az ének,
de már miénk a pesti utca.

Nincs más teendő: ez maradt,
csak ez maradt menedékül,
valami szálló ragyogás kél
valami szent lobogás készül.

Zászlóink föl, ujjongva csapnak,
kiborulnak a széles útra,
selyem-színei kidagadnak:
ismét miénk a pesti utca!

Ismét miénk a bátor ének
parancsolatlan, tiszta szívvel,
s a fegyverek szemünkbe néznek:
Kire lövetsz, belügyminiszter?

Piros a vér a pesti utcán,
munkások-ifjak vére ez,
piros a vér a pesti utcán,
belügyminiszter, kit lövetsz?

Kire lövettek összebújva
ti megbukott miniszterek?
Sem az ÁVH, sem a tankok
titeket meg nem mentenek.

S a nép nevében, aki fegyvert
vertél szívünkre, merre futsz,
véres volt a kezéd már régen
Gerő Ernő, csak ölni tudsz!?

... Piros a vér a pesti utcán
eső esik és elveri
mossa a vért, de megmaradnak
a pesti utcák kövei.

Piros a vér a pesti utcán,
munkások-ifjak vére folyt,
- a háromszín-lobogók mellé
tegyetek ki gyászlobogót.

A háromszín-lobogók mellé
tegyetek három esküvést:
sírásból, egynek, tiszta könnyet
s a zsarnokság gyűlöletét,

s fogadalmat: te kicsi ország,
el ne felejtse, aki él,
mert úgy született a szabadság,
hogy hullt a könny és hullt a vér.

Budapest, 1956 okt. 26-27.

Tamási Lajos.”

Szeretett volna ilyet írni, mert érezte, hogy ez a vers a szabadságharc Himnusza, amíg magyar ember él a földön, erre emlékezik. Ez a vers megér egy életet. Megremegett, megtelt érzélemmel, lúdbőrözött is, mint amikor oly ritkán az érzékenység, a szépség és a boldogság elborította. Nagyon sajnálta, hogy a kezdetekből, az eseményekből, a harcokból kimaradt, nem lehetett igazi hős, mintha nem lett volna számadása hitvány, rongy emberekkel, mintha a sértettség és a keserűség nem tolult volna az agyáig, mintha minden a legnagyobb rendben történt volna a családjukban, mintha valóban felszabadították volna az oroszok Magyarországot. Mintha a legöntudatosabb kommunista lenne, hős partizán, még hősebb sztahanovista, élmunkás és békeharcos, minden egyéb, akinek a mellét csillogó kitüntetések borították, hogy elföldjék a lelkiismeretét. Szinte belebetegedett, hogy a szabadság szép napjának születését messziről szemlélte.

Csókos Szívem Imi a Rákóczi úti kollégiumban Kosztya Lujzát kereste. Alig várta, hogy megint megölelje, magához szorítsa meleg testét, és szerelmet valljon neki, hogy mióta találkoztak, állandóan rá gondol, és boldog akar lenni vele egy életen át. Ám Lujza nem tartózkodott a kollégiumban.

Aki látta Budapestet a véres októberben, az megérezte az igazi szabadság csodálatos ízét, a legszebb, legtisztább forradalom, a magyarság ízét, és a tüntetések, kiabálások mellett tenni is akart valamit a közjóért, elhitte, hogy igaz, tiszta, felnőtt, szabad világban élhet. Még a gyávák is lelkesedtek. Mit követelt ez a nép? Nemzeti függetlenséget, demokratikus szabadságjogo-

kat. A kommunista terror felszámolását, a koncepciók perének felülvizsgálatát, a haza nem tért foglyok visszahozását, Rákosi Mátyás és Farkas Mihály törvény elé állítását. A nemzeti jelképek és ünnepek rehabilitálását: március 15-e nemzeti ünnepé nyilvánítását, a Kossuth-címer használatát, és magyar egyenruhát a hadseregben. Nagy Imre nélkül nem tudott elképzelni kormányzást, de a sztálinistákkal sem. A gyarmati státus ellen lázadt, valamennyi magyar-szovjet és magyar-jugoszláv szerződés felülvizsgálatát követelte, a magyar belügyekbe való be nem avatkozást, és az uránnal kapcsolatos kérdések rendezését. Nem követelte viszont a kommunista rezsim eltörlését, a szocializmus azonnali felszámolását, de gazdasági tervek, az ipari normák, az illetmények, a beszolgáltatási rendszer felülvizsgálatát annál inkább, s általános választásokat.

A Bakáts téren megint elnehezedett Szívem honvéd szíve. Néhány holttestet látott a kopasz fákon, már napok óta lógtak ott, felismerhetetlenné torzult az arcuk, ruhájuk csupa sár és vér, fejük leesett az ölükbe, fekete nyelvük lógott, foszladozott a húruk, émelyítő, bűdös szagot árasztottak, és névtelenek voltak, de nem gyerekek. A földön fém pénzérmék hevertek. Szívem honvéd megdöbbenésében és hirtelen undorában nem tudta alaposan szemügyre venni a tetemeiket, sietve tovább indult, mert nem volt biztonságos a környék. Az Üllői úton megint halottakat látott, beletaposva a kövekbe, szétlőtt hasú egyenruhásokat, megégett orosz katonákat, és kihalt, néptelen utcát, csak a kapualjakban, a lakások függönyei mögött figyelő fegyvereseket érezte a hátában, félt is, hogy mikor lövik le, mint a kóbor kutyát, csizma, katonamundér, vörös csillagos sapka a fején, kiváló célpont a vérengzőknek, de még a pesti srácoknak is.

Akkor elhatározta, hogy csak rövid időre tér vissza a seregbe, a mundértól megszabadul a legelső alkalommal, nem akar, nem fog többé úgy élni, mint eddig, vállalja önmagát, csatlakozik az egyetemistákhoz, a dicsőséges forradalomhoz.

Eszébe jutott, hogy a Lenin körúton, a Rákóczi úton becsületekasszát látott, székre kitett kalapba dobálták a pénzt, gyertya égett mellette, máshol a betonon szakajtókosarat helyeztek el, s ráírták; becsületekassza. Senki sem nyúlt érte, hogy azzal visszaélhet, elteszi a saját zsebébe, munka nélkül így akar nagyot kaszálni, megelőzve ezzel az eljövendő Időt, a kalmár országot, a kannibál Magyarországot, a kaméleon országot, a pitiáner parlamenti üvegzsébfosztogatóival, a parlamenti bohócokkal és szemfényvesztőkkel példát mutató törvényhozást. A szerencsés gengszterek melegezőjét, ahol arról szól a vita; ki kit tekint annak? Azt az országot, ahol a haza már csak áruvédjegy, az erkölcs és tisztesség csak irodalmi élmény, legalábbis azoknak, akik még olvasni tudnak, ahol kurtizánok és melegék, falloszok és maszturbációk jelentik a mindennapi létet, az olcsó hazudozásokból emelnek katedrálist, önhitt kis szónokok cserélnek szűrt naponta, ahol a féregértelmiségiék régen elárulták az országot, azt a forradalmat, amelyikért az októberi napokban még vérért hullatta a bátor fiatalság. Hogyan gondolhattak volna erre, amikor még a szabadság szent lángja égett a szívükben, jóleső érzéssel dobálták adományait a becsületekasszába, az életükre megesküdték volna, hogy szent és tiszta célt segítettek, amikor még a szabadság napja melegítette szívüket. Azt akarták:

- Legyen virág a fejfák mellett, ne nélkülözzön az árván maradt család, ne éhezzen a sebesült! Ne éhezzen az ország!

Teherautók érkeztek vidékről, ingyen osztogatták a küldeményeket; burgonyát, baromfit, szalonnát, kenyeret, káposztát, lisztet, amit csak összegyűjthettek a kirabolt, kisemmizett és megalázott falvakban. Az egyetemisták, a nemzetőrök mindjárt ott teremtek, felügyelték a rendet és azt, hogy mindenkinek jusson élelem, aki az utcára merészkedett.

Nyugatról is jöttek küldemények, karitatív szervezetek gyűjtésében, de egész más jellegűek; pokrócok, ruhaneműk, röpcédulák, konzervek, csokoládék, és gyógyszerek. A Rákóczi út és a Múzeum körút sarkán, a Zrínyi Ilona Leánykollégium előtt sűrűn megálltak a vidékről érkezett szállítmányok. Ingyen mérték az eleséget. Ebből jutott a leánykollégium asztalára.

Szívem Imi akkor tanulta meg, hogy minden forradalom így kezdődik, és minden forradalom ilyen véresen gyönyörű. Egyszerre szép, meg mocskos, kíméletlen. Szinte fájt neki, hogy nem lehetett hős, nem lehetett azok között, akik teherautókon zsúfolódva, lyukas nemzeti színű zászlót lobogtatva, fegyvert szerezve harcoltak a forradalomért, a magyar szabadságért, hanem csak bokázott a hegyi őrsön, ugyanolyan szürkén teltek a napjai, mint máskor, közben meg a fővárosban elfolyt a pesti srácok ártatlan vére, a szent szabadság piros-fehér-zöld zászlaját lobogtatta a szél. Ki ne akarta volna a független, semleges Magyarországot, hogy takarodjanak ki az oroszok, töröljék el a jóvátételt, hogy jobban éljenek, és ne söpörjék le a falusi padlásokat, ne legyenek többé kitelepítések, megfizethetetlen adók, szüntessék meg az államvédelmi hatóságot? Olyan magyar ember nem született. Csak gyáva, megbújó, és értelmetlen alak, aki azzal árulta el a forradalmat.

Hályogos szemű, buta kommunista, kételkedő, hezitáló bőven akadt, aki nem bízott már senkiben, semmiben, nem hogy a semlegességben, de még abban sem, hogy egyszer innen kivonulnak a megszálló hatalom katonái, akik ideiglenesen állomásoztak s raboltak a magyar földön, mint valamikor a törökök, akik janicsárokat ültettek a nyakunkra. Abban sem bízott, hogy szabad választások lesznek, eltörlik a beszolgáltatást, a jegyrendszert, testvér testvérnek nem lesz gyilkosa, besúgója, és akinek esze van, az tanulhat az iskolákban. Nem lesznek többé kuláklisták, egyebek, meg feketézők, nem lesznek többé sztahanovisták, rizs- és gyapotföldek, termelési felelősök, vetetlen mezők, kitelepítőtáborok, hanem emberhez méltó élet lesz, élhető élet, demokratikus, szabad, semleges, igazságos és boldog, mosolygós Magyarország.

Olyanok is akadtak, akik bársonyos székeikben pöffeszkedtek, fegyveres testületeknél szolgáltak, pártirodákban, államvédelmi hatóságnál, s mindezt ellenforradalmi szervezkedésnek tartották, a reakciós és klerikális elemek támadásának, akik a munkáshatalom demokratikus megújulásában bíztak, csőcseléknek tekintve a felvonuló egyetemistákat a hozzájuk csatlakozó munkásokkal, akik fegyverrel a kézben sétáltak a proletárdiktatúra lövészárkaiban, öntudatukért jó fizetést kaptak, párnás székeket, beköltözhetek a kitelepítettek lakásaiba, minden ajtó kinyíltott előttük, már születésüktől kezdve egyenlőbbek voltak az egyenlők között. Párttagok pártagnak nemzették őket. Világforradalmárnak. Nemcsak rettegtek, nemcsak szalmakazlakba, csutkakúpokba, és idegen lakásokba bujkáltak, hanem ellenségesen szemléltek minden megmozdulást, minden nyilatkozatot, minden jobbító szándékot. Hátborzongató történeteket meséltek, hogy ebben az országban üldözik, felakasztják, kivégzik az igaz kommunistákat, milyen internacionalizmus az, amelyik nem nyújt segítséget, a nagy baráti Szovjetunió behúzta fülét-farkát, újra nyakukra ültetik a volt urakat, a tőkéseket, bárókat, grófokat, az elűzött burzsoáziát, a kakastollas csendőrséget, felbomlasztják a szövetkezeteket, a munkásosztályt, és a béketábort. Az eszement néhány száz lövöldözős, fosztogató pesti srác, és a börtönökből kiszabadult bűnözők miatt.

A saját hazájukban sem lehetnek biztonságban, mert hisznek a világszocializmusban, a dicsőséges munkásosztály erejében, a munkásosztály élcsapatában, a Magyar Dolgozók Pártjában, a nemzetközi béketábor erejében, a békeharcban, amely egyre erősödik, a nemzetközi proletarizmus összefogásában, hogyan hihetnék a volt kizsákmányoló osztály, a népet kiszipolyozó tőkések hazugságait? Hiszen ember ennél jobban nem élhet. Nem igaz, hogy minden rossz és rohadt, ilyen olcsón sehol a világon nem élhet a lakosság. Egyedül a Szovjetunió védheti meg

az országot a kapitalistáktól, a szivarozó, nagy hasú imperialistáktól. A kommunisták az építő kritikákat mindig megfogadták, Rajk Lászlót újratemették, a gyászszertartáson nem lövették, nem oszlatták szét a hatalmas tömeget. Nagy Imre, a bukott miniszterelnök is a gyászolók között tűnt fel feleségestül. A Kerepesi úti temetőből több száz fős csoport indult forradalmi dalokat énekelve a belvárosba, egyre lelkesebben skandálva:

„Nem állunk meg félúton, sztálinizmus pusztuljon! Vesszen az ÁVÓ! Nagy Imrét a kormányba!”

Ha akkor széttiporják ezeket a randalírozókat, a fejük se fájna.

Pár nap múlva rehabilitálták Nagy Imrét, de szerencsére a kormányba nem került vissza, hogy púp legyen a hátukon? Micsoda köpönyegforgató, az ellenforradalmárok vezére, mintha elfelejtette volna, hogy honnan ette a kenyerét, a Keleti Akadémiára járt, puszi pajtáskodott a megbízható, fegyvert fogó, szovjet elvtársakkal, most meg a kivonulásukat sürgeti. A szegedi egyetemisták hóbörögtek, tanulás helyett szervezkedtek, már a DISZ sem jó nekik, megalkótották a MEFESZT, a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét, olyanokat kiabáltak:

- Nagy Imrét a vezetésbe, vonják felelősségre Farkas Mihályt, javítsák ki Rákosi-Gerő hibáit, bontsák fel a Varsói Szerződést, deklarálják a semlegességet, vonuljanak ki az orosz csapatok!

Honnan szopták ezeket? A déli határon Tito súgta a fülükbe? Ép ésszel nem találhattak ki ilyesmiket! A puhányságunknak isszuk a levét, közénk kellett volna csapni idejében, a nemzetiszínű szívükbe. Előbújtak a tizenkét pontos követelésükkel, szétszaladtak más egyetemekre, szaporodtak, mint a húsvéti tojások, hiába figyeltük és jelentettük a készülődésüket, nem léphettünk közbe, Piros László elvtárs belügyminiszter egyszer megtiltotta a felvonulást, aztán meg engedélyezte, azonnal lövetnie kellett volna, és nem fajulnak eddig a dolgok, hogy a nyúl viszi a puskát. Kevesebb vér folyt volna a pesti utcákra, és az ország szívébe.

Jelentették, hogy a Petőfi Körben izgató tevékenység folyik, az írók arra biztatják az egyetemistákat, hogy ne feledkezzenek meg elődeikről, az 1848-as márciusi ifjúságról, azt szeretnék, ha volna ötvenhatos ifjúság is, amely a nemzetnek segítségére lesz a jövő meghódításában. Bohó Róbert, egyetemi tanár, a Petőfi Kör egyik vezetője többször járt Szegeden. Falra hányt borsónak számított mindez, nem hitték a felsőbb vezetők, hogy a Petőfi Kör már második hatalommá nőtte ki magát. Vagy nagyon is tudták, ügynökeik jelentései nyomán, és titokban készültek a leszámolásra.

A Szabad Európa Rádió bemondta, hogy Szegeden szinte forradalmi vihar dúl, ugyanazokat a zászlókat lobogtatja, mint amiket az 1848-as ifjak lobogtattak, a tizenkét pontos követelésük dehogy az egyetemi életre vonatkozott, szabad választásokat követeltek, független, demokratikus Magyarországot, a szovjet csapatok kivonását, ha akkor közénk csapnak, nem óbégatták volna Pesten:

„Ne csináljunk mindent késve, Nagy Imrét a vezetésbe! Új vezetést akarunk, Nagy Imrében bizalmunk! Rákosit a Dunába, Nagy Imrét a kormányba! Egy forintos kenyeret, Rákosinak kötelet!”

Szeretett apánk biztosan nem engedte volna elfajulni a dolgokat. Össze kell szednünk az elvtársakat, szovjet segítséget kérni, dehogy kivonulást, bevonulást inkább, a szocialista tábor nem engedhet meg ilyen fiaskót. Fegyvert a kézbe! Fegyverbe elvtársak! Veszélyben a demokrácia, és a néphatalom.

Nem véletlenül pattant ki ez a szikra. Már tavaly jelentették Rákosi elvtársnak, hogy Nagy Imre miniszterelnökségéből az értelmiségi és kispolgári csökevények nem gyógyultak ki. Provokáció történt a tavalyi április negyedikei felvonuláson. Akkorra már eltakarították Nagy

Imrét a hatalomból, a szűrfogatók többsége ismét rákosista lett, a felvonulás mégsem hozott teljes sikert, a hűségmenet ellenszenvtől feszített tüntetéssé fajult. Az óriási tribün előtt felvonuló egyetemisták és főiskolások több tízezres tömege saját magát szórakoztatta, alkalmi tréfamesterek sikamlós megjegyzéseket tettek a párt vezetőire és szolgatársaikra. A fiatalok karlengetése alulról felfelé mozgott, ami azt jelentette, hogy a tribünről lelkesen integető vezetőket más helyre küldték melegedni. A munkás- és paraszthatalom élő tükörképe, a kommunizmus, a párt aranytartaléka nem fogadta vissza kegyeibe Rákosi pajtást, emlékeiben megőrizte a Nagy Imre névvel fémjelzett humanista szocializmust és magyarságfelfogást. Vizsgálhatták, jelenthették az ellenforradalmárok és osztályárulók magatartását, hogy ezek a fiatalok bizony csak alkalomra várnak, ami ötvenhat októberében bekövetkezett.

A verselgető kiskatonának a forradalom zűrzavaros napjaiban a kapcaszagú raktárban is sokszor eszébe jutott poros faluja, az elűző, de mindig hazahívó otthon, a munkába rokkant anyja, a kenyeret adó füstös és olajos Alföldy műhely. Hősünk igazán otthon érezte magát abban a lakatos műhelyben, ismerős volt a nagy ház, a hosszúkás, tágas udvar, néhányszor meglocsolta Alföldy úr szép lányát, szívesen fogadták, hiszen a korán kelő és gyors lábú Gulyás Bözsi jó híre kinyitotta előtte az ajtót. Az államosítással a magasított aljzatú ház irodává változott, ahol a foci csapatból többen dolgoztak, műszaki rajzoló, adminisztrátorok, a hoppon maradt tulajdonos pedig félve az egyre éberebb jövőtől, a vasöklű proletár-diktatúrától, családjával együtt a pesti Váci utcába költözött.

Azon az átkozott november negyedikei hajnalon, Szívem honvéd hallgatta a néprádiót.

„Figyelem! Figyelem! Figyelem! Figyelem! Figyelem!

Nagy Imre, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke szól a magyar néphez.

Itt Nagy Imre beszél, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke. Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar demokratikus kormányt. Csapatunk harcban állnak! A kormány a helyén van! Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével.”

Aztán a Himnusz és a Szózat hallatszott.

Az árulás, a gyalázat, és a legszomorúbb vasárnapon érzékeny és álomlátó hősünk, Szívem honvéd minden különösebb akadály nélkül magára öltötte harci díszait. Bevonult a fővárosba. Mit sem sejtett arról, hogy Nagy Imre negyvenhárom társával együtt, már négy óra tizenöt perckor a Jugoszláv nagykövetségen kopogtatott. Előtte több puhatolózásra megígérték, hogy menedéket nyújtanak nekik, semmi bántódásuk nem esik. Vigyáztak is rájuk, szovjet páncélosok vették körbe az épületet, és a lucskos Felszabadulás tér elérhetetlen ábrándnak tűnt, hiába bámulták az ablak mögül. A miniszterelnököt és feleségét, családtagjait, küzdőtársait hermetikusan elzárták a világtól.

Csókos Szívem Imi sokáig nem hallott róla. Pedig mennyire másként alakul az élete, ha tudja, hogy az oroszok törbe csalták, mint ahogy előző este csapdába csalták Erdei Ferencet, Maléter Pált, Kovács Istvánt, és Szűcs Ferencet, a szovjet csapatok kivonulásáról tárgyaló tököli delegációt. Ha megsejti, hogy majd csak november huszonkettedikén este hagyják el Nagy Imréék a Jugoszláv nagykövetséget, s Kádár János ígérete ellenére; hogy szabadon távozhathatnak, semmi bántódásuk nem lesz, ám az orosz katonai elhárítás emberei azonnal elfogják őket, internálják a szigorúan zárt és őrzött román vidékre. Szívem Imre akkor bizony másként cselekszik. Hazamegy a faluba, biztosan boldogabb is lesz.

A tengerszemparti villákat magas betonkerítésekkel zárták el mindenkitől, mindentől, még a szomszédban lakó családtagoktól is. A román lakájok, a szocializmus megvédése érdekében,

de csakis annak érdekében, a szabadságharc leverésébe is közreműködtek volna. Nagy Imrét ötvenhét április tizennegyedikén hazahozták, jó elvtársai vérbírószám elé állították.

Honnan tudhatta volna ezeket előre a nagykunok jámbor fia, hogy a nagyhatalmaknál, s lakájaiknál az árulás közönséges és mindennapi cselekedett, olyan, mint a díszvacsora, vagy villásreggeli. Elárulják egymást, aztán meg kitüntetik, és fordítva. Hruscsov, a magyarok hős hóhéra is kapott Kádár Jánostól magyarországi helytartósági szemléjén olyan gyönyörű, gyors lófogatot a Bábolnai Állami Gazdaságban, hogy Moszkváig elrepíthette volna. A széles hátú vezérnek megfiadzott a szolgálai alázat, hiszen amikor a pipás Sztálin berúgott, mámorában vad grúz lovasnak képzelte magát, postarablónak, és Hruscsov hátára pattant, lelkes pártvezérei körében, s négy lábúja egy világhódító hatalom korlátlan urává ügetett, ugyan Kádár Jánostól miért ne fogadta volna el a vérdíjat?

Szívem Imi, mint Imre bácsi utolsó katonája, mindezt nem sejtette, tudatosan vállalta a harcot. Hívta a varázsszavú vezér, szólt hozzá a földosztó Imre bácsi, és szerelmes szíve is. Pedig akkor még közlekedtek a vonatok, az utolsó menetrend szerinti járatot elérhette volna falubeli katonatársaival, és szerető anyjának sem folyik el annyi könnye, nem lesznek álmatlan éjszakái kedvenc fia miatt. Mennyire máshogyan alakult volna az élete! A szíve is csábította csókos honvédünket, Kosztya Lujzát egyre többször látta képzeletben, gyönyörű mellét, szép fejét, s úgy kívánta, mint a friss vizet. Tudta, ha találkoznak, nem válnak el soha többé. A szerelem szavára és Nagy Imre hívására eltökélten masírozott Budapest belvárosába.

Az együgyűségért, tájékozatlanságért fizetjük a legnagyobb árat, de ezt még nem sejtette, bár azt tudta, hogy a buta ember nem boldogtalan. Csak gyalogolt rettentő nagy elhatározással, nemzetiszínű szívével az egyetem irányába, hogy Nagy Imre katonájaként szembeszálljon az ellenséggel, tűzön-vízen át megvédje az országot a pusztító inváziótól, vigyázzon a szegénység igazi forradalmára.

A borús, lepusztult utcák ablakaiban még látta a magyar lobogókat, a lyukas zászlókat, néhol kitették a rádiót is az ablakba, felhangosították, és döbbenten vették tudomásul, hogy megint elárulták az országot, magára hagyták ezt az Istenverte fajt. A ruszlik nem haza mentek, hanem egyre többen jöttek, játszottak velük, mint macska az egérrel. Szerettek pöffeszkedni a gyarmatukon.

„Miért pont most és miért nekünk sikeredett volna? Sikeredett valaha is valami? Az orosz katonacsizmák mindig eltiportak, szabadságot ígértek, de rabláncra fűztek helyette, jóvátételt fizettünk, és a moszkvai trojkát ültették érte a nyakunkra -, gondolta a bús képű kiskatona lemondóan. - Hány forradalmunk és szabadságharcunk maradt beteljesületlenül?”

A baljóslatú zene hosszú, fekete gyász képzetét sugározta.

Néhol meggyújtották a halottak napjára égetett gyertyák csonkjait, akkor este megszámlálhatatlanul sok gyertyát raktak az ablakokba, mécseseket, a gyász fényei világítottak a pesti utcákon, hiszen még fel sem száradt a vér, és a remény még pislákkolt, virágokat vittek a sebtiben elföldelt elesettek hantjaira, elsiratták az életüket, és talpig gombolkoztak a gyászukban.

A Bakáts téren Szívem Imi tövig égett gyertyacsonkokat látott, friss sírhantokat, s még nem hervadt el rajtuk a fehér őszirózsa. Már nyoma sem maradt a napokkal korábban felkoncolt embereknek, akik hosszú ideig lógtak a fákon.

„Kik lehetnek? -, gondolta a honvéd elmerengve -, tud-e róluk a családjuk? És kik lehetnek, hányan, akiket itt földeltek el; gyerekek, pesti srácok? Corvin köziek? Ávósok? Hiszen az emeletek ablakai mögül tüzeltek a forradalmárookra. Milyen keveset ér az élet, észbontó örület,

a civilizáció megcsúfolása. A gyarmattartó Vörös Hadsereg meg nyomul utánam, kő kövön itt nem marad, de ez már a halottakat nem érdekli -, gondolta a lírai lelkületű kiskatona, miközben megigazította gitárját. - Az élőknek kedvez, akik megmaradnak, a haszonélvezőknek és a helyezkedőknek.”

A Pesti Barnabás utcába igyekezett, az Egyetemi Forradalmi Bizottsághoz, Molnár József barátjához. Közben felhívásokat olvastak a rádióban, keresték Maléter Pál honvédelmi minisztert, a vezérkari főnököt, felkérték a szovjet hadsereg tisztjeit és katonáit, hogy ne lőjenek, kerüljék el a vérontást! Szívem honvéd már közeledett a céljához, amikor azt hallotta:

„Segítsetek Magyarországon! Segítsetek a magyar népen! Segítsetek, segítsetek, segítsetek!”

Aztán már nem hallott semmi mást, csak a Himnuszt és a Szózatot.

„Éppen ideje, hogy merek vállalni valamit -, gondolta lelkesen és naivan -, harcba szállok a Góliát ellen. A végén még elfoglalom Budapestet.”

Ezzel az eltökéltséggel folytatta útját az egyetemre. Amikor már jól lehetett hallani a Budapestre igyekvő orosz tankokat, a T-34-es, a T-54-es acélszörnyek félelmetes csikorgását, vonulását, Alföldy úr kinézett a Váci utcára, és nem akart hinni saját két szemének. Hőünket látta egyedül vonulni, katonai díszben, géppisztolyosan, kézigránátokkal az övében, a sapkáján vörös csillaggal, akkora öntudattal, mintha a főváros megvédésére készülődne a magyar honvédség helyett.

- Mit keresel itt, Szívem Imi? - kiáltotta a kapuból. - Elment a sütnivalód?

- Van egy kis dolgom.

- Nem félted a bőrödöt?

- Nem. Nincs nekem ellenségem.

- Azt csak hiszed! Még szórakozásból is kilyukasztják a bőrödöt.

- Elmúlt már az a világ, végre tanulhatok az egyetemen.

- Nyugtával dicsérjük a napot, ha megérjük egyáltalán. Hátad mögött nyomul a muszka, Te meg egyetemről ábrándozol?

- Ha egyszer bejöttek, ki is mehetnek.

- Azt már nem érjük meg.

A Bölcsészkar hallgatói a népfelkelés és forradalom alatt beköltöztek az egyetem központjába, a Pesti Barnabás utcába, ott főztek, laktak, a padlóra matracokat terítettek, azokon aludtak, egymás mellett, fiúk lányok, vitték-hozták a híreket, a parancsokat. A forradalom egyik szellemi központjából akkorra már sokan elszállingóztak, hazamentek a szülőfaluba, a kollégiumokba, hiszen egyre félelmetesebben hangzott a közeledő páncélosok moraja. A kíméletlen, gyilkos háború, a leszámolás. Szívem honvéd irigykedett, mert úgy érezte, hogy kimaradt a történelemből, amelyről meglehetősen keveset tudott, a kósza hírek nem mutatták meg az egészet előtte.

- Peches vagyok, mire ideértem a seregből, már vége a forradalomnak -, mondta mentegődzve volt szakértetségis társának, Molnár Józsefnek, az Egyetemi Forradalmi Bizottság tagjának. - Vissza mégsem fordulhatok.

- Még nem veszett el minden.

- Ezek annyian jönnek, mint az oroszok -, erőltette humorát a kiskatona.

- Keress magadnak olvasnivalót! Még maradunk. Ezt kalandos úton juttatták el hozzánk tegnap este -, lobogtatta kezében az Észak-Magyarország legfrissebb számát.

„Adjon Isten jó reggelt!
Rákosi már elszelelt.
Lába nyomán nagy a por,
Gerő Ernőn van a sor!”

- Ki írta? Nem ismerős a vers - csodálkozott Szívem honvéd, a lánglelkű poéta.

- Még a nyáron egyik építőmunkás vetette papírra ezt a négy sort.

- Találó. Honoráriumot kapott érte?

- Életre szólót. Az ávosok fizették neki, egy körmével kevesebb lett és három hónapos fogsággal gazdagabb.

Akkor több újságot átfutott, elolvasta Nagy Imre korábbi beszédét, aki mint a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának az elnöke, és megbízott külügyminisztere szólott a dolgozó magyar néphez.

„Magyarország népe! A magyar nemzeti kormány, a magyar nép és a történelem előtti mély felelősségérzettől áthatva, a magyar nép millióinak osztatlan akaratát kifejezve, kinyilvánítom a Magyar Népköztársaság semlegességét.

A magyar nép a függetlenség és egyenjogúság alapján, az ENSZ alapokmánya szellemének megfelelően igaz barátságban kíván élni a szomszédaival, a Szovjetunióval, és a világ valamennyi népével. Nemzeti forradalma vívmányainak megszilárdítását és tovább fejlesztését óhajtja, anélkül, hogy bármelyik hatalmi csoportosuláshoz csatlakoznék.

A magyar nép évszázados álma valósul meg ezzel. Az a forradalmi harc, amelyet a magyar múlt és a jelen hősei vívtak, végre győzelemre vitte a szabadság, a függetlenség ügyét, ez a hősi küzdelem tette lehetővé, hogy népünk államközi kapcsolataiban érvényesítse alapvető nemzeti érdekét: a semlegességet.

Felhívással fordulunk a szomszédainkhoz, a közeli és távoli országokhoz, hogy tartsák tiszteletben népünk megmásíthatatlan elhatározását. Most valóban igaz az a szó, hogy népünk olyan egységes ebben az elhatározásában, mint történelme során talán még soha.

Magyarország dolgozó milliói! Védjétek és erősítsétek forradalmi elszántsággal, önfeláldozó munkával, a rend megszilárdításával hazánkat: a szabad, független, demokratikus és semleges Magyarországot!”

A katonapoéta az utolsó szóig elhitte.

Az Irodalmi Újságban Németh László írását is elolvasta:

„Ahhoz, hogy a nemzet emelkedésében igazán bízni tudjak, egy hiányzott: a nemzet erkölcsi és politikai érték dolgában álljon olyan magasan, mint a szellemiekben. Szinte a legelemibb összetartás is hiányzott. Az elmúlt hét azért volt óriási élmény a számomra, mert ez a néhány nap mutatta meg, nemcsak nekem, de az egész világnak, hogy a magyarság erkölcsileg mekkorát emelkedett.”

Ez is igaz, de ő nem vette észre.

- Ideje lelépnünk -, szólott egyetemista barátja. - Bűdösödik a helyzet, nemsokára megérkeznek az oroszok.

- Hová? A katonasághoz, a harcálláspontra nem térhetek vissza.

- A leánykollégiumba eljutunk.
- Nem harcolunk?
- Kivel, mivel, minek? Vége mindennek.
- A néprádió nem ezt mondta.
- Ha azt mondja a néprádió, hogy a kormány helyén van, akkor a fordítottja igaz. Legjobb, ha szétspriccelünk, s amikor lehet, újra kezdjük.

Szívem honvéd a volt párttitkárával tartott, a leánykollégiumba igyekeztek. A Haris közben az utca két oldalán lépkedtek, hogy egyikőjük segítsen a másiknak, ha bajba jut.

Puskalövés verte fel a közeledő estét. A kihalt utca végéről tüzelt valaki a katonai egyenruhásra, talán azt hihette, hogy szovjet felderítő közeledik. Szívem Imi fejénél fűrődött kapualjba a lövedék, s évekig ott díszelgett. Ösztönösen a mélyedésbe ugrott, de dobtáras orosz géppisztolyából vaktában a levegőbe kaszált.

A válasz elmaradt. Gyilkos percek peregtek. Hamar sötétedett. Hogyan jussanak ki a csapdából? Halvány sejtelmük sem volt, honnan küldték a lövést; a betonjárdáról, vagy valamelyik ház ablakából? Vajon leselkedik-e még a fegyveres? Miféle alak, tapasztalt fegyverforgató, vagy lelkesedő diák, aki utóvédharcot folytat forradalmuk védelmében?

Szívem honvéd levette a csillagos, katonasapkáját, a lába elé ejtette és óvatosan kitolta a kapumélyedésből, mintha éppen a felderítő feje lenne, mint a háborús filmekben látta. Semmi mozgás, semmi lövöldözés. Akkor, bár torkában dobogott a szíve, foga összeverődött, sápadozva a rémülettől, kilépett a mélyedésből és folytatta az útját. Az utca másik oldalán Molnár József követte. Baj nélkül érkeztek a Rákóczi úti Zrínyi Ilona kollégiumba. Az ismerős lányokat keresték.

Titokban reménykedett, hogy megint találkozik szép szerelmével, aki szívét lánggra gyújtotta, bár az egyetemen említették, hogy Jászberénybe küldte az Egyetemi Forradalmi Bizottság, ám semmit sem tudnak róla, vissza is térhetett. Hiába leste, várta, az egyik jászberényi forradalmárba, Pintér Istvánba szeretett. A jászvárosban november elsején alakult meg a Forradalmi Ifjúsági Szövetség. Több száz fős tagságát a tanítóképző intézet diákjai és a helyi gyárak fiatal munkásai adták. A tüzlaktanya tisztjei a fiatalokat felfegyverezték, november negyedikén súlyos harcokra került sor, a forradalmárok egy csoportja az Isten házában keresett menedéket. Kosztya Lujza és három egyetemista társa, akiket az Egyetemi Forradalmi Bizottság küldött Jászberénybe, kiválóan dolgoztak, radikalizálták az elégedetlenkedő fiatalságot. Végül a templomtornyába menekültek.

A vonatok nem közlekedtek. A Nyugati pályaudvarra befutó utolsó járatot géppuskasorozattal verették végig, mert az a hír járta, hogy fegyveres forradalmárok jönnek Budapestre harcolni, a lábuknál fogva húzták le a vérbe fagyott halottakat, sebesülteket a peronra. Szívem honvéd hosszú ideig a kollégiumban rekedt. Egy szobában aludt a lányokkal, akik barátságosnak mutatkoztak, de a mafla honvéd nem kapta őket puskavégre. Szívszorongva várta vissza szerelmét, aki valóban megjött, oldalán az új baráttal, akivel együtt tanultak, együtt töltötték a napokat, éjszakákat, mígnem a fiú édesapjával disszidált, hogy sikeres orvos legyen Olaszországban.

Szívem Imi elmerült a vonagló, végsőket rugó szabadságharcban.

Másnap felderítő útra indult a szemüveges Szakáll Antal egyetemistával. A hátsó ajtón észrevétlenül kijutottak, minden baj nélkül futottak a Természettudományi Intézet épületébe, a

laborban fehér köpenyt szereztek, át a Múzeum körúton, az ASTORIÁ-val szembeni presszóban kerestek menedéket. A sarkon rostokoló szovjet páncélos ágyúcsövét rájuk irányította.

- Tűnjünk innen, amíg ki nem lyukasztja a bőrünket.

- Hogyan? Kámforra váljunk?

- Pontosan.

A közkatona akkor meglátta a fogashoz támasztott seprűt. Négykézláb csúszott odáig, addig ráncigálta a fogast, amíg az eldőlt, jó kis zajt okozva. A pult mögött lapultak, de a gépfegyversorozatot nem tudták megspórolni, a lövedékek lekaszálták az összes drága, rövid italt, kis patakokban csörgedezett a lábuk alatt. Megijedve görnyedtek a padlón. Kis idő múlva a páncéltorony lomhán elfordult a Múzeum körút irányába.

Társa fehér zsebkendőt húzott elő és rákötötte a seprű nyelére, mindjárt magasba is emelte.

- Szanitéc, tovaris -, kiáltotta és halált megvető bátorsággal indult a Kiskörútra. Szívem Imi követte. A páncéltorony ajtaja felnyílt, fiatal mongol képű katona nagy sapkás feje bukkant elő.

- Szanitéc, szanitéc! - kiáltották hirtelen támadt életösztönükkel.

- Pasli doma!

Átfutottak a Kiskörúton. Ott voltak, ahonnan elindultak, de a Rákóczi út másik oldalán. Felszaladtak a kilótt bérház emeletére, ahonnan éppen a kollégiumra és a tankra láttak.

- Visszaadom az ajándékot -, mondta a sorkatona hirtelen ötlettel.

Elővette kézigránátját, a kilótt ablakhoz lépett és rádobta a páncélosra. Nem robbant. A koppanásra viszont forogni kezdett a páncéltorony. Célt keresett.

- Sipirc, mert örökre itt maradunk!

A Dohány utcán szaladtak, az Akácfa utcán és keresték a biztonságos utat a leánykollégiumba. Az utcasarkokon leselkedett a halál, mert a tankok lesték a járókelőket, minden mozgásra odapörkölték, küldték a gyors elmúlást.

A kijárási tilalom ellenére emberek mozogtak a kopár, törmelék borította, golyó verte utcákon, de leginkább a kapualjakban várakoztak, leskelődtek, és az ablakok mögé húzódtak. A bátrabbak sorban álltak kenyérért, élelemért. Néha váratlanul megszólalt a másvilág, egy-egy sorozatot megeresztett a hangos csörömpöléssel közeledő tank. A fontosabb útvonalakon felfeltűntek a nyitott terepjárók kíséretében. Az emberek suttoztak, csodákban bíztak, a felmentő nyugati segítségben, meg a Corvin köz felkelőkben, a Széna tériesekben, a Móricz Zsigmond tériesekben, és a hegyekben harcoló honvédekben. Kispesten még tartották magukat Potykáék, Falábú (Prandoczky) Öcsi a HOFFHER-gyár tetejéről gépágyúval lőtte a szovjet repülőket, hátráltak, harcoltak, de tudták, géppisztolyokkal, gépágyúval nem állíthatják meg a bolsevik inváziót. Borzasztó dübörgéssel, megszámlálhatatlanul özönlött a szovjet ármádia az utcákon, s ami útjába került, azt szétlőtte, átgázolt rajta. Kímélet, kegyelem nem volt. A kispesti vagány, a Teleki téri seftelő bátor csapata is menekült már, nyomában a végeláthatatlan tankoszlopok.

A pestiek csodára vártak, amikor már régen elárulták őket.

Csodák helyett temettek. A véráztatta utcaköveken szanaszét heverték a halottak, némelyik felismerhetetlenül összeroncsolódott, némelyiknél igazolványt sem találtak, nem tudhatták, hogy kicsoda, kiért és miért harcolt, melyik oldalon állt. Gyorsan és sebtiben elföldelték a

legközelebbi helyen, téren, üres házhelyek tövében, mert az ártatlanoknak szaguk volt, a járványtól is félték, fakesztet ácsoltak és a földbe dugták, hogy idővel végső nyughelyükre szállítsák az áldozatokat.

Néhol a fegyverek felropogtak, tartották magukat a forradalmárok a Corvin közben, a Széna téren. Váratlanul kisebb gócek is fellángoltak, és harcba keveredtek az orosz megszállókkal, ám minden hősiességük ellenére, ideig-óráig tarthatott az ellenállás, az iszonytató túlerő szétlőtt minden megmozdulást. Az Üllői út az oroszok kezébe került, a Kilián laktanya elesett, hős parancsnoka, a legendás Maléter Pál már nem segíthetett. Nem is akart. S hol voltak már a pesti srácok? Az Üllői úton csak az invázió dübörgött megállíthatatlanul, és halált hozón. A Vajdahunyad és az Üllői út sarkán sem harcolt már Iván Kovács László maréknyi csapata, szétspriccelt az egész forradalom.

A kijárási tilalom ellenére Szívem Imi egyetemista társával tovább futott, a Lenin körút irányába igyekeztek, hatalmas kerülővel a biztonságosabb helyeket választották, ahol nem láttak orosz harcokocsikat, ott keltek át az utcák túloldalára. Az Akácfa utcába bekukucskált a tank, amikor már a két diák azt hihette, hogy a közeli leánykollégiumba juthat, géppuska sorozatot küldött rájuk. Szerencsére beugrottak egy kapualjba. A Nagy diófa utcában, a Dob utcában is szaladtak, Szívemnek eszébe jutott édesanyja története, hogy a nagy szovjet felszabadítás után ezekben az utcákban feketézett, megszállt V. Annuskáéknál és hirtelen szétkapkodták batyujából az eleséget. A Markóból hamar kihozták, bár bugijában is kutakodtak a jeles magyar rendőrök. Nem tudta V. Annuskáék Akácfa utcai címét, és esze ágában sem volt őket megkeresni. Akkor még mindhalálig harcolni akart, kiűzni a gonosz megszállókat.

A Szív utcában hosszú, kígyózó sort láttak a pékség előtt, mert hiába dörögtek még a fegyverek, hiába hirdettek kijárási tilalmat, az emberek élni és enni akartak, gyerekeiknek eleséget készíteni. Az utcasarki tank gépfegyvere hirtelen felugatott, a várakozók sorába kaszált, vér és húscsapatok borították el az utca kövét. A sarkon álló acélszörny, a ruszki impérium vérre szomjazott, Acél József fiai ihattak is azonnal, sebesültek nyöszörögtek szerte szét, a halottak csodálkozó szemmel néztek az égre, ahonnan nem kenyeret, nem áldást, hanem halált küldtek rájuk, egy terhes asszony jajveszékelt, mert hasába kapta a lövedéket, fájdalomban fetrengett az egész környék. Szívemnek felfordult a gyomra, és öklendezni kezdett. A Cigány völgy gyakori átkával fordult a távolabbi orosz tank felé:

- Rák egye meg az anyádat!

Katonai sebesültszállító mentőkocsira rakták fel a vérző embereket. Fiatal mentős fiúra, Hegedűs Lászlóra kiabáltak a kenyérre várók, hogy a sebesült, terhes asszonyt azonnal operálja meg, hiszen a hasába kapta a lövedéket, vegye ki a golyót, mentse meg, a szülés megkezdődik nemsokára, a hideg és mocskos pesti utca kövén mûtse meg, vagy inkább behúzzák a kapualjba. A mentős vonakodott, hiszen nem orvosként, hanem felcserként dolgozott, felszerelés és műszerek nincsenek, egy szike, érszorító, fogó, talán éter, ami a keze ügyébe került.

- Mentős vagyok, nem orvos.

- Ti kik vagytok? - fordultak a távolabb lévő egyetemistákhoz.

- Menekülők.

- Fehér köpenyben?

- Ebben se biztonságos.

- Katonacsizmában, vörös csillagos katonai sapkában?

- Elszöktem a katonaságtól - vallotta be Szívem -, a Rákóczi úti leánykollégiumban dekkolunk.

- Ávós vagy az anyád istenit?

- Dehogyan vagyok! Tüzér vagyok!

- Lárifári! Lehetek ruszlik is!

- Tüzér vagyok, de az egyetemistákkal harcolok - mondta a kunsági katona, és megizzadt a tenyere.

Abban a pillanatban élessé vált emlékezetében a kép, amit akkor látott, amikor a harcálláspont Katonai Forradalmi Bizottságának elnökeként a felhívást adta át a vérszagú Honvédelmi Minisztériumban, s utána a Lenin körúton fára akasztott halottba ütközött. Himbálózott a meglincselt mezítlábas áldozat, mellén széttépve a katonai inge, mert valaki elvitte a csizmáját, sárga színű katonai nadrágban, rövidre nyírt hajjal, eltorzult arccal csüngött a fán. Zöld színű nyelve kicsüngött. Fehér papírt akasztott nyakába gyilkosa:

„ÍGY JÁRNAK AZ ÁVÓSOK!”

A Bakáts tériek is katonák lehettek? Inkább ávósok. Elkapták őket a Corvin köziek? A Lenin körúti holttest még nem búzlott, még nem oszlott, de brutálisan figyelmeztetett a népharagra, az utca törvényére. Szívem Imre mint a nép igazi, egyszerű gyermeke, nemcsak megborzongott a látványtól, de fel is háborodott azon nyomban:

- Mocsokban és lincseléssel nem lehet igazi forradalmat csinálni - motyorászta akkor, hogy senki meg ne hallja. - Más kép él az emlékezetemben a forradalmakról, a mozifilmekben sem láttam ennyi felkoncoltat.

- Forradalmárok vagyunk - mondta a szemüveges társa.

„Ezek elkapnak, ha nem húzunk el gyorsan - gondolta Szívem sértődötten -, még szerencse, hogy maradt nálam fegyver.”

- Láttunk mi már karón varjút. Az ávósok mentik a bőrüket, és mentőkocsival járnak.

- Én nem vagyok ávós.

- Azt mindenki mondhatja.

- Éppen ezt a tankot akartuk az ASTORIA-nál felrobbantani.

- Mivel? A бүдös farkatokkal?

- Ezzel ni -, húzta szét köpenyét Szívem honvéd, s a nadrágszíjra fűzve lógtak a kézigránátok -, de nem sikerült.

- A társadnak tudós pofája van - nevetett a másik kenyérre váró -, de Te nem hasonlítasz hozzá.

- Ez pedig így igaz - szólt határozottan a katonaszökevény -, nem jókedvemben grasszállok a ruszlik előtt, hűljön ki a belük! - érezte, hogy megzavarodtak a hangoskodók a gránátok láttán.

- Tűnjetek innen a jó, бүдös francba! - fordultak vissza meghökölve, és a megsebesült terhes asszonyhoz léptek.

Termetes nő kiabált.

- Vele mi lesz, nagyokos? Műtsd meg, de gyorsan!

- Ki vállalja a felelősséget a műtétért? - szabadkozott a mentős, de a felbőszült embereket ez nem érdekelte, az orosz tankra mégsem vethették magukat, maradt egy fehérköpenyes, vöröskeresztes szalaggal közlekedő mentős fiú, aki vonakodik, hogy nem operált még életében.

- Magyar ember az ilyen, hogy két élet is meghal miatta? Az nem magyar. Magyar ember nem lehet magyarnak se a gyilkosa, se az árulója.

A forradalom nemcsak erről szólt, de akkor még nem tudhatták, hogy az árulások története is, amelyben több a téglá, mint valamennyi építkezésen.

Gyorsan helyet igazítottak a műtétnek, a mentős fogta magát, és kihúzta a golyót az asszony hasából. Felrakták a mentőbe az összes sebesültet, a Honvéd kórházba szállították. A sorban állók tovább várakoztak.

Az egyetemista fiúk már távol jártak, a falak mentén araszoltak, céljuktól egyre messzebb kerülve. A hősködésből hirtelen elégük lett, dehogy akartak orosz tankot csúzlival kilőni, kenyérért sem álltak sort, s hiába szerettek volna a kollégiumba visszajutni, éppen ellenkező irányba sodorta őket a végzetük, amerre járható utat sejtettek. Egyre távolodtak, nagyobb és nagyobb köröket róva, elkoszolódott fehér köpenyben, szívükben az erősödő félelemmel, hogy ki tudja, honnan, mikor kapnak egy sorozatot, kiterülnek, mint a pékség előtti halottak, vajon ki temeti el őket, és hová, ki ad hírt róluk, ha újra lő az orosz, és jó a halál?

- Rák a belibe - mondta a katonaszökevény a Cigány völgy gyakori átkát, mert más nem jutott az eszébe. A félelemtől még mindig reszketett. Szaladtak a vértócsás Budapesten, mint menekülő állatok, egyik golyótól a másikig, közben kezdték azt hinni, hogy ennek a félelemnek, ennek a gyilkolásnak nem lesz vége sohasem, amíg csak egy lövedék pontot nem tesz az életükre.

S amíg lesz még Magyarország.

Akkor ki ad számot, tanúbizonyságot a történelemnek? Tudták már, hogy olyan, ismételtetlen időket élnek, amikor minden, de minden megtörténhet, annak az ellenkezője is azon a szent pillanatban, a szabadságnak megfizethetetlen ára van, a fegyverek nem válogatnak jók és rosszak között, a népfelkelés és szabadságharc mindig káosz is, nem iskolás tankönyvekből másolják a forgatókönyvet. Az elemi indulatok, a tömeg mérvadó, meg, hogy kinek kezében a fegyver. A rózsaszínű várakozásokat, elsietett illúziókat belepi az őszi, véres avar.

Váratlanul egyik ablakból megint lövés dördült, Szívem honvéd feje mellett süvített el a golyó. A kiskatona akkor felocsúdott: fején felejtette a vörös csillagos katonasapkát, lábán a katonai csizma, a sárga csizmanadrág kikandikált a fehér köpeny alól. A fejfedőt azonnal a legközelebbi kapualjba dobta.

„Ha ezt megúszom ép bőrrel, akkor mindent -, gondolta, és elhatározta, hogy megszabadul a katonaságtól magával hozott kellékektől. - Én csak élhető életet szerettem volna, nem egy vasfüggönyös országot. A kollégiumba vissza kell jutnunk mindenáron, méghozzá a hátsó bejáraton.”

A Wesselényi utca sarkánál lapultak, amikor a Lenin körúton elzörgött a behemót orosz harcokosi a Nyugati pályaudvar irányába. Átfutottak a síneken. A Rózsák tere közelében rommá lőtt házakat láttak, onnan kémleltek az orosz páncélosokra. Földbe gyökerezett a lábuk. Letaglózta őket a látvány. Az ablak közelében két összeégett, összeroncsolódott, fekete ruhás tetemet találtak, egymásra borulva fiatalok feküdtek, felismerhetetlen arccal, testüket darabokra tépte a lövedék, egyiküknek kifolyt az agyveleje. Még nem kezdtek oszlani, bűz sem terjengett, mint a több napos hulláknál, de vérüket már beitta az akna szaggatta padló. Szívem Imi megborzongott, mert ilyet a háborús filmekben soha sem látott.

- Hiszen gyerekek, mégis vérükkel fizettek a szabadságért, amelyről azt se tudhatják, hogy micsoda -, mondta megindultan és megrendülten a katonaszökevény. Felkavarodott a gyomra, a sarokban kitette a taccsot.
- Fegyverük sincs - jegyezte meg a Lenin Intézetes társa -, nem támadhattak a tankokra.
- Nem volt szerencsájuk. Rossz helyen és rossz időben rontott rájuk a Gonosz.
- Nekünk sincs fegyverünk, és hősködünk, mint buta oroszok.
- Ez van -, húzta elő nadrágzsebéből katonasági pisztolyát Szívem honvéd, három féltve őrzött kézigránátját megmutatta -, de egy hadsereg ellen fityiszt se ér.
- Tanúságot kell tennünk arról, amit láttunk és átéltünk. Ezt a forradalmat nem lehet elfelejteni, hamut szórni rá, mint az elhamvadt parázsra. Ez a véráldozat felér a vérszerződéssel.
- Aki megéli a holnapot, az nem felejt, csak úgy ne járjunk, mint ezek a szerencsétlenek.
- Ki temeti el őket, és mikor?
- Élnünk kell mindenáron.
- Ezt mondd meg a ruszkiknak is!
- Nem látom őket - a kiskatona kikémlelt a romok mögül. - Miután szétlőttek mindent, továbbálltak a szemetek.
- Akkor pucoljunk, most átjutunk a túloldalra.

Megindultak és a leánykollégium irányába fordultak. Lépten-nyomon pusztulást, pusztítást láttak.

Budapest suttogott. Mindegy volt, hogy ki, kicsoda, honnan jött, aki az utcára bátorkodott, hírt várt, vagy továbbított, bizonyosságot a harcokról, és egy békés, újjáépülő városról. Leginkább a kapualjakban suttozták el, hogy harcolnak a Corvin közben, még tartják magukat, óriási a szovjet túlerő, a gyalogság házról házra foglalja el az Üllői utat, nem is idekészültek, hanem a Szezei csatornához, új világháborúra, mindenkit azonnal lelőnek, akit elfognak, és fegyvert találnak nála. Korábban a foglyul ejtett orosz katonákat a Corvin mozi mellett lőtték tarkón a pesti srácok, most fordult a kocka, egyik forradalmáron átgázolt a tank, pedig a Corvin köziek tegnap majd minden ávóst elengedtek. Egyik forradalmárnak kilőtték a szemét az oroszok. Rengeteg a Corvin köziek halottja, korábban Maléter Pál lövette őket, most az orosz gyalogság szorítja ki a harcolókat, házról-házra tart az öldöklés, mindig az oroszok támadnak, a srácok csak védekezhetnek, gyatra a felszerelésük, sokan szétspricceltek, kitől várhatnának segítséget. A Széna tériek sem adták meg magukat, bár október huszonnyolcadika után az egyetemisták távoztak közülük.

Maléter miniszter és katonatársai a Kilián laktanyában vacsoráztak, mielőtt a tököli tárgyalásra elindultak november harmadikán este. Arról beszélgettek, hogy az oroszok milyen feltételekkel vonuljanak ki, miközben már befelé se jöttek, mert előzőnlőtték az elárult országot, háromszoros gyűrűt vontak Budapest köré, a nemzetközi kommunizmus, a lakáj országok vezetői, az apró és tar fejű Hruscsov tárgyalásai nyomán. Akkor este némi pátosszal azt mondta Maléter miniszter, hogy soha életében oroszokra nem lőtt, velük harcolt partizánként, most ellenük, akárcsak Nagy Imre. Ludovikásból partizán, Honvédelmi Miniszterből meg ellenség. Miközben a laktanya sarkát már mintha leborotválták volna tetőtől talpig, az orosz bombák mély, sötét sebet hasítottak az ablakok között. A kaszárnya előtt napokig romhalmaz, szétégett orosz tankok roncsai borították az Üllői utat, körülöttük elszenesedett, felismer-

hetetlen halottak. A kaszárnyába szorultak a pincében berendezett szálláson aludtak, de leginkább álmatlanul töltötték az éjszakákat.

Az oroszok meghálálták alaposan a magyar miniszter bizalmát, és közreműködését, Tökölön elfogták a kormány delegációt. A magas, kemény kiállású tiszt dehogy gondolta akkor, hogy éppen azok árulják el, és viszik bitó alá, akikben megbízott, akikkel együtt működött, és véget ér a kényszerű libikóka. Nagy Imre katonája maradt mindhalálig. Arra sem gondolhatott, hogy jóval később, évtizedek múlva éppen Tökölön, a volt szovjet laktanya előtt egy kopjafát állítanak a hősi harcokra emlékezve, a népfelkelés, a ki sem bontakozhatott forradalom és szabadságharc napjaiban gyertyák égnek ott, mindig friss virág, koszorú lesz Maléter emlékére. Azt sem gondolhatta, hogy a Corvin köziek soha sem bocsájtják meg az ellenük irányuló akcióit. Hiszen elárulta őket, vérfürdőt rendezett az utcai harcosok között. Ha nem kötik fel Kádárék, akkor a Corvin köziek leszámoltak volna vele, harsogta Pongrátz Gergely.

Annyi már a sír a város közepén, hogy közlekedni sem lehet, a fából ácsolt fakereszteken kiskorú gyerekek neve és életkoruk olvasható. A hit és a remény országában, aki látta Budapestet porrá löve, templomát lerombolva, mocsokban és vérben, az eszmélni kezdett, elborzadt a romoktól, meg a temetetlen halottaktól. És nem felejtett. Nem tudott felejteni. Ilyen volt a bolsevik gyarmattartó világhatalom inváziója.

A katonaszökevény fiú, aki még nem számolt le mindennel, alapjában nagyon gyáva és málé volt, de nem megalkuvó, nem kaméleon, nem áruló, tudta jól, hogy még nincs vége a borzalomnak, újabbak következnek. Ennyi ártatlanul kiontott drága vér az égre kiált, és a döbbenet, hogy sehol sincs segítség, sehonnan sem érkezik még fegyver sem, pedig napokkal előbb telekürtölte Európa, hogy a hős magyar szabadságharcosokat megsegíti. A Szabad Európa Rádió habzó szájával ordított; még a spanyoloktól is jönnek katonák, Franco csapatokat küld, már tizenötezen jelentkeztek az önkéntes spanyol légióba, Czilchert Aurél, magyar királyi tüzérfőhadnagy szervezi a kint élő magyar tiszteket. Franco tábornok felhívására a spanyol tisztek közül tizenháromezren jelentkeztek, maga a hadügyminiszter is lemondott beosztásáról, hogy a légió élére álljon, páncélelhárító rakétákat akartak magyar földre küldeni. Az energiagránátot kézfegyverből ki lehetett löni, bíztak abban, hogy a harcok tovább tartanak, nagyobb és szervezettebb a szabadságharc, katonai parancsnokai vannak, de Márton András hiába küldött népes katonatiszti csoportot a Corvin közbe a tűzszünet után, hogy fegyverforgatásra tanítsa a fiatalokat, november negyedikére hült helyüket találták. A spanyolországi légió repülőgépeken érkezett volna, müncheni átszállással, ám az utolsó pillanatban közölték velük, hogy ha a spanyol gépek Nyugat-Németországba repülnek, akkor az amerikai támaszpontokról megsemmisítik azokat. Az Egyesült Államok magára hagyta, elárulta a magyar szabadságharcot. Dulles amerikai külügyminiszter Hruscsovnak táviratozott, Eisenhower elnök nevében biztosította a nagy Szovjetuniót, a béketábor fő védelmezőjét, az 1945-ös jaltai megállapodás érvényességéről, mely Európa felosztását szabályozta. Nem volt elég szegény magyaroknak a trianoni megcsonkítás, nemzetgyilkosság, amikor igazságtalanul, felületes nagyhatalmak felületesebb politikusai, de valószínű, hogy tudatos, szabadkőműves politikusai, az ország kétharmadát lemetszették; Erdély, Felvidék, Délvidék, Kárpátalja, Vajdaság idegenek kezére került, lakosságának hetvenkét százalékaival, területének hatvannégy százalékaival. Ismét arcukba rondítottak a nagyhatalmak, Eisenhower táviratot küldött Titónak, hogy nem kíván a kormánya a magyarok belügyeibe beavatkozni. Erre Tito törlesztett, elárulta a magyar forradalmat. Nemzetközi segítség helyett most áldozati bárányokként futkoshattak az árva magyarok a törmelékek, romok között. A hódító hatalom a földdel teszi egyenlővé a várost, aztán sóval hinti be, mint Karthágót a pun háború idején, újra megszállás következik, spiclik és pártlédik, ávosok és pártringyók uralma, szovjet impérium, hiába lesz látható a golyó szaggatta házfalak sokasága, a rommá lőtt épületek vádló csúfossága még évekig, hiába sírnak

az anyák, hiába járnak titokban a jeltelen parcellákhoz, a megroggyant sírkeresztekhez. Azt is megélhetik, hogy a generális hatalmas acélszobrát újra felállítják a Csizma téren, a kopasz szabadkőműves, szifiliszben mebuggyant Lenin ismét divatba jön, felvirágzik a hármas jelszó: Lenin élt, Lenin él, Lenin élni fog, gomba módra szaporodnak szobrai, amíg a grúz mészáros, megtébolyult Sztálin Jóska sorsa is beteljesedik. A bolsevik párt vörös történetét tanítják altatódalok helyett, átmossák az egész nép agyát, mert ez fasiszta ellenforradalom, nem népfelkelés, nem népharag, nem forradalom, és nem szabadságharc, mert azt a bolsevik párt történetének ismerete nélkül, a magyar kommunisták vezetése nélkül ebben az országban, az egész szocialista béketáborban, lehetetlen kirobbantani, előbb a vörös pecsétet kell a birodalom uraitól megszerezni.

Ki tudja, hogy mikor, hogyan heveri ki ezt a traumát az ország? Lesznek-e még boldog és ártatlan fiatalok, akik vérüket adják a szabadságért, vagy mindörökre lemondanak a nagy ábrándról, a drága csodáról, mindenki szolgál maradt, mert lakájként élni, bennszülött négerenként nem is olyan szerencsétlen dolog, főleg, ha megfizetik, jobb az, mint idő előtt a fűbe harapni. Lesznek-e még fiatalok, akiknek azt jelenti a szabadság, a haza, mint a pesti srácoknak, hogy Nagy Imre hívószavára az orosz tankok elé feküdtek, vérükkel váltva meg a szabadság szent eszméjét?

Lehet-e vérből, könnyből, sok ezernyi sírkeresztből, sunyi árulásokból hitet és reményt építeni? A halott mellett kivirágzik-e az élet? A magyar népnek az a múltja, talán a jövője is, hogy minden forradalmat és minden szabadságharcot elbukjon, és elsorvassza, eleméssze önmagát?

Gulyás Bözsi kedvenc fia igazán megrettent, mert valahányszor eszébe jutottak a Rózsák terénél látott felismerhetetlen húscsafatok, az Üllői úton szétlapított tetem, a Honvédelmi Minisztériumnál látott lyukas hátú fiú groteszk merevsége, annyiszor támadt hányingere, határozottan tudta, hogy harcolni fog, ellenáll, őt ugyan meg nem törik, még kínzásokkal sem, gyávább nem lehet másoknál, nem felejtí el ezeket a képeket, ameddig csak él, és emlékezik. Nem a versfaragás az igazi bátorság, hanem az, ha a pesti utcán harcol, és kiömlik a vére.

Csak hogy ez nem harc, nem hősiesség, ez barbár mészárlás a javából, pusztító háború, a szovjet világhorda tobzódása, olyan, mintha gépfegyveres vadászok sorozatokat küldenének a jégre vitt nyuszira, a tömeggyilkosoknak izgalmas gyakorlat, még élvezik is, tankokkal szétlövik a várost, összelopkodják, amit csak elérnek, a romhalmaz tetején pedig újra kitűzik az ötágú vörös csillagot. Ismerős kép a történelemből, meg a filmhíradókból, ahogy elfoglalják a legyőzött városokat.

Maroknyi magyar meg furkósbottal hadonászik ellenük, nem számít már az áldozat, hogy halottak mindenütt, halottak és temetetlen halottak megszámlálhatatlanul a pesti utcákon. A Corvin közbe kellene eljutniuk, de ott sem tarthatják már magukat sokáig, két ágyújuk van csupán, benzines palackokkal nem lehet a világ egyik legerősebb hadseregét megállítani, csak félrevezetni, időt húzni, felbőszíteni, megfélemlíteni, hogy még szomjasabb és vérszopóbb legyen, átgázoljon lányokon, asszonyokon, a legyőzötteken.

Jaj a legyőzötteknek! Jaj szegény Magyarországnak!

A hatalom, a fegyver mindig erősebb erkölcsnél, bármilyen igazságnál, hiszen az szabja meg a hitet, a játékszabályt, még ha csak ideiglenesen is. Lesz-e erre a vérontásra megbocsátás? Elfelejtik-e, hogy legszebb szabadságharcaikat mindig ruszki csizmák taposták el?

A katonaszökevény megborzongott.

„A felkelők se tudták, hogy halál vár rájuk. Senki sem akart itt meghalni. Értették a lényegét, vagy csak egyedüli, halálos kalandnak fogták fel? Az ablakok mögül benzines palackokat dobálni a tankra, az eltörött üvegből becsurog a motorházba, tűzijátékként robban fel a vasszőrnyeteg, összeroskad, mint kivénhedt múmia. A fáklyaként égő idegen katonák menekülnének a tetőn át, mentenék az életüket, de golyózápor kaszálja le őket, vérfagyasztó véres küzdelem ez, mert az ablakokra meg más tankokból tüzelnek, meg más ablakok mögé húzódott ávósok. Belső remegés kerít hatalmába, kínzó vágyakozás, hogy részese lehess ennek az emberi, haláli próbának, a Te kezdetől haljon meg az ellenség, elismeréssel tekintsenek Rád társaid, hőssé, bátorrá lenni, ha csak egy pillanatra is, pedig az életnek nincs értelme, meg ereje ebben a harcban, halottá válni sem, hősként henevegni sem; én lőttem ki a tankot, én engedtem el a sorozatot, mámoros, hátborzongató érzéssel elfeledkezni a félelemről, mert kilőnek még a függöny mögül is, itt csak a gyilkoló szerszámoknak van értelme, meg a rád zuhanó félelemnek, mert amíg félsz, addig élsz -, gondolta megrendülten Szívem honvéd. - Meddig lehet félelemben, és terrorban élni? A szabadságnak önpusztítás az ára? És mit ér a szent szabadság, ha már nem leszel, vagy majd éhen pusztulsz?”

- Elméláztál -, szólt egyetemista társa, aki vele együtt éppen a pesti utcán szerzett tapasztalatokat a legújabb kori magyar valóságról. Nem hitte, hogy erről örökre hallgatni fog, mert hazugságban kell élnie, hazudni éjjel, hazudni nappal, hazudni gondolataiban, mert a hazugság az élet tartozéka, tápláló forrása lesz ismét. Ellenforradalomnak hazudni a legtisztább forradalmat, hőzöngő jampecek, huligánok, a reakció uszályába került, megtévedt fiatalok, a börtönökből kiszabadult köztörvényes gazemberek, Nyugatról beszivárgott banditák, bűnözők, a klerikális reakció elszigetelt akcióinak feltüntetni a népakaratot, népfelkelést és a szabadságharcot.

- Siratom a halottakat - mondta patetikusan a katonaköltő.

- Csak bennünket ki ne lyukasszanak!

- Kapunk egy fakeresztet; név, élt huszonkét évet, szabadsághős, vagy forradalmár, vagy fordítva, vagy egyszerre mindkettő, de nem változtat azon, hogy alulról szagoljuk az ibolyát.

- Választhatok?

- Arra már nincs idő.

- Miért?

- Statárium van, gyülekezési és kijárási tilalom, akit elkapnak, azt helyben felkoncolják.

- Gyerünk a lányok szoknyája mellé.

A romhalmaz Rákóczi úton surrantak. A Corvin köz felől lövöldözés hallatszott. A Lenin körút sarkán álldogáló páncélos arra indult. Akkor szerencsésen átfutottak a Nemzeti Színháznál, s a Stáhly utcában, a Corvin áruház és a Rókus kórház mögött közelítették meg a leánykollégiumot.

„Az utcákat is megölik - gondolta tovább az űzött fiú -, nem hallatszik már; Vesszen Gerő, ruszlik haza, azt kérdezik Pesten-Budán, hová lett a magyar urán? Üres szoba, korgó gyomor, ledőlt már a Sztálin szobor”. A képek égetésének sincs semmi nyoma, a méltóságteljes, kokárdás és lázas felvonulásnak sem, csak a sebesültek, meg a kósza hírek szaporodnak, de azok mindig igazak, úgy tűnik, az egyetemisták mindent tudnak, legalábbis mindeddig tudtak, mert mindenütt jártak. Úgy érezte, hogy nagy, meleg, őszinte családba tartozik, ahol a kenyeret megosztják egymással. A forradalom követeléseivel maradéktalanul egyetértett, mint azok, akik a Parlament előtti téren gyülekeztek, olyan sűrű tömeget alkotva, hogy tűt sem

lehetett volna leejteni, a Kossuth tér megtelt, ennyi embert nem láttak még soha, zászlók lobogtak, a magyar népköztársaság zászlajának közepéből kivágták a Rákosi-féle címert, így lett lyukas zászló, de Szűz Mária zászlók is lobogtak, több tábla ilyen-olyan felirattal:

- Nagy Imrét a vezetésbe! Lengyel-magyar barátságot! Lengyel-magyar egyet akar!

Kezdték az óriási képeket égetni, melyeket a nagy parádén, a május elsejei felvonulásokon kötelezően hordoztak, először Rákosi Mátyás képe fogott lángot, aztán Gerő, a barcelonai hóhér és hídverő, Hegedűs, a miniszterelnök, Révai, az ideológus, Enver Hodzsa, Togliatti, Mao Ce Tung, Kim Ír Szen, Duclos, Georgiu Dej, Tito, a nemzetközi proletariátus legjobbjai és hóhérai égtek, mint a rongy. Elküldtek Nagy Imréért, hogy beszéljen. Erdei Ferencet kifütyülték. A korábbi és későbbi miniszterelnök kisvártatva beszédet mondott. Akkor még nem sejtették, hogy ez bizony feltartóztathatatlan forradalom.

Október huszonharmadikán a sokszor megalázott Nagy Imre odahaza, az Orsó utcában tartózkodott. Előtte lévő este érkezett meg a badacsonyi szüretéről. A szemközt lévő épületből ávósok figyelték. Többen megfordultak nála baráti köréből, az írók is felkeresték; a csizmás, bajszos Veres Péter, az áruló Déry Tibor. A Parlament előtti sötétbe borult Kossuth téren százazrek tüntettek. Dörömböltek a kapun, Nagy Imrét követelték. Két embert beengedtek az épületbe, az egyikőjük Pongrátz Ernő volt. Az emeleten többen várták őket, Erdei Ferenc, miniszterelnök-helyettes megkérdezte:

- Mit akartok?

- Három kívánságunk van -, sorolta a Pongrátz fiú. - Gyűjtsák meg a villanyt a Kossuth téren és világítsák meg az Országház épületét. Tegyenek ki nemzeti színű magyar zászlót, de ne kommunista címerrel, és Imre bácsi szóljon hozzánk! Benne bízunk.

Így történt.

Nagy Imre se született forradalmárnak, se nemzeti kommunistának, első miniszterelnökségekor a szovjet birodalom fővárosában nevezték ki, majd később szentesítették idehaza, de reformokat hirdetett, útilaput kötött az ávósok talpa alá, ember tudott maradni az embertelenségben, érezte és szerette a népet. Később érkezett a Parlamentbe, a Központi Bizottság engedélyével. Közben a tömeg skandálta:

- Gerő Ernő gyere ki, ég a házad ideki! Vesszen Gerő! Hazudott már eleget!

Nagy Imre az Országház ablakába állt, miközben beszélt, ketten a lábát fogták, hogy ki ne zuhanjon, zseblámpával az arcába világítottak, hogy felismerje sötétben a tömeg, amelyik igen felfokozottan, órákig várakozott.

A fejvesztett kapkodásban Nagy Imre eltévesztette a házszámot, mert így kezdte:

- Tisztelt Elvtársak!

- Nem vagyunk mi elvtársak! - hurrogtá a tömeg.

- Nekem szól ez a lehurrogás?

- Nem, nem - zúgta félelmetesen a nép.

- Magyar testvéreim! - ennek ellenére a beszédét minduntalan hatalmas tiltakozó moraj szakította félbe.

- Vagy meghallgatnak, vagy abbahagyom a beszédet! - melyet így fejezett be: - Bízunk a jövőben, abban az erőben és igyekezetben, amelyek eltöltene engem is, amely alapja kell, hogy legyen jövőnk, a szocialista demokratizmus kibontakozásának! Ismételten hangsú-

lyozom: a józanságra mindennél nagyobb szükség van. Most pedig énekeljük el a Himnuszt. Szép hangján rázendített.

Rövid beszédét csak az első sorokban hallották, mert hangosítás nem volt. És nem elégítette ki a sokaságot. A tömeg dehogy hazatartott, a Sztálin szobor ledöntéséhez igyekezett, és a Rádióhoz, hogy beolvassák a követeléseiket. A forradalomba szaladtak.

Szívem Imre és társa - miközben mindez végig villant a katona eszén -, a leánykollégium hátsó bejáratánál baj nélkül besurrant. A hírek változatlanul szállingóztak, ezer apró patakként csordogáltak, megfeythetetlen rejtélyként takarták el a forrásukat. Alig melegedtek meg a hálósobában, már futott a fájó üzenet, a Corvin köziek feladják az állásaikat, házról-házra tevődik át a harc, pár csoport maradt még a házakban, az ablakok mögött, a házfalak mögött, de őket is kifüstölik hamar. Nagy Imre a Jugoszláv Nagykövetségre távozott tárgyalni, a ruszki kegyelmet nem ismernek, akit elkapnak fegyverrel a kezében, azt helyben felkoncolják, a Kramolin lakásban már senki sincs, amelyik a forradalom idején a Corvin köziek gócpontja volt, Pongráz Gergelyt leginkább ott látták a barátnőjével együtt, ritkán jött le az emeletről, a parancsnoki lakás ajtaját betették és kulcsra zárták.

„Micsoda forradalom ez - gondolta Szívem Imi szomorúan -, pár napja még a világ vele volt, most meg úgy hallgat, mint aki betojt, de jó bűdöset, és lelkiismeret-furdalás gyötri, ha a világnak van egyáltalán olyan kelléke, és valóban tudja, micsoda mészárlás, tömegirtás történt ebben a tenyérnyi országban. És mit ér a lelkiismeret? Attól kevesebb tankot küldenek ellenünk? A sarló és kalapács helyébe Kossuth címer kerül? Kivonulnak az oroszok? Amikor már tülekednek a hirtelen harcosok, a bosszúállók, a törlesztők, a ragacos kezűek, a báva nemzetköziség felkent lovagjai, és máról holnapra megsokasodnak, hogy elvett játékszerüket, a hatalmat visszaszerezzék. Nem választásra várnak, hanem puskaropogásra.

Bennünket meg falhoz állítanak. Ilyen a formám, akkor leszek forradalmár, amikor már megkezdődött a hajtóvadászat, a bosszúhadjárat. Mit keresek köztük egyáltalán? Amit főztek, egyék is meg. Aki csak teheti, az egérlyukba bújik, vagy gyertyát égetnek emlékére az utcákon, ha sír nincs, ha fakesztről sem jutott elég, akkor az üzletek lehúzott redőnyei előtt.”

Hová tűnt a Bródy Sándor utcai Rádió épületének szétlőtt homlokzatáról a kifeszített fehér vászon? Arra azt írták némi iróniával: Szabad Magyar Rádió. Október harmincadikán ismerte be önkritikát gyakorolva Háty Gyula és az áruló Tóbiás Áron: „Hazudtunk reggel, hazudtunk nappal, hazudtunk minden hullámhosszon.”

Két nappal korábban még vitázott a Győri Nemzeti Tanács és a Nagy Imre kormány, mert a Kossuth Rádió ellenforradalmi, fasiszta lázadásról beszélt. A Szabad Győr Rádiója többször ismételte, ne hallgassák a Kossuth Rádiót, mert nem mond igazat. A győriek október végére ellenkormány alakítását tervezték.

Megjelentek a felhívások, röplapok.

„Győr-Sopron!

A Budapesti Forradalmi Ifjúság veletek van!

Sztrájkot és harcot hirdetünk!

Amíg a szovjet csapatok itt vannak, tart a szabadságharc és a SZTRÁJK!

Harc a teljes függetlenségig!”

„Magyar katonák, testvéreink!

Az egész magyar nép megmozdult, hogy követeléseit tettekkel igazolva harcoljon ősi jogáért, a szabadságért!

Ez a harc minden igaz magyar ember harca, így a Tiétek is, hisz ti a nép fiai vagytok. Magyarok vagytok. Álljatok a nép oldalára! Ne lőjeteك fegyvertelen honfitársaitokra! A küzdelem közvetlen és legfőbb célját röviden három pontban foglaljuk össze:

1. A szovjet csapatok azonnali kivonása Magyarország területéről.
2. Az ÁVH felszámolása.
3. Teljesen a nép oldalán álló kormányt, szabad választásokat.

Ezekért folyik Pesten a hősök vére, és ha kell, melljük állva mi is életünket adjuk a kitűzött célokért. Felszólítunk benneteket, hogy a katonaság működjön együtt a polgári őrséggel.

Bajtársak!

Legyetek a nép bajában társak, ne pedig ellenségek!

Maradjatok meg igazi magyaroknak, hisz főleg rajtatok múlik, hogy az igazság elbukik-e, vagy győzedelmeskedni fog.

Bízunk bennetek!

Ne csak jelszó legyen, hanem most váljék igazán valósággá az, hogy a néppel tűzön vízen át! Győr város Nemzeti Tanácsa”

„Tartsatok ki mindaddig, amíg az utolsó szovjet páncélos elhagyja szeretett hazánkat.

Az átöltözött ávósokat tartsátok szemmel!

Szabad hazánkban szabad választásokat követelünk!

1956. október 30.

A Budapesti Forradalmi Ifjúság.”

„Forradalmi Orvosegyetem, a budapesti Orvostudományi Egyetem hallgatóinak és dolgozóinak lapja.

Budapest, 1956. november 3.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy drága barátaink KOVÁCS FERENC tanársegéd, PUSKÁS SÁNDOR orvostanhallgató (V. évf.), NAGY GYÖRGY orvostanhallgató (IV. évf.) a gyilkos önkény áldozataként mártírhalt szenvedett. Emléküket szívünkben őrizzük és fogadjuk, hogy a harcot, amelynek életük áldozatul esett, tovább folytatjuk.

ORVOSEGYETEM Forradalmi Bizottsága”.

Lövések nyomai látszottak a pesti házak falán. Hová tűnt a sok felvonuló fiatal, a kokárdás lelkesedés? A legbátrabbak fakeresztet kaptak, tele a város vele, minden lépésre jut egy sírkereszt, ha azonosították az áldozatot, még a nevét is felírták, meg hogy szabadsághős, de néha csak annyit; - pro pátria.

Haza-e a leánykollégium, amelyet bármelyik percben szétlőhetnek, mint végig a Rákóczi utat? Néhány szobában húzódtak össze, mint riadt tyúkok és megtépázott kakasok a pusztító vihar után, a sötét, hideg hálókat sem fűtötték, nem használták, lapultak, mint kaka a fűben. A falak összerendeztek, ha eldübörgött egy-egy nehéz páncélos előttük. Szabad préda lett az ország. Nem kiabálta már senki, hogy ruszkik haza, a benzines palackokat sem dobálták már az ablakokból, félt, reszketett megint a nép, bujdosott önmaga előtt, a saját temetésére készülődött. A Ménesi úti kollégisták újságolták, hogy a kiskunmajsai lövészezred, Hodosán Imre ezredes két zászlóalját felrendelték, és a kilencedik kerületben a foglyul ejtett felkelőket a helyszínen agyonlőtték. Magyar a magyart, magyar parancsra.

A Móricz Zsigmond körtéren véres csata dúlt. November negyedikén a külvárosból ágyúzás hallatszott, a Duna túl partjáról, Soroksáron, Kispesten komoly ellenállás bontakozott ki. Az egyetemisták és felkelők rengeteg muníciót hordtak a Móricz Zsigmond körtérre, a géppuskafészeket megerősítették, a házak ablakai mögött, s kapualjakban foglaltak tüzelőállást. A haza fontosabb volt, mint az élet. Délután csörömpölt be az első tank, minden kapualjból, ablakból lőtték, a Bartók Mozi előtt három-négy tank füstölt. Véres harc kezdődött, rengeteg halottal. A házakat körbevették a tankok, rengeteg fiataalt foglyul ejtettek és deportálták őket válogatás nélkül.

Véres várossá, vörös vágóhíddá vált Budapest. Halott várossá. A kórházak zsúfolásig megteltek, mindenütt sebesültek nyöszörögtek és operációra vártak. Dr. Radó György, a Honvéd Kórház parancsnoka megengedte, hogy dr. Iván László főorvos összegyűjtesse a lőtt sebből vérző felkelőket, más kórházakból hozzájuk szállíttatta, mert már a pufajkások is vadásztak rájuk, s nem merő szeretetből. A halottak csendben várakoztak. A Baross utca környékét tetemek borították, az egész város temetővé változott. A Harminckettesek terén a virágágyásba temették a halottakat.

Miért nem lövik a leánykollégiumot? Másra tartogatják? Mire? Végig kefélik majd a szép lánykákat? Beépített fruskák, fakabátos fiúk vannak közöttük? Az ASTORIA Szállodára sem tüzelnek. Ott kik dekkolnak? A törékeny, börtönöket és Recsket megjárt pincemesterük, a korábbi vezérezredes Kéri Kálmán tökéletes orosz nyelvtudásának köszönhetően, melyet a szovjet börtönökben csiszolgathatott, megkímélték az épületet, nem fosztották ki a raktárakat, nem engedték le torkukon az italokat, abban a fontos gócpontban nem lőttek mindent halomra, de a hatalmas, CCCP feliratú acélszörny nem mozdult el az útkereszteződésből. A pincemester jutalmul mehetett hetedszer a börtönbe. A Kádár diktatúra gavallér módján fizetett.

Mit szólna a D-tiszt, ha látná, hogy a versfaragó és katonai elhárításra jelölt harcos felcsapott forradalmárnak? Micsoda világ? Senki sem látja, hogy Dávid parittyá nélkül küzd a Góliáttal, vagy éppen jól látják, és ezért nem mozdulnak? Harcoljon csak más, mindig más, ez a birka nép meg arra termett, hogy vérét ontsa a szabadságért, mások szabadságáért és vagyonáért. Hanyadszorra már? Csakhogy mit ér az önfeláldozás, a maréknyi, maradék ország hősködése? Nem folyt elég vér? A vérből sosem elég?

- Gyere csak - fogta meg Kovács Teréz egyetemista leányzó a mély lelkiületű katona fehér köpenyét -, mondok valamit, amit még a bűdös életben nem hallottál.

- Ugyan micsodát?

- Amit meg kell írnod az újságba - húzta félre, hogy a többiek ne hallják!

- Fontos?

- A legfontosabb. Ismered a Móricz Zsigmond Körteret?

- Ahol a Himfy lépcsősoron megyünk fel a Ménesi úti kollégiumba.

- Tudod-e, hogy hol volt a géppuskás harcálláspont, mielőtt az oroszok szét nem lőtték?

- A sarkon. Az emeletes háztömb előtt.

- A Móricz Zsigmond Körtér és a Bartók Béla út hatvan szám alatti sarkon. A lakók leginkább a légoltalmi pincében reszkettek. Ennek vaslemez ajtaja a térre nézett. Esténként több százan gyűltek össze, felnőttek, gyerekek, forradalmárok, foltos múltúak, s öregek, várták a vész elmúlását, a véres leszámolás kifulladását. Tegnap este rájuk rúgták a pince vaslemez ajtaját a leszámoló pufajkások. Állig felfegyverkezve, magabiztosan, a győztesek fölényével néztek szembe a pincében reszketőkkel.

- Munkára viszünk embereket! - kiáltotta egyikük.

- Ilyenkor? - morogta Egri Albert, s karjába kapta két kisgyerekét. Abban bízott, hogy nem viszik el a kicsik láttán. Tévedett. Egy atamán sapkájú, közepén nagy vörös csillaggal, derékszíján gránátokkal körberakott férfi lépkedett le a pincébe. A kisfiút lelőtték Egri kezéből, a kislányt leemelték és tuszkolták felfelé a lépcsőkön, utána pedig a Láng gépgyári munkásokat; Tomacsek Istvánt, Hurja Istvánt, és Egri Albertet is. Szerepeltek a halállistán. Az öt kiválasztott tudta, hogy vége van, egy percig sem reménykedett. A légó pincéből kilépve azonnal menekülni próbáltak, több irányba futottak, egyikük egy ruházati bolt kirakatát betörve a bolton át menekült, de bent égett a kirakatban. Egri Albert egy végtelennek tűnő golyózápor áldozata lett, még a feje is leszakadt. A halottkém boncoláskor a kétszázadik golyó után már nem számolta tovább a lyukakat. A harmadik munkás egy udvari ajtón át próbált elmenekülni, ott kapta a halálos sorozatot. Kettő pedig a téren. Reggel a vértől ázott testeket lepedőkbe csavarva az udvaron kaparták el. Fiatalok voltak, ketten huszonnyolc évesek, az idősebb ötven éves.

- Ez igaz? - maradt tátva Szívem szája. - Vagy csak kitaláltad, hogy engem etess?

- Van rá tanú. Megírod?

- Meg.

- Akkor most mutatok valamit.

A harmadik emeletre osontak, ahol a sötét folyosó végén üvegfal nézett az ASTORIA-ra, és az útkereszteződésre. A szemben lévő hatalmas, elegáns sarki fehérnemű áruházat kilótték az oroszok, a fölötte lévő emeleti lakások régen üresek voltak, vagy korábban kilótták, onnan dobta le kézigránátját Szívem katonaszökevény. A tank napok óta ott rostokolt.

„Mit akar még? - tűnődött a vékonydongájú fiú -, ugyan mit mutatna? Láttam közről ezt a monstrumot, és erősebbnek bizonyult nálam. Elég megemésztetem az előbb mondottakat, hogyan írjak majd azokról?”

Az egyetemisták a falhoz guggolva, szó nélkül figyeltek és lapítottak, tudták jól, ha észreveszik őket, azonnal tüzelni fognak, menthetetlenül odapörkölnék, az egész leánykollégium veszélybe kerül, szaporodnak a halottak, a gyönyörű magyar lányokra rászabadul az ázsiai, vadkeleti horda, várakoztak hát visszafojtott lélegzettel, belső izgalommal, még beszélni sem mertek. Aránylag biztonságban érezték magukat, már ha háborúban biztonságról beszélhetni. Akkor egyszerre a tank teteje felnyílt, fejét kidugta a mongol kiskatona, a sötét, kihalt, kivégzett utcákban senkit, semmit sem láthatott, kimászott a vasszörnyetegre, leugrott az út közepére, onnan lopózva szaladt a sarki, kilótt fehérnemű üzletbe, kis idő múlva dobozokkal tért vissza. A háta meghajlott az igyekezetben, fegyvertelenül félt is, de feladogatta harcos-társainak a zsákmányt, és visszafordult. A szabadkőműves Sztálin elvtárs fia nemcsak magyar vérrel táplálkoztak.

Az idegen harcos néhányszor még megtette az utat. Szívem Imi a pisztolyához kapott.

- A pállott seggű jó anyádat -, morogta dühösen -, most könnyen elkaphatnálak -, de elszégyellte magát a lány előtt.

- Ezért jöttek, nem a szabadságot hozták, hanem elviszik, meg minden mást, ami mozdítható.

- Gyilkosok.

- Sok filmet láttam, sok könyvet olvastam - mondta Kovács Teréz szép leányzó, az Egyetemi Forradalmi Bizottság üléseinek jegyzőkönyv vezetője, és belelovalta magát a suttogó monológba -, de ez hátborzongató. A tulajdon két szemeddel látod, hogy rombolnak, fosztogatnak, ölnek, közben meg semmit sem tehetünk ellenük, ölbe tett kézzel nézzük az egészet. Miket magoltattak velünk? Dicsőséges, legyőzhetetlen szovjet hadsereg, örök barátunk, felszabadítottak bennünket, közösen építjük az új világot, a békétábort, ahol nincs kizsákmányolás, elnyomás, a szocializmus a létező leghumánusabb rendszer, ahol minden ember dolgozhat, tanulhat, ahol mindenki egyenlő elvtárs, nincs lopás és hazudozás, ez magasabb erkölcsű társadalom a rothadó, döglődő kapitalizmusnál, ahol ember embernek a farkasa. Sehol sincs ilyen olcsó élelmiszer a világon, mert a kollektív tulajdon szent és sérthetetlen, a hibákat meg kijavítjuk elvtársak, építő kritikát gyakorlunk, így épül az emberarcú szocializmus, majd a fejlettebb szocializmus, a kommunizmus, ahol már csak tejben-vajban kell fürdeni, mindenki az igényei szerint fogyaszt a javakból.

- Szemináriumi szöveg. Szemfényvesztés volt itt minden! Vaknak, süketnek, némának, bolondnak néztek bennünket - tromfolt a fiú.

- Égig érő hálát vártak, hogy megaláztak, kifosztottak bennünket, elvittek a lágerekbe, a gulágokra, a sóbányákba, Szibériába, hogy a jóvátételt ledolgozzuk, amit ugyan soha sem lehetett törleszteni, mert évről-évre szaporodott, terjedelmesebbé vált, mint a diktatúra és az önkény.

- Kilóg a lóláb, mert ha ez emberarcú szocializmus, akkor milyen a másik, amelyiknek még arca sincs? - suttogta Szívem.

- Elhittem ezeket a dőreségeket - morgolódott csendesedve az egyetemista leány -, a forradalmi bizottságban döbbsentem rá az aljas átverésre.

- Hazánk nem rés, hanem bástya a béke frontján, ordították a szemináriumon a sereg kedvenc jelszavát.

- Csak azt?

- A dolgozó népet szolgálom. Legyőzzük az imperialistákat!

- Tudsz még egyet?

- A nemzetközi proletariátus győzelmével a világ munkássága egyesül.

- Az ám, de mikor?

- Én menteném már az irhámát, de közlekedés nincsen. Ezt pedig már nem veszi be a gyomrom.

- Legalább a mundértól szabadulj, mert ha elkapnak, alulról szagolod az ibolyát.

- Tudom, de nincs civil ruhám, töletek mégsem kérhetek. Női cuccban szolgáljam a forradalmat?

- Szerezned kell, ha törik, ha szakad, az életed múlik ezen.

Visszamentek a hálósobába. A széles folyosón szekrények sorakoztak, azok tetején bőröndök, kosarak, kaskák, különböző holmikkal. A kiskatona korábban az egyikbe dugta dobtáras géppisztolyát, és vastag pufajkáját. Most a fehér, orvosi köpeny alól levetette katonai zubbonyát, két kézigránátját belecsavarta, s a kosárba gyűrte. Kicsit ugyan fázott, de intett Szakáll Antinak:

- Vigyük innét, mert csak bajt és frászt hoz ránk!

A hátsó udvarra tették, ahová bárki bejárhatott az utcáról, meg a Természettudományi Intézetből. Ott minden fajta limlom összegyűlt, fegyverek is, mert a tárva-nyitva hagyott kapun vihetett és hozhatott a járőkelő, amit akart.

A hűvös novemberi estén Szívem Imi reszketett, mire Kovács Terézék kerítettek vastag pulóvert, ami ugyan lötyögött rajta, nem egy szívrabló látványát keltette, de melegített a fehér köpeny alatt. Már csak a katonacsizmától, katonanadrágtól kellett megszabadulnia. Újabb és újabb hírek érkeztek a városból, több egyetemista fiú szívärgott a lánykollégiumba; a Corvin köz tartja még mindig magát, bár páncélaútjuk, melyet Farkas József vezetett, golyószórósa pedig Rusz Károly volt, már nem kóborolt az utcákban, sok százan disszidáltak, több csoportra bomlottak a pesti srácok, Budán szólnak még a fegyverek, ha külföldről segítséget kapna a forradalom, talán megőrizhetné vívmányait, és a Széna tériek sem véreznének hiába. Az Ecseri téri vagány, Jancsovic János csapatát is szétlőtték a Nagykőrösi úton, a szovjetek mindenén átgázoltak és visszafoglalták a kiscesti tanácsházát, a rendőrkapitányságot, és a fontosabb épületeket.

A hálósobában érett lány, Balogh Évi mosakodott. Félmeztelenül. Gyönyörű, telt mellei himbálózta a mozdulatoktól, ahogy a lavór fölé hajolt, a gázrezsón melegített vízzel mosta magát, majd törülközőt terített derekára és fekete öle elé, ahogy lejjebb ért a tisztálkodásban. Nem szégyenkezett. Igazi testvérként éltek együtt, ismeretlen mámor, a független és semleges Magyarország, egy igazi, boldog haza eszméje fűtötte őket. Minden érkező jó hír szalmaszálat jelentett, hogy még mindig érdemes, még maradt remény.

Pedig már csak a félelem tartotta össze őket.

A szerelmes természetű Szívem Iminek eszébe sem jutott a sex, holott csak a kezét kellett volna kinyújtania, s ágyba feküdnie, de a hősiesség láza elborította az agyát. Hátralévő éveiben mélyen bánta, hogy olyan alamuszian viselkedett, nem szórta szét magát megriadt diáklányok ölében, kicsit feszélyezve is érezte magát annyi okos, szép fruska között. Abban is reménykedett, hogy szép kedvese, Kosztya Lujza egyszer szívére hajol.

Még működött a Róka Rádió, amely a forradalmi ifjúság adója, azon a novemberi estén, Szívem Imi neve napján külföldre sugárzott, az adását Bécs vette is. Mindenki szívéből küldte az üzenetet, minden magyar sóhajtasából:

„A magyar ifjúság utolsó leheletéig harcol a kommunista árulás következtében Magyarországra szabadított oroszok ellen, Magyarország mindenkor a Nyugat védőbástya volt. A helyzet óráról órára súlyosbodik, csak katonai segítség menthet meg bennünket. Az ország egész népe segítséget kér, élelmet és fegyvereket, mert ebből is fogytán vagyunk. Azonnali választ várunk, hogy az ENSZ küldjön mikor érkeznek.”

Hány, meg hány hasonló hír, könyörgés szállt az éter hullámain, de válasz nem érkezett. A világ vak, süket, néma maradt. Hagyták a magyarokat a saját vérükbe fulladni, az orosz önkényuralmat visszaállítani, mintha csak a történelem ismétlődött volna.

Késő este találatot kapott a kollégium melletti Férfi Divat Áruház. Reggel, amikor már a bátrabbak kimerészkedtek az utcákra, egyik alkalmazott kért segítséget a leánykollégium

lakóitól, hogy biztonságos helyre, a hátsó udvarba menekítsék az árukészletet, onnan meg a pincébe. Azonnal megkezdtek a munkát, hordták a szép és értékes árut, igyekeztek, nem is annyira a járókelőktől féltették a holmit, hanem az igazi, mundérba bújtatott tolvajoktól. A szent és tiszta forradalomban senki sem lopott, a Rákóczi úti kitört kirakatokból éjszaka sem vittek el semmit, ha valaki mégis megpróbálta, annak azonnal a kezére vertek, vagy felkoncolták, s az utcasarkokon perselyek sorakoztak, tele papírpénzzel, de az a magyar szabadságharcé volt. Az orosz haramiáktól annál inkább féltették a drága ruhaneműt. Izgatott szóváltás hangzott hirtelen, mert néhány járókelő részolni akart a zsákmányból, azt hitte, hogy eljött már a szabad rablás, a vadkapitalizmus, a parlamenti bohócok ideje, és az egyetemista lányok maguknak dolgoznak. Huzakodtak az üzletben, de a dulakodást kerülendő Szívem Imi pisztolyával a plafonba lőtt, mindnyájan megdermedtek egy pillanatra, és megértették, hogy nem piszkolódhatnak be néhány ruhadarabbal.

A katonaszökevény szinte megdermedt a rémülettől, mert még fel sem ocsúdtak igazán a fegyver dörrenéstől, amikor az ASTORIÁ-nál rostokoló tank rájuk fordította ágyúcsövét, az EMKE irányából pedig gumikerekű, nyitott terepjáró, páncélkoporsó érkezett. A kollégista lányok elismerő pillantásokat küldtek a katonaszökevénynek, amikor a gyors és sokkerekű járgányról sárga arcú tiszt ugrott le, pisztolyát rájuk szegezte, arca elkomorult a látványtól, azt hihette, hogy nagyméretű, csoportos rablás történik, de lehet, hogy a drága zsákmányt sajnálta, mert az orruk előtt elhalásszák. Szívem honvédnek földbe gyökerezett a lába, elsápadt a rémülettől, szíve a torkában kalimpált, foga összekoccant, mert az orosz katona egyre közeledett, úgy érezte, hogy menten összepiszkítja gatyáját, kezében a pisztoly, biztosan a lövés zaja hozta ide ezeket, egy sorozatot rájuk engednek, valamennyien elpusztulnak, főleg ő, fegyverével a kezében. Ez a biztos vég, volt-nincs Szívem Imi, a hős forradalmár, rajta már senki sem segíthet, se külföld, se belföld, megkapja a saját golyóját, talán nem is fáj annyira. Minek hősködött? Ha meg lelövi a tisztet, mindenkinek vége, a gumikerekű terepjáróról lekasabolják őket, volt forradalom, nincs forradalom, ez többé senkit sem érdekel, mert a halottak egyáltalán nem politizálnak, nem pofáznak, és se forradalmat, se ellenforradalmat nem robbantanak ki, a legideálisabb állampolgárok, az örök beleegyezők és örök hallgatók.

Szívem honvéd akkor már nem a szovjet tisztre bámult, alaposan inába szállt a bátorság, bosszúsan meredt a semmibe, sértődötten az egész világra, hogy a történelembe tenyerelt, amelyből most kiiktatják. A legjobb, és valóban a legutolsó pillanatban oroszul szólaltak meg a lányok:

- Nem rablók vagyunk, hanem békés egyetemisták, megkértek arra, hogy segítsük a készlet megmentését, a kollégiumban lakunk -, ahogy beszéltek, közelebb léptek az oroszhoz, ezt a pillanatot használta ki a katonaszökevény Szívem, és pisztolyát a mellette fogason lógó nagykabát zsebébe csúsztatta. Mire a tiszt újra szétnézett, már semmi gyanúsat nem észlelt, nem lépett beljebb az üzletbe, faképnél hagyta őket.

Igazán akkor kezdett félni, amikor elindult a gumikerekű terepjáró, sárgás fogai újra, meg újra összekoccantak. Ha a kirakattól beljebb lép az orosz tiszt, meglátja az ő katonacsizmáját, akkor sincs irgalom, az isten sem menti meg. Az udvarba hordták a rengeteg árut. A bolti eladó nem győzött hálálkodni, s kérte, válasszanak valamit a munka fejében. A kollégista lányok kérésére kiskatonánknak, két télikabátot, öltönyt, egy nadrágot és egy zakót adott. Félelmében és hálálkodásában az egészet adta volna. A fiú merészen felkapott egy cipős dobozt, zoknit hozzá, meg fehér inget. Gazdag lett. Megszabadult a csizmától, a bűdös kapcától, kifakult kincstári nadrágjától, civilbe öltözve valóban egyetemi hallgatónak tetszett. Egyik lánytól sárgásbarna pipát kapott, attól kezdve, bár nem dohányzott soha, elnevezték Pipásnak.

Szégyenlősen egy üres szobában tetőtől-talpig megmosakodott. Az új ruha egészen mássá, magabiztosabbá tette, miközben levetett holmiját eltüntette a hátsó udvaron. Félt, egyre jobban félt az oroszoktól, a pufajkásoktól, mégis, a pisztolyát megkereste az udvaron tárolt drága, elegáns ruhák között, és vastag télikabátjának a zsebébe rejtette. Tetszett neki, hogy egyetlen lövéssel minden vitát, marakodást megoldott, tekintélyt szerzett a lányok előtt, talán még szüksége lehet fegyverre. Óráról-órára magabiztosabbá vált.

Félelme ellenére délelőttönként fehér köpenyében elindult a városba. Látni akart mindent, menteni, ami még a forradalomból megmaradt. A szomorú fejfák szaporodtak; Váradi Huba, élt 15 évet, a másikonál, élt 16 évet, és a koszorúk nem fogytak el, még az olcsó, fakesztek nélküli sírokra is jutott belőlük, néhol lyukas nemzetiszínű zászlót terítettek rájuk, vagy melléjük tűzték a földbe. A zászlóerdők alatt büszkén felvonuló ifjúság után romhalmazzá lőtt házak, törmelék hegyek maradtak. Temetetlen holtak.

„Mikor épül újra az ország? - gondolta lehangolódva -, ha ezt a gyalázatot elkövették ellenünk, akkor ezeknek mindent szabad, nincs törvény, nincs erő, nincs erkölcs, ami gátat szabna. Mindent megtehetnek, mert a világhatalmak becsukták a szemüket. Vagy félnek az oroszoktól? Az emberek majd úgyis felednek, a kiontott magyar vért elmossa az idő? Nincs igazi kormány, nincs igazi irányítás, Kádár János megint elárulta társait, aranykoronáért, hatalomért behívta a szovjet csapatokat. Igazán ki se vonultak, csak taktikáztak a szolga országgal. Megbocsát-e valaki Kádárnak? Ő ugyan nem, még akkor sem, ha hátracsavarják a fejét.

És én mit csináltam volna a helyében? - hasított belé a felismerés, hogy nem ilyen egyszerű a dolog. - Talán jobban látja az ország helyzetét, s talán az a helyes út.

Mindszenty is minek heveskedett, tüzet fújt a parázsra, alig szabadították ki, már püspökökkel tárgyalt, intézkedett a békepapok eltiltásáról, november harmadikán a Parlamentből beszélt, a bukott rendszer örökösének nevezte Nagy Imrééket, s mint egyedüli letéteményes, meghirdette a polgári demokrácia programját. A szabadságharc megnyitotta az utat a magántulajdonú kultúrnemzet léte előtt, ezért az egyházak elvett javait visszakérte. Másnap már az USA követségére menekült.”

Szívem közkatona minden este az emeleti ablakból leste a tankot, lopnak-e megint az oroszok? Loptak rendületlenül.

- Nektek most mindent szabad, Szuezt ne keressétek, az messze van, ott visszalőnek a világhatalmak, ez a kicsi ország meg szabad préda, egyétek, igyátok meg Szuez helyett. Finom falat. És vigyetek, amit csak értek, bilitől kezdve az uránig, mi már csupán azért vagyunk, hogy titeket táplálhassunk, felettünk már örökre gyászba borult az ég, se istenünk, se hazánk, hogyan segíthetne akkor a Teremtő rajtunk, meg a pápai irgalom?

Az Isten éppen mással foglalatoskodik, vagy csak azt hallja meg, ami neki tetszik, amit a fegyverek, a gyilkos hatalmak diktálnak?

Az Üllői úton se lövöldöztek már, a Kilián laktanya elesett, a Corvin köz és a Széna tér hallgatott. Csak a vértócsák látszottak még, nem mosta el az eső, nem tüntették el a nyirkos éjszakák. Az Üllői út közepén valakin átgázolt egy tank, kisimította, mint meleg lepényt, már szagosodott, de senki sem nyúlt hozzá. Hosszú Mari sem szaladgált talpig véres ruhájában a sebesültekkel, a rendőrből lett forradalmár halált megvető bátorsággal szedte össze a meglőtt fiúkat. Vállára vette a szerencsétlent, mint a lisztes zsákot, és pár ugrással a kapualjban termett, ahol Fehér sapka, és a felcserek ellátták a vérző áldozatot. A Corvin köz kockakövein úgy pattogtak a puskagolyók, mint amikor sötét viharban jégeső veri az épületeket. A kenyeret és élelmiszert osztogató Wittner Mária kezébe is puskát nyomott Fehér sapka, mindjárt

lefényképezték, attól kezdve lett hős forradalmár. Erről leginkább a kalocsai női börtön tudna mesélni, ha akarna. Azokról a foglyokról is, akik a rácshoz tolták hátsójukat, hogy a fegyőrök beléjük járjanak. Az EMKE sarkánál sem látszott már a kilőtt orosz tank maradványa, dr. Méhész Rezső, rendőr főhadnagyból lett forradalmár égett hullája sem, akinek kezében felrobbant a benzines palack, le is szakította a fejét. Pubiék a Nagyvárad tér közeli hirdetőoszlop mögül régen elszeleltek. Vége volt már örökre a forradalomnak.

Az emberek sorban álltak kenyérért, mert élni azért kellett, a kölyköknek eleséget adni, a városban kiürültek az éléskamrák, élelem kellett, bár kockázatos volt megszerezni. Az Országházban oroszok székeltek, Tildy Zoltán alkut kötött velük, s régen hazament, a magyar őrzők, a hatvan tagú honvédsapat hatvan felé futott, Bibó István távozott utoljára, ám elhíresült nyilatkozatát előbb megírta, amely Szívem katona-szerkesztőhöz is eljutott, és az Október Huszonharmadika című illegális lapban megjelentette.

Oroszoké lett majdnem minden, mint a forradalom előtt, övéké a törvényhozás, a tankokkal körülvett Országház. Ennek ellenére az emberek nem akarták elhinni, hogy mindennek vége, tankokkal eltiporhatni a legszebb magyar forradalmat, s egy nép akaratát árokba hajíthatják. Néhányan lopva a lakásuk ablakából figyelték a megszállt életet, mások tétova bukdácsolással a romok között, de eleséget kerestek, mint télidőn a varjak. A Várban még tartották magukat a Pesti Srácok, a budai hegyekben szabad csapatok kószáltak. Házzól-házra fésülték át a pufajkások egész Pestet, vagy a rendőrruhába bújt ávósokkal és oroszokkal karöltve. Aki tehette, felhúzta a nyúlcipőt, szaladt, menekült árkon-bokron át, itt hagyva csapot papot, a csiki-csuki országot, forradalmat, sírkereszteket, a haldokló várost, az örökre meggyalázott embereket, és kiszaladt a világból, hogy túl az Óperencián mindezeket majd elfelejtse. Szívem honvéd későn kereste a nyúlcipőt, ráadásul mulya és buta volt, vagy csak nagyon, ész nélkül szerette a hazáját.

Soha sem tapasztalt bátorságot, elszántságot érzett, angyalbőr nélkül úgy közlekedett az utcákon, de leginkább a környéken, mint békeidőben. A kijárási tilalom ellenére nem igazoltatták. Ahol emberek csoportosultak, hozzájuk lépett, hallgatta információikat. Vidékről élelmiszert, külföldről gyógyszereket és konzerveket még mindig hordtak, a nyugati határt még nem zárták le vasfüggönnyel, a vonatok ismét közlekedtek.

Akkor Bohó Róbert, és a főfejesek valahonnan Budáról, a Fő utcáról újságcikkeket küldtek Molnár Józsefnek, aki tördelte, stencilpapírra gépelte, a Természettudományi Intézetben pedig sokszorosították. Megmutatta Szívemnek, akinek vérében volt az újságírás, hogyan készül az Október Huszonharmadika című illegális lapjuk. A katonaszökevény örült ennek, természetesen vette, bár egyáltalán nem gondolta végig a következményeit, dehogy hitte volna, hogy ilyen irkafirkáért még akaszthatnak is. Molnár nem tudott olyat kérni tőle, amit habozás nélkül ne teljesített volna. A lapot az egyetemisták között, s a kapualjakban terjesztették.

- Buci (Marosán) Gyurik nem tehetik tönkre az országot, Márciusban Újra Kezdjük, ezt a szégyent a világ népei nem viselik el, hogy cserbenhagyták a szabadságot és igazságot szerető, önfeláldozó népet, Nagy Imrét a kormányba - írták a szerzők.

A lap második számát már ő és Szakáll Antal vitték el Budára, Bohó Róbert egyetemi tanár lakására, aki a Petőfi Kör vezetőségében és a DISZ Központi Bizottságában egyaránt tevékenykedett. A harmadik szám cikkei még nem készültek el, ezt közölték Molnár Józseffel a leányszállóban. Konspiráltak is, ahogy tudtak, és olvasmányélményeik alapján jónak tartották. Külön-külön közlekedtek, ha lebukik egyikük, ne rántsa mindet magával. Izgalmas és fontos feladatnak tetszett a kunsági fiú szemében, halált megvető bátorsággal vetette bele magát az

illegális tevékenységbe, amit egyáltalán nem titkolt a lányok előtt; lássák csak, kivel van dolguk.

A harmadik szám anyagát Szakáll hozta át Budáról, Molnár József tördelte, stencilre gépelte, miközben Szívem poéta figyelte a gyártási menetet, majd átvitte az Intézetbe, ahol Z. sokszorosította, és az elkészült sajtóterméket Szívemre bízta. Vitte Budára.

Még mindig álomvilágban, révületben élt, nemzetiszínű szívével azt hitte, hogy a röpcédulázással, a Márciusban Újra Kezdjük jelszóval használ a letiport forradalomnak, hogy sok százezren ugyanúgy gondolkodnak, mint ő, alig várják azt az áldott percet, hogy újra talpra pattanhassanak, fegyvert ragadhassanak a zsarnokság ellen. És újra, meg újra elárultassanak. Molnár József, Kosztya Lujza, Szívem Imi elhatározták, hogy az illegális újság mellett röpcédulákat is gyártanak, az egyetemeken, főiskolákon még nincs tanítás, nem merik a diákságot összehívni, csellenghetnek az utcákon, tereken, favakban, miért ne tájékoztatnák őket az eseményekről a fiatalokat? A kollégiumokban majd helyreáll a rend, megbízható lesz újra minden, ellenőrizhető, a leánykollégium igazgatónője kisépri a fiúkat, a pincében lakó egyetemista házaspárt, Bán Béláékát, és megkezdődik az agymosás, a szerecsenmosdatás, mert halott országban megtörténhet ilyesmi, ha van értelme, ha nincs. Közben akasztanak. Honnan tudhatnak az ellenállás maradék vezetői erről, kitől kapják a fülest, a Jugoszláv nagykövetségről? Imre bácsiról ők is hallgatnak, mint a sír. Hol lehet, hogy még a madár sem talál rá? Készítették az illegális újságjukat, és hordták szerteszét.

Bohó Róbert (ügynök) találkozóra hívta Molnár Józsefet a Fő utcába, a vásárcsarnok elé, délután 16-17 óra között. Szívemtől küldte az üzenetet. Bohó utasítására Molnár Csávolyra utazott, hogy ne legyen szem előtt, és az újság készítésében sem vett részt többet. A katonaegyetemista betördelte a következő számokat, és egy rendkívüli kiadást készített a tüntetésekről. Amikor Molnár vidékről megérkezett, a lap további előállításából kimaradt, de a kapcsolatot ápolta Bohó Róberttel. Egyre jobban konspiráltak, külön-külön találkoztak, ne tudjanak, ne halljanak egymás dolgairól.

Néhány röpcédulát gyártottak:

„Nagy Imrét a kormányba, a proletár-internacionalizmus nem jelenti a szolgaság rajongását, a magyar nemzeti érdekek melletti kiállás nem nacionalizmus, a Kádár kormány nem teljesíti a forradalom követeléseit.” Ezeket nemzeti szívű hősünk akkori szerelme gépelte stencilpapírra.

Éjszakai ellenőrzésen a pufajkasok zseblámpájuk fényénél vizsgálgatták a leánykollégium lakóit, az igazgatónő sápadtan gyűrögette kezét, valamennyiük képébe világítottak, dehogy kit és mit kerestek, az nem derült ki, papírt, igazolványt sem kértek, nem dúlták fel a szobákat, szekrényeket, úgy tűnt, hogy nem találtak semmi kivetnivalót.

A gyenge fény a katonaszökevény arcába csapott.

- Neve?

- Szívem Imre.

- Foglalkozása?

- Egyetemi hallgató.

- Hányadéves?

- Első.

- Melyik karon?

- Bölcsészettudományi.

- Mit keres itt?

- Nem mertem a hídon a fiúkollégiumba átmenni. Itt rekedtem.

- Nem is nagyon bánja. Igaz?

- Igaz.

Az igazgatónő nem adott fel senkit. Szívemről azt tudta, hogy egyetemista, aki éppen egy ágyban feküdt akkor Kovács Teréz egyetemista szép leányzóval, akiért majd elcseppent a nyála, ruhástól heverték, de a málé fiú nem közeledett, még a keménységét sem nyomta hátulról hozzá. A leányzó másik oldalán a katonaszökevény egyik szakérettségis társa, Szemes Pali húzta a lóbőrt, akit egyáltalán nem becsült, mert az iskolában gyengén tanult, a harcokban és az utóvédharcokban nem vett részt, inkább az egyetemista lányokat sikeresen dézsmálgatta.

A hálósobában megint sötétség lett. A feszültség a katonaszökevény fiút megbénította:

- Mi történik, ha majd az oroszok jönnek, és átgyalogolnak a lányokon? Mi lesz, ha tüzetesen átvizsgálják mindent, megtalálják az eldugott katonaruhámat, a fegyvereimet, a bűzlő csizmámat? - tépelődött és sebesen járt az esze. - Véletlenül ellenőriztek minket, vagy valakit kerestek? Csak nem engem? Csak nem fűjt be valaki? Akkor miért nem vittek el? Kiket szelídítettek már meg a pufajkások? Hány fülbesúgójuk van a kollégiumban? A katonaszökevény újra félni kezdett.

Statáriumot léptettek életbe, a néprádió állandóan harsogta október huszonnegyedikétől, hogy jelentkezzenek a magyar hadsereg szétszéledt, hiányzó tagjai:

„Figyelem! Figyelem! Hallgatóink tegyék ki az ablakokba a rádiókészülékeiket. Az ellenforradalmárokkal és megtevesztettekkel közöljük, aki két óráig leteszi a fegyvert, nem kerül statárium elé. Néhány perc múlva két óra lesz!

A kormány korábbi intézkedését módosította, hogy azok számára, akik 14.00 óráig, délután két óráig leteszik a fegyvert, a statáriumot elengedi. Az utolsó határidő 18.00 óra, délután hat óra. Tegyék le a fegyvert!”

Ismétlődött a végtelenségig.

Megijedt, pánikba esett az ország. Főleg azok mea culpáztak, akik a forradalom kirobbanása előtt tüzeltek a fiatalságot, az egyetemistákat, siettek jóvátenni bűneiket, mindenki a drága magyar vért sajnálta, bár mások hozták az áldozatot, nem saját vérből áldoztak a szabadságért. A Petőfi Kör azonnal közleményt adott ki:

„Nemzetünk tragikus óráiban, súlyos helyzetben fordulunk hozzátok! Annak a Petőfi Körnek a nevében, amely az elmúlt hónapokban következetes harcot folytatott a demokrácia kibontakozásáért, az értelmiségi ifjúság, a diákok jogaiért és Magyarország szocializmusáért. Minden restaurációs kísérlet ellen fellépett a Petőfi Kör. A helyes célok érdekében hirdette meg a fiatalság békés tüntetését, amely sajnálatos módon véres összetűzésekkel folytatódott. Bízunk az új kormányban, mert meggyőződésünk, hogy hazánk valamennyi belső és nemzetközi problémáját a magyar nép érdekeinek megfelelően megoldja és a rend helyreállítása után alkotmányos eszközzel biztosítja az összes kérdés rendezését. Ezért felhívunk benneteket magyar ifjak, hogy segítsétek elő a rend helyreállítását, és akik harcoltatok, éljetez az amnesztia adta lehetőségekkel.

Petőfi Kör vezetősége.”

Elsőnek árulta el a forradalmat. Játszadozni, vitatkozni, hősöködni lehetett, de forradalomban fegyverrel harcolni a dicső Szovjetunió ellen, azt már nem. Szívem kiderítette, hogy a Petőfi

Kör szálait az egyetlen uralkodó párt eminensei mozgatták, Hollós Ervin mindent tudott, dehogy akartak a felforduláson kívül mást, csupán a gesztenyéjüket az elégedetlenkedő értelmiséggel kikapartatni. Kiengedni a feszültséget a palackból. A szellem zúdult ki helyette. Haragosan gondolt a közleményre, egyszerű és ízléstelen árulásnak tartotta, hogy hónapokig tüzelték az értelmiséget, a fiatalságot az utcára szólították, de az első puskalövés után berezeltek. Ennyire nem tudták, hogy milyen az ország valós helyzete, csak a kanóc hiányzik a futótűzhöz? Íróasztal mellett csak lombikforradalmat vezényelhetnek, és árulhatnak el. A valódi változáshoz idő és barikád szükséges.

A buzgóság feltört más szervezetek, szerkesztőségek, gépállomások, gyárak és írók kebeléből is. Csepelről, a Gázgyárból, a Mátrai Erőmű pártbizottságától, a Magyar Újságírók Országos Szövetségétől, a DISZ Központi Vezetőségétől, a Petőfi Kör manipulátoraitól érkeztek a felhívások. Nyilatkoztak az elismert közéleti személyiségek; Szakasits Árpád, Erdei-Grúz Tibor, írók, bányászok, a Ganz Vagon és Gépgyár munkásörtségének tagjai és vezetői mélységesen elítélték azokat az ellenforradalmi és fasiszta provokációkat, amelyek során a munkáshatalmat akarták fegyveresen megdönteni, teljes szívükkel egyetértettek azzal, hogy az új kormány, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány Kádár János elnök vezetésével kemény kézzel vágjon vissza a fegyveres banditák gaztetteinek. A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Diákotthon diákbizottsága is felhívta a magyar népet; békére, nyugalomra, a rend helyreállítására szólítva. Több felhívás született, mint ahány harcos. Ám a parkokban, mellékutcákban, kapualjakban eldobált fegyvereket mindig felvette valaki és csatasorba állt. November elején Kádár János azt mondta a rádióban, hogy megszabadultunk a Rákosi rendszer minden terhétől, kivívjuk a szabadságot! Három nap múltán más, idegen nóta szólt:

- Ütött a cselekvés órája, le kell számolni az ellenforradalmi erőkkal.

Szívem Imi dehogy aludt, képzeletében peregetek a véres képek, az események, elhangzott nyilatkozatok, de nem tudott mit kezdeni azokkal, Imre bácsiban bízott, a szakértetségis Molnár Józsefben, aki az Egyetemi Forradalmi Bizottságban vezető szerepet töltött be, nyilatkozatokat írt alá, és a Petőfi Kör irányítóival napi kapcsolatot tartott.

A katonaságtól Imre bácsi hívószavára oldott kereket, kitart mellette, amíg csak él. Csókos nagy szíve is vitte. Hadbíróság elé állíthatják, példát statuálhatnak, mert fegyelemnek lennie kell, ő pedig egyszerűen katonaszökevény, még szabadságos levele sincs, nehéz lenne elhiteni, hogy megtévedt dolgozó. Idegessége és félelme szinte megbénította, az ajtóra figyelt, mikor jönnek érte, mikor hallja meg neszezésüket a folyosón, hová viszik, mit kezdenek vele? Biztosan őt keresik, nincs itt nála nagyobb hős, nagyobb szabadságharcos. Érdemes volt játszani a forradalmár nagyfiút, akinek annyi köze volt az egészhez, mint őszi légynek a légyfogó papírhoz? Mégis a fejét veszik, elhúzzák a nótáját, fonják már a kötelét.

Mi köti az egyetemistákhoz? Hiába vették fel nyáron az újságíró szakra, a néphadseregéből nem tudott hivatalosan megpattanni, de a forradalom se oldja meg a helyzetét, inkább megnehezíti. Vonuljon inkább a pestszentlőrinci laktanyába? Járnak ismét a villamosok, ha küldtek is az orosz tankok néhány szeretetsomagot az épületekre, a kaszárnnyában az elkóborolt katonák jelentkezhetnek. Miről adna számot a D-tisztnek?

- Főhadnagy elvtársnak jelentem, Budapesten harcoltam a megszálló szovjet csapatok, és ávósok ellen.

Ki nem tűntetnék az emberfiát. A tanulásnak viszont lőttek, börtönbe csukják, ha minden kiderül, ha báva módon hagyja magát, kötelet kaphat. Örökké viszont a hadiállapot sem tarthat. Legjobb lenne hazamennie a faluba. Forgolódni sem tudott a szűk helyen, egyedül annak örült, hogy szakértetségis társa se dugta be akkor Kovács Teréz szép leányzónak.

A párttitkára lelépett, talán a Ménesi úti kollégiumba húzódott, vagy a szülőfalujába, egyszerűen köddé vált. Szívem tulok módjára még mindig hordta, terjesztette a rölapokat, a stencilezett újságokat, kockáztatta a bőrét. Utolsónak a forradalmárok közül. Kiért és miért? A forradalmat leverték, új berendezkedés kezdődik, más korszak, más jelszavakkal, de a nótás kedvet elveszik. Kik készítik az újságcikkeket? Kik maradtak szabadon, és életben az egyetemi vezetők, a bátor szabadságharcosok közül? Nem kötötték az orrára, nem ismerte őket.

A rádió hajtogatta, hogy a gyárakban vegyék fel a munkát, szervezzék meg a munkásörséget. Rácz Sándor a Nagy Budapesti Munkástanács nevében a termelésre szólított, hogy rendes kerékvágásában haladjon végre az élet.

Szívem Imre a végén olyan hálósobába került, ahol vietnami lányok aludtak, ha esténként megtért a forradalmi tettek mezejéről, a színeskék fejükre húzták a takarót, ketten feküdtek egy ágyban, de a fáradt fiú ügyet sem vetett rájuk, már a képzelete és ábrándjai is cserbenhagyták, és az édes asszonyól. Zöld fülű nyulacskaként vakon, engedelmesen hajtotta végre az utasításokat, amelyeket a budai Fő utcából küldtek, a végén még néhány forintot is, hogy éhen ne pusztuljon. Nem számolta, nem jegyezte a napokat, valami láthatatlan lobogás, kényszer űzte, hajtotta az utcákra, talán az elveszített magyar szabadságharc keserősége, bizonyítási vágy, hogy végig kitart, méltó az egyetemre. Hízelt, hogy a lányok elismeréssel tekintenek rá, falaznak az igazgatónő előtt, s annak ellenére, hogy az egyetemista fiúkat már kiebrudalták a leánykollégiumból, Szívem forradalmár lapíthatott. Reggeltől estig gyalogolt a pesti utcákon. Pipáját a zakója felső zsebében hordta. Így lett belőle bátor forradalmár és még bátrabb, rendíthetetlen szabadságharcos, a PIPÁS, Nagy Imre utolsó katonája, az illegális szervezkedés rettenthetetlen, pótolhatatlan hőse.

Szüksége lett volna bármilyen igazolványra, de nem jutott hozzá. Karórára is, de a betört ablakú kirakatok mögül nem vette el, a mutatós és drága fényképezőgépeket sem, a konspirációs találkozókra inkább korábban elindult, hogy az aktatáskába rejtett illegális anyagokat a Lánchíd lábánál átvegye. Idővel lakásokba is beengedték, bár egyre kockázatosabbá váltak az ilyen látogatások. A Fő utcán lakó egyetemi tanár, Bohó Róbert sok könyvét és törékeny, fekete hajú szép párját irigyelte. Olykor presszóban találkoztak, az asszony egyedül hozta a titkos, tiltott szóróanyagokat, újságcikkeket.

Egyé vált a levert és elárult forradalommal, a gyalogvárossal, se a versírás, se a lányok nem játszottak szerepet az életében. Velük szemben soha sem volt állhatatos, kitartó, egy félreértett mozdulat, egy elsőhajtott nem, azonnal visszakozásra készítette, elvárta volna, hogy mint igazi nagy hadvezérnek lába elé boruljanak, csak a kisujját kelljen kinyújtania, és hős kicsi forradalmárokkal népesíti be a leánykollégiumot.

Alacsony, fekete fruskával futott össze a folyosón, aki a szomszéd szobában lakott.

- Beszélgethetünk? - kérdezte kissé remegő, lágy hangon, mert megkívánta a lányt.
- Most - mosolygott az -, mikor éppen a barátnőimtől búcsúzkodom?
- Léleptek?
- Csak én.
- Egyedül?
- A kollégiumból tűnök el, reggel értem jön a bátyám.
- Addig rengeteg időnk van.

- Az igaz, de nem kapkodod el? - kérdezte némi fullánkkal hangjában a leányzó, és huncutul a szemébe nézett.

- Nem hinném. Szabad vagyok, mint a madár.

- Te vagy az a rettenhetetlen forradalmár, a Pipás?

- Én.

- A bátyám meg határőrtiszt, vagy pufajkás, vagy ávós, ahogy akarod, ahogy manapság mondjátok.

- Nem tudtam.

- Nincs baj, nagy kislány vagyok, és magamért felelek. Viszont utálok az egész mocsadék helyzetet, hogy némelyek úgy néznek rám, mintha egy személyben lennék Farkas Mihály, Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Piros László, és maga az acélból készült generalisszimusz, mintha én lennék a legnagyobb magyarellenés ebben a hazában.

- Nem a politika érdekelne -, lángolt a sorkatona arca a homályos folyosón.

- Ha akarsz, várj meg, de nem jövök hamar -, kuncogott a fruska és a homályos folyosó végi szobába nyitott.

Jó ideig várakozott, de egyre türelmetlenebbül.

„Meglátnak a többiek téblábolni -, gondolta kedvetlenül -, s mindjárt kiröhögnek. Eddig téli álmod aludtam, senkivel sem kezdtem ki.”

Elunta. Lefeküdt egyedül. Ruhástól hevert, talán mégis megvárja a szomszédját, hallani fogja, amikor a kulcsa nyitja az ajtót, és vele alhat. Nem jött.

„Lehet, hogy rajtam röhögnek -, gondolta mérgesen és sértődötten -, kellett kiadnom magamat a bűdös kis vörös szukának? Olyan nagy az öntudata, hogy csak elvtársakkal, és ávósokkal közösül? „

Másnap megmutatta valaki Tito nyilatkozatát:

„...Az elmúlt napokban aggodalommal vettünk tudomást a szomszédos Magyar Népköztársaságban zajló tragikus összetűzésekről...Ezeknek a jelentősége messze túl haladja Magyarország határait, mert közvetlenül a nemzetközi szocialista fejlődés érdekeit is érinti...A szocializmus öntudatos harcosai Magyarországon nem engedhetik meg, hogy különböző reakciós elemek a napi eseményeket saját szocialista ellenes céljaira használják...Minden további vérontás káros lenne a dolgozó nép és a szocializmus érdekére nézve...”

Belgrád, 1956. október 29. Josip Broz-Tito, a JKSZ nevében.

„Okoskodik a mi bőrünkre - gondolta az eltökélt harcos és újságkészítő -, bezzeg, amikor láncos kutya volt a nagy partizán vezér, és a szülőfalumban bohócruhában, láncra verve vezették a felvonuláson, akkor kussolt a szocialista öntudatról. Most minket kiált ki vásári figuráknak, nem pedig a szabadságért, az önkény ellen küzdő hazafiaknak. Közben hányszor becsaptak, azt hazudták, hogy kivonulnak a szovjet csapatok, miközben előzőnlőtték az országot, körbekerítették a fővárost, azt követelték, hogy tegyék le a forradalmárok fegyvereiket, azok a pesti srácok, akik benzines palackokkal égették ki a főbb útvonalakon igyekvő tankokat. Nem harcoló egységek voltak, hanem az utcáról verbuválódott gyerekek, nem is olyan sokan, és börtönökből szabadult köztörvényesek, de kiontott vérükkel kegyelmet nyertek. Szabad volt vágóhídra terelni őket? Nagyhangú és sűrűn változó parancsnokaik, akik egymásban is árulót láttak, tudták, hogy mivel játszanak? Mire jó a csodafegyver, a benzines

palack? Mennyi vér szárad a lelkükön? Az aljas és mindig megbízhatatlan Nyugat elárult bennünket, szabad kezet kapott a Szovjetuniótól Szuezt ellen, cserében meg szabad kezet adott Magyarország elpusztítására. A legyőzhetetlen katonai szövetségesek alkujával a ferde szemű szovjet kiskatonák magyar földön kiélhették hódító hajlamaikat. Őket meg a vörös fasizmus kényurái árulták el, küldték vágóhidakra.”

Mennyi kitűnő téma. És mennyire ismerős a magyar történelemből. Megnézte a Köztársaság teret, de ott már vértócsákat sem talált, csak a golyózáporok sebeit a falakon, fákon, a huszonkét ágyúlövés sötét lyukait. Pedig értelmetlen, súlyos harcok színhelye volt pár napja. Ötven ávós katona rendőrruhába bújva fészkelte be magát a pártszékházba, s lőttek vakvilágba, különösen, amikor a felkelők egyre többen gyülekeztek a téren, futótűzként terjedt el a híre, hogy a földalatti kazamatákban rabokat őriznek és kínoznak az ávósok, hangokat hallani a föld alól, kiabálásokat is:

- Magyar testvéreink, szabadítsatok ki!

Mintha megrendezték volna, s dobszóval akartak verebet fogni. Kicsodák? Kádárék? Az oroszok? A tűzharcban megsebesülteket mentősök, elsősegélynyújtók próbálták menteni, de őket is golyózápor fogadta az épületből. Esztelen mészárlás kezdődött, pedig már érvényben volt Nagy Imre tűzszüneti parancsa. Délután tankok érkeztek, lőtték az épületet és ezzel eldőlt a küzdelem, védhetetlenné tették a pártházat. Mező Imre, Asztalos János és Papp József egy lécre kötözött fehér abrosszal léptek ki az épületből, de géppisztolysorozat kaszálta le őket. Az ostrom után negyvenhét halottat terítettek ki a papír, s romhalmaz tetejére, köztük Gajdán Imrét is, Szívem földijét, fehérköpenyes mentők szaladgáltak a sebesültekkel, a felbőszült tömeg meglincselte Asztalos ezredezt, összerugdalta, dróttal összekötözött lábánál fogva végighúzta a kövezeten, s egy fára felakasztotta. Papp Józsefet mellbe szúrták és a halott tiszt szívét akarták kitépni. Sok sebesültet kórházba szállítottak, Mező Imrét a Péterffy Sándor utcai kórházban operálták meg, és másnap, rejtélyes körülmények között meghalt. Soha sem derült ki, kitől és honnan kapta a halálos lövést; előlről, hátulról, oldalról? A forradalmároktól, a pártházból, vagy a KISZ épületéből? Az oroszoktól?

Aztán hiába ástak napokig, senkit és semmit nem találtak a föld alatt, csak folyosókat, irodákat, és sötét zugokat, amelyek a szennyvízcsatornába torkolltak. Mire volt jó a vérengzés? Kinek használt? Akkorra Nagy Imre ura lett a helyzetnek, de mintha éppen azért robbantották volna ki a véres mészárlást, hogy elterjedjen a hír:

- Írmagját is irtják a kommunistáknak.

A katonaszökevény elegáns ruháján fehér köpenyével, vastag, gumitalpú cipőjében, fegyver nélkül közlekedett.

„Ez már nem az utca törvénye, nem a nép demokráciája - gondolta rezignáltan -, árulások következnek, megtorlások, eljön a szűrcserélők, a köpönyegforgatók ideje, egyszerű lesz az egész, bemegy a zuhanyozóba, másik gúnyát húzol magadra, és kész. Megtettem magam is, a kiskatonából hős forradalmár, az ebül szerzett cifra öltönyben meg puhány, óvatoskodó, értelmiségi lettem”.

Gyakran undorodott az egésztől, magamagától, mint kelekótya katonaszökevény szaladgál a röpcédulákkal, szamizdat újságokkal, egyetemistáknak osztogatja, oszlopokra tűzdeli, kapualjakba szórja, készítgeti a különböző számokat, de nem látja már az értelmét, néhány száz újságocskát a világhatalom ellen, ettől még nem támadnak fel a halottak, csak szaporodnak. Ki küldi, ki készíti ezeket, honnan szedi Bohó Róbert a friss híreket, milyen kapcsolatrendszere maradt? A volt Disz Központi Bizottsága? Újságíróként meg kell írnia az igazat ezekről a véres napokról, a történelemnek tanúságot tenni, pedig a helyzete semmit sem változott, egyre

jobban belegabalyodott, és nem talált kiutat. Amit rábíztak, azt végrehajtotta. Imre bácsi hol lehet, a jugoszlávoknál már biztosan nem bujkálhat, a követségtől kaptak volna fülest, a börtönbe zártakat sem engedik szabadon, az amnesztiának híre-hamva sincs, végül még elkapják, vagy befűjja valaki. Elég már a dekkolásból, hazamegy a jó anyja szoknyájához, még ha otthon elfogják is.

A Nemzeti Színháztól a Kilián laktanya irányába fordult, és elfacsarodott a szíve, a Nagykörúton négy-ötemeletes házak összelövdözve, lerombolva, már kupacokba hordta a lakosság a romok tövében a szétlőtt ágyukat, kiégett tankokat, terepjárókat, páncélozott kocsikat, amiket a szabadságharcosok pusztítottak el, látni lehetett sokáig az oktalan mészárlásban összeégett orosz kiskatonák holttestét. A József körúti sarki lakóház középső ablakából napokkal előbb még éppen magyar zászlót lengetett egy piros sapkás lány, de az egyik szovjet tank a zászlóval és a lánnyal együtt az ablakot is kilőtte.

„Ki számolja meg a halottakat? - gondolta komoran, és érzelegve Szívem Imi -, lehetetlen számba venni a gyászt, ennyi áldozatot. Elhullott a fiatalok színe-virága, azokat a srácokat már fel sem támaszthatja senki, se Nagy Imre, se Kádár János. Az orosz koporsókat is vonatok viszik. A hódítók közül helyben felkoncolták a barátkozókat, azokat, akik nem tüzeltek a védtelen magyarokra. A tököli laktanyába vezető út mentén naponta találtak agyonlőtt orosz kiskatonákat és tiszteket. Ez lett a vége forradalmunknak, keresztre feszített ország. Kinek kell itt ezután az igazi szabadság, a népfelség, ha örökös nemzeti gyász lengi át? Kezet ki emel érte? Nem terem olyan magyar. Elorozták tőlünk az utolsó esélyünket, hogy az ország gazdaságilag talpra álljon, szabad legyen, új és igazságos társadalmat építhessen! Játszottak velünk, mint macska az egérrel.”

Ahányszor a halottakra gondolt, a sivár és szívszorító fejfákra a pesti utcákon, a belváros szívében, a Rózsák terén szétszaggatott fiatal testekre, a Honvédelmi Minisztérium közelében szétlőtt, szanaszét heverő hullákra, a kerítés rácsán lógó gyerekekre, akinek a hátában tányérnyi lyuk tátongott, a Móricz Zsigmond Körtéren lemészárolt fiatalokra, ahányszor megnézte a Haris közben neki szánt golyót a kapualjban, ahányszor eszébe jutottak a felkoncolt emberek, annyiszor támadt hányingere, és annyiszor halt meg. És nem tudott felejtani.

Hol voltak már a Corvin köziek és a Széna tériek? A második ruszki invázió előtt sokan szétszéledtek a Corvin közből, eldobták a fegyvert, elégük lett a véres csatákból, árulásokból, a félelemből, és hazamentek. A részeges hőzöngőket, és fosztogatókat már korábban elzavarták, a harcoló kis csoportoknak senki sem adott utasítást. A megszállók házról-házra füstölték ki az ellenállókat, a fegyvereseket azonnal kivégezték, Lucza Bélának mindkét szemét kilőtték, és három nap alatt teljes egészében elfoglalták a Corvin közt, a mozi környékét, utána még légy sem repülhetett ki-be, csak szigorú ellenőrzéssel. Ki akart oda bejutni? Szívem szökevény mit keresett volna a katonai pisztoly birtokában, amikor már minden eldőlt, eltűntek a Corvin közti harcosok is a környékről, mindenki menekült, amerre látott.

Hírét sem hallották a győzedelmes harcok során, szemtanúnak sem számít, a lányok között legénykedhet, de a véres világ, és a harcok véget értek, ez már a könyörtelen leszámolás, a téli vadászat. Elhatározta, hogy végleg hazautazik a szülőfalujába.

A kollégiumban régi felhívást mutattak a lányok. Napokkal előbb még szíveket melengetett, mára meg naivságnak hatott.

„Forradalmunk a világtörténelem legtisztább forradalma. Az egyetemi ifjúság, a munkásság, az egész magyar népnek jogos követeléséért fogott fegyvert és harcunk győzelemmel járt. Ezeréves álmaink valósulnak meg és Magyarország valóban -, nem úgy, mint eddig hangoz-

tatták -, a nép állama lett. A feladatunk most az, hogy megőrizzük a forradalom becsületét, és ne hagyjuk ezt népítéletekkel beszennyezni. Senki se hagyja magát elragadtatni a személyes bosszú érzésétől. Bizzunk abban, hogy a mai állapotokban a bíróság ellenségeink felett igazságos ítéleteket fog hozni.

Budapesti Orvostudományi Egyetem Ideiglenes Forradalmi Bizottsága.”

„Minő pátosz - gondolta lekicsinylően a poéta -, ezek se szagoltak még puskaport. Főleg nem egyeztették az impériummal.”

Kovács Teréz szép leányzó és ügynök megint félrehúzta.

- Temetésről jövök. A Móricz Zsigmond Körtérieket kihantolták, az udvaron ravatalozták fel őket. A nyitott koporsónál körbe álltak az udvarbeliek, kezükben égő gyertyát tartottak. Velük sírtam. Egri Albert kislánya az anyja ruhájába kapaszkodott. Karácsony közeledik, kopogós az idő, mégis megadták a végtisztességet, hiába vacogtak.

- Anyukám! Miért fekszik apu abban aládában?

- Alszik, kicsim -, mondta elcsukló hangon az özvegyen maradt asszony.

- Mondd meg neki, hogy keljen fel, és vigyen haza! - rángatta tovább ruháját a gyerek.

- Nem lehet -, mondta az asszony, és elfordította a kislány fejét, mert megállt a ház előtt a halottas kocsi. A földre rakott égő gyertyasorok között tették a holtakat kocsira. Kivitték a Farkasréti temetőbe.

- Honnan tudod?

- Ott voltam. A házban rokonaim élnek.

- Félelmetes.

- Megszámoltam a golyók ütötte sebeket is az udvaron.

- Sok volt?

- Rengeteg.

- Megírom.

- A sírokat is megszámláltam. Százig számláltam a Farkasréti-ben. Fiatalok, gyerekek, és halottak. Ha én írni tudnék, elbúcsúztatnám őket.

- Megteszem, elhiheted.

Szívemet a kollégium igazgatónője elkapta:

- Elég volt, szerezzon valamilyen szállást, ha a Ménesi úti kollégiumban nincsen hely! A lányokat veszélyezteti, ne hősködjön, hanem tanuljon. Ismét házról házra járnak a pufajkások, együtt az oroszokkal, miért akarja, hogy lebukjunk? Tűrtem sokáig ezt a lehetetlen állapotot, az sem érdekelt, hogy katonaruhában érkezett és állig fegyverben, az sem, hogy illegális újságokat gyártanak és terjesztenek, de már senki sincs a kollégiumban, aki gyanús, aki nem odaváló, aki férfi, lóduljon már tovább, segítsenek azok, akiknek fontos a személye!

Segítettek. Elbújtatták Szívem honvédet a Villányi úton, de két napnál többet nem viselt el, látta a családon a félelmet, ki tudja, hogy mit kockáztatnak az ismeretlen rejtegetésével, akármilyen forradalmár és szabadsághős, miért egy egész család legyen az áldozat? A Ménesi úti fiúkollégiumba még nem mehetett, az ismerősei és vezető forradalmárok régen kámforrá

váltak, a nap nagy része azzal telt, hogy szállást kerestek, de lassan-lassan becsukódott minden ajtó előtte.

Szívem Iminek lelkiismeretfurdalása támadt, sajnálta és megértette azokat, akik ajtót mutattak, de haragudott is, miért vigye el egyedül a balhét, a szent szabadság mindenki ügye, nemzeti ügy, nemcsak a győzelmet kell ünnepelni, az áldozat is közös. Vagy az áldozatot hozza más, mindig csak más, az ágról szakadt kunsági fiú? Könnyű újságcikkeket gyártani a jó meleg budai lakásban, sietve táskát cserélni a nyílt utcán, vagy a Lánchídon, vagy a presszóban, de amikor éheznek, és nincs már hol aludnia, akkor mit pipiskedik? Rajta kívül már senki sem tesz semmit, örülhet, hogy eddig nem bukott le, nem fűjték be, nem árulták el, Isten ellen való vétkek, amit naponta kockáztat és elkövet. MIÉRT? Mi az értelme az egésznek? Egy szolganépet megvehetnek kilóra, aranybilit tolnak a vezérek hátsója alá, és nem kukorékolnak tovább. Az ő sorsa meg nem jön egyenesbe sohasem. Mit segít rajtuk, hogy felvidéki fiatalok fekete karszalaggal járnak? A jó lengyelek is hiába tüntettek, hogy vonuljanak ki a szovjet csapatok Magyarországról, attól még nem hatódott meg a vörös impérium. Annyiféle ember emelte fel fejét, hogy szabadságot a magyarnak, de végül elfogyott a hit, és a vér. Megtorlások maradtak. A balti államokban egyetemisták lázongtak, halottak napján megmozdulásokat szerveztek, röplapokat gyártottak, Kárpátalján, Ukrajnában is diákcsoportok hivatkoztak a magyar forradalomra. A november hetedikéi hivatalos demonstráción magasra emelték a transzparensüket, hogy szabadságot Magyarországnak. Több helyen bezúzták a Szovjetunió nagykövetségének ablakait, követségeiket felgyújtották, ám ezektől semmit sem változott a hazai helyzet.

December hetedikén elment a Kálvin téri nőtüntetésre, távolról figyelte a nyomott, vérszegény felvonulókat, a kíváncsiskodók között talán több katona, nyomozó, csizmás, vattakabátos és ügynök bámmészködött tettere készen, mint ahány bátor, feketébe öltözött, két magyar zászlóval felvonuló asszony. Ponyvás teherautókat, katonai járműveket látott, és nem ment közelebb.

- Ennyit ért a felhívásunk - morogta maga elé -, veszélynek tettük ki ezeket a szerencsétleneket, mintha még lehetne forradalmat a sírból visszahozni. Halottat a temetőből.

Szívem Imre hazautazott szülőfalujába. Pihenni akart, és ha szegénységben is, de békében élni, elfelejteni a pesti zűrzavaros időszakot. Szegény anyja addig semmit sem tudott róla. Azt hallotta, hogy Pestet szétlőtték az oroszok, amit a hithű kommunisták második felszabadításnak neveztek. Az aranyfogú kicsi asszony még jól emlékezett a háborús Budapestre, amikor ugyanez a hadsereg tette földdel egyenlővé, gyalázta meg a fővárost, és Gulyás Bőzsi apró batyujával feketézni kezdett a romok között. Milyen pusztítást okoztak megint? Azt suttogták a fia faluban élő katonabajtársai, hogy az oroszok a harcálláspontot eltalálták, ahonnan elpucolt mindenki, aki csak élt. Szívem Imi már előbb lelépett, hiszen a Katonai Forradalmi Bizottság elnöke volt. Nyugatra sem szökhett, mert búcsú nélkül nem megy el, s már üzent volna a levitézlett Szabad Európa Rádióban, a komáival sem küldött hírt, valahol bujkál, ha nem találta el egy lövedék. Esetleg börtönbe csukták, de az nem lehetséges, jámbor, jóra való gyerek, aki tudja, hogy az élet fontos, nem a hősködés.

A kicsi asszony számtalanszor kiszaladt kapujukba, mert azt jelezte a szíve, hogy egyszer megérkezik legidősebb, rajongásig szeretett gyereke, biztos benne, hogy él még, mert abba belehalna azon szent pillanatban, amikor átküldik a másvilágra.

Kedvenc fia nem nyitotta a kapu kilincsét. Szerető anyja többet szenvedett, mint a sok sebből vérző harcos, kis híján összeroppant, amikor híre kelt, hogy Gajdán Imre elesett a Köztársaság téren, de a kis Szél Öcsire is hiába vártak, akit az orosz tankok szétlőttek a véres Rózsák terén.

Imrus fia belekeveredett valamibe, hiszen ez a sorsa, a végzete ennek az álmodozó, tiszta lelkű gyereknek. Majd eszét vesztette.

Mit csinálhatott, hogy nem jön, hogy segítsen rajta? El se mehet a párttitkárhoz, Tarr Marcihoz, aki nagy nehezen előbújt a csutkakúpokból, ahová az események alatt menekült a falu ellenforradalmárai elől, akik halállistát készítettek, rajta kétszáz névvel, és a párttitkár szerepelt az első helyen. Ez a lista azonban soha sem került elő.

Aztán egy szép, téli napon váratlanul beállított Szívem Imi. Új bőröndöt hozott, szép, új, drága ruhát viselt, mint amilyent szülő anyja a főtéri üzlet kirakatában látott, de soha sem tudta volna az árát kifizetni. A katonai uniformist kedvenc fia szürke crombi téli nagykabátra, szürke crombi öltönyre cserélte, a faluban még senki sem hordott olyant, és vastag, gumitalpú, csatos cipőt. A bőröndben még egy gyönyörű, kék színű télikabátot, nadrágot és felöltőt cipelt, kész vagyont, és a nagykabát zsebében pedig igazi pisztolyt.

- Csak nem loptad ezeket? - kapta kezét szája elé, és szemét sokáig gyönyörködtette az úri holmin. Kiterítette a szoba közepén a padlóra, hitetlenkedve ingatta a fejét, mintha csodát látna. Amikor a pisztolyt észrevette, kicsi szeme összeszűkül, és sópáncodva mondta: - Ezt tüntesd el, kisfiam! Apró testvéreid vannak, gondolj azokra is! Aki fegyvert fog másra, az fegyver által vész el!

A kukoricaháncsból font szatyorba rejtette a pisztolyt, elszaladt a Porcsíny utcába és a parányi ház padlásán dugta el, ezzel megnyugodott, azt hitte, hogy megmentette szívről szakadt kedvencét a komolyabb verésektől, kihallgatásoktól, a végleges lebukástól, talán még az akasztástól is.

A pufajkások nagyon nem szerették másnál a fegyvert.

Szívem Imi a kis végibe nyitott, ahol egymás hegyén-hátán ugráltak mostohatestvérei. A falra szerelt néprádió harsogta; jelentkezzenek az elcsatangolt, eltávozáson lévő katonák, semmi bántódásuk nem esik, az üzemekben vegyék fel a munkát, de hősünknek esze ágába se jutott, hogy újra mundért öltön! Hol volt már az? Amikor gyors járású anyja Szülike házából megérkezett, a kerek kályha közelébe küsszékekre kuporogtak, morzsolt kukoricacsutkáival, száraz ganéval és az üres, megroggyant göré darabjaival tüzeltek.

- Mit csinálsz te Pesten, ha már nem katonáskodol? - fogta vallatóra legidősebb gyereket.

- Tanulok, meg újságot szerkesztek.

- Egyedül?

- Nem.

- Az egyetemen?

- Ott.

- Ennek örülök. Hiszen már mindenre gondoltam. Nincs egy perce se az életemnek, hogy ne járnál az eszemben.

- Ne féljen, anyám, tudok magamra vigyázni -, mondta Szívem Imi, és ezt el is hitte, miközben megsimította szülője göbös kezét.

Akkor Gulyás Bőzsi elsírta legidősebb fiának a bánatát.

- Nemrégem temettük el Szél Öcsit a református temetőben, s én nem hiányoztam onnan. Ugye, emlékszel, hogy milyen aranyos kis gyerek volt? A református iskola után felvették az oroszlányi vājáriskolába. Amikor az oroszok megint lerohanták az országot, november

negyedikén Pesten át tartott volna haza, de Nagy Imre hívó szavára a fiatalok közé állt, és az egyik iskolatársával együtt akna találta el. A felismerhetetlenségig darabokra tépve ott feküdt a két fiú temetetlenül, egymásra borulva hat napig a Rózsák terén. Érted, Imruskám? - emelte fiára vádlón a pillantását, miközben csurgott a könnye, és göbös kezét gyűrögette.

- Hat napig? - döbbsent meg a katonaszökevény. - Lehetetlen - fordult fel a gyomra, hajadon fővel, kiskabátban kiszaladt az udvarra és öklendezett.

- Ez így igaz, mert Fabó Zsigmond tiszteletes úr kiprédikálta a temetésen. A mi papunk nem hazudik. Én még ilyen gyászbeszédet se hallottam, pedig minden temetésen tátom a számat. Öcsi tizenöt éves volt, az öcséd lehetne. Hamarjában a Rózsák terén kaparták el az őszi avarban, amikor kibontották az ideiglenes sírját, felismerhetetlen volt az arca, egyedül az árulkodott, hogy a korábbi combtörésének a nyomai megmaradtak. Mit éltek át a szülei, van neked arról fogalmad? Mit éltem én át, akinek nincs hír a fiáról, katonabajtársai már régen megjöttek és visszafordultak, de nem tudtak semmit mondani, csak a szomorúságról érkeztek a hírek. Gajdán Imrét lelőtték a magyarok, a másikat az oroszok, ki érti ezt, kisfiam? - gyűrögette tovább megvastagodott, gumós kezét a jobb napokat látott, szomorú kicsi asszony, és sírt már, mint a záporoső. - Micsoda drága halottak? Anya azt meg nem értheti, azért szülje világra gyereket, hogy a saját hazájában idegenek, és idegen érdekekért ontsák a véré? Kinek az érdeke ez a lövöldözés, kinek az érdeke a háború? Mondd meg már, hiszen tanult fiam vagy, mi úgyse tudjuk felfogni, hogy testvér a testvérek ontsa a belit! Miért? Milyen az a haza, milyen az a szabadság, amelyet ennyi vérrel kell öntözni? Micsoda ország ez, nem volt elég a sok rohadt háború? Elmegy a gyerek az iskolába, és koporsóban hozzák haza! Kinek a kezén, kinek a lelkén szárad a vérük, a miénken, akik a világra szültük őket, hogy jobb legyen? Vagy a gonosz, becsapó hatalmakén, akik mindig vérbe borítják a világot és megölik az életüket? Micsoda ország ez, kisfiam, kinek az országa, hogy csak a temetetlen halottak szaporodnak, testvér testvére ellen fordul, megkopasztanak minket, mint a tyúkokat, naponta zabálnak meg az elvtársak, a jóvátétel, az adó, a beszolgáltatás hiábavalóvá teszi az életünket. Ki érti ezt? Te érted? Tanult ember vagy, téled várnám már az eligazító szót.

- Én sem értem.

- Semmi sem éri meg, hogy vérrel fizessük az árát! Meghalt az ország kisfiam, nemcsak azok haltak meg, akiket eltaláltak a tankok, mert az anyák, meg az apák velük haltak. Nincs olyan idő, soha nem lesz olyan idő, hogy vigaszt adjon erre a sebre, erre a mészárszékre, hogy elfelejtse velünk drága halottainkat. Kinek a lelkén szárad ez? - tördelte kezét az ősz hajú asszony, majd dobott a kerek vaskályhába -, nem tudták ezt máshogy elrendezni, válaszolj már nekem, kinek a lelkén szárad? Emberek döntöttek erről, hogy tankokkal szétapostassák a gyerekeket? Miféle korcs ivadékok azok, miféle emberizékek? Magyar emberek biztosan nem lehettek, még ha csahos kommunistának is születtek.

- A világhatalmak, anyám, hogy elgázoljanak bennünket. Megint megöltek.

- Sárga arcúak?

- Olyan is van.

- Jaj, kisfiam - ütött szájára Gulyás Bözsi ijedtében - csak a sárga veszedelemtől mentsen meg bennünket az Isten. Megjósolták az öregek, hogy a sárga veszedelem hozza ránk a világ végét. Még talán a Bibliában is megírták.

- Ezek oroszok.

- Nem sárgák?

- Nem.
- Ők meg barátságot színleltek.
- Ígérgettek fűt-fát.
- Az ingyen van, kisfiam -, legyintett anyja, aki tűzről pattant asszony volt valaha.
- Lépre mentünk. Fizethetjük tovább a jóvátételt.
- Amiért megszálltak, kifosztottak bennünket?
- Szóról szóra.
- A világhatalmaknak nincs anyjuk? Nincsenek szüleik?
- Megfoghatatlanok.
- Azoknak göringyet dobnék a sírjukra. Nincs érzés a szívükben, hogy gyilkolással érik el a céljaikat? Annyi tanult ember él a világban, de a világ mégsem lesz jobb hozzánk, hanem egyre rosszabb. Érted te ezt, kisfiam, lehet megérteni? Miért nincs igazság a földön, hát senki sem akarja, miért nincs tisztesség, hát senki sem akarja? Miért ilyen csúnya és gonosz a világ, senki sem akarja megreparálni? Vagy csak mifelénk ilyen szegény és otromba, máshol meg mindig derűsen süt a Nap?
- Sok fajta igazság létezik, anyám.
- El ne hidd már, igazság csak egyféle van, ami nem bántja az embert, nincsen a kárára, nem az elpusztítására törekszik. Azon a temetésen volt igazság, mert mindenki zokogott, mindenki őszintén sajnálta ezt a gyereket, azt hittem én is, hogy menten megszakad a szívem, a koporsónál a Te képedet láttam magam előtt, Téged sirattalak, minden szülő a saját fájdalmát hozta a koszorúk mellé, hiába leskelődött az analfabéta párttitkár, hogy a temetésen tüntetünk, fenébe a politikával, csak a legszebb dolgot sajnáltuk és sirattuk; a fiatal életet. Milyen rend az, hogy anya temesse el a fiát, és cipelje tovább a keresztjét, micsoda Golgota az? Vagy máshol is így zajlik a nagyvilágban? Majd megháborodtam a koporsónál, hiszen Pesten katonáskodtál, az egyetemisták nyakig merültek a forradalomba, harcoltak is, dehogy hittem egy percig, hogy Te ilyenből kimaradtál, biztosan elmentél közéjük, hiszen nyáron felvettek az egyetemre. Hazudtam magamnak, hogy biztonságban vagy, talán megkerested a pesti rokonokat, V. Annuska a belügyminisztériumban dolgozik, de róluk sincs hír már mióta. Téged sirattalak el annál a koporsónál. Elmegy az emberfia tanulni, s a végén csak a gyász van. Ennek a kisfiúnak még koporsó se jutott. Nem élném túl a halálodat, az lenne a végórám. Azt mondják, hogy jobban szétlőtték Pestet, mint a háborúban, igaz ez, kisfiam? Hiszen láttad.
- Igaz.
- Ugye nem keveredtél semmibe? Ugye, hogy igazam van?
- Igaz. Csak kicsikét.
- A pisztoly hogy került hozzád?
- A katonaságtól való.
- Vigyázz, Imruskám, itt sem rózsás a helyzet, senkiről sem lehet tudni, hogy kiféle, miféle valójában, meg mire képes. Még a komáidról sem, akikkel együtt mulatoztál, Széll Miska is fakabátos.
- Vigyázok.

- Az a fő, hogy most már köztünk vagy, itt nem történhet semmi rossz, majd én megvédlek a gonosz világtól. Nem azért tanítottalak, hogy kilyukasszák a bőrödet, s a sírodra virágot hordjak, pontosan fordítva szeretném. Talán egyszer, ha sok pénzed lesz, segítesz ezeket a kölyköket felnevelnem. Jól mondom, kisfiam?

- Jól.

- Ugye itthon maradsz, amíg helyreáll a rend, hiszen szépen felöltöztél, egy tál étel meg a számodra is jut.

- Itthon, és elmegyek Karácsonykor a népköri bálba.

Másnap Pestről látogató érkezett, Szívem Imit megkereste K. J., aki később szőrén-szálán eltűnt. Ültek a vaskályhánál, és kevés idejük volt a vonatindulásig.

- Négyszemközt akarok veled beszélni.

- Ezért jöttél?

- Ezért.

Gulyás Bözsi a kicsiket kivitte az ólba, ahol az apjuk ücsörgött naphosszat, mert a lovak sohasem beszéltek vissza. A szekérderékban született bébi meg a pólyában békésen aludt.

- Gyere vissza, hiányzol! Nem adhatod fel!

- Nem tudom, hogy van-e értelme bárminek?

- Köztünk a helyed, amit véghez vittél, az nem lebbencs, arra büszke lehetsz!

- Nem látom már értelmét a hősködésnek. Sok a halott.

- Ami történt, azt soha el nem felejtik, mindegy, hogy mi az ára, ilyen még nem volt a világtörténelemben.

- Sok az ártatlan halott - mondta szomorúan a közlegény Szívem -, eszement, gyilkos világ ez.

- Nem hagyhatod abba, nincs is, aki a helyedre áll, és még nincs vége.

- A halottak már nem beszélnek, és nem harcolnak.

- Dehogynem, az égre kiált a vérük. Ennél tisztább, igazabb forradalom nem volt a világon.

- Emlékszel a Rózsák terére? Említettük korábban.

- Ahol a felismerhetetlen fiúkat láttátok?

- Pontosan.

- Miért?

- Egyikük a kis Szél Miklós István, földim.

- Ki mondta?

- A tiszteletes úr imájából tudjuk.

- Eggyel több ok, hogy nem hagyhatod abba!

- Mit? A halottak eltakarítását?

- Erkölcseileg miénk a győzelem. Mit gondolsz, hogy mit cselekszik a Kádár-fogat?

- Nem tudom.

- A vészbíróságokat felállították. Véres világ következik. December 15-én Pinczés István hadbíró főhadnagy kihirdette az első statáriális ítéletet, s még aznap végre is hajtották, Soltész Józsefet fegyverrejtegetésért agyon lőtték a miskolci gyalogsági lőtéren.

- Ettől nekünk még rosszabb.

- Ez nem változtat a lényegen, a mi sorsunk már eldőlt. Csak az a kérdés, hogy végig tudunk-e menni az utunkon, vagy megbotlunk, s amit elkezdünk, azt hogyan fejezzük be?

- Az iskolában alattam járt az újvárosi Gajdán Imre, ő alatta Szél Öcsi. Mindhárman Pesten estünk át a tűzkeresztségen. Gajdán a kék ávosoknál szolgált, részt vett a Rádió védelmében, majd a Köztársaság téri kommunista pártház védelmében lőtték le. Egy időben, egy helyen, és egy harcban lőttünk valakikre, akiket személyesen nem ismertünk. Egyedül maradtam életben. Talán még a katonasághoz visszamehetnék.

- A sortüzekről mit hallottál?

- Keveset.

- Ekkora gyalázat ritkán esik meg népekkel. Szándékosan ölnek bennünket.

- Mire gondolsz?

- Még a Parlament előtti vérengzést megelőzendő, az Akadémiai utcában, a pártbizottság épületénél a pártórség az egyetemi delegáció két tagját egyszerűen csak lelőtte. Ott halt meg a Kossuth-díjas Tóth Zoltán történészprofesszor és egy diák. Tudtál erről?

- Honnan tudhattam volna?

- A Nyugati pályaudvarnál történetekről?

- Azokról sem.

- December hatodikán a tüntetőkbe lőttek. Karhatalmisták és szovjet páncélosok tüzet nyitottak a tömegre. A pufajkások elfogtak öt tüntetőt, se szó, se beszéd, semmi vizsgálat, semmi rögtönbíráskodás, a helyszínen tarkón lőtték őket. Ezt kitől tudja meg a pesti nép, az ország, a világ, ha nem tőlünk?

- Szavak, szavak, szép szavak -, csapott levegőbe rozzant kályhájuknál a katonaszökevény -, de mi változik a röpcéduláktól? Feltámadnak a halottak, kivonulnak az oroszok, ha elolvassák, hogy Márciusban Újra Kezdjük, hogy Buci Gyuri gazember, és Nyugat elárulta a magyarokat?

- Eljön az ideje annak is.

- Csak előbb kiirtják a fél országot?

- Ezt nem hagyhatjuk, és a nyilvánosság segít egyedül.

- Ami nincs, az ország már örökre becsukta a szemét.

- December hetedikén Tatabányán, a pártbizottság épületénél tüntettek pár százan, a karhatalom a tömegbe lőtt, a helyszínen hat halott maradt. Másnap a salgótarjáni tömegtüntetésen a karhatalmisták és a szovjet alakulatok nyitottak tüzet a népre, százharmincegy halottról szól a fáma, köztük gyerekek, nők, akik menekülés közben, hátulról kapták a golyót. Hullahegyek mindenütt, és bolsi módszerek. A legszörnyűbb mészárlás Mosonmagyaróváron történt, ki tudja, mennyi halottal.

- Ezeket nem tudtam.

- Most már igen.
- A nőüntetésen nem történt semmi.
- Elég volt a Nyugatinál.
- Mit lehet tenni? Itt nem számít a vér, még ha patakokban folyik is, ezeknek semmi sem számít, semmi se drága, gyilkolással tartják fent a hatalmat.
- Előtte megkeresték Buci Gyurit, hogy segítsen a feszültségek lecsillapításában. Mit gondolsz, mit válaszolt?
- Nem tudom, nem ismerem, csak az újságunkból olvastam, hogy pékmester, szocdemes, véresszájú, meg ilyeneket.
- Azt mondta a munkásküldöttségnek; maguk nem forradalmárok, hanem minden hájjal megkent ellenforradalmárok és fasiszták. Már nem tárgyalunk, hanem lövünk.
- Jobb ugatni, mint kenyeret sütni. Hazaáruló briganti.
- Elrettentés ez a javából, hogy lapuljon, féljen, aki még él, és tartsa a pofáját. A legjobbak meg hullanak, mint a legyek, bitófán lógnak, börtönökben rohadnak, ezt az emberek tudtára kell hoznunk mindenáron, mert csak a nyilvánosság, a nemzetközi közvélemény segíthet. Az emlékezet.
- És a börtönben rohadunk?
- Még akkor is, még úgyis. A lyukas zászlót mi emeltük magasba. A világtörténelemben egyedülálló, első eset, hogy legyőzték a Vörös Hadsereget, ha ideiglenesen is.
- Nem valami vigasztaló a szöveged, de meggondolom -, mondta búcsúzóul, ahogy a rozzant kapuig kísérté vendégét.
- Gondolj ezekre az áldozatokra! Nemcsak a gyilkoló ávósok árulták el őket, mi is felelősek vagyunk, hiszen hívószavunkra emelték fel a fejüket. Árulójuk legyünk?
- Soha sem leszek áruló! - mondta eltökélten Szívem Imi. - Nem árulom el a fajtámat, meg a hazámat, azért, hogy dagadtra tömjem a gyomromat.
- Várunk.
- Imre bácsiról tudtok valamit?
- Romániába vitték, eldugták a világ elől.
- Azt mondták, hogy a jugoszláv követségen tárgyal.
- Csali volt. Árulás. Szívélyes nagyköveti hívogatás, telefonok, menedékjog megadása, aztán meg átadták az oroszoknak. Tito elvtárs, jó elvtárs!
- A követségről kellett volna kiszabadítanunk.
- Őrizték, mint a karbunkulus követ. Ha az ablakok közelébe léptek, már belöttek, a jugoszláv kultúrattasét eltalálták. Az élelemszállító teherautókat sem engedték be mindig. Három hétig még a gyerekek sem mehettek szabad levegőre.
- Mi lesz vele?
- Megtörik, vagy meghal.
- Könnyen osztod a kötelet.

- Ne hidd, ez történelmi tapasztalat. Aki megtörik, az áruló, de életben marad, aki meghal, az ember. Igaz ember.

- És velünk mi lesz?

- Ugyanaz.

- Van itt perspektíva.

- Van.

- Az állomásra kísérjelek? Nehogy eltévedj!

- Nem szabad, még lebukhatunk. Különben is azért kerestelek, hogy márciusban kezdődik az egyetem, már annak, aki nem bukik le addig.

Arra a felejthetetlen mulatságra nem hiába készült Szívem Imi. Azon a bálon halványkék szemek, meg a zöld színű nejlon fejkendő hozta el a Cigány völgy poétájához Pacit örökre, s éppen a Népkörben. Hiába udvarolt akkor a szőke fodrászlánynak, megérezte, hogy az a másik az igazi, aki kimagaslott a táncolók közül, szinte lesöpört közeléből mindenkit. Szívem forradalmárnak ismerősnek tűnt, de nem tudta azonosítani azzal a szép, varkocsba fonott hajú fruskával, akivel a házuk előtt találkozott, és aki úgy köszönt a katonának, hogy csókolom.

Akkor fel se kérte táncolni, a színpadról figyelte a gyönyörű nőt, nem értette, hogy miért nem veszi le fejről a zöld színű nejlon kendőt, de mihelyt a bálterembe lépett, azonnal táncba vitték. Koslattak már utána a fiúk. Kijárási tilalom volt a faluban is, és a forradalom bátor hőse a belső zsebében hordta pisztolyát, ugyanis kicsente a Gulyás ház padlásáról. Félve a lebukástól, hamar elhúzták a csíkot Horváth Öcsivel, hogy mire a rendőrök, meg a pufajkások a Népkörhöz érnek, ellenőrizni a kijárási tilalom betartását, már otthon legyenek. Hiába szaladt volna szívesen a zöld fejkendős lány karjaiba, ott hagyták a mulatságot, pedig a Cigány völgy Paganinije éppen Szívem Imi kedvenc dalát játszotta.

A szatócsboltos fia hirtelen eltűnt.

A nagy, decemberi bál után, egyik este Szívem Imre a vasútállomáshoz igyekezett. Csillagos éjszaka ígérkezett, a sápadt utcai villanykörte imbolygott a szélben. Hópelyhek pillinkéltek. Indulás előtt, amikor nem látták a gyerekek, rajongásig szeretett anyja az üres háncsszatyrot idősebb fia orra elé emelte. A katonaszökevény szó nélkül visszaadta pisztolyát, anyja meg a Porcsíny utcába szaladt, a ház padlásán kacatok, limlomok közé újra eldugta a fegyvert. Ezzel mentette meg kedvenc fiát.

Szívem keresztanyja házáig sem ért, amikor az utcasarkon, a Dóczi néni trafikjával rézsútosan, szemben Horváth Öcsiék vegyes boltjával, Képesék gangos parasztházának az ablakán és ajtaján vadul dörömböltek a pufajkások. Rosszat sejtett, meggyorsította a lépteit. Ám hirtelen közre fogták a vattakabátosok, élükön Széll Miskával, a piros képű segédmunkással, akivel többször berúgtak a piactéri étteremben, meg a Talponállóban. A férfi Bánhalmáról járt a vízgépészeti vállalatához dolgozni, és minden futballmérkőzésen ordibált:

- Taposd ki a belit! Imikém, véd ki a szemit!

Arra azért soha sem gondolt Szívem, hogy egyszer majd géppisztolyt fog rá. Fogott.

- Hova, hova, kiskatona? - kérdezte gúnyos és pökhendi hangon.

- A vonathoz megyek, komám.

- Pofa súlyba, most nem a foci pályán vagy! Mit viszel a bőröndben? Röplapokat, vagy fegyvert rejtegetsz?

- A fehérneműt.

- Nyisd ki! - ez is megtörtént a sápadt, sárga fény alatt. - Gyerünk az örsre!

Szívem Imi a falnak fordították. Kezét tarkójára parancsolták, orra a falat érte, de nem félt, mert okosabbnak hitte magát mindnél, nehogy már túljárjanak az eszén. A rendőrségen ismerős nyomozók dolgoztak, a család távoli rokona, Kolozsvári százados is. Néhány embert közben begyűjtöttek. A vörös képű, erős csontú segédmunkás igazán élvezte a helyzetet, elsétált az előállítottak háta mögött, hol az egyikbe rúgott, hol a másikba ütött a géppisztoly tusával. Nagyokat. Kényelmesen érezte magát a katonacsizmában, a melegítő pufajkában és a sárga színű, vastag lovaglónadrágban, amit ebből az alkalomból vételezett a katonai raktárból.

Szellemeskedett:

- Mibe keveredtél, Imruci? -, kérdezte lesajnálva, s durr, behúzott egyet. - Neked nem elég a focizás?

- Semmibe -, hálásan gondolt szülőanyjára, akinek a segítsége nélkül átkozottul cudar helyzetbe kerül, lehet, hogy a jó komái lövik agyon Sistakon a lőtérnél? -, nem keveredtem én semmibe.

- Pojácának hiszel? Akkor minek keresett Pestről az a csepűragó?

- Azt közölte velem, hogy kezdődik az egyetem - igazán félni kezdett a megvadult, bikaerős melóstól.

- Az ám, de nem neked! - és a tulipiros arcú újra megkeresztelte. - Most jobban meglékellek, mint gyerekkorunkban, Te nagyokos!

Szerencsére a szolgálatos nyomozó, Dikó Karcsi ismerte. Nem annyira a Talponállóból, hanem drukolt vasárnaponként. Leültette az íróasztala elé, s az arca elkomorult, amikor a fiú képébe világított.

- Már vártunk.

- Gumibottal?

- Amilyen az adjon Isten, olyan a fogadj Isten! Ismered a mondást.

- Ismerem.

- Mi újság Pesten?

- Mire vagy kíváncsi?

- Csak egyetlen kérdésre válaszolj!

- Kérdezz nyugodtan!

- Te kivel vagy? Velünk, vagy ellenünk?

- Kivel lennék? - húzta az időt, hogy valami szalmaszálat találjon, forgott az esze, hogy vajon mit sejtethetnek róla, ha már a látogatójáról tudomást szereztek. Semmit, legfeljebb azt, hogy meglépett a katonaságtól, de az a honvédségre tartozik. Ha csak az egyetemista látogatója nem beszélt, de akkor már letartóztatták volna. - Miért lennék ellenforradalmár?

- Igen, erre vagyok kíváncsi, de nagyon.

- Veletek vagyok.

- Mivel bizonyítod?

- Amivel akarod.
 - Akikkel együtt húztál mundért, azok hazajöttek, de Te eltűntél, mint szürke számár a ködben. Már azt hittük, hogy disszidáltál.
 - Bolond lennék! Mikor felvettek az egyetemre.
 - Ne viccelj! Hisz katona vagy.
 - Éppen azért, mert a sereg küld, katonaújságnak dolgozom.
 - Mondjál egy olyan nevet, aki számít, akinek hihetek, és elengedlek.
 - Kit mondjak?
 - Akárkit, csak mondjál!
 - Kolozsvári százados a kapitányságon dolgozik.
 - Hohó! A pestiek közül!
 - V. Annuska. A belügyben dolgozik.
 - Az is rokonod?
 - Távolról.
 - Olyat mondjál, aki számít, aki igazol a katonaságtól.
- Szívem hirtelen ötlettel a D-tiszt nevét bökte ki, mert abban reménykedett, hogy úgyse megy vele semmire a nyomozó, ki tudja, él-e, hal-e, merre jár a nagy tanuló.
- Felhívhatom?
 - Tőlem.
- Megtörtént. Azt gondolta a sorkatona, hogy mégis lebukott, mert nem lesz, aki felvegye a telefont, de ha igen, jól elküldik őket melegebb éghajlatra, hiszen a laktanyájuk is találatot kapott. Megizzadt a tenyere.
- Főhadnagy elvtárs, ismeri Ön Szívem honvédet?
 - A verselgetőt?
 - Igen azt.
 - Ismerem - hallott a telefon túlsó végéről. - Már nagyon várom, mert éppen ideje beszámolnia a történeteikről. Azonnal keressen meg!
 - Velünk van?
 - Kivel lenne? Hiszen katona, mi nem álltunk át az ellenforradalmárokhoz.
 - A katonai elhárításnak dolgozol? - kérdezte a nyomozó csodálkozással és elismeréssel a hangjában, ahogy letette a fekete kagylót.
 - Persze.
 - Mázlid van, Imruskám.
 - Nem értem, hogy miért fogadtatok ilyen szívélyesen.
 - A katona komáid azt hírsztelik, hogy nagy forradalmárt alakítottál, párttaggyűlésen kiosztottad a tiszteket, és a Katonai Forradalmi Bizottság elnökének is megválasztottak.
 - Neked azt is megmondanám.

A katonaszökevény megszabadult, s tudta, hogy a szülőfalujában többé nem esik bántódása. Az a földije árulta el, akivel együtt gyerekeskedett, akivel együtt vitték a Honvédelmi Minisztériumba a felhívásukat, mert ő is tagja volt a Katonai Forradalmi Bizottságnak. Kis honvéd, kis árulás.

Mi lett volna, ha mást mond a D-tiszt? Vagy részletesen érdeklődik? Ha elmondja, hogy akkor találkoztak, amikor még nem dörögtek a fegyverek, és semmi másban nem állapodtak meg az újságíráson kívül? Mit mondhatott volna V. Annuska, amikor évekkal ezelőtt látta? Akkor otthon letartóztatják, és a részeges komája merő szeretetből agyonveri?

Pedig nem ártott senkinek.

Megint a Rákóczi úti leánykollégiumban dekkolt. Az igazgatónő pár nap menedéket adott, hogy átköltözzön a Ménesi úti fiúkollégiumba. Mindenáron disszidálni akart. Rádöbrent, hogy előbb-utóbb letartóztatják, és kezelésbe veszik, összerakják viselt dolgait, akkor bizony nem ússza meg könnyedén, kötelet sóznak a nyakára.

Röpcédulázott továbbra, terjesztette a stencilen sokszorosított újságjukat, Bohó Róbert a Fő utcáról juttatta el hozzá a szállítmányt, még cikkeket is írt, bár egyre inkább unta, és főleg nem látta az értelmét. Még hogy márciusban újra kezdik? Kik és mivel? Miután a pesti srácok vérét megcsapolták, az egyetemisták is lehültek, a Petőfi Kör már az első puskalövés után elárulta mindazt, amit felépített. A legnagyobb forradalmár fejések lapultak, hiszen a legnagyobb kommunisták voltak, Isten választott népéből, s a karrierjük érdekében játszadoztak a befolyásolható értelmiséggel, mert akkor még az Appel színészből lett bajuszos és mosolygós Aczél György nem alkalmazta a furfangos diktatúrát, a három T-t; tilt, tűr, támogat.

Akkor került hozzá ez a vers.

„Abonyi Bodor Pál:

Nemcsak az elmenőkhöz.

A hazát terror uralja,
lelkemben sok gond vitáz, -
nyugatról kúsznak szólamok,
barbár kelet hont igáz.

Tankezrek reánk merednek,
hazudik a rádió,
éjeken „begyűjtés folyik”, -
ez bolsevik dáridó!

Már sokakat fed anyaföld,
van, kit anyja hazavár, -
s vannak, kik útra kelnek, -
másoké a haza már!

Félelem, vagy kalandvágy,
vagy hív a nagyobb kenyér. -
Tudod mi a Taylor norma? -
S mit ér a munkás tenyér?

Tudod, hogy minket Jaltában
adtak el a jenki-pénzen! -
Trianont is ők agyalták! -
Clémenceau gyékényen!

S van, ki most nyúlcipőt húz fel,
profitot termelni megy,
a rablónak, - s az befogad! -
Mily szép e sátáni kegy!?

Profitgyártónak jó leszél,
de hazádat eladta! -
Ahol lehetne jóléted,
de senki vagy miatta!

De én maradok, élvezve is, -
mert ösöktől ez a hazám! -
Habár quislingek, kufárok
nyernek sorsom igazán!

Sok fáklyát oltottak ki, mert
a szabadság fénye volt!...
Vagyok még - éjben kis mécses, -
míg az önkény ki nem olt...

Pe. 56.12.05.”

Szívem szerette volna ezt a verset leközzölni, de már nem jelent meg a lapjuk. A szerzőről annyit tudott, hogy a Lámpagyárban munkás, a Központi Munkástanács tagja, a XX. kerület Nemzeti Bizottságának Elnöke, s járt Nagy Imrénél is egy küldöttséggel, előadták követeléseiket, hogy vonuljanak ki a szovjet csapatok, szüntessék meg az Államvédelmi Hatóságot.

Szívem Szegedre utazott Kolynok I. nevű szabadságharcossal, akit nem ismert korábban, de a MEFESZ központ ajánlásával a jugoszláv határon akartak disszidálni. Kaptak címet, ahol segítenek. MEFESZ igazolvánnyal keltek a félelmetesen hosszú útnak, hivatalos tárgyalásra a szegedi egyetemistákkal, a konszolidáció érdekében.

Hihető és aktuális történetet találtak ki; Szeged nélkül nincs forradalom, a Petőfi Körösök vitái a fővárosban szűk réteget érintettek, nem kavarták fel a közvéleményt, az írói vélemények, a pedagógusviták nem hozták lázba sem az ifjúságot, sem a hallgatók közvéleményt, amely ugyan nem hitte el már régen, hogy a proletárdiktatúra a létező rendszerek lehető legjobbjá, de fülét, és száját befogva hallgatott. A Tisza-parti egyetemisták viszont rendkívül jó szervezőkészségről adtak tanúbizonyságot, mert visszatérve a nyári szünetről, fellángoltak a viták, Rajk László és mártírtársainak temetése után hamarosan megszervezték a jogi karon a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét, s mint a futótűz, más városok egyetemein is csatlakozott hozzájuk a fiatalság. A MEFESZ a DISZ helyett alakult, és függetlenedett a Magyar Dolgozók Pártjától. Megfogalmazták a tizenkét pontot, mely bejárta az országot, Szívem Imi a néprádióból hallotta, meglepődött, hogy milyen bátor követeléseket hirdettek; a szovjet csapatok kivonásától kezdve, a szabad választásokig, de még fel sem ocsúdott a révületéből, máris megszólaltak a fegyverek Budapesten.

Ésszerűvé vált, hogy a pesti és szegedi egyetemisták egyeztessenek! Azon csodálkoztak, hogy már Szeged közelében, a határövezetben jártak, mégsem igazoltattak. A Nagyállomáson szedtek össze minden érkezőt a pufajkások, válogatás, igazoltatás nélkül. A későbbi Tisza Szállóban a falhoz sorakoztatták őket, kezeket tarkóra, szorosan a falhoz, de nem verték, vagy még nem verték őket, vagy máshol verték, a pincében. Feltartott kézzel álltak sokáig a WC mellett.

Szívem szökevény már tudta a regulát, félelemmel várta az első ütést. Gyáván, reszketve viselte a várakozást, állt a falnál, azon törte kobakját, mit hazudjon majd a vallatónak, milyen emberrel kerül szembe, mit tud a pesti eseményekről, mennyire kelt gyanút a vallomása? Tud-e róla valamit, ha igen, ugyan kitől és honnan szerezte az információkat, felhívja-e a szülőfaluját, innen tovább viszik, fogdába zárják, vagy egyenesen a rossz hírű Csillag börtönbe? Ki tudja, mi lesz? Talán kár volt erre jönniük, és másra bízni a sorsát. Hazudik a végtelenségig, a betanult alibi mellett kitart, az nem lehet, hogy most bukjon le, amikor annyi véres kalandot megúszott. Úgy hazudik, hogy igaz legyen, és annak is látszódjon. Nem fog a börtönben megrohadni, ha török-szakad, ügyes és hihető történet, amit megbeszéltek, lenyelik, mint kacska a nokedlit. Nem babra játszadoznak, ha okosabb, akkor átveri kihallgatóját, és a lába nyomát sem szagolhatja, Pestre úgysem jön utána. Ne verjék már agyon a préri közepén! Ha személyi igazolványa lenne, cicázna, mint macska az egérrel, de ez a flepni inkább gyanús, felhívás a keringőre. Szerencsére nem számított. Érezte, hogy a félelem átjárja, mint huzat az épületet. A tenyere hirtelen megizzadt. Eszébe jutott V. Annuska, akit jó anyja kérésére megkeresett, és elmondta neki:

- Jól vannak a faluban, pusztulják, meg miegymás.
- Szóljál, ha bajod van -, búcsúzott el a belügyi dolgozó.
- Szólok, elhiheted.

Mentőkötélnek megteszi, vele itt nem babrálnak ki. A gumibotot még mindig nem használták. A géppisztolyos pufajkás a sor szélénél őrködött, megvető pillantásokat küldött feléjük. A kihallgatásra egyenként vezették őket, ne hallják, hogy mit beszél a másik, mit hazudik, vagy csicsereg, mint madár a kalitkában.

Osztályozták a gyanús alakokat; akinek rendben találták a szénáját, elengedték, akinek nem, azt levitték a pincébe népnevelésre, ahol az ávosok tartották a népnevelő, gyilkos órákat. Szívem jóval később hallotta meg, hogy az ellenforradalmárokat húsdarálóba lökték és darabokban engedték a közeli Tiszába, mint Pesten a Dunába, de ezt nem akarta elhinni, s elgondolkozott azon, ha meglátta volna a gyilkos szerszámokat, kínzó eszközöket, azonnal igent mond mindenre, még a saját kivégzésére is. Őket kiemelték, a Kossuth Lajos úti rendőrpalotába vitték, alaposabb kihallgatásra, fejmosásra, beszervezésre.

Magas, civil ruhás nyomozó, a keménykezű Varga János őrnagy kérdezgette.

- Miért jöttek? Az ellenforradalomnak vége.
- Tárgyalni.
- Miről?
- A konszolidációról.
- Azt mindenki mondhatja, közben meg máson jár az esze, egészen mást cselekszik.
- Min járna? A lányokon?
- Azért nem kell a jugoszláv határhoz utazni.
- Tárgyalni akarunk, ezzel bíztak meg a MEFESZ központban.
- Felesleges áztatnunk egymást, nem léphetik át a határt, lezártuk úgy, hogy még a madár sem repül arra, vagy csak az engedélyünkkel. Jobban meggondolhatták volna.
- A határhoz nincs semmi közünk, tárgyalunk a szegediekkel.
- Azt nem tilthatom meg, de érdekelne, hogy mire jutnak.

- Jöjjön el! - vágta ki hirtelen ötlettel Szívem, miközben izzadt tenyerét a crombi nadrágba törölte. - Itt kezdődött a szervezkedés, itt legyen vége is.
- Nem tehetem - nézett barátságot színelve az őrnagy, miközben arra gondolt, hogy most megfogja ezeket a pesti striciket. - Kihez jöttek? - emelte meg a hangját.
- Akit találunk.
- Perbíróhoz?
- Hozzá -, bólintott Szívem Imi, bár egyáltalán nem tudta, hogy kiről van szó.
- Kováts Józsefhez?
- Hozzá is.
- Kiss Tamáshoz?
- Őt se ismerem.
- A MEFESZ-ről se hallott, meg a tizenkét pontról?
- Azokról hallottam.
- Tudja, hogy Kiss Tamás és Lejtényi András volt a szegedi egyetem küldötte azon a napon, amikor a Budapesti Műegyetemen megalakult a MEFESZ?
- Nem tudom.
- Nem tudja, hogy ötezer ember fergetegesen tapsolt, mert elindították a második szegedi gondolatot?
- Nem voltam ott.
- Akkor azt sem tudja, hogy az égimeszelő, szegedi Danner János mutatta be maguknak a küldöttséget -, elővett a fiókból egy teleírt lapot, s abból olvasott. - Kiss Tamás ilyeneket mondott; Diáktársak! Magyarok! Megint Lengyelország felől fúj a szabadság szele. Az orosz csapatok közrefogták Varsót, a lengyelek meg körülfogták őket. Mi szegedi egyetemisták követjük a lengyelek példáját és megalakítottuk a független diákszervezetünket, a Magyar Egyetemek és Főiskolák Egyesületeinek Szövetségét. Csatlakozzatok Ti is!
- Honnan tudhatnám ezeket?
- Arról sem hallott, hogy az egész fasiszta provokáció, nem egyéb, mint a Horthy fasizmus születésére való emlékezés?
- Nem értek a politikához.
- Egyetemista, nem?
- Az vagyok, de semmi közöm ilyenekhez.
- Hová jár?
- A bölcsészetre, a Pesti Barnabás utcába.
- Nem jogász, nem műegyetemista?
- Újságírónak készülök.
- Hányadikos?
- Első éves.
- Milyen tanuló?

- Nem a legjobb.
- Csak azt ne mondja, hogy Szegeden érettségizett, az ismerősöket keresi, vagy a szüleit, és az itteni újságnál szeretne dolgozni -, gúnyolódott lekicsinylően a vallató.
- Eszem ágában sincs Szegeden dolgozni, mindenáron tanulni akarok.
- És nem itt érettségizett? - játszott tovább a nyomozó.
- Nem.
- Akkor tudnék is róla.
- Az ország másik fertályán, Szombathelyen.
- Olyan messzire?
- Ott volt a szakérettségi.
- Maga szakérettségis?
- Igen.
- Akkor, meg hogy került az ellenforradalomba? - villanyozódott fel a szőke hajú, jól fésült örnagy, és az asztalra csapott. - Hiszen oda a munkás-paraszt fiatalok javát küldték.
- Munkás vagyok -, mutatta meg a tenyerében őrzött bőrkeményedéseket, a nagykalapács nyomait -, lakatos.
- Ne mondja! A liszt nem keveredik korpa közé.
- Nem keveredtem semmibe, azért küldtek Szegedre, mert tiszta vagyok.
- Tiszta, mint a Patyolat. És a szegediekről semmit se tud?
- Semmit.
- Gondoltam, hogy ezt mondja, de akkor minek küldték ilyen messzire?
- Nem volt más.
- Perbíró Józsefről hallott?
- Nem hallottam.
- Pedig professzor.
- Akkor sem.
- Ezentúl hosszú ideig angolt taníthat fiatal felkelőknek.
- Értem.
- Kováts Józsefről mit hallott?
- Semmit.
- És Szegedről, hogy itt folyik a Tisza? Tito meg a szomszédunk?
- A tizenkét pontot innen küldték szét az egyetemeknek -, vágta ki a rezet Szívem.
- Erre lennék kíváncsi; kik utaztak Debrecenbe, Pécsre, Miskolcra, Egerbe, Veszprémbe, Sopronba, Gödöllőre?
- Ha tudnám, akkor megmondanám.

- Kik érkeztek Sopronból, Debrecenből, Miskolcra, Veszprémből, Pécsről, Egerből, és Gödöllőről?

- Megmondanám, ha tudnám.

- Akkor együtt is működhetnénk. Ha mi melósok nem tartunk össze, akkor kicsoda, ki a fekete fene? Az egyetemisták? Ez az értelmiség?

- Igaz.

- A mi szívünk baloldalon dobog.

- Az enyém is.

- Azt hittem, hogy a határt akarják átlépni. Ilyen csellel, hogy tárgyalnak az egyetemen, rengetegen jönnek, de nincs szerencsájuk, a főkolompókat már hiába keresik.

- Nincs olyan a rovásomon, amiért menekülnöm kellene.

- Pedig segítenék, átdobnánk a határon. Palics, Bajmok, Szabadka, összegyűlt már ott talán húszezer beszari magyar. Nagy ember lehetne, híres újságíró. Holnap este beszéljük meg a részleteket a Kiskőrösi Halászcseréjében, de a barátját ne hozza! Rendben?

- Ott leszek.

- Nem a parazita értelmiségnek építjük az országot, nem a burzsuj kizsákmányolóknak -, hallotta még a vallató tiszt hangját, de már nem nagyon figyelte, mert a szabadulás édes öröme átjárta a testét, a remény, hogy a kemény, kerek mellű szép egyetemista Kosztya Lujzát mégis megölelheti, ha visszajut a Rákóczi úti leánykollégiumba, akinek a barátja édesapjával együtt lelépett Nyugatra, hogy sikeres orvos legyen Olaszországban. - Maga még nagyon nagy ember lesz, ezt én írásba adom! - búcsúzott az őrnagy.

Hamarosan megtalálták a segítőjüket. A nagyállomásra vezető úton albérletében lakott, nála megaludtak, megbeszélték, megtanulták a részleteket. Másnap indultak Bácsalmásra, a hétvégi lakodalomba, mint meghívott vendégek. A vasútállomáson rezes banda helyett a kiskunhalasi határőrök várták a deputációt, és a laktanyába vitték.

Szívem Imit megint falhoz állították. Kéz a tarkóra, ütöttek, de nagyon és módszeresen.

- Disszidálni akartatok, ganék?

- Lakodalomba megyünk.

- Az ám, az anyátok ótvaros, bűdös picsájába -, és hátulról püfölték, ahol csak érték. - Ahová kerültek, ottan már nincsen lagzi, csak temetés!

Szívem félt, reszketett a veréstől, de hallgatott, ezeknek a katonáknak rossz, vérengző hírük volt Budapesten, minden teketória nélkül kivégeztek néhány forradalmárt a kilencedik kerületben. Ez maradt az önfeláldozó nép szabadságvágyából. Aki élni akart, az elfelejtette mindazt, ami történt. A sunyi hallgatás vitte tovább az életet. A legfényesebb történelmi pillanat, a világtörténelmi példa meghalt, ismét tört ült a hazug vörös világrend.

Mire ezeket végiggondolta Szívem katonaszökevény, máris fiatal, tenyérbe mászó képű határ-örtiszthez kísérték.

- Mit keres erre, ahol a madár se jár? - szellemeskedett a zöld parolit viselő katona. - Csak nem a lappangó ellenforradalmárokat?

- Szegeden tárgyaltunk az egyetemen, és lagziba hívtak -, mondta a betanult szöveget. Ha elárulja, hogy katonaszökevény, akkor többé innen élve nem szabadul.

- Kinek a lakodalmába?

Megmondta.

- Ki hívta?

Megmondta.

- Ismeri a vőlegényt?

- Nem, de a velünk lévő egyetemista srác rokona.

Nem tért el a betanult szövegtől. A katonaság nem volt naprakészen informálva az eseményekről, a forradalomról, bár a kiskunhalasiakat, Hodosán Imre ezredes katonáit Szegedre és Budapestre rendelték tisztoztatásra. A kihallgató tisztet nem nagyon érdekelte, hogy kicsoda, micsoda, kinek a rokona, milyen igazolványt mutat, szentül hitte, hogy aki a határsávba tévedt, az disszidálni akar, el kell bánni vele, elvenni a kedvét az ellenforradalomtól és a disszidálástól örökre.

- Pestről a tiltott határövezetbe? Mesélje már a papának. Elő a farbával!

- Az igazat mondom.

- Mit keresett Szegeden? Ott is lezártuk a határt.

- Az egyetemen tárgyaltunk.

- Miről? Arról, hogyan dobbantsanak? A dajkamesét, hab nélkül szeretem.

- A konszolidációról, hogyan működhetünk együtt a Kádár kormánnyal.

- Lebecsül minket.

- Dehogy!

- Igazolványa van?

Szívem Iminek sebezhető pontjára tapintott, mert semmiféle komoly papírja nem volt, a katonaságtól még nem szerelt le, a laktanyában őrizték a többi holmijával személyi igazolványát. A MEFESZ adott hiteles igazolást, hogy egyetemista, és a tárgyaló delegáció tagja. Ezt átnyújtotta.

- Hányan érkeztek?

- Ketten. Ide már a bácsalmási barátunk hívott.

- Mindenki mondhat, mutathat valamit -, legyintett a gyűrött arcú határőrtestet és hatalmasat ásított -, az isten se győzi komolyabban ellenőrizni magukat. A fél ország erre akar lelépni, mintha nekünk nem lenne magunkhoz való eszünk. Engem csak az érdekel, hogy ne lépjenek olajra, a többivel nem törődöm - nézett mereven a fiú arcába -, maga ismerősnek tűnik, de nem jut eszembe, hogy hol találkoztunk.

A katonaszökevény igazán bajba került. Mit válaszoljon, hogy szabaduljon, mit süssön ki, ami segíthet? Ha ép bőrrel megmenekül, többet Budapestről nem mozdul V. Annuska mellől. Semmi okos dolog nem jutott az eszébe.

- Nem hiszem, hogy találkoztunk - hebegte izgalmaiban.

- Mihez kezdjek magával, egyetemista? A lakodalom igaz, de az igazolványa semmit sem bizonyít, lophatta, vagy más úton szerezhette, nem érvényes a személyi nélkül, de még azzal sem. Mindkettőnknek jobb, ha elmondja, miért akarja elhagyni az országot? Akkor talán elengedjük. Olyan rossz itt magának? - lobogtatta az igazolványt.

- Ellenkezőleg, melósból lettem egyetemista - gondolta, hogy ennek sem árthat a szegedi szöveg. - Munkapad mellől küldtek tanulni.
 - Azt meg hogyan? Mesélje már! - legyintett lekicsinylően.
 - Szakérettségiztem Szombathelyen.
 - Hol?
 - Szombathelyen.
 - Határővezetben? - kapta fel fejét a fáradt, kialvatlan tiszt. - Onnan leléphetett volna Nyugatra. Miért nem arra vette az irányt? Vagy azt hiszi, hogy Tito tárt karokkal fogadja, mert az olyan fasza gyerek?
 - Eszem ágában sincs lelépni. Nem azért küldtek az egyetemre.
 - Kik küldték?
 - A munkásosztály, a párt, meg a szakszervezet.
 - Ne kábítson! Minek szédít ekkora szöveggel, azt hiszi, hogy nem ellenőrizhetem? Szegeden és Pesten hagytuk a névjegyünket, a majsai és halasi katonák kemény gyerekek. Már csak az hiányzik, hogy bedumálja, milyen hősieken harcolt az ellenforradalom ellen!
 - Nyugodtan ellenőrizhet, párttag vagyok.
 - Mikor és hol vették fel a pártba?
 - Először inaskoromban Kispesten, aztán meg a szakérettségim.
 - Kétszer is?
 - Így alakult, mert megbetegedtem, sokáig dögrováson voltam, és akkor kizártak.
 - A szülei mivel foglalkoznak? - ásított újra a határőrtiszt.
 - Téesztagok -, hazudta Szívem és előszedte megható történetét, hogy apátlan-anyátlan árva, de a munkásosztály felkarolta, ipari tanulóként lakatos szakmát tanulhatott, így lett öntudatos munkásértelmiségi.
- A kihallgatója elbizonytalanodott. Elég ideje sem volt a folyosón felsorakoztatott jövevényekkel foglalkozni, a katonai járőr egyre több embert szedett le a szerelvényekről, az ország ontotta a menekülteket, ám ismerősnek tűnt ez a fekete képű fiú, ezért nem akarta döntését elsietni, azon múlik minden, hogy elhiszi-e a lakodalmas történetet, vagy nem? Miért ne hinné, de kicsoda az, aki igazolvány nélkül vonatozgat fél országon keresztül? És ez tagad, mikor annyian beismerik azonnal, hogy át akarták lépni a határt. Ez meg provokál? Beszervezett ügynök? Csak az agyalágyult nem talál ki hitelesnek tűnő mesét, vagy az, akinek nincsen veszíteni valója, minden mindegy már neki a célja eléréséhez. Vagy, aki igazat mond.
- A fogda tele. Megvakarta feje búbját gondterhelten, egyre fáradtabban, de nem akart bakot lőni.
- Hol volt ipari tanuló?
 - Kispesten, a Vörös Csillag Traktorgyárban.
 - Kispestet mondott?
 - Azt.
 - Van a gyár mellett kocsmá?

- Van.
- A nevét tudja?
- Gödör.
- Focizott?
- A lőrinci Postásban.
- Játszott az ipari tanulók válogatottjában?
- Játszottam -, válaszolta izgatottan a katonaszökevény, s nadrágjába törölte megizzadt tenyerét.
- Milyen poszton?
- Kapus voltam.
- Hol védett?
- A Fehér úton.
- Láttam a meccsüket - csapott homlokára a határőrtiszt -, azért ismerős a képe. Az unoka-testvérem volt a center.
- A nagy kapáslövő? - bizakodott most már az egyetemre készülő fiú.
- Ő bizony.
- Az ipari otthon igazgatója.
- Na látja, ez az igazi dokumentum, nem a koszos papír -, dobta a szemétkosárba -, még azt hittem, hogy valami nagy pesti fejest fogtam.
- Az már régen túl jár árkon, bokron.
- Vagy a vendégszeretetünket élvezi - jegyezte meg cinkos mosollyal -, ha nem véd akkorát, hogy az ellenfélnek kifutott a szeme, mert még a tizenegyesüket is kifogta -, állt fel az íróasztalától -, akkor most megnézhetné magát, a fogdában kanállal szednék össze a csontjait, és többé nem rúgna labdába. Nem teketóriázunk az ellenforradalmárokkal, Pesten is elintéztük helyben a számadást. Most meg a helyünkbe jönnek.
- Elhiszem.
- MEFESZ, METESZ, BETESZ, nekem egyre megy - szellemeskedett a határőrtiszt -, beszélni, hőzöngeni mindenki tud, ahelyett, hogy tartaná a pofáját, és dolgozna. Vagy tanulna. Vagy legalább azokat ne molesztálná, akik dolgozni és tanulni akarnak. Nincs igazam?
- Dehogynem.
- A húgomat a kollégiumból kiszekálták miattam. Ha nem őriznénk a határokat, akkor mi lenne? Kockáztatná valaki az életét az aknák között, vagy ha Titóék átjönnének?
- Aligha -, bólintott a katonaszökevény és gondolatban hálát adott az Istennek, hogy nem sikerült a lánykollégiumban lefeküdnie a riszáló fenekű öntudatoskával.
- Aki ilyen ragyogó tehetség, és még melós is, az a mi emberünk, az nem dől be börtönökből kiszabadult közveszélyes felkelőknek.
- Ez biztos.

- A hercegprímás is miket locsogott össze! Még visszahozná ránk a kapitalizmust, a dögeselyűket, a vérszívókat, mintha nem lett volna elégünk a grófokból, bárókból, és a kizsákmányolásból. Tanították ezt az egyetemen? Emlékszik rá?

- Napszámba jártam a grófi birtokra.

- Amíg a kezünkben a fegyver, addig ide nem tolhatják a mocskos pofájukat. A munkás-paraszt kormány majd rendet tesz.

- Már megkezdte -, Szívem unta a társalgást. Tudta, hogy ezt a kalandot túlélte, óvatosan helyeselt és bólogatott, mégiscsak a saját bőrét mentette. Utálta magát, meg az egész piszkos világot, hogy ilyesmibe keveredett, mikor onthatná a szebbnél-szebb költeményeket. - Újra dolgoznak a gyárak.

- Amit az ellenforradalmárok szét akartak verni és visszaadni a kizsákmányolóknak. Alig maradtak lábon termelőszövetkezetek, tehenet, malacot, búzát, mindent elvittek a parasztok, mert meggondolták magukat és kiléptek. A totojázó Nagy Imre hibája, hogy engedékeny volt, szétfolyt, mint a vaj a napon. Megelégtették itthon is, meg Moszkvában is.

- Kivonták a forgalomból.

- Naná, nem lesz többé miniszterelnök!

- Maga jobban ért ehhez!

- Elmehet. Ha Pesten járok, megnézem a meccsüket.

- Legalább találkozunk -, negédeskedett Szívem, ahogy kászálódott.

- Nem is kérdeztem, volt katona? - nézett a szökevényre szórakozottan.

Megsűrűsödött a csend. Ezen a válaszon múltott minden.

Szívem Imi megalázónak érezte a helyzetét, sötétnek látta az eget, gyakran gondolta, hogy feladja magát, lesz, ami lesz, legalább véget ér a kínzó és egyre elviselhetetlenebb idegesség, bizonytalanság, tisztázzák csak a múltját, szerepét, mit számít az, hogy mi a bűne, kik voltak a társai, és mit cselekedett? A honvédségnél nem tudják, hogy ő a Pipás, az illegalitás hőse, az egyetemen meg azt nem tudják, hogy a katonaságnál a Katonai Forradalmi Bizottság elnökének választották. Nehéz összerakni. Az önfeladáshoz viszont gyávának bizonyult, sokáig azt hitte magáról, hogy az eszén nem járnak túl, kifog mindenkin, ha eddig elkerülte a bajt, akkor megússza a katonaságot is, végre egyetemen tanulhat, újságírói szakon, az majd elsimít mindent, előbb-utóbb elmossa az idő az emlékeit, a feledés jótékony homálya lengi körül, és boldogan élhet, amíg meg nem hal. Fel nem adja. Miért menjen a börtönbe? Vannak arra elegendően, lehet válogatni. V. Annuskában megtalálta mentőkötelét, végső soron előáll az igazsággal.

- Milyen katona? - tette fel a költői kérdést, de visszahuppant a székre meglepetésében.

- Ne tetesse már magát! Hiszen katonakorú.

„Tud valamit, mégsem olyan együgyű, mint megjátszotta, esetleg már a szegediekkel beszélhetett telefonon, vagy érdeklődött az egyetemen, a kollégiumban? - gondolta végig a fekete képű fiú, és félelmében kiverte a víz. - Mennyit tudhat? Vagy eltalálta tőgye közt a szarvát? A bájos húga kotyogott? Ha elkapom, betapasztom alul-fölül.”

- Hogyan lettem volna?

- Túlkorosnak látszik.

- Nyáron vonulok katonai gyakorlatra, az egyetemen honvédelmi ismereteket tanítanak.

- Beugratós kérdés volt.

A határőrök tették fel mindkettőjüket a vonatra.

„Kinek, minek köszönhetem a szabadulásomat? - gondolkodott Szívem lecsüngő fejjel. - A csodálatos lábamnak és aranykezemnek? Ártatlan képemnek? Isten választott népéből származó dirimnek? A végén még elhiszem, hogy az Isten kötényében születtem, tényleg Igazmondónak és Tanúságtévőnek szánt.”

Még mindig a leánykollégiumban dekkolt. Mindenáron menekülni akart.

Akkor megürült egy ágy a Ménesi úti kollégium felső emeletén. Jó ösztöndíjat kapott, csak tanulni kellett és hajtani az időt, hogy tisztuljon a múlt, csendesedjék a jelen. Az idő azonban megállt, sejtelmes hallgatás fonta körül. Nem jutottak friss információkhoz, a forradalom vezetői sorra lebuktak, az akasztások nagyüzemi módszerekkel történtek, a vérbíróságok gyorsított menetben köttették fel a fiatalokat. Ricsaj nélkül vonták ki az ismerőseit. A leánykollégiumot kerülte, mert félt, hogy valaki beárulja. Sehol sem beszélt többé a levett forradalomról, és eltiport szabadságharcról. Az egyetemi órák után a Haris közben nézegette a golyó ütötte sebet, és nem töltötte el büszkeséggel.

Négyágyas szobában élte mindennapi életét, mint akinek nincs múltja, nincs számadása senkivel, semmivel. Sok filmet látott, sok könyvet olvasott. Tudta, hogy egyetlen kiút a számára, ha elhagyja az országot. Hogyan? Menekült akkor több százezer ember. A határt lezárták, aknásították, leengedték a vasfüggönyt, akik próbálkoztak kintről vagy bentről, felrobbantak, a légy sem repült át már a senki földjén.

A helyzet konszolidálódott, dolgoztak a gyárakban. Nem szórták a röplapokat, nem buzdítottak márciusi újrakezdésre, nem meszelték a falakra, hogy HALÁL AZ ÁVÓRA, nem írták az illegális újságjukat, a szakállukat levágatták, hiába fogadkoztak, hogy addig nem borotválkoznak, amíg ki nem takarodnak a szovjet csapatok. Helyette inkább tanultak. Gyakran hazautazott a szülőfalujába, ahol senki sem háborgatta, az anyja meg eldicsekedett fűnek-fának, hogy végre egyetemista a fia. Az ösztöndíj szeptembertől járt, egyszerre öt hónapi summát kapott, ugyanis februárban vette fel. Gyönyörű, hét nyelven beszélő sötétkék öltönyt készíttetett a Váci utcában, divatos, szürke cipőt a Lenin körúton, ha azokban megjelent, nem maradt hatástalanul a női nemre. Az elegáns, drága öltönyt Gulyás Bözsi őrizte sokáig, hogy legyen a fiának esküvői ruhája, ha úgy hozza a sorsa.

Még kijárási tilalom volt érvényben, de a főváros élt, lélegzett és házasságok is kötődtek. A távoli rokon esküvőjére meghívták az Akácfa utcába, szolid kis ünnepséget tartottak. V. Anna belügyminisztériumi hadnagy húgának a fejét köttették be. Ahogy Szívem Imi a lakodalom után gyönyörű öltönyében a Ménesi útra igyekezett, életbe lépett a kijárási tilalom. A Mórícz Zsigmond Körtéren csípték el a villamos többi utasával együtt és a közeli rendőrségre vitték.

Ez a negyedik falhoz állítás más volt. Nem ütötték őket, a pesti embereket nem merték ingerelni azzal, hogy agyba-főbe vertek mindenkit, azzal a Fő utcában foglalatostkodtak. Szép sorjában igazoltatás, s bár Szívemnek változatlanul nem volt rendben a szénája, csupán egy gépelt papír lapult a zsebében, hogy látogattja az egyetemi órákat és a Ménesi úton kollégista, de a bűvös mondat; belügyi dolgozó, V. Anna hadnagy rokona, varázserejűnek bizonyult. Sajnálta, hogy korábban nem tudott erről, anyja sem említette. Annuska egyenruhában járt, tenyeres-talpas, határozott megjelenésű öreglányként rendet tartott környezetében.

A pincébe zárták, hajnalban szélnek eresztették.

Kovács Teréz egyetemista szép leányzó segített. A lányszállón néhány hét alatt mindent megtudott a fiúról, és az Egyetemi Forradalmi Bizottságban, ahol ő vezette állandóan a jegyzőkönyvet, szólt néhány ismerősének, hogy Szívem honvédnek igazolvány, segítség kellene, különben itthon reked, mint katonaszökevény megkapja a saját kötelét. Erdélyi Tibor habozás nélkül felkarolta az ügyet, műszaki egyetemista társaiban bízva megoldást ígért. Csakhogy nem ment nótaszóval. Végül Gyenes Mihály, az állatorvosi egyetemen tanuló ígérete látszott megvalósíthatónak, hogy Szívem a vasutasok segítségével disszidálhat, követheti Z. példáját. Akkor jelent meg Renner Péter Budapesten, egyenesen Bécsből gázolt át a határon. Erdélyi azonnal bemutatta a Corvin közti harcosnak az illegális újság szerkesztőjét. Többször találkoztak. Egyik alkalommal felmentek Svéger Tamás Bartók Béla úti lakására. Az illegális szervezkedésről váltottak szót, Renner megmutatta hangtompítós pisztolyát, mint a nyugati technika csodáját. Elhatározták, hogy Szívemnek is szereznek fegyvert az illegális határátlépéshez.

Amikor a térképésszel kettesben leültek a Bartók Béla úti étteremben, fatányérost rendeltek és több korsó sört megittak. A vékony, fekete hajú fiú igen határozottan viselkedett, ami imponált Szívemnek. Elmondta, hogy a Corvin köziek felderítő tisztje, sőt parancsnoka, a harcokban megsebesült, de nem fél, különben sem kapják el élve, elég volt a verésekből, meg a sittről, védekezik mindhalálig, megmutatta újra a hangtompítós pisztolyát. Többször helybenhagyták, mert amikor a katonai ügyészség elítélte, s börtönben ült, kezét emeltek rá, azoknak csöstül visszaadja. Pesten az apjával él. Az anyja Londonban várja, de elszámol az ávós bitangokkal, a forradalom idején elkapott néhányat, vállalja a veszélyt, ha ezzel segít a szolgásonban lévő országon.

Bécsben a Nemzetőr című lapnak dolgozik, ketten indultak volna haza Pongrátz Gergely parancsnokkal, akivel együtt harcolt a Corvin közben, de végül egyedül érkezett, mert Bajusz véletlenül, a legutolsó pillanatban meggondolta magát, vagy betojt. A konspirációs munka veszélyes, ám tartozik annyival a bajtársainak, hogy akin tud, azon segít, pénze, támogatói vannak, a kinti emigrációban a Magyar Forradalmi Tanács munkájában vesz részt, ez a Kádár-éra ellen szervezkedő aktív szervezet. Szabó Miklós, Pongrátz Gergely, Kéthly Anna is ott van, a forradalmi kormány államminisztere, a Szociáldemokrata Néppárt képviselője, Varga László, dr. Sággy Zoltán, Ábrahám Dezső, Juhász István, Horváth János, Kiss Sándor, egész kis magyar kormány. Az aranycsapat tagjai szintén gyülekeznek; Puskás, Kocsis, Czibor, Gyarmati Dezső, külön meccseket szerveznek a számukra. Végigjárják Európa országait az aranycsapattal, piros-fehér-zöld nemzeti színű karszalaggal, átkötve fekete gyászcsíkkal játszanak, adományokat gyűjtenek, így tiltakoznak Magyarország megszállása ellen, meggyengítik a nyugati kommunista pártokat, a sporton keresztül mindent elérnek. Innen február huszonötödikén indul vissza.

A katonaszökevény fantáziáját megmozgatta a sok lehetőség, hogy azokkal játszhat majd, akik itthon aranylábú csillagként ragyogtak.

- Valóban harcoltál a Corvin közben? - kérdezte kíváncsian.
- Több ávóst megfogtam és hidegre tettem. Nem gatyáztam velük. Az ávós kémre, Iván Kovácsra meg kézigránátot dobtam. Így lettem parancsnok.
- Nem féltél?
- Nem. Gyűlölöm az ávósokat, mert helybenhagytak alaposan.
- Hogyhogy?

- A katonaságnál hadititok megsértéséért sittre vágta. Fél évig tartott. Leszerelésem után devizaügyet varrtak a nyakamba, azért is csücsültem hat hónapot. Nem bántak kesztyűs kézzel velem, vertek, mint a lovat, s olyan vagyok, hogy törlesztek. A rókalukból is kifüstölöm az ávosokat. Ott voltam a Köztársaság téren is. Jó kis murit csaptunk. Megfizettetem a számlát. Parlamentertest játszottak, hárman, fehér zászlóval kijöttek, de mint a nyulakat. Elkaptuk a grabancukat. Jó kis mézszárlás volt, hiába térdepeltek előttünk és könyörögtek, hiába tették le a fegyvert, kegyelmet nem ismertünk. A tömeg lincselni akart. Öt ávost kötöttünk fel a fákra, igazán szép napunk volt.

- Ezekről sem hallottam még - csodálkozott Szívem Imi és tátva maradt a szája, hogy magánál nagyobb hőssel, igazi forradalmárral került össze, Isten kiválasztott népéből. Szinte irigyelte.

- Világ marhái egyesüljete, eljött a végítélet - kuncogott a Corvin közti parancsnok. - Én ott leszek.

- Van benned kurázs.

- A nagyszüleimet elgázósították, engem börtöntölteléknek képeztek át. Viszont túlzottan jók a kapcsolataim, Bécsben az angol titkos szolgálat megkeresett, hogy dolgozzam nekik! Téged is beszervezünk. Londonban telepedek le, pénzem dögivel - ütött a zsebére. - Gyűlölöm a komcsikat, és az ávosokat, ha zsidók, ha gojok. Nincs irgalom Péter Gábor legényeivel szemben. Látod, hogy nem majrézok, és igazi magyar vagyok, nem büdös bibcsi - mutatta meg az anyja levelét, hogy Londonba hívja. - Nem véletlenül hoztak át a határon. A Corvin közbe magamtól mentem, mert harcolni akartam, törleszteni abból a sok jóból, amiben részesítettek. Nem teketóriáztam sohasem, a pártháznál sem.

- Én november negyedikén dobbantottam a katonaságtól.

- Akkor már trutyi volt az egész. Kevesen maradtunk, a telefont is én kezeltem, a gyávák elhúzták a csikot, nem tudtuk, hogy ki az ávos, ki nem, kiket küldött közénk Kopácsi. Bajusz még rám is rossz szemmel nézett.

- Hiszen ismert.

- Később csatlakoztam hozzájuk, mert elkaptak az ávosok. A Szabad Népnél szerzett plakátokkal Csepelre mentem, másnap meg a Margit híd pesti hídfőjénél röpcsztem pár sráccal és lebuktam. A Jászai Mari téren vettek kezelésbe. Onnan a Markó utcába vittek, öt napig aszaltak, amikor kiengedtek, a Corvin közbe rohantam. A Práter utcában őrségbe osztottak, de még akkor éjjel rám szorultak, mert térképet készítettem. Bajusz azonnal rajparancsnokként hét felkelőt bízott rám.

- Hamar ment.

- Nem alszik meg a tej a számban. A ténylegi Lőszergyárból rengeteg kézigránátot hoztam, a főti fegyverraktárból lőszereket. Engedélyt szereztem hozzá a Honvédelmi Minisztériumban, tőlem kérdezték a felderítő tisztek; - mit tudunk az oroszokról? Igaz, hogy körbekerítették háromszoros gyűrűvel Budapestet? - Igaz -, mutattam a térképeken az elhelyezkedésüket.

- A parancsnokaid elájultak?

- Pongráz Gergely visszavonta a rajparancsnoki kinevezésemet és felderítő tiszt lettem. Nem félt többé, hogy ávos vagyok.

- Rossz nyelvek azt beszélik, hogy a női klinikához közeli Közért üzletben rendezték be az irodát, és Iván Kovács Lászlót onnan vitték el az ávosok, mert Pongráz feljelentette.

- Én tartóztattam le a korábbi főparancsnokot, Iván Kovács Lászlót, mert kokettált Maléterrel, meg ávós volt. Hárman kísértük a Kilián laktanyába, de tüzet kaptunk, kereket akart oldani. Elintéztem. Főparancsnoknak Bajuszt választottuk.

- Meggyógyult? Sutyorogták a kollégiumban, hogy idegösszeroppanást kapott.

- Az elején kórházba vitte a mentő. Gyorsan helyrehozották, beállították egy lavór hideg vízbe, és harcolni kellett. Mindig harcolni. Sokan hozzánk csapódtak, de a végén ketten maradtunk. Két parancsnok. Aztán már csak a pucolás következett.

- Azt is suttogták a koleszben, hogy Pongrátz csak október huszonhatodikán érkezett a Corvin közbe, a barátnőjével az emeletre mentek, és onnan nézték a harcokat.

- Én is később érkeztem.

- Az igaz, hogy amikor az aranycsapat busza ott húzott el az Üllői úton, Bajusz csatlakozott hozzájuk és kereket oldott? Bécsben tűnt fel újra.

- Végig harcoltunk.

- A menekülteket hogy fogadják Nyugaton?

- Tárt karokkal.

- Tanulhatnak?

- Aki akar, tanulhat, és ösztöndíjat kap. Ott demokrácia van, a szabad világ nem bolsi diktatúra. Neked is aranyéleted lesz.

- Engem, mint katonaszökevényt bíróság elé citálhatnak. Olyanokat a nyakamba varrhatnak, amelyekért kötél jár. Mindez azért, mert tanulni akartam, hogy kiderítsem az igazságot; miért a szegény ember mindig az áldozat? Ennyire hiszékeny és tanulatlan? A forradalomnak is megissza a levét.

- Nekünk sok földünk volt, mégis földönfutók lettünk, elszedtek mindent tőlünk, osztályidegenként kiközösítettek.

- Nem szeretem ezt a hazug, vörös világot. Előbb-utóbb elintéz.

- Ki szereti? Nyakig ér a vörös mocsok. Kint erős ellenállási mozgalmat szervezünk, hogy megdöntsük a diktatúrát. Egyszer még győztesen térünk vissza, szabadságot hozunk a népnek.

- Eddig miért nem segítettek?

- Elkéstek. Kéthly Anna elindult haza, hogy Nagy Imrével találkozzon! Az segített volna.

- Nem hallottunk róla.

- Az oroszok akkor már lezárták a Dunántúlt. A határnál fordították vissza.

- A vérünket megcsapolták.

- Magyarország feltámad. Addig nem nyugszom, nem bújok a mama szoknyája mögé Londonban. Csak rajtunk múlik, hogy mikor hívnak vissza bennünket, és szabad világ lesz. Én nem lógok a fán -, mutatta meg újra pisztolyát az egyetemistának, - de lesznek arra elegendő gondoskodóim róla.

Legközelebb Erdélyi Tibor albérleti szobájában találkoztak. Abban állapodtak meg, hogy Szívem Imi Vörös Csepelre megy, megkeresi Renner harcostársát a gyárban, majd a szokott helyen találkoznak a Nyugatra való indulás előtti utolsó napon.

Nem fűlött a foga ehhez a megbízatáshoz. Kihez megy? Senkit sem ismer, életében még nem járt Csepelen. Ez lenne az ára, hogy a térképész Bécsbe viszi és segíti?

- Megbízható, jó harcos magyarhoz küldelek, aki nem félt a puskaportól. Malétert ismerte, összekötőként szolgált a Kilián laktanya és a Corvin köz között. Nem hagy cserben, nem az a típus. Nincs ebben semmi kockázat.

- Hol keressém?

- A Munkástanácsnál. Azelőtt DISZ titkár volt.

- Miről beszéljünk?

- Amiben segíthetünk, és a kapcsolatot tartjuk.

Közben híre jött a miskolci vörös tüntetésnek. Tudták, hogy november negyedikén hajnalban az egyetemet megtámadták a szovjetek. Az őrég tűzharcba keveredett a megszálló csapatokkal, s a lövöldözésben ketten életüket vesztették. A túlerő láttán az egyetemisták beszüntették a fegyveres harcot, de a vereségbe nem nyugodtak bele. Együttműködtek több ellenállási csoporttal, Berecz Ignác, Nagy Barna csoportjával, a Bükkbe visszahúzódó fegyveresekkel, sőt budapesti egyetemistákkal is.

Február tizenötödikén az egyetemi pártalapszervezet eldöntötte, hogy az egyetemi épületre ismét kitűzik a vörös zászlót, ezzel együtt bevonják a november negyedikei két egyetemista áldozatra emlékeztető fekete, gyászlobogót. A diákok fellázadtak. Válaszul február huszadikán mindenféle vörös holmit; törülközőt, abroszt, női alsóneműt lógattak ki az ablakokon. A megtorlás sem késett. Százhusz fős karhatalmi egység körülfárta és megszállta az egyetemet, brutálisan bántalmaztak minden útjukba kerülőt. Listát állítottak össze, s hatvankilenc főt átszállítottak a rendőrkapitányságra. Számosan hosszabb-rövidebb ideig őrizetben maradtak, néhányuk ellen már akkor megindult a büntető eljárás.

Erdélyi Tibor /ügynök/ vállalkozott, hogy Miskolcra utazik, de Szívem Imre nem adott pénzt útiköltségre, pedig már megszerezte neki a pisztolyt is a határátlépéshez. Nem volt miből adnia, és nem tudott kitől kérni.

Viszont Csepelre ment. A forradalom meghalt. Megette a sandaság, a félelem, az árulás, és az önkény. A divatosan öltözött egyetemista vörös Csepelen felsült a látogatással. A gyári főkapu portájára hívták a Munkástanács tagját, és tárgyalni kezdtek. Szívem elmondta, hogy kit keres, ki küldte, mit akar. A Munkástanács tagja szólt kollégájának, és ketten válaszoltak az egyetemistának.

„Az októberi eseményekről beszélni provokáció. Preszmayer egy hónapja a gyár dolgozóinak vaslétráról szónokolt; - hiába folyt a drága vér, és hiába volt annyi áldozat, a forradalom céljai nem valósultak meg, a fizetés nem emelkedett, az ország gazdasági helyzete változatlanul rossz, Nagy Imrét vissza kell állítani a kormány élére, mert egyetértett a diákság követeléseivel. Rákosi, Gerő, és Kádár ugyanaz a fazon, nincs más lehetőség, fegyverrel kell kivívni újra a szabadságot, készüljenek fel a másnapi, Keleti pályaudvarnál történő összecsapásra. Tetszett a beszéd, s a nagy iroda előtt kétszáz fős hallgatóságnak megismételte. Észrevette, hogy a főkapunál gyülekeztek a karhatalmisták, ezért a hármaskapunál távozott. A tömeget szétverték a pufajkás gumibotosok. A szónokot azóta nem látták. Hallották viszont, hogy január végén letartóztatták. Nagyon sajnálják, hogy a látogatójuk ilyesmibe keveredett, nem tételeznek fel semmi rosszat róla, tisztességes fiúnak látszik, de a pártbizottságra kísérik.”

Szívem Imit közrefogták, hiába tiltakozott és magyarázkodott, hogy nem provokátor, nem forradalmár, nem ismeri Preszmayert, soha sem látta, bevitték az üzem párttitkárához. Onnan

a városi pártbizottságra. Feleslegesen mosakodott, s állítgatta, hogy ártatlan, nem hitték, szervezkedő ellenforradalmárnak, vagy diverzánsnak tartották, mert már nem akartak hinni senkinek és semmiben. Igazolványát megnézték, felírták a nevét, az egyetemet, ám hiába hivatkozott rutinosan V. Annuskára, csak akkor engedték szabadon, amikor a lány egyenruhában és szolgálati kocsival érte jött.

Sokáig várta a Corvin közti fiút a Borostyánban. Hiába.

„Itt hagyott - gondolta bosszúsan a katonaszökevény Szívem -, pánikba esett, és elhúzta a csikot. Ha meg lebukott, kivernek belőle mindet, mehetek egyetem helyett hosszú üdülésre. Hiába szeretnek a zsidók, még a csillagképem is megegyezik az övékével, de akit Renner magával ránt, nem sok napfényt lát az ablakon. Valamit kitalálok, mert marhán ráfizetek, V. Annuskának megmagyarázom, hogy mibe keveredtem. Úgy éltem, mint az üldözött, egyetlen nyugodt pillanat nélkül, már kezdtem remélni, hogy rendeződik a helyzetem, bedőltem ennek a szélhámosnak, ki a nyavalya tudja, hogy kicsoda-micsoda valójában, kém, nem kém, és merre kódorog, lelécelt, engem meg cserbenhagyott.”

Megint sötéten látta az eget. Kilátástalannak, reménytelennek a jövőt. Valahányszor hatalmába kerítette a letargia, menekülni szeretett volna önmagától is, és zűrzavaros helyzetéből. Mintha kettőzött énje lenne; tudja, hogy mi a jó, mégis a rosszat választja. Miért? Kinek az akarata ez? Amiért tanulni szeretne, hogy megértse a világot?

Elmondta V. Annuskának hányódásainak egy részét. Vége szakadt a gyöngyéletnek. Aznap este bőrkabátosok fogták meg a Ménesi úti kollégiumban. Ki árulta el? A rokonlány máris befújta? Nem keresett kibúvókat, elfogadta a megváltoztathatatlant. A Fő utcára vitték. A magas, vizsgáló tiszt mosolygott.

- Már nagyon vártuk, Pipás!

- Gondolom -, lepődött meg, mert rögtön átviharzott az agyán, hogy most aztán elkapták a sejhaját. Hatodik érzékével megsejtette, hogy vége mindennek, többé nem szabadul, és nem kap jó levegőt.

- Azt hitte, hogy túljár az eszünkön?

- Nem hittem semmit.

- Szívem honvéd, mi nem malmoztunk az ellenforradalom alatt -, vált komorabbá a vallatója hangja. - Minden lépéséről tudtunk jó ideje. A lánykollégiumi ellenőrzésre emlékszik? Azért nem gyűjtöttük be korábban, mert csalinak használtuk, nem is volt rossz ötlet, maga olyan naiv és hiszékeny, mint egy szent életű apáca.

- Az nem vagyok.

- A társai vallottak, a párttitkára is. Vége az ámokfutásának. - Ez félelmetesen igaznak tűnt. Felemelte a vaskos iratcsomókat. - Szép kis gyűjtemény, ezekben magára kenik a kakát. Hogyan lehetett ilyen mamlasz? Hányszor kiszállhatott volna? Akkor dugta a fejét hurokba, amikor más már szedelőzködött.

- Belekeveredtem.

- A nyavalyás egyetem ennyit számít? Az vitte félre magát, ha a katonaságnál marad, még síttre sem vágják. A hős forradalmár Pipás, aki ruhát lopott.

- Nem loptam, megdolgoztam érte.

- És lövöldözött. Vagy véletlenül sült el a pisztolya?

- Nem.

- Amit leírnunk, az számít, annak marad nyoma, az dönti el, hogy mi történt és hogyan történt, nem pedig, ami volt. Okos ember él a lehetőséggel, különösen, ha kényszerhelyzetbe kerül. A jelentést azzal zárjuk, hogy véletlenül sült el a pisztoly, nem a szovjet katonának szánta a golyót. Ért engem és tud követni?

- Értem. A katonaság segített.

- Olvastam valamennyi jelentést, tanúkihallgatást, jegyzőkönyvet, mert kezdhünk valamit, V. Annuska jót áll magáért, a D-tisztje sem tört pálcát a feje fölé. Kár lenne bíróság kezére adni, nem az értelmi szerzők közül való, bár szépen eláztatták. A mi oldalunkon is kalandozhatott volna, és most a csillagokig szárnyalhatna.

- Akartuk.

- Tudom. Ez a megmentő kötele. Nem hiszem, hogy rosszul ítélném meg és távol járnék az igazságtól, de feleslegesnek tartom a vendégszeretetünk alkalmazását. V. Annuska jóra való, megtévedt fiúnak tartja, aki helyrehozza hibáit. Ez a párttitkára vallomása -, eléje tolta, de nem engedte ki a kezéből, az aláírásra mutatott -, ismeri jól, hiszen verselgettek együtt, meg világmegváltásról álmodoztak. Megbánta már, hogy nem a józan eszére hallgatott, hanem téveszmékre, meg az egyetemi tanárookra, Forradalmi Bizottságra, Petőfi Körre. Mintha azokat nem ismernénk, és bennünket nem tájékoztattak volna minden pillanatban. Mi mindenütt ott voltunk, mindent láttunk és mindent hallottunk. Magának is kisütünk valamit.

- Értettem.

- Hogyan tovább, Szívem honvéd? Ez nemcsak kérdés, hanem a megoldás is. Minden vádlottól megkérdezem, nem árulunk zsákbamacskát: velünk, vagy ellenünk? Tökölön is így kezdtük.

- Nem én osztom a lapot.

- Okos válasz. Vagy erre, vagy arra - mutatóujjával lefelé mutatott, majd felfelé -, de egyáltalán nem mindegy, melyik mellett dönt.

- Melyiket akarja? - remegett meg Szívem Imi hangja, s megizzadt a tenyere. Rádöbrent, hogy mindaz, ami eddig történt, jópofa játék csupán ehhez a beszélgetéshez képest, életéről és haláláról döntenek, bár nem kiabálnak, nem ütik-verik, az már fölösleges. - Úgyse egyedül döntök.

- Teletalálat. Többen foglalkozunk az ügyével, több szálon fut a kivizsgálás. Szerencsés esetben jól járhat.

- Olyan is lehet?

- Magán múlik.

- Ismeri Kovács Terézt?

- Nem.

- Erőltesse meg az esztét, mert mindjárt másképpen beszélünk!

- Akkor sem ismerem.

- Ezeket jelentette magáról: „Az Egyetemi Forradalmi Bizottság, a Petőfi Kör, a Magyar Forradalmi Értelmiségi Bizottság, valamint a Nemzeti Ellenállási Függetlenség Mozgalom újabb illegális szervezkedésbe kezdtek, munkájukat igyekeztek összehangolni, Nagy Imréék-

kel is kapcsolatban álltak decemberig. Lapjuk az Október Huszonharmadika volt. Ezt Pozsár István és Bohó Róbert /ügynök/ irányításával egyetemi hallgatók készítették. Centrumuk a Rákóczi u. 5.-ben lévő, Zrínyi Ilona lánydiákszálló volt. A szervezési munkákat Szívem Imre és Molnár József újságíró hallgatók végezték, ők hozták és vitték a kész anyagot.”

- Ez igaz -, hűlt meg a fiú ereiben a vér.

- Szakáll Antal negyedéves magyar-orsz szakos, az egyik legaktívabb, mozgó Forradalmi Diákbizottsági tag meg akarja ismertetni Koppány György íróval Szívem Imrét.

- Ez is igaz.

- November 16-án felhívtam az egyetemünket, érdeklődtem az egyetemi újsággal kapcsolatban. Sajtóügyben Szívem Imrét küldték a telefonhoz, aki azt mondta, hogy bejön a kollégiumba és beszél velünk.

- Hiszen akkor még nem volt tanítás az egyetemen -, vetette közbe a kiskatona.

- Nem lényeges, a vastagja ezután következik -, intette le a vizsgálótiszt és olvasta az ügynök, Kovács Teréz jelentését. - Találkozásunkkor közölte, hogy az egyetemi újság nem jelenik meg, illegális lapot indítanak Október Huszonharmadika címen. Ismertette azt, hogy az egyetemen röplapokat stencileznek, amelyek a deportálások ellen tiltakoznak. Kért, hogy hasonlót készítsünk mi is. Délután Szabó Miklós megérkezett hozzánk, ő szövegezte meg a röplapokat. Ugyanazon napon Balogh Évi bent járt az Írószövetségben, onnan hozott egy Bibó-féle programtervezetet, valamint Bibó Istvánnak november negyedikén hajnalban, a Parlamentben lejátszódó eseményekről szóló nyilatkozatát, Szívem Imre hozott stencilpapírt, Balogh Évi írógépén legépelte, a kollégium háta mögött, a Természettudományi Kar Fizikai intézetében stencilgép működött, ott sokszorosítottuk.

December 3-án az egyetemi plénum összeült, Gruber László, a bizottság titkára rövid beszámolót mondott, én vezettem a jegyzőkönyvet. Érdekes hozzászólások hangzottak el Pozsár István és Szirmai Ottó részéről. Bár azzal a céllal ült össze a plénum, hogy új forradalmi bizottságot választ, de végül a bizottság összetétele megmaradt, a még addig nem képviselő egyetemek képviselőivel bővült és a plénum állandóan ellenőrzi a forradalmi bizottság munkáját. Itt került valahonnan az asztalra egy nőüntetéssel kapcsolatos röplap, amit én a kollégiumba vittem. Este Szívem Imréék legépeltek és már az előbb említett módon sokszorosították. Ennek terjesztésében részt vettem. Az elkészített anyagot minden alkalommal Szívem Imre személyesen magához vette, és azt későbbi értesüléseim szerint valahova a Fő utcába vitte.

- Ez is igaz.

- Akkor tehát ismeri Kovács Terézt - mondta magabiztosan a vizsgálótiszt.

- Kollégista.

- Nemcsak ő jelentette fel magát. Akkor már tudtunk a viselt dolgairól, ez mind vizsgálati anyag, jóember - emelte fel az iratcsomókat. - Felgöngyölítünk minden szálát. Akiben legjobban bízott, Molnár József vallott először, hogyan szervezte be illegális munkára.

- Nem láttam mostanság.

- Felesleges keresnie - nyomta meg hangsúlyosan szavait a vallató.

- Értem - válaszolta Szívem és elszorult a szíve, mert megértette, hogy barátja már a Fő utcában csücsül és mindent bevallott. - Én mit tegyek?

- Mi időben megmondjuk, hogy mit és hogyan cselekedjen.

- Értettem.

- Nem tartóztatom le, mert ha innen nem megy ki, soha az életben nem lesz magából ember, csak testi-lelki nyomorék. Elhiheti.

- Elhiszem - könnyebbedett meg az egyetemista, hogy megint időt nyert.

- Kihallgatások nélkül leírja az egész életét, különben sem tudott a nyelvének és az ösztöneinek sohasem parancsolni. Nem volt magához való esze, fegyelme. Különösen az érdekel; milyen kapcsolatot tartott Nagy Imrével, Gimes Miklóssal, Maléter Pállal, a Corvin közeikkel, ismerte-e a Széna térieket, Szabó bácsit, és a Petőfi Körösöket? Kikkel, mikor találkozott? Hogyan készítették az Október Huszonharmadika illegális lapot, a röpcédulákat, kik írták a cikkeket, kik olvasták, kiket ismert az Egyetemi Forradalmi Bizottság tagjai közül? Kikkel szervezkedett az illegális határátlépése érdekében, kik segítették, pénzzel, tanácsadással? És nehogy azt higgye, hogy ők nem csicseregtek. Szóról szóra, betűről betűre mindent tudni akarunk. Ennyit megér a tyúkszaros élete.

- Leírom.

- Hogyan tévelyeghetett el így egy munkásfiatal? Miért és kiért kellett a rossz oldalon állnia? Az miért jobb?

- Nagy Imre katonája voltam.

- Mi is.

- Honnan sejthettem volna, hogy rossz oldal? Azt sem gondolhattam, hogy az illegális szervezkedés vezére vagyok.

- Még jóvátéheti.

- Hogyan?

- Időben megtudja! Írja csak addig a jelentéseit és örüljön, hogy lyuk van a fenekén. Tiszta sor?

- Tisztának tiszta.

- Nem nagy ügy, értelmiségi jellemvonás - jegyezte meg gúnyosan magas vizsgálója -, hősködni a lányok előtt, a bajban beadják a derekukat. Nem tudják máshogyan lehúzni a bugyogót, ellenforradalom kell hozzá? Az okosok tudták, hogy mire megy a játék, rebellis Magyarország nem hiányzik a béketáborban. Maguk meg firkálgattak, most együttműködnek, ahelyett, hogy gondolkodtak volna. És másra kenik kakájukat.

- Elhiszem. Mindent elhiszek.

- Mi az, hogy! Olvassa csak! Szokjon hozzá a mocsokhoz.

„Jegyzőkönyv Molnár József kihallgatásáról.

Kérdés: Felmutatom az Október Huszonharmadika című lap első számának fotómásolatát. Azonos-e a felmutatott fotómásolaton lévő lap az Ön által tördelt lappal, hasonlóan a vezércikk is azonos-e?

Felelet: A felmutatott fotómásolaton látható Október Huszonharmadika c. lap azonos azzal, amelyet én tördeltem. A vezércikk szövege megegyezik azzal a szöveggel, melyet én kaptam és azzal, melyet én stencilre gépeltem. A cikken változtatást a gépeléskor nem eszközöltem.

Kérdés: Kiket szervezett Ön be?

Felelet: Szívem Imrét és Szakáll Antalt szerveztem be. Szívem Imre elsőéves újságíró szakos, Szakáll Antal pedig a Lenin Intézet hallgatója. Mindketten a leányszállóban laktak akkor.

Kérdés: Hogyan folyt le a második szám előállítás, az Ön által beszerezett személyek mikor, hogyan kapcsolódtak a lap készítésébe?

Felelet: Szívem Imrét a diákszállóban szerveztem be a tevékenységbe. Megadtam neki Bohó Róbert telefonszámát, aki Táncos Gábor helyettese volt a Petőfi Körben, majd Szívem valamilyen módon kapcsolatot teremtett Bohó Róberttel. Nem tudom, hogy azt mikor beszélték meg. Szívem hozta el nekem a második szám anyagát és azt a leánydiákszállóban adta át. Én ezeket a cikkeket stencilre gépeltem, tördeltem, majd Szívem Imrét bemutattam Z.-nek, a Természettudományi Intézetben dolgozó személynek. Ez szintén a leányszállóban történt, amikor a stencilt átadtam Z.-nek. A lap második számából 500 példányt másnap megkaptunk.”

- Valahogy így volt - ismerte el a katonaszökevény.

- Ezeket folytassa, de pontosan és szóról szóra! Ne máléskodjon, mert minden magára hullik vissza! Lassan már olyan jegyzőkönyveket olvasok, mintha csupán maguk négyen, Molnár József, Kosztya Lujza, Szakáll Antal, és Ön hozták volna létre az illegális újságot, maguk robbantották volna ki az ellenforradalmat, nem pedig okosabbak és bűnösebbek, Nagy Imre és társai.

- Lujza akkor még talán Jászberényben volt - vágott közbe Szívem.

- Arról is tudunk. Az külön ügy.

- Most olvasta a jegyzőkönyvből, hogy együtt dolgoztunk.

- Jó kis ricsajt csináltak Jászberényben. Maga viszont az illegális határátlépésre való szervezkedést, a nyugati hírszerzőszervek ügynökének segítséget nyújtó tevékenységét, az angol titkosszolgálatba való beszerzését vesse papírra! Tanúkihallgatási jegyzőkönyvet veszünk fel! És ne álmodozzon arról, hogy tudtunk nélkül lelép! Ha nincs V. Annuska, hiába hányná a keresztet magára.

„Elárultak, hogy elárultassanak -, gondolta fennköltén Szívem szökevény, de tudta jól, Júdás arcától már soha többé nem szabadulhat. - A vesztes fizessen!”

A kunsági közkatona és egyetemista kitámolygott a börtönépületből. A gyomra felkavarodott, enyhe hányinger kínoztá. Nem örült igazán a szabadulásának. Másképpen kellett volna viselkednie, de a jegyzőkönyv aláírása nem hagyott kétséget sem, hogy a legjobb barátja bevallott mindent. Minek tagadjon akkor bármit, hogy levigyék a zárkába, a fejére zsákot húzzanak, hogy ne lássa a gitáros orosz őrséget, a folyosók labirintusát, és kezdjék talpalgatni, amíg el nem ájul? Hősként viselkedni, semmire sem emlékezni, senkire semmit se mondani, elfelejteni azt is, hogy egyáltalán létezett valaha, van-e neve, családja, bíróság elé állni, és várni a halálos ítéletet. Mások kibírták, ő is végig szenvedheti. Hős lehetett volna megint, de ezt sem gondolta végig, egyszerűen csak félt, gyáván már előre reszketett a fekete kocsiban is, hogy megint verni kezdik, sőt, ganévá verik, halottá, mint Makrát, Horthy Miklós testőré. Aranyfogú anyja soha sem tudja meg, ki verte, ki küldte a másvilágra. Annyit olvasott a börtönök világáról, a kínzásokról, hogy még csak nem is kérte magát, önként és dalolva vált ügynökké.

„Látszatra beadtam a derekamat - gondolta naivan -, és azonnal elpucolok az országból.”

Ami elől éveken át sikeresen menekült, az most könnyedén és visszavonhatatlanul a nyakára tekeredett, pedig vallatója egyetlen szóval nem fenyegette meg, nem tette pisztolyát az

asztalra, az őrt álló mongolképű kiskatona sem fogta rá géppisztolyát, a vizsgálótiszt nem ordibált, nem verette, csak az elkészített jegyzőkönyvet tolta elé, a tényeket sorolta. Nem ezt várta, vakon bízott barátjában, az utasításait elfogadta, ő ismerte a felsőbb kapcsolatokat, a forradalom felkent vezéreit, egyetemre a segítségével jutott. Nem haragudott az árulásáért. Lebukott, elmondta az igazságot, ő maga sem tett volna másként. V. Annuskának viszont köszönettel tartozik, megmentette a kötélről.

Amit megcselekedett, az mind szépnek, jónak tűnt, a semlegesség az ország javát szolgálta, a beadás, beszolgáltatás eltörlése levegőhöz juttatta a falvakat, az oroszok kitakarodása meg törvényszerű, még a török hódoltságnak is vége szakadt egyszer. Ez a magas nyomozó viszont valóságot állított, hebehurgyasággal már semmire se jut. Fő, hogy kiengedte. Túljár az eszén, dobbant bármi áron és minél hamarább, akkor a fenekébe fújhatnak.

Nem tudott a nagyhatalmak aljas játékaról, az olajháborúról, a bevethető nukleáris fegyverekről, a jaltai megegyezésről, a világhatalmak igazi érdekeiről. A végsőkéig várta a nyugati szabadságharcosokat, de azok csak nem jöttek, se tankokon, se repülőgépeken, se gyalogosan, csak a lelkesítő, szép üzeneteket küldözgették a Szabad Európa Rádióban:

- Magyar testvéreink, tartsatok ki! A világ népei nem hagynak magatokra, ez a maroknyi parittyás Dávid legyőzte a Góliátot, a szabad világ ezt soha sem felejtí.

Elfelejtette.

Csupán Renner érkezett február derekán Bécsből. Neki segített. Nem volt más választása. Azért csapódott hozzá, mert ha átjött a lezárt és aknásított határon, akkor kifelé is tudja az utat. A Corvin közí fiú sovány, fekete hajú, beesett szemű, magas homlokú volt, civilben térképész. Még el sem hagyta Bécs városát, már leadta a drótot beépített főnöke, Szabó Miklós, aki ugyan szervezte kint az emigrációt, de a magyar hírszerző szolgálatnak dolgozott. Tudták Pesten, hogy mikor érkezik a diverzáns, milyen tervekkel, kikkel tárgyal, és mikor akarja szedni sátorfáját. Ügynökökkel figyeltették, hogy lebuktassák a kapcsolatait. Szívem Imi várhatta a Bartók Béla úti étteremben, amikor a Vörös Csepelről megérkezett.

Ettől kezdve a titkos szolgálat kézről kézre adta, kémelhárító, hírszerző osztály tisztjei vizsgálgatták, mire képes, mire alkalmas, kiküldhetik-e Nyugatra? S ha igen, akkor mikor, és milyen fedőszöveggel? Hat titkos szolgálati tisztet ismert meg: Bodrogit, Rózsát, Lakatost, Váradit, Óvárit és Kovácsot. Először a katonai elhárítás, a belső elhárítás emberei beszélgettek vele, presszóban, éttermekben találkoztak, kikérdezték a feje búbjáig. Kapott telefonszámot, Bodrogi vette fel a kagylót, bármikor hívhatta, ha bajba került, vagy valami rendkívüli eseményt észlelt; tüntetnek, diverzánsok jönnek a határon, fegyveres ellenállást szerveznek, röpcéduláznak, tiltott újságokat, felhívásokat terjesztenek, mozgolódnak az egyetemisták, ki keresi vele a kapcsolatot a forradalmárok közül? A visszakérdezés nem divatozott, de nem is olyan természettel verte meg a sorsa. Álruhában járt, azt az életet élte, amelyet mindig szeretett volna, de nem ilyen áron. A Nyugati pályaudvarral szembeni presszóba többször beültek, ám ügyeltek arra, nehogy feltűnjék bárkinek, lehetőleg ismerősökkel se találkozzanak! Eseménytelennek tűnt, szócséplésnek a találkozásgatások zöme, pedig a titkos szolgálat tisztjei vizsgálgatták, elemezték, hogy milyen feladatokra alkalmas. Erről V. Annuskának sem beszélhetett. Minduntalan olyan érzése támadt, hogy száraz tapló a szervezet, amely minden létező információt lenyel, kielégíthetetlen kíváncsiságú, de igazi arcát és lényét nem fedi fel, meg sem mutatja. Nem érezte magát kellemetlenül a találkozókon, italt nem fogyasztottak, kávé, üdítőitalokat rendeltek, és természetesen Szívem Imi soha sem fizetett. Egyszerű életet élt, tanult, néhány bálba elment, kollokvált, de semmi olyan nem történt vele és a környezetében, amelyre figyelnie kellett volna. Legalábbis úgy hitte. Az idő múlásával szerepe

zsugorodott; az elhárítás teljesen a hírszerzésnek adta át, de változatlanul nem kértek tőle semmit, nem bízták meg feladatokkal, lógva hagyták a szálat, talán valaki megkeresi, ráragad, mint légy a légyfogó papírra.

A legnagyobb magyarnak megválasztott Kádár János, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnökeként vadászatra indult Kisújszállásra, de nemcsak a vadakat ejtette el, mert a nagykunsági nagygyűlésen Nagy Imrétől kölcsönzött kijelentést tett:

- Nem kötelező a szövetkezetekbe belépni.

Óriási tapsot kapott a kunsági szövetkezőktől. Szívem Imi is tapsolt. Előtte már komájával, Kádár Lacival iddogáltak, aki műszaki rajzolóként dolgozott a vízgépészeti vállalatnál, akinek jutányos áron adta el szürke crombi öltönyét, és akiről később derült ki, hogy fakabátos munkásör, Kádár Jánosról meg az, hogy ismét hazudott, még hogy nem lesz kötelező a téesz tagság! Próbált volna bárki kívül maradni. Az esti bálba benéztek, mindjárt táncba vitt egy mutató szökét, ám hiába cifrázta lépéseit, tette-vette magát, a lány csak annyit árult el magáról, hogy budapesti, és rokonlátogatóba érkezett Kisújszállásra.

Az igazi szerelem akkor érkezett, amikor még Kádár Jánosék javában akasztattak. A székely kapus kultúrházban kérte fel Pacit táncolni. A szemébe nézett, a cigányprímás tudta a dolgát, a kedvenc számát húzta azonnal. Az egyetemista pár lépés után azt a meglepő kijelentést tette:

- Te leszel a feleségem.

Nem szakadt le a plafon.

Semmi ünnepélyesség, semmi szégyenkezés, úgy érezte, mintha mindig egy lett volna vele a lány. Tudta azt is, hogy együtt élnek le az életüket és oly sok megpróbáltatáson átsegítik egymást. Megtalálta az aranyhalat. A két szép fiatal szívével látta és érezte egymást, az első csóktól az utolsó búcsúzásig, természetesnek vették, mint az életüket. Bálok jöttek még ezután is, viruló, gyönyörű leányzók, de azt a tiszta, népköri, nejlonekendős képet nem törölték el, a szürke, unalmas évek sem, Szívemmel maradt a sárga földig. Pedig nem tudta még, hogy a szerelem az Isten ajándéka, bár az ember és a civilizáció hősiesen tönkreteszi.

Amikor a szerelem nyilvánvalóvá vált, nem örült a falu, próbálták kikezdeni mindkettőjüket:

- Ugyan mire vágnak fel? Szívem Imike tüdőbajos, szoknyapecér, Pacit azért kísérgeti, mert az anyósjelölt kocsmái kimérő, nem kerül pénzbe a potya pia, nincs semmijük, még az ablakukon sincs függöny, sötétkéek csomagolópapírt ragasztott rájuk Gulyás Bözsi. Paci is fent hordja az orrát, pedig az apja kondás, a nagyapja csordás, a Cigány völgyben laknak, ugrálnak, mint a verebek ágról ágra, mert nincsen rendes fészük - de ezek a megjegyzések csak erősítették azt a kötést, amelyet az a mondat szöktetett virágba:

- Te leszel a feleségem.

Paci szép cigány lánnyal, Anival barátkozott és járt a bállokba, mamák helyett egész banda kísérte őket a Cigány völgybe, hiszen az Ani nagyapja, Bari Sándor a híres cigányprímás még muzsikált a vékony ujjú Bari Elemér bandájában. A kultúrház hosszúkás, hatalmas terem volt, színpaddal, bordó függönyökkel, két kijárata kisebb, lapos előcsarnokra nyílt, ahol a hétvégi bállok idején italokat árultak, cukorkát és pattogatott kukoricát, meg szotyolát. A fiúk kedvesüknek hűsítőket hordtak, a terem télen-nyáron izzott a csukott ablakok mögött, akik között meg szerelem szövődött, kimentek az előcsarnokba, hogy a kísérő mamák éles pillantását elkerüljék. Akik még tovább mentek, már nemcsak egymás kezét szorították az estében, hanem magasabb osztályzatot érdemeltek.

A kollégiumban híre kelt, hogy a magyar írók éheznek, nincs jövedelmük, gyanú árnyékával a fejük fölött élnek, gyűjtsenek nekik pénzt, hogy a mindennapi betevőjük meglegyen. Szívem is adott, a küldöttségbe bevásárolták, megkeresték Csoóri Sándor és Benjamin László híres költőket, átadták az egyetem diákságának adományát, s nem igen foglalkoztak azzal, ki írt verset Rákosi pajtás tiszteletére, ki kötődött a párthoz, ki milyen tehetséges és mire viheti, bár a diktatúra még nem némította el az egészséges ösztönöket, de a kíváncsiságot, érdeklődést gyanúsán figyelte. Gyorsan megtették a kötelező gesztusokat, mert féltek, ezért is megróhatják őket, káderlapjukon szerepeltetik, hogy ellenforradalmár költőkkel tartottak kapcsolatot, talán szervezkedtek is. Sietve, megvert seregként távoztak. Szívem akkor fedezte fel a szilvalekváros bögrét, s később a legendát is megismerte, hogy nehéz napjaiban Csoóri szilvalekváron él.

Az egyetemen a kis szőke Hallama Erzsébet tetszett neki, akiből kiváló újságíró és ügynök lett.

Szívemet tartó tisztje, Lakatos bemutatta Óvárinak, a hírszerzés vezetőjének. Budapesten a Nyugatival szembeni presszóban ültek hármasan. Az előjáró főnök fiatal volt, valamikor focizott is, könnyen társalogtak, személyesen meggyőződött róla, hogy használható-e a fiú titkos feladatra, milyen fedőszöveget költsenek a fizimiskájára. Akkor dőlt el végleg, hogy hírszerzőként dolgozik, s amikor jónak látják, kiröptetik a fészekből. Semmit sem írtak elő a számára, ugyanabban a természetes közegben élt, tanult, táncolt, levelezett szőke szerelmével, csak a kapcsolatukról kellett hallgatnia a sírig. Közben feltérképezték a hátterét, katonai tudását, elemezték a Nyugatnak kiszolgáltatandó információk súlyát, de se Nagy Imréről, se Szívem Imre kapcsolatairól nem beszéltek, a múltat úgy eltemették, mintha nem velük történt volna meg.

Az egyetemi vizsgák elhúzódtak késő ősziig. Sikeresen zárta az első évet. Beiratkozott a második szemeszterre. Falujában kapta a hírt a legközelebbi találkozóról. A megadott időben felült a vicinálisra, Kenderesig utazott, ahol az állomás előtt várta a lefüggönyözött ablakú, hatalmas ZIL személykocsi. Lakatos, és a legnagyobb főnök, Kovács ült benne, szemüveges, kövér férfi. Szolnokra hajtottak. A Béke Étteremben ebédeltek, diskuráltak, majd visszavitte a kocsit Kisújszállásra. Ez volt az utolsó szűrés indulása előtt. Jó tulajdonságaként sohasem kérdezett többet, mint amennyit közölni akartak vele. Sem a költészet, sem a foci nem játszott már szerepet az életében, vadul udvarolgatott, és tanult. Óriási szakadékot akart feltölteni, a komoly műveltség és a kapkodó szakérettségis tananyag között tapasztalt hiányosságokat, szerette az irodalmat, a történelmet, a mélabús lelkéből feltörő dallamokat. Az egyetemi kollokviumoknál nem számított, hogy honnan jössz, öcsém, hanem, mit tudsz? Bóka László tanár úr, talán nem véletlenül, megizzasztotta, az Őszövetségből kérdezett a szeptember végi vizsgán. Szakérettségi meg a Biblia! Jézus szenvedéstörténetét sem ismerte, csak Júdás árulását, hogy harminc aranyért adta a főpapok kezére a Koponyák hegyén a zsidók királyát, de hogy a tanítványai háromszor is elárulják, és zsidó népe szintén, azt nem tudta. Alig vánszorgott át a kollokviumon. Attól kezdve foglalkoztatta az árulás. Megvetette Júdást, de igazán azért kicsinyelte, mert felkötötte magát a fára, és az aranyakat a csuhásoknak visszaadta. Megdolgozott érte, a Gecsemáné kertbeli csók nélkül Jézus sem töltötte volna be magasztos hívatását, nem száll fel halhatatlan lelke a mennyekbe, mezítlábas sarujában máig bolyongana a pusztaságban. Minden mártíromság árulással egyenlő.

Júdás hamar összeroppant. Megsejtette, hogy olyan terhet rakott vállára Szűz Mária fia, amelyet nem viselhet el, porba rogyó lábakkal vánszoroghat a Krisztus keresztfák alatt, égő lelkiismerettel, mert ártatlan ember vére száradt a lelkén. S hiába a Megváltó, egyedül őt nem válthatja meg. Nem akart szenvedni. Micsoda próféták? Elalszanak az Idők bekövetkeztekor, háromszor is próbára teszi őket a zsidók igazi királya, s az izzószemű Péterre rászól:

- Mire a kakas kukorékol, háromszor is elárulsz engem!

Júdással együtt nyúltak a tálba, Jézus tudta, hogy farizeus ült mellette az utolsó vacsorán, ivott a közös kehelyből, mégsem tett ellene semmit. Miért nem? Megakadályozhatta volna elárulását. Ha olyan nagy csodák, igazságok hordozója, egyedüli kiválasztott, miért nem védte meg magát? Pedig félt. Sírt és zokogott. A szenvedéstől félt, hiszen tudnia kellett, mi vár reá, Isten fia mégsem egy kunsági kétbalkezes bajnok. Félt, hogy nem tud végigmenni a kijelölt úton? Hogy azok köpködik le, és fűjjolják, kövel megdobálják, akikért az életét áldozza? Félt Mária könnyeitől? A testi kínoktól, korbácsolástól félt, a kigúnyolástól, megaláztatástól? Isten gyermeke és mégis félt. Nem látta a nép szenvedését, s nem tudta, ha hosszú élettel veri meg teremő atya, élvezheti az aktuális hatalom vérszívó önzését, pökhendi hivatalnokainak kénye-kedvét, a napi kizsákmányolás, félrevezetés, hazugság szépségeit, s lassú halála lesz, igazibb kereszt. Embernek lenni nehezebb, mint megváltónak.

Júdás is félt. A tanítványok közül az egyetlen, egyedüli zsidó származású, mégis ő árulta el a zsidók messiását. Pedig a Teremő akaratát követték mindketten, megesett az árulás, kettőjük közös bűne; az árulóé és az elárulté. Csodaváró zsidó népük is elárulta őket.

- Feszítsd meg! - kiabálta. Barabás kellett neki, aki pedig se Megváltó, se csodatevő, se prédikátor, se igaz ember nem volt. Csak esendő, bűnös, eltévelyedett némben, mint a szürke tömeg.

Mitől félték a prédikátorok? Az emberi szenvedéstől? Isten akaratát követték: akkor kié a bűn, és kié a bűnhődés? Szívem Imre is Isten akaratából lett pipogya áruló, mert keresztet tett rá a haragvó Úr és hosszú, végeláthatatlan, élete végéig erő stációt.

Nagy Imrét betemette a történelem. Halott csend nőtt körülötte. Az Idő nagy tréfamester, egyszer talán kiássák a halottakat, az igazakat is, meg az árulókat is. Soha sem akart Júdás lenni, mégis azzá tették. Egy gyenge pillanat elég a boldogtalansághoz. Aranyért, önvédelemből, daczból, félelemből, szerelemből téved meg az ember, s mennyit kell érte vezekelnie. És meddig tart? Elmúlik-e, mint a fájdalom? Az ő kettős keresztje a legsúlyosabb; mert nemcsak Júdás, Jézus is egy személyben. Mikor rogy le végleg alatta? Meddig cipelheti, bár soha sem tisztul meg tőle. Kunfajta; hirtelen hevülő, hirtelen kitárulkozó, és hirtelen áruló? Hősből csúszómászó főreg. Hová lett a széplelke, szép szavú furulyája? Népiértásban elhallgatnak a múzák. Megundorodik-e úgy magától, hogy eldobja az életet, vagy a gyávaság visszatartja? Lemosható-e a gyalázat, és megváltható-e a bűn? Enyhíthető-e a fájdalom, és meddig lehet vele élni? Mindig csak holnapig, a megtisztulásig? És az eljön-e?

Ilyen bélyeggel szaladgálni ebben az osztályhűséges, osztályöntudatos világban? Ő megcselekszi, erre jelöltetett. Tudta, nagyon jól tudta, hogy nehéz, vezeklő életre szánta az Isten, de azt is, hogy a végelgyengülésig végig gyalogol rajta.

A világirodalom kiterült előtte, hála A varázshegynek, a szentimentális Hans Castorp csodálatos lelkizésének és álmvilágának. B. Révész Mária csillagos jelesével bátorította hőnökét. Rengeteget olvasott. Falta a kunok történetét, hogyan, mikor jöttek az országba, hol találtak szálláshelyet, miért hívják Kolbászszéknek falujuk egyik határát, miért fekete kunok, a homokhátságiak miért fehérek, a kunparaszt miért más, mint a többi paraszt, mit rejtenek a kunhalmok, kik keresztelték Kunhegyesre faluját, miért lila a gyász színe, a Kunságot miért említi a Szózat? A hunokat meg ősmagyaroknak tekintette.

Szolnokon, az étteremben hangzott el a konkrét kérés:

- Minél kisebb körben mozogjon, lehetőleg a faluban!

Mi mást tehetett volna? Újságot nem járattak, a házukban néprádió karattyolt éjjel-nappal, mígnem Herbály Gyula szemétre dobta, mert idegesítette a sok locsogás és öntudatos műsor a megbonthatatlan munkás-paraszt szövetségről, a termelészövetkezeti gazdálkodás előnyeiről, elkerülhetetlenségéről, de még a sok muzsikától is paprikás kedvű lett. A világtól megcsömörölt egyetemista egyedül a Paci szoknyája körül érezte jól magát, nem perelt sem az idővel, sem a környezetével, hagyta magát sodortatni, mint vihar a levelet.

Lakatos és Váradi párszor a faluba jött. Paciéknál beszélgettek, kíváncsiak voltak a változásokra, mi történt és hogyan, szabad-e a zöld jelzést felmutatni? Elérkezett a nagy pillanat, amikor Szívem visszautazott az egyetemre. Budai lakásba vitték, és szigorúan dekkolt egy hétig. Lakatos készítette fel a titkos megbízatásra. Mindennap pontosan érkezett, és tölcserrel öntötte a reményteljes hírszerző fejébe a tudnivalókat. Biszku Béla belügyminiszter aláírásával a formaságokat elintézték, következhetett a szóbeli oktatás, eligazítás. Szívem életén, kalandjain semmit sem változtattak, még a katonai ismeretein sem, nyugodtan közölheti majd az ellenséges ügynökökkel, s a kihallgatásokon, hol szolgált, mi a titkos harcálláspont, hogyan készült fel Budapest a légháritásra, honnan figyelték a közelítő repülőket, milyen a személyzet, a felszerelés, a lokátorállomás, a legkínosabb katonai titkok, mit tett a forradalom idején.

Ez meglepte a szép szavú Szívemet, hiszen korábban a fejét vették volna hadititok megsértésért. Nem tudhatta, hogy a valamit valamiért ebben a szakmában is érvényes, felkínálják, mint cseremalacot, talán valakiknek gusztusa támad elfogyasztására. Nem morfondírozott különösebben ezen. Az eseményekben való részvételén sem változtattak, nem igazítottak, a legfőbb szabályt sulykolták állandóan; természetesnek látszani, nem erőltetni, nem kezdeményezni semmit, jelentkezni fognak egész biztosan ellenséges ügynökök, hogy maguk közé beszervezzék. Prima az anyag, csupán azt kell hitelesen elfogadtatni a nyugati titkos szolgálatokkal, hogy miért nem menekült el korábban, a próbálkozásai miért nem sikerültek, a zűrzavaros időszakban igazolvány nélkül hogyan lapíthatott? A hangtompító pisztolyt hordó Renner eltűnésével különösen nehéz helyzetbe került, bár titokban sokáig reménykedett abban, hogy váratlanul mégis előkerül és segít átkelni a nyugati határon, de nem jött, nem üzent. Talán egyedül lépett olajra, és már Londonban szórakozik az angol ügynök. Szívem már nem várakozhatott tovább, senkire, semmire sem számíthatott, végsőkéig elszánta magát, kigondolt egy merész menekülési útvonalat, ami vagy beválik, vagy lebukik, de pontot tesz meghurcoltatásaira.

V. Annuska kimaradt a fedőszövegből.

1. A kapcsolattartás körülményei.

Amikor szükséges, bedob egy képes levelezőlapot Pajter Imre, Budapest, Szabadság tér 6. címre és a képen látható épületnél pontosan megjelenik kinti kapcsolattartója, a szövegben megjelölt időben. Az első lapot hat hét után tegye postára, abból tudják, hogy megérkezett, és él. Családjával, ismerőseivel úgy levelezik, ahogy akar, de árulkodó szöveget ne írjon, hiszen ellenőrzik, átvilágítják, felbontják.

2. Feladata.

Hírszerzés. Konkrét cél nincs megadva. A francia határ közelébe igyekezzon, és a francia titkos szolgálatba épüljön be, de semmi feltűnő célzatosság, igyekezet.

3. Motivációk.

Szimpatíája Párizs iránt, nagy francia forradalom, a művészvilág közepe, Ady-hatások, egy-két Ady vers említése, pl. „Párizsba tegnap beszökött az ősz, Szent Mihály útján suhant

nesztelen...”, francia filmművészet hatása, Gerard Philiptől Jean Gabinig. Bécsi cél is aktuális, ha a kinti emigráció kezdeményezi. Az angolok is jelentkezhetnek.

4. Kapcsolatok.

A Bécsben élők érdeklik a hírszerzést, az összeköttetéseikre különösen kíváncsiak. Bécsben a sport vonalán mozgolódhat, de elsőrendű célja a francia titkos szolgálat, ám bármelyik szolgálat, szervezet keresi, létesítsen vele kapcsolatot. A többi tudnivalót menet közben prezentálják. Munkájában, elhelyezkedésében, viselkedésében nincs megkötöttség, ahogy a kedve tartja, fecsegni tilos, arról sem beszélhet, hogy egyszer talán hazatér. Anyagilag akkor támogatják, amikor már nem feltűnő, és az egzisztenciájának megalapozásához szükséges.

5. Technikai részletek.

Hogyan tudta megszervezni másfél évvel a forradalom után a határ illegális átlépését? A legfontosabb láncszem. Ezt ellenőrzik leginkább, mert lebukáshoz vezethet, de ha hihető módszer, igyekeznek felhasználni. Mindennek egyeznie kell; hol, merre járt, kik az ismerősei, kiket keresett meg, kikkel találkozott? Ellenőrzik kintről, bentről, s lényeges, hogy milyen véleményt adnak róla. Pécs, vagy Szombathely jöhet számításba, ismerős nagy városok, könnyebb a fedőszöveg, nehezebb az ellenőrzés, erre különben sem próbált még disszidálni. A jugoszláv határon rizikósabb az út, mert onnan sokára jut a megadott célba, leginkább hajóval tengerentúlra igyekeznek. Marad Szombathely. Kivel találkozott ott utoljára, mit beszéltek, és pontosan mikor? Két személy jöhet számításba, a szőke, Harter Erzsike, aki megmutatta Lukácsháza irányába a határszakaszt, de bizonytalan, hogy milyen emlékeket őriz Szívemről, kiszámíthatatlan a vallomása. Szabó Imre bácsi, a múzeumkert gondnoka megfelelőbb. Az Isis szentély feltárása, a romkert őrzése, és a tény, hogy szolgálati lakása a diákotthon épület-tömbjében volt, cáfolhatatlan és kézzel fogható bizonyítéka, hogy ismert minden kollégista fiút. Szívem fotóját azonosíthatja a kihallgatáson, de csak általánosságokat mondhat, mert nem tud mást. Két szép lánya észbolondítóan tetszett a szakérettségizőknek. Ez bekapcsolható a fedőszövegbe. A tanárok nem. Mit keresett éppen akkor Szombathelyen Szívem Imre? Az egyetemi szigorlatokhoz szükséges irományokat, igazolást, mert bár felvették az ELTE jogi karára, de most az ELTE bölcsészkarára jár.

Látogatási időpont; este, üveg bor ajándékkal. Vonatjegy megőrzendő. A látogatás valódi célját nem közölheti. Nem hozhatja kényelmetlen, kínos helyzetbe a házigazdát. Mindegy, hogyan fogadják, meddig időzik, legrosszabb esetben beköszön, és tovább áll. A székesegyház órájára is hivatkozhat, hogy éppen akkor hét órát ütött, már sötétedett.

Öltözet; tavaszi, hétköznapi öltözők. Bepiszkolódik kúszás közben. Csomag nincs.

Iratok; hiányosak, csupán anyakönyvi kivonat, egyetemi igazolás az órák látogatásáról, és a kollégiumi lakhatásról. Térkép sincs. Feljegyzések, címek nincsenek. Karóra szükséges. Kevés papír- és aprópénz. Kis, üres notesz, toll.

Utazás; vonatra szállás egyedül, s munkanapon: Déli pályaudvar, déli órák. Másodosztályú jegyet Szombathelyig vált. Felül, kezelteti, a kalauz emlékezzon rá, Szívem megkérdezi, mikor érkezik a szerelvény a végállomásra, egyezteteti a pontos időt. Celldömölnél leszáll. Onnan határőrök igazoltatnak. Autóstoppal, teherautóval utazik Szombathelyre. Meglátogatja Szabó Imre bácsit, beszél Méryről is, a nagyobbik leányzóról, és időben, tíz-tizenöt perc után elköszön. Még a sötétség beállta előtt Lukácsháza irányába indul. Nem baj, ha többen látják. A vasútvonalat figyelmesen és óvatosan követi, mert tiltott határövezetben mozog. Néha rakétákat lőnek fel a határőrök, akkor földre bukik. Járőrözés várható. A határ aknásva, vasfüggönnyel lezárva, kizárólag a vonatsínpáron haladhat. Vonat akkor nem közlekedik. Váratlan akadályra felkészülni, lebukni a sínpár közé, és várni, várni, ha kell, hosszú órákat is.

A kémnek kiképzett Szívem megtanulta ezeket. Napközben többször ismételték, elpróbálták. Ebédet, reggelit és vacsorát a vékony, fekete hajú katonaözvegy háziasszony készített. A tágas lakásban Debrecenből való lányka vendégeskedett, nem kellett sok fantázia ahhoz, hogy Szívem kitalálja, hová készül.

Így indult világhódító, hazafias útjára a kunsági hős. Celldömölnél leszállt a vonatról, az állomás közelében várta a fekete személykocsi. Szombathelyen Szívem megkereste Szabó Imre bácsit, Lakatos pedig a határőrségre ment. Munkájuk végeztével a gépkocsinál találkoztak. Lakatos a Pipás nevű, pofozkodó államvédelmis hadnaggyal tért vissza.

„Két pipás van egy csárdában” - vette elő sötét humorát a disszidens.

Már erősen sötétedett. A határban átszálltak a határőrség terepjárójára és azon folytatták útjukat. Megállás után sokáig figyeltek minden mozdulásra, neszezésre.

- Nem fél?

- Mitől? - játszotta a rettenthetetlent.

- A rossz emberektől.

- Azoktól nem.

- Mástól?

- Aknára lépek.

- A sínek között soha. A műszaki zárat kinyitottuk.

- Járőr?

- Nem jön erre.

- Oké - fogtak kezét.

- Szerencsés utat.

- Rám fér.

Pár méter után Szívem Imi kúszni kezdett. Lassan haladt, figyelt a zajokra, de csak a távoli rakéták csillagfényeit látta. Fárasztóvá vált a tornamutatvány. Semmit sem tudott a környezetről; hol jár, mennyit kússzon még, mikor találja meg a kövesutat, amely egyetlen támpontként szolgált. Annyit hallott már a vasfüggönyről, hogy csak a madár repülheti át, ha jó magasan húz a föld felett, mert aki próbálkozik, aknára lép, s az még a határőrök alatt is gyakran robban. Izgalmasabbnak képzelte el az egészet. Eszébe jutott, hogy sokáig várakozik, aztán visszafordul, megtréfálja megbízóit, az elhárítást, a hírszerzést, a belügyminisztériumot és a minisztert. Felpaprikázná őket. Mihez kezdhetne? Elfogyott már a levegője, és az ereje. Rohadhatna a börtönökben, amíg holtra nem verik.

Ez határzár. Napközben szigorúbban őrzik a határszakaszt, hogy jutott ezen át a Corvin közí fiú? Segítették, mint őt? Kiknek dolgozott, csak az angoloknak? Éjszaka is járőröznek, de most nincs nyoma, se motorzúgás, se közeli beszéd, se parázsló cigaretta, se távoli fény. Tökegyedül maradt az éjszakában a senki földjén. Nehezebb lett a magány. Kiszáradt a szája. Véletlenül is elkaphatják. Harter Erzsike udvarlója megörlődne a találkozásuknak. Az őrjáratról feleslegesen tartott, előkészítették a terepet. Mégis félt. Egyetlen hiba és vége, tévedésből is lelőhetik.

A kövesút eltűnt előle. A kúszás már felsebesítette kezét, ruháját megszagatta, nem tudta, hogy pontosan mennyi ideje menekül. Órák múltak el. Pihent a hideg tavaszi földön, nem fázott, a teste megizzadt, de felegyenesedni nem mert.

„Ennyi erővel átszelhetném az óceánt is - gondolta szorosan a sínek között lapulva -, milyen segítség ez? A kövesutat elnyelte a föld. Ide se jövök még egyszer - erőltetett humort magára. Megnézte a pontos időt. - Már hajnalodik, és fény derül a titokra. Vasfüggöny ide-oda, elég belőle.”

Felállt, gyalogolt tovább. Akkor nyugodott meg, amikor a kanyargós kövesútra lépett. Határőröknek, csendőröknek hírük-hamvuk se volt. Unta már a hosszúra nyúlt hajnali sétát, hiszen falut se látott, zajokat se hallott. Majdnem neki ment a csendőr hátának, aki az út közepén álldogált, és az ellenkező oldalra meresztette szemét. Onnan várta a disszidenseket. Jobban meglepődött, mint az egyetemista. Világosodott.

- Halt! - hallotta az ideges felszólítást.

- Ja.

Megállt. Megnyugodott. Tudta már, hogy nem tévedett el, már nem léphet aknára, már nem löhetik le szeretetből, szórakozásból, vagy szándékosan, nem csámboroghat vissza az országhatáron, bármi következik is; bizonyára szép és felemelő lesz, de mindenképpen egészen más, és megnyugtató a számára, nem kell állandóan az akasztófától rettegnie. Átbújt a vasfüggöny alatt.

- Ezt kellene megüzennem szülőfalumba - motyogta magának.

- Wer bist Du?

- Ich bin ungarn - nyögte ki nehezen.

- Weiter gehen!

Valószínűleg így történt, s ezekkel a szavakkal.

A falucskába értek. Szégyellte, hogy fegyveres egyruhás kísérte, aki a reggeli álmából ébredő település csendőrörsére irányította, ahol rutinszerűen leültette az egyszerűen berendezett irodában.

- Name?

- Ich bin Emerich Herz.

- Was bist Du?

- Ich bin flüchtig - merült ki a szókincese.

- Alles ist ordnung.

A csendőr a telefonhoz lépett, tárcsázott és jelentette az eseményt, ami gyakorta fordult elő ezen a vidéken a korábbi hónapokban. Gyorsan hadart, legalábbis úgy tűnt Szívemnek, mert csupán néhány szót értett belőle; jawol, gut, minut.

Elszomorította, hogy ezután, ha szólnak hozzá, ha bármit közölni akar, csak találgatásokra szorul, úgy érezte, hogy kevesebb, értéktelenebb valamivel, talán soha sem tudja elsajátítani ezt a pattogó, éles beszédet.

- Ilyen nyelven verset se írhatok - háborodott fel, mintha a legfőbb gondja lenne.

Már nem félt. Nem gondolt sem a múlt, sem a jövőre, egyszerűen csak ült a csendőrszobában, fegyvert már nem fogott rá az egyenruhás, az ablakon látta, hogy a reggel erőteljesebb, a felkelő Nap gyönyörű fénye megcsillan az üvegen, békés, tavaszi nap köszönt az idegen falucskára, de hozzá nem szólt senki.

Hallatszott az ébredő falu zaja, amikor kivágódott az ajtó és két jól táplált, zöldesszürke egyenruhás érkezett. Nem értette a gyors beszédüket, de mozdulataikból, gesztusaikból következtetett arra, hogy miről diskurálnak:

- Átlépte a határt, s körbekerülte a falut, már visszafelé, ismét a határhoz tartott. Hány órákor történt? Mi a neve? Meddig tévelyeghetett a falu körül? Szerencsés flótás, mert ha nem tartóztatja fel a derék határőr, talán éppen odajut, ahonnan elindult, az aknamezőre. Nem mindennapi eset.

Rácsodálkoztak, hangosan, felszabadultan és elégedetten beszéltek, szélesen gesztikulálva, mint a hivatásukat komolyan teljesítő emberek, akiknek a szolgálata a nyugdíjig tart. A kint várakozó gépkocsin Szívem Imit Eisenstadtba vitték.

A börtönben két magyar srác raboskodott éppen. A nagy hodályszerű helyiségben priccsek sorakoztak, és a koszos, undorító angol WC. Fáradtnak érezte magát, a két fogoly inkább taszítónak tűnt számára, mint megnyerőnek, ám nem tudta megmagyarázni, hogy miért. Szerencsére nem sokat nyaggatták:

- Mikor jöttél át? - kérdezte a tömzsi, nyomott arcú fiú.

- Most.

- Hol?

- Nem tudom pontosan.

- Egyedül jöttél?

- Egyedül.

- Hová akarsz kivándorolni?

- Azt se tudom.

- Akkor mit tudsz?

- Sokat, meg keveset. Attól függ.

- Mi a helyzet otthon?

- Semmi érdekes.

- Velel aztán nem sokra mennek - hagyták a sarokban és lefeküdtek a priccsre.

- Van valami a rovasodon? - kiáltotta oda az egyikük. - Nekünk igazán elmondhatod, mi sem vagyunk szentek.

- Nincs.

- A helyedben én is azt mondanám - nevetett erőltetve az alacsonyabb -, nehogy haza zsuppoljanak.

Hét napot töltött a dutyiban. A két magyar végig vele maradt, de bizalmatlanul méregették, mintha félnének tőle, sutyorogtak jelenlétében, annyit jegyzett meg, hogy Teleki tériek, és titkolták, hogy erőszakos nemi közösülés miatt tartóztatták le őket.

Szívem Imrét naponta kétszer kihallgatták. Sűrűn érkeztek érdeklődők, de nem sejtette, hogy kicsodák, mifélék, mondtak egy nevet, amivel nem tudott mihez kezdeni. Kiszolgáltatottként, fásultan válaszolt minden kérdésükre, még a katonai jellegűekre is.

- Hogyan, mivel teltek a napok a titkos harcállásponton, mi az a tervtáblakezelő, hol van a lokátor, milyenek a lövegek, milyenek a felszerelések, párttag-e, mit cselekedett a forradalom idején, hol élnek a szülei, van-e rokona, ismerőse Nyugaton, hová akar kivándorolni? - vég nélkül záporoztak a kérdések, a tolmács pedig fordította.

Senki sem kereste a bécsiek közül. Pedig Renner állítólag üzent az emigráció központjába, hogy érkeznek, ám mire Szívem Imi átlépett a határon, már senkit sem érdekelt. Látszatra. Nem szerette a börtönt. Se könyv, se újság, se rádió, csak feküdt a priccsen, és magába roskadt. Nem gondolta, hogy dutyiba vágják.

Amikor Eisenstadtban becsukódott börtönének ajtaja, gépkocsival szállították el a treis-kircheni lágerbe. A Bécs melletti orosz laktanyából egy évvel korábban vonultak ki a katonák, még látni lehetett a nyomukat, belélegezni elhasznált levegőjüket. A kaszárnyalét nem zavarta különösebben a hontalanná lett Szívet, de barátira nem tett szert, a kihallgatások egymást érték és nem akartak véget érni.

Állandóan faggatták. Naponta háromszor étkezett, az olyan se íze, se szaga nincs kajákat ímmel-ámmal fogyasztotta, de később megette az utolsó szemig. A vallatás felkavarta élményeit, fájó emlékeit. Ideális fogolynak bizonyult, ha kérdezték, válaszolt, ha nem szóltak hozzá, akkor magába roskadt és ábrándozott leginkább; eljárt a falubeli bálókba, ahol hajnalokig izzadtak a füledt levegőjű kultúrházban, a kocsmákba, a faluszéli futballpályára, és kísérgette Pacit, szép szőke kedvesét, mintha mindaz, ami elmúlt, újra visszahozható lenne, másképpen befejezhető, a kedve és szája szerint. Az is eszébe jutott, hogy a kunhegyesi zsidók egy csoportja éppen Bécs melletti lágerben vészelte át a legsötétebb napokat; Győzőék, Weiszék, Polatsek Ibiék, az egyik kis begyes lány tetszett is neki, s innen szabadulva Marcibolond és nővére neki vágott a hazafelé vezető útnak. Ám erről soha sem beszéltek. Félték, szégyelltek, hogy állati sorba alázták őket? Nem bírták az emlékezés szomorúságát elviselni? A kunhegyesi zsidók közül százhuszonnyolcan nem térhettek vissza soha többé akáclombos falujukba. Kinek volt nehezebb; aki elégett a horogkereszt gázkamráiban, vagy aki megszabadult a pokolból és máig cipeli terheit, nem tudja feledni a szolnoki cukorgyári gettó tíz napját, idegen földön a kényszer mezőgazdasági munkákat, tankcsapdák, árkok ásását? Megbontották a konzervgyári cukorrépa prizmákat, szökni próbáltak, öngyilkosok lettek; megszenvedték fajtájukat. Az aranykezü Polatsek Ibi a lágerben is varrt, amikor meglátták a német asszonyok, SS csapat őrizte őket, Bécsbe vitették, hogy gyönyörű munkáiban parádézzanak. Élelemmel fizettek érte, amit szétosztott éhező családtagjainak.

Éppen akkor, amikor korábban a beteg Szívem Imi a köpcös Mészáros dokihoz járt, a tudógondozóval majd átellenben, az utca betonos oldalán lapult a két ablakos kis Polatsek ház, híre kelt a faluban, hogy az alacsony varrónő, párttagsága ellenére is, a barátnőjével, Frisch Katóval együtt disszidálni akart, de éppen barátnőjének a férje feljelentette őket. Három évnél többet húztak le a kalocsai női börtönben.

Kiváló kémnek kiképzett hősünk anyja kicsi, fáradhatatlan alakját állandóan maga előtt látta, szép kedvesét, s jó komáit, Kakast, Stukát, Púpót és még Marcibolondot is, a felszáradó gyalogutakat, a Sistakot, a Szélmalmot, és minden szebbnek, elevenebbnek tűnt, mint ahogy valójában volt. Nem érezte magát boldognak, de boldogtalannak sem. Várakozott.

A kihallgatásokat természetesnek vette, nem ütötték, nem kínozták, nem kiabáltak vele, idegenként válaszolt, nem titkolta el a katonai adatokat sem, de megérezte, hogy idegen marad

az újvilágban élete végéig, ha csak nem történik olyan csoda, amilyenre eddig egész életében várakozott. Megérdemelné? Hiszen a legnagyobb csodából érkezett, és csúfos, bukott szereplőként.

Az se semmi, hogy eddig eljutott, él és égbeszökő árat fizet érte. Néhányszor ott hagyhatta volna a foga fehérjét, letölthette volna nevetséges börtönbüntetését, amit a bíróság kiszabott becsületsértés miatt. Ám a nagy csodavárás idején senki sem vergődött ilyen pitiáner ügyekkel, vagy az ágya alá bújt félelmében, hogy senki se lássa, senki se hallja, mert különben az eseményekbe keveredik, amelyeket mára odahaza ellenforradalomnak, Ausztriában meg dicső forradalomnak és szabadságharcnak neveznek. Otthon mélyen hallgatnak mindenről, ahol a lelkiismeret-furdalása is csillapodott, az új hazában viszont jobban vádolja és égeti. Pedig ezek között a henyélő ripacsok, ágról szakadt menekülők, jobb életet remélők között kevés a szentember, az igazi forradalmár.

És ha nem jut idáig, ha nem kap segítséget, nem ezt az utat választja, mert nem rokona V. Annuska? Kötelet sóznak a nyakába. És miért; forradalmár, katonaszökevény, tiltott fegyverviselés, tiltott határátlépés kísérlete, fegyveres ellenállás, tiltott szervezkedés a népköztársaság megdöntésére, illegális röplapok terjesztése, illegális újság készítése, fegyveres ellenállásra való bujtogatás? Kényük-kedvükre bármit bizonyíthattak, bár annak hiányában is fellendítették a hóhér mesterséget. Hiszen mindaz igaz, megtörtént, de úgy, mintha semmi köze nem lenne hozzá, mintha csak álmodná a véres, szörnyű kalandot, de most eljött a keserű ébredés ideje, hiába akarta a jót, az igazat, a szépet, ez a vége. Egy húron pendült a forradalom gyilkosaival.

A legrosszabbat elkerülte, fizethet érte, és a számla vége nem csekély.

Bőven tudott mire emlékezni és szégyenkezni. Hogyan férhetett meg ennyi esemény egyetlen életében? Nemes cselekedet, s alávalóság, mintha párosban, kézen fogva járnának; Ábel és Káin egy személyben. Szerencsés, és szerencsétlen ezek miatt; hős és áruló. Nagy Imre példája, hívószava már elhomályosult, inkább vonatra pattant volna, mint a falubeliek, akkor nincs kálváriája, vesszőfutása, aminek ki tudja, hogy mikor lesz vége, és hogyan. Rennerrel sem találkozott volna, és nem bukik le a legártatlanabb küldetésén.

Megérezte, hogy hátralévő életében, forduljon bárhogyan a sorsa, soha sem lesz maradéktalanul boldog. Vér nem száradt a kezén, lelkén, de elárulták a társai, ő visszaárulta. Mindenki az igazat vallotta. Megérte? Kinek érte meg, annak, aki otthon rohad a börtönpriccsen, vagy annak, aki hontalanul kóborol majd a nagyvilágban? Lesz-e még igazi életük, lehet-e?

Néha úgy érezte, hogy felemás embernek született a világra, a mindig vesztes fajtából, aki az aranyhalat kiengedi a kezéből, ha véletlenül és tévedésből a hálójába kerül, három kívánságának teljesítését sem kéri érte cserébe. A Halak jegyében jött világra, egyetemistaként könyveket olvasott a babonákról, jóslásokról, azokban írták, hogy a március idusáig születettek nehéz sorsúak, jellemükben ellentmondásosak, hiányzik határozottságuk, háttérben szeretnek maradni, igazságszeretet jellemzi őket, becsületesség, segítenek másokon és önfeláldozóak.

Pontosan illett, mégis otromba módon megelégette a jóságot, mások segítségét, önzetlen odaadását, és fellázadt önmaga ellen. Akkor már túlesett ezeken a kalandokon, életveszélyen, megaláztatáson, elszakadt benne valami, ami korábbi életéhez kötötte. Nemzetiszínű szíve elfáradt és kihűlt. Egész lényé az igyekezeté, az alkalmazkodásé, a tisztaságé, de születési hibája, terhes öröksége, hogy felvágta a nyelvét, szóvá tette mások hibáit, gyengéit, mérlegelés nélkül, mindig csak utólag gondolkodik, elemzi mások mondókáit, késve hozza a döntéseit, amikor már semmi értelme. Elriaszt magától mindenkit. A forradalomban sem gondolkodott, és nem mérlegelt. Itt vajon hogyan boldogul? Hiszen nem érti pergő nyelvüket,

lakat a száján, álmodozhat, verseket írogathat, ha lesz miről, és kinek. A forradalomból meg éppen elég, egy a vége, előbb-utóbb leverik, vérbe fojtják, elárulják, meghamisítják, s a végén mindenki a győztes oldalra áll, helyezkedik, akire golyózáport zúdítottak, az is, ha túléli, aki meghúzta a ravaszt szintén. Bár ára van, a hatalom tenyerébe csapni, és szolgálni, akkor is, ha inkább leköpné magát. Ő leköpte? Parolát adott. Nem félt a lelkiismerettől. Természetesnek fogadta a vele történeteket, sodródott, mint szélfűtfa falevél, minek és kinek tartozna számadással? Más ugyanúgy döntött volna, nem ő hozta magára a bajt, mások keverték bele, minek az árulás bűnét magára vennie?

Ráérősen, újra és újra gondolta az életét. A treiskircheni kaszárnya nem tűnt elviselhetetlennek, emeletes vaságyak sorakoztak a hosszú szobákban, pokróccal takarva, tisztán, közepén asztalok és székek, ahol napokat kártyáztak, sakkoztak az unatkozó menekültek. A tábori rendszet a sok száz embert nehezen tartotta kordában, főleg azokat, akik már hónapokat várakoztak, hogy a kiválasztott ország befogadja őket, de foltot találtak a múltjukban, nehézkesnek bizonyult az ellenőrzés, kiderült, hogy büntetett előéletűek, megsértették a tábori szabályokat, azoknál hamarabb elszakadt a cérna. Leginkább fiatalok, házaspárok, tinédzserek, lányok, fiúk, forradalmárok és börtönszökevények várakoztak a Kánaánra, hogy bebocsátást nyerjenek az ígéretek földjére, ahol megnyugvást lelhetnek, és jó kereseti lehetőséghez juthatnak, tejben-vajban fürödhetnek, és nem gondolnak többé a vérben fürdő Magyarországra.

Aki akart, rögtön kezdhette a tanulást, kiválasztotta, hogy milyen nyelvet sajátít el. Mindenki tanult, ha különböző intenzitással is, Szívem német nyelvtanfolyamra iratkozott és szorgalmasan látogatta az órákat. Nem a franciát választotta. Esténként előadásokat tartottak, filmet vetítettek, kultúrműsort adtak, televízióztak, hamarjában tánczenekar verbuválódott, egy jóképű pesti srác énekelgetett, Isten választott népéből, legtöbbször a „Sieben mal, sieben mal” című slágert. Színjátszó csoport szerveződött, táncolhattak, hogy utána a kaszárnya melléköpületei mögött kielégíthessék olcsó vágyaikat. Egy magyar fekete fruska öt schillingért tartotta bárkinek, de lehetett csokoládéval és narancssal is fizetni. Megérezték a szabad világ, a szabad szerelem ízét, a gátlás s akadály nélküli életet, amelynek korlátot csak a kerítés, és a táborparancsnokság, meg az üres zseb szabott.

A kihallgatások után szabadon mozoghattak, Bécsbe járhattak, munkát vállalhattak a környékbeli gazdáknál, akik reggelenként gépkocsikkal érkeztek, s vitték a jelentkezőket szőlőbe, mezőre dolgozni, ellátást adtak és megfizették az egész napi robotot. A pénz nagyon hiányzott, hiszen legtöbbször egy szál ruhában, fehérenemű nélkül buktak át a határon, hosszú várakozás koptatta őket, a zsebpénz, az ingyen mosatás, a napi háromszori étkezés, a ritka csomagok, csak csillapították, de nem szüntették meg a felhalmozódott feszültséget. Amerika nem fogadta a párttagokat, DISZ tagokat, nem is jelentkeztek azok, mert teljesen feleslegesnek tartották. A forradalmárok, szabadságharcosok, politikai üldözöttek, politikai elítéltek előnyt élveztek, azok a házaspárok is, akik éppen ezért gyulladtak lágerszerelemre, azok a köztörvényesek, akik büntetésüket politikai ítéletnek festették át, rejtőzködő ügynökök, messzire húztak, mint a vadludak, túl az Óperenciás tengeren, mintha ott elfelejthették volna a múltjukat és a hazájukat. Árulásukat, vagy elárultatásukat.

Szívem Imi elsorolta iskolai meghurcoltatásait, még a golyapert is említette, a falhoz állításokat, a veréseket, az apja vad kommunista -, orosz- és zsidóellenességét, éppen eleget beszélt a titkos harcálláspontról, a forradalom utóvédharcaiban játszó szerepéről, mint Nagy Imre utolsó katonája, a röpcédulázásról, az Október Huszonharmadika című újság készítéséről, a Márciusban Újra Kezdjük-ről, a Corvin közti fiúval való találkozásáról. Dekkolásáról az egyetemen, ahol mint katonaszökevény tanulhatott. A titkos harcálláspontot állítólag szét-

lőtték az oroszok, a lőrinci laktanya találatot kapott, de hogy jelentkezett a katonai parancsnokságon, hogy él és szereljük le, mint annyi sorkatonát, akik a szovjet csapatok szerint megbízhatatlanokká váltak, a Kádár kormány pedig rábólintott a leszerelésükre. Ennyi hősiességgel a háta mögött azt várta, hogy úgy fogadják, mint az első disszidenseket, ha pedig a mézeskalács, mézes kenyér elfogyott, a mézes napokat elfelejtették, de legalább ne katonai kaszárnnyában rohadjon, ki tudja, milyen sokáig. A kinti emigráns szervezetek sem jelentkeztek, annyi bátor magyar, akiből később vált igazi szabadságharcos, rettenthetetlen forradalmár, ilyen-olyan párt, egyesület és újság vezéralakja, pótolhatatlan, igazi magyar. Pedig kaptak azért anyagi támogatást is.

Szívem menekült tudott egyet-mást, hogy Bécsben jeles személyiségek eszik a száműzetés nem is olyan keserű kenyerét, a legendás futballcsapat tagjai kint tartózkodnak, s régi deklasszált elemek, de egyikük sem szaladt hozzá kitárt karokkal, hogy éppen ilyen hős forradalmárra várt, aki az illegális munkában vezető szerepet játszott. A Nemzetörtől senki sem jelentkezett. Szinte sértette ez, erről egészen mást szövegelt a térképész fiú. Annyira se becsülték a Pestre küldött futárt, hogy érdeklődjenek utána:

- Mi van vele, lebukott, üzent valamit?

Eltűnt. Kik küldték Magyarországra? Az angol titkos szolgálat? Senkinek sem hiányzik. Mégiscsak ember volt.

Szívem Imre nem tudta még akkor sem, hiába törte kobakját, hogy Bohó Róbert honnan szerezte információit, az újságcikkeket, de sejtette, hogy igen közel a tűzhöz, a Petőfi Kör felett keverte a kártyát, valamilyen fő-fő funkcióban az uralkodó pártban, vagy annak az ifjúsági szervezetében, és Imre bácsi környezetében. Próbált mindent elfelejteni, de az sem sikerült, már csak azért sem, mert naponta hallgatták ki, tették fel ugyanazokat a kérdéseket. Nem félt. Mintha másik énje lenne, már távolról, hideg fejjel figyelte azt a fiút, aki lábon hordta ki a forradalmat és a bosszúállás hónapjait. Naivnak tűnt számára. Nem kezdeményezhetett, nem sodorhatta bajba magát, sem pedig a szolgálatot, lapulnia kellett, mint meghurcolt áldozatnak, akire vastag avart terített a múltó idő.

Hamarabb és könnyebben kikerültek a laktanyából, akiknek rokonaik, vagy jó ismerőseik éltek Nyugaton, és felelősséget vállaltak a menekültekért, gondoskodtak róluk. Azok is, akik rábízták magukat a karitatív szervezetekre, titkos szolgálatokra, az egyházakra, akik úgy rostálták őket, mint paraszt a pelyvát, cseppet sem rejtették véka alá, hogy itt bizony nehéz lesz, az újrakezdésnek komoly feltételei vannak, ha nem találnak pártfogókat, könnyen hoppon maradhatnak. Ami elmúlt, azt jobb, ha elfelejtik, a befogadó, szabad országokban más törvények, szabályok uralkodnak, és az életért kemény munkát, alkalmazkodást várnak.

Szívem Imi jeles szakértetségijével nem tudtak mit kezdeni, az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen eltöltött szemeszterekkel sem, az általános iskolai végzettséget fogadták el, mert azt illeszthették iskolarendszerükbe.

A lágerlakók unatkoztak, leveleket írtak, azokat a tábori postaláda gondjaira bízták. A környékbeli földművesek szorgalmasan megérkeztek reggelenként a kapuhoz, válogatták a jelentkezőket, ellátást adtak és tisztességes fizetést. Minden árva schillingre szükség volt a létezéshez, a segélycsomagokból ritkán, és egyre ritkábban ruhaneműt osztottak, minden kacat jól jött, mert az ígéretek földje, a tejjel-mézzel folyó Kánaán a vasfüggönyön túl sem kezdődött azonnal minden magyarnak, és meglehetősen ködbe vezett. Egyre feszültebbé vált a hangulat, a diskurzus, még a játék is hamar verekedésbe torkollott, a széles kaszárnnyafolyosón ütték verték egymást az erős legények, amíg a tábori rendészet szét nem választotta a haragosokat. Ez hamar megtörtént, a túl erős vagányok azonnal lecsitultak, a rendet

felügyelő karszalagosok előtt mindenki tartotta a száját, dehogy kockáztatta, hogy visszazsuppolják a határon, rossz priusszal sehol sem látták szívesen a hőzöngőket, akik leginkább a női kegyekért versengtek, mert már a táborban is jó bevételi forrásnak számított az ötschillinges menet. A kunsági fiú figyelte, amikor a kaszárnya melléképületeinél bonyolították le a fuvarokat, de talán sajnálta az öt schillinget, csokoládét és narancsot sem vásárolt a fekete hajú, pipiske fruskának, aki nagyban üzte az ipart, amikor tehette, Bécsben a Máriahilfe Strassén, s a Kertner Strassén árulta bájait, örgróf Pallavicini Károly háza közelében, de ott már felárat számított az idegen férfiaknak, ami hazafias cselekedetre vallott, hiszen csapást mért a kapitalisták pénztárcájára. Valamit valamiért.

A szép arcú, közepes termetű, pipiske leányzó egy magas, vállas fiú alá simult, aki megvédte a durva zaklatások elől, eleinte talán szerelemből, de idővel üzleti számításból inkább, mert a bugyi lehúzása gyorsan és jól jövedelmezett, a kaszárnyában meg testvéri cselekedetnek tűnhetett, hiszen az ötschillinges menetet a lágerélet színvonalához szabták, a magyar menekültek zsebéhez.

Szívem szép csillagos estén megleste a párocskát, ahogy elvonult a melléképületek árnyékába. Ott a fiú hatalmas nemi szervét hátulról tolta a lányba, aki kezével a lába ujját fogta, hangosan nyöszörgött fájdalmában, apró sikolyok hagyták el a száját, partnere egyre vadabbul lökdöste neki, egyik kezével a lány hátát a föld felé szorította, másik kezével pedig a combját markolta, hogy el ne mozduljon, amíg örömét át nem pumpálta fekete testébe.

Ilyet se látott még. Ez volt az első magyar pornó. Szeretett volna a sex lovag helyében lenni, aki nem hagyta abba, pedig már tiltakozott a ledér leányzó:

- Ne! Fáj nagyon, hagyjál, meghalok a szerszámodtól! Agyon akarsz kúrni? Ne, ne! Szétrepedek, szétszakítasz.
- Ne másoktól tanuld a gyönyört cicám, ők csak fizessenek! Én meg kasszírozok.
- Együtt megyünk Amerikába?
- Naná, majd mákos.
- Elveszel feleségül?
- Naná, csak összeseperjük az aprót!

Szívem menekült érezte, hogy gatyáját szétszakítja a palavessző, szeretett volna lovagolni, elengedni az örömét, még az sem hűtötte le, hogy kis idő múlva kunsaftot hoztak, a tömzsi, nyomott arcú srácot, aki Eisenstadtban vele ült a sitten, a strici elszedte tőle az öt schillinget, s a körletbe tartott, a lány meg hanyatt dült, és egykedvűen várakozott. Feküdt, mint a fadarab, lábát szétrakta, a csillagfényben is jól látszott sötét szőrzete. A fiú hosszasan babrált a nadrágján, kigombolta a sliccét.

- Tedd be már! Mit ügyetlenkedel? Nem reggelig szól a fuvar.
- De odavagy - szólt a jövevény, és néhány lökés után feltápáskodott. - Holnap majd folytatjuk.
- Velem nem, édesapám, olyat nem játszunk, hogy egyet fizetsz, kettőt kapsz.

A nagy jövőjű hírszerző megcsömörlött a látványtól, pedig a lány kreolbőrű volt, mint első nagy szerelme, fekete ölű, arányos testű és fiatal. Úgy érezte, hogy kismiska a magas stricihez képest, gyengébb teljesítményű, igencsak úgy járna, mint a rossz medikával.

Takarodó előtt a magas, vállas strici kihúzta a tömzsi fiút a folyosóra.

- Mit ugatsz, hogy lekonyul a farkad a macámtól, és visszakered a fuvardíjat? Mi a jó nagy-nénikédet akarsz?

- Lucskos volt és szagos.

- Nem a Teleki téren vagy, te ócska strici.

- Hiába játszod itt a szépfiút, kurafi - püfölték egymást, ahol érték, amíg a tábori rendészet szét nem választotta őket.

Szívem Imi visszahúzódott a hálósobába és a takaró alá bújt. Néhányan csellengtek még az asztalok körül, de a verekedésre ügyet sem vetettek.

„Ők sem a Széna térről valóak, hanem az Ecseriről - gondolta lehangolódva - azt se tudják, hogy milyen az a forradalom, meg kicsoda Imre bácsi. Silány lótetű bula-bajnokok”.

A napok nehezen teltek, hiába beszéltek egy nyelvet, idegenek maradtak egymás előtt, annyit sem árultak el, hogy ki, hová igyekszik, nehogy a másik megelőzze, elfoglalja helyét, igazi múltját kevés ember tárta fel a menekülteknek, igyekeztek valamennyien bátor forradalmárt alakítani, ám ha annyian harcoltak volna a pesti utcákon, ahányan világgá mentek különböző okok miatt, akkor a legyőzhetetlen és dicső szovjet hadsereg évekig ostromolhatta volna Budapestet, és az egész országot.

Szívem Imi gyerekként annyira vágyott Amerikába, mégsem akart már olyan messzire menni, reménytelennek tartotta a jelentkezését, lelohadt a kedve, amiért úgy osztályozták őket; kommunista, DISZ tag, vagy elnyomott osztályidegen, forradalmár. Ő mindet kipróbálta. Nem volt elég belőle? Hiába motoszkált az agyában, hogy minél messzebbre szalad, annál biztosabban megszabadul szervezőitől, a titkos szolgálatoktól, s nem tudnak vele semmit sem kezdeni. Idáig viszont elér a kezük. Meg azokra sújt, akik otthon maradtak. Titkos szolgálatok mindig léteztek, létezni fognak, amíg emberek élnek. Abban reménykedett, hogy valamilyen ösztöndíjat megpályázhat, maradhat ebben a barátságos kis országban, esetleg Nyugat-Németországban köt ki, de a legtávolabbi célt Franciaországnak tartotta. Megsejtette, hogy az életét itt még inkább mások irányítják, a további útját is más érdekeknek vetik alá.

Zuhanyozás közben Horváth Öcsibe, a falubéli szatócsbolt tulajdonosának fiába botlott, akit gyerekkorukban az árokba lökött, s aki a ferde tornyú Pisából szaladt idáig, hogy a vízumát intézhesse, mert amerikai ösztöndíjat kapott. Alig váltottak néhány szót, már felült a vonatra, hősünk az állomásra kísérte, miközben az elérhető ösztöndíjakról beszéltek; Öcsi a Ford-ösztöndíjat sikeresen pályázta meg. A Rockefeller-ösztöndíjra Szívem sikertelenül jelentkezett. Ténfergett a sok száz menekült között, igazi tanácsot, segítséget senkitől sem kérhetett. Tartottak egymástól. A lágerbe csuhások is jártak, de mint tudjuk, a nagykunsági fiú akkor haragban volt az Istennel, elvadult a templomokból, meglepetten látta, hogy mennyi az apáca, mennyi az ájtatoskodó istentiszteletes, egykedvűen várta, hogy majd csak történik vele valami, megtalálják számára az elfogadható tanulási lehetőséget, és felfedezik, mint a legkiválóbb hírszerzőt, vagy mesterkémet, egy sokat szenvedett magyart.

A táborban suttozták, hogy vannak olyanok, akik hazacsábítják a menekülteket, börtönben is végzik azon nyomban. Az egyik jól sakkozó fiú többször kijelentette:

- Legjobb lenne, ha elmennék magyar kémnek - pillanatokig megfagyott körülöttük a levegő.

- Az miért jobb? - kérdezte a nyomott arcú menekült.

- Megfizetnék busásan.

- Én csak a nőkre hajtok. Tojok a politikára, elég volt ötvenhatból.

- Azért jöttél ki?
- Benépesítem a fél világot.
- Nem vagyok én csődör. Sakkozni akarok.

Szívem átlátott a szitán, épeszű ember nem mond ilyet, csak a provokátor, aki valakiknek dolgozik, figyel és várja a hatást. Talán őt is figyeltetik a kiküldői, ki tudja, hány beszervezett figura lapít itt. Elkecserezésében levelet küldött Öcsinek, hogy az ösztöndíj nem sikerült, iskolai végzettségnek a nyolc osztályt ismerik el, kilátástalannak tart mindent, talán legjobb lenne hazamennie fatornyos falujába.

Hat hét múlva képeslapot küldött Bécsből, a Stefan Kirchet ábrázolta a kép; Pajter Imre, Budapest, V. kerület, Szabadság tér 6. címre. A szövegben tudatta, hogy pontosan mikor várja a kapcsolattartóját. Legnagyobb meglepetésére a hajdani D-tisztje érkezett, aki köszönhetően a harci cselekményeknek, német nyelvtudásának, katonai attasévá rukkolt elő, és a Bécsi Magyar Nagykövetségen teljesített szolgálatot.

- Mondtam én, hogy tudunk együtt dolgozni - lelkesedett az úriembernek átvedlett tiszt, és egy kisvendéglőben bécsi szeletet, burgonyát, savanyúságot ebédeltek, korsó sört ittak hozzá. Szívem beszámolt a helyzetéről, tapasztalatairól, úgy tűnt neki, hogy ehhez hasonló történeteket, eseményeket már számtalanszor hallott másoktól a Bécsben élő civil ruhás katonatiszt, aki végül arra biztatta, hogy nyugodtan várjon sorára, csak akkor hívja újabb találkozóra, ha új helyre költöztetik, vagy rendkívüli dolog történik. A bécsiek még jelentkezhetnek. Eddig minden a legnagyobb rendben zajlott, bíznak benne, biztosan megállja a helyét, előbb-utóbb beépül valamelyik szervezetbe, a francia titkos szolgálat lenne ideális, de ne válogasson, ne kockáztasson, mindennek eljön az ideje.

Eljött, de nem úgy, ahogyan várta. Június derekán a táborparancsnokságra hívták, közölték, hogy kora reggel indul új helyére, Felső-Ausztriába, a salzburgi vasútállomáson várja az otthon igazgatója, Herr Spaun, köpcös középkorú férfi, aki Emerich Herz feliratú táblát tart a magasba, és mindenben eligazítja. A gyorsvonat a West Bahnhofról indul, jegyet a pénztárnál válthat, és érezte jól magát, mintha otthon lenne, most már igazán tanulhat. Hideg ételmezt és útiköltséget adtak.

A pályaudvaron többször megfordult már, valahányszor beutazott a lágerből, a söntésben megivott egy hatalmas korsó sört, s gyalog nekivágott Bécsnek, végig a Máriahilfe Strassén, le a Kertner Strasséig, majd a Mátyás templomig, megnézte a Dunát, a kirakatokat, közben jó titkos ügynökként, mucsai naivitással figyelte, hogy követi-e valaki? Bolond lett volna. Ez talán sértette is, hogy ennyire nem vesz róla tudomást az újvilág, az imperialista titkos szolgálatok, mikor pedig szuperkémnek dobták át a vasfüggönyön. Még csak nem is követik. Vagy észrevétlenül, nehogy megneszelje. Akkor csodálkoznának, ha jó kis diverzáns cselekedetet hajtana végre.

Helyette korsó sört ivott. A hosszú utazás izgalommal töltötte el. A nagykunsági fiú még sohasem járt külföldön. Ismeretlen ország ismeretlen vidékére, nagy távolságra egyedül igyekezett, a vonaton annyi minden megtörténhet; titkos ügynökök figyelhetik, megtámadhatják, hogy leszámoljanak vele. Az oroszok mindenre képesek, vagy más titkos szolgálatok, kidobják a robogó vonatból, vagy elrabolják, titkos helyre viszik, kihallgatják, agyba főbe verik, hogy nekik dolgozzon, kifürkészik a legféltettebb titkait, eltüntetik a palettáról, az emigráns magyar szervezetek tagjai veszik kezelésbe, amiért elárulta Nagy Imrét, meg a szabadságharcot tokkal vonóval. Mennyi filmet látott ilyen témából.

Ám az égvilágon semmi sem történt, mindenki, minden élte a maga életét. Haladt a vonat, a kalauz kezelte a jegyet, a kupéban egyedül ült, s az ablakhoz húzódott, egész úton csodálkozva tapadt az üvegre, gyönyörű zöld mezők maradoztak el, a domboldalakon legelésző barna, fekete-fehér tarka tehének, akkorra tögyekkel, hogy szülőfalujában sohasem látott ilyeneket. A szénát kontyos kazlakba gyűjtötték, vastag karóra tűzték, ezen is csak ámuldozott, gyors folyású kis patakok csörgedeztek, vagy zúdultak a vonat után, barna és piszkos szürke színük volt, tiszta falvakat látott, szép kis templomokat. Ezer ágra sütött a júniusi nap, a buja erdők zöld szőnyeget terítettek a vidékre. A békés táj nem vette tudomásul, hogy egy bátor magyar szabadságharcos, igazi hős utazik, aki a nemzetközi proletariátus érdekében nagy dolgokra képes, még a harcostársait is elárulta, mert elhitették vele, hogy így szolgálja a szegénység, a dolgozó nép érdekeit. A feledhetetlen kommunista hősök is az életüket áldozták, ha azt kérte tőlük a párt. Talán még rímelő kedve támad, hiszen az életét feláldozza hazájáért, népéért, a nemzetközi proletariátusért, miközben az elsuhanó falusi házak ablakaiban látott rengeteg virágtól, a ritkán népviseletben fel-feltűnő férfiaktól jó kedve támadt. Megértette, hogy az ördög művében, a kapitalizmusban is lehet élni, a tőkések sem falják fel az ártatlan embereket reggelire, ebédre, vacsorára, nem szívják ki a vérüket, a legjobb lenne leheveredni az üde zöldbe, és hagyni, hogy az áldott napsugár simogassa az arcát, még ha az imperializmus földjén történik is.

Könnyen és gyorsan utazott, nem vette észre, hogy órákig tartott. Az állomáshoz közeledve döbbsen rá; ez a név meg sóvárat jelent, hiszen úgy tanulta, hogy das Salz a só, die Burg meg vár, de hol vannak a magas hegyek, azokat nem látja?

Az agyonvert Makra jutott eszébe. Elképzelte ahogy a hosszú, kincses szerelvény befutott az állomásra, micsoda felhajtás, fegyveresek szaladgálása robbant a háborúvégi csendbe, megszeppent utasok bámultak a szigorúan lezárt vagonokra, a fess néger katonákra, az aranyvonal viszont nem indult tovább, a kitárulkozó májusban mozdulatlan maradt, szerelvények húztak el mellette, ideges tisztek tűntek fel az állomáson, számolgatták a vagonokat, mind a negyvenégyet, de nem nyitatták ki ajtajukat, késő este pedig hatalmas teherautók érkeztek, és megkezdődött a kirakodás. A sötétség leple alatt dolgoztak, a kíváncsiskodókat elzavarták, helikopterek köröztek fölöttük, és hajnalban végeláthatatlan gépkocsioszlop indult ismeretlen helyre. A magyar és a kunhegyesi zsidók vagyonának egy részét elnyelte az idegen föld.

Az állomáson valóban várta az igazgató úr, Herr Spaun, tiroli népviseletben és táblácskával, amire a fiú nevét írták. Amikor hozzá lépett, barátságosan mosolygott és érthetően, tagoltan kérdezte:

- Bist du Emerich Herz?

- Ja, ich bin.

- Gut. Wir gehen weiter - s intett, hogy kövesse.

Rövidesen meggyőződhetett róla, hogy hegyek szép számmal akadnak. Az otthon igazgatója, s mindenese nem szólt, nem volt bőbeszédű, de biztonságosan, nagy rutinnal vezette a kis Volkswagen buszt, az éles hajtókanyarokban a fiú az ajtónak dőlt, nézte, nézte, csodálta a tájat, egyik oldalon a zöldbe borult, vége sincs hegyi erdőket, másik oldalon a mély hegyi tavakat, nem tudta még, hogy Salzkammergut vidékén járnak, az ország talán legszebb, legváltozatosabb részén. Szinte szédelgett a hegyektől, mert a jármű ablakából a tetejüket sem látta, csak a szürke, fehér oldalukat, ahogy az útra ráneheztek, minden pillanatban attól félt, hogy meglódnak, és maguk alá temetik, vagy a fekete színű tóba sodorják, amely barátság-talanul csendesnek tűnt, se hajót, se fürdőzőt, se napozót, se egy árva csónakot nem hordott a

hátán. A hajtúkanyaroktól félt, hogy a kisbusz elveszíti egyensúlyát, lezuhan a mélységbe, enyhe borzongással és gyönyörködéssel élte meg a kiadós utat.

„Ezek a tavak őrzik a magyar zsidók titkát -, gondolta merészen és szárnyaló fantáziával -, máshová nem is rejthették a kincseket. - Elképzelte a hosszú konvojt, helikopterek röpködtek fölötte, azok emelték le a nehéz ládákat és engedték a tóra, ahol a csónakokban ülő tengerészek megszabadították köteleiktől és hagyták a mélységbe merülni, a tó fenekére az áldozatos életek gyümölcsét. - Most már csak azt kell megtalálnom, hogy hol rakodtak.”

Csodálatos, kis, tiszta falvak között Steinbach am Atterseebe értek. Ahová igyekeztek. Az épület alig látszott ki zöld ruhájából, csak a három-kéményes teteje sejtette, meg magasban kukucskáló ablakai, hogy emeletes a ház, pontosan a hegyoldal aljába épült, háta mögött olyan meredek a fehér hegyoldal, mintha sóból lenne, a kapubejárata előtt pedig, a keskeny műút szélénél apró hullámokat sodort az enyhe szél a végeláthatatlan víz partjához. A kisbusz lassan fordult be a kapun, a két kőoszlop között a zöldre festett vastraverzen olvasható, fehér felirat látszott:

„Chandler Heim.”

Szívem Imi bizakodó, befogadó pillantásokkal mérte fel a helyzetet, miközben a köpcös férfi kinyitotta a kisbusz ajtaját.

- Ja gut. Das ist Weg.

A házból kijött néhány magyar fiú, mosolyogtak, és kíváncsian méregették a barna jövevényt, de különösebben nem lepődtek meg, gyakran előfordult az otthon történetében ilyesmi, új lakó érkezett és kész. Csak később kérdezték:

- Honnan jöttél? Linzből, Grazból, Mödlingenből, Treiskirchenből? Merre jártál eddig? Mit akarsz? Hová adtad be a vízumkérelmedet? Hová veszed az irányt, ha eljön az ideje?

Közben megmutatták az ágyát, a tanulószobát, a televíziót, amit Magyarországon nem látott hősünk, csak a lágerben, kuksoltak előtte néhányan, az ebédlőbe léptek, aminek a végéből a konyha nyílt, ahol a kerek arcú, mosolygós, Szívem nagymamára hasonlító öregasszony matatott.

- Mein Gott! Er ist Neuling! Ich bin sofort alles fertig.

A fiú nem értette tökéletesen a német beszédet, csupán egy-két szót jegyzett meg a mondatokból, abból következtetett jelentésükre, mondanivalójukra. Az öreg szakácsnőt azonnal a szívébe zárta, aki behízott szemével biztató pillantásokat küldött feléje, és az elárvult menekült tudta, hogy itt aztán nem hal éhen.

Már vacsorára terítettek, két fiú segített a maminak, csörögtek az evőeszközök, barátságos hangulat s készülődés töltötte meg az ebédlőt, székek csikorgása, és valami ismeretlen illat szállt a levegőben, a sült wurst ingerlő illata.

- Mindjárt kapjuk a vacsorát - szólt Jumbó, a nagydarab magyar -, nézelődj addig! Nem sok a látnivaló, de nem is csúnya, nem Budapest, nem Bécs, de nem kaszánya, nem barakktábor, ez tiszta, csendes, békés falu.

Leszaladt a jéghideg vízhez, a csónakok a masszív, fából készült csónakházban pihentek helyükön, a stégről messzire látott a tó fölött, de az égvilágon semmi mozgást nem vett észre, apró hullámokat küldött partjára a mély, hegyi tó, és a zöld természet örködött körötte.

Vacsorára szólt a kolomp.

Az asztalfőn az otthon igazgatója ült, két oldalán pedig a magyar fiúk, akik hirtelen elcsendesültek, mert a köpcös férfi összekulcsolt kézzel imádkozott. A kunsági bajnok nem volt éhes, az előtte lévő tányéron gőzölgött a kolbászszerű hús, de amikor megkóstolta, nem ízlett annyira, mint a Gulyás Bözsi hirtelen főzött, füstös, ragacsos galuskája. A főtt krumplit csak csipegette, pedig a szakácsnő figyelte, és mintha csak neki mondaná:

- Alles ist ordnung. Guten Appetit!

Nem tudta megenni.

Mindjárt ágyba bújt. Lehunyta szempillái alatt végig peregtek a képek a poros, alföldi falujáról, a tikkasztó búzamezőkről, a Hatházról, a Cigány völgyről, a Porcsíny utcáról, ahol még akácfa sem szegélyezték a keskeny betonjárdát, félálomban mintha a cigányprímás muzsikáját hallotta volna, s olyan mély álomba zuhant, hogy mozdulatlanul feküdt reggelig. Legálábbis azt hitte.

Félelmetes álmot álmodott. A harmadik látomásos álmot.

Budapesten június derekán, vasárnap este mentek érte a Ménesi úti kollégiumba. A bőrkabátos nyomozók gyorsan átkutatták a szekrényét, könyveit, néhány megkezdett papírlapot magukhoz vettek, betuszkolták a fekete kocsiba, középre ültették, nehogy kiugorjon, nem szóltak egy szót sem. Határozottak voltak, nagy rutinnal jártak el, feltűnés nélkül fogták közre az emeleti hálósobában, egyik egyetemista tanulótársa éppen odahaza tanult, a szoba közepére húzott asztalnál.

- Szentisten, csak nem ő fűjt be? - motyogta Szívem.

Csomagot, ruhát, fehérneműt sem készítettek vele, mintha rövid, kényelmes utazásra vinnék, kirándulásra a szétlőtt fővárosban. A Duna parton szaladt kocsijuk a jó meleg időben, a Fő utcába fordultak, az lett a végállomás.

Szívem Iminek megizzadt a tenyere, hiába volt járatos ezekben a dolgokban, mégis torkában dobogott a szíve, megérezte, hogy nincs tovább.

- Hová visznek?

- Akkor beszéljen, ha kérdezzük! - mondta egyikük nyomatékkal, és derekához szorította zsebében lévő pisztolyát.

Hatalmas kapun gördült át a kocsí, a Fő utcai börtön udvarára érkeztek. Homályos folyosókon lépkedtek fel az emeletre, a fordulóknál géppisztolyos orosz katonák álltak. Az épületből nem tekintély, hanem komorság, fegyelmező erő áradt. Az egyik irodába vitték, ahol magas, civil ruhás vizsgáló várta. Kísérői eltűntek.

- Igazolványa van?

- Van - nyújtotta az egyetem pecsétetes papírját.

- Személyi igazolvány, vagy katonakönyv? - lökte maga elé a vallató.

- Az nincsen.

- Miért? - fölényesen, gyilkos mosollyal nézett az egyetemistára. - Miért nincs magának igazolványa? - Szívem Imi ettől a mosolytól kiverte a verejték. Pedig ez a vallató tiszt kihallgatta korábban is, de akkor barátságosabbnak tetszett. - Ennyit igazán tudhat.

- Elveszett.

- Hol veszett el? - érezni lehetett, hogy játszadozik. - Nem emlékszik, ugye?

- Nem.
- Csak nem a leánykollégiumban hagyta, Pipás? Vagy a kaszárnnyában? - fiókjából asztalra lökte a barna, kemény fedelű személyit és a szürke katonakönyvet. - Ez lenne az?
- Meglehet.
- A társai merre járnak?
- Nincsenek társaim.
- A párttitkára?
- Nem láttam már régen - hirtelen eszébe jutott, hogy valóban eltűnt a szeme elől, néhány holmija meg a Szívem szekrényében maradt; cipősámfa, cipőkanál. - Te jó ég, csak nem bukott le? - motyogta magának.
- Az angol ügynök?
- Nem ismerem olyant.
- A Corvin közti harcostársa?
- Őt sem ismerem.
- Mit gondolt maga, kiskatona, hogy túljárt az eszünkön? - hatalmas iratcsomót vett elő a páncélszekrényből. - Élvezetes olvasmány. Akarja hallani?
- Nem akarom.
- Ez egy ámokfutó ellenforradalmár vádirata. Hol találkozott Nagy Imrével?
- Sehol. Én csak Kádár elvtárral találkoztam.
- A hazudozás ideje már lejárt. Azt hiszi, hogy a kisújszállási kiruccanásáról nem tudunk? Talán már elfelejtette, hogy jó kis szőkével táncolgatott a bálban? Mennyit ittak derék komájával, a kövér munkásórral? Ha nem állítjuk magára őket, biztosan sikerül a merénylet, amire készült.
- Miféle merénylet? - hűlt meg ereiben a vér.
- Amit Kádár elvtárs ellen szervezett. A munkás-paraszt hatalom ellen.
- Szervezett a nyavalya, de nem én. Meghallgattuk a szöveget, szórakoztunk, és hazavonatoztunk.
- Nem ismeri el a bűnösségét? Beszél itt már bíboros is. Megvan hozzá a módszerünk.
- Csak az igazat mondom.
- Ez a maga pisztolya? - húzta elő a fiókból diadalmasan.
- Miért lenne? - kérdezte döbbenten, s hirtelen maga sem tudta, honnan szedhették elő, a leánykollégiumban elrejtett holmik közül, Szülike házának padlásáról, vagy a disszidáláshoz Erdélyi Tibor által szerzett fegyverről van szó. Kiverte a verejték, tenyere megizzadt. - Nem az enyém.
- Honnan tudja?
- Nincs fegyverem.
- De volt. És használta is.
- Soha.

- Az orosz katonákra lőtt vele.
- Soha. Nem vagyok gyilkos.
- Rajta van az ujjlenyomata.
- Az aztán nincsen - dermedt meg benne a vér, de tökéletesen tudta, hogy vége, ebből aztán nem mászik ki sehogy, nincs olyan isteni csoda.
- Hogy akartak átjutni a határon?
- Sehogy.
- Nem mindennapi társaságba keveredett Szívem honvéd. Ki küldte az utasításokat?
- Nem tudom.
- Az utcát sem tudja?
- Nem.
- Az Orsó utca volt?
- Nem tudom, vidéki vagyok.
- Emeletes, nagy erkélyes ház, délre néző ablakokkal. Ismerős?
- Nem.
- Ismer olyanokat, akik kvaterkázni, politizálni odajártak?
- Nem.
- A születésnap bulira sem hívták?
- Nem.
- Tudja, hogy kik voltak ott?
- Honnan tudhatnám?
- Ismerősök lehettek.
- Nekem ugyan nem.
- Mikor járt a Kisfaludy utcában, az első emelet négyben?
- Soha.
- Nem járt a Corvin közben?
- Nem.
- A Práter utcában.
- Nem.
- Az angol ügynökkel hol ismerkedett meg?
- Sehol.
- Rennerrel?
- Már nem emlékszem.
- Járt a Maros utcában?
- Nem.

- Szabó bácsit ismerte?
- Nem.
- Dudás Józsefet?
- Őt sem.
- Király Bélát?
- Őt sem.
- Maléter Pált?
- Őt sem.
- Micsoda forradalmár maga?
- Nem a legjobb.
- A miniszterét nem ismeri?
- Nem.
- Kit ismer?
- Senkit.
- Ezeket a röplapokat kik készítették? - lobogtatta meg a vádirat közül elővetteket.
- Én.
- Az újságcikkeket kik írták?
- Nem tudom.
- Kitől kapta?
- Azt sem tudom. Nem kötötték az orromra.
- A Fő utcáról küldték? Bohó Róbert lakásából?
- Valószínű.
- Ne hazudozzon! Többször megfordult abban a lakásban.
- Kiment az eszemből.
- Gimes Miklóst ismerte?
- Nem.
- Hol találkoztak?
- Sehol.
- Ő szerkesztette az Október Huszonharmadika című szennylapot?
- Nem tudom.
- Ezeket a számokat maga írta? Maga szerkesztette? - mutatta a fiúnak.
- Csak segítettem.
- Ezt a verset honnan szerezte?
- Nem ismerem.
- Mégis közölte a szennylapban:

„Hazudnak rendületlenül,
Ne higgy nekik magyar!
Oroszbérenc a kormány,
Tűnjenek el hamar.”

- Nem ismerem.
- Maga írta?
- Nem.
- Ki se nézni magából. Honnan szedte az információkat? Nagy Imréről mit tudott?
- Semmit.
- Ezek letartóztatott társainak a jegyzőkönyvei. Magára vallottak. Illegális újságkészítés, fegyveres, illegális szervezkedés a népköztársaság megdöntésére, tiltott határátlépési kísérletek, a Katonai Forradalmi Bizottság felhívásának megszővegezése, katonai őrhelyének önkényes elhagyása. Van bőven a füle mögött. Angol ügynökkel való szervezkedés.
- Félreértés az egész. Én semmi bűnt nem követtem el.
- A kunmadarasi orosz repülőtér közelében sem ólálkodott?
- Soha.
- Mit keresett ott?
- Semmit.
- Fogdába se csukták?
- Az más. Bepiáltunk és hóbörögtünk.
- Miért kérdezgett a fegyverekről, meg a MIG repülőgépekről?
- Nem voltam az eszemnél.
- Kinek kémkedett? Ki bízta meg, hogy szovjet titkos fegyverek után érdeklődjön?
- Nem érdeklődtem.
- Tudott a Néma Szektorról?
- Mi az?
- Mégis bámult a kövesútról a repülőtéri fák közé. Majd kiesett a szeme.
- Azt néztem, hogy felszállnak-e a repülők?
- A fák közül? A bunker elől?
- A kifutóról.
- Mit látott?
- Fákat láttam, meg a köztük vezető utat.
- Mást nem látott?
- Nem.
- Katonákat sem?
- Azokat sem.

- A szöges drótkerítést?
- Azt láttam.
- Rajzokat, fotókat készített?
- Nem.
- Hogyan akarta az imperialisták tudomására hozni a szigorú katonai titkokat?
- Akarta a radai rosszabb! Tudom én, hogy a szovjet katonák csak a békét védik - mondta ájtatosan.
- Na látja.
- Csak miért ilyen sokáig?
- Élesedik a nemzetközi helyzet. A hidegháború.
- Azt is tudom, párttag vagyok.
- Mikor vették fel?
- Rákosi Mátyás idejében, a Vörös Csillag Traktorgyárban.
- Mióta írogat?
- Régen.
- Azért állították bíróság elé?
- Hülyeségből. A golyákról írtam.
- Már akkor szembefordult a szocialista hatalommal. Mikor szervezték be a nyugatiak? És hol? A faluban? Az iskolában?
- Sehol.
- Szombathelyen?
- Nem árulom el a hazámat.
- Az angoloknak dolgozott?
- Senkinek se dolgoztam.
- Renner beszervezte?
- Segítséget ígért.
- Miért az angol ügynökkel akarta elhagyni Magyarországot?
- Levegőváltást javasolt az orvos - akkorát kapott, hogy lefordult a székről.
- Lesz Neked az is, magaslati levegő - hallotta háta mögül.
- Ilyen figyelmességre nem szolgáltam rá.
- Mennyit ígértek a Néma szektorért?
- Nincs tudomásom róla.
- Hogy hívják?
- Kis Szívemnek, Imrus, Imruskám, Imris, Imriském, Szívem szívem.
- Az igazi nevét mondja!

- Szívem Imre.
- Ezt mikor írta? - tette elé az Élet és Irodalom 1957. április 12-én megjelent számában, Lukács Imre: A pokolba vezető út című cikkét.
- Nem én írtam.
- Nem?
- Nem.
- Az apja? Kije magának, aki ezt írta?
- Senkim. Törökszentmiklósról származó szegény szabólegény, aki Rákosi Mátyásnak a kedvenc költője. Írt a feketeszénről, a sztahanovistákról, az ötéves tervről, és a szocializmusról.
- Nem találkoztak?
- Soha.
- Pedig ebben az írásban elítéli a győri ellenforradalmárokat. Tanulhatott volna tőle.
- Nem egy iskolába jártunk.
- A tanúvallomások, szembesítési jegyzőkönyvek, az aláírásai hitelesek - lobogtatta a kihallgatási jegyzőkönyveket.
- Kényszerítő eszközöknek vetettek alá.
- Maga elárulta a társait. Azt hitte, hogy kibújik a hurokból?
- Vádalkut kötöttem.
- Kivel?
- Magukkal.
- Akar velünk tovább együttműködni? Utoljára kérdem; velünk, vagy ellenünk? Nincs több idő.
- Nem.
- Nagy Imrét miért kedvelte?
- A katonája voltam.
- Mi nem.
- Én nem tagadom meg.
- Mindjárt meglátjuk.
- Nem leszek köpönyegforgató, és áruló.
- Azt csak hiszi. Megtörték már keményebb legények is, nagyon nagy emberek.
- Nem árulom el Imre bátyámat.
- Már nincs jelentősége. Az ellenforradalmároknak végleges megoldást kínálunk, írmagjuk se marad.
- A példánk megmarad.
- Hol? Kiben, miben? A szellemvilágban?
- Az emlékezetben. Az akácfa is kivirágzik, a tengernyi vér sem szárad el.

- Megtapasztalhatja, hogy meddig tart az emlékezet, és mi virágzik.

Nagy kiterjedésű tágas terembe vitték, amely az egész országot jelképezte, ahol már javában tartottak a vérbíróági zárt tárgyalások. Mészárszékbe lökték. Hosszú pulpituson ültek a bírák, az ülnökök, a jegyzőkönyvvezetők, előttük állt az ítéletre váró sok száz magyar; férfiak, nők, gyerekek, körbekerítve orosz géppisztolyos katonákkal, magyar ávósokkal, pufajkásokkal, rendőrökkel, élesre töltött fegyverekkel.

A szemüveges, megroggyant, lefogyott Nagy Imrét rögtön felismerte, a langaléta Maléter Pált, a sovány Renner Pétert, a nagy bajuszú Szabó bácsit, Molnár Józsefet, Szakáll Antalt, a többiek közül néhányat szintén, de igen sokan, rengetegen voltak, úgy tűnt, hogy egész Magyarországot megbüntetik és kivégzik. Valamennyien tetőtől talpig bilincsben. Nem látta viszont Erdei Ferenc kopaszra nyírt, szép és okos fejét. Azé az emberét, akit a nyugati titkos szolgálatok 1945-től az ötvenhatos forradalom és szabadságharcig a legveszélyesebb húsz magyar személyiség között tartottak számon. Hiányzása beszélt. Akit nem citáltak bíróság elé, az beszélt és együttműködött, akár talpalgatták, akár önmagától csicssergett. Bizony, bizony egyre többen daloltak.

NAGY IMRÉT SZÓLÍTOTTÁK.

Vádolt hatalmi harcba keveredett Rákosi Mátyással, Kádár Jánossal és az egész élenjáró Szovjetunióval, a béketáborral. Állítása szerint Kádár János legnagyobb bűne és árulása, az MSZMP vezetőinek súlyos történelmi felelőssége, hogy az októberi eseményeket ellenforradalomnak értékelték. Így nem volt jogos a második szovjet beavatkozás, katonai megszállás. Elképesztő politikai vakság veszi körül az SZKP vezetőit, ahelyett, hogy lehetőséget adnának a testvérpártoknak a megújulásra, a megtisztulásra, inkább a sztálini módszereket alkalmazzák. Katasztrofális időszak következhet erre a baloldali, szocialista eszmeiségre. Magyarország példát mutatott. Nem következett volna be ez a vérontás sem, a testvérháború, ha három évvel korábban a meghirdetett reformokat élni hagyják, nem a totális elnyomásra, hanem a nemzeti egység megteremtésére törekszenek a kommunista vezetők, ha nem szakadtak volna el a tömegektől, megszívlelik az alulról jövő kritikákat. Ha ő az életével bebizonyíthatja, hogy a kommunisták nem mindig a nép ellenségei, akkor szívesen odaadja, ezek után úgysem ér már semmit.

Nevezett a Magyar Népköztársaság megdöntésére irányuló szervezkedés, hazaárulás bűntettében vádolható. Hosszú ideig Moszkvában élt, a magyar nyelvű rádió adásait szerkesztette, és Buharin elgondolásaival szimpatizált. Nem tartozott a bolsevista szabadkőműves páholyba. Rákosi Mátyás állítása szerint a moszkvai gránitról lepattanó szilánk, de a gránit Rákosi elvtárs maga. Nagy Imre életútja paraszti származása ellenére is mozgalmas, és ellentmondásos, többször került szembe a pártvezetéssel, több pártot megjárt, több börtönt meglakott, többször megsebesült. Harcolt az első világháborúban, hadifogságba esett, Szibériában ismerkedett meg a kommunista eszmével, a legtöbb magyar internacionalistával együtt inkább a politizálást választotta, semmint az éhezést és csendes halált a lágerekben. Belépett az orosz kommunista pártba. Különböző illegális munkák és pártmegbízások következtek. Magáévá tette azt az eszmeiséget, hogy a proletárdiktatúrában a proletariátus gyakorolja hatalmát a volt kizsákmányolói felett, és a bolsevik világforradalom győzni fog.

Nem igazolódott be az a vád, hogy Nagy Imre részt vett Miklós cár meggyilkolásában. Az egy másik Nagy Imre volt. A bíróság azt sem találta megalapozottnak, hogy Vologya néven a KGB ügynöke, bár Rákosi Mátyás állítása szerint 1936-1941 között a szovjet állambiztonságnak dolgozott, 1939-től Malenkovnak, az állambiztonság felügyelőjének a titkára. Az sem fedi a valót, hogy a moszkvai szabadkőművesek arra szemelték ki, az új

világrend építésekor keletkező feszültségek ellenpontja legyen, amit jó elvtársai elrontottak, ő majd megjavítja. Első miniszterelnöksége idején nem vált be reformtaktikája, az új szakasz. Ötvenháromban éppen Malenkov javaslatára lett miniszterelnök, és Buharin kivégzésekor, valamint társainak likvidálásakor a haja szála sem görbült meg.

Moszkvából ezerkilencszáznegyvennégy novemberében tért haza, mint a demokratikus földreform kidolgozója és a Magyar Kommunista Párt egyik vezetője. Az Ideiglenes Kormány földművelésügyi minisztereként nevéhez fűződik a negyvenötös földreform végrehajtása. Fontos beosztásokat betöltött, földművelésügyi, belügyi, begyűjtési, élelmezési miniszter, kétszer miniszterelnök, országgyűlés elnöke, politikai bizottság tagja, akadémikus. Önemésztő, meditatív fajta, békés természetű. Nem zsidó származású. Ellenezte a mezőgazdaság erőszakos kollektivizálását, ezért negyvenkilenc őszén kizárták a párt vezetőtestületeiből. Ötvenháromtól az ország miniszterelnöke. Fordulatot hajtott végre a gazdaságpolitikában, szakított a nehézipar túlzott fejlesztésével és az erőszakos kollektivizálással, helyreállította a törvényességet, feloszlatta az internálótáborokat, megszüntette a kitelepítéseket, kétszázötvenezer parasztembert szabadított ki a táborokból, amnesztiát hirdetett, és a következő évben már átfogó gazdasági és politikai reformot indított el. Kezdeményezte, hogy Gerő Ernő belügyminisztert miniszterelnök-helyettségé nevezék ki, mert értékesnek ítélte munkáját. Kereste az együttműködést a népi-nemzeti szekértáborral, a parasztpártiak és a NÉKOSZISTÁK túlnyomó többsége támogatta az ő politikai programjait. Szigethy Attila, parasztpárti politikus, a győri Dunántúli Nemzeti Tanács elnöke Nagy Imrét, mint kora legbecsületesebb magyarját barátjaként tisztelte. Egyetértett vele és végrehajtotta a forradalmi kormány utasításait a tiszta kezű Brusznai Árpád is, aki a Veszprém Megyei Forradalmi Tanács tagja, majd elnöke volt.

Nagy Imre Malenkov kivégzésekor viszont a miniszterelnökségi funkcióját elveszítette. Rákosi Mátyás klikkje elérte, hogy leváltásuk és mind a pártból, mind a Magyar Tudományos Akadémiából kizárják. Vádlottak Rákosiék azzal árulták el a szovjeteknek, hogy azon az úton haladva oda lesz az aranytőző tyúkocská, és miből fizeti Magyarország a jóvátételt.

Nagy Imre vezéralakja lett a sztálinista rendszert bíráló pártellenzéknek és értelmiségnek. A végén síkra szállt a nemzeti függetlenségért és az ország katonai tömbökön kívüli státuszáért. A népiek nem felejtettek. Az ezerkilencszázötvenöt április negyedikéi budapesti fölvonuláson az egyetemisták és főiskolások dezorganizált ünnepséggel visszajelezték Rákosinak, hogy ők bizony Imre bácsi hívei. Rákosi és kegyeltjei észrevették ezt, vizsgálatot rendelt el a kerek, nagyfejű fővezér. Sok Nagy Imre követő veszítette el az állását. Viszont a felvonulók többsége kezdeményezője és cselekvője lett az ötvenhatos nemzeti forradalomnak és szabadságharcnak. Jó társakat talált köztük Nagy Imre, Erdei Ferencet és Kovács Imrét is, akiket az angol titkosszolgálat a legképzettebb magyar politikusoknak minősített. Veres Péter pedig a negyvenötös földreform végrehajtásában a legfőbb tisztséget viselte. A forradalom első napján ő vezette át a fölvonuló fiatalokat a Bem térről a Parlament elé, és egyike volt azoknak, akik felkérték Nagy Imrét a kormányfői tisztségre. A vérbe tiport forradalom utolsó napján pedig parasztpárti Bibó István képviselte egyedül a kormányt az orosz intervenció ellen.

Nagy Imre tudta azt, hogy Kádár János hitvány ember, sokak ártatlan vére terheli a lelkét. A koncepciós perekben a négyes klikk mellett: Rákosi, Gerő, Farkas és Révai, Isten kiválasztott népéből, akkori belügyminiszterként a Jugoszlávia elleni rágalomhadjárat döntő figurája. Sztálin az ő vádpontjai alapján járult hozzá Rajk László kivégzéséhez. Hazaárulással vádolta, mert féltette a hatalmát. A vaskezü kommunista belügyminiszter Rajkot nem tudták könnyen a bitóhoz terelni. Megdolgozták alaposan. A magyar irodalom nagy hazudozója, Boldizsár Iván így írt erről:

„Rankovics, amerikai utasításra azt parancsolta Rajkéknak, hogy gyilkoltassák le népünk szeretett vezetőjét, Rákosi elvtársat és hűséges munkatársait, Gerő és Farkas elvtársakat. Rajk, Szőnyi, Pálffy orgyilkos társasága elfogadta ezt a parancsot és a Horthy rendszerből átmentett csendőrtisztjeinek és egyéb pribékjeinek segítségével nem áttartották a gyilkossági terveket aprólékosan kidolgozni. Ezzel a hallatlan büntetssel akarták megkezdeni államcsínyjüket, amelynek célja az volt, hogy hazánkat erőszakosan kiszakítsák a béketáborból és az imperializmus igájába hajtsák. Ez a tervük megghiúsult a Magyar Dolgozók Pártjának és elsősorban magának Rákosi elvtársnak az éberségén, és népünk hűségén a párt, Rákosi elvtárs iránt.”

Farkas Vladimir kimerítő részletességgel vetette papírra:

Ebben az időben kezdte Péter Gábor (Eisenberger Béni) mondogatni Farkas Mihály és Kádár János előtt, hogy Rajk konok, kemény, mindenre elszánt ember, verés nélkül képtelenség lesz megtörni. Erre másnap sor is került. Rajk László kínzásakor a szomszéd szobában tartózkodott Farkas Mihály és Kádár János is. Péter Gábor személyesen válogatta ki a verőembereket, akiket Princz Gyula vezetett.

A másik verési szakértő Réth Alajos ávós tiszt szerint Rajkot véletlenül mégis majdnem agyonverték.

„Fent a villában, amikor átadtam az előbb említett jegyzőkönyvet, közölték velem, hogy Rajk László a másik szobában van, ahol Princz Gyula és Kovács István vette kezelésbe. Menjek be, és azt kell elérni, hogy Rajk elismerje, hogy rendőrspicli volt. Ha ez megtörtént, közöljem velük. Amikor bementem a szobába, Rajk a földön feküdt és a két említett személy verte. Az első pillanatban láttam, hogy ha Rajkot tovább ütlegelik, meghal. Kimentem, közöltem Péter Gáborral, aki nem szívesen, de azt az utasítást adta, hogy hagyják abba a verést.”

Az ötvenhatos októberi események alatt Kádár János aljasul és kétszínűen viselkedett. Fenntartás nélkül támogatta Gerő Ernő, és Hegedűs András politikáját, a népfelkelés vérbefojtását, a szovjet inváziót. Ellenezte Hegedűs leváltását, a vezetés megváltoztatását, a sztálinista vonalat támogatva nyíltan ellenforradalmároknak nevezte Nagy Imre híveit, így Déry Tibort is, aki a börtönbüntetése alatt Kádár János kedvére vallott, hogy Nagy Imre elárulta a proletárdiktatúrát, és küzdőtársait, ami polgárháborúhoz vezetett volna. Élvezte is sokáig a jutalmát.

Azon a szép és feledhetetlen októberi napon elsőrendű vádlott az Orsó utcai, nagy erkélyes lakásában tartózkodott. Este érkezett meg a badacsonytomaji szüretéről. Sokan megkeresték; barátai, közéleti személyiségek, az író-társadalom nagyjai közül a csizmás, bajuszos Veres Péter és Déry Tibor, akik szereplésre biztatták. Erdei Ferenc miniszterelnök-helyettes többszöri kapacitálására vállalta, akivel a földosztás dolgában és a kolhozosítás ellen egyetértett, hogy beszél a radikális tömeghez, megnyugtatja, és távozásra bírja. Erdei kocsit küldött érte.

Nagy Imrét meglepte, hogy fellépése után, az Akadémia utcai pártközpontban Gerő Ernőnek, a zsidó kiskereskedő családból származó élet-halál urának a szobájában, már régi elvtársai gyülekeztek. Az első titkár, Gerő éppen telefonált a kopasz Hruscsovnak, tájékoztatta a magyarországi fejleményekről, azonnali beavatkozást kért a felkelés leverésére. Mindenki hallgatott, mint aki betojt. Két-három óra múlva érnek Budapestre a Különleges Hadtest katonái. Az oroszok semmiféle változást nem engedélyeztek. Régen készültek a beavatkozásra, példát akartak statuálni a gyarmatukon.

Senki sem tiltakozott, szó nélkül tudomásul vették a bejelentést. Nagy Imre is. Miért nem tiltakozott? Se rangja, se felelőssége, fel sem ocsúdott a meglepetéstől, hogy faltörő kosnak használták.

Megkérdezték tőle:

- Nagy elvtárs, mi történt a Parlament előtt?
- A tömeg nagyobbik része nem a népi demokrácia ellen vonult az utcára.
- Hanem mit akar? Megdönteni a proletárdiktatúrát?
- Nem az elért szocialista vívmányok ellen tüntet.
- Akkor miért?
- A múlt vezetésének súlyos hibáit és bűneit akarja felszámolni.

Gerő a miniszterelnökhöz, Hegedűs Andráshoz fordult:

- Mit szólna hozzá, ha át kellene adni a helyét Nagy elvtársnak?

Az oroszok erről hallani sem akartak, pedig a nemzetközi módszerük; - kritika, önkritika elvtársak, Te idemégy ezután, te amoda, de jó legyél, mert megvonjuk a bizalmat! S aztán a tarkólövés következik. A magyar helytartók sem akarták Nagy Imrét miniszterelnöknek. Abban a tévhitben éltek, hogy súlyos ugyan a belpolitikai helyzet, de valamiféle polgári-liberális, kispolgári, a Szovjetuniótól távolodni akaró irányzat mozgolódása. Ezt az egyetemi ifjúság képviseli, amely tüntet az utcán, a lelkiismeretlen emberek a maguk kis pecsenyéjét akarják megsütni. Majd rendet raknak a fejükben és az utcákon is, meglátják az orosz tankokat, és az egérlyukakba bebújnak.

Nem tették, inkább a láncotalpak alá feküdtek.

Nagy Imre tárgyalt az oroszokkal, Andropovval, Mikojánnal, Szuszlovval és másnap a szovjetek bölintésével kinevezték Nagy Imrét miniszterelnöknek, helyettesévé pedig Hegedűs Andrást. A demokratikus tömegmozgalom megítélésében eltérő nézeteket vallott Nagy Imre és Kádár János. Napokig nem dőlt el a felső vezetésben, hogy ki kit győz le; - ellenforradalom, vagy nemzeti forradalom zajlik? Október huszonnyolcadikán fegyverszünetet jelentettek be, és elismerték a forradalmat.

A miniszterelnök a későbbiekben a népi felkelés nyomására egyre élesebben fordult szembe régi elvtársaival, elhatárolódott, elpártolt tőlük, és elszállt a szocialista demokratizmus megjavításának a reménye és lehetősége. Hitt a népben, hitt azokban, akiknek földet osztott. Elárulta volna honfitársait, akik a Varsói Szerződés felmondásáig, a többpártrendszer elismeréséig, a polgári demokrácia elfogadásáig, a semlegesség kikiáltásáig, egy boldogabb és igazságos ország megteremtéséig sodorták? Tudnia kellett, hogy a nagyhatalmak játéka a kicsi ország, és a vörös szörny nem engedheti el szőrös mancsából áldozatát, fél évszázadig gyarmatnak tekintheti a jaltai szerződés alapján. Addig meg leszegényíti, hülyíti, bekebelezi. Nem tudta lebontani a vérrel locsolt barikádokat, de emberségével lecsendesítette a népharag fiait.

Nemzetáruló és véres kezű Kádár János köpönyeget fordított. A hitelét veszített Magyar Dolgozók Pártja helyett új párt alapítását kezdeményezte, vezetésével kidolgozták az MSZMP programját, s annak titkáráként támogatta Nagy Imre kormányát, amelynek tagja, minisztere volt. Nyilatkozgatott és soha egyetlenegy szót sem szólt az ellen az állítólagos párt- és népellenes politika ellen, amiért Imre bácsit elítélik. Mindig mindenkivel egyetértett. Október végére beérett a forradalom gyümölcse, új fejlődési szakasz előtt, két lábra állt az ország. Akkor Kádár János nem először, és nem utoljára elárulta miniszterelnökét, és a saját maga kormányát. Novemberben megalakította a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt, amelynek elnöke lett. November elsején a Bajza utca sarkáról, a szovjet nagykövetségtől Sós (Sternberg)

György, a zsidó munkaszolgálatos kommunista rendőr őrnagy szállította Kádár Jánost és Münnich Ferencet a tököli repülőtérre, hogy a Szovjetunióba utazzanak a hűségnyilatkozat megtételére, és a várható események megismerésére.

Kádár hálából felkötötte miniszterelnökét, meg több ezer embert. Ismerős módszerekkel dolgozott. 1958. március 24-én az angol kommunistákkal tárgyaló Kádár elszólta magát:

„Ha nem néznénk a világkommunizmus érdekeit, Nagy Imre bandája már rég a föld alatt lenne.”

Később, május 9 -12 között a Budapestre látogató lengyel vezetőknek azt hazudta, ha per lesz Nagy Imre ügyében, abban halálos ítélet nem várható. Ilyen aljas és szűrforgató viselkedésre csak primitív ember képes, aki nem éri fel ésszel tette következményeit, vagy örömét leli a vérontásban és a hatalommániában.

A megtorlás felfoghatatlan méretű; Haynau rémuralma idején száz huszonnyolc hazafit végeztek ki, több ezer személy ellen bírósági eljárást indítottak, ezeröttszáz főt kisebb-nagyobb várfogságra ítélték; Kufstein, Josefstadt, Theresienstadt, nemcsak hódítani jártak Nyugatra a magyarok, hanem vezekelni is, mert szerették szabadságukat, tízezreket kényszerbesorozással sújtottak, és több ezren bujdosnak a magyar mezőn, vagy ették az emigráció keserű kenyerét. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, Nagy Imre örökké szépen fénylő csillagok. A civilizáció több vért kívánt, az új Haynau-Kádár megtorlása idején ötszáz bírósági ítélet küldte akasztófára legjobbainkat, a fáma szerint ezernél is több áldozatot, harcokban elesett kettőezer hatszáz fő, harmincötezer ember ellen kezdődött rendőrségi-ügyészeti eljárás, huszonkettőezer embert ítélték hosszabb-rövidebb időre börtönbüntetésre, tizenháromezer embert internálótáborba tereltek, Tökölre, Kistarcsára, húszezret rendőri felügyelet alá helyeztek, és kitántorgott kettőszáz ezer jó magyar, leginkább fiatal. A veretéseket, kínzásokat, megaláztatásokat számba se vehetjük, visszük magunkkal a sírba. Lélekben gyászolt Magyarország. Nagyipar lett az akasztás. Akkor halt meg végleg Magyarország, és a szabadság.

A hatalom ára. És akkor már nem számított egy ember élete, vagy száz ember halála, a vér vér maradt, és nem száradt fel soha többé. Minden akasztófakötelet Kádár János leghűségesebb lakája, Marosán György pékmester húzott meg. Terhes múltjával, a nagy szocdemest árulással és beépített ügynökként állították bíróság elé, aki felelős volt ezerkilencszázötven májusától augusztusáig a törvénytelen eljárásokért, bitófával vagy börtönnel sújtó ítéletért. Vizsgálótisztje többször megverette, megkínzottta. Ötvenhat tavaszán szabadlábra került. Rehabilitálták. Fénykorát élte a kommunista módszer: büntetünk, akasztunk, aztán rehabilitálunk.

November másodikán Apró Antal, Nógrádi Sándor, Kiss Károly és Marosán György a szovjet nagykövet és KGB ügynök, Jurij Andropov utasítására szovjet fegyveres kíséret védelmében elhagyta a fővárost. Tökölön gyülekeztek, állig fegyverben, véres, kielégíthetetlen bosszút lihegve, és az idegen katonai megszállás szolgálatába szegődve, amely megdöntötte a magyar törvényes kormányt. Ezzel Marosán megvalósította a hazaárulás büntetését. Két nap múlva tagja lett a Kádárféle kormánynak és a szervezendő párt ideiglenes Intéző Bizottságának. Felelős a salgótarjáni mészárlásért is, ahol százharmincegy halott és kétszer annyi sebesült maradt az utca kövén, akiknek többsége hátulról kapta a golyót. Aztán újra államminiszter, ötvenkilenc november másodikáig elsőrendű felelőse a magyar történelemben sehol nem tapasztalható, bosszúálló megtorlásokért.

Nagy Imrét és mártírtársait a vérbírák egyike, a hórihorgas Vida Ferenc, 1958. június 15-én kelt ítéletével juttatta akasztófára. Előtte beetették, mint a halat, a kiválságosoknak kijelölt krimi üdülőben nyaralhatott. Élvezte a dicső Szovjetunió vendégszeretetét, és ellenőrzését. Éppen akkor, amikor Magyarországon nagyiparrá vált az akasztás, a megvásárolt és meg-

félemlített bírák futószalagos ítélete, s amikor szép hősünk javában és boldogan úszkált az Attersee hideg vizében. Honnan sejthette volna, hogy a bírói kar nagy többsége akkor még ragaszkodott a tisztességes eljáráshoz és a bírói függetlenséghez? Éppen ezért ez a bírói kar nem volt elfogadható a kommunista vezetés számára, ideológiai kérdésekben elmaradottnak minősült. A bírói függetlenség megsemmisítésének első lépése a bíróságokon végrehajtott személyi tisztogatás volt, amelynek során mintegy 1100 bírót távolítottak el a Kúriától a járásbíróságokig. Utána a titkos utasítások, a környezettanulmányok és az eseti, gyakran helyi politikai intervenciók uralták a terepet. Így eshetett meg az is, hogy dr. Ries István ügyvédet, szociáldemokrata politikust, aki 1945-1950-ben igazságügyi miniszter, de 1950 nyarán felmentik, s tíz nap múlva letartóztatják, és az ÁVH agyonveri. Mit várhatott volna akkor Szívem Imre Molnár Rudolf járásbírótól?

A ruszki csizmák díbolása után a boldogtalan ország hiába reménykedett még a fűszálban is, és senki sem akarta elhinni, hogy mindennek vége, a bosszúhadjárat sem nyitogatta a szemeket, a véres leszámolás sem, a bitófák ezrei sem, a vicsorgó vörös diktatúra megmutatta foga fehérjét. Már 1957 januárjában megszüntették az Írószövetséget, mivel nem tudták a hatalmukat rákényszeríteni, és egy új szervezetnek sem Illyés Gyula, sem Németh László, sem pedig Veres Péter nem adta a nevét. Vida Ferenc ítélete után egy hónappal megjelent az úgynevezett „Állásfoglalás a népi írókról” című tanulmány, amelyet az MSZMP KB mellett működő kulturális elméleti munkaközösség állított össze. A magyar szellemet, a szabadon maradt értelmiséget így félemlítették meg. Leszögezték:

„Az ideológiai tisztulás egyik figyelemreméltó akadálya ma még az úgynevezett népi írók ideológiája. A magyar vonal, a magyar megmaradás gondolatát Sinkánál is, vagy tompítottabb formában Tamási Áronnál is megtaláljuk. Bonyolultabb formában, de jelen van Veres Péter gondolatvilágában is. Szerinte a marxizmus csak a osztályjellegét látja, a fasizmus pedig csak a faji jellegét, s a népi irodalom az, amely megteremti a kettő szintézisét.”

Miért féltek az íróktól, a lélek mérnökeiktől? Miért féltek az igazságtól, és félnek ma is? Miért figyeltették őket, s vették körül beépített ügynökökkel? Veres Pétert megfigyelték már akkor is, amikor a Nemzeti Parasztpárt elnökeként koalíciós miniszter volt. A gondolatait akarták elrejtetni, megsemmisíteni a mitugrász politikai hatalmasságok, magyarságát, amelyek még mindig hatnak, és minden gonosznak ártanak.

Ezért becsülték és tisztelték egymást Nagy Imrével. Mindketten magyarok maradtak, emberek, megszenvedték a magyarságukat, és a forradalmat.

Péter bácsi feljegyzéseiből.

„Már arra gondoltam, hogy egyszer elébük állok, és azt mondom nekik: Tisztelt felebarátaim, én a szívetekbe látok, és tudom, hogy gyűlöltök és utáltok engem. De engedjétek meg, én azt is sejtem, hogy miért. Nos, nézzetek a szívetek-lelketek legmélyére - ha tudtok -, a legfenekére, és ott megtaláljátok, hogy bennem a „magyarságot” gyűlölitek.

Erre a forradalomra az volt a jellemző, hogy maga a nép, különösen a forradalomban tényleg részvevő diákság, értelmiség és munkásság valahogy túljutott minden politikai párton és minden jellegzetes pártgondolkodáson. Nem csak a kommunista párt robbant széjjel, hanem a többi pártok politikusai sem találták meg az igazi hangot. De még Mindszenty sem! A politikusok mind elmaradtak a néptől és a történelemtől.

Mi ez? Új történelmi forma indulna itt: a párttalan nemzet. A munkásosztály és a parasztság mint a nemzet fenntartó osztályai túlnőttek az elavult politikai formulákon: szociáldemokrata, kommunista, kigazda stb., és az értelmiség, amely általában nem politizált, szintén megtalálta a történelmi hivatását. Elérkeztek volna a tömegek ahhoz a népi politikai egységhez, amit mi

népi írók már régebben, de most meg szinte az egész író társadalom megvalósított: a pártatlan gondolkodást, a népben, nemzetben való gondolkozást? Osztálytalan társadalom, párttalan nemzet: most forr igazán népi közösséggé a magyarság? Jó volna, ha ez már nem csak az én óhajom volna, hanem a beteljesedett valóságot látnám.

Szinte közhely, hogy a politikusokon nem fog semmi történelmi tanulság. Hiába ülnek sokszor, mint a hatalommal való visszaélés áldozatai, hiába olvasnak el számtalan könyvet a hatalommal élés és visszaélés tanulságairól, nem fog rajtuk: amikor birtokon belülre kerülnek, elvesztik arányérzéküket és a realitásérzéküket, és ők is vissza fognak élni a hatalommal, vagy az erőszakkal, vagy a csalás formájában, vagy mindkettőben.”

Az ötvenhatos forradalom mélyén ezek lapultak, mint utolsó megtisztulási lehetőség.

Nagy Imre miniszterelnök az utolsó szó jogán zárt tárgyaláson azt mondta:

„Kétszer próbáltam megmenteni a szocializmus szó becsületét a Duna völgyében: ötvenháromban és ötvenhatban. Ebben először Rákosi, másodszor a Szovjetunió egész hadserege akadályozott meg. E szenvedélyektől és gyűlöletektől szőtt perben életemet kell adnom eszméimért. Ezután amit Önök csinálnak belőle, az úgy sem ér semmit. Egyetlen vigaszom ebben a helyzetemben az a meggyőződésem, hogy előbb vagy utóbb a magyar nép és a nemzetközi munkásosztály majd felment. Eljön az idő, amikor ezekben a kérdésekben nyugodtabb légkörben, világosabb látókörrrel, a tények jobb ismerete alapján igazságot lehet szolgáltatni az én ügyemben is. Bizonyos vagyok benne, hogy a történelem elítéli a gyilkosaimat. Csak egy dologtól borzadnék, csak az tölt el undorral, hogy azok fognak rehabilitálni, akik most felakasztanak. Súlyos bírósági tévedések áldozata lettem. Bizonyos vagyok abban is, hogy a bolsevizmus emberellenes, elpusztítja önmagát. Ez a nép ha nem veszíti el emlékezetét, megmarad. Kegyelmet nem kérek.”

Vádolt rádőbbsen, hogy legközvetlenebb munkatársai, még akik vele voltak Romániában, előbb Sinea-Predealban, a királyi várban és palotában, később Snagovban, ők is elárulták. Nagy Imre a királyi villában kapott helyet és kiszolgálást, a tengerszem partján szétszórt villákban pedig sorsosai, akik változtatták véleményüket és gerincüket, korábbi kijelentéseiket. Aki november negyedikéi, világot bejárt beszédét írta, az is ellene vallott, vazallusa lett Kádárnak és a szovjeteknek.

A titkára, Vásárhelyi Miklós, Isten választott népéből, a letartóztatásából három év után szabadult. Akik együtt működtek, életben maradtak, akik keménynek bizonyultak, megtörtettek, kötél, vagy hosszú börtön várt rájuk.

Vásárhelyit 1957. április 14-én tartóztatták le. A Nagy Imre per záró tárgyalásán, az utolsó szó jogán az alábbiakat mondta Vásárhelyi.

„Tisztelt Népbíróság! Ténybelileg nekem nincs hozzátennivalóm, ami elhangzott. Én bűnösségemet elismerem, és jóllehet soha sem hittem azt, hogy szocialista társadalomban bíróság elé kell állnom, szégyenkezve, mélységes fájdalommal kell most bevallanom, hogy teljes joggal vonnak engem felelősségre, olyan bűncselekedetekért, amelyeket - ha nekem néhány esztendővel ezelőtt azt mondják, hogy én elkövetek -, soha nem hittem volna el. Mint minden emberben, akiben megvan a lelkiismeretnek csak a szikrája is, engem is, nemcsak őrizetbe vételek óta, hanem már-már jóval korábban, majd azt mondhatnám, október 23-tól kezdve, jóllehet nagyon sok helytelen nézetet tápláltam utána is, de gyötrően kínozott az a kérdés, hogy jutottam én idáig? Hogy jutottam én egy pontra a népi demokratikus rendszer ellenségeivel, a szocializmus ellenségeivel? Nem kívánom csak azzal magyarázni, hogy elvi ingatagság volt ennek az oka, ámbár kétségtelen, hogy azok az ellenséges és káros nézetek, amelyeket magamévá tettem, és amelyektől ma már a legélesebben elhatárolom magamat,

azoknak vállalásában nagy szerepe volt ennek az elvi ingatagságomnak, bizonytalanságnak. De én azt hiszem, a kérdés lényege, a gyökere az én bűneimnek mégsem itt van. Engem is persze foglalkoztat mindig, hogy én jót akartam, hibát akartam kijavítani, a párt becsületét, tekintélyét, befolyását akartam növelni és mégis bűnt követtem el, kárt követtem el! S ez, ha egészen őszinte akarok lenni, csak azért történhetett meg velem, mert a párthűség nem állt elég szilárdan énnálam. Honnan is gondolhattam azt, hát csak én látom ezeket a hibákat?

Vagy én és néhány barátom? Csak én szeretem a pártot? Én és néhány Barátom? Vagy azok az emberek, akikkel együtt vagyok, vagy akiknek a vezetése, befolyása alatt állok? Hát mások nem látják ezt? Hallatlan fokú önhittség, elbizakodottság, a párttól való elidegenítés, a párttal való szembefordulás kellett ahhoz, hogy képes legyek elhinni azt, hogy az ország sok tíz- és tízezer becsületes kommunistája, munkása, parasztja, más kommunisták között csak mi vagyunk azok, akik alkalmasak vagyunk, és akik meg tudnák oldani a hibát. És mások nem? A mások pedig az maga a párt volt, és így kerültünk szembe, így kerültem magam szembe a párttal, mert azt hittem, hogy a magam útján járva, a párttal szemben, a párt nélkül tudok valamit tenni. És logikus, világos, hogy én ilyen körülmények között csak a bűn útjára kerülhettem. Én tudom, tisztelt Népbíróság, hogy a pokolhoz vezető út is jó szándékkal van kikövezve és tudom azt is, hogy ez mit sem változtat azon a tényen, hogy bűncselekményeket követtem el, mégis én kérem Önöket, higgyék el nekem, hogy soha, de soha én nem akartam ártani a szocializmus ügyének. Tudom, eljátszottam azt a jogomat, hogy magamat kommunistának nevezzem, mert kommunista olyan dolgokat, mint én tettem, nem tesz. Mégis, engedjék meg azt legalább, hogy azt mondjam, mindent meg fogok tenni, hogy életem további során ismét kiérdemeljem a párt és a népnek a bizalmát.

Tisztelt Népbíróság, bármilyen is lesz az önök ítélete, én bízom az igazságosságban, és ígérhetem - amennyiben van még az én szavamnak valami legcsekélyebb hitele is -, hogy az ítélet bármilyen is legyen, az én hitemet a szocializmusban, a szocializmus ügyében, a párt ügyében soha megingatni nem fogja.”

Nagy Imre nem haragudott árulóira, mentsék csak fiatal életüket, vigyázzanak a családra, nem is undorodott, vigyék tovább az életet, nem nézte őket megvetéssel, tanúk maradnak mindhaláláig, inkább védte őket vallomásaiban, lelkiismeretével viaskodva, hogy ő felelős mindenért, kízó önmarcangolásában megroggyant, idegösszeroppanást kapott, öklével a cella falát verte, de a külvilágnak nem mutathatta, az maradt, akinek hitték, választották és szerették. Ám nem szeretett volna az árulók helyébe lenni, hiszen megéri még az idő, amikor önmaguk lelkiismerete előtt elszámolnak. Magára, meggyötört, lefogyott testére tekintett szánszalommal, mint annyi magyar hős vezér bukott csaták után. Talán, ha nem megy annyira a szovjetekkel szembe? Ha beteg, öreg kommunistaként meghajlik, elárulja önmagát, és hamut szór a fejére, önkritikát gyakorol, mint már annyiszor, s esküt tesz a világszocializmus mellett, talán kegyelmet kap. Sajnálta, végtelenül sajnálta elherdált, jobb sorsra érdemes fiait, akik bitón végezték, akiknek emberibb életet akart. Tudta, hogy ebbe így is, úgy is, de belehal. Sokat élt, sokat látott, sokat tapasztalt, most érti már igazán, hogy mire pazarolták feleslegesen az energiát, a jó emberi vért. Ideológiára, fegyverre, győzelemre, de ki kit győz le? Halott, változó eszméket, és hatalmakat? Miért, ha nem az életért történik minden? Az emberi életért? Minek kell hidegháború, atombomba a boldogsághoz? Miért legyen az egész világ vörös istálló? Elég ebből. Nem annyira tiszta és szép az élet, hogy mindenáron szerethesse! Nagy utat bejárt, sokat változott, vörös internacionalistából nemzeti hazafi, példát adott életében, s van elég ereje, hogy halálában is az maradjon.

Nagy Imre miniszterelnököt, június 16-án 5 óra 9 perckor, Gimes Miklós újságíró 5 óra 14 perckor, Maléter Pál honvédelmi minisztert, 5 óra 24 perckor végezték ki. Hóhérok, vérbírák,

közszolgálati mundérba bújt férgek mindig akadnak, akik a vérszívó hatalom, az állam kívánságára táncra perdülnek, és hóhérrá lesznek. Félő, hogy Nagy Imrére most is az a sors várna, ugyanúgy elárulnák, vérpadra vonszolnák a jó magyar kommunisták, mint 1958-ban.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

A sztálini tanítás szerint az új társadalom építésekor az osztályharc nem csökken, hanem fokozódik. Az éberség fontosabb, mint a kenyér. Mindenki lehet imperialista kém, gyilkos is, mert a nép ellensége nem változik. Vádlott bizonyíték erre. Fiatal kora dacára már gyilkosságért halálra ítélték.

Szeged-Csorván született, s négy társával Lengyelkapolnán ezerkilencszázötven január harmadikán meggyilkolták az MDP helyi párttitkárát. A jómódú gazdák, a kulákok szervezkedtek a téteszcsé ellen. A határ mellett találkoztak Pálincás Antal és Dobák Milos Horgosról átjött jugoszláv kettős birtokosokkal, akik elmondták, hogy odaát a kulákok visszakapták a földjeiket, nincs az államnak beszolgáltatás, a terményt tetszés szerinti áron értékesíthetik, a kommunistákat üldözik, a jugoszláv szocializmusban hagyják élni a gazdákat. Gyűjtsék össze a módosabbakat, hogy Magyarországon is előkészítsék a talajt Titóisták számára. A fenti napon a reggeli órákban találkoztak, iszogattak, este pedig az egyik tanyában tanácskoztak, amikor a sértett beállított. Összekötözték, a féderes kocsira lökték, pokróccal letakarták a fejét, verték, rugdosták, majd egyikük bicskájával összeszurkálták a fejét, átvágták a torkát. Az élettelen párttitkárt az út szélére dobták, majd kiszúrták mind a két szemét, és ott is összerugdosták.

Csutkakúpokban bujkáltak, elfogásuk után ezerkilencszázötven február másodikán rögtönítélő bíróság elé állították őket, a szegedi Csillag börtön udvarán, kettőjüket felakasztották, hárman életfogytig tartó fegyházbüntetést kaptak, melynek letöltését Vácon kezdték meg.

Nevezett a váci börtönből szabadulva, ötvenhat októberében a Széna téren több harci cselekményben vett részt.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Szegeden jól berendezett első emeleti két szoba összkomfortos lakásban éltek a kitelepítésükig. Éjfél múltával világosságra ébredt, szuronyos puskával egy ávós katona állt a szobájukban. Kint pedig három társa. Lepedőkbe összeszedték a kezük ügyébe kerülő holmit, még a konyhai hokedlit, matracokat is a ponyvás teherautóra rakták. Sót, cukrot, lisztet, tojást tettek a szatyorba. Anyjának az angol vécéjükre kellett kucorodnia, de nem engedték egyedül oda, nehogy meglógjon, vagy jelt adjon Tito számára. Az egyik katona vele tartott. Negyvenöt perc múlva indultak, a gépkocsi sarkában még helyet szorítottak nekik. A kiskundorozsmai vasútállomáson tehervagonba pakolhattak, ahol már négy család kuporgott. Attól féltek, falhoz állítják őket, pedig a kitelepítési végzést felolvasták előttük, s abban közölték, hogy Ebes a végállomás.

Sötét este állt meg a szerelvény, lepakolhattak a földre, ott aludtak, ki min tudott. Reggel lovas kocsik vitték helyszínre a szerencsétleneket, a konvojokat rendőrök kísérték. Az állami gazdaság földjén tanyákba, majorokba szórták szét a jövevényeket. Két nagyobb épület, régi cselédlakások, vaságyakkal, földpadlóval és egy elhanyagolt, tapasztott tűzhellyel berendezve, előtte gémeskúttal, ez volt a major. Hat családnak jutott huszonöt négyzetméternyi terület. Azonnal létszámenőrzést tartottak, minden létező igazolványt elszedtek, közölték velük, hogy hátralévő életüket ott élik le, mert a társadalomnak nagyobb hasznot hoznak Kormón, Tiszaszentimrén, Tiszasülyön, Karcag-Bócsán, Tiszaszöllősen, Hortobágyon, a Jászságban, mint Szegeden. A rendőrök lóháton közlekedtek, a Zsiga nevű törzsőrmester kegyetlenkedett velük, a nőket megerőszakolta, kutyáját rájuk uszította. Aki dolgozott, munkát kapott az

állami gazdaságban. Gyakran veszekedtek, az asszonyok közül többen besúgók, és a rendőrök ágyasai lettek, keféls közben is jelentettek. Nagy Imre szabadította fel a kitelepítőtábor. Nem költözhetek vissza a szegedi saját lakásukba, abban már azok laktak, akik előre tudták, hogy kiűrik, és másnap az aranytárgyakat összeszedték. A többi holmit a bizományiba vitték a fuvarosok. Ők évekig Békéscsabán húzódtak meg.

Nevezett október huszonharmadikától vett részt Budapesten az utcai harcokban az ellenforradalmi felkelőkkel. Az ávósok felkutatásában nagy aktivitást fejtett ki, egy Zsiga nevű rendőr törzsőrmestert keresett, hogy a kitelepítőtábori kegyetlenségek miatt leszámoljon vele. Már nem találta, mert megelőzte, lelőtte valaki.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Élete legcsodálatosabb, legboldogabb napján, a munkaidő után haza indult, de szembetalálta magát az embersokasággal. A Margit híd felől közeledett a tömeg, az Országházhoz vonult. Magyar zászlókat lengettek, közepéből kitépték a Rákosiféle címet, Szűz Mária zászlók lobogtak, sok táblán felirat:

- Nagy Imrét a vezetésbe! Lengyel magyar, egyet akar! Gyertek velünk! Rákosinak kötelet, magyaroknak kenyeret!

Az épületek ablakaiból integettek, éljeneztek az emberek. A Parlament előtt sűrű tömegben tolongtak, lassan besötétedett, kigyulladt az Országház tetején lévő vörös csillag. Rögtön kiabálni kezdtek ütemesen, hogy oltsák el. Megtörtént. Az erkélyről Erdei Ferenc beszélni akart, de kifütyülték. Kiszolgálta Rákosit, elárulta a parasztságot, amelyből származott. Árulónak tartották. Képeket égettek és csodatevő megváltóként várták Nagy Imrét, aki nem tartozott Isten választott népéhez. Csalódtak benne, mert keveset beszélt, de azt sem értették, csapnivaló volt a hangosítás.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

A tömeg nem nyugodott meg Nagy Imre beszédétől. Azt kiabálták:

- Holnap sztrájk! Gyerünk a Rádióhoz, beolvastatjuk a 16 pontot.

Mások meg:

- Gyerünk a Sztálin szoborhoz!

A Bajcsy-Zsilinszky úton hömpölygött a tömeg. Jelszavakat kiabált. Csepel teherautókon fiatalok nemzeti színű zászlókat lobogtattak. A Bródy Sándor utca sarkán katonai WEAPON égett. Az ASTORIA Szálló felől katonai oszlop közeledett; tankok és katonákkal teli teherautók. A Múzeum körút és Bródy Sándor utca kereszteződésénél megállt az oszlop. A parancsnokuk a koci tetejére mászott és beszédet intézett a tömeghez. Tisztázni akarta a körülményeket, és a Rádióhoz bejutni. Lövöldözés kezdődött a Rádiónál, fegyverropogás, hol ritkán, hol sűrűn. Néhányan egy 49-es villamost tologattak, barikádnak a Kossuth Lajos utca, és a Múzeum Körút kereszteződésénél. Sokan a Kilián laktanyához vonultak, de fegyvereket nem tudtak szerezni. A Corvin közbe mentek.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

M. Nagy Gábor a Rádió ostrománál találkozott Iván Kovács Lászlóval, majd a Kilián laktanyába vonultak egy csoporttal, hogy fegyverekhez jussanak. Nem engedték be őket. Mivel M. Nagy Gábor zsebében lapult a Kisfaludy u. 4. szám alatti, első emeleti, Kramolin Gyula főorvos lakásának kulcsa, amit gondozott és felügyelt, a fiatalok odasereglettek. Így lett a Corvin köziek központjává a tágas és üres helyiség. Közben fegyvereket zsákmányoltak,

azokat Iván Kovács László őrizte, és osztogatta a fiataloknak, M. Nagy Gábor szintén, Fáncsik György, meg mások is. Iván Kovácsot harmadik parancsnokként választották meg, aki előzőleg az Üllői úti harcokban részt vett. Attól kezdve szervezettebb lett az ellenállás, a Corvin mozi emeletére is fegyvereseket küldött, védhető állásokat jelölt ki a csoportoknak. November másodikán tizenöt orosz hadifoglyot átadtak a Szovjet Nagykövetségnek. Két nap múlva már csak húsz harcoló kis csoportra zsugorodott a létszám. Márton Andrásnak, a Zrínyi Katonai Akadémia parancsnokának a tisztjei elhagyták a Corvin közt, komoly ellenállás nem bontakozhatott ki a második invázió alatt, a harcok november nyolcadikán befejeződtek, a szovjet megszállók elfoglalták a házakat.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Feltörte a benzinkút lakatját a Corvin mozi háta mögött, a Kisfaludy utcában. Tudta, hogy ez lesz az oroszok ellen a legfélelmetesebb fegyver, a benzines palack. Ez minden mennyiségben rendelkezésre állt. A környékbeli asszonyok a paradicsomot, az ételecetet, a befőttet kiöntötték az üvegekből, kimosták és százával adták a srácoknak. Benzin, üveg volt, megtanulták, hogyan lehet a harcokcsikat lángra lobbantani. A Pongrátz testvérek tanították a fiúkat. Hat Pongrátz harcolt a forradalomban.

A tele üveget bedugaszolták, zsebkendőre, ruhadarabra kevés benzint locsoltak, rátekerték az üveg nyakára, meggyújtották a ruhát és a tankra, vagy a hernyótalpas terepjáróra hajították. A Corvin közt könnyű volt védeni, mert nehezen lehetett a kis utcákba bejutni, bevehetetlennek tűnt.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Leszedte a plakátokat, a dolgozó nép vagyonát károsította meg.

„Éljen a megbonthatatlan magyar-szovjet barátság! Gyűjts a fáradt olajat! Munkaversennyel a békéért! Tiéd az ország, magadnak épited! Munkára, Harcra Kész! Világ proletárjai, egyesüljetek! Készen áll már új öt éves tervünk, dolgozó népünk tette kész! Tovább a lenini úton! Előre az öt éves terv sikeres befejezéséért! Éljen korunk legyőzhetetlen eszméje, a marxizmus-leninizmus! Szabadságot a szocializmus, a haladás, a béke ügyéért bebörtönzötteknek! Éljen a béke! Békét, biztonságot a világnak! Éljen a kommunizmust építő Szovjet-unió, a haladás, a béke szilárd támasza!”

Meggyújtotta azokat a kommunista könyvekkel együtt. Olajos munkásruhába bújt, de az imperializmus bérence maradt.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Sztálin halála után a bomlás jegyeit vélte felfedezni a népi demokráciákban. A lengyel, a kelet-német események és a magyar politikai erjedés foglalkoztatta az oroszokat. Februárban Nikita Hruscsov beszédet mondott az SZKP XX. Kongresszusának tanácskozásán, ahol Sztálin szörnyű bűneit kitergette. Moszkvában nem voltak hívei a reformoknak, csak a keményebb megoldásnak. A magyarországi eseményekre is készültek. Már szeptember óta négy hadosztály állomásozott Magyarországon a különleges haderők keretében, ezeket október huszonharmadikán délelőtt készültségbe helyezték, hogy elrettentő csapást mérjenek az elégedetlenkedőkre, egy életre megbüntessék az országot.

Zsukov marsall a kárpáti katonai körzetbe vezényelt két tábori hadsereget, hogy mind Magyarországon, mind Lengyelországban gyorsan bevethetők legyenek. A magyar értelmiség elégedetlenkedéseiről a szovjet vezérkar tudott, rendszeres tájékoztatásokat kapott a Petőfi Kör vitáiról és a belső feszültségekről, a DISZ vezetők információi alapján. Orosz tisztak,

magyarul beszélő informátorok, Erdélyből is hozták őket, járták a fővárost, friss hírekkel látták el a hadvezetést.

- Már megint a rebellis magyarokkal van baj -, szajkózták felületesen és buta göggel -, nem kaptak még elég pofont?

Véres beavatkozásra készültek, kegyetlen leszámolásra, de biztosak akartak lenni a dolgukban, hogy az elmérgesedett Közel-Keleti helyzetből sem vesztesként kerülnek ki. A szocialista országok nem nézték jó szemmel Magyarország kiválási törekvését, hogy a Varsói Szerződést felmondta. Vádlott kezdetektől az értelmi szerzők közé tartozott, Nagy Imre baráti köréhez. Az ellenforradalmat végül tizenhét hadosztály verte le.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Hrozova Erzsébet az Üllői úti női klinikán dolgozott. Október huszonharmadikán oda hordták a rengeteg sebesültet, az alagsort berendezték műtőnek, kötözőnek. Szabadsága idején, férjével együtt a Víg utcai rendőrkapitányságon tartózkodott, miután a felkelők Újvári József vezetésével elfoglalták az épületet. A rendőrkapitány elmenekült, de több rendőr átállt hozzájuk, velük együtt harcolt. A Rákóczi téri csarnokból kiverték az ávosokat. A közeli Kilián laktanya, a Corvin köziek küzdelmeiben részt vettek, a szovjet egységekkel felvették a harcot. A kapitányságon sokan tartózkodtak és cserélődtek. Október huszonhetedikén a Corvin közbe mentek, s ott rekedtek november elsejéig. Október harmincadikán hatalmas fegyveres tüzharcban a szovjetek, és a Kilián laktanyások ellen is tüzeltek. Nagy Imre miniszterelnök hiába hirdette ki a tűzszünetet két nappal korábban, az egyik legvéresebb harc éppen akkor dúlt.

Nevezett megsebesült, ennek ellenére folytatta ellenforradalmi tevékenységét, visszatérve a rendőrkapitányságra a sebesülteket ápolta, gyógyszert és kötszert a női klinikáról szerzett. November negyediken nagy orosz invázió kezdődött, a rendőrkapitányságról elküldték az asszonyokat és a gyerekeket. Hat hónapig bujkált, főleg vidéki rokonoknál.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Szegeden József Attila Kör működött. Október tizenkilencedikén nagy eseményre került sor az Ady téri egyetemi épület auditorium maximumában. Akkor tartották az első vitaestet: Az értelmiség helyzete Szegeden és az értelmiségről szóló párthatározat címmel. Kétezres kíváncsi tömeg, leginkább értelmiségi gyűlt össze. Felszólalt Kováts József, a röszei gépállomás főkönyvelője. Kovátsot, egy 1945 előtti szegedi rendőrtiszt fiát, mint a Szabadság Párt aktivistáját, a Szegedi Orvostudomány Egyetem hallgatóját ezerkilencszáznegyvenhétben négy év börtönbüntetésre ítélték izgatás miatt, amit az utolsó napig kitöltött. Ezt mondta:

- Először bemutatkozom, gépállomási főkönyvelő vagyok, innen az egyetemről vittek arra a nevelésre, ami a Tisza Szálló pincéjében és a Kossuth Lajos sugárúti rendőrpalota emeletén folyt. Látom, nem jól tanultam, mert megint mást kell tanulni, de nem tetszik nekem, hogy ezt a nevelő szerepet azok a személyek kívánják reprezentálni, akiknek nevéhez egészen más szakmák és más módszerek tapadnak. Nem lehet most az új pezsgősű bort beleönteni azokba a tömlőkbe, amelyekben korábban bebüdösödött.

Kováts József a teremben látta azokat az embereket, akik felelősek voltak a sztálinizmus hibáiért és bűneiért, hallotta, hogy éppen ők nagy hangerővel ostromozva a múltat, fordulatot követeltek. Tudta azt is, hogy velük érdemi változtatást végrehajtani nem lehet. A párttitkárok, pártfunkcionáriusok szívfájdalom nélkül árulták el saját múltjukat, eszmei testvéreiket, hitüket, hogy két hét múlva a forradalmat szintén elárulják. Féltek, helyezkedtek, és a régi, bevált kommunista szokás szerint mindjárt másra kenték a hibákat, a felelősséget.

Kováts József nagy szimpátia mellett bírálta a B-listázásokat, a régi tisztviselők nyugdíj-elvonását, az erőszakos mezőgazdasági politikát. Azt mondta:

- Hagyják békén a parasztokat. A magyar mezőgazdaság fölösen megtermelte a szükségleteket akkor is, amikor a németek kihordtak mindent. Hogyan tudtuk elérni, hogy tízéves korszerű termelés mellett nincsen kenyerünk? A parasztság az országnak mindig első számú ereje és bázisa volt.

Szegeden az október huszonharmadikai tüntetést senki sem szervezte. A pesti események hírére spontán módon gyülekeztek a fiatalok; egyetemisták, főiskolások, középiskolások a Dóm téren. Valaki elkiáltotta:

- Menjünk a Kossuth szoborhoz, utána a Széchenyi térre.

Aztán megszülettek a jelszavak:

- Ha magyar vagy, állj közénk! Munkás-diák szövetség! Rákosi és Gerő, visszahúzó erő! Kossuth címert akarunk! Nagy Imrére szavazunk, szabad hazát akarunk! Ruszlik haza! Vesszen az ÁVÓ!

A színház kellékesei Kossuth címert készítettek. A színészek lázító tartalmú verseket szavaltak, mert többször elhangzott a Nemzeti dal, a Szózat, és néhány rövid beszéd is. A tüntetők kokárdát tűztek a mellükre, vagy nemzetiszínű szalagot, és fellobogózták a Kossuth szobrot.

Október huszonnegyedikén hajnalban Szeged arra ébredt, hogy szovjet harckocsioszlopok dübörögtek, özönlöttek a román országhatártól Budapest irányába. Félelmetes látványt nyújtottak a harckocsik és a kisegítő egységek. Egész nap vonultak. Mintha az egész Szovjetunió vonult volna. A szovjet beavatkozás, a hatalmas haderő látványa óvatossá tette az egyetemistákat. A pártbizottságokat az MDP Központi Vezetőségének határozata alapján felfegyverezték, elhatározták, hogy fegyverrel fojtják vérbe a forradalmat. A néphadseregben riadókészültséget rendeltek el, de a katonák a körletükben maradtak. Akadálytalanul vonultak az oroszok Budapest ellen. Azon a napon a katonaság a fontosabb középületek védelmére őrszemélyzetet helyezett el. Félték a néptől, és a forradalomtól.

Tüntetők özönlöttek az utcákra. Katonai beavatkozás következett, de nem érte el a kívánt hatást. Ezért a szegedi államvédelmi szolgálat belső karhatalmi ezredét vezényelte az utcára; ütötték, verték, rugdosták a fiatalokat, dobtáras géppisztolyuk tusával kaszáltak maguk körül, közben a levegőbe lövöldöztek. A tömeg eszeveszetten menekült. Az egyetemistákat az ávósok üldözőbe vették, a fiatalok a Juhász Gyula egyetemi diákotthonba szaladtak. Az ávósok betörték utánuk, véresre verték a fiatalokat. Dr. Perbíró József professzor és Bárdos István tanársegéd megpróbált a diákok védelmére kelni. Nevelő célzattal sűrű ütlegelések közepette a tanárokat és a diákokat fal felé fordították, a mennyezetbe lövöldöztek, az igazgatói lakást feldúlták. Dr. Perbíró József addig nem vett részt a tüntetéseken, a forradalmi eseményekbe ezután kapcsolódott.

Az ávósokat azon az estén máshol is bevetették. Operatív és belső karhatalmi államvédelmisek közösen megrohanták az egyetem Jancsó kollégiumát. Vaktában géppisztolysorozatokkal a levegőbe, és a kollégiumi falépcsőbe tüzeltek. Az épületben tartózkodókat agyba főbe verték, a kollégium igazgatóját is. Feldúltak mindent, fegyvereket és röpcédulákat kerestek. A kommunista terror tombolt. Esti-éjszakai kijárási tilalmat rendeltek el, bevezették a sajtócenzúrát, a kiskunhalasi lövészezred megszállta a Délmagyarország Szerkesztőségét.

Másnap reggel tüntetés kezdődött. Középiskolások a Dugonics téren, az egyetem központi épülete előtt gyülekeztek, az épület tetejéről leszedték a vörös csillagot. Az a földre zuhant, a

diákok felkapták, és a Tisza-hídhöz iramodtak vele. Egyre nagyobb, ujjongó tömeg követte őket. A folyó közepén, a híd korlátján át vízbe dobták a kommunizmus jelképét.

Kováts József kisebb delegációval a Délmagyarország Szerkesztőségébe igyekezett. Írását akarta megjelentetni. Az MDP városi lapja nem közölte. Mára tökélyre vitte ezt a módszert.

„Tavaszi pezsgés, márciusi levegő árad szerte az országban. Valahogy szép lett újra az élet és megújult a remény. Jobb most dolgozni is, és jó újra tervezni, alakítani a jövőt. Szinte megfiatalodott az egész ország, egymásra talált az egész nemzet. Megvalósulóban van a nemzeti összefogás. Kár, hogy e szép mozgalomnak vannak ünneprontói is. Megriadt bűnösök és hamis próféták kétségbeesett igyekezettel akarják helyreállítani örökre elvesztett hitelüket. A sokféle demagógia közül, mellyel nekitámadnak újló politikai életünknek, leggyakrabban hallható az ellenforradalom vádja. Ellenforradalom ízü felszólalásokról beszélnek, ha a dolgozók, az ifjúság vagy az értelmiség kritikát gyakorol kártevő működésük felett. Ellenforradalmi tett az ifjúság függetlenségi törekvése. Ellenforradalmi veszély sok ember bekapcsolódása a közéletbe.

Talán nincs is Magyarországon, aki ne utasítaná el, még a lehetőségét is egy ellenforradalomnak. Ezért bíznak hírverésük sikerében a tegnap még vígan dárídózó percmemberek és így vélik előkészíteni holnapi dárídójukat. Szükséges, hogy válaszoljunk nekik.

Tisztáznunk kell, hogy mit nevezünk ellenforradalomnak. Ellenforradalomnak nevezzük a történelem forradalmát letörő, vagy letörni próbáló ellenmozgalmakat. Az ellenforradalmak visszahúztak a régihez. Az ellenforradalom bajnokai hasznot húztak a régiből és ezért ragaszkodtak csökönyösen a korábbi hatalmi pozícióikhoz. A forradalmárok lángolóan szerették, és fennen hirdették az igazságot. Az ellenforradalmárok ideológiája maszlagos hazugság volt mindig.

Nézzünk kissé körül az országban! Nézzük meg a nyolc év elnyomás alatt zsibbadt nemzetet, amely most kezd magához térni. Az emberek azt mondják: elég! Szabadon, okos célszerűséggel akarnak élni és dolgozni. Igénylik az ember elidegeníthetetlen jogát: a szabad szólást, a szabad sajtót, a szabad helyváltoztatást. Új módon akarnak társadalmat és gazdaságot építeni. Most a harmadik szép forradalom idejét éljük. Vér és erőszak nélkül a tömegek ellenállhatatlan nyomására, a legjobbak sürgető követeléseire enged az önkény.

Mint minden forradalomnak, ennek is ellenségei vannak. Miért ne nevezhetnénk őket ellenforradalmároknak? Szavaik és tetteik a tegnaptól jönnek, és a tegnaptól szólnak. Elavult dogmák érvényesítéséért, no meg a maguk hatalmáért restaurálnák a Rákosi uralmi rendszerét. Mái megtartott hatalmi pozícióikból akadályozzák a haladó nemzeti megújulást. Nem szűnnek meg rágalmazni az új idők harcosait. Igen, kétségtelenül ellenforradalmárok ők. Szemben állnak a néppel, amely szegényen és éhesen épít, míg ők mohón élték fel az értéktöbbletet. Szemben állnak a néppel, mely szomjas volt az igazságra és a hazugság ecetes spongyáját dugták az ajkához. Legyen nekik tanulság minden eddigi ellenforradalom sorsa: a történelmi szükségszerűséggel bekövetkezett bukás. Nincs visszaút.”

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Lumpen elemek szivárogtak a Corvin közbe. Felhígult a harci kedv. Négy személy, Fedor József, Lehoczky Attila, Benyák György százados, és az orosz tolmács, Fomin százados, a többiek tudta és beleegyezése nélkül tárgyalást kezdeményezett a szovjetparancsnoksággal. Az ultimátum szerint; a felkelők október huszonnyolcadikán reggel leteszik a fegyvert a házak kijáratánál és feltétel nélkül, szabadon távozhatnak.

Ez volt a Corvin köziek első árulása, elárultatása.

Többen ittak, lakásokat fosztogattak, aranytárgyakat sajátítottak el, randalíroztak, lövöldöztek össze-vissza. Elárulták a társaikat. Renner Péter november másodikán átutalási okmányokért Király Bélánál járt. A tábornok éppen Dudás József letartóztatására készült, és szemrehányást tett, amiért a felkelők elfogadták parancsnokuknak. Renner kijelentette, hogy a Corvin köziek nem ismerik Dudást, sőt, a hírét sem hallották, rájuk nem is hivatkozhat. Elárulta a Széna tériek főparancsnokát.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Katonai Tanács működött Apró Antal vezetésével. Nagy Imre október huszonhetedikén Janza Károlyt nevezte ki Honvédelmi Miniszternek, aki parancsot adott a Corvin köziek felszámolására, hogy szovjet és magyar csapatok együttesen támadják meg a forradalmi gócot. A magyar csapatok vezetésére Márton András ezredest, a Zrínyi Katonai Akadémia parancsnokát nevezte ki. A népellenes parancsot az ezredes nem fogadta kitörő örömmel, tájékoztatni akarta Nagy Imrét, hogy nem ért egyet vele. A Corvin közben egyszerre soha sincs több tizenöt gyereknél, kisebb csoportokban szétszóródva benzines palackokat dobáltak az utcán haladó járművekre. A tüzéségi, légi előkészítést követően a páncélos és rohamosztagos támadás a lakások lakóit pusztítaná leginkább.

A Margit hídhöz érve várakozott a menetoszlop. A légi előkészítés elmaradt. A szovjet tankok Budáról jöttek, T-52-es és T-34-es harckocsik dühörögtek, de a Pesti Srácok benzines palackokkal megállították azokat, keresztbe fordították a Mártírok útján. Az utolsó orosz tankok a Nyugati pályaudvarig sem tudtak eljutni, nemhogy a Corvin közbe. A miniszterelnök küldönc útján leállította Mártonék támadását.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Nagy Imre az eseményeket eleinte nem népfelkelésnek értékelte. A kompromittált vezetőket; Gerő Ernőt, Hegedűs Andrást, Bata Istvánt, Piros Lászlót hozzátartozóikkal együtt Moszkvába szállították. A Magyar Dolgozók Pártja beszüntette tevékenységét, hattagú pártelnökség alakult; Kádár János, elnök, Münnich Ferenc, a spanyolországi szabadságharcos, Kiss Károly, Szántó Zoltán, Nagy Imre, és Apró Antal, a bori haláltáborból szabadult kommunista, a szegedi Komócsin család öltöztette fel, s onnan indult a debreceni ideiglenes kormányalakítás helyszínére.

A Corvin köziek háborogtak, mert megtudták, hogy október huszonharmadika után elfogott, és becsukott állampolgárokat az ávósok a börtönökben huszonnyolcadikán kivégzik. A fiatalok a Tolnai Lajos utcai fegyház elé vonultak, ahol M. Nagy Gábor az összeverődött tömeg segítségével küldöttség élén követelte a kapuk megnyitását. Az ablakból szónokolt. A bent lévő politikai foglyokat kiszabadították, akik csatlakoztak a fegyveres ellenállókhoz. Elvonultak a Fő utcába, tárgyalásokon megállapodtak, hogy huszonnégy órán belül kiengedik a politikai foglyokat. Még ágyakat is kaptak a Corvin köziek, abból az épületből, ahol a folyosón felírták:

- Ne csak őrizd, gyűlöld is a politikai foglyokat!

Nagy Imre beszélt a Rádióban. Tűzszünetet rendelt el. Az új kormány, amely a többpárt-rendszeren alapult, letette az esküt. A Kilián laktanya környékén ujjongó tömeg gyűlt össze, éltette a forradalmat, mire szovjet harckocsik jelentek meg és tüzet nyitottak mindenkire. Eszeveszett futkosás, menekülés kezdődött, sok ártatlan fiatal holtteste maradt az utcákon, este a Bakáts téren hantolták el néhányukat.

Új erőre kapott a forradalom, vidéken egymást érték a megalakult munkástanácsok. Az ELTE központi épületében megalakult a Magyar Értelmiség Forradalmi Bizottsága, Dudás József a

II. kerületi tanácsházán megalakította a Magyar Nemzeti Forradalmi Bizottmányt, a budapesti Rendőr főkapitányságon az Egyetemi Forradalmi Diákbizottság kezdeményezésére megalakították a Nemzetőrséget, amelynek Király Béla lett a főparancsnoka.

A miniszterelnök ismét beszélt a Rádióban, nemzeti demokratikus mozgalomnak nyilvánította az előző napokat, bejelentette a szovjet csapatok azonnali kivonását Budapestről, az ÁVÓ felszámolását, a Kossuth címer használatának engedélyezését, március 15. nemzeti ünnepé emelését, az erőszakos termelőszövetkezeti szervezés megszüntetését.

Közben folyt a vér a pesti utcán. Az Üllői úton, a Kilián laktanya környékén, a Nagykörúton, a Széna téren harcok dúltak. Este Maléter Pál először hagyta el a laktanyát, néhány katonabajtársával együtt a Corvin köziekkel az együttműködésről tárgyalt.

Vádlott eleinte kételkedett Nagy Imrében, hiszen kommunista vezető volt, október 24-én a Rádió közölte Nagy Imre közleményét, előtte pedig azt mondta be: „A párt központi vezetőségének javaslatára Nagy Imre lett a miniszterelnök.” Utána pedig ez hangzott el: „Fasiszta reakciós elemek fegyveres támadást intéztek középületeink ellen, és megtámadták karhatalmi alakulatainkat. Ezért kihirdetem a statáriumot, a rögtönítélő bíraskodást. Továbbá bejelentem, hogy a kormány segítségért folyamodott a Magyarországon állomásozó szovjet csapatokhoz!” Nagy Imre későbbi helytállása során őszinte hívévé vált, a börtönben következetesen kiállt mellette, pedig azért fenyítésben részesült mindenki, míg a Kádár-hívőknek tejeskávét adtak.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Joghallgatóként a Hajnóczy-kör tagja, a felvonulásban részt vett. A műegyetemisták a rakparton mentek. A Parlament elől a Rádióhoz keveredett, fegyvert szerzett - az egyetemeken, főiskolákon honvédelmi ismereteket tanítottak, fegyvereket tároltak -, és harcolt az ellenforradalmárok oldalán. Október huszonötödikén éjjel a Corvin köz és a József körút környékén a szovjet erők és a felkelők között iszonyatos tűzharc bontakozott ki, mintha az égboltot milliónyi szentjánosbogár lepte volna el a lövedékek fényeitől. Az Üllői úton kilőtt szovjet harckocsik hajnalban is füstöltek.

Lövést kapott. Gyógyulása után tovább folytatta a népköztársaság megdöntésére aknamunkáját, az Egyetemi Ideiglenes Forradalmi Bizottság, MEFESZ, MAFISZ (Magyar Forradalmi Ifjómunkás Szövetség) együttműködésével, és a csepeli ifjómunkásokkal. Élelmiszert osztott a Rákóczi úti leánykollégium előtt. Ötvenhét januárban országos MEFESZ gyűlést tartottak az építők székházában, ahol botrány tört ki, mert a korábbi DISZ-tagok haladó nézeteket vallottak, ennek ellenére nem adtak ki közös nyilatkozatot a Kádár-kormány támogatására.

A forradalom előkészítésében nemcsak az Irodalmi Újságnak, a Petőfi Körnek, a revizionistáknak volt szerepe, hanem a lakosság elégedetlenségének is. Mindenki meglepődött és csodálkozott, akik az utcára vonultak; a kommunisták, a szervezők, a hatalom, mert kártyavárként omlott össze a sztálinizmus.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Budapesti Műszaki Egyetem hallgatójaként az első napokban tagja lett a Vásárhelyi Pál diákotthonban megalakult forradalmi bizottság vezetőségének. Békéscsabán szervezte az ellenforradalmat, Szarvason, Gyomán, Endrődön, Békésben és Kondoroson létrehozta a forradalmi bizottságokat, majd az ellenállást. Beszédet mondott a nyomdánál, a színészklubban, a honvédségnél, a népköztársaság megdöntésére biztatott, megszervezte a vasutasok szabotázs akcióját, felszedték a síneket Lőkösházánál, így a szovjet utánpótlás nem tudott vasúton érkezni.

A Viharsarok vasutasai értetlenkedtek. Amikor Titót láncos kutyának kikiáltották, a magyar-jugoszláv határon, a korábbi határsávon belül egy ötszáz méteres határzónát jelöltek ki, a senki földjét. Kiirtották a növényeket, lebontották az épületeket, elaknásították a területet, ez a műszaki zár a béketábor halálbiztos védelmét jelentette. Az ott lakókat kitelepítették, de még a határsávba tartozó falvak lakosai közül is azokat, akiket megbízhatatlannaként tartottak nyilván, kuláklisításon szerepeltettek. A kitelepítési akciónak az irányítását minden megyében a Magyar Dolgozók Pártjának vezetősége az ÁVH bevonásával végezte. Éjfélkor indultak útnak Szegedről a karhatalmi erők, azokat rövidesen követték az ellenőrző csoportok, ezek három főből álltak; pártbizottsági, államvédelmi, rendőrségi munkatársakból. Nemcsak ellenőriztek.

Aki nem értett ezzel egyet, járt a szája, az könnyen utazott. A vonaton adódtak problémák. Az elvetemült mozdonyvezető Makón vizet vételezett, Földeákon a kazánból tisztította a salakot, Hódmezővásárhelyen ugyancsak vizet vételezett, húzta-halasztotta az időt. A szabotálók Szegeden a kocsikat szétkapcsolgatták, a különböző vágányokra tolták. Az intézkedő hatóságok szerették volna a kitelepítést minden feltűnés nélkül, csendben végrehajtani, hogy ne tudja meg a világ, de az nem sikerült, a kitelepítetteket Kiszomboron népes rokonszenvező csoport kísérte az állomásra, félreverték a harangokat, hogy az államhatáron túl is meghallják. A szegedi állomáson a vasutasok elindították a szerelvényt, mielőtt a vonatkísérő rendőrök felszálltak volna, csak az utolsó kocsí lépcsőjére tudtak felugrálni a Rákosi-klikk egyenruhásai. Az egyik rendőr pedig fogta magát, leugrott a vonatról, a puskáját a kulákok között hagyva elárulta a társait.

Vádolt néhány társával kézfegyverekkel támadta meg a Szegeden áthaladó, Budapest felszabadítására irányított szovjet hadoszlopot. A Múzeum felől katonák és színészek kézfegyverekből tüzeltek a hídon vonuló páncélosokra, de Boros Jánosék lövöldözéseit szűnyogcsípésnek se tekintették. Így jártak a távolabbi, Kossuth Lajos sugárúti lakásokból tüzelő Szécsi Istvánék is. Sorozatot adtak le, kézigránátot dobtak a szovjet páncélos oszlopra, amelyik semmi jelét nem adta annak, hogy komolyan venné az ellene irányuló támadást. A fegyveres csoport tagjai abbahagyták a tüzelést, fegyverzetükkel együtt csalódottan visszatértek oda, ahonnan érkeztek. Később disszidáltak.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT

Kováts József a szegedi ellenforradalmi cselekmények vezérévé vált.

November negyedikére a katonai helyzet igen siralmas képet mutatott, puskák, géppisztolyok, golyószórók bőségesen rendelkezésre álltak, de már napok óta szivárogtak a hírek, hogy félelmetes szovjet invázió közeleg, a tankok és páncélozott járművek ellen eleve reménytelen a harc. Az oroszok annyi tankot küldtek, ahány harcoló magyar forradalmár van. Négy páncéltörő ágyú, lőszer maradt ugyan Szegeden, de kezelőszemélyzet nem. A Város Forradalmi Katonai Tanácsának egyetlen mozgósítható, hadra fogható alakulata sem volt. A Nemzetőrség még csak szerveződött.

Kováts József akkor este rádöbbsent, hogy letiporják a forradalmat, a vörös világbirodalommal nem szállhatnak szembe, de azt is tudta, hogy bár elárulták szent ügyüket, néhányan azért harcolnak. Végig járta a várost és búcsúzott a forradalomtól, meg az életétől. Rendőrségi gépkocsival, rendőri személybiztosítóval Szeged legkritikusabb helyeit kereste. A Juhász Gyula diákotthonban aznap megszűnt a városi nemzetőr főparancsnokság, kifosztott épületet talált. A fegyvereket elhordták, megdézsmálták a diákok kollégiumi szobákban tartott értékeit. A hídfőnél látta az elhagyott páncéltörő löveget. Az újszegedi Ládagyárban kis létszámú fegyveres csoportot beszélt le a felesleges áldozatvállalásról. Az Izabella hídnál a páncéltörő

löveg a sötétség ellenére is messziről látszott. Azt javasolta, hogy álcázzák az ágyút, mert a szovjet ármádia még a környéket is szétlövi, ha meglátja. A felkelők álcázás helyett elvontatták a löveget.

Kováts akkor visszament a tornyos Tanácsházára. Senkit sem talált ott. Éjfél után lépett ki a kapun. Észrevette, hogy néhány irodában égve felejtették a villanyt. Visszafordult, és leoltotta. A novemberi éjszaka csendjében egyre erősödött a közeledő végzet, Szegedhez értek a harckocsioszlopok, a megszámlálhatatlan páncélos ármádia. A két rendőrből álló kísérete ettől úgy megrettent, hogy a szolgálati autóval pánikszerűen eltűnt.

A forradalmár egyedül maradt a Széchenyi téren. Tudta jól, hogy mi lesz a sorsa, s rövidesen elszabadul a pokol. Felvillant előtte a nagy sortűz, a Takaréktár utcai menekülés, amikor letaposta a tömeg, és Schwartz Lajost a kiskunmajsai lövészezred katonái lelőtték. Lehorgasztott fejjel elindult gyalogosan haza.

„Talán jobb lett volna keményebb kézzel fellépni a reakció ellen, a vörös komisszárokat föld alá dugni - gondolta. - Elkéstünk vele, hiába kezdtük összegyűjteni őket a Csillagba, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján, november hetedikén golyót repítünk beléjük. Fordult a kocka.”

Az orosz tankok megállíthatatlanul, számlálhatatlanul özönlöttek át a Tisza hídon. A Nemzeti Színház épülete előtt magyar katonák strázsáltak, mutatták az utat Budapestre. Rettenetes látvány volt, magyarok magyarokra küldték a gépesített halált.

Kováts József elfogása előtt megnézte a hatalmas harckocsikat. Az egyikről nem tudta levenni a szemét, grasszált a Széchenyi téri Tanácsháza előtt és környékén, lövegtornyán fehér számmal; 829. Hatalmas testéből hosszan előre nyúlt az ágyú csöve, lövegtornyán nehéz géppuska figyelte az elnéptelenedett ablakokat, ferde szemű, sárga képű katonákkal. Kováts arra gondolt, lehet-e barátságos a halál? Hosszan bámulta a tankot. Tudta, hogy halálát hozta el. Talán nem is bánta volna, ha pontos ágyúlövessel befejeződik az élete. Közben eszébe jutott, hogy egyetlen puskalövés nélkül foglalták el a hős forradalmi várost, bár reggel óriási dörrenés rázta meg a környéket, a konzervgyári nemzetőr csapat a náluk lévő 30-40 kézigránát beélesítve a gyár mögötti tóba dobta.

A Gizella téren szólt a harmonika. Az emberek komáztak az oroszokkal, és a nép szemete tapsolt nekik. Azt meg jól sejtette, hogy a rongy szűrforgatók, élükön a kommunistákkal, már gyártják magukról a bizonyítványt, hogy jók voltak, öntudatosak, ellenálltak, fegyveresen harcoltak az ellenforradalmárok ellen, miközben elismerésért, kitüntetésért nyújtják a markukat. Tudta továbbá azt is, hogy majd azok törnek életére, akiket megmentett, biztatott és nyugtatott, hogy a forradalom nem az emberevők lakomája.

Még hallotta a Szegedi Széchenyi Rádióban felolvasott Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány nyilatkozatát, melyben többek között kijelentették; a kormány nem tűri meg, hogy a dolgozókat bármilyen ürügy alapján üldözzék azért, mert a legutóbbi idők eseményeiben részt vettek.

„Ennek az ellenkezője igaz - gondolta -, amit a kommunisták mondanak, annak mindig az ellenkezője igaz. A kiskorú, hiszékeny nép meg elhiszi. Egyedül a halott kommunista a jó kommunista.”

Elindult. Minden lépése a vesztőhelyéhez vitte. Megborzongott és elképzelte a halálát. A filmek hatására úgy gondolta, hogy éppen a Szegedi Csillagban végzik ki, a börtönudvaron, a konyha előtt térdepeltetik le a vesztőhelyen, hat ávós érkezik a börtönbe, börtönőr egyenruhát kérnek, az elkészített és csőre töltött hat puskát kiveszik a tárolóból, három éles és három

vaktölténnyel, egészen közelébe lépkednek, és szétlövik az agyát. Kiloccsan drága és véres agyvelője, előre bukik, még egy órát várnak, hogy valóban elszállt-e a lelke a bűnös világból. Aztán belökik a halottas házba, ahol már teljesen mindegy, hogy egy volt-nincs forradalom katonája fekszik.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

A Rádióban beolvastatta Janza Károly altábornagy, honvédelmi miniszter közleményét:

„A Magyar Néphadsereg csapatai hétfő este a nyolcadik kerületben megkezdték a szovjet csapatok felváltását, és biztosítani fogják a kivonulást. Mire kivilágosodik, az ellenállók parancsnokságával megbeszélt területet a szovjet csapatok kiürítik. Kedden (október 30-án) reggel kilenc órakor az ellenállók leteszik a fegyvert. A váltás és a szovjet csapatok kivonásának zavartalansága a feltétele annak, hogy a nap folyamán fővárosunk kiürítését folytathassák és a megállapodásban rögzített terv szerint Budapestről kivonuljanak.

Felhívok minden igaz hazafit, támogassa a Magyar Néphadsereget abban, hogy ezt a feladatot sikeresen Budapest és az egész ország lakosságának meglegedésére hajthassa végre!”

A belügyminiszter, Münnich Ferenc közleményét is beolvastatta:

„A mai napon megkezdtek az új demokratikus rendőrség megszervezését. A kormány döntésének megfelelően megszüntettem minden különleges, speciális joggal felruházott rendőri szervet, az Államvédelmi Hatóságot is, mert ilyen szervezetre a demokratizálódó közéletünkben nem lesz szükség. A főváros utcáin a mai naptól már semmiféle államvédelmi szervhez tartozó alakulat nincsen szolgálatban.”

A forradalomban új helyzet következett. A kormány felhívására hétfőn több ezer budapesti munkás, diák, katonaviselt ember, a népfelkelésben és forradalomban fegyverrel résztvevő fiatal jelentkezett a Nemzetőrségbe, amely a nép nevében tevékenykedő kormányt támogatta, a nép hatalmát fegyveresen testesítette meg. A fegyverszünetig a szabadságharcosoknak nem volt egységes vezetése. Az 1848-as példát követve a harcoló alakulatokat nemzetőrségbe szervezték, egységes parancsnokság alatt. Kopácsi Sándor rendőrezredes támogatta ezt és a forradalom mellé állt. A Deák téri rendőrpáncsnokságot megnyitotta a szabadságharcosok találkozója előtt. Megválasztották a Forradalmi Karhatalmi Bizottságot, ez jelentette az alapját a szakszerű, katonai jellegű felső vezetési törzsnek, a Nemzetőrség Főparancsnokságának. Rendőröket küldött a forradalmárok közé, akikből kiváló harcosok is lettek, de belépőt hamisítottak az ávósoknak, hogy szabadon közlekedhessenek a rendőrkapitányságon.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Mindszenty József bíboros-hercegprímást az egykori Almássy kastélyban tartották fogva az ávósok. Nagy Imre miniszterelnök elrendelte a szabadulását, de állítólagos ismeretlen személyek a Szovjetunióba akarták szállítani. Október harmincegyedikén a rétsági páncélosoknál szolgáló Pallavicini (Pálkás) József honvéd őrnagy három páncélossal, egy rohamlőveggel, egyetlen lövés nélkül megadásra kényszerítette az államvédelmis őrseget, s Tildy Zoltán államminiszter utasítására Budára, az érseki palotába vitte Mindszenty Józsefet. A hercegprímás nyilatkozott a Rádióban, világossá téve a múlt rendszer visszaállításának igényét.

A honvéd őrnagy november negyediké után bujkált, gépkocsivezető lett.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Obersovszky Gyula lázító hangú újságcikkeket írt az ellenforradalom dicsőítésére.

„Az igazi, valóban igazi hazafiság, a hősiesség, és megalkuvást nem ismerő bátorság messze századokba fénylő jelképe ez a mai nap. De nemcsak jelkép, hanem figyelmeztetés is. Erős, nagyon erős, hajlíthatatlan derekú felkiáltójel egyúttal. Figyelmeztetés mindazok számára, akik annyi figyelemre méltó történelmi példa után még ma sem akarják elhinni, hogy egy népet nem lehet kalodába zárni, hogy jobb szabadon meghalni, mint rabságban élni.

Drága magyar barátaim, testvéreim! Drága, drága véreim! Szentebbek és csodálatra méltóbbak vagytok ti nekünk a világmindenség valamennyi istenénél. Ha van imádságom, az csak nektek szólhat, ha van miért meghajtanom a fejemet, az csak a ti ügyetek, a ti győzedelmes szép ügyetek lehet. Nincs jelzőm és nincs szavam, amely méltóan illetne benneteket. Nincs fogalom, amely megközelítően kifejezhetné azt a mellemet feszítő büszke érzést, amely eltölt, és könnyeket csal a szemembe.

Történelmet írtatok. Gyönyörű történelmet. Nem csak a magyar, az egész világ történelmének lapjaira írtatok arany betűkkel a neveteket. Ha a hősiességet, hazaszeretetet kell példázni, Thermopülai mellé odakerül a Ti nevetek, szép fővárosunk neve is, hogy csodálattal táruljanak a figyelmes gyermekszemek.

Győzött a forradalom! Lehet-e ma ennél szebbet, nagyszerűbbet mondani? Lobogjatok zászlók, fújjatok ti friss, ősszel is tavaszszagú szelek. Melengessd a szíveket nemzeti himnuszunk: Isten, áldd meg a magyart!

Áldd meg, áldd meg, áldd meg végre, hogy annyi balszerencse közt, oly sok vizsály után valóban ránk köszöntsön egy jobb kor. Ölelj szívedre bennünket, te holnap, te reményteli gazdag, sokszínű holnap. Ne féltsd magad tőlünk, hiszen annyit áldoztunk érted. Véres múlttal fizettük érkezésed.

Ne dörögjete fegyverek! A jövőért nem kell már több fájdalmas jelennel fizetnünk. Szépülj, tisztulj ki, véres jelenünk, hogy minél többen adhassuk át magunkat a szikrázó jövőnek!

Hagyjatok magunkra bennünket örömkben. Hagyjatok magunkra végre ti mind, akik feleslegesek vagytok. Akikkel csak a fegyverek hangján tudjuk megértetni magunkat. Menjete, és ne gyalázzátok meg magatokat egy hős nép vérével. Elég volt a gyalázatból. És hogy barátság-gá tudjuk még egyszer szépíteni szívünkben a gyűlöletet, amely most fegyvereinkből lobban, villámlik felétek, annak ez az első feltétele. Értsétek meg végre és tiszteljétek bennünk azt, ami nélkül önmagatokat sem tudnátok tisztelni. Menjete, menjete, menjete! Hadd élhes-sünk végre érdemünkhöz méltóan és magyarul.

És ti, akik ma beszéltetek hozzánk, akik egy ország sorsának felelős terheit hordozzátok, és akikben mi bízni akartunk, így értelmezzétek a forradalom győzelmét. Ennek szerezzetek érvényt most már mielőbb és így köszönjétek meg, hogy végre elnémultak a fegyverek.”

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT

Szegeden az október huszonharmadikai tüntetésen kiabálta a jelszavakat:

- Rákosit a Csillagba, megvan még a cellája! Rákosit a Csillagba, itt a helye!

A szegedi sortűz szemtanúja. Október huszonhatodikán, a tornyos Tanácsházán katonai jellegű megbeszélés zajlott. Erre a napra nagygyűlést hirdettek a kommunisták s tanácsi vezetők, és tudták, hogy a tüntetők nagy létszámmal megjelennek. Harminc-negyvenezer ember özönlött volna a térre, de azt reggelre lezárták megfelelő katonai erővel, tűzparancsot adtak ki, aki a kordont tíz méteren belül megközelíti, le kell löni. A tömeg a Széchenyi térre igyekezett. A karhatalmi erők erősítést kaptak a kiskunhalasi lövészezredtől. A délelőtt tíz órára hirdetett nagygyűlés helyett a mellékutcákba szorultak a tüntetők. Az üzemekből fel-

vonulók a Dugonics térnél megtorpantak. Nyitott terepjáró, állig felfegyverzett katonákkal keresztbe fordult előttük. Keményen pattogtak a szavak, de a tömeg csak nyomult előre, a Kígyó utcában a katonák sorfalánál megtorpant, majd tovább hullámozott a Takaréktár utcába. Ott előre zsúfolódott a kordonig. Szigorúan fakasszemet néztek a magyar fegyveresekkel.

- Oszolj! - vezényelt a határőrtiszt.

A tömeg nem mozdult. Nőtt a moraja. Szerette volna áttörni a kordont.

- Tölts! - hallatszott a parancsszó.

A közelben lévők megfordultak, lebuktak a földre, és menekültek volna, de nem tudtak.

- Tűz!

A katonaság állítólag riasztólövésekkel a tömeg feje fölé tüzelt. Ennek a riasztólövéses sortűznek egy halálos áldozata, és tizenhat sebesültje volt. Schwartz Lajos, tizennyolc éves, Árvíz utcai, szegedi kendergyári munkás a helyszínen meghalt. Az áldozat nem zsidó származású. Tüntető társai hordágyra fektették, végigvitték a körúton. A kiskunhalasi ezred, amely óriási szerepet játszott az ellenforradalom leverésében, a következőket jelentette:

„A honvédségi mentőkocsi azonnal a helyszínre érkezett, ahonnan a tüntetők elzavarták.

- Gyilkosok kezébe nem adjuk! - kiabálták a felvonulók. Vállukra vették, és úgy hordozták körbe, amelynek következtében elvérzett.”

Vádlott szerint semmiféle mentőkocsi nem érkezett a helyszínre. A szegedi népfürdő udvarából egy lécezett felületű napozóheverőt hoztak, arra fektették a tüdőlövést kapott szegedi fiút, vállukra vették, elvitték a kilométernyire lévő egyetemi épülethez, a sportpályáról az első emeleti lépcsőorig. Holott kórházba is szállíthatták volna. Édesanyja még akkor is fogta a kezét. Az ősz hajú, szürke kosztümös asszony szeméből ömlött a könny, és szinte önkívületben hajtogatta:

- Kinek főzöm ezután a kedvenc ételedet? Drága jó, fiam, minek mentél Te tüntetni?

Schwartz Lajos már nem élt. Az auditórium maximum előadói asztalára helyezték.

Vádlott szerint a szegedi sortűz az előző napi Parlamentnél történt gyilkosság folytatása. A menekülő tömeg elaposta Kováts Józsefet, aki kórházi kezelésre szorult.

Másnap Mórahalmon tüntetés zajlott. Szegedről határőr egység indult a szétoszlatására. A 200-300 fős tömeg a földművesszövetkezet előtt gyülekezett. A jelenlévőket Gyovai Imre járási DISZ-titkár megfenyegette, melyre felzúdulással válaszoltak. Gyovai gépkocsivezetője Ásotthalomról értesítette a szegedi határőrséget, miközben Mórahalom főterén Dudás István és Tandari István rendőrök két riasztólövést adtak le. Ekkor megérkezett Borókai őrnagy vezetésével két teherautónyi határőregység.

- Oszolj! - hangzott a felszólítás.

A tömeg a Himnuszt énekelte. A határőrök lőttek. A sortűz következtében Kántor Imre és Négyökrű József mórahalmi lakosok meghaltak, többen megsebesültek. Kántor Imre szívélővése arra enged következtetni, hogy a katonák célzottan tüzeltek.

Még aznap Szegeden, a Honvéd laktanya udvarán fegyvert osztottak. Fiatalok, idősebbek puskát kaptak, a géppisztolyra várni kellett. Egy parasztszekér érkezett a mórahalmi tanyákról, a gazda a kocsiderékba puskákat, gránátokat rakott, a saroglyához pedig géppuskát kötött, és elporolt sötétedés előtt.

Szécsi Istvánék is ekkor jutottak fegyverhez.

Miskolcon szintén sortűz dördült. A 39. honi légvédelmi tüzérezred október huszonhatodikán géppisztolyokat és löszert adott a megyei pártbizottságnak. 9 óra 30 perckor a tüzérezred laktanyájánál a város felől 150-200 fős csoport gyűlt össze a BM Megyei Főosztály épülete előtt és a letartóztatott egyetemisták szabadon bocsátását követelte. Az épületből a tüntetőkre tüzeltek, s ennek kilenc halottja és ötvennyolc sebesültje lett. Nem a honvédség lőtt. A sortűz hatására a 3000-4000 főre duzzadt tömeg ostrom alá vette a főosztály épületét és 15-20 perces lövöldözés után a bentiek kitűzték a fehér zászlót. Az elfogottak közül négy személyen népitételt hajtottak végre, egy államvédelmi főhadnagyot felakasztottak, aki előzőleg öngyilkosságot követett el.

Október 27-én véres nap virradt Tiszakécskére is. Néhány száz fős csapat fegyelmezetten, nemzetiszínű zászlóval vonult a Jermann malom irányába. Énekelték Kossuth Lajos nótáját. A malomnál újabb csoportok csatlakoztak a felvonulókhoz, az iskolánál pedig tanárok és diákok. A piactéren hamarjában összehajtottak a kofák, biciklire pattantak, vagy beálltak az ezernyolcszáz-negyvennyolcas emlékmű köré gyűlt tömegbe. Talpon volt az egész falu. A szónokok arról beszéltek, hogy mi történik Budapesten. Matúz Dezső szép hangján elszavalta a Nemzeti dalt, majd a Himnusz éneklésébe kezdett, a tömegre ráragadt a lelkesedés, s a szabadság szele megcsapta, de amikor „Balsors akit régen tép...!” sorhoz érkeztek, a fekete felhőkből két MÍG 15-ös vadászgép csapott le, az istentelen zúgásban félkört csinált és sorozattűzeket küldött a békés magyarokra. Magyar pilóták gyilkoltak. Huszonkét véltlen áldozata lett az öldöklésnek, száztíz sebesült. Tiszakécske ennyit áldozott a Himnuszért és a magyar szabadságért. Más variációk szerint a tiszakécskei gyilkosság Gyurkó vezérőrnagy parancsára, aki élet-halál ura volt Kecskeméten, történt. Takács Géza pilóta főhadnagyot a tiszakécskei tüntetők szétlövésére vezényli ki. S utána, hogy szemtanú se maradjon, Takács Gézát vadászatra hívja két elhárítótiszt. Velük tart negyedikként Smith őrnagy, az elhárításhoz beépített Gyurkó embere. Ő az, aki egyetlen lövéssel agyonlövi Takácsot. Véletlen vadászbaleset történt bizonygatja a két elhárítótiszt. Kis idő múlva Smith őrnagy ismeretlen okból kifolyólag elhalálozik.

Istenes Elemér pilóta főhadnagy önként választotta a halált. Parancsot kapott, hogy repüljön Csongrád város fölé, és a város főterén zajló tüntetést löje szét. A szép meleg délutánban Istenes többször elrepült a Fő utcai a fák fölött, és látta, hogy tanáraik vezetésével a felvonulók iskolás gyerekeket. Nem lötte őket.

A szegedi Schwartz Lajos temetése október utolsó napján délelőtt tíz órakor kezdődött. A Rókusi temetőben több ezer ember vett búcsút a sortűz áldozatától, nemzetiszínű zászlóval letakart koporsó előtt a városi Forradalmi Bizottság és a Szegedi Kendergyári Munkástanács, valamint a lakosság nevében mondtak beszédet.

November hatodika után a szegedi MEFESZ egy csoportja röpcédulán a belvárosban terjesztette, ragasztotta falakra a következő sorokat.

„Nyílt levél Kádár Jánoshoz!

Hallgattuk vasárnapi rádióbeszédét, és nem kaptunk feleletet azokra a kérdésekre, amelyek gyötrik a magyar népet, amelyekért nemzetünk legjobbjai vérüket ontották. Ön és a kormánya azt hirdetik, hogy bírják a magyar munkásság bizalmát, a munkásság azonban sztrájkokkal fejezi ki bizalmát a kormány iránt. Ön és a kormánya azt hirdetik, hogy fasiszta ellenforradalmárok ellen küzdenek; Dunapentele, Komló, Tatabánya, és Vörös Csepel munkásai, akik között számtalan a régi párttag, tehát fasiszták? Ön és a kormánya legszélesebb nemzeti összefogáson alapuló kormányt hirdetnek, azonban a kormány valamennyi tagja MDP funkcionárius...”

Akkoriban kelt életre a mondóka:

- Egy forint a meleg lángos, le van szarva Kádár János.

És a gyárak falain megjelent a felírás:

„Ne lépj be a hazaáruló MSZMP-be!”

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Október huszonnyolcadikán kezdődött a Színházművészeti Szövetség Forradalmi Bizottságának választása a Fészek klubban. Nyolcszáz színész gyűlt össze, az egész magyar színházi világ Forradalmi Bizottságát képviselték. Szakáts Miklós ügyvezetőként felolvasta a jelölteket: Szabó Sándor, Bessenyei Ferenc, Dajka Margit, Básti Lajos, Újlaki László, Szilágyi Lajos, Györfly György, Kárpáti Gyula, Szakáts Miklós.

Az októberi ellenforradalom kitöréséig több színészt hurcoltak meg ártatlanul: Kiss Ferenc, Fedák Sári, Lánczy Margit, Pataky Jenő, Darvas Iván, Dévay Kamilla, Rassy Tibor, dr. Legényei József, Szilágyi Lajos, Vértess Lajos, Pongrácz Imre, Kőszegi Géza, báró Podmaniczky Félix, Kőrössy Zoltán.

A magyar színészek forradalmi bizottságának kiáltványa!

Magyar barátaink! November másodikán ismét jelentkezünk mi magyar színművészek a Magyar Rádióban. Kiáltványunkban már hallhattátok, hogy forradalmi bizottságunk nemzeti szabadságharcunk támogatására kimondta, a magyar színészek némák maradnak mindaddig, amíg nemzetünk vissza nem nyeri teljes függetlenségét. Ma is hallgat valamennyi színházunk az egész országban. Jóllehet sorozatosan felszólítottak és kértek bennünket a rádióban való szereplésre, mi ezt mind mostanáig megtagadtuk. A hallgatás ideje alatt forradalmi bizottságaink megtisztították sorainkat azoktól, akik méltán hitelüket veszítették a magyar nép előtt.

Magyar barátaink! Tegnap este döntő fordulat történt országunk életében. Nemzeti forradalmunk történelmi jelentőségű vívmányaként a kormány kinyilvánította országunk semlegeségét és annak védelmére a négy nagyhatalom segítségét kérte. Ez a legnagyobb biztosítéka a nemzetközi jog alapján annak, hogy eddig elért eredményeinket senki, semmilyen eszközzel ne veszélyeztethesse!

Barátaink! Nagy Imre tegnap esti nyilatkozata és azt követően Mindszenty hercegprímásnak, Ravasz László püspöknek, a makulátlan múltú Kovács Bélának, és a fegyveres felkelő erők egyik hőséne, Maléter Pál ezredesnek a nyilatkozata, valamint a budapesti nagyüzemek munkástanácsainak felhívása egyetemesen demonstrálta, hogy most már valóban és nemcsak szólamokban születik meg nemzeti egységünk. Ennek szószólói kívánunk lenni és ettől a pillanattól fogva forradalmi bizottságunk színművészeink legjobbjait küldi a Rádióba.

November negyedike után tizenhét színész hagyta el az országot. Nevezett antiszemita kijelentéseket tett; Major Tamást, Gobbi Hildát, Gábor Miklóst, Várkonyi Zoltánt, mint vörös janicsárokat, el akarta távolítani a színházi életből.

Szakáts Miklóst és Darvas Ivánt a kistarcsai internálótáborba vitték, ahol az előbbi beadta derekát, és ügynök lett.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Vádlott az Egyetemi Forradalmi Diákbizottság tagja. Röplapok szövegezésében részt vett. Október huszonharmadikán Nagy Imrében bizalmunk jelszóval terjesztették a röplapokat. A következőn már azt hirdették: ez a bizalom két-három napra megingott, de most erősebb, mint valaha. A statáriumot és a szovjet csapatok beavatkozását nem a miniszterelnök rendelte el,

ezt csak a Rákosi-Gerő-féle gazemberek fogták rá, hogy megbuktassák! Mi tehát hiszünk Nagy Imrének, de félve intjük, vigyázzon a nép bizalmára! Különítse el magától a hazaárulókat. Takarítsa ki a kormányból a régről itt maradt szemetet, azokat, akiket joggal vet meg és gyűlöl a nép. Intézkedjék, hogy a szovjet csapatokat vonják ki az országból, hogy az ÁVH-sokat ne fogadják be az új rendőrségbe. A miniszterelnök helytállását már eddig is sok helyes intézkedés igazolja, és sürgetve várjuk a többit is. Amilyen mértékben teljesíti a népnek jogos követeléseit, bizalmunk oly mértékben növekszik.

A jelenlegi politikai vezetést ideiglenesnek tartjuk. Nagy Imrében bízunk, ezért minden eszközt felhasználunk annak érdekében, hogy mentesüljön valamennyi sztálinista befolyás alól. Követeljük azt is, hogy az ideiglenes kormányból távozzanak a régi sztálinisták: Apró Antal, Molnár Erik, Nezvál Ferenc, Csergő János, Nagy Józsefné.

A kormány haladéktalanul intézkedjék, hogy a szovjet csapatok kivonását az egész ország területéről azonnal kezdjék meg és legkésőbb november végére fejezzék be. Amennyiben a kormánytól három napon belül nyílt és határozott választ kapunk erre, közreműködünk a termelés megindításában, hogy népünket további anyagi kár ne érje. Nem akarunk sem sztálinizmust, sem kapitalizmust, hanem minden más államtól független, igazán demokratikus és igazán szocialista Magyarországot.

Végezetül a leghatározottabban követeljük, hogy a rádióból, amely a rajtunk tipró hazaáruló sztálinista klikk kiszolgálója, és még pár nappal ezelőtt is népünk dicsőséges szabadságharcának a leggyalázatosabb rágalmazója volt, azonnal távozzanak a Rákosi-talpnyalók.

Budapesten a spontán kirobbant forradalmat hősieken kivívó fegyveres diák- és munkáscsapatok összefogására, vezetésére megalakultak az egyetemi és üzemi forradalmi bizottságok. A forradalom még nincs befejezve, és szervezeten kell harcolnunk tovább, hogy minden szándékos megtévesztés, külső és belső ellenség minden taktikája ellenére kivívjuk függetlenségünket. Célunk a béke helyreállítása, független hazánk felépítése. Fegyverben áll Budapest ifjúsága és munkássága, mert a Rákosi - Gerő-klikk gyilkosai, az ÁVH szervezete provokációk sorozatával próbálja megbontani szervezett és fegyelmezett sorainkat. Hogy a forradalmat befejezhessük, országunk szabadságát megtarthassuk, minden agresszív elnyomó nagyhatalommal szemben az egész országnak egységben kell harcolnia.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Vádlott Magyarország rossz hírét keltette az alábbi felhívás megfogalmazásával és külföldre csempészésével.

A Magyar Értelmiség Forradalmi Bizottsága a Magyar Írók Szövetségével karöltve, a következő táviratot küldte a Békevilágtanácshoz, Joliot Curie címére Párizsba:

Békevilágtanács Központi Titkárságának: Az egész magyar nép teljes egységgel kinyilvánította akaratát, hogy ragaszkodik nemzeti függetlensége és állami szuverenitása teljes helyreállításához, az összes szovjet csapatok mielőbbi kivonulásához az egész ország területéről. Ennek megtörténte a béke Kelet-Európában való biztosításának fontos záloga. A Magyar Értelmiség Forradalmi Bizottsága a Magyar Írók Szövetségével karöltve azzal a kéréssel fordul a Békevilágtanácshoz, hogy Bécsben haladéktalanul rendkívüli ülést hívjon össze.

A Magyar Pen Klub felhívása:

A magyar írók segélykiáltással fordulnak a világ íróihoz. Kérjük, szánjanak időt és fáradságot arra, hogy megtalálják a leghathatósabb módot szabadságunk ügyének támogatására. Hívják fel a világ közvéleményét, hogy a győztes forradalommal kivívott függetlenségünknek és országunk semlegességének megsértése szörnyű katasztrófához vezetne. Sorsunk nemcsak

politikai kérdés, hanem élet és halál ügye. A magyar írók teljes egységben arra kéri Főtitkár urat, hogy mindezt közölje táviratilag a Pen-centrumokkal.

A Magyar Írók Szövetségének nyilatkozata:

Tisztelet a forradalom halottainak! Nemzeti forradalmunk, szabadságunk és függetlenségünk kivívásának legnagyobb erénye az erkölcsi tisztaság. A magyar írók kivették részüket a forradalom előkészítéséből. Kötelességünk, hogy örködjünk a tisztaságán is. Követeljük, hogy vonják felelősségre mindazokat, akik a nép ellen vétkeztek, a bűnösök a szabad magyar bíróság előtt feleljenek. A nép ne az utcán ítélkezzék, hanem a tárgyalóteremben! Felszólítunk mindenkit, hogy a vétkeket bántatlanul adják át a nemzetőrségnek, vagy a honvédség járőreinek. A személyi bosszú méltatlan hozzánk. A világ szeme rajtunk, csodálja forradalmunk tisztaságát. Ne essék rajta folt!

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Nevezett közreműködött Magyarország jó hírnevének megsértésében. A forradalom tizenegyedik napján fontos közleményt olvasott be a Rádióba.

Az ENSZ főtitkárának, Dag Hammarskjöld úrnak, New York:

Excellenciás Uram! A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke, mint megbízott külügyminiszter, az alábbi kiegészítő információkat kívánja Excellenciád tudomására hozni:

November elsejei üzenetemben már említettem, hogy újabb szovjet katonai alakulatok vonultak Magyarországra, s erről a magyar kormány értesítette a szovjet nagykövetet, felmondta a Varsói Szerződést, kinyilatkoztatta Magyarország semlegességét és az ENSZ-hez fordult az ország semlegességének garantálására.

November másodikán a Magyar Népköztársaság kormányához újabb pontos értesülések, honvédségi jelentések érkeztek, melyek szerint jelentős szovjet egységek lépték át az ország határát, Budapest felé vonulnak, és útközben birtokukba veszik a vasútvonalakat, vasútállomásokat, vasúti biztosító berendezéseket. Nyugat-Magyarország területén kelet-nyugat irányú szovjet csapatmozdulatok tapasztalhatók. Fentiek alapján a magyar kormány szükségesnek tartotta, hogy tudomására hozza a budapesti szovjet nagykövetségnek és a Budapestre akkreditált külképviseleteknek a népköztársaságunk ellen irányuló lépéseket.

A Magyar Népköztársaság kormánya egyben konkrét javaslatot tett a szovjet kormánynak a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok visszavonására, valamint a varsói egyezmény felmondásának végrehajtására vonatkozó tárgyalások színhelyére és közölte a magyar kormányküldöttség tagjainak névsorát. Ezen túlmenően javaslatot tett a budapesti szovjet nagykövetségnek, alakítsanak vegyes bizottságot a szovjet csapatok kivonásának előkészítésére.

Kérem Excellenciádat, szólítsa fel a nagyhatalmakat Magyarország semlegességének elismerésére és utasítsa a Biztonsági Tanács a szovjet és magyar kormányt a tárgyalások azonnali megkezdésére. Kérem Excellenciádat, ismertesse a Biztonsági Tanács tagjaival a fentieket és fogadja őszinte nagyrabecsülésemet.

Nagy Imre, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa elnöke és meghatalmazott külügyminisztere.

New Yorkból érkezett jelentés a Biztonsági Tanács ülésének első perceiről: A szovjet delegátus kifogásolta a magyarországi helyzet napirendre tűzését. A tanács elnöke szavazásra bocsátotta a kérdést. A tanács tagjai tíz szavazattal egy ellenében elfogadták a napirendet. A Biztonsági Tanács múlt héten már tárgyalta erről, kilenc szavazattal egy ellenében és Jugoszlávia tartózkodásával foglalt állást a kérdés napirendre tűzése mellett.

Die Welt:

„A magyar nép, s forradalmi győzelmének napja bevonult a világtörténelembe. Magyarország olyan korszak tanítómesterévé vált, amely kor már-már úgy látszott, elfelejtett harcolni, elvesztette reményét és a lényegét, a szabadságot. Aki magyar restaurációra gondol, az nem érti meg ezt a forradalmat. Magyarország amit elmulasztott, nem polgári-kapitalista talajon kívánja behozni, hanem egy valóban demokratikus társadalom szemléletével. Ma Magyarország munkásai és parasztjai a hangadók, a mágnásokat és arisztokratákat nem kérdezik meg. A magyar forradalom a legtávolabbi perspektívák felé mutat.”

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Röpcédulákon, stencilezett kiadványokon terjesztette, hogy miket írtak a sajnálatos októberi eseményekről.

XII. Pius pápa:

„A magyar nép kiontott vére bosszúért kiált Istenhez.”

Adenauer:

„Nagy veszteség érte az európai építómunka harcát, mert most már köztudomású lett, hogy Amerika önmaga fosztotta meg magát saját presztízstől.”

Spaak, belga miniszterelnök:

„Elég a vérengzésből! A kultúr világ szégyene az, amit ma Magyarországon a szovjet művel!”

Kowland szenátor:

„Csak az a nép száll szembe a zsarnoksággal, amelyikben van bátorság és elszántság. Ilyen történelmi nép a magyar!”

Francia rádió: „Fél évszázada építi a Kisantant a világ legnagyobb hazugságvárát, hogy a magyart elalázza a francia közvélemény előtt. Most az egész építmény kártyavárként omlott össze. Franciaországnak nincs városa és falva, ahol ne tüntettek volna a magyar nép mellett, és a szovjet ellen.”

New York Times:

„Az egész világnak itt a bizonyosság arról, hogy a magyarországi kommunista pártnak a támasza nem a nép, hanem az orosz tank.”

Exiled Europe Review:

„A nagy történelmi vihar első és azonnali hatása az volt, hogy - legalábbis ideiglenesen - elsöpörte a faji, vallási és politikai különbségeket a magyar és nem magyar emigránsok között, hogy egy példátlan egységnek és szolidaritásnak adjon helyet. A harcoló Magyarország hirtelen a szabadság élharcosává vált a szemükben, eszméik igaz jelképévé. A történelem viharcsapásait ők is érezvén, a korábbi ellenségekből fegyvertársakká lettek. Ezek az emigránsok a Duna menti országokból visszaidézték a magyarokkal közös dicsőséges múltat, amelyet kezdtek elfelejteni vagy eltorzítani Magyarország szétdarabolása óta.

Az tény, hogy a magyarok ismét történelmet csináltak, e nemzetek emigránsait nosztalgiával töltötte el a régi kapcsolatok Magyarországgal valamilyen formában való felújítása iránt. Egyesek közülök bizonyos szégyent éreztek amiatt, hogy saját népeik odahaza tétlenséget mutattak, míg mások büszkeséggel néztek fel egy kis ország hatalmas történelmi tettére. Ami óriásoknak évekig nem sikerült, a magyarok néhány nap alatt a kommunizmusra a legnagyobb

csapást mérték létezése óta, megmutatván a világnak, hogy egy nemzet nagysága nem az anyagi vagy számszerű erejéből adódik, hanem a szelleméből és a hagyományaikból.

Ilyen érzésektől fellelkesülve, szlovákok, horvátok, románok, kitelepített németek és magyarok hirtelen ismét testvéreknek érezték magukat, és kéz a kézben meneteltek, hogy egységüket kimutassák a közös ügy érdekében.

Amint az első híreket a nagyszerű felkelésről meghallottuk, rögtön rádöbbsentünk, hogy a magyar nemzeti jellem sok tulajdonsága, amely korábban olykor megdöbbsentett bennünket, most nagyszerű oldaláról mutatkozott meg. Mikorra a forradalom elérte csúcspontját, egy parancsoló belső hang azt sugallta, hogy bocsánatot kérjünk a magyaroktól. Oly közel voltak hozzánk, és mi mégsem értettük meg őket; oly nagyszerűek voltak, és mi ezt nem tudtuk.”

Salzburger Nachrichten:

„Horvátország és Magyarország között történelmi nézeteltérések ellenére ma, mint korábban sohasem, a horvát nép mély csodálatát fejezi ki a magyar népnek és mély eltökéltségének saját nemzeti függetlensége és szabadsága megvédésére.

A magyarok az emberiség szabadságáért való küzdelmének könyvében az egyik legdicsőségesebb lapot írták be örökre. A magyar mártírok vérével öntözött földből előbb-utóbb a szabadság virágai nyílnak majd és a szabadság új korszakát nyitják meg a Duna völgyében, melynek népei, reméljük, a szabad és független országok hatalmas közösségéhez csatlakoznak a Baltikumtól az Adriáig terjedő térségben.”

New York-i Croatia Press:

„A magyarok szeretettel indultak a harcba, a szabadság szeretetével. És a nemzeti szabadság iránti szeretetükkel, bátorságukkal és tetteikkel a világtörténelem egyik legnagyobbírtat fejezetét írták. Soha még más nemzet nem írta saját történelmét ilyen bátorsággal, mint a magyarok ebben a forradalomban tették.

A magyar nemzet halhatatlan hősie tette jól megérdemelt visszhangot váltott ki az egész világból. A kérdés: mi, szlovákok el kell-e felejtünk ezekben a borzalmas időkben, hogy milyen sok félreértés állt a magyarok és szlovákok közé a múltban? A válasz: igen, el fogjuk felejtteni, és reméljük, hogy a vérfürdő és áldozat egy új világot szül majd. Minden becsületes ember szemében a magyarok mártírok csupán, és a vértanúk előtt fejünket tisztelettel és együttérzéssel hajtjuk meg.”

Jednota:

„Nekünk horvátoknak külön okunk van arra, hogy tiszteljük a magyarok nagyszerű harca előtt. Nemcsak azért, mert szomszédok vagyunk, de azért is, mert nyolcszáz évet éltünk együtt, közös államban, testvéreként. Ezért a magyarok tragédiája a mi tragédiánk is, mi is fekete gyászszalagot kötöttünk zászlóinkra és mi is könnyet hullattunk az elesettek sírjai felett. Büszkéek vagyunk a magyar hősökre, azért is, mert eleink együtt éltek és harcoltak a közös eszmékért évszázadokon keresztül. Győzelmüket úgy kívánjuk, mint a sajátunkét, mert az a jog és a szabadság, az emberi méltóság, a vallás, és a gondolat szabadságának győzelme lenne.

Milovan Djilas:

„Az emberiség történelme változóban van Kelet-Európában, amely most a világ közép-pontjába került. A magyar nép forradalmával új fejezet kezdődött az emberiség történelmében. A Magyar felkelés talán nem kisebb jelentőségű, mint a Nagy Francia Forradalom, vagy az orosz forradalom. Ez a kommunizmus végének kezdetét jelzi.”

New York Times:

„Ma egy hónapja, hogy a magyar forradalom megkezdődött. Diákok és munkások békés tüntetéseként kezdődött, akik sérelmeik orvoslását követelték. Forradalommá vált, amikor a titkosrendőrség és a szovjet hadsereg egyenruhájába öltözött gyilkosok golyói fegyvertelen férfiakat, nőket és gyerekeket mészároltak le. A forradalom ma is folytatódik, bár az általános sztrájk lett a puska helyett a fő fegyver. A történelemben nincs fényesebb fejezet, mint amelyet a magyar nép írt le harcával a szabadságért.”

Hannah Arendt:

„Amikor a szovjet-orosz tankok szétzúzták a magyar forradalmat, valójában a világ egyedüli létező szabad és cselekvő tanácsait semmisítették meg.”

Raymond Aron:

„A magyar forradalom... győzelem a vereségben, mindörökké egyike marad azoknak a ritka eseményeknek, amelyek visszaadják az emberek önmagába vetett hitét, és emlékeztetik... sorsa értelmére, az igazságra.”

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Nevezett illegális módon terjesztette állításait; hogy az október huszonkilencedikei felhívások és megállapítások hamisak, csak arra szolgáltak, hogy a népfelkelőket becsapják, félrevezessék! Törbe csalták az addig név nélkül harcoló forradalmárok ezreit, hogy béke van, jelentkezzenek a Nemzetőrségbe! A teljes fegyverletétel sohasem valósult meg, a szovjet csapatok nem hagyták el egy percre sem Budapestet! Nagy Imre október huszonkilencedikén a Parlamentben fogadta a felkelőcsoportok vezetőit, a Corvin közleket, a Széna térieket, másnapi teljes fegyverletételre kérte őket. Mivel nem létezett önálló egységes parancsnokság, lehetetlen volt ezt a feltételt teljesíteni. A forradalmárok viszont ahhoz ragaszkodtak, hogy a szovjet csapatok vonuljanak ki a fővárosból. Nem rögzítettek semmit, nem írtak alá dokumentumokat. Azokat a szovjet egységeket vonták ki, amelyek átálltak a magyar néphez, barátkoztak velük, az újabakkal pedig, a ferde szemű katonákkal háromszoros gyűrűt fontak Budapest köré. Hiába jelentették a magyar felderítők feletteseiknek, süket fülekre találtak. Szándékosan akarták megcsapolni a magyar fiatalok vérét, s együttműködni az impériummal?

A forradalmárokat elárulták az oroszok, a testvéri országok, a hatalmas nemzetközi béketábor, a honvédség, és saját kormányuk.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Szerkesztőként a Róka Rádióban dolgozott. Az ellenforradalom leverése után rossz hírért keltette az országnak, november nyolcadikán ezeket sugározta külföldre.

Egész Magyarország vérfürdő. Becsaptak bennünket, Nagy Imre hiába kért segítséget. A helyzetünk nagyon rosszra fordult. Küldjenek fegyvert és lőszert!

Világ civilizált népei! Az ezeréves Magyarország őrtornyain az utolsó lángok kezdenek eltűnni. A szovjet hadsereg megindult szétzúzni elfáradt szíveinket. Tankjaik és ágyúik egész Magyarországot elárasztják. Mentsétek meg lelkeinket! SOS, SOS, SOS! Lehetséges, hogy az utolsó budapesti szabad adónak ezek az utolsó szavai. Világ népei, ha halljátok felhívásunkat, segítsetek, de ne csak szavakkal, hanem tettekkel és fegyverrel! Ne felejtsetek, hogy a bolsevizmus vad támadását nem lehet megállítani. Lehet, hogy Ti lesztek a legközelebbi áldozatok. Segítség! SOS, SOS!

Európa népei, akiket egykor mi védtünk meg az ázsiai barbárok támadása ellen, halljátok meg a vészharangokat, amelyek Magyarországból konganak. Szabad népei a világnak! A szabadság és szolidaritás nevében kérünk benneteket, segítsetek! Hajónk süllyedőben van. A fény kialszik, az árnyak óráról órára sötétebbre nőnek. Halljátok meg kiáltásunkat! Nyújtsátok testvéri kezeteiket. Világ népei segítsetek! Isten legyen veletek és velünk!

A szabadságharcosok már fáradtak, elkeseredésük nagyobb, mint valaha. Segítséget kérünk, amíg nem késő. Kérjük, segítsenek bennünket hazánk megmentésében!

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

A szovjetek a Margit körutat szétlőtték. A Déli pályaudvaron, a Széna téren és a Hűvösvölgyben harci cselekmények folytak. A Széna tériek a várba ágyút vontattak. A szovjet hadsereg a Parlament és a Fehér Ház közötti területről tüzelt rájuk.

A Széna tériek vezetői: Ekrem Kemál hadügyi titkár, Szabó János, katonai bizottsági tag, Török Bálint százados, katonai bizottsági tag, dr. Lovász Ede, pénzügyi titkár, Mészáros József, belügyi titkár, dr. Dezső Ferenc, egészségügyi titkár, Dudás József főparancsnok.

1956. október 22-én késő estén az ASTORIA Szállóban alakult meg a Széna téri fegyveres ellenállás vezetősége. Ekrem Kemál mérnök így fejezte be a tanácskozást: „Bajtársak, holnap, október 23-án, a magyar nemzet megvédésére indulunk a Kossuth-címerrel és -gondolattal a megszállók és a hazai árulók, valamint az internacionalista, cionista szabadkőművesek kiűzésére Magyarországról. A felszabadító harc makacs és kemény lesz. A Jóistent kérem, hogy felszabadító harcunkat segítse meg a végső győzelemig!”

Szabó József pedig így búcsúzott: „Holnap este a Széna téren várlak benneteket.”

A Széna téri bázishoz csatlakoztak bányászok, műszaki egyetemisták, MOM dolgozók, csepeli munkások, összlétszámuk elérte az ötezet. Hadiszállításukat az MTH kollégiumában rendezték be. Fegyvereket a Déli pályaudvar külső vágányain álló vagonokból szereztek. A következő fegyverzetük volt; 9 páncélozott jármű, 4 harckocsi, 40 aknavető, 40 lángszóró, néhány légvédelmi löveg, több ezer kézfegyver, géppuska, golyószóró, szovjet típusú géppisztolyok, huszonöt Csepel teherautó, sok oldalkocsis motor. A közeli barakkokban is aludtak. Katonás rendet tartottak, járőröztek, képezték a fiatal harcosokat, ammóniás palackokat készítettek, a bányászok dinamitruddakat hoztak a páncélosok ellen. Bevetés előtt Szabó bácsi mindig úgy köszönt el tőlük:

- Vigyázzatok magatokra, drága fiaim!

A parancsnokok zöme diplomával rendelkezett. A barikádokon nyolcóránként volt őrségváltás. Jelszavakat használtak. Sűrűn igazoltatták a járőrelőket, hogy a provokátor ávosokat kiszűrjék. Több tucat gyanús személyt állítottak elő, ami nem csoda, mert az ÁVH naponta küldte beépített embereit, és ügynökeik közéjük, Budapesten harminchétezer beépített besúgó munkahelyeken és mindenfelé figyelt, hallgatózott, jelentett. Éjszakánként a Városmajorban, a Szilágyi Erzsébet fasoron, a Krisztina körúton, a Moszkva téren és a Déli pályaudvarnál járőröztek. Több ávost foglyul ejtettek.

Pilisszentivánról jelentős támogatást kaptak, a bányából azok a fiatalok csatlakoztak hozzájuk, akik kényszermunkát végeztek. A szovjet csapatok tüzéséggel, harckocsikkal támadták az állásaikat. Október harmincadikán a Maros utcai ávos laktanyát elfoglalták, a főhadiszállásukat ott rendezték be.

Nevezett rémhíreket terjesztett az államvédelmis katonák kegyetlenségeiről, hogy álcázott mentőkocsikban szállították a fegyvereket, a várakozó emberekbe lőttek, különböző közpon-

tokba gyűjtötték az elhurcolt lakosságot, verték, megalázták őket, fegyverek és forradalmárok után kutatva. Azt terjesztette, hogy a Maros utcai laktanyában berendezett forradalmi központjukban ellátták a sebesülteket, Sándor doktor irányításával. Egy fiatal, tizenkét éves fiú, Szűcs Zoltán volt a kedvencük, mert mindig mosolygott, vitte hozta a híreket, a Széna tértől kezdve a Várig. A barikádokra is. Szerette, ha bajtársnak szólították a felnőttek. Több felderítésben részt vett. A kis küldönc nemzeti hősként viselkedett. Önként kísérte a portyázó szabadságharcosokat. November másodikán a Széna téri bázisról három szabadságharcos portyázásra ment. A Gyorskocsi utcában a börtön bejáratánál álló nemzetőr, piros-fehér-zöld karszalagos őr mögül két férfi ugrott ki, és vascsóvel fejbe verték a szabadságharcosokat. Ketten a földre estek, a harmadik löni kezdett. Erre a börtön bejáratából erős tüzet zúdítottak a védekező nemzetőrrre, aki a helyszínen szörnyethalt. Amikor az ávósok a halottat és a két sebesült Széna téri harcost behúzták a börtön udvarába, Zoli küldönc, aki szokásaként önként kísérte a portyázó szabadságharcosokat, szintén be akart jutni a börtön kapuján. Két őr el akarta fogni, de ez nem sikerült, ekkor úgy belerúgtak, hogy elesett. A kis hős ijedtében pisztolyt rántott és az egész tárat kilőtte a két ávósra. Mindkettő meghalt. Zoli felkelt és futni kezdett, de a börtön falairól géppisztoly sorozatot engedtek rá, amitől kis hősünk láblövést kapott, de mégis elvonszolódott a Széna téri bázisra, ahol orvosi segítséget kapott. Válaszul délután a Széna tériek páncélosokkal kiszabadították a két sebesült és egy halott bajtársukat.

Zolika a Maros utcai laktanyában Sándor doktornak segített. Egy-egy összecsapás, ütközet után vöröskeresztes autókkal hordták a sebesülteket. A forradalom talán legfiatalabb katonája valóságos hős, bátor kis vitéz volt. Az ajándékba kapott pisztolyát állandóan zsebében hordta. Segítőkészen ugrott akkor is a két sebesültszállító vöröskeresztes autóhoz, amikor a laktanya-udvarba fordultak. Hozták a betegeket. Ponyvás autók voltak. Zolika odalépett az egyikhez, felcsapta a hátsó ponyvát, hogy máris vigyék kötözőhelyre a sebesülteket.

Az autó platóján fehérköpenyes, géppisztolyos ávósok lapultak. A kis harcos megdöbbsent a látványtól, kiáltani akart, figyelmeztetni a társait, de az egyik ávós rávetette magát, szuronyával nyakon szúrta a halálra rémült gyereket, aki utolsó erejével a zsebében lévő pisztolyához kapott, kilőtte a tárat. Gyilkosát fejen találta, másikat pedig megsebesített. Zolika rövidesen belehalt sérüléseibe. Tűzharc bontakozott ki, az egyik autót és a rajta lévő katonákat megsemmisítették a Széna tériek.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

A Várban összegyűlt Pesti Srácoknak Szabó bácsi határozottan megtiltotta, hogy tovább harcoljanak. Az ötvenkilenc éves, nagy bajuszú, bőrkabátos, géppisztolyos Szabó János buszsofőrt nemcsak a fiatalok, de az idősebbek is bácsizták és tisztelték. Az egyszerű, tisztességes, tanulatlan, katonás és kemény, ám rendkívül jó szervezőkészséggel megáldott ember nagy népszerűségnek örvendett a forradalmárok körében. A Várban azt mondta:

- Ez már nem harc, hanem kész öngyilkosság. Drága fiaim, menjetek haza!

A Széna téri parancsnokok tisztában voltak azzal, hogy a világ egyik legképzettebb hadseregével, s a Magyar Államvédelmi Hatósággal szemben kevés a jó szándék, a hamarjában verbuválódott ellenállás, de az elkövetett aljasságok, gyilkosságok, olyan elszánttá tették a szabadságharcosokat, hogy inkább meghaltak, de nem hátráltak, és nem szaladtak szét az első puskalövésre. A zömében diplomás parancsnokok katonai ismereteket okítottak a pesti srácoknak, bár a rendkívül rövid idő és az állandó harci helyzet megnehezítette azt. Az életüket adták a forradalmárokért.

Fegyelmet tartottak. A járókelők közé ávósok, provokátorok, fülbesúgók vegyültek, igyekeztek felmérni a Széna téri bázist, a fegyverzetet, a létszámot, az elhelyezkedést. Beépültek.

Akadályozták a csapat megerősödését, az újabbnál újabb felkelők csatlakozását, a fegyver és lőszer utánpótlást. November negyedike után a Széna téri bázis felszámolását terv szerint készítették elő, ki, hová menjen, milyen fegyvert vigyen. Már a Maros utcai laktanya elfoglalásánál is kidolgozott taktikát alkalmaztak. Az utolsó harcokat a Várban vívták.

Az oroszok körbezárták a Várat, a Citadelláról nagy pontossággal lőtték a fiatalokat. A Vérmező és a Horváth-kert minden lépésénél ellenség volt, az egész hadsereg oda vonult. Három napon át teljes erőből támadták a Pesti Srácokat. Végvári Vazul atya irányította a fegyveres harcot, de az inkább öldöklésre hasonlított.

A Sándor palota romjai között táboroztak. Az oroszok könnyen bemérték őket, óriási veszteséget okoztak. Égett a levéltár. A csapaton eluralkodott a félelem és a kilátástalanság. Előfordult, hogy az őrszemnek állított fiatal elmenekült. A csoport létszáma még mindig elérte a százötven főt. A Vár oldalán már hemzsegték az orosz katonák. Sokan a föld alatt próbáltak menekülni. Alagutakat fedeztek fel, azokban ruharaktárakat, katonai objektumokat, cellákat, kórházi felszereléseket, konyhahelyiségeket, kínzókamrákat találtak. Mindenütt villany égett. Hangokat hallottak, lépéseket, de nem jöttek rá, hogy honnan. Ki merre látott, menekült, leginkább az éjszaka sötétje nyújtott menedéket.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány az ellenforradalom leverése után azonnal munkához látott, a gyárakban megindította a termelést, megszűntek a sztrájkok, normalizálódott a helyzet Budapesten. Kádár János, az MSZMP titkára november huszonegyedikére a Parlamentbe hívta a munkástanácsok és a nemzeti bizottságok képviselőit. Dudás Józsefet az Országház előcsarnokában letartóztatták a szovjet elhárítás tisztjei. A Fő utcai katonai börtönbe szállították. A Malenkov által vezetett szovjet delegáció azt ajánlotta a magyar vezetésnek, hogy haladéktalanul állítsanak hadbírószám elé olyanokat, akik tekintélyt szereztek a közvélemény előtt, mert ez a testület gyorsan hozhat halálos ítéletet. Kádár és Münnich elvtársak elsőként Dudás Józsefet, Szabó Jánost és Zólmey Lászlót választották.

A nyomozás első szakaszában a szovjetek hallgatták ki Szabó bácsit, s Dudás Józsefet, aztán a magyar hatóságok. A Legfelsőbb Bírószám Katonai Kollégiuma öt napos tárgyalás után halálra ítélte őket. Akasztás helyett agyonverték mindkettőjüket. Szabó bácsinak harmincöt helyen törték el a csontjait. Dudás Józsefnek legnagyobb bűne a Szabad Nép székházának elfoglalása volt.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Hegedűs László október huszonharmadikán a Magyar Rádióban hallotta, hogy minden egészségügyi dolgozó jelentkezzen a legközelebbi kórházban. A Honvéd Kórházban mentőautóra osztották. Heteken át Budapesten minden felkelés helyszínén megfordult, szállította a híreket és a sebesülteket. Gyógyszereket, elsősegélycsomagokat vitt magával. Honvédségi mentőautóval közlekedett. A kocsit nem szerelték fel kellően, tizenkét fekvőhely volt benne, de sem orvosi műszerek, sem orvos. Fehér köpenyben, vöröskeresztes karszalaggal szaladgált. A Szív utcai pékség előtt önkényesen levezetett egy szülést. A megsebesült asszony hasából kioperálta a lövedéket, de a baba meghalt.

Az utca sarkán lévő orosz tankból nyitottak tüzet a pékség előtt állókra, a géppuskasorozat számos sebesültet terített a kövezetre. Őket a Honvéd Kórházba szállította. Megfordult a Corvin közben, a Tüzoltó utcában, a Tompa utcában, a ROYAL Szállóban, és Budán is. Eleinte kiskatonák vezették az autót, de gyakran lőttek rájuk; oroszok, ávósok, felkelők, ezért megszöktek a gépkocsivezetők. Nevezett akkor gépkocsiparancsnok lett, magának parancsol-

hatott, önállóan közlekedett. A Corvin köziek letartóztatták, de később többször megfordult közöttük. Pongrátz Gergelyt is beszállította kezelésre, amikor az idegösszeroppanást kapott.

A szovjetparancsnokság az első időkben a Duna-parton, a Vámház körút környékén táborozott. A folyó partján lévő barakkokban rendezték be a szükségkórházat. Súlyos sebesülteket, tizenöt-tizenhat éves fiúkat szállított onnan a Honvéd Kórházba. November tizenegyedikén még a Kilián laktanyából vitt sérülteket.

Az ellenforradalom leverése után szervezkedésben, röpcédulák gyártásában és terjesztésében vett részt, fegyveres harcra buzdított a törvényes kormány megdöntésére.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Visszaeső bűnöző. Tojás gúnynéven ismerték ellenforradalmár társai. 1953-ban szervezkedés, izgatás, államtitok sértés vádjával állt katonai bíróság előtt. Kecskeméten sorkatonai szolgálatot teljesített. Mielőtt a honvédséghez bevonult, hét pesti srác a Sztálin-szobrot akarta felrobbantani. Az orosz tiszti szabadságos vonatot is, ami a Keleti pályaudvarról indult minden este tíz órakor. Egy magyar katonatiszt szerezte meg a robbanóanyagot, de már nem került sor az akcióra. Hét srác közül egy áruló lett.

A Fő utcai katonai bíróság halálra ítélte, mint másodrendű vádlottat, másodfokon pedig életfogytiglant kapott. Ítélet után Tatabányán rabként dolgozott a bányában, ahonnan szökést kísérelt meg. Márianosztrára vitték. Ötvenhat október huszonhatodikán ért Márianosztrára a forradalom híre, akkor szabadult. Teherautóval kivitték őket a vasútállomásra, felszállt mindenki a vonatra, de alighogy kiértek Szobról, a mozdonyt szétlőtte egy orosz tank, ami a síneken állt. Szétszéledtek és gyalogoltak tovább. Tojás csíkos ruhában hetedmagával érkezett Budapestre. A körúton emberek szaladgáltak, kiabáltak, hogy ruszlik haza, és teherautóról osztogatták a géppisztolyokat. Valamennyien kaptak. Gyerekkori, utcabeli társával futottak össze, aki már a Corvin köziekkel harcolt. Vele tartottak. Mindjárt beosztották őket. Ha jöttek a tankok, akkor kint voltak az Üllői úton, ha csend volt, bent töltötték az időt, vagy ávósokra vadásztak. Címeiket kaptak és összeszedték őket. Négyen mentek, csíkos ruhában. Így jutottak el a Rózsadombon ahhoz az ezredeshez, aki Tojást halálra ítélte. A hadbíró nevét nem tudta, de rögtön felismerte.

- Ismersz engem? - kérdezte a rab.

- Nem. Nem uram! - válaszolta az.

- No, én igen! - és felidézte, hogy hol, mikor találkoztak.

A hadbíró lakásában rengeteg ruhát találtak, átöltöztek, fehér ingbe, nyakkendőbe, öltönybe. A Práter utcába kellett szállítaniuk a bírót, ahol már többen voltak hozzá hasonlóak, és oroszok is. A kapuban a szomszédjai felismerték.

- Hová viszik ezt a csavargót?

Nyitott postakocsiba ültek és hátul középre a hadbíró engedték. Valaki benyúlt, szájon akarta vágni, de véletlenül Tojást találta el. Ő mérges lett, s kilökte az ezredest az útra.

- Tele ennek a fáskamrája, mi meg fagyoskodunk - kiabáltak a lakók.

Tojásék kinyitották a fáskamrát. Mire visszafordultak, már nem lehetett az ezredest sehová sem szállítani, ruha sem volt rajta, szétverték, véres, nyers húsként rángatódzott az egész. Helyben lelőtték. Tojás négy-öt ávós letartóztatásában vett részt. Találkozott azzal a fiúval is, aki elárulta őket három évvel korábban. A falhoz állították. Igazságos ítéletet hajtottak végre.

A Práter utcában ezerötszáz felkelő lehetett. Hatszáz gyerek. Ennivalót mindig, rendszeresen kaptak. A pince konyhájában ebédeltek, vacsoráztak. A srácok tizenkét évtől tizennyolcig, s nagyon vakmerőek, hiába figyelmeztettek az idősebbek, hogy ne szaladjanak át a sarkon, az utcán, dehogy hallgatták meg, belefutottak a golyózáporba, ami felnyársalta őket és az utca kövén haltak meg. Nem fogták fel a veszélyt. Kalandvágy dolgozott bennük. Mind szegény sorsú volt, némelyeknek az apját meghurcolták, s mind utálta az oroszokat. A Corvin köz mögötti kis téren temették el őket. Akinek tudták a nevét, odaírták, de legtöbbször ragadvány neve volt; Kölyök, Kockás, Kopasz, Kalapos, Tanár úr, Tojás, Bizsu, Piros sapka, Fehér sapka, Pubi, Falábú, Potyka, Fekete Erzsi, Japán, Hosszú Mari, Gránátos.

Tisztálkodni nehezebb volt, mint meghalni. Akiket elfogtak s bekísértek, és a pincébe zártak, azoknak már nem kellett, mert ott pusztultak. A gyerekek könnyelműen bántak a fegyverrel. Megesett, hogy ebédelés közben egyiküknek elsült a géppisztolya, és a szemben ülő kezét átlőtte. Legtöbbször fogalma sem volt a fegyverhasználatról. Vakmerően napközben kint hősködtek az Üllői úton, a lakásokba szaladtak, és onnan tüzeltek. Vagy ávós vadászatra mentek.

Tojás elhatározta, hogy meglátogatja anyját a Verseny utcában, hiszen három éve nem találkoztak. A Köztársaság téren kötött ki, ahol már reggel többen gyülekeztek, mert híre kelt, hogy éjszakánként innen járőröznek az ávósok, összeszedik a forradalmárokat, és a pártház pincéjébe zárják. A felkelők el akarták foglalni az épületet, aminek az ablakaiból tüzeltek minden közeledőre. A Széna tériek, a Corvin köziek, és más forradalmi csoportok több százan lehetnek. Kézifegyverek csatája kezdődött. Délután megjelentek a tankok, tűz alá vették az épületet, s eldőlt a küzdelem. A bentiek megadták magukat. A forradalmárok megrohanták az pártházat, és húzgálták ki a rendőrruhában lévő foglyokat. Raktárt is találtak, tele mindenféle egyenruhával, az ávósok rendőrnek öltöztek, hogy megmenekülhessenek.

Felemelt kézzel, letérdepelve könyörögtek, hogy ne bántsák őket, parancsra cselekedtek, családjuk van. A rangjukat nem tudhatták. A tömeg téglával, bottal ütni-verní kezdte a foglyokat, miközben a téren halottak feküdtek és sebesültek nyöszörögtek. Lincselési hangulat uralkodott. Tojásék helyben agyonlőtték a szétvert emberi roncsokat.

A védekezők egyik parancsnokát, egy ezredest, aki át sem öltözött, nem sírt, nem könyörgött, összeszorított foggal várta a sorsát, fellógatták a fára. Letépték a zubbonyát, abból kihullott a nála lévő pénz, azt a szájába tömték. Aztán a másikat is meglincselte a felbőszült tömeg. Keresni kezdték a földalatti börtönzárkákat. Buldózereket hoztak, de nem találtak semmit.

Tojás visszatért a Práter utcába. A forradalmároknak két páncéltörő ágyújuk volt. Egyiket Falábú kezelte, a másikat Marik László. Az utóbbi megsebesült, eltalálták az oroszok, bevitték a Péterffy Sándor utcai kórházba. Már gyógyulófélben volt, amikor a pufajkások meglepték, és a kórházi ágyon hasba lötték. Falábúról, Masz Jánosról legendák keringtek, hogy a vég-sőkig harcolt, az egyik tankot kilőtte, de a másik eltalálta, s ott lehelte ki lelkét Pongráz Gergely karjaiban. A valóság prózaibb volt.

A Tompa utcai forradalmároknak nem tetszett az, hogy a honvédelmi miniszter megy az oroszokhoz tárgyalni. Nem bíztak benne, attól féltek, hogy elárulja őket. Külön csoportot hoztak létre, hogy megakadályozzák a távozását. Az utca sarkán várták Maléter kocsiját, ki akarták löni, de nem sikerült, mert az utolsó pillanatban egy teherautó került közéjük, ami teljesen eltakarta a delegáció kocsiját. A honvédelmi miniszter idegei felmondták a szolgálatot, ezért a fegyverét is elvették tőle. A Corvin közben katonai szervezettség nem volt, mindenki magának parancsolt. Maguktól és magukról döntöttek, ahogy jónak látták, egy-két

esetben mondták, hogy mit kell cselekedniük. Két-három ember összeállt, a katonaviselt lett a parancsnok, vagy akinek a szája nagyra nyílt.

Kötszert, gyógyszer mindig vittek nekik. Tojást és egyik társát a nemzetőrök elfogták. A hetedik kerületi kiegészítő parancsnokságra vitték, ahol egy szervezett nemzetőr alakulat teljesített szolgálatot. Regisztrálták a fegyvereik számát, a nevüket is. Azt akarták, hogy maradjanak velük, de nem bíztak meg bennük, mert katonatiszteket, parancsnokokat fedeztek fel közöttük, és az első járőrözés után kereket oldottak, visszamentek a Práter utcába.

A honvédségre nem számíthattak, a katonák ott lógatták lábukat a mellékutcákban a tankokon, de nem kaptak parancsot, hogy harcoljanak. Fegyvereket viszont adtak. Legtöbbjüket egyszerűen hazaküldték, ne lássanak, ne halljanak, s dehogy harcoljanak az oroszok ellen.

A Páter utcaiak az oroszok végső támadásáról időben értesültek, s várták, hogy hajnalban löni kezdik az iskolát, ezért megtervezték a kivonulásukat. Csakhogy már éjjel körbekerítették őket, tankokkal, aknavetőkkel, ágyúkkal lőtték. A túlélők a hetedik kerületi, Hársfa utcai kapitányságra igyekeztek. Tojásék szakasza hátul maradt, fedezte a visszavonulást. Bátran harcoltak, de az oroszokat nem tudták megállítani, már ugráltak befelé a pinceablakon. Tojás tizenöt társát veszítette el abban a csatában. Arra maradt idejük, hogy a pincében lévő foglyokat lemészárolják.

Átkeltek a Dunán. Északnyugati irányban a hegyekbe mentek. Harcolni akartak, teherautókat szereztek, még sokan voltak, úgy szorongtak a platókon, mint a heringek. Konvojban indultak, s ahogy elhagyták Tatabányát, a következő kis faluban, Tarjánban két orosz tank várta őket. A templomtéren keresztben álltak. Rengeteg halott lett, négy-ötszáz magyar fiatal felismerhetetlenné lőtték. Vér, húscscafatok, nyöszörgés, sírás mindenütt. A halottakat halomba hordták, annyit még Pesten sem láttak.

Tojás elöl ült, amikor észrevette, hogy a lövegtorony feléjük fordul, kilökte társát és ő is kiugrott. Az oroszok ötven kaliberes géppuskával tüzeltek, kilőtték az ablakot és a gépkocsit. Amikor lemészárolták a konvojt, beindították a tankokat és elmentek. Hiába tüzeltek rájuk kis kézfegyverekkel, az semmit sem ért. A közelükbe kerülni nem tudtak, hogy benzines palackokkal felgyújtsák a páncélosokat, mert nyitott terepen a géppuskákkal kilyuggatták őket. Összeszedték a sebesülteket, a falu orvosa bekötözte a vérzőket. Akkor még mindig a hegyek közé igyekeztek, maradt hat-hét teherautójuk, elindultak a serpentinén. Hátranéztek, és látták, hogy egész orosz konvoj nyomul utánuk, páncélkocsik, teherautók gyalogsággal. A következő faluban szétszóródtak, eldobálták a fegyvereket.

Tojásnak akkor tűnt fel, hogy hiányzik egyik barátja, akivel együtt szabadult Márianosztráról. Fegyvertelenül visszamentek Tarjánba. Az orvos megmutatta a halottakat. A temetőben gúlákba hordták össze. Holtak holtak hátán. Senkit sem ismertek fel, soknak semmi azonosító jele sem volt. Olyan hullahegyet még moziban sem láttak. Valószínűtlennek tűnt a rengeteg mozdulatlan, kitekerődött kezű, lábú, fiatal gyerek. A vér, vérző húscscafatok, szétszaggyagott testrészek láttán földbe gyökerezett a lábuk, se mozdulni, se szólni nem tudtak, a látványtól megboroztak, megbénultak a döbbenettől.

A sebesülteket a bányász-kórházban ápolták. Tojásék megtalálták társukat, térdlövést kapott. Négy-öt nap eltelt, amíg a golyót kioperálták és lábra kelt. Elhatározták, hogy Nyugatra szöknek. Az oroszok hamar megtudták, hogy sok sebesült fekszik a kórházban, külön rakatták őket és orosz katona strázsált az ajtó előtt. Tojást fölvetették villanyszerelőnek, társát pedig kazánfűtőnek. Tojás készített magának egy ölmosbotot. Vitte sebesült barátjának a ruhát, az orosz őr felnézett szunyókálásából, de már ismerte a villanyszerelőt, szundított tovább. Akkorát kapott a fejére, hogy leesett a székről. A menekülő magyarok azonnal az állomásra

siettek. A kórház szülészetről az ápolónők velük tartottak. A vonat nem közlekedett a határig, Mexikó pusztá előtt megállt. Gyalogoltak, az orosz járőröket szerencsére elkerülték. Sötétben értek a határhoz, heten voltak, mint a gonoszok, mint amikor Márianosztráról szabadultak.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT:

Ábrahám Bertalan (Pubi fedőnevű) Budapesten, a Leonardo da Vinci utca 42 szám alatt lakott feleségével. A szegedi születésű rendőr akkor vesztette el a kommunista párt bizalmát, amikor az Erdélyben tanuló, zárdai nevelést kapott kedvesével a Felsővárosi templomban esküdt meg, ráadásul, mint mozgékony ember, meghívta a rendőrfőnököt is.

A forradalom helyébe jött, kilépett a kapun, két perc múlva már a Práter utcában termett. Mi vitte a oda? A rendőrségnél szolgált hat évig, piros karszalagos polgárőrként kezdte, végül klerikális beállítottsága miatt Pesten a Deák téri központból szerelték le. Testvére Recsken raboskodott. Az oroszlányi bányász nem vigyázott a szájára, azt találta mondani a takarítónőnek az irodában:

- Vigye már ki innen azt a képet, zavarja a szememet.

Rákosi apánk kerek képe volt. A takarítónő kivitte és jelentett. Még aznap elfogták Ábrahám Lászlót, Budapestre, az Andrássy út 60-ba vitték. Nyomban kapott olyan alapos ruhát, hogy hátralévő életében dadogott.

Pubi ahogy ennek hírt vette, elment a nevezetes épülethez. Bezörgetett a kapun.

- Hol van a bátyám?

- Hogy hívják?

- Ábrahám László, bányász,

- Azt nem tudjuk, hol van, de jól van. Érti?

- Értem - motyogta Pubi, már húzta is a csíkot az utca túloldalára, nehogy beinvitálják. Tudta, hogy mi folyik a hírhedt épületben. Bányásztestvére valóban jó társaságba keveredett, Kéri Kálmánnal utazhatott Recskre, ahol negyvennégy hónapot raboskodott.

Pubi, a nagy szabadságharcos hősiezen sétálgatott a Corvin köz felkelők között, zsebében a benzines palackkal. Más fegyvere nem volt. Egy orosz tank közeledett éppen, a Kilián laktanyába fordult, de a bejáratot nem tudta áttörni, nyolcan dobtak rá Molotov-koktélt. Arra az egy tankra élete végéig határozottan emlékezett.

Október huszonhatodikán Fehér sapkával a Kossuth térre igyekezett. Félve lépett ki a Corvin közből, az útra néző ablakok függönyei mögül ávosok lőtték őket. Így halt meg a legbátrabb pesti srác, Kis Jancsi is, aki talán tizenöt éves lehetett, kilépett a Corvin közből, és a laktanyával szembeni épület ablakából sorozatot kapott.

Pubi a Kossuth téri mészárlástól elfutott. Elege lett a forradalomból. Akkor kapta a haslövést. Valahonnan tüzeltek rá, nem fájt, nem vérzett, de ahogy odanyúlt, tiszta vér lett a tenyere. Fehér sapka bekötözte és kórházba küldte. Vizsgálgatták, kötözgették, de Pubi akkor kereket oldott, visszament a Práter utcába.

Elment a Köztársaság térre is. Az a hír terjedt el a Corvin köziek között, hogy az ávosok földalatti börtönökben őrzik a forradalmárokat, akik még éltek, onnan kiabáltak, kopogtak, így üzentek. Falábúval figyelték, hogy mozog-e talpuk alatt a föld. Füleltek. Falábú, az ágyúművész, aki falábával rántotta meg a madzagot, s az működésbe hozta a löveget. Nagy pusztítást végzett. A téren éppen Pubira támaszkodott. Nehéz volt.

- Hallasz valamit?
- Nem.
- Remeg a talaj?
- Nem remeg.

Páncélosok hajtottak a térre. A pártházzal szemben foglaltak tüzelőállást. Az épületet ávós katonák, civilek, honvédek védték. A téren meg szétszóródva duzzadó fegyveres csoportok vártak az alkalmas pillanatra, mikor rohamozhatják meg a pártházat. A tankok többször lőttek. Az ostrom végén kihúzgálták az ávósokat, sok sebesült és halott feküdt már a téren, a forradalmárok és járókelők mindjárt lincselni akartak, két védőt fejjel lefelé felakasztottak a fára, lábától nyakáig felhasították, mint a hízott disznókat szokás, szájába pénzt tömtek, véres belei kicsüngtek és elborították a fejét.

- Sztálinista voltál, Sztálin zsebet kaptál -, mondta az egyik felkelő.

Pubi Falábú Jancsival a Nemzeti Színház irányába tűnt el. Éhesek voltak, a harcolástól is elment a kedvük. A Blaha Lujza tér előtt elváltak, Pubi a Corvin közbe szaladt, mire visszatért, már nem látta társát. Másnap reggel kezdték keresni, de nem került elő. Halott volt. Az egyik arany- és ékszerüzlet kirakatát betörte a Rákóczi úton, és telerakta zsebeit drágaságokkal. Rendőrök csípték el.

- Tedd vissza a szajrét!
- Dehogyan teszem. Szabadságharcos vagyok, harcoltam ezért a Corvin közben.
- Zsivány vagy.
- Aki mondja.

Erre lelőtték, és nyoma veszett.

Pubi akkor hazament a Leonardo da Vinci utcába. A házmesternő, Mohácsiné jó akaróan a fülébe súgta:

- Menjen innen, mert keresték az ávósok.
- Engem?
- Magát hát.
- Azt nem hiszem. Hiszen a rendőrségen szolgáltam.
- Rossz fát tett a tűzre.
- Segítem a forradalmat.
- Ne maradjon itthon, ha kedves az élete. Már az ablakot is belőtték, ezek nem viccelnek.

A feleségét vonatra rakta, meneküljön Erdélybe. Ő a sötétben az Üllői úton Volga gépkocsit pillantott meg. Kinyitotta az ajtaját, kiesett belőle egy meglőtt ember. Már elvérzett. Nemzeti-színű zászlót talált hátul, azzal letakarta az utca kövén. Benzin volt, beindította a motort és már húzott is Győrbe. A városháza előtt állt meg. Nem vette észre, de egészen Pestről követte egy másik gépkocsi. Elkapták. Bevitték a győri ÁVH-ra, kihallgatták, kiengedték. A nyugati határt lezárták az orosz páncélosok, arra nem menekülhetett. Pubi orvos testvérénél lakott, dr. Ábrahám Györgynél. Állást kapott a FŰSZÉRT-nél, fehér köpenyben dolgozott. A kórházba járt étkezni, és nem tett lakatolt a szájára, hogy mit tapasztalt Pesten, a Corvin közben, fogjanak össze és harcoljanak tovább a piszkos kommunisták ellen. Azok az orvosok tanúskodtak

később ellene a bíróságon, akikkel Pestre akart indulni, és Kardos G. György újságíró /ügynök/ színházi dramaturg, aki másokat is feljelentett.

Pubit a győri FŰSZÉRT üzletben egyik este megkeresték, kihívták egy szóra az utcára, és a folytatás az ÁVÓ börtönében következett.

- Na jöjjön kihallgatásra! - mondta a fegyőrruhába bújt Balogh ávós őrmester. Az ávósok gumicipőben zajtalanul közlekedtek és nemcsak a foglyokat, de a fegyőröket is figyelték. Lehallgatták a cellákat.

- Van más választásom?

- Majd megmondjuk.

Kollár nevű ávós százados vallatta.

- Hány tankot lőtt ki?

- Egy volt, se több, se kevesebb.

- Itt az áll - nézte a feljelentést a vallató -, hogy húsz tankot lőtt ki.

- Hencegtem vele, hogy hússzal is elbánnék egyedül, benzines palackkal, de csak egy jött kézre.

- Tagadja?

- Igazat mondok.

- Falábúval harcolt, aki tüzértiszt volt és egy páncéltörő ágyúval sorra lőtte ki a szovjet harckocsikat.

- Egyszer lőtt vele.

- Október huszonhatodikán tizenhét lövésük talált.

- Nem voltam ott.

- Meggondolta?

- Mit?

- Aláírja, hogy húsz harckocsit semmisített meg.

- Nem írom alá -, mondta bátran Pubi.

- Nem ismeri be?

- Nem. Elismerem, hogy szóba hoztam, de egy se jött. Nekem még fegyverem sem volt.

Ekkor kapott az arcába akkorát, hogy több foga kiszakadt. Vértett, fájt. Földre teperték és a gerincét rugdalták. Hülyére verték. Visszavitték a cellába. Sírt. Nem félt, de sírt. Egy vers zsongott az agyában.

„Ti vitéz hősök!

Kik népek szabadságát kivívtátok.

És ezt mégis túritek.

Óh, hazám,

Óh, történelem, mondd kinek üzenjek?

Csend borul a tájra,

Sötét fellegek borulnak hazámra.

Valahol a mélyből

Szólnak hozzám az igazság hullámai.”

Akkor behozták a бүдös levest. Falhoz vágta, de a kanalat magánál tartotta. Felvágta az ereit. Sírt.

- Te ki vagy? - kérdezte a másik cellából Földes Gábor színész-rendező.

- Pubi.

- A doki rokona?

- Az öccse.

- Mit tettél magaddal?

- Felvágtam az ereimet.

A дörömbölésre kivonszolták, és elvitték bekötözni. Még hallotta, hogy Földesék megsiratják. Aztán fellökték a teherautóra.

- Maga le van löve! - szellemeskedett az ávós kísérő.

A városi бörtönbe vitték. Lábánál fogva húzták le a teherautó platójáról. A kötöző orvos megkérdezte:

- Hogy hívják?

- Ábrahám.

- Van ilyen nevű orvos barátom. Rokona?

- Az.

A бörtön cellájában már ötvenketten voltak. Szigethy Attila, Gulyás Lajos, Tihanyi Árpád, hozták Földes Gábort is. És poloskák. Rágták az ember húsát. Érezték a kübli бűzét, és a hullaszagot. A bebádogozott ablakoktól nem látták az eget.

Hajnali négy órakor jöttek Szigethy Attiláért.

- Visszük kihallgatásra!

- Hajnalban?

- Mit számít már magának?

Szigethy tisztában volt a sorsával. Nem akart a forradalom árulója lenni, nem akarta, hogy megalázzák, megtörjék. Erős fizikumú emberként átvette magát a korláton, és fejjel lefelé zuhant. Szörnyethalt. Még a harmadik emeleten is hallatszott a csattanás.

Saját tárgyalásán Pubi bátran viselkedett. Nem félt a kötéltől sem, csak a szemét kössék be, hogy ne lássa pribékjeit. A bírónő, dr. Nagyné, áldja meg az Isten haló porában is, mindjárt szólt a fegyőrnek:

- Vegye le a bilincset! - s ujját a szája elé emelte, hogy figyelmeztesse a rabot, aki ezt nem értette meg. Az utolsó szó jogán megvádolta a bírót, hiába rángatta hátulról ruháját orvos testvére. A tanúk, akik ellene vallottak, lapítottak: dr. Szenes László, dr. Jászberényi József, Kardos G. György, dr. Mike Zoltán, Bánkúti Viktor és Kutasi László. S ő velük akart Budapestre menni, harcolni a forradalomért. A véres szájú lázító hét hónapot kapott. Бörtönből szabadulván elhagyta az országot, Romániába távozott, a családja után.

MÁSİK VÁDLOTT KÖVETKEZETT:

Földes Gábor színész, rendező, a Győri Kisfaludy Színház tagja a népköztársaság megdöntésére irányuló mozgalom szervezésének és vezetésének, valamint terrorista cselekmények által elkövetett gyilkosságok büntette miatt áll a népbíróság előtt.

Tényállás:

Ötvenhat október huszonharmadikán a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Akadémia igazgatóját felkereste egy kilenc tagú diákküldöttség és bejelentette, hogy előző este határozatot hoztak, amely mintegy húsz pontból álló követeléseket tartalmaz. Akkor már érezhető volt a városban is, hogy emelkedett a hangulat és valami készülődik. Két nap múlva az akadémiai hallgatók vezetésével néma tüntetést szerveztek a város utcáin, amelyen az akadémia tanárai is részt vettek. Ugyanazon napon Győrben tüntetések zajlottak, s a Győri Kisfaludy Színház dolgozói is utcára vonultak. A színházi tüntetést Földes Gábor, a színház főrendezője szervezte meg, és vezette. A pártbizottság épülete előtt már hatalmas tömeg tolongott. Földes a tömeghez beszélt, olyan kijelentéseket tett, hogy ne higgyenek a Kossuth Rádió hazugságainak, mert Budapesten nem fasiszta csöcselék, hanem magyar szabadságharcosok fogtak fegyvert jogos követeléseik érdekében. Beszédét így fejezte be:

- Le a piszkos kommunistákkal!

Aztán elszavalta a Talpra magyar!-t, majd elénekeltette a sokasággal a Himnuszt és öt perces néma gyászt rendelt el a Budapesten meghalt szabadságharcosok emlékére. Ezután visszavezette a színház dolgozóit a színházba. Mind a felvonulás, mind pedig a visszavonulás közben:

- Éljen Nagy Imre! Éljen a független Magyarország! Éljen a párt! - jelszavakat kiabálta és kiabáltatta. Még azon a napon felkereste Földes Gábort a Győri Vagongyár küldöttsége, akiknek pontokban foglalt követeléseit Földes a nyomdába vitte kinyomtatni.

Részt vett a győri megyei börtön előtt lezajlott tüntetésben is, a nép megbízottjaként harmadmagával végigjárta a cellákat, és mindazon személyeket, akik el akarták hagyni a börtönt, elengedték. Nagyszámú bűnözőt bocsátottak el. Földes a nép követelésére a pártbizottságra sietett, ahol hangosan és erőszakosan követelte azon gyilkosok kiadását, akik a népre lőttek a börtönnél. Itt is beszédet mondott a tömeg előtt, melynek hatására a fellázított sokaság a pártbizottság épületére lőtt, és kézigránátokat dobott.

A győri városi tanácson megalakult a Nemzeti Tanács, a törvényes végrehajtó bizottság mellőzésével, melynek elnöke, szép szál magyar, a parasztpolitikus, korábbi országgyűlési képviselő, Szigethy Attila lett, az Értelmiségi Tanács vezetője pedig Földes Gábor. Ettől kezdve a Nemzeti Tanács vezette és irányította az egész megyében mind a politikai, mind a gazdasági életet. Felhívására kezdték megalakítani a forradalmi nemzeti tanácsokat, és kezükbe vették az irányítást. Kardos G. György, (ügynök) Isten választott népéből, nem győzte megbízóinak jelenteni az eseményeket.

Október huszonhatodikán Mosonmagyaróváron a reggeli órákban tanulók gyülekeztek az akadémia udvarán, majd kivonultak a városba, csatlakozott hozzájuk a lakosság, az üzemek és gyárak egy része is. Az akadémisták a pártbizottságon lévő katonákra, határőrökre megjegyzéseket tettek, és az egész városban lázongást szerveztek. Ez idő alatt a határőrlaktanyában tiszti gyűlést hívtak egybe, úgy határoztak, hogy néhány tiszt a városi üzemekbe, gyárakba megy, és a munkásságot visszatartja a tüntetéstől. A laktanya védelmét megszervezték. Közben a tüntető tömeg nöttön nött, és izzó hangulatban, antidemokratikus jelszavakat kiabálva vonult a határőr-laktanyához, bár néhány tiszt csillapítani akarta a felvonulókat, de az nem járt

eredménnyel, egyre közelebb nyomult a kaszárnához a felbőszültek serege. A vörös csillagok eltávolítását, a laktanya kapuinak kinyitását, a fegyverek szétosztását követelte, és azt is, hogy a határőrség álljon melléjük, támogassa őket.

Többszöri felszólítás ellenére a közeledő tömeg nem hátrált. A laktanya legénysége tüzet nyitott. Száz halott, kétszáz sebesült maradt a kaszánya előtt. A tüntetés szétoszlott. A határőrség katonái segítettek a halottak, a sebesültek összeszedésében és kórházba szállításában. A véres sortűz híre futótűzként terjedt és Győrbe is eljutott. A városi tanácscon tartózkodó Nemzeti Bizottság hamarosan határozott, Tihanyi Árpád, győri tanárt bízta meg azzal, hogy menjen Mosonmagyaróvárra rendet tenni. Két társával egyenesen a volt Frigyes-laktanyába ment, ahol mintegy ötven jól felfegyverzett katonát gépkocsira ültetett és megindult élükön Mosonmagyaróvár felszabadítására. Útközben civilek és katonák csatlakoztak hozzájuk, mire az óvári útra értek, a felfegyverzett csapat legénysége 14 teherautón fért el. Az autókaraván élén, VIPPON kocsiban Tihanyi tanár úr utazott, kezében egy fehér zászlóval. Nem sejtette, hogy ez az út majd a halálba vezet.

Szintén a Győri Forradalmi Bizottság megbízásából a színházi főrendező is elindult egy POBEDA gépkocsin, zsebében megbízólevéllel, melyet Szigethy Attila írt alá. Földes találkozott az autókaravánnal, leállította, elkérte Tihanyitól a fehér zászlót, majd előrerobogott a gépkocsin egyenesen a mosonmagyaróvári tanácsházára.

Az akadémián tovább folyt a szervezkedés. Rádió adó-vevőjük működött, kapcsolatot létesítettek a vidéki egyetemekkel, a pestiekkel, általános tüntetésekre, szervezkedésekre szólították fel az országot. A tömeg közé vegyültek, izgatták a népet városszerte, leszedték a vörös csillagokat, leszerelték a rendőrséget, és várták a győri fegyveres szabadságharcosokat.

Földes Gábor megérkezvén a tanácsházára, megmutatta megbízólevelét, és rögtön munkához látott. Telefonon közölte a határőrlaktanyával, hogy gépkocsijukon fehér zászlóval tárgyalni mennek a parancsnoksággal, ezért ne lőjenek rájuk. Közben Tihanyi Árpád felszabadító csapata is megérkezett. Tervet készítettek a határőr-(ÁVH)laktanya elfoglalására. Akkor már Ambrus József őrnagy is bekapcsolódott az irányításba. Földes a POBEDA gépkocsin megérkezett a laktanyához, csigalassúsággal haladt az udvarba, így a kapukat betenni nem lehetett. A várakozó hatalmas tömeg beözönlött, a Győrből érkezett fegyveres katonaság és fegyveres polgári személyek pillanatok alatt megszállták a kaszányát. Földes Gábor, mint a forradalom hős vezére, felugrott a lépcsőről a lapos tetőre, felszólította a határőröket fegyvereik leadására, és a megadásra. A tömegnek pedig azt kiabálta:

- Megérkeztünk Győrből a felszabadításotokra. Ott az ártatlan, békés lakosságra lövő, gyilkos ÁVH tagjait lefegyvereztük, most az ittenieken a sor.

Az emberek eszeveszetten rohantak a katonáknak, elszedték tőlük a fegyvereket, letépték válllapjukat, leverték sapkájukról a vörös csillagot, és megkezdődött a kegyetlen, szörnyű hajsza az ávós tisztek után. Égre-földre keresték őket. A tömeg lincselni akart. Vért kívánt. Földes Gábor a parancsnoki irodába rohant; - a népet ki kell elégíteni -, kiabálta. Onnan a rádiós szobába vette az irányt, betörte ajtaját, és Gyenes György, valamint Vági József államvédelmi tiszteket kereste, hogy gépkocsin elviszi őket a katonai forradalmi tanácsba. Csakhogy Gyenes főhadnagyot akkorra meglincselte a tömeg a színházi főrendező beszédének hatására, Vági pedig tiltakozott bevitele ellen. Kezét hátracsavarták és úgy lökdösték a POBEDA gépkocsihoz, amelynek ajtaján belökték, majd a tanácsházára szállították.

Földes folytatta bűnös tevékenységét, csaknem a letartóztatásáig. November elején a színészklubban forrongó vitákat nyitott meg, amelyek provokációkká fajultak. Hangsúlyozta, hogy nem ellenforradalom, hanem hősi szabadságharc volt októberben, a Szovjetunió beavatkozását

elítelte, és a keleti imperializmus terjeszkedésének tartotta. A Kádár-kormányt egyáltalán nem ismerte el. A Győri Szabad Rádió szellemi irányítójának vallotta magát. Tagadta az MSZMP létjogosultságát, azt mondta:

- Milyen párt az, amelynek nincs szervezeti szabályzata, mit akar az?

Az MSZMP-vel szimpatizálókat a Rákosi-Gerő-klikk restaurálóinak nevezte, míg az új kommunistákat hazaárulóknak, magát viszont nemzeti kommunistának. Sztrájkok idején megszervezte a színházban, hogy minden nap más-más színész járjon ki a vagongyárba, és ott izgató jellegű verseket szavaljanak a munkásságnak, így ébren tartsák bennük a forradalmi szellemet. Ő Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán című versét szavalta. A színház megindulását akadályozta, és kijelentette, hogy amíg a szovjet csapatok Magyarországon vannak, addig nem fog rendezni. Szigethy Attilával együtt a betiltott Hazánk című napilapot újra akarta indítani. A színházban egy jobboldali frakciót szervezett, amelyet irányított is. Hangoztatta:

- Az a magyar, aki a maga módján harcol a most kialakult rendszer ellen.

A kormányra olyan kijelentéseket tett, hogy annak az összetétele nem jó, mert Rákosisták vannak benne. Még az ellenforradalom leverése után is terjesztette a Petőfi-Kör vitáin hozott határozatokat, és annak értékeléseit helyesnek, pozitívnak tartotta. Állandó, szoros összeköttetést tartott az ellenforradalom Győr megyei vezetőivel, így Szigethy Attilával, Kéri Józseffel, Éliás Ferencsel és a Hazánk Szerkesztőségével. Mindvégig hangsúlyozta, hogy független Magyarországot akar, a Szovjetuniót imperialista nagyhatalomként könyvelte el. Nagy Imrében látta a jövő Magyarországnak megalapozóját, és a párt újraéledését is.

Győr, 1957. évi május hó 17. napján.

dr. Grátz Endre, ügyész. dr. B. Nagy János, megyei ügyész.

Földes Gábor a nyilvános tárgyaláson viszont máshogyan értelmezte ezeket:

- Ötvenhat október huszonharmadikán délelőtt telefonértesítést kaptam Kéri József megyei ügyésztől, hogy menjek az ügyészségre, mert megalakítják a Petőfi-Kört Győrben is. Magatartásom alapján az elnökségben a helyem. Jelen volt az ügyészség teljes vezetősége, a DISZ vezetősége, és ideiglenes javaslatot tettünk a Petőfi-Kör megalakítására. Azokhoz tartoztam, akik a Petőfi-Kört helyeselték, egyetértettem azzal, hogy Magyarországon sürgősen változtatni kell a párt- és államvezetésben. Este Kisbéren játszottunk, ahol Gerő Ernő beszédét hallottam, és azt mondtam:

- Ez egy örült. Ebből csak tragédia lehet.

Másnap délelőtt felmentem Kérihez, aki telefonált a Legfőbb Ügyészségre, de azt mondták, nem tudnak semmit, a közelben is harcok folynak. Nagy Imre este beszélt, ám nem tudta megnyugtatni a tömeget. Zavaros a helyzet. Csütörtökön, október huszonötödikén rádiót hallgattam. Délután a gyári munkásság tüntetett. Azt javasoltam, hogy menjünk ki a tüntetésre. Giricz Mátyás párttitkár ellenezte. Összehívta a kommunista aktívát, de a színház kommunista többsége engem támogatott. A tüntetést a színháztól én vezettem a pártbizottság épületéhez. Kéri Edit vitte mellettem a nemzeti színű zászlót, mögöttem a színház ötven dolgozója. Előttünk és mögöttünk mások mentek. Én azt kiáltottam:

- Éljen a szocialista, független Magyarország! A színháziak ráfelelték: - Éljen! - Tovább mondtam a jelszavakat: - Éljen a függetlenség! Éljen a párt! - A színháziak ráfelelték: - Éljen! - Útközben elénekeltük a NÉKOSZ-indulót.

Amikor odaértünk, a tömeg izgatottan kiabált, mert egy tank áll ott, mindjárt vita támadt; hogy szovjet, vagy magyar? Irtózatos kavarodás keletkezett, a tüntetők rombolni akartak. Azt mondták a társaim:

- Beszélj velük, te tudsz a nyelvükön. Mondd, hogy ne romboljanak!

A pártbizottsági titkár, Hortobágyi elvtárs nem tudta megnyugtatni a munkásságot. Pedig ha annyit mond, hogy a pártbizottság Nagy Imre mellett áll, az elég. Az én célom az volt, hogy amíg a küldöttség bent tárgyal, addig szóval tartom a tömeget. Elmondtam, hogy Budapesten a nép harcol és nem a fasiszták, nem kell hinni Gerő Ernőnek. Mi nem vagyunk fasiszta csürhe, mi nem akarunk rombolni, mert minden, ami az országban van, az a népé. Magyarország Nagy Imre mögé állt. Ez az ország függetlenségét jelenti. Én ebben a magyar nép szuverenitásának helyreállítására gondoltam. Az a véleményem, ha a nemzetközi helyzet tisztázódik, lehetővé válik, hogy minden ország területén csak saját hadsereg legyen. A hangulat az volt, hogy a szovjet csapatok hagyják el az országot. Meggyőződésem, a becsületes emberek nagy része is azt kívánja, hogy a szuverenitás helyreálljon. Azt, hogy le a piszkos kommunistákkal, nem mondtam, annál inkább nem tehettem, mert mellemen hordtam az ötágú csillaggal ékesített Szocialista Kultúráért jelvényt, amelyet mindig viseltem. Ezt csak másnap vettem le, mert féltem, abban a szituációban már nem lehetett csillaggal járni. A beszédem jól sikerült, mert akkor küldték el a tankot a pártbizottság elől. Az emberek követelték, hogy folytassam! Elszavaltam a Talpra magyar-t. Az utolsó versszakba belesültem, ugyanis nem készültem ilyen feladatra. Elénekeltem a Himnuszt. A küldöttség még mindig nem jött ki a tárgyalásról. Erre elrendeltem öt perc szünetet. Azzal fejeztem be, hogy éljen a függetlenség! Éljen Nagy Imre! Éljen a párt! Rend lett. A tömeg lecsillapodott és elment.

A színháziakat visszavezettem a színházhoz. Az ügyészség előtt diáklányok jöttek, s kérték, hogy csatlakozzunk, szabadítsuk ki a politikai foglyokat. Azt mondtam:

- Én kalandokba nem bocsátkozok, itt a győri börtönben politikai foglyok nincsenek. - Aztán hármasban, Komorral és Szilágyival elmentünk megnézni, hogy mi van a város utcáin? A börtönnél már akkor eldőrdült a sortűz. - Mi történt? - kérdeztük. - Az emberekbe lőttek. - Ekkor a pártbizottságra siettünk. A vasrácsos kaput hiába vertem, nem engedtek be, hogy megkérjem őket; - ne lövessenek a tömegbe! - A szerkesztőségbe rohantunk. Telefonon felhívtam Hortobágyi elvtársat, hogy engedjen be, mert így meg tudom nyugtatni az embereket, akik szidni kezdték a pártbizottsági épület előtt a kommunistákat. Megígérte, hogy fogad. Ám nem tartotta meg a szavát.

Visszakeveredünk a börtönhöz. Az emberek készülődtek, hogy a politikai foglyokat kiszabadítják. Azt mondtam:

- Bemegyek egyedül, és megnézem, mi a helyzet. - Feltett kezekkel, gondoltam így nem lőnek rám, az ajtóhoz léptem. Bent találkoztam Szabó államvédelmis elvtárssal. Elmonda, hogy kézigránátot dobtak az udvarba, mire ő lövetett, mást nem tehetett. Nagyon vigyázott, s állítom, hogy Szabó elvtárs rendkívül imponálóan járt el, hogy csak minimális áldozattal végezte el a feladatát. Végigvezetett a folyosón, megmutatta a felállított golyószórókat, elmonda, hogy nem hagyja felkoncoltatni magát, amire én azt válaszoltam, hogy igaza van. Megmutatta a sebesültjüket, a fogházőr haldoklott. Kérte, hogy szerezzek mentőautót, az megérkezett és elvitte a sebesültet. A fogházőr feleségét kivezettem a tömegen át. Szabó elvtárs azt monda, hogy hozzak három embert, végig járhatják a cellákat. Én a folyosón várakoztam. Nem sok idő volt gondolkodni. Tíz-tizenöt személynél több nem hagyta el a börtönt, de aki akart, az elmehetett.

Ezután a színház klubjába mentem. Egy munkásküldöttség, a vagongyár pontokba foglalt követeléseit hozta hozzám. Talán tizenöt emberből állt, köztük Csiba nevűre emlékszem, a többit nem ismertem. A követelések általános jellegűek voltak. A szerkesztőségben, majd a nyomdában megállapodtunk abban, hogy kinyomtatják, de két pontot kihagynak; a sztrájkra való felhívást, és azt, hogy Szabó börtönparancsnok lövetett a népre. Ezt Csibával megbeszéltem, és hozzájárult a fogalmazvány javításához. Ebben nekem más szerep nem jutott.

Október huszonhatodikán délelőtt pár társammal, amikor a városháza elé mentünk, kint az erkélyen papok és mások nacionalista, keresztény ideológiájú, istenes hangú beszédeket mondtak. Hallottam, amikor a munkások megjegyezték; - Ez már több a soknál.

- Miért lett ellenforradalmár? - kérdezte az ügyész.

- Nemzeti kommunista vagyok. A reformok híve. Nagy Imre is az.

- Miért éltette az ellenforradalmat?

- Nem az volt, hanem demokratikus célokért kirobbant népfelkelés.

- Azért kellett vérnek folynia? Nem érzi ebben a felelősségét?

- Éppen azon fáradoztunk Szigethy Attilával, hogy a vérontást elkerüljük, megakadályozzuk, lecsendesítsük a tömeget, ne legyenek rongálások, atrocitások, kétes elemek ne kerüljenek a hatalomba. Reformokat akartunk.

Kihallgatások. Tárgyalások. A nagy színész és főrendező megértette, mindegy, hogy mit mond, mindegy, hogy mi volt az igazság, példát statuálnak a győztesek, hóhéraikkal még az írmagját is kiirtják a forradalomnak, ne forduljon többé elő a történelemben.

Ismerős arcokat látott a tárgyalásokon. Legtöbbjük nem nézett a szemébe. Gyepes István, a megyei bíróság elnöke, s a külön tanács elnöke, Kovács Károly és Sütő Ferenc népi ülnök, Ürmös László, fogalmazó jegyzőkönyvvezető, dr. Grátz Endre ügyész. Vádlott társai: Tihanyi Árpád, Gulyás Lajos, dr. Varga Ernő, Kiss Antal, Weintráger László, Szalai Ferenc, Cziffrik Lajos, Zsigmond Imre, Molnár Ferenc, Kóródi Károly, Fekete István, Sípos Dezső.

Amikor egyedül maradt, akkor borzasztó volt. Játszott a gondolattal; milyen lesz, ha elítélik, s egyszer majd kiszabadul? Milyen lesz, ha felakasztják? Mi lesz a családjával? És milyen jövője lesz ennek a szerencsétlen népnek? Hiszen megölték. Tudta, hogy jóra, igazságra nem számíthat. Győztesé az igazság. És az utókoré. Ha érdekli majd. Az is olyan, mint a mese, hol volt, hol nem volt, sohase volt. Azt is tudta, hogy demokráciát nem lehet erőszakkal, fegyverrel terjeszteni, csak áldozatokkal. Véres bosszú áldozata. Olyanok kezében ismét a fegyver, mint Dudás laktanyaparancsnok, aki csak egyetlen szót ismert: - értettem. Kedvenc hátsólovát is megregulázta, ha nem teljesítette a parancsot, akkor kiharapott a füléből egy darabot.

Vérző szíve gyorsabban dobogott, amikor a szép kórházi napokra gondolt, olyankor levelet írhatott a családjának, attól erősebbé vált sorsában, különben nem tudott volna végig menni golgotáján.

„Irmikém!

Most kórházból írok; vakbélműtétem volt, teljesen jól vagyok. A tárgyalást, mint nyilván tudod, elnapolták, nem tudni mikorra.

Ha tudsz, szerezz beszélőt, esetleg a Főügyészségen át. Az idő lassan telik, persze rossz dolog ez, de a tehetetlenségbe is bele tud törődni az ember. Legjobban a munka hiányzik, meg persze az otthoniak, Lacika biztosan egészséges, talán te is híztál azóta.

Idegeim jók: életemmel, sorsommal számot vetettem. Akárhogy lesz, ennek így kellett lennie. Az a tudat, hogy van értelem és rend sorsomban, megnyugtat és bármivel szemben biztonságot ad. Akik irántam érdeklődnek, megmondhatod, aki ilyenén keresztül megy és még művész is, legalább igazán és meztelenül látja, mi mit ér, és meggyőződhet a dolgok viszonylagosságáról, és arról is, hogy van mindenben hit, szép emberi jövő. Két mű izgat rendezőileg ilyenformán, a Tragédia és a Hamlet.

Nehéz szerepemet, ha a feloszlás, ha a tragikus finálé fejezi is be, teljesen nyugodtan, az igazság fölényével fogom végigjátszani. Akik szeretnek és törődnek velem, köszönöm, akik nem, ez már közömbös nekem.

Lacika jó legyen!

Mindig szerettelek: Gábor.”

Földes és társai perének tizenhárom vádlottja közül hat személyt: Földes Gábort, Tihanyi Árpádot, Gulyás Lajost, Weintráger Lászlót, Ciffrik Lajost, Zsigmond Imrét halálra ítélték és kivégezték.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT:

Gulyás Lajos, református lelkész ötvenhat őszén Csehszlovákiában tartózkodott, de távollétében megválasztották a Járási Nemzeti Bizottság tagjává. Október huszonötödikén tért vissza Levélbe és már aznap részt vett Mosonmagyaróváron a diákok, a főiskolások és fiatal munkások által szervezett tüntetésen. Másnap szintén a felvonulókkal tartott. Azon a napon Budapesten, Szegeden, és az ország több pontján véres események történtek, ugyanúgy, mint Mosonmagyaróváron. A református lelkész megdöbbsen a teljesen felesleges, esztelen vérengzéstől. Amikor a tömeg Győrből erősítést kapott és elfoglalta a határőrlaktanyát, a sortűz felelőseit keresték; meggyilkoltak egy ávos tisztet, másnap a másodikat, a harmadikat öngyilkosságba kergették. A többiek elmenekültek. A negyedik áldozat, Máté ávos főhadnagy megsebesült, több sebből vérzett, amikor a vádlott megmentette. A református lelkész a vérző, véres Mátét egy teherautó ablakán beprézelte és a tömegnek azt kiáltotta:

- Viszem a Nemzeti Bizottságba! Ott majd ítéleznek felette!

Ehelyett kórházba szállította, ahol semmi bántódása nem esett. Felgyógyult és szolgálatba lépett. Ötvenhét januárjának éjszakáján felkereste megmentőjét az ávos főhadnagy, kérve kérte, hogy azonnal meneküljön az országból, mert letartóztatják és elítélik. A református lelkész nem hitte el ezt a tájékoztatást, tisztességességében bízott, az emberségben, tudta, hogy ártatlan, ezért nem menekült. Február ötödikén késő este a megyei pufajkások letartóztatták. Győrbe szállították, ahol a forradalom hőseivel feküdt a börtön priccsén. Megkezdődött a vallatása. Májusban tárgyalások következtek, a győri hadbíróság halálra ítélte. A részeges Dobi István, az elnöki tanács elnöke azon a napon utasította el kegyelmi kérvényét, amikor áruló paptársai a református püspökökkel együtt a népköztársaság melletti kiállásukért átvehették magas kitüntetéseiket. A református egyház semmit sem tett az ártatlanul halálra ítélt lelkész életének megmentéséért. Három lánya árván maradt, s az özvegye támogatás nélkül.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Dr. Dobszay János, járási ügyész.

- Hogyan ismerte meg Szigethy Attilát? - kérdezte a bíró.

- Nemzeti forradalmunk ötvenhat őszen az ország délnyugati csücskében, Lentiben és környékén is diadalmaskodott. Nova községben október huszonötödikére virradóra ledöntötték a magyar nemzet gyalázat-szimbólumát, a Sztálin szobrot. Másnap Lentiben nagy tüntetés volt. Létrehoztuk a Lenti Járási Forradalmi Tanácsot. Első igaz magyar adóként a Szabad Győri Rádió szólalt meg, ezt Lenti összes hangszórójára rákapcsoltuk.

- A kérdésre válaszoljon! - vágott közbe a bíró.

- Október huszonkilencedikén-harmincadikán Győrbe hívtak bennünket, a Dunántúli Nemzeti Tanács megalakulására. A városházára délután érkeztünk, ahol szónokok feljajduló panaszokról és lelkesedő hazafias fogadkozásokról telve váltották egymást. Mindenki egyet akart; ne térhessen vissza a kommunista, bolsevista elnyomás! Ebben a hangyabolyban lassan haladt a Dunántúli Nemzeti Tanács megalakulása. A késői órákban végre elhangzott a javaslat: a jelenlévő küldöttek üljenek össze, és válasszanak négy-négy megyei jogú, városként pedig két-két küldöttet. Mi, zalaiak a folyosó végén bújtunk össze. Húszan voltunk. A jelenlévők: Szigethy Árpád, Zalaegerszegről, dr. Marx Gyula, Nagykanizsáról és dr. Dobszay János, Lentiből, megbízást kaptunk a küldötti tisztségre, egy helyet fenntartottunk a lovászi olajmunkásoknak. Aztán összesen huszonnégyen egy kisebb tanácsteremben megválasztottuk a Dunántúli Nemzeti Tanács vezetőségét. Közülünk egy, Szigethy Attila, győri küldött nemcsak természetes alakjával, hanem tekintélyt sugárzó autoritásával is kiemelkedett. Valamennyien elfogadtuk egyhangúan a Dunántúli Nemzeti Tanács elnökének.

- Korábban ismerte?

- Személyesen nem találkoztunk.

- Hallott róla?

- Hallottam.

- Mit hallott?

- Parasztpárti politikusként a népi írók emlőjén nevelkedett hiteles szavú embernek. Korábban a megyei tanács elnökhelyettesi tisztségében sürgetett az elkövetett hibák kijavítására. Hitt a békés, jó szándékú megoldások lehetőségében. Október huszonhatodikán délután elmondott beszédét ismertem. „Ahhoz, hogy kivívott szabadságunkkal helyesen tudjunk élni, és megvalósítani azt, hogy az emberek jobban éljenek, termelnünk kell. Ha nem termelünk, ha zavar támad a közszolgáltatásban és a lakosság ellátásában, az veszélyezteti a város lakóinak nyugalma, biztonságát. A megyében és a városban teljes rendet kell teremteni, megszilárdítani vívmányainkat.” Ezt az álláspontját szélesebb politikai keretben fejtette ki másnap angol, holland, osztrák és német újságírók előtt. Síkraszállt a tisztességüket megőrzött kommunisták bevonásával létrehozandó nemzeti egységfront mellett, ennek szellemében tett javaslatot a kormány koalíciós átalakítására. Természetesnek tartotta a többpárti demokrácia visszaállítását a szabad választások megtartásával. A végső konszolidációig a forradalom által létrehozott nemzeti tanácsban látta a demokrácia zálogát. Elmondta, hogy egy szabad, minden irányban független és minden országgal egyenrangú, baráti kapcsolatot ápoló Magyarország felépítésében szeretne közreműködni. Bátorsága, rendíthetetlen akarateréje, kiváló helyzet-elemző képessége, hogy a sok sürgető teendő közül a legfontosabbat emelte ki, főképpen a nyugati újságírók szemében felértékelődött, ennél fogva egyesek a Győri Nemzeti Tanácsra a kormány megjelölést alkalmazták. A vagongyár elé vonuló felajzott tömeg ellenkormány megalakítást követelte, de éppen az ő kérésére a vagongyáriak csillapították le az ezerfős tüntetést. A Hazánk című megyei lap november negyedikei vezércikke a következőket írta: „Nem akarunk ellenkormányt.”

- Mit tett a Dunántúli Nemzeti Tanács? - türelmetlenkedett a bíró.

- Nehéz feladatra vállalkoztunk. Hajnalig elhúzódott az ülésünk, rengeteg fontos dologban döntöttünk. A vélemények különböztek, de az elnöki állásfoglalás, a józanság, bölcsesség igen sokat nyomott a latba. A feladatok sorolásában nem volt vége a jó, s a kevésbé jó ötleteknek. Az egyik győri küldött a pártházak visszaadását, a másik pedig a szovjet csapatok győzelme utáni illegalitásban való működésünket tartotta fontos feladatunknak. Nagy vitát váltott ki, hogy a Dunántúli Nemzeti Tanács vegye fel az ellenkormány státuszát. Szinte valamennyi küldött szimpatizált a javaslattal, mert október harmincadikáig nem voltunk Nagy Imre kormányával megelégedve. Én szót kértem. Elmondtam, hogy a nemzetközi jog mit tanít a kormányok elismeréséről. Indítványoztam az ellenkormány gondolatának az elvetését, amelyet nehezen akartak elfogadni, szíve szerint még Szigethy Attila sem, de államférfiúi komolysággal tudomásul vette a tényállást. Javasoltam, hogy küldjünk delegációt Nagy Imréhez, amely közli vele a Dunántúli Nemzeti Tanács szolgálatát arra az estre, ha őt vagy a kormányát az oroszok letartóztatják, és küldjünk az ENSZ-hez egy képviselőt. Mindkét javaslatot elfogadták. Észrevettem, élveztem, hogy az elnök is elismeri ezeket. Négytagú küldöttséget választottunk, Szigethy Attila vezetésével. Dr. Marx Gyulát én javasoltam a delegációba. Hajnalban, mielőtt aludni tértünk volna, Szigethy felvetette, hogy a Dunántúli Nemzeti Tanácsba válasszunk egy titkárt, aki az elnök távollétében intézi az ügyeket. Nagy meglepetésemre engem javasolt.

- Elutazott a delegáció Budapestre? Tárgyaltak Nagy Imrével? - hangzottak az újabb kérdések.

- Miről tárgyaltak?

- Október harmincegyedikén, az akkori nehéz közlekedési viszonyok ellenére Budapestre utazott, ahol Nagy Imre soron kívül fogadta. Engem azzal bízott meg a Dunántúli Nemzeti Tanács elnöke, hogy távollétében a sajtó és a rádió munkáját szervezzem meg, két nap alatt leginkább ezzel foglalkoztam. Lefoglaltam a megyei pártbizottság nyomdáját és átadtam egy forradalmi bizottságnak. Peterdy György, a megyei írószövetség elnökével sajtóközpont felállításáról is gondoskodtunk a győri városházán. A rádiósokat különösen az zavarta, hogy az elmenekült ávósok, akik a szomszédos csehszlovák területen bujkáltak, legtöbbször Komáromban, életveszélyesen fenyegették őket. Egyik alkalommal kezembe nyomták a telefont és nekem is megígérték, hogy kinyírnak.

November elsején délelőtt részt vettem a székesfehérvári hadtestparancsnoksággal való tárgyaláson. A jelen lévő, magas rangú magyar tiszt viselkedése bennem akkor azt a gyanút ébresztette, hogy csak taktikázik, de Dunántúlnak a védelmét egy esetleges orosz támadás ellen nem akarja komolyan megszervezni.

Zalai barátaim kérésére éjfél tájban elindultunk haza. Szombathelyen át utaztunk, és a koromsötét város terein rengeteg szovjet tehergépkocsit láttunk, állig felfegyverzett katonákkal. Hirtelen eszembe jutott a délelőtti telefon, Kelet-Magyarországról hívtak, hogy minden kimenő harcok helyébe négy új érkezett az országba. Rosszat sejtettem és igen szomorú lettem. November negyedikén akartam Győrbe visszatérni, amiből a szovjet őrvtámadás miatt semmi sem lett. Nem találkoztam többet Szigethy Attilával és a Dunántúli Nemzeti Tanács munkájában sem vettem részt. Azt sem tudhatom, hogy miről tárgyaltak a miniszterelnökkel.

- Miért lett ellenforradalmár?

- Sohasem voltam az.

- Szigethy?

- Ő sem. Szocializmust akart, nem kapitalizmust. A hősök között is az első. Az ideális forradalmárt testesítette meg, a vértelen forradalmak eszményképét, nem ismert bosszút, a békés átmenet apostolaként a nemzet sorsdöntő pillanataiban a pártok felett állt. Hazafiként, mint Nagy Imre.

- Maga milyen ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki Lentiben?

- Örködtem a törvényességen.

A nagy szovjet túlerő, a háromezer páncélos és nyolcszázezer harcos már november hetedikén berendezkedett az országban. Az ötvenhatos forradalom utolsó szabad végvárát, Lentit nagy hadigépezettel foglalták el; hat harckocsival, több Sztálin orgonával és több, orosz katonákkal megrakott teherautóval. Puskalövés nélkül. Mögöttük nyomult harminc szombathelyi ávos karhatalmista. Még akkor is ülésezett a Járási Forradalmi Tanács. A lelkes fiatalok több száz üveget töltöttek meg benzinnel, készülve a hősi csatákra, ám előző napon úgy döntöttek, hogy minden katonai ellenállás felesleges, szükségtelen a véráldozat.

Azon a reggelen a konyhában a fiatal ügyész elé állt háziasszonya.

- Várjon csak! - mondta és a falépcsőn felment a padlásra, ahol átkarolt egy szakajtókosarat, s mutatta a tartalmát. Rengeteg varangyos német tojásgránátot.

- Mányoki néni, az Isten szerelmére, honnan szerezte ezeket? Hiszen állandóan hallja a rádióban, ha valakinél fegyvert, vagy lőszert találnak, azt statárium elé viszik. Ha ezt megtudják, mindkettőnket halálra ítélnék.

- Attól ne féljen! Azzal ne törődjön! A faluban mindenki azt mondja, hogy magát viszik el elsőnek. Tanítson meg engem, hogyan kell ezeket használni, aztán, ha jönnek magáért, nekik dobom és addig elmenekülhet.

- Tüntesse csak el ezeket! - igyekezett a Járási Forradalmi Tanács ülésére, ahol azt mondta: - Nem kell félnünk, amit a tizenkét nap alatt tettünk az hazafias kötelezettségünk volt, amiért nem járhat büntetés. Én, mint járási ügyész megígérem, hogy amíg hivatalomban leszek, addig mindent megteszek valamennyiünk védelmére.

Ezután Bördén Béla elnök bezárta az ülést és hazamentek a bátor forradalmárok. A fiatal ügyész hivatalába igyekezett. A templomtéren már álltak a szovjet tankok. Medvegyey szovjet ezredes a harckocsiból kiszállva, gyufásdobozt vett elő, és arról olvasta, hogy elsőnek Dobszajt kell letartóztatni, aki éppen a mellékhelyiségben kucorgott, a hivatali épülettől távolabb. Húsz orosz katona vette körbe az épületet. A bátor ügyész nem menekült el a kertek alatt. Az irodában a Júdás rendőr rámutatott:

- Ő az!

Elvették a szolgálati pisztolyát. A jó Magyarországon a vezetőknek mindig szolgálati pisztoly járt, amivel megvédték magukat a galád és elvetemült néptől. Aztán a Járási Rendőrkapitányságon székelő szovjet parancsnok elé kísérték. A templomtéren emberek álldogáltak, többen könnyeztek, aggodalmasan bámultak, de a fiatal ügyész emelt fővel, büszkén lépdelt, mintha kitüntetésre menne. A fogadtatására sokan összegyűltek, Medvegyey szovjet ezredes ült az egyik asztalnál, mellette tolmács, a háttérben pedig harminc régi jó ismerőse; ávosok, pártbizottsági funkcionáriusok, rendőrtisztek. Az erdők mélyéről, a sötét lyukakból előbújt hirtelen hősök.

- Letartóztatom ellenforradalmi tevékenysége miatt -, közölte tolmács útján az orosz parancsnok.

- Járási ügyészként mentelmi jogom van, csak a legfelsőbb ügyész hozzájárulásával lehet letartóztatni.

- Vegye tudomásul - pattant fel a hatalmas tiszt -, hogy Magyarországot megszálltuk, itt a magyar jog nem érvényes, az a törvény, amit a szovjet csapatok annak tartanak.

- Akkor én a jog őre teljesen jogtalan vagyok, vihetnek is -, nyújtotta két kezét, hogy bilincseljék meg. A rendőrségi fogda szalmazsákján előtte egy cigány feküdt, akit ő tartóztatott le. Vacsoránál Köbli János, a cellatársa átkozódott, hogy moslékot kapott, míg a fiatal ügyész tányérján nagy adag szép fehér rizs volt, sok pörkölttel. Nem tudott lenyelni egy falatot sem. Köblinek adta. A rendőrkantin szakácsnője neki ugyanolyan vacsorát küldött, mint Medvegyey parancsnoknak készített.

Később teherautóra rakták a letartóztatottakat; Bördén Bélát, Simon Istvánt, Tóth Istvánt, Dóczi Antalt, Dobszay Jánost, és Pintér Endrét. Közülük hármójukat egy teherautóra tuszkolták, aminek négy sarkában egy-egy orosz katona ült élesre töltött géppisztollyal. Elem-lámpával világították meg foglyaikat, akik féltek. Indulás előtt figyelmeztették őket, hogy a legkisebb gyanús mozdulatra lőnek. Forradalmárok az országút alkalmas helyén fegyverrel várták a szállítmányt, hogy kiszabadítsák a társaikat. Ám amikor látták, hogy elől, hátul szovjet tankok haladnak, lemondtak a tervükről.

Egy útmélyedésben hirtelen megtorpantak. Nagy kiabálás kezdődött. Az ügyész Bördén Bélára nézett, arra gondolt, hogy most lövik szitává őket. Kiderült, hogy eltévedt a konvoj, nem Zalaegerszeg, hanem Keszthely irányába haladt.

- Miért néztlél rám olyan hosszasan? - kérdezte a forradalmi tanács elnöke.

- Azt hittem, hogy agyonlőnek.

- Én is arra gondoltam.

Éjfél után érkeztek a zalaegerszegi ÁVÓ udvarára. Dobszay oroszul, Bördén pedig szlávul beszélt a katonákkal, akik megdöbbenek, amikor azt hallották, hogy Magyarországon vannak, nem a szuezi háborúban.

A pincebejárat fala mellé sorba állították őket. Motozás. Minden mozdítható tárgyat elvettek, az ügyész sálát kitepték a nyakából.

- Beteg vagyok, kérem vissza a sálamat!

- Hogyne, még felakasztja magát.

- Nem szerzem meg azt az örömet.

- Magára szebb halál vár -, lökték egy kis cellába. A lába vízbe csobbant. Felugrott a deszkaágyra és imádkozni kezdett.

- Kihallgatásra visszük!

Kinyitottak egy vasrácsos ajtót, amikor belépett, becsukták mögötte. Fölért a lépcsőn, kinyitották a másik vasrácsos ajtót.

- Mint az arénában -, mormolta Dobszay. Télikabátjában az izzó vaskályhához állították, és megjelent Horváth Imre kollégája, a különleges, 00-ás ügyek ügyésze.

- Szerbusz, Imre!

- Mit szerbusz, te piszkos fasiszta -, tele pofával a letartóztatott felé köpött.

Két éjszakán tartott a kihallgatása. Húsz oldalas jegyzőkönyvbe rögzítették a tényállást.

- Miért vett részt az ellenforradalomban? - kérdezték ezerszer.

- A szocializmust, a munkáshatalmat akartuk megtisztítani a túlkapásoktól.

Harmadik nap reggelén határávós kiskatona adott egy nagy bögre rumos teát, s közölte, hogy Bördén Béla küldi megfázása kúrálásához. Ha akar, átmehet hozzá. Mindjárt összedugták a fejüket.

Negyedik éjszaka után vitték a megyei börtönbe, feltűnően magas, tágas, kényelmes fekvőhellyel, kisebb könyvtárral ellátott helyiségbe. A koszt is tűrhető volt. A kivégzendők cellájában időzött.

Három napig semmi sem történt. A fiatal ügyész akkor kihallgatást kért Grabarics József megyei főügyésztől. Kommunista szokás; megígérték, de nem teljesítették. Verni kezdte a cella ajtaját, s nem hallgatott el. Hamarosan mehetett a főügyészhez.

- Milyen szocialista törvényesség ez, hogy a határidő többszörös lejárta után sem intézkedik?

- Tisztázni akarom a tetteit. Menjünk le Lentibe -, javasolta udvariasan felettese.

Mindenütt szeretettel fogadták az ügyészt. Tiszta alsóneműt cserélhetett, borotválkozhatott. Még a járási pártbizottságon sem mondtak róla rosszat a főügyésznek. November derekára járt. Szabadlábra helyezték, de házi őrizetben maradt, egy hónapig nem hagyhatta el a megyei bíróság épületét.

December elején a Fő utca felől zaj hallatszott. Kisebb szimpátia tüntetést tartottak az irodai alkalmazottak. Nem csak azért, mert az ország legfiatalabb ügyésze volt, hanem, mert ki merte mondani a véleményét. Ötvenhat szeptemberében a Zala Megyei Bíróság a megyei párttitkár utasítására egy tisztességes zalaszentgróti parasztot halálra ítélt. A rádió déli hírekben közölte, nosza a következő vonattal már Zalaegerszegre utazott, hogy szemközt köpje az ítéletet hozót. Többek előtt hangoztatta is. Benyitott az öreg bíró irodájába, de köpni már nem tudott, egy dadogós roncs szólt hozzá:

- Ne gyere be, ne fogj velem kezet, mert az véres.

Decemberben Dobszayt a főügyész visszahelyezte állásába. Nem vette észre a csapdát. A pártbizottságon azzal fogadták; remélik, hogy betartja a szocialista törvényességet. Meglátogatta a lovászi munkástanácsot, megköszönte, hogy támogatták Sóvágó Jolán lenti tanítónő aláírás gyűjtési mozgalmát a forradalmárok kiszabadításáért. Suba alatt szervezkedtek. Változatlanul nyomoztak utána az ávósok. Január negyedikén telefonáltak a járási pártbizottságtól, hogy tartóztassa le Süket Győző villanytelepi munkást, mert újra aktív. Ehelyett figyelmeztette, sikerült is idejében elmenekülnie.

A dicső forradalom idején, még november első napjaiban a Járási Forradalmi Tanács mozgósítást rendelt el a közeli zajdai laktanya Forradalmi Katonai Bizottságával együtt, kiosztottak háromezer löfegyvert. Azokat kellett összegyűjteni, ami nem sikerült. Akkor nyújtották be a szabadulási számlát, felkérték az ügyészt, hogy gyűjtse össze a fegyvereket, az elfogott forradalmár barátait állítsa bíróság elé.

Közben a keszthelyi katonai bíróságtól telefonált egyik katonai ügyész, hogy a Lenti járásból hat személyt fegyverrejtegetésért letartóztattak, és hozzájuk küldték az ügyet vádemelésre, mivel a statárium a hatáskörükbe tartozott. Azt kérte Dobszaytól, hogy emeljen vádat ellenük, mert akkor maximum öt évet kaphatnak, de a katonai bíróságon tizenöt évet, vagy kötelet. Futárral küldte az aktákat, s azon nyomban megszületett a vádirat. Az életükkel játszottak.

Január nyolcadikán a járási pártbizottság épületébe idézte Medvegyey szovjet parancsnok. Közölte vele, hogy nem elégedett a munkájával, mert a fegyverek begyűjtése nem halad. Tíz nap haladékot kap, ha akkorra sem teljesíti feladatát, az a fejébe kerül.

Titokban megállapodott Bördén Bélával, amikor forrósodik talpuk alatt a talaj, elhagyják az országot, s a forradalmi bizottság elnöke megszervezte menekülésüket. Küldöttséget menesztett a jugoszláviai Alsólendvára, megérdeklődni, hogy befogadják-e a magyar forradalmárokat? Igenlő válasz érkezett.

Másnap reggel negyven jól táplált bőrkabátos karhatalmista érkezett Budapestről, hogy végleges csapást mérjenek rájuk. Dobszay felhívta a község legnagyobb fűrészüzemének vezetőjét, Fisi Ernőt, és virágnyelven figyelmeztette, hogy náluk kezdődik a fegyverek utáni kutatás. A farakások között rejtegették a legtöbb lőfegyvert.

Január tizenegyedikén Zalaegerszegen megyei ügyészi értekezletet tartottak.

- A szovjet parancsnok úgy bánt velem, mint a kapcarongyával, ezért lemondok a funkciómról -, jelentette ki ingerülten Dobszay.

- Nem fogadom el, maradj csak a helyeden - győzködte a megyei ügyész.

Ennek ellenére sem volt hajlandó Horváth Imre különleges ügyésszel, sem a hivatalából elzavart és megpofozott zalaszentgróti járási ügyésszel kezdet fogni. Grabanics még mosolygott is dacosságán. Közben telefonhoz hívták. A titkárnője virágnyelven tudtára adta, hogy meneküljön, mert letartóztatására készülődnek. A zajdai laktanyában összeültek az ítélethozók, hogyan tartóztassák le a fiatal ügyészt. Egy becsületes határőrhadnagy egyik katonáját szalajtottta el Lentibe a hírrel.

Az esti vonattal érkezett haza. Az állomáson háziasszonyának férje várta, a falu legerősebb embere, aki testőrévé szegődött. Az úton, mintha véletlenül találkoztak volna, Bördén Béla küldötte közölte a fiatal ügyésszel, hogy másnap, szombaton menjen az irodájába, ahonnan tíz órakor induljon el Lenti hegy felé. Így történt. Alig tett néhány pár száz métert, két ismerős forradalmár mutatta előtte az utat. Az egyik háznál gyülekeztek. Tíz tagja a Járási Forradalmi Tanácsnak, a hozzátartozókkal együtt negyvenen, este tíz órakor indultak el a jugoszláv határhoz. Négy-öt élesre töltött géppisztolyos társuk kísérte őket.

A tárgyaláson halálra ítélték. A jugoszláviai menekült táborból kétszer is megpróbálta a Kádár kormány kormányjegyzékkel hazahozni. Svájból három tagú ávós csoport akarta elrabolni.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT:

Ujságh Tibor ellenforradalmi cselekményekben vett részt, Nemzetőrséget szervezett.

- Miért tette? - kérdezte a bíró.

- Fiatal tanárként alakítottam meg Sárbogárdon a Forradalmi Nemzetőrséget, a parancsnoka lettem, sőt négy órával később már Sárbogárdi Járási Nemzetőrparancsnoknak választottak. Nem születtem forradalmárnak, csak az vezérelt, hogy segítsek, ahol tudok.

Akkoriban sportoltam, kitüntetést vettem át a Parlamentben, sokan ismertek, a Sárbogárdi Bástya SK sportköri elnökeként. Október huszonhetedikén a Sárbogárdi Járási Pártbizottság (MDP) épületénél tüntetés kezdődött, onnan hiányoztam, de másnap nagygyűlésen egyhangúlag fogadták el a javaslatomat, hogy 1848-49-es mintára szervezzünk polgárőrséget, nemzetőrséget. A parancsnoki feladat nem lepott meg. Igen kemény hét és fél nap következett. A nemzetőrség épületéből csak egyszer mentem haza. Ülve aludtam néha, térdemen egy pokróccal. A szolgálatot vezényeltem kiírás szerint, egy járőr két nemzetőrből, két katonából

és két rendőrből állt. A parancsnok mindig nemzetőr volt, de fegyvertelenül. Az alapelvünk; fegyvert csak profik kezébe! A katonák és rendőrök géppisztollyal szolgáltak. Mind a hat járőr nemzetiszínű karszalagot viselt, fehér mezőben NEMZETŐRSÉG felirattal, amit tussal festettem rá.

Rend és nyugalom volt. Annak ellenére, hogy ötvenhatban két szovjet páncélos ezred és egy magyar gépkocsizó tanezred állomásozott a katona- és diákvárosban. Naponta tizenöt-husz, de egy alkalommal huszonhét egységből álló konvojt indítottam el Budapestre, élelmet küldtünk kórházaknak, tanintézményeknek, szociális otthonoknak. A nagy tanácsterem nem csak burgonyahegyekkel, gyümölcsös ládákkal, bab- és liszteszsákokkal volt tele, hanem egy alkalommal tizennégy parasztsónkát is gyűjtöttünk. Akkoriban nagyon nagy dolognak számított az igazán szegény világban, hogy a falusiak maguktól vonták meg a falatokat. Az utcán vadidegen emberek ölelkeztek össze, egyetlen hatalmas, együtt dobbanó szívként lüktetett Magyarország. Maga a csoda volt, az utolsó csoda ebben az országban. Özönlöttek hozzám a panaszos emberek, a diktatúra alatt elszenvedett sérelmeikkel.

November negyedikéig szinte éjjel-nappal szolgáltam és védtem, a szó igazi, nemes értelmezésében. Akkor az újonnan bejött KGB páncélos egységek parancsnoksága először a tolnatamási katonai börtönbe, onnan pedig a Szovjetunióba deportált. Az ungvári UMVD börtönben csak enni ébresztettek fel, két és fél napot egyfolytában aludtam. A rusz kik fogóságából hazahozatalunk után, ötvenhét január tizenötödikén engedtek szabadon, rövid időre. Elmenni Magyarországról nem akartam. Apuka egy marék, közben megjelent újságot nyomott a kezembe, ordító, vastag szalagcímmel az amnesztiáról. Hittem benne, reám az száz százalékbán vonatkozott, azok nyugalomát biztosítottuk, akiknek okkal, vagy ok nélkül, gyalázatosságaik miatt félniük kellett a forradalom és szabadságharc alatt. Hatalmasat tévedtem. Kocsi puffadás jelent meg szüleim abai házánál, azt körülfogva, szegezett géppisztolyokkal, még a szomszédos telkekre is beugrálva jöttek értem. Anyuka elájult, így nem is tudhatta, hogyan hurcoltak el a Dödzs Vipponnal. Sárbogárdon egy falusi konyha méretű helyiségben hetekig guggolva aludtunk húszan-huszonketten. Olyan tiszta erkölcsű, megbecsült emberek, akiknek egy rendőr sem mondhatta korábban azt; - álljon odébb!

Onnan a székesfehérvári, megyei ÁVH épületének pincéjébe vittek. Május tizenhatodikáról tizenhetedikére virradó éjszaka Gyula városából az ott lévő volt és aktív ávósok, részeg tisztek a körletükben egész éjszaka, majdnem reggelig ütöttek, vertek, rugdaltak, ugráltak rajtam. A jó Istennek, valamint a nagyszüleimtől örökölt fizikai és életerőmnek köszönhetem, hogy még élek. Három hétig egyetlen értelmes szót kiejteni nem tudtam, olyan szájjárat kaptam. Pedig tudtam volna mit mondani, de nem működött a „beszélő tudatom”. Tizennyolc napig véreset pisiltem. A kihallgatásokat felfüggesztették arra az időre.

- Rágalmazza az államvédelmi hatóságot? - húzta össze szemöldökét a kihallgató.

- Nyolc ávós tiszt, katonai csizmanadrágban, katonai csizmában, vérvörös ittas pofával, ingujjban szórakozott rajtam. Anélkül, hogy a nevemet tudta volna. Arcra választottak ki háromunkat. Szerencsétlenségemre akkor talán a fiatalos arckifejezésem tetszett nekik. Mindnyájunkat más-más helyiségben dolgoztak meg. A másik kettőt soha többé nem láttam. Arcon nem ütöttek, csak az orromat csavargatták, meg piszkálták, a fülemnél fogva taszigáltak ide-oda. A hátam viszont koromfeketévé vált, ami csak hetek múlva múlt el. Szabadulásomig kedvezményelvonnásban raboskodtam.

Vádiratunkat egy 6+2 elemi végzett ügyész állította össze. Nyolcan ültünk a vádlottak padján. Az ügyvédem, dr. Jámor Zsigmond, családunk jó barátja szerint „ebből, gyerek, legalább öt kötél lóg ki”. A Mosonyi utcai rabkórházból vittek a tárgyalásra, a Fő utcában működő

Legfelsőbb Bíróságra. Majdnem két tucat pesti és vidéki rokon jelent meg a nagy napon. Szerencsénkre a másodrendű vádlott, Kovács István MÁV intézőtiszt a másodfokú tárgyalásra dr. Major Ákost fogadta meg elég jómódú hozzátartozói útján, nem csekély pénzért. Major népbíró volt, sőt egy ideig a Népbíróságok Országos Tanácsának az elnöke is, de ötvenhat után, a bosszúállás idején már inkább ügyvédi gyakorlatot folytatott, rengeteg ügyvédbojtárral, számára szép eredménnyel és haszonnal. A fülemnek is alig akartam hinni, amikor az ítéletet felolvasták, mi a nyolc vádlott éppen annyit kaptunk, mint amennyit addig a különböző helyeken letöltöttünk. Szabadultunk. A smasszer százados, a Mosonyi utcai Központi Büntetés Végrehajtási Kórházban félórás beszédet tartott; sem személyesen, sem telefonon, sem levélben nem tarthatunk kapcsolatot senkivel, mert szervezkedésnek minősül. Soha senkivel. Örök lakat a szánon.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT:

Vádlott hatalmi harcba keveredett Maléter Pál honvédelmi miniszterrel. Október huszonkilencedikén delegáció kereste meg Budapesten. A Deák téri rendőr főkapitányság épületében Corvin köziek, Széna tériek, harcoló honvéd alakulatok vezetői, egyetemista fiatalok megalakították a Forradalmi Karhatalmi Bizottságot és Nemzetőrséget, főparancsnokává Király Bélát, helyettesének pedig Kopácsy Sándort, Budapest rendőrfőkapitányát választották. A műszaki egyetem katonai tanszékéről Marián István azonnal bekapcsolódott a szervezésbe. A választott parancsnokok a Parlamentbe, Nagy Imréhez siettek, aki Tildy Zoltánnal és Vas Zoltánnal tanácskozott. A miniszterelnök elfogadta a határozatot a Nemzetőrség parancsnokainak kinevezéséről.

Király Béla 1951-ben vezérőrnagy és a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia alapító parancsnoka. Ugyanazon évben államellenes összeesküvés hamis vádjával halálra, majd életfogytiglani börtönre ítélték. Négy évig volt halálos zárkában, utána tették az életfogytosokhoz. Ötvenhat szeptemberében rehabilitáció nélkül kiengedték a börtönből. Nagy Imre tudtával megkeresték, hogy a Honvédelmi Minisztériumban egy új honvédség felépítését bíznák rá.

Kopácsy Sándor meggyőződéses kommunista, ennek ellenére a Deák-téri főkapitányság pincéjéből a politikai foglyokat kiengedte. A szabadságharcosoknak, és a forradalmároknak védelmet nyújtott, fegyvert adott a kezükbe. A rendőrség berkeiből sokan akkor keveredtek a forradalmárok közé. Hosszú Mari is. Ugyanakkor az MSZMP vezetőségében Kádár János mellett állt, és a pincében őrzött százhusz ávos tisztet november negyedikén felfegyverezte, hogy a szovjetek mellett harcoljanak. Ide is, oda is táncolt. Hamisított belépő igazolványokat adott az ávosoknak, hogy úgy közlekedjenek a Deák téri palotában, ahogy kedvük tartja.

Maléter Pál akkor a munkaszolgálatosok parancsnoka, s azoknak a fiataloknak egy része a Kilián laktanyában állomásozott. Október huszonötödikén az ezredet a volt villamoskalauz, Bata István honvédelmi miniszter öt harcokcsival küldte a laktanyához, hogy tegyen rendet a felkelők között, számolja fel a Corvin közieket. Az ezredes bejutott, és megalakította katonákból, munkaszolgálatosokból álló törzsét. Lövetett a Corvin köziekre, akik a kaszárnya tetején termettek, tető alól lőtték az oroszokat. Szovjet repülőgép lebombázta a Kilián sarkát. A laktanyaparancsnok katonáival belülről rohamot indított a forradalmárok ellen, két géppisztollyal a kezében kiverte a felkelőket. Koporsósort tettek ki áldozataival a Corvin köziek. Október huszonnyolcadikán Nagy Imre tűzszünetet jelentett be, elismerte a népfelkelést. Maléter szovjetellenes kijelentéseket tett, és azt üzenté Bata István hadügyminiszternek, hogy ne adjanak neki parancsot a forradalmárok ellen, mert úgysem hajtja végre.

November elsején a miniszterelnök telefonált Király Bélának, hogy ostromolják a Külügyminisztériumot. A Nemzetőrök három teherautóval körbevették az épületet, és lecsendesítették, leszerelték a Dudás József aláírásával harcoló szabadságharcosokat. Éppen az ENSZ-szel váltottak táviratot, hogy a Nagy Imre kormány az ország semlegességét elfogadtassa!

Dudás Józsefet behívatta magához Király Béla.

- Miért adott parancsot a Külügyminisztérium elfoglalására?

- Semmiféle parancsot nem adtam -, válaszolta a népszerű forradalmár, aki felesége társágában jelent meg.

- És ez micsoda? - mutatta meg az aláírását. - Az Ön neve.

- Hamisítvány.

- Bizonyos benne?

- Nem én írtam alá.

- Kicsoda?

- Provokáció történt.

- Kinek az érdeke? Az ország függetlensége a tét. Az ENSZ-hez táviratozunk, meg a választ várjuk.

- Az ávósok műve, meg akik egy követ fújnak velük.

Király Béla visszaadta Dudás fegyverét. Bizonyítékok hiányában kínossá vált volna a forradalmár letartóztatása, hiszen a felkelők között tekintélyt vívott ki magának a Szabad Nép székház elfoglalásával.

Kisvártatva felhívta Maléter Pál és felelősségre vonta a Nemzetőrség főparancsnokát.

- Miért nem tartóztattad le Dudást?

- Nincs okom rá.

- Megparancsolom, hogy tartóztasd le!

- A Nemzetőrség főparancsnokával beszélsz, a parancsodat nem hajtom végre, még ha honvédelmi miniszter vagy is. Egyedül a miniszterelnöknek vagyok köteles engedelmeskedni.

- Akkor Téged tartóztatlak le!

- Próbáld meg.

Király Béla a helyén, a Deák téren maradt. K-telefonon óránként tájékoztatta Nagy Imrét a harci összecsapásokról. Éjfél körül már a Dunántúlról is érkeztek tűzharcról szóló jelentések. Akkor a következőket mondta telefonba:

- Miniszterelnök bajtárs! Olyan méretű a szovjet fegyveres beavatkozás, ami minden tekintetben kimeríti a háború fogalmát.

- Mit tegyünk?

- Jelentse be a Rádióban, hogy háborúban állunk a Szovjetunióval!

- Nem állunk háborúban! Mellettem ül Andropov elvtárs szovjet nagykövet. A harci zaj azért hallatszik, mert válasz a magyar provokációra -, tette le a kagylót Nagy Imre.

Közben már rezegtek az ablakok a tűzhartól. Fél kettőkor szovjet páncélos egységek haladtak el a Deák téren az Országház irányába. Király újra felhívta a miniszterelnököt.

- Szovjet harckocsioszlop, huszonöt tank halad az Országházhoz, tíz perc múlva odaérnek.

- Köszönöm. Nem kérek több jelentést.

A helyzet áttekinthetetlenné vált. Később Nagy Imre világot bejárt beszéde elhangzott a Rádióban. Akkorra megértette, hogy az oroszok nem tárgyalnak vele igazán, hanem hazudnak, támadnak és lönek, letiporják szerencsétlen országot. Ő pedig naivan, a végletekig hitt a szovjet vezetők adott szavában és tisztességében. Azt hitte, hogy emberek.

Király Béla parancsot adott a nemzetőröknek, s tíz teherautóval Budára mentek. A szabadsághegyi Nagyszállóban rendezték be támaszpontjukat. Több ezren összegyűltek a belvárosból kiszoruló harcosokkal. Árkokat ástak, védekezésre készültek. November nyolcadikán hagyták el a terepet, menekültek, harcoltak, a túlerővel szemben visszavonultak a móri horpadáson át a Bakonyba. Kétezer szabadságharcos várta őket. A Nemzetőrség főparancsnokának a vezetésével november végén lépték át az osztrák határt a jáki templom közelében. Fegyvereiket leadták.

Vitéz Dálnoki Veress Lajost, a magyar királyi honvédevezérkar főnökét az ötvenhatos forradalom szabadította ki hosszú börtönéből. A szovjet hadmozdulatokból előre látta, hogy elrettenő csapás készül. Tökéletesen tudta, hogy Magyarország egyedül nem állhat ellen a szovjet intervenciónak, ezért november harmadikán elhagyta az országot. Londonban letelepedett, ahol Máriássy László házában a Magyar Szabadságharcosok Világszövetségét megalakította. Elnökének hatszor választották. Javaslatára, a tisztársai elárulása miatt Király Bélát kizárta tagjai sorából a Világszövetség, aki fiatal tisztként Szálasi Ferenc kormányzói testőrségében szolgált. Amikor az amerikai bombázók Szombathely belvárosát, a Székesegyházzal együtt porig rombolták, négyszáz polgári áldozatot szedtek össze a láncos és napalm bombák tévedése után, Kőszegen bombabiztos bunkert építettek, hogy a miniszterelnöknek, és a vezérkarnak óvóhelyet nyújtson. Szálasi a kormányzói őrséget lecserélte, és a szegedi Hunyadi János testőrzászlóalját nevezte ki védelmezőjéül, Mészáros István testőrezredes vezetésével. A zászlóalj négyszázötvenhat főből állt. Mészáros egyik helyettese, szintén vezérkari tisztként, még a nyilaskeresztes karszalagot is hordta, és amikor már minden ábrándozásnak, álmodozásnak vége szakadt, a csodafegyver illúziója is elszállt, március huszonhatodikán a szovjet csapatok Kőszeg alatt állomásoztak, Szálasi kiadta a parancsot a Nyugatra történő evakuálásra. Ennek teljes katonai fedezetét biztosítani kellett. Király Béla vezérkari tiszt parancsot hirdetett, végigjárva a külső védvonalakat is, hogy az utolsó golyóig harcoljanak a hős magyar bakák, akik háromezren lehettek. Ezután bátran beszállt a dzsipjébe, átment az oroszokhoz a teljes hadállási iratanyagot cipelve. Irtóztató aknatűz kezdődött, csak néhány száz magyar katona menekült meg. A vezérkari áruló a szovjet tábornokok között maradt, majd föladta tisztársait is. Lett belőle Rákosi Mátyás és Farkas Mihály tábornoka, az ötvenhatos forradalomban pedig a Nemzetőrség főparancsnoka. A Nagy Imre érdemrend kitüntetéséje. Nagy út, nagy kanyarok, nagy élet, nagy teher.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Vádlott tagja a tököli kormánydelegációnak.

A kormányküldöttséget Erdei Ferenc, Nagy Imre miniszterelnök és külügyminiszter megbízottja vezette, tagja Maléter Pál, honvédelmi miniszter, Kovács István, vezérkari főnök, és Szűcs Miklós ezredes, aki tolmácsolt. A magyar katonák sok szállal kapcsolódtak a szovjet birodalomhoz, különösen Maléter Pál, KGB-s kapitány.

Erdei indulás előtt felhívta testvérét:

- Teszek még egy kísérletet hazám megmentése érdekében.

Maléter felhívta feleségét, aki aggályoskodott.

- Ne menjetek Tökölre.

- Ez diplomácia.

- Vesztetekbe rohantok. Kész elmebaj.

- Ők jelölték meg a tárgyalás folytatására.

- Mióta születik béke kaszárnnyában? Milyen egyezség az?

- Már megállapodtunk.

- Sok a rossz tapasztalat, hazugság, hiszen befelé özönlenek. Bajotok esik.

- Mi bajunk lehetne? Kormányküldöttség, diplomáciai védettséggel.

- Tesznek az ilyenre.

- Most nem számít sem feleség, sem család, oda kell mennem még az életem árán is, mert egy ország sorsa a tét.

Nagyon feszült légkörben, este kilenc óra körül indult el a huszonhárom főből álló, diplomáciai védettséggel tárgyaló küldöttség. A kijelölt szobában Fomin százados várta őket. Erdei és Maléter mereven ült. A magyar delegáció az ajtónak háttal foglalt helyet. A Malinyin vezetésével tárgyaló szovjet fél öt-hat percet késett, üdvözlés nélkül az ajtóval szemben ült le. Rendkívül fagyos légkörben kezdődött a tárgyalás, bár akkorra a szovjet csapatmozgások megszűntek Magyarországon, ugyanis elfoglalták kijelölt helyeiket az egységek.

A honvédelmi miniszter kezdte ismertetni a magyar kormány álláspontját, de Malinyin közbevágott, elnézést kért, kormányával nem tudott még kapcsolatba lépni, ami merő hazugság, hiszen az előző tárgyalásról, a Parlamentből egyenesen Andropov nagykövethoz sietett. Szerov altábornagy, a szovjet állambiztonsági szolgálat /KGB/ főnöke vezetésével nyolc géppisztolyos állambiztonsági altiszt rontott be, a magyar tiszteket lefegyverezték, letartóztatták. Malinyinék azonnal elhagyták a termet. Maléter oroszul tiltakozott, de Szerov válasza se méltatta, intett az embereinek és a magyar tárgyaló félt elvezették.

Ekkorra már a véreskezű, törpe Hruscsov megjárta Brioni szigetét és a Balkán hőisével, Titó generálissal megállapodott Magyarország eltiprásában, szabadságharcának vérbe fojtására, mely a történelemben nem először fordult elő. Diplomácia ide-oda, nemzetközi közvélemény se számít, az adott szó pedig elrepül, nincs nyoma, de ha mégis, azt letagadják, lehazudják, az erő, a hatalom elcsúfítja, mert az játszik a történelemmel. A laktanya zárkáiba kísérték a foglyokat, Malétert Kováccsal együtt, Erdeit pedig Szűcs Miklóssal egy cellába. Nem számított, hogy Maléter és Kovács partizánként harcolt a második világháborúban, Kovács és Szűcs katonai iskolákat végzett a nagy keleti birodalomban. A pipás Sztálin bölcs mondása hatotta át a törpe utódok lelkét, szívét:

- Hány hadosztálya van a pápának? -, kérdezte gúnyosan néhány évvel korábban, amikor öszentsége rosszálló megjegyzést tett a despota világhatalomra. - És atombombája?

Még korábban világraszóló mondást talált ki:

- Lesz még ünnep a mi utcánkban -, mondta derűs képpel a grúz postarabló Sztálin atyus, miközben katona zubbonya zsebébe gyűrte a kezén száradt húsz millió ember lelkét.

Éjszaka megkezdődtek a kihallgatások. Közölték a magyarokkal, hogy hajnalban a szovjet csapatok bevonulnak Budapestre, jelöljék meg a katonai térképen, hol számíthatnak nagyobb ellenállásra. Megjelölték. Árulás volt, de óriási véráldozattól mentették meg a szabadságharcosokat, viszont kiszolgáltatották a vörös hordának a felkelőket. Maléter Pállal és Kovács Istvánnal egy Nagy Imrének szóló levelet akartak aláírni. Egyikük a Honvédelmi Minisztériumba küldte sorait.

Sok partizán, ávós ismerős gyülekezett Tökölön, Rajnai Sándor és Piros László is. Rajnai október huszonnyolcadikán este, az Államvédelmi Hatóság feloszlását követően több ávós tiszttel, tiszthelyettessel csoportokba verődve elindult a Budapestet körülzáró szovjet csapatokhoz. A Tökölön berendezkedett gyűjtőbázisra jutott, ahol a dicső Vörös Hadsereg újra felfegyverezte őket, azokat a hűséges pártfunkcionáriusokat is, akiknek kiesett a csecs a szájukból, féltek a megtorlásoktól, hogy bűneikért felelnek, így viszont a muszka had bevonulása után biztos és zsíros álláshoz juthatnak. Piros László, október huszonnyolcadikán családjával együtt a birodalom fővárosába repült, de máris visszaérkezett Moszkvából, hogy véres kezét újra vérbe mártsa! Nem kertelt sokat, amikor a foglyok cellájába lépve Kovácsot kérdezte, de kettőjüknek szánta.

- Velünk, vagy ellenünk?
- Ha ez ilyen egyszerű lenne!
- Elfelejtetted, hogy honnan eredt a karriered?
- A vért sajnálom. A felesleges vérontást.
- Nekünk nem tudtok ellenállni. Reggelire kevés ennyi fegyveres.
- Tiszti esküt tettem, és ez egy kormánydelegáció.
- Volt.
- Diplomáciai védettséget élvez.
- Nem emlékszel ötvenháromra?
- Hogyne emlékeznék!
- A berlini felkelésre?
- Arra is.
- Akkor végigmasíroztunk az Alexander placcon. Egy nap elég volt, hogy rendet tegyünk a németeknél.
- Te is?
- Berlin, Budapest, Poznán, egyre megy. Szovjet zóna.
- Velünk nem lehet azt megcsinálni. Ilyen nemzeti összefogás még nem volt a világon. Ennek a népnek a szabadságszeretete nagyobb, mint bármelyiknek.
- Tudnod kell, hogy amikor Hitler megtámadta a Szovjetuniót, összesen 4500 tankja volt.
- Tudom.
- Hány tankja van most a Szovjetuniónak?
- Mint égen a csillag.
- Pontosan 400000 tankja. Elindulnak és nem állnak meg az Atlanti óceánig. Se erő, se ima, se Nagy Imrék nem állhatnak ellent, de még az egész világ sem.

- Szabad szocializmust építő országokat romba dönteni?
- Hallottál a titkos paktumról?
- Nem.
- Az rögzíti, hogy nem bántathják ebben az országban a kommunistákat, különben nem vonulnak ki soha a szovjet csapatok. Erre fel taknyos pesti srácok, Ecseri téri ócskások vérfürdőt rendeztek.
- Csak az ávosokat bántották.
- Ők is kommunisták. Ez olyan ideológia, amelyik nem ismer határokat, és az árulóit megbünteti, bárkik bárhol éljenek.
- Ki itt az áruló? Te, vagy én? Az idő dönti el, nem a fegyverek.

Piros László nem értette, hogy miért kapott kosarat, miért nem tudta az antifasiszta iskolán vele együtt tanuló harcostársát rávenni a csatlakozásra. Ám néhány óra múlva a letartóztatott küldöttek együtt tárgyaltak a szovjet parancsnokokkal.

Hajnali négy órakor elhangzott a jelszó: „Mennydörgés”. A magyarokat nyitott páncélkocsikba ültették, a szovjet tisztek közé. Erdei Ferenc, Maléter Pál, Kovács István, Szűcs Miklós így indult az ismeretlenbe. Pirosék teherautóra szálltak. A „Forgósziel” nevű hadművelet végrehajtása hajnali öt órakor kezdődött, a szovjet haderő több irányból betört Budapestre.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Bibó István az Országházban egyedül maradt. Nagy Imre már a Jugoszláv nagykövetségen tartózkodott. Tildy Zoltán államminiszter a Parlamentet körülvevő szovjet csapatokkal megállapodott a vérontás elkerülésében. A katonák megszállták az épületet, a benne lévő személyek pedig szabadon távozhattak. Vádlott a következő nyilatkozatot vetette papírra, amelyet Szívem Imre az Október Huszonharmadika című illegális lapban megjelentetett.

„Az országgyűlés épületében egyedül alulírott Bibó István államminiszter maradtam, mint az egyedül törvényes magyar kormány képviselője. Ebben a helyzetben a következőket nyilatkozom.

Magyarországnak nincs szándékában szovjetellenes politikát folytatni, sőt teljes mértékben benn akar élni a Kelet-európai népek ama közösségében, kik életüket a szabadság, igazságosság és kizsákmányolásmentes társadalom nevében akarják berendezni. A világ színe előtt visszautasítom azt a rágalmat is, miszerint a dicsőséges magyar forradalmat fasiszta vagy antiszemita kilengések szennyezték volna be. A harcban osztály- és felekezeti különbség nélkül részt vett az egész magyar nép, megrendítő és csodálatos volt a felkelt nép emberséges, bölcs és megkülönböztetni kész magatartása, mellyel csupán a leigázó hatalom, valamint a honi hóhérkülönítményesek ellen fordult. A néhány napirenden volt utcai igazságtételt, valamint az ókonzervatív erőknél minden fegyveres erőszak nélkül való jelentkezését a kormány rövid úton megszüntethette volna. Az az állítás, hogy evégből óriási idegen hadsereget kell az országba behívni, illetőleg visszahívni: komolytalan és cinikus. Éppen ellenkezőleg, a hadsereg jelenléte a nyugtalanság és a zavargások legfőbb forrása.

A magyar népet felszólítom, hogy a megszálló hadsereget, vagy az általa esetleg felállított bábkormányt törvényes felsőségnek ne tekintse, vele szemben a passzív ellenállás összes fegyverével éljen -, kivéve azokat, amelyek Budapest közellátását és közműveit érintették. Fegyveres ellenállásra parancsot adni nincs módomban: egy napja kapcsolódtam be a kormány munkájába, a katonai helyzetről tájékoztatva nem vagyok, felelőtlenség volna tehát tőlem a

magyar ifjúság drága vérével rendelkezni. Magyarország népe elég vérrel adózott, hogy megmutassa a világnak a szabadsághoz és igazsághoz való ragaszkodását. Most a világ hatalmain a sor, hogy megmutassák az ENSZ alapokmányában foglalt elvek erejét, és a világ szabadságszerető népeinek erejét. Kérem a nagyhatalmokat, az ENSZ bölcs és bátor döntését leigázott nemzetem érdekében.

Megállapítom egyúttal, hogy Magyarország egyetlen törvényes külföldi képviselője és külképviselőinek törvényes feje Kéthly Anna államminiszter.

Isten óvja Magyarországot!

Kelt az Országház épületében. Budapest, 1956. november 4.

Bibó István, államminiszter.”

Az oroszok berendezkedtek az Országházban, s közvetlen Kádár János irodája mellett hónapokig őrködtek a magyar nép fölött. És vigyáztak Haynaura.

MÁSIK VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Részt vett a Budapesten folyó harcokban. November negyedikén a Corvin közben harcolt. Borzalmas öldöklés folyt, megszámlálhatatlanul jöttek a harckocsik gyalogsági kísérettel. A vele küzdők java része elesett. Elfogtak két civil ruhás orosz. Műszereket hordtak. Bemérő tisztek voltak, s figyelmeztették a srácokat, hogy hajnalban Kispest és Pestszentlőrinc határából lövik a Corvin közt. Kő kövön nem marad, csak romhalmaz.

Igazat mondtak.

ÚJABB VÁDLOTT KÖVETKEZETT.

Mecséri János ezredes. Sorkatonáit parancsal a fővárosba torkolló útvonalakhoz küldték, hogy zárják le azokat. November negyedikén hajnalban szovjet harckocsik ezrei dübörögtek végig a soroksári úton. Az oroszok egyik egysége a magyarok védelmi vonalához tévedt a Jutadombon. Soroksár és Erzsébet határánál Szabó Pál őrnagy, Kriebert László százados irányításával két oldalról gépágyúkból, géppuskákból, géppisztolyokból erős tüzet zúdítottak a menetoszlopra. Puchert János sorkatona golyószóróból tüzelt. A gyilkos tűzpárbaj percekig tartott. Éppen Szerov hadsereg tábornok tisztjei, a hozzájuk menekült magyar ávós tisztekkel, kommunista funkcionáriusokkal, és a letartóztatott kormányküldöttséggel, akik nyitott páncélkocsiban utaztak kapták a golyókat. Magyar katonák lötték a magyarokat is. A tűzharcban többen meghaltak, tizenhat áldozatot követelt az oroszoktól ez, sokan megsebesültek, a szovjet egységet szétverték, a maradék visszamenekült Tökölre. Maléter kocsiját is találat érte, de ő és a gépkocsivezető túlélte a támadást, Szűcs Miklós ezredes sapkáját, Kovács István köpenyét lyukasztotta át a golyó. A magyarok elfogtak két ávóst, és tárgyalás nélkül a helyszínen agyonlőtték. A jutadombi csatát Mecséri ezredes katonái nyerték. A szovjet gépkocsikról leugráló ávósok, és KGB-sek elfogtak néhány fegyveres civilt, akiket a helyszínen agyonlőtték.

Vádlott az esztergomi magyar páncélos hadosztály teljes személyi létszámával csatlakozott a forradalmi fegyveres erőkhöz október harmincegyedikén. Maléter parancsára egy zászlóaljjal és tíz harckocsival a Parlamentet őrizte. A magyar küldöttséget Tökölre kísérte. Katonái, a november negyedikei, jutadombi csatában megalázóan súlyos csapást mértek Szerov különítményére. A maradék orosz oszlop visszatért Tökölre, s azonnal telefonon, levélben keresték a jó magyar tisztek a Honvédelmi Minisztériumot, Váradi Gyula vezérőrnagyot, hogy a magyar honvédség tudja a leckét.

„Kedves Váradi Elvtárs!

Itt a szovjet elvtársaktól kapott felvilágosítások alapján meggyőződtem arról, hogy a Nagy Imre kormány képtelen magát tartani. A jobbratolódás egyre gyorsabban folytatódik és egyenesen a proletár hatalom elvesztéséhez vezet, a nyílt fasizmushoz és a fehérterrorhoz. Most minden kommunista válaszüthöz érkezett. Úgy hiszem, cselekedni kell. Saját erőnk nincs, a hadsereg többé-kevésbé demoralizálva van. Rendőrség nincs. A nemzetőrök titkos, vagy nyílt fasiszták kezén vannak. Az egyedüli kiutat abban látom, hogy a szovjet hadsereg segítségével gyorsan helyreállítsuk a proletár hatalmat és okulva a régi hibákból, visszanyerjük a nép bizalmát. Ehhez azonban az kell, hogy megakadályozzuk minden nagyobb vérontást. És ehhez kérem itt a segítségedet.

A Honvédelmi Minisztériumban lévő kommunistákkal (óvatosan) mindent kövess el, hogy a hadsereg és a többi fegyveres erő minél kevesebb vért veszítsen.

56.11. 4. Kovács István, vezérőrnagy.”

SZÍVEM IMRE KÖVETKEZETT.

Vádolt a Népköztársaság elleni szervezkedés, fegyveres harcokban való részvétel, parancsmegtagadás és állomáshelyének elhagyása, Katonai Forradalmi Bizottság megszervezése, az ellenforradalom leverése után illegális szervezkedés, illegális lap készítésében és terjesztésében vett részt, valamint Kádár János elvtárs ellen merényletet szervezett. A katonai hadbíróság vádiratát személyi dossziék, csoport dossziék, vizsgálati dossziék, objektum dossziék, és a Molnár József V-150393/8-as kihallgatási jegyzőkönyvek anyagai; Szerkesztő, Fekete hollók, Árulók II., Renner Péter és társai I, III. kötet, Gyenes Mihály és társai kihallgatási jegyzőkönyvei, volt Horthysta fasiszta pártok és tömegszervezetek anyagai szolgáltatták.

Az ellenforradalom leverését követően Szívem Imre az Október huszonharmadika című illegális újságot szerkesztette, ilyen és hasonló írásokat sokszorosított, terjesztett az egyetemi hallgatók között, valamint a belvárosi kapualjakban:

„Füst Milán: Zokogni szeretnék. Igazság. 1956. október 30.

Nacionalizmus-e az, ha valaki tönkretett, agyongyötört, megcsonkított, szegény kis magyar hazája sorsán évek óta sírva fakad? Ez a fogalom, hogy hazám, nem légből kapott koholmány. Áldjon, vagy verjen sors keze, itt élned s halnod kell, ez sem légből kapott koholmány, egyike ez a legnemesebb szív örök érvényű figyelmeztetéseinek. A szívem vérzik, egész létemben megrendülve állok felejtethetlen hőseink holtteste előtt, már sírni sem tudok, és nem is tudom, mit kellene mondanom ennek a csodálatos magyar ifjúságnak! Egy összetört aggyastyán szól hozzátok, aki zokogni szeretne, zokogva szeretné forró szívetekre hajtani fáradt fejét és arra kérni benneteket, hogy akármi következik is rátok, ti még forróbb szeretettel zárjátok édes, fiatal szívetekbe hazátokat, ezt a sokat, mérhetetlenül sokat szenvedett Magyarországot.”

Aztán, mint a Munkára Harcra Kész mozgalomban nyakukba akasztották az érméket, úgy osztogatták rájuk az ítéleteket:

Nagy Imre, Maléter Pál, Gimes Miklós, Szilágyi József, Göncz Árpád, Mécs Imre, Szívem Imre, Sörös Imre, Renner Péter, Wittner Mária, Tóth Ilona, Mansfeld Péter, Rácz Sándor, Iván Kovács László, Bibó István, Kardos László, Puchert János, Angyal István, Ács Lajos, Berta József, dr. Brusznai Árpád, Csiki Lajos, Dudás József, Fáncsik György, Folly Gábor, Ekrem Kemál, Rusznyák László, Békési Béla, Kovács József, Farkas Mihály, Mecséri János, Nagy József, Pálinkás (Pallavicini) Antal, Szirmai Ottó, Obersovszky Gyula, Fónay Jenő, Ivicz György, Forgács Ferenc, Szabó Lajos, Szabó János, Bárány János, Regéczy-Nagy László,

Hegedűs László, Pataki László, Erdősi Ferenc, Pércsi Lajos, Hegedűs B. András, Székhelyi Béla, Hrozova Erzsébet, Újvári József, Kósa Ferenc, Pákh Tibor, Dénes János, Tittman József, Czakó József, Lukács László, Szigethy Attila, Márton Erzsébet, Molnár Károly, Vanek Béla, Kopácsi Sándor, dr. Donáth Ferenc, Tildy Zoltán, dr. Jánosi Ferenc, Fátyol István, Galgóczi Zoltán, Molnár Sándor, Kovács Imre János, Kóté-Sörös József, Korsós József, Kicska János, Ilyés László, Izsó András, Horváth Gyula, Hámori István, Hegedűs Géza, Gyulai Lajos, Groszmann Frigyes, Goór László, Géczi József, Gémes József, Gerley József, Lengyel László, Lakos János, Major Ernő, Makó-Kléger László dr., Molnár Imre, Monostori Lajos, Palotás Ferenc, Kosztama Gyula, Kovács Imre János, Joó Lajos, Kalapos János, Kocsis Sándor, Körösi Sándor, Krausz Gyula, Laurinyecz András, Léderer Jenő Tibor, Magyar János, Márász Sándor, Meggyesi Ágoston, Major János, Németh József, Ökrös Vince, Patkó István, Varga István, Veréb László, Zrínyi János, Zódor János, D. Szabó Károly, Bobek Károly, Farkas Mihály, Földes Gábor, Gulyás Lajos, Jakab András, Lakatos Péter, Kövecsecs Ferenc, Nagy András, Tihanyi Árpád, Tokár Vince, Mátyás Erzsébet, Mikulás Gábor, Császár József, Futó János, Franyó Ferenc, Földesi Tibor, Fenyvesi Miklós, Erős István, Farkas Gáspár, Erdész József, Dobi Károly, Czimmer Tibor, Czakó András, Czizmadia Ferenc, Csehi Károly, Csermák János, Csányi Sándor, Bóna Zsigmond, Bódi József, Bori János, Bódis János, Bosnyák Gábor Sándor, Békési Béla, Bárdos János, Bán Róbert, Balla Pál, Balázs Ferenc, Szendi Dezső, Sente Károly, Pálházi Ferenc, Pintér József, Rasztik Péter, Rajki Márton dr., Rizmajer József, Sikó Dezső, Somogyi Tibor, Sotonyi Jenő, S. Nagy Sándor, Mészáros József, dr. Lovász Ede, Török Bálint, Steiner Lajos József, Szász Zoltán, Szegedi Flórián, Szántó Farkas Béla, Szabó Lajos Károly, Szívós Géza, Szelepcsényi István, Takács Kálmán, Talló Mihály, Varga István, Zsigmond László, Bartók János, Batonai István, Berecz György, Bognár Ottó, dr. Szobonya Zoltán, Török István, Dóczi Dénes halálbüntetés, halál, halál, életfogytiglan, életfogytiglan, 15 év, 15 év, 10 év, 10 év...

A felsorolásnak nem akart vége szakadni, az egész országot abban a hazug, koncepciós perben akarták kivégezni. Egymás után vezették el őket. A kommunista Angyal István azt mondta:

- Szabad nem lehetek, a börtönt nem tudom elviselni, töletek meg az élet nem kell.

A zárkában összeszedték a holmijukat, vitték őket a vesztőhelyre, a Gyűjtőfogházba. Utolsó éjszakájukon Nagy Imre hajnalig írt, tudta jól, hogy üzennie kell az utókornak, mert ország, jövő mindig lesz, ha korcs ember ízékek, hazug politikusok, idegen fajok népesítik is be. Végtelenül fáradtan, meggyötört testtel, de szilárd lélekkel fogadta a sorsát. Számot vetett már mindennel. Néha az jutott eszébe; hogyan áll majd a bitófa tövében, megretten-e halálosan, hogy elveszíti emberi tartását, kedvenc cvikkerét viheti-e az utolsó útra, a marék somogyi földet, kezére zárják-e a vastag bilincset, bekötik-e a szemét, kik követik a bitón, a cellákban tudják-e sorsosai, hogy mikor végzi a földi életet? Példa maradhat-e, az ország Imre bácsija? Félt a Gonosszal való utolsó találkozótól? Fájt neki, hogy leköpdösték, az olcsó politikai bolondok mentették így irhájukat?

Vajon világosodik-e már? Pirkad a nyári hajnal és kék az ég? Vagy esik? Szeretne felnézni az égre, és kíváncsian megkérdezni, hogy MIÉRT? MIÉRT? Minden MIÉRT volt? Holott tökéletesen tudja. Csak abban nem bizonyos, hogy milyen lesz a jövő, a badacsonyi szüretek, s örökébe lép-e valaki? És boldog lehet-e még itt az ember, maradt-e reménye?

A legendás Maléter Pál hatalmas léptekkel fel-alá sétált, köhécselt, eszeveszett gyorsasággal peregettek a képek előtte, hiszen pár nap leforgása alatt tótágast állt feje fölött a világ, nehezen fogta fel a történeteket. A Honvéd Ludovika Akadémián hadnaggyá avatták, hivatásos katonaként harcolt Horthy hadseregében, egyik legendája szerint negyvennégy tavaszán a Kárpátokban páncélosát kilőtték az oroszok, fogságba került, és a nyakán meglőtt Maléter

kezet emelt magára. A huszonhét éves daliás hadnagy mégis életben maradt, mert még nem ért kálváriája végére. A hátszágba vitték testi-lelki gyógyulásra. Úgy érezte, hogy elárulta katonatársait, hiszen életben maradt, és rossz célért ontották vérüket abban a háborúban. A fogolytáborban Révai József és Vas Zoltán győzködte a magyarokat, hogy partizániskolára menjenek. Aki enni és élni akart a nagy Szovjetunióban, az partizán, vagy pártmunkás lett. A partizánok eskü letételekor megjelent Rákosi Mátyás és Nagy Imre is. Nyár végén Maléter parancsnoksága alatt huszonegy partizánt dobtak le ejtőernyővel a front mögé; tizennégy magyart és hét szovjet harcost. Az ejtőernyőt nem ismerték, rossz helyen landoltak, nem az erdőségekbe, hanem háztetőkre esett többségük. Órák alatt felszámolták a csoportot, de Maléter néhány életben maradt harcosával elkerülte a megsemmisítést, s egy hónap múlva az előrenyomuló szovjet hadsereggel egyesült. Itthon az ideiglenes debreceni kormány őrségének parancsnokává és századossá nevezik ki, majd néhány év múlva Tildy Zoltán köztársasági elnök testőrségének a parancsnoka. Felfelé ívelő pályája cseppet sem szokványos, tele ellentmondásokkal, hiszen még őt is megfigyelték azokban az időkben, amikor mindenki figyelt mindenkit kies hazánkban.

„Maléter ezredes személyével a katonai elhárítás több éven keresztül foglalkozott. Annak idején megállapítást nyert, hogy Maléter a különböző parancsnoki beosztásait felhasználva, horthysta tiszteket igyekszik felvetetni a néphadseregbe és beosztottjai közül is emezeket emeli, illetve tünteti ki bizalmával.”

Aztán az ötvenes évek közepén a „Bányamunkára vezényelt csapatok” parancsnoka, 1956 augusztusától pedig a Katonai Műszaki Kisegítő Alakulatok parancsnoka. Munkaszolgálatos kulák és értelmiségi fiatalok zászlóaljait vezette, melyek közül három a Kilián laktanya középső szárnyában kvártélyozott. Október huszonötödikén Maléter bement a Kilián laktanyába. Négy harcokcsi visszafordult a bázisra. A középső részen beosztott tisztek és katonák, a felkelők pedig a laktanya két szélső részén a szovjetekkel álltak harcban. A parancsnok lövetett a forradalmárokról, akik onnan adták le az első lövéseket a Nagyvárad tér felől közeledő szovjet páncélosokra. Szerdán és csütörtökön itt voltak a leghevesebb harcok. A Corvin közlekre nemcsak a benyomuló szovjet katonai egységek, de a magyar katonák és ávósok is lőttek, fegyverrel-vérrel akarták eltörölni a forradalmat, néhány pesti srác lelkesedésének feltüntetni.

A kormány megfogalmazta, hogy népfelkelés történt az országban, és október huszonnyolcadikán tűzszünetet rendelt el. Maléter akkor tárgyalta a felkelőkkel és bejelentette, hogy nem harcol tovább ellenük. Ezt komolyan gondolta, színlelte is, hiszen Hodosán Imre kiskunhalasi ezredére várt, amelyet felrendeltek tisztogatásra. Október végén kinevezték a honvédelmi miniszter első helyettesének, november harmadikán miniszternek, este már Tökölön letartóztatták az oroszok. Hajnalban pedig bitófán végzi. Elgondolni is félelmetes. A kiváló katonát, honvédelmi minisztert, aki fölött annyiszor kaszált a halál, most árulóként akasztják. Nem tudta elhinni. Jó ismerősei itt is, ott is, miért törnek az életére? Ki maradt itt tiszta, kinek nem véres a keze? A selejt tolja a bitófához? Ki hiszi el, hogy ők ketten, Nagy Imre és Maléter okozta az ország vesztét? Hiszen a javát akarták, és minél kevesebb vért.

Partizántársa Tökölön tőle is megkérdezte:

- Velünk, vagy ellenünk, parancsnok elvtárs? Átállsz, vagy meghalsz?
- Miniszterként lövetnem kell rátok.
- Nagy Imrére nem?
- Soha.

- Írjál levelet neki. Kevesebb lesz az áldozat.
- Nem tehetem.
- Mit tehetsz?
- Minél kevesebb vér folyjon! Itt is, ott is.
- Beviszünk a minisztériumba, ott intézkedhetsz.

A semmiért adja az életét harminckilenc évesen. Micsoda szabadságharc ez? Eltékozolt ország. Elárulta a bajtársait, azok meg őt árulták el. Véres a keze, tiszta a szíve, tiszta a szándéka, tiszta a népfelkelésből kibomlott szabadságharc, eltakarította útjából a szemetet, két kezével pofozta meg a fosztogatókat. Egyenes gerinccel, bátran harcolt végig, katonaként fegyelmet tartott. Soha sem félt a haláltól. A szent szabadságot vérrel váltották meg. Tudta, hogy kikkel áll szemben, igazán ismerte az impériumot, a világ legerősebb hadseregét, de becsületesen játszott, és nem engedhetett meg polgárháborút, elég volt az ártatlan gyerekek véréből - keze ökölbe szorult, és tehetetlenségében a levegőbe csapott. - Elég volt az én életem, hogy szolgáljak ennek-annak, most az igazi hadvezérek sorsára jutok -, az aradi tizenháromra gondolt, ez a szabadságharc tizenhárom napig tartott, felrémlt előtte a nagyságos Rákóczi fejedelem kibontott zászlaja, és harca, melyben bizony labancok is szép számmal verekedtek. Ez a magyar faj veszte, a széthúzás, a vérrel se váltható jövő. Mit érthetne meg abból idegen katona, partizán, s egy békés világ, ha van olyan egyáltalán, aki nem látta a pesti srácokat meghalni, a vérben fürdő, emberi húscscafatokkal borított Üllői utat? Mit érthet meg a család? A szeretett asszony, aki még a kaszárnyába is utána ment, mert megérezte, hogy bátor férje vesztébe rohan, minek az öldöklés, a háború, ha nincsen értelme, csak délibábos célja, és muszáj Herkulesei? Ha mindenki elárul mindenkit?

Akárhogy dönt, fájdalmas, vérző seb. A kocka eldőlt, a forradalomnak vége. Ismerősök sora a tököli laktanyában, állig fegyverben, bosszúra szomjazva, de ismerősök a város barikádjain, a Corvin közben, a honvédségnél, bármelyik ujját harapja meg, vérzik. Mártír Maléter sajnálta a Corvin közti gyerekeket. Ártatlanul hullt a vérük, látta őket hősiesen és bután meghalni, honnan tudhatták volna, hogy milyen világhatalommal állnak szemközt? Ő tudta. Azért taktikázott, hogy ne pusztuljon el az ország, ne legyen annyi halott, ne folyjon el a drága magyar vér. És most saját döntésétől jut bitóra, de Imre bácsit, hogyan tagadhatná meg?

Már hallatszott a bitófák ácsolása, a beton lyukakba állították az akasztófákat, hogy aztán majd kiszedjék onnan, letakarítsák, mintha mi sem történt volna. Felzúgtak a dízelmotorok is.

Kinyílt az ajtón a taticalemez, a fegyőr besúgta:

- Imre bácsit viszik.
- Jó Isten, ütött az utolsó óránk - morogta a hős miniszter -, de nem tehetek másképpen, engem, az árulót is elárultak.

Gímes Miklós újságíró aludt, Renner Péter szökésről álmodozott, Szívem Imre pedig szőke hajú kedvesére gondolt, búcsúlevelet dehogy írt, kurta lábú anyja úgyis belehal, ha megtudja, mi történt. Nem fogta fel ésszel a történeteket, a vérbírásról lesújtó véleménye volt, megmutattak egy pisztolyt előtte, de azon az ártatlan kisújszállási kiránduláson még be sem rúgott igazán, nem hangoskodott, nemhogy orvgyilkosságot elkövessen! Az imperializmus szolgálatába szegődött, idegen hatalmaknak kémkedett, lázító cikkeket írt az újságokba, tiltott fegyverek után érdeklődött a szigorúan őrzött szovjet laktanyában, pártellenes magatartást tanúsított a hadseregben, záporoztak a hamis vádak. Megtapasztalta ismét, hogy a bíróságnak semmi köze az igazságszolgáltatáshoz, bábfigurák bírónak álcázva, megélhetési ürülékek.

Úgy érezte, elárult itt mindenki mindenkit. A magyar értelmiség mindig kézből kapta a mannát és kézcsókra járult.

Hajnalba kivitték őket a Kisfogház udvarára, kivégzésük színhelyére. Előtte saját ruhájukat adták rájuk, lábukra posztópapucsot húztak, hogy rugdalózkodásukban ne rongálják az akasztófát. Öt óra múlt néhány perccel. Már felzúgtak a dízelmotorok, és a Pancsoló kislány rádiózenéje, hogy elnyomják a kivégzések zaját. Sorban és körbe-körbe mindenütt akasztófák, bitófák álltak, mint henteslegények a félbevágott sertéseket aggatják a futószalagra, úgy lógatták fel a forradalmárokat, szabadságharcosokat minden ceremónia, ítélethirdetés, gyászbeszéd nélkül. Mint a romániai zsidókat a vágóhidak vaskampóira aggatták a vasgárdisták. Soknak még a fekete csuklyát sem húzták a fejére. Mind felemelt fejvel fogadta a halált, a bátrabbak elkiáltották magukat:

- Isten mentse meg Magyarországot! Magyarországot áldozom az életemet! A hazámért életem és azért halok! Éljen a forradalom! Éljen a haza! Éljen a szabadság! Nagy Imre katonája vagyok -, motyogta Szívem elítélt elhaló hangon.

Ahogy meglátta a vasúti talpfából készült akasztófát, s háttal fordították a bitónak, a segédhóhérok feltuszkolták egy három lépcsős emelvényen, lábát összekötözték, még egy pillantást vetett a gazdasági hivatal ablakaira, s azt hitte, hogy káprázik a szeme, a század nagy hentesét és mészárosát, Kádár Jánost látta ott konyakozni, a törpe Apró Antal, az üres fejű Dögei Imre, és a mindig részeg Dobi István társaságában.

- Hoppá - hallotta a segédhóhér kiáltását, aki kirúgta lába alól az emelvényt. Akkor már nem érzett semmit, mert előtte meghalt. A roppanást sem hallotta.

Lógtak az akasztófákon. Megszámolhatatlan halott, megszámlálhatatlan áldozat. Megszámolhatatlan fájdalom. Megszámolhatatlan gyász. Kommunista kommunistákat akasztottak. Kommunista munkásfiatalokat akasztottak. Kommunista felakasztották az egész országot, kiirtották az ébredő, lázas, öröm dús borzadást, amelyet a nép érzett, és a Csipkerózsika álmából felébredt nemzeti tudatot. Nemcsak a fiatalok, de a lelkesedés és remény is meghalt örökre a bitófákon. Végzetes sorvadásnak indult a magyar.

Lenyűgöző és félelmetes filmjelenetnek tűnt Szívem Imi szemében. Összepisilte, összekakálta magát és elélezett, amikor eltörött a nyakcsigolyája, tíz centivel megnőtt, de azzal már senki sem törődött. Viszont mindent látott később is, mintha csupán levegőzni kötötték volna fel, mintha kirepült volna testéből szelleme, hogy Tanúságtevő legyen, amikor kipusztul ez a faj. Nagy Imre, Maléter Pál, Gimes Miklós tetemét deszka koporsóba tették, lábukat dróttal már korábban összekötözték, de nem merték a többiekkel eltüntetni, kivinni a Kisfogház udvaráról, feltörték a sétálóudvar földjét, és alá dugták áldozataikat. Filmre vették az egészet. A hullahegyeket teherautók platójára dobálták, barna papírszakokat löktek a fejükre, mert szégyellték magukat a hallottak előtt. Kietlen, üres mezőre fuvarozták őket, markológéppel húzták rájuk a földet, kóbor kutyákként, jeltelenül elkaparták a szent magyar földbe. Azt hitték hóhéraik, hogy eltemették Magyarországot, mindörökre megölték az emlékezetét is, meghalt minden magyar, és minden remény, csak a hithű bolsevisták maradtak.

Szívem Imi akkor egy hatalmas, gyönyörű fehér keresztet látott lebegni az áldozatok megcsúfolt hantjai fölött, várta, hogy leborul előtte a világ, de az emberiség mással foglalkozott, elment szórakozni, hogy addig se gondolkozzon! Egy kinyújtott kézfejet is észrevett, csuklótól felfelé kitúródott a földből, idegesen rángatózott, aztán megmeredt, mint örök mementó. Sokáig azt hitte, hogy az Isten keze, és a magyar ember azt is betemette. Aztán még sokáig látta lebegni a hatalmas fakeresztet a meggyalázott mező fölött, és hallotta, hogy a föld fölsírt ennyi halottól, napokig remegett a fájdalomtól. Aztán feketébe öltözött asszonyok

jöttek, Gulyás Bözsi kicsi alakját is észrevette, kutakodva figyelték az elnémult hantot, szótlanság ömlött a könnyük, virágcsokraikat az árulkodó földre dobálták, hirtelen rendőrlovasok vágattak közéjük, megtapostatták a vérző földet, és messzire űzték a gyászolókat. A feketébe bugyolált asszonyok már szaladtak a taposó lovak előtt, de hiába ömlött a könnyük, nem támaszthatták fel halottaikat. És meg sem gyászolhatták.

- Ébredj, Te! Hasadra süt a nap! - mondta Jumbó, megrázta, mint Krisztus a vargát -, úgy dobáltad magad, és nyöszörögtél, mint szűz lány, ha beakasztanak neki.

Szívem Iminek verejtékben úszott a teste. Sohasem tudta harmadik álmát, Magyarország kivégzésének kísérletét elfelejteni. Arra gondolt, hogy mindig marad egy túlélő, küldetéses Tanúságtevő. És az igazi vér kivirágzik.

Szép nap ígérkezett. A hűvös éjszakai levegőt lassan felmelegítette a Nap, sugarai áttörtek a sűrű erdők fölött, a jókedvű reggel az ebédlőbe lopódzott, és a szakácsnő mosolyogva kiáltotta a konyhából:

- Das Wetter ist wunderbar.

- Ja -, bólintott a fiú, bár nem értette a mondat jelentését.

Reggeli; ima, kenyér, vaj és dzsem az asztalon, az igazgató széke üres maradt, az egyik oktató mondta el a hálaadást, aztán tanulás, ebéd, szabad foglalkozás. Szívem Imi ismerkedett a regulával.

Délután az otthon igazgatója megérkezett, élelmiszereket hozott, a bennfentes fiúk segítettek behordani, s egy vadonatúj futball is előkerült a szállítmányból. A focilabda csodát tett. Rúgták a hegyoldalban, az otthon udvarán, mindjárt kitudódott, hogy játékos nemzet a magyar, bőven kiállíthattak egy csapatot. Szívem Imin kívül másik profi, Erdei S. is várta a szebb napokat, ha ketten együvé kerültek, ontották a gólokat, leiskolázták az ellenfelet.

A falunak se csapata, se focipályája nem volt. Weissenbachnak igen. Megmérkőztek velük, történelmi vereséget mértek rájuk, mint hajdanán a kalandozó őseik, tizenkétszer szedte ki hálójából a labdát az osztrák kapus. Közönségnek az otthonból gyalogolt át néhány menekült fiú és hirtelen igen büszkék lettek magyarságukra. Utána a falusi vendéglőben itták a jó hideg osztrák csapolt söröket.

„Futball nemzet vagyunk - gondolta Szívem Imi -, mi mindig tudunk meglepetést mutatni. Tegnap forradalmat, amelyikben mindenki harcolt, ma focit, amelyikben az egész ország játszik, holnap táncot, nótázást, mindenki énekel és dárídozik, utána meg árulókat, mert mindenki elárult mindenkit, végül pedig temetést, ahol mindenkit temetnek. Igazi magyar virtust.”

Este a televízió mondott valamit Nagy Imrééről, de nem érthette:

- Prezident Emmerich Grosz tod.

Sejtette, hogy nem a szabadulásukról szólt a hír. Fülelt, gyakran televíziót nézett, néha újság is a kezébe került. Kíváncsian rakosgatta emlékképeit és képzelgéseit az otthon maradt világról.

Gyakran esett az eső. Olyankor elkomorult a táj, a szürke, monoton eső lecsupaszította a vidéket, soványabbnak tűntek a fák, sötét, gyors fellegek szálltak az épület felett, a hegy mögül csaptak a falura. Behúzódtak a ház falai közé, televíziót néztek, de amikor már dörgött-csattogott az ég, leoltották a villogó képernyőt, bele ne csapjon a villám, nehogy kigyulladjon az épület. A vihar sokkal félelmetesebbnek tűnt, mint az Alföldön, közvetlenül a fejük fölött morajlott, zúgása egyre erősödött, attól féltek, hogy valamennyien elpusztulnak, mert haragszik rájuk az Isten.

Szívem menekültnek eszébe jutott otthoni gőzölgő istállójuk, két lovukkal, s mostoha apjával, aki beszorult a lovakhoz, és egykedvűen várta az eső szűnését, bár tudta, hogy az napokig nem áll el. Kiállt az ól ajtajába, felnézett a sötét, kavargó fellegekre és csendesen mondta:

- Leszakadt az ég, fiam. Ez hónapos eső lesz.

Az Attersee színe feketére váltott, nagy hullámokat vetett a partra, hangosan csapkodta a csónaktárolókat, a szél sziklákat görgetett a kanyargós, hegyi utakra. Amilyen hirtelen támadt a vihar, olyan gyorsan elvonult. Kisütött a nap, friss levegővel és illatokkal telt meg a határ. Az erdők felkéklettek, az eső áztatta mezők hamar felszáradtak, a tarka s vörös színű teheneket újra kihajtották legelni, frissebbnek tűnt az élet és jókedvűnek.

A Chandler Heimbe már válogatott legénység gyülekezett, biztos továbbjutók, Jumbó Karinthiába igyekezett és nem beszélt bővebben magáról, annyit árult csupán el, hogy harcolt, megjárta az ÁVÓ börtöneit, már ezerkilencszáznegyvennyolc őszén Ausztriába szökött, de a szovjet zónában elfogták, átadták az államvédelmi szerveknek, szegény zsidó nadrágszabó emberei kezelésbe vették. Más a hűvös svédekhez igyekezett, de olyan is akadt, aki a messzi Caracasba, az olajmezőkre áhítozott. Az otthon lakói több lágerből érkeztek, valamennyien eldöntötték, hová akarnak kivándorolni, már csak az utazás időpontjára várakoztak.

Szívem Imi megbarátkozott a német nyelvvel, könnyen tanulta és jegyezte meg a szavakat, arra kevesebb energiája jutott, hogy szabályos mondat szerkezeteket gyártson, kezdte megérteni a tiroli tájszólást, bár az öltözködés nem bővölte el, kicsit furának találta, amikor a sűrű ünnepeken meglelt korú emberek rövid, zöld színű nadrágban, zöld színű tiroli kalapban, kockás ingben sramlizenére ugráltak, de később elismerte, a hagyományápolás erős, és összetartó köteléke Ausztriának.

Teljes ellátást kaptak, sok burgonyát, véres hurkát elpusztítottak, némi zsebpénz is csörge-dezett, az élelmesebbek hétvégeken segédmunkásnak csaptak fel, az építkezéseken hordták a téglát, keverték a maltert, talicskázták a homokot, a sódert, de nem bánták meg, mert ugyanolyan bért kaptak, mint a hazai segédmunkások, négy-öt üveg sört is. A szakácsnő kiadós élelmiszersomagot készített, és szaporodhattak a schillingek. Hősünk kimondottan utálta a fizikai munkát, mégis elment a fiúkkal, mert szüksége volt a pénzre, s ha már vállalkozott, kibírta zokszó és fájdalom nélkül, némi izomlással.

Az otthonban nem működött semmiféle őrség, felügyelő, vagy rendészet, nagyon szabad és demokratikus intézménynek látszott, a régebben odakerültek felügyelték a rendet; reggeli, ebéd, vacsora, időben történjen, csak igazoltan hiányozzon a távollévő, különben nem kapta meg az adagját. A ház és a kapubejáró kitárva, bármikor kísétálhatott, csónakázhatott, a faluba mehetett mindegyikük, kivéve a délelőtti tanulási időt.

A mesterkém Szívem sokkal elviselhetőbbnek érezte azt az életet. Amikor meg felmelegedett a mély vizű tó, nagyokat úszkáltak, fürödtek, napoztak a stégen, páran a hajukat kopaszra vágatták, és gyorsan telt az idő. Egy csonkolt kezű tanár, Herr Martin érkezett Bécsből, aki a németet tanította, esténként meg csónakba szállt, szép hangján messzire küldte víz felett az operett és opera áriákat. Szeretett vele evezni, bár olyankor mindig elfogta a szomorúság, s valahányszor a csillagos égre nézett, az otthoniak jutottak eszébe. Meg a zsidóktól elorozott aranykincsek.

Az emeletes épületet teljesen eltakarták a zöldbe borult fák, északi oldala a meredek hegyre nézett, déli oldala pedig a vízre, közvetlenül a bejárati kapunál buja gesztenyefák virágoztak, a keskeny kövesutat szegélyezték, el egészen Weissenbachig, ahová a tó keleti partja nyúlt, majd tovább Unterachig, de az a városka már a túloldalt jelentette, pontosan szemben a

Chandler Heimmel. Onnan Salzburgba is indultak a távolsági buszjáratok. Kis hajó közlekedett időként a partok között.

Szívem Imi jól érezte magát, de sohasem gondolt arra, hogy végleg gyökeret tudna eresztetni, ott maradhatna. Mihez kezdhetne egy hontalan menekült olyan kis falucskában, ahol mindennek pontos, meghatározott helye van, a természet és az ember összhangja irányítja a folyamatokat, a mindennapi munkákat. Tudta azt is, hogy egyszer eljön a pillanat, amikor szegényes batyuját csomagolja, végleg tovább áll, mert valahol valakik kijelölték számára azt a helyet, ahol új életet kezdhet, tanulhat, de hogy később mi lesz, azt elképzelni sem tudta. Hogyan jut ő titkokhoz, titkos iratokhoz, mikor válik igazi hírszerzővé az idegen világban, hogyan épülhet be a francia titkos szolgálatba, az nem is érdekelte.

Régen elmúltak már azok az idők, amikor a magyar menekültek rajokban lépték át a határt, a kétszázezernek nagy része éppen a szívélyes sógorokat választotta, a forradalom melegével és nimbuszával gyors lehetőségekhez jutottak; fedélhez, munkához, tanuláshoz, kivándorláshoz, asszonyöhlöz, apró porszemekként épülhettek az életfolyamatokba. Mire Szívem Imi kilökte magából a kicsi, vérbe szántott ország, hogy reményteljes s kényszer szuperkémként kápráztassa el hazáját, akkorra a menekült táborok megteltek, Európa és a világ belefáradt a magyarokba, fűtült rájuk, meg a népvándorlásukra. A vasfüggöny mögül csak az igen elszántak, igen bátrak, szervezettek menekültek, és jutottak át a senki földjén, hogy egymás hegyén-hátán levegőt kapkodjanak.

A fiú szerencséjére nyáron érkezett az otthonba, nem szerette a teleket, a hidegeket még a kunsági földeken sem, itt meg a magas hegyek között kemény fagyok járnak, s még jobban a házakba kényszerítik a lakókat, a kályhák, meg a televíziók elé. A tanuláson kívül mit kezdhetne magával?

A szőke, kopaszra nyírt fejű, tömzsi srác, Kopasz Venezuelába készült. Egyik napon váratlanul telefonáltak a Chandler Heimbe, másnap reggel már az otthon vezetője beültette a Volkswagen kisbuszba, és a kanyargós, hegyi utakon Salzburgba vitte, ahonnan tovább vándorolhatott.

Szép, feledhetetlen nyarat töltött a tó partján.

Mennyire örült, hogy a Gödrök közben libalegeltetés idején megtanult úszni, meg a Sistas mély vizében, eleinte kapart, mint a kutya, ideges, durva mozdulatokkal terelte maga alá a piszkos vizet, de később finomodott a mozgása, rájött, ha a békát utánozza, akkor jobban halad, nem fárad annyira, lebeghet a víz felszínén. A mélykék tóban gyakorolhatott, inkább úszott, mint csónakázott, teljesen egyedül lehetett, alatta a sötét, hallgatag, feneke sincs víz, olykor hozzáért egy-egy kígyó alakú angolna, szíve gyorsabban dobogott, csak nem találta meg az elsüllyesztett kincseket, félt is eleinte, idegenkedett a mélységtől, de ahogy teltek a napok, egyre nagyobb távokat úszott, és egyre több időt töltött a tóban. A halakat nem ismerte, törpeharcsát és pontyot fogott Bánhalmán a Kakatból, kezdetleges pecabotjával, gilisztákkal felszerelve órákig ült a csatorna partján, a fából ácsolt Krisztus kereszt közelében, melynek tetején INRI felirat látszott, és sovány zsákmányát a kukoricaháncsból font szatyorban hazavitte a mindig éhes családnak.

Szerette az Atterseet. Fürdés és úszkálás közben az emlékein borongott. Amikor mélyen beúszott a tó közepére, a csend, a víz bölcs nyugalma szinte templomi áhítattal körül ölelte, örökké szeretett volna úgy maradni, de hirtelen és váratlanul elmúlt ez a varázs, elborította a magány és az idegenség. Jó kirándulásnak fogta fel azokat a napokat. Még gondolni sem mert a kőkemény télre, amikor télvíz idején vastag hótakaró üli meg a hegyoldalakat, az erdőket, a hegyek teteje ködbe vész, a fehér lepel szinte halotti csendet terít az életre. Néha reccsen a leszakadó ág a hó súlyától, kidől egy előregeedett fa, a meredek hegyoldalról éppen a keskeny

országútra zuhan, a természetes fenyő hosszú órákig megbénítja a gyér közlekedést, és nemcsak erdő-mező alussza téli álmát, hanem az emberek is.

Mihez tudna kezdeni? Begubózna a kályha mellett, magolná a német nyelvet, hetekig el se menne a Vöttinger vendéglőbe, szánkózhatna a meredek lejtőkön, korcsolyázhatna az elnéptelenedett utakon, de egyiket sem szeretne, a hógolyózásból már kinőtt, télen megfojtaná az unalom, meg a magány. Azért dugták ide, mert a természet foglya, látják levegővétélét, minden lépéséről tudnak, egymást ellenőrzik, és nem kell hozzá rendészet, gondnok, titkos szolgálat, de még portás sem. A kapu állandóan tárva-nyitva, de ha kilép, látják az ablakból, ha elmarad az étkezés idején, már feltűnik mindenkinek.

Mami, az öreg szakácsnő mosolyogva kérdezte:

- Alles ist ordnung, Emerich?

- Ja.

- Wohin gets du?

- Wohin, wohin?

Hová mehetne innen? Vajon hová? Van-e még számára kiút, és az hová vezet?

Még a postára se szaladt el a hegyi ösvényen, inkább nem írt, nem várt levelet, pedig az elsüllyedt, a maga mögött hagyott világból minden betű hírt hozott, üzenetet azokról, akiket szeretett. Csak hát sokáig sajgott a szíve egy-egy levél elolvasása után, még szomorúbb lett, és befelé nyelte a könnyeit.

A varjakat nem szeretne, fekete foltként ülték meg a fákat, a házak közelébe húzódtak, károgtak a fehér mezőn, csapatokban lepték el az aránylag védett és élelmet nyújtó földeket, az erdők alját. Szívem Imi télen biztosan elszökne, elmenekülne innen, amikor csak esik a hó, megállíthatatlanul hull, a fák északi oldalán megmarad, hidegség fogja körül a szívet, dermedt és halott világ. Még a fekete varjak is gubbasztanak, kihűl minden szeretet, a Karácsony éppen a tél közepére esik, hogy hamu alatt némi remény megmaradjon, hogy nem hűl ki az emberiség, nem fagy meg, és újra kezdheti az életet a jégtakarók fogsága után. A havazás sem szép, ködös, nyálkás, szürke masszát küld az ég, a Chandler Heimből nem látni a tóra, és a legközelebbi tanyáig sem, ahol ellátják a jószágokat, fejkik a nagy tögyű teheneket, a magas faház padlásáról szénát löknek a jászolba, az ólból kicsap, gőzölög a meleg trágyaszag. A varjak, a halál katonái lepik el a környéket, amikor csak meghalni lehet, de azt sem érdemes, mert nincs is talán, aki eltemessen, a fákat ellepik a varjak, csúnya károgaik megszűnik, egykedvűen gubbasztanak fél napokig, gyásztakaróként borulva a tájra, olyankor a magányos Szívem szíve kihűlt volna örökre. A hó meg csak esik, reggeltől estig, estétől reggelig, a varjak meg gubbasztanak a fákon, és annyi hó hull, hogy a hegyek aljában lakókat teljesen betemeti, napokig lapátolhatnak az ajtó előtt a tópartjáig, az országúton csak szánkózhatnak, gyalogösvényt vágnak, taposnak, hogy a postás, a szakácsnő, a gondnok közlekedni tudjon valahogyan.

Télen meghalna a nagykunsági fiú. Hótorlaszok rejtik el, megközelíthetlenné teszik a hegy és a tó közé épült villákat, a ritka parasztportákat, mert megállás nélkül esik, a túléléshez sincs már kedve a jámbor lakóknak, meghalni meg nem érdemes. A télnek nincs szeme. A tél jéghideg szépségét mutatja a tirolai, felső-ausztriai tájnak, amikor a legszebb, akkor a leghidegebb, meg fordítva. Csak ködös, nyálkás napok ne jönnének, amikor nem lát az orráig sem, unalmas és undorító a hely, rossz emberek ideje, amit nem vár. Amikor szikrázik a hó, a fák tele vannak fehér gyapottal, fehér menyasszonyként kínálják magukat, csupa hideg ragyogás az élet, a hó alatt jégpáncél képződik, óvatlan mozdulat és megismerszik a drága anyaföld,

imbolygó, fekete alakok bukdácsolnak a hófúvásokon, úgy tűnik, az élet hallgat, a természet ösisége parancsol. Farkasok és őzek tévednek le az erdőkből, a vaddisznók rőfögése behallatszik az ablakokon, mint a falu fekete katonáinak káromása.

A kövér szakácsnő főztje ízletesebb, jobban csúszik a véres hurka, a mindennapos krumpli, és mint a szép színes képeslapokon, feltűnik a szánkó, a lovak nyakában csengő csilingel, mint a Porcsíny utca sarkán lévő Sajtós úr szatócsboltjában. Üzen a természet, szeretetre szólítja fel az embert:

Szeretet nélkül nincs élet, élni sem érdemes. Egyedül ez mentheti meg a tévelygő emberiséget a dühös idő, és a természet támadásaitól. Szeretet nélkül hazug és lélektelen a világ. Csakhogy a szeretet legszebb ünnepe is néhány napos. Utána meg zúdul a mocsok.

Szívem Imi ugyan kit szeressen, mikor szeretetre se érdemes?

Így képzelte a falucskát télen, még magát is látta az otthon ablakánál, ahogy nagyra nyílt, csodálkozó szemmel bámul a fehér, szűzi csodára, de fázós fiúként nem örült volna, ha a szabadba küldik, hógolyózni hívják, kezét pirosra csípi a fagy, még a szellőztetést is elkerülné, nehogy megártson torkának a hideg levegő. A korlátozott szabadság idejének hitte az évszakot, sohasem vágyott síparadicsomba, hiába olvasta A Varázshegyet, a csúcok közé sem kíváncszott, a lapos, kunsági földeket szerette csak, a perzselő nyarakat, a gyalogutak forró porát.

Pedig a tiszta, szűzies táj olyan, mint az érintetlen nő, biztosan csodálná, ha nem is szeretné. A napfényt imádta, a tó méltóságteljes nyugalma, az álmodozásokat a víz felszínén. Úgy érezte, hogy a természet szépségével és gyönyörével elkápráztatja az embert, de őt bünteti is, mert a telet nem szereti. A fák hiába telnek meg hóval, hajlanak le, letörnek a súly alatt, olyankor már a fekete sereg sincs sehol, visszaszáll az erdőbe, a fészkekhez, a védettebb helyekre, ahol megkapaszkodhatnak az erős ágakon, ahol a hó sem esik annyira, mert a hatalmas fák védik az alsó gallyakat, s azokon nem havazza be fekete ruhájukat a tél. Ám az élelemszerzés, életösztön visszahajtja a gyászhuszárokat a faluba, mert táplálék kell az élethez, s az élet annyira ronda és szép, hogy még a varjak is ragaszkodnak hozzá.

„Csak ne járna fájdalommal -, gondolta Szívem Imre -, s ne kellene emlékezni. És felejtetni lehetne.”

A villákon látszik; laknak bennük, vagy elhagyatottak, mert nem lapátolták el a havat. Még a csellengő vadnyulak nyomai is kivehetőek a szűz, menyasszonyi leplen. Sivár, kísérteties, elhagyatott a titokzatos, kacsalábon forgó kastély is, semmi nyoma az életnek, a mozgásnak, és a titkos ügynökök sem kerülgetik. Mások méteres hófalak között kotortak ösvényt a gyalogláshoz.

Ez nem a Varázshegy, itt élnek és remélnek az emberek. Akik ide születtek, élvezik a természetet, a nagy havazásokat, amikor kicsit belehal az ember a fehér csodába. Úgy szerethetik, mint Szívem Imi az alföldi, tikkasztó, poros nyarakat. Amikor a tó befagy, végtelen fehér takaró, amelyen szánkók tűnnek fel. Ám a falusiak nyáron nem strandolnak, csak az idegenek stégjén zsi bong az élet. Annyira természetes a tó, hogy nem törődnek vele.

A menekülteket még nem hajtja a megélhetés, a gyarapodás kényszere, a tátogó család, a meleg asszonyöl, megterítik nekik naponta háromszor az asztalt, és napozhatnak, strandolhatnak, imádkozhatnak, magolhatnak, minden ingyenes.

Csak a felnevelő otthon hiányzik, Szívemék kopott szobájának elhasznált szaga. Kínzó vágy gyötörte állandóan, hogy jó lenne látni testvéreit, szólni fakó fejkendőjű anyjához, kimenni a bűdös istállóba, megnézni a két sovány lovat, megveregetni a tomporukat, elhányni villával a

gőzölgő trágyát alóluk, csodálkozó, okos, nagy szemükbe nézni, befalni anyja félig főtt mákos laskáját. Figyelni a kapu nyílását, hozott-e levelet Apostol Gábor postás, ilyentájt érkezik nap, mint nap nádas házukhoz, mond-e valami hírt, friss újságot a falu végéről, ahová már sohasem térhet vissza. A szeretetet hiányolta, amelyet odahaza sohasem becsült.

Ez a kínzó vágy meddig gyötri? Hiszen ha hazament, még meg sem melegedett, már viszketett a talpa, ide-oda tért, a Piacérrre felugrott, a jó ismerősökkel, kun komákkal komótosan felhajtottak néhány pohárral a kocsmában. Púpóval is találkozott, s ahogy nyakalták a savanyú lőrét, a fiú vézna testére, nagy fejére, jókora púpjára nézett, mert látszott már rajta életre szóló végzete; a téglagyári robotolás.

- Merre jársz, te Szívem Imi? Olyan ritkán látni.

- Keresem a jobb világot -, mondta patétikusan.

- Szóljál mán, ha megtalálod, testvír - csillant fel a fiú szeme. - Rám is fér, mert szegény maradtam. Kubikos talicskához nőtt a kezem.

- A nagy házatokkal mi lett?

- Nem adták azt igazából, visszazsuppoltak hamar.

Szívem evett az anyja főztjéből, a hirtelen kotyvasztott öreg lebbencsből, mert a korán kelő Gulyás Bözsi az egy tál ételek szakácsa volt, se ideje, se türelme, se felszerelése, főleg alapanyaga nem volt a konyhai munkákhoz, korgó gyomrú gyerekei megették volna az egész világot, szőröstől-bőröstől felfalják, ha elérik, és már indulhatott is vissza vándorútjára.

Egy napért mekkora távolságokat utazott. Nem sajnálta a vonatozással töltött drága órákat, az idő múlását sem érezte, a boldog fiatalság kívül rekesztette a külső világot, a nagy fájú vasútállomástól a hosszú Hosszú utcán ismerte már az összes házat, szaporázta lépteit előttük a betonjárdán, a deszkakerítések tetején bebámult a tágas, kertes udvarokba, de igazán csupán az érdekelte, és töltötte el izgalommal, ami otthon várta. Úgy tűnt, hogy az soha, de soha sem változott, haza húzta a szívét valahányszor, még ha mostohán bánt is vele. Nem becsülte boldogságát.

Többé már nincsenek ilyen utak.

Az emlék maradt, melyet úgy cipelt, mint Jézus a keresztyét. Kolbászéki legelőket látott, a csigacsináló asszonyok dalolását hallotta, látta a szétszaggatott emberi maradványokat, a kopasz és vádoló fejfákat a pesti utcákon, a hernyótalpak után vöröslő vércafatot az Üllői úton, a géppuskasorozat kifordította beleket, érezte a géppisztoly tusáját a hátában, átjárta a félelem a neki szánt golyóktól, orrában érezte a rothadó hús szagát. Az Üllői út villamos sínjén felejtett hullákat látta, álmát a saját kivégzéséről, a szabadságharcosok felakasztásáról. Kommunisták kommunistákat akasztottak, bűnösök az ártatlanokat. Ezekről az emlékektől ugyan hová meneküljön? A világ végére? Az hol, merre található? Elmúlik-e ott a fájdalom, a szomorúság, az emlékezés? Csak ne jönnének azok az átkozott képek, a másik énje, a letaglózó letargia, amikor semminek sincs értelme, minek a tanulás, minek a küzdés, minden minek, ha vér, szenvedés, és boldogtalanság az ára? Talán könnyebb lenne, ha elmúlna magától minden, elaludni ebben az idegenségben, és kész. Könnyebb lenne, de az is minek? A halál nem szívderítő perspektíva.

A tó vizében lebegve hányszor eszébe jutott a nagyságos, és szeretett második Rákóczi Ferenc fejedelem, aki Rodostóban a száműzetés keserű kenyerét ette. Jól ismerte. Szülike szobája fehér falán bekeretezve láthatta, ahogyan jól táplált paripáján, kivont kardjával vágatott, és alatta a felírás:

- Pro patria, et libertate.

Hosszú évekig nem tudta a fordítást, de sejtette, hogy a hazáért szól. Nagymamája kisebb családi fotókat dugott az üveglap elé, tábori levelezőlapot a muszka földről, és az unokák fényképét. Szívem Imris ott pillantotta meg magát, két legendás felvételt készített róla Vidovits fényképészmeister, aki éppen a zsidó templommal szembeni földes utcában lakott, berendezett műhelyében a halhatatlanságot szolgálta, ezért a lopott angóra nyulacskával örökítette meg hősünket. Sokáig tartott a ceremónia. Kis Szívem ugyan harci díszben jelent meg a sejtelmes műteremben, térd alá gyűrt flórharisnyában, pipaszár lábakkal, lötyögős, szürke kabátban, fehér rövidnadrágban, ordenáré sapkával a fején, de a nyulacska nem törődött az eljövendő boldog idővel, ugrált, félénken pislogott, reszketett, amíg a beállítás és a művészi fotó elkészült. A másik felvétel a Weisz Pista által készített zsinóros ruhában ábrázolta, bocskai sapkában, olyan őszinte hittel, bizalommal, nyílt tekintettel tárult a világra, mint a ma született bárány.

Ahányszor Szülikénél aludt, mindig vetett egy-egy pillantást a falra, s ha magát nézte, Rákóczi fejedelmet is látta, ha pedig a lován vágató szabadságharc vezérét bámulta, akkor azt a szomorú magyar kisfiút is észrevette. A legnagyobb kurucot mégis Mikes Kelemen fájdalmas levelezéséből szerette meg, a nem létező nénjének írt beszámolóiból. Elképzelte a tengert, ahogy annak a partján száműzetésben éltek a jó kurucok. Kívülről fújta egy időben:

- Egyedül hallgatom tenger mormolását, tenger habja felett futó szél zúgását, egyedül, egyedül, a bujdosók közül - nagy Törökországban.

Mikes Kelemen sorai szívbe markolóak. Akkor érezni igazán, ha a számkivetett idegen országban kapaszkodik az életéért. A nagyságos fejedelemnek fájhatott a szíve, mikor az óhazában maradt összes vagyona, hűséges kurucainak sem oszthatta szét, Nagy Imre legalább földet mért a mezítlábas cselédeknek, az ezeréves per áldozatainak. Egyik se vált hitvánnyá, bár tanult emberekként tudták, hogy mibe viszik a népet, és a felelőségük, becsületük áldozatai lettek. Kitérhetek volna végzetük előtt. Mindketten látták a véres csüörtököt, az esztelen mészárlást, és nem váltak labancná. Közös jellemvonásuk, hogy szerették a szabadságot, áldozatot hoztak érte, igazán szerették a hazájukat, és a szegényeket. A mezítlábasok is szerették küldetéses példaképeiket. Szívem Imi mégis labancnak szegődött, magyar árulónak, pedig szívében kuruc maradt, hiába gyűrte fejébe az ismereteket, és az irodalmat. Akkor már ismerte a nagyságos fejedelem imáját is.

„A te kezeden van szívünk, Uram,
Döfd át szereteted nyilával,
Gyűjtsd fel a lomhákat,
Vezesd vissza az eltévelyedetteket,
Világítsd meg a vakokat,
Lágyítsd meg a hajthatatlanokat,
Bátorítsd meg a habozókat,
Tanítsd a tudatlanokat,
Gyarapíts bennük a hitet,
Gyűjtsd föl a kölcsönös szeretet lángját,
S újra és újra kérlek,
Add, hogy szereteted gyarapodjék,
Hogy ez az isteni láng
Eméssze föl viszálykodásainkat.”

A daliás fejedelmet, a magas termetű, szép arcú hadvezért halála után Rodostóból Konstantinápolyba szállíttatta Mikes Kelemen, ahol anyja, nagyságos Zrínyi Ilona mellé temették a lazarista templomban. Hiába bukott el a szabadságharcban, kurucai annyira szerették, hogy

idővel hazahozatták magyar földbe, a kassai Dómba, örök nyughelyére. Katonái szívükbe vészték a nagyságos fejedelem szavait: „Nem kívánok birodalmat, sem kincset túletek, s nem egyebet, az igaz, bátor magyar szívet, hogy a magaméval összekapcsolván veletek éljek és haljak”. Kossuth apánknak is megadták a végtisztességet, szerették, soha senki sem hányta a szemére, hogy véráldozatba vitte a magyart, és elmenekült. Az elbitangolt ötvenhatos magyaroknak mikor nyitják meg a határokat, hogy megbékélve majd a végső nyughelyükre térjenek? Jaj azoknak, akik messzi idegen földön, gyerekek nélkül halnak meg. Tisztességes temetése mikor lesz Nagy Imrének? És az ötvenhatosokat árkokba temetik, mint Makrát, a kormányzó úr hűséges testőrét? A bolsevik vörös világ mikor ismeri el igazán ötvenhatot forradalomnak és szabadságharcnak? Amikor átmázolják az egészet piros színűre?

Szívem honvéd erőt meríthetett volna Imre bácsi emberi tartásából, aki jól tudta, ha önkritikát gyakorol, megtagadja az elveit, és aláírja a nyilatkozatot, amelyet előre elkészítettek számára a nemzetközi kommunizmus szokásaként, hogy mindenről lemond, elítéli az ellenforradalmat és saját cselekedetét, mert megtévedt, a reakció uszályába került, s a szocialista világforradalom mégis győzni fog, akkor élhetett volna. Elnyeri az árulás jutalmát. Csúnya és megalázott élete lesz, mint gyakorolta több alkalommal, de élet. Megéri? Nem volt elég a zavaros létből, börtönökből, szibériai hadifogságból, az emigrációból, a buta párt diktatúrából? Mindig az életet választotta, s megfizette az árát. Pedig tiszta szándékkal indult rohamra a szegény-parasztokért, emberibb ember szeretett volna lenni egész életében, humanista értelmiségi, nem futóbolond pártkatoná, KGB-s múltú pórázon, hanem egy kicsi, de szabad, boldog ország vezetője. Megadatott majd tizenhárom napig az illúzió; a szabad, semleges Magyarország ábrándja, a tisztesség, a törvényesség, és az igazságosság. Mit számít az, hogy honnan indultak, milyen terhet görgettek maguk előtt, sárból és vörös mocsokból ébredtek, idegen érdekek fogságából, mindennapos önkényéből. Ő végig ment a Golgotáján, s nem árulhatja el hűséges bocskorosait, bizakodó népét. Halálosan szereti magyarságát, az övét, és azt a rögöt, amely eltakarja. A vértanúságot választotta.

Lyukas vödörben hordta a vizet virágjaira? Azt nem hiheti, kivirágzik még jó időben. Honnan sejthette volna, hogy egyszer az ország hiába lesz szabad, demokrácia dül benne, a régi és új urai közösen kizsarolják, a lakosság felét vegetáló panelpatkánnyá teszik, ötmillió modern koldussá, hajléktalanok, kukatúrók tömege lepi el az utakat, és behódol a világgyarmatosító tőkének, miközben a vörös világforradalom eszméje kimúlt. A valamikori katonái; pesti srácok, forradalmárok, reformerek, tiszta kommunisták szégyellik, hogy magyarok, mert a megélhetésért ugyanúgy kell kétrét görnyedni, mint évszázadokkal előbb, idegen szolgáltatók rabolják el a kukatúró nyugdíjasoktól, feregértelmiségiektől krajcárjaikat, és bevégeződik Trianon, mert a pénz uralmának már a kamatkapitalizmus sem jó. Nincs termelés, nincs munka, szolgáltatásokból nem él meg az ország, függetlenségről újra nem eshet szó. Már földjük se marad. Kiabálhatták:

- Piros, fehér, zöld, ez a magyar föld!

Volt. Elfogy a gyerek, elfogy a magyar. Hiába a látványkoszorúzás a forradalom évfordulóin, nincs már igazi nemzet és haza sem. Nihil és halálhörgés, ez maradt a forradalomból és szabadságharcából. Minden magyar szabadságharcból. Akik Nagy Imre fényképét tolják maguk előtt, tömegnyomorra, éheztetésre kárhoztatják boldogtalan utódait a dús fűvű országban. Íme, beteljesült prófécijája:

- Katasztrofális időszak következhet, mert így a kommunizmus felfalja önmagát.

Megérte az életáldozat? Mit szólnának az aradi tizenhármasok? Kossuth, Petőfi, Dózsa György, a korcs utódok dáridóján? Amikor kifosztják, s temetik, és nem építik az országot?

Szívem Imre sohasem látott az orra hegyéig. Fürdik, napozik az idegen, bár barátságos ország hideg vizében, amikor otthon kedvtelésből akasztanak. Cipeli a bűnét, amiért nem lesz megbocsátás soha. Megtudja-e részletesen valaha, hogy róla miket vallottak barátai, miért juttatták a Fő utcára? Ez elég indok-e, hogy hírszerző, szigorúan titkos ügynök lett? Nagy Imre nem így gondolkodott. Vagy valóban Vologya volt? Pipogya, kis gané forradalmár az ilyen, aki úgy menti a saját irháját, hogy a másikat kínálja érte cserébe. Kádár János legalább a hatalomért tette, és most előtte hajbókol az ország, a vér meg, ami a kezéhez tapad, az felszárad előbb-utóbb, a történelmet meg átírják, meghamisítják az olcsó és drága tudorok, nem nagy művészet, gyakorolják már jó ideje. A kaphatóakat kilóra veszi meg megrendelőjük. A szegénység és a magyar értelmiség átka, hogy előbb-utóbb árulóvá válik, így kerek a történelem. Az újszülöttek meg csak a szépre, csak a jóra emlékeznek, amelyet hamis gyöngyként eléjük vetnek. Pedig az értelmiség másra való, nem a megélhetési árulásra, vérszívó politikusok vánkosságának igazítására.

Semmi sem hallatszik a magyarokról, újság nem jár, az Eurovízió a táncdalfesztiválokat közvetíti, a holtak meg nyugodjanak csak békében. Nagy Imréeket bitó alá terelték, meg akit csak értek. Szívem rémálma után ezt biztosra vette. Kommunisták kommunistákat döglött kutyákként kaparták el. Imre bácsit becsülte, nagyjából ismerte a munkáját, tudta jól, hogy súlyos kommunista múltú, de Rákosi bosszújából begyűjtési miniszter lett, lesöpörte a padlásokat, ám földet osztott, felszabadította a kitelepítőtáborokat. Láttam a fotóit, minduntalan olyan érzése támadt, hogy ez a bajszos, szemüveges szereti a szegényeket. Rákosi Mátyásék megalázták, félreállították, mégis a népfelkelés és szabadságharc vezére lett, aki egyre tudatosabban vállalta a szerepét, felnőtt ahhoz, akit aztán régi, bevált kommunista módszerekkel, árulással dugtak Romániába. Ő nem árulta el mezítlábas katonáit, mint Kádár János, vagy mint olyan sokan kies történelmünkben. A nagy röpcédulázások idején, a fegyveres zaj utolsó napjaiban kapcsolatot kerestek vele, de az elcsavargott sorkatona tudós főnökei, a Petőfi Kör vezetői, és árulói sem tudtak többet; - fogoly, közvetlen környezetével együtt Romániában őrzik, és nem tudni, hogy milyen sors vár rá. Hazahozzák? Bíróság elé állítják? Megszabadulnak tőle, mert még az emléke is vádol?

Ha személyesen találkozik Nagy Imrével a forradalom alatt, akkor egyértelműen leghűségesebb bakájává szegődik, nem tépelődne ebben a rezervátumban, el sem árulva árulóit. Gyáva volt, vagy csak tudatlan, akit a személyes bosszú elvakított? Tudatlan és gyáva, és nem szerette az akasztófát. Kevés ember áll alá önszántából, még ha szent ügyet szolgál is. Imre bácsi megtette, a szemében szentember! Ő meg cipelheti szégyenét a világban, mert embernek gyenge, hogyan lehetne jó magyar, kun harcos, az igaz forradalom utolsó magyar katonája? Szerencsére nincs a homlokára írva:

- Szívem Imi elárulta a magyar szabadságharcot, magyar testvéreit.

A Fő utcai besúgók? A sorstársai? A váci fogház kiváltságosai? Akik naponta ötször étkezhettek, szabadulásukkor teli bőröndjeiket fegyőrök cipelték a személykocsikhoz, némelyikük saját írógépét szintén, hogy megszabadulván a forradalom mákonyától, árulásuk bélyogával híres írók lehessenek! Mivel vigasztalódnak? Többen voltak, mint a halottak, ráadásul szaporodtak, mint a nyulak. Hatalmasnál hatalmasabb téglák és patkányok, akik majdan az Országházban ücsörögnek.

Szívem elbaltázta, de mindig ilyen sikertelen figura marad, akinek a tej megalszik a szájában, bár édes a szája, ám üres a marka. Mindig későn tudja, hogy előzőleg mit, hogyan kellett volna cselekednie. Lehet életet cserélni idegen földön? Megszabadulhat múltjától, ha világgá szalad? Elhagyhatja-e a lelkiismeretét, árulásait, a hátrahagyott, eltemetett, elárult társait?

Mártír Nagy Imrét? Utólag a vér is lemosható? Minden véráldozat után kivirágzik az élet? Egy emberibb világ csak vérfolyamokon jöhet el?

Még mindig jobb itt lopni a napot, mint odahaza az akasztófán lógni. Miért pont ő legyen a feddhetetlen, a meg nem alkuvó hős? Ha árulás az élet ára, akkor legyen árulás. Vegyen példát Kádár mesterről. Ebben a forradalomban mindenki elárult mindenkit. Magyarok vagyunk, magyar módra árulkodtunk. És majd tökélyre visszük!

Képzelméibe menekült. Lókörmökkel áldozó táltosai szerint hajdanán, előző életében a csüngőbajuszú kunok királya volt, s azért boldogtalan, mert ma már senki sem fogad szót vezéri vérének. A rabló portyákat mindig tavasszal indították, szélvész gyorsaságú, vadkeleti népével eljutott egészen messzire, hegyekre épült várak alá, de állatbőrös nemez sátraikban, a kancatejből erjesztett jó kupa borok sem vidították fel, a megszerzett barmokkal és némberekkel átgázoltak a folyókon, mezőkön, vissza az őshaza útjaira. Másokat meg feláldoztak, tűhegyes karókra húzták levágott fejüket, testüket pedig máglyákra dobták.

Megsejtette, hogy ez a szomorúság élete végéig elkíséri, lehúzza a földre, mert amikor a kunok királya lehetett, vezéri gőgjében püspökségeket fenyegetett, tatár kardokat ígért a pápának, miközben mokány fekete paripán vágatott a homokhátságon, a kolbászszekei mezőkön tüzes kedveseihez, a gyöngyös süvegű, hosszú, fekete fonatú kun asszonyaihoz, hogy velük és a teli kupákkal csillapítsa égető szomjúságát. Micsoda tivornyákat csapott, hogy tudott mulatni, a díszes vezéri nemez sátorból messzire hallatszott az öröm. Nem figyelmeztet eléggé a pápára, amikor hozzá írta intelmeit:

- Vigyázz, király! És gondold meg, ki, hová vezet!

Akármelyik ujját harapta; fájt. Bővérű uralkodóként kun szokás szerint a maga életét élte. A kihűlt hitvesi nyoszolyát tatár hercegnő karjaiban pótolta. A homoki pusztákon nyargalva, a Kiskirályság termőbb földjéig, három háládatlan konok kun; Árboc, Törtel, Kemence, elárulta és életét vette, összekaszabolta. Mizse nádor testvérevel, Ejzével és Miklóssal, Edua vér szerinti bátyjával Árbocot kettévágatta, Törtelt pedig szétszaggattatta, a nemzetségbeli többi kunokat és mind hozzájuk tartozókat pedig, még a bölcsőben fekvő kisdedeket is, akit csak megfoghattak; lenyakasztatta, és karóba húzatta.

Még halálában is vért kívánt és árulkodott?

Ez árnyékolta be az életét. A hatalom hóhérvadása. Hiába szerette kunjait, mégis elárulta őket. Nem a gyönyörű, kun fekete szépségek; Edua, Mandula és Köpcsecs miatt ítélkeztek felette gyors kardú harcosai, dehogy, a céljait nem értették meg, áldozatvállalásait, a tépelődő embert. Csak rabolni, törni-zúzni, minél több fejet levágni, testüket karóba húzni, elrabolni asszonyaikat, lányaikat, marháikat elhajtani, eltűnni a végeleáthatatlan pusztaságban, csak a mának élni, önmaguknak, tobzódva a gyönyörökben, a fékezhetetlen szabadság mámoros felelőtlenségében, a pogány főtáltos dobverő táncainak ritmusára, nem gondolva a jövőre, az elveszíthető szabadságra és betörhetetlen mezőkre, mindez hogyan esett volna jól a szívének. A kereszthez kellett hajlania. A kereszt fegyelmezett, a fékezhetetlen szabadság ábránd maradt, a nyers erőszakot fondorlatos ima cserélte fel, úri intrikák, fekete palástú csuhás akaratok; egyiket sem süvegelte. A földből kinőtt kun babáit sem látogatta, a kun katedrálisokat.

Micsoda csalfa illúziók? Hiszen valóban eddig kalandozgattak a magyarok, a világ ura hun magúrok, Attila vad népétől reszketett a vidék, ezekből a szürke folyókból ittak paripáik, a messzi földreig gyepterületeken vágattak szélesebben, őrtornyokat állítottak az ellenség ellen, a germánok magas várait elfoglalták, betörték kapuikat, elrabolták kincseiket, asszonyaikat, az Enns, és az Inn között magyar világ volt, hiába emelték a várakat, évszázadokig imádkozhattak és reszkethettek erre felé:

- A magyarok nyilaitól ments meg uram minket! - szajkózhatták napestig.

Elvették, elvitték a részüket, miközben igazi hazát kerestek, végeláthatatlan mezőket, dús fűvű legelőket, sebes hegyi folyókat, hogy a völgyekben meghúzódva felverhessék állatbőrös, prémes nemez sátraikat, és kedvükre szabadon élhessenek.

Csak hogy a kalandozásoknak vége szakadt, Augsburg mellett gyászos vereséget szenvedett a sereg, hét csonkafülű gyászmagyart engedtek el a győzők, hogy vigyék meg a hírét a csúfos csatának, akiket meg az otthon maradottak vertek halálra.

Hová futottak innen? Hová üzettek? Vissza Szent-Ázsiába, a Kárpátok meleg ölébe. A sorsuk; múltjuk és jövőjük elől futottak? Innen is, onnan is üzték őket. Öntörvényű nép ez, büszke hun, konok kun, szabadságszerető magyar, nem simulós fajta, érdesen kemény, amíg meg nem törik, és meg nem hal. Aztán már használható. Szívem Imi is.

Megpuhították, a bátor szabadságharcosból szimatoló kém lett, aki majd feltöri a hétpecsétés titkokat, feláldozza magát a hazájáért, a maradék marék Magyarországért, a szocializmusért. Pedig meg se talpalták, a veséit se verték le, homokot sem tömtek tüdejébe, csak addig fonták köré a hálójukat, amíg belegabalyodott, hiába ocsúdott révületéből, már csupán két útja maradt; tisztán a bitófát választani, vagy mocsokban fetrengeni, de lélegezni tovább. Cipelni keresztjét.

Minden forradalom után diktatúra következik. Így teljes a kép. Ám ez a forradalom még ki sem bontakozott igazán, máris zúdult rá az intervenció. Nagy Imre se lenne tiszta ember, mártír miniszterelnök Kádár János árulása nélkül. A régi, bibliai páros; Ábel és Káin. Jézus és Júdás. Maléter is elárulta harcostársait; a magyar honvédséget, aztán a partizánokat, majd a Corvin köziet, ők meg a minisztert. Aljas Amerika meg minden hájjal megkent áruló, a gonosz fő fészke, szegény és gazdag magyar zsidók kincseit is elrejtette. Ő csak a falujáért szerezne vissza.

A forradalmak története az árulások története.

Neki ez sem sikerült. Kifolyik a keze közül minden. Nem lett világhírű focista, sem a nemzetközi proletariátus világraszóló költője, mi a dolga az életben? Még menekültként se kíváncsi, hazátlan együgyűnek, bűzlik, mint a trágyadomb. Mire jó az egész, ha nem tud ember lenni tőle? Olyan nagy a világ, mégsem jut talpalatnyi hely sem, ahol nyugodtságra lelne. Se itt, se ott, s ez már mindig így marad? Ez a fájdalom nyomta meg Szívem szívét, ezzel vonszolta életét, örök szegénységben a mindennapokért.

A fekete képű fiú a kövér, kurta lábú szakácsnőnek segített burgonyát hámozni, takarítani a konyhában. A menekültek nem kötöttek komoly barátságot, igazán azt sem tudták egymásról, hogy ki, kicsoda, honnan jön, hová kerül, hová szeretne menni; Amerikába, Ausztráliába, Mexikóba, vagy az északi államokba? Hősünk mindig Amerikába vágyott, a prérin vad musztángjaihoz, most el se tudta képzelni, hogy addig szaladjon, meneküljön, kalandokat és boldogságot keressen! Amerika messzebb volt, mint valaha. És elárulta a kunsági kamaszt.

Szigorúan tanulták a német nyelvet. A csonkolt kezű, magas bécsi férfi esténként csónakba ült, evezni mindjárt ugrott a fekete képű fiú, Herr Martin pedig énekelt. Csodálatos hangja szállt a mély és hideg tó fölött, elhallatszott egész Weissenbachig. Szomorú áriák keltek életre a sötét estékben, Szívem értett belőlük szavakat, egy-két operett áriát felismert a Leányvásárból. Keserűen gondolt arra, hogy a nőt és mulatozást nagyon kedvelő apja jó hallásából, hangjából semmit sem örökölt, pedig milyen csodálatos érzés lenne a sötét, idegen tó fölött énekelni, az otthon maradt faluról, a szőke kislányról, akinek csapta a szelet. Milyen erőt adott, hogy gondolhatott rá, a hozzá kapcsolódó képek boldogsággal töltötték el.

Egy testben, egy bőrben több életű, és az elsüllyedt múltban elhibázta az életét. Hogyan lehetne ebben a világban vidám, boldog, kicsoda, micsoda tehetné azzá, amikor egy személyben nemzeti hős és nemzetáruló, szabadsághős és katonaszökevény. Szervezheti az emigrációt és befűjhatja, mint annyian, tanulhat, de börtöntöltelék is lehet, építkezhet, de nincs mire, mert mindent elhibázott meggondolatlanságában? Talán azok a titokzatos, harmatos lánykák, akik divatos gépkocsikkal érkeznek a közeli kacsalábon forgó kastélyhoz, ami a két falucska között található, ahonnan nevetések, ujjongások, divatos zene hallatszik a kövesútra. Éles fogú vicsorító véredek, nagydarab, kigyúrt testű, szúrós tekintetű fiatalemberek vigyáznak a rendre, olykor még papok is fel-feltűnnek, fekete reverendájukban mindig sietnek, legtöbbször imára kulcsolt kézzel a hasuk előtt, mintha annyi bűnük lenne, hogy éjjel-nappal imádkozniuk kell. Ritkán puskaropogás veri fel a környéket, olyankor az otthon kövér szakácsnője szája elé kapja mutató úját:

- Pszt! Mein Gott! Sie sind schlecht mensch!

Az osztrák tó jó volt hozzá. Pedig ha mélyebbre úszott, főleg sötétedéskor, amikor meztelenre vetkőztek az otthon stégjén, fejeseket ugráltak a deszkapallóról, a félelem át-átsöpört rajta, mi lehet a mélyben, milyen hatalmas halak figyelik, rosszak és jóságosak, talán le is rántja valamelyik? Vagy éppen a fenéken lapuló ládák fölött szeli a vizet.

Azokban a napokban többen fürdőnadrágban és kopaszon jártak, erősen taposták már a nyarat, mivel kevés pénzt kaptak a teljes ellátáshoz, hétvégeken kőművesek mellett dolgoztak. Keményen hajtottak reggeltől estig, maltert kevertek, hordták, talicskázták az épülő házhoz, két-három liter sört megittak, s ami igazán jól jött, vastagon fizettek érte, nem különböztették meg a honi segédmunkások és a magyar menekültek bérét. Telt a falusi multságokra, amikor este a Vöttinger vendéglőjébe mehettek, gyakorta szólt a muzsika, a tiroli dalok, ritkán pedig táncmultságokat rendeztek. Alig múlt el hét, hogy ne ünnepeltek volna vasárnap mellett valamit, olyankor megszokott kiruccánásnak számított a sörözgetés. Szívem Imi gyűrte az ipart, pedig korábbi életében a fizikai munkától hősiesen távol tartotta magát, de a jó kereset, a boldogulni akarás elviselhetővé tette számára a malterkeverést, a talicskázást, és a téglaadogatást.

Amikor Gulyás Bözsi, a tanulatlan parasztasszony olvashatatlan, de panaszkodó levele elért fiához a tóparti osztrák falucska magas hegyei közé, akkor hősünk merész lépésre szánta el magát, összehajtogatott két puha plédet, csomagolópapírba tekerte és a hegyoldalban lévő postahivatalból a szülőfalujába irányította. A világ legtermészetesebb dolgának tartotta. Nem látott korábban olyan szép, puha takarókat, csak lópokrócokat, kíváncsi is volt, megérkezik-e a messzi falujába? Megérkezett. Úgy érezte, hogy ezzel segít családján, a mérhetetlen szegénységükön.

Az anyja beszámolt mindenről, de az írását rajta kívül senki sem tudta elolvasni, gondolatait kitalálni, még édes lányai sem. A falusi élet mindennapjairól szóltak azok a levelek; kivel, mi történt, katonaszökevényként keresték, jó anyját kihallgatták a járási katonai parancsnokságon, de feltalálta magát, azt hazudta, hogy a fia szerelmi bánatában menekült Nyugatra, meg nem akart börtönbe vonulni a bolond Ducóék gólyái miatt.

A falusi bálók nem maradtak el azért, mert Szívem Imi disszidált. Hősünk szép szerelmei ugyanúgy jártak táncolgatni, mint amikor még az aranylábú futballista ölelgette őket. Gulyás Bözsi eladósorba nőtt lányai meg szállították a pletykát. Azok a levelek örökre megkötözték költőnket a legmélyebb érzelem szálaival, mert nem akarta aranyfogú anyja, hogy majd másik gyereke, ne a rajongásig szeretett fia fogja le a szemét, amikor annak az ideje is eljön.

A mesterkém úgy érezte, hogy kalandos és izgalmas élete silány lett, kipányválták, mint a lovat. Élt a gyönyörű, hideg, mély vizű osztrák tó partján, készülhetett a jó, de izgalmas életre, amelyet egyszer megérdemelne, ám elrontotta valahol. Nem tudta, hogy mit tegyen, mint mindig, sodródott az Idővel.

Derekasán küzdött a német nyelvvel, két hónap múlva már mindent megértett a folyékony beszédből, bár a válaszai nehézkesnek, nyelvtanilag hibásnak bizonyultak, de az otthon vezetője elégedetten bólogatott. Mindig tanulni akart, most kitárulkozik az iskola ajtaja előtt. Megkedvelte a szimpatikus, tiszta országot, bár nem tudhatta, hogy messzire milyen a módi, a gyermekkori álmok és vágyak ott maradtak a távoli múltban.

A csillagos, nyári estét szerette a tó fölött, amikor a Hold őrizte a végtelenül békés tájat, az erdők és a hegyek felől nem támadt fel a szél, nesz nem hallatszott, csak az evező csobbant néha, de az áriázó tanárt, Herr Martint nem zavarta, Szívem Imit pedig szokásához híven, messzire repítette képzelete, a kicsi falusi ház gangjára, ahol Papó poros subáján bámulták a csillagokat. Ezek a csillagok ragyogtak a magyar égen is! A Porcsíny utcából látta, a nagyapja hóna alá fúrta fejét, mégis mintha akkor fényesebben ragyogtak, melegítettek volna, az állandóságot jelentették, hogy mindig ugyanott ragyognak, és ha egyszer majd megöregszik, akkor is ugyanúgy, ugyanonnan csodálhatja ezeket az unokájával együtt. Ettől elkedvetlenedett, már csónakázni se volt kedve, mindezeket elárulta az életért cserében. Amikor a daloló tanár megkérdezte:

- Bleibst Du hier?

- Nein -, válaszolt tiszta szívéből.

- Warum nicht?

- Kein Ich nicht.

A tó hűséges társa lett, szerette is, vele osztotta meg gondolatait, vágyait, lebegett a víz felszínén, és bekerített életéből színes ábrándokba menekült. Úgy szerette az Atterseet, mint a Homokra futó dűlőút szélalmát. Elúszott a közeli, titokzatos, hatalmas kastélyig, ahonnan nem hallatszott semmi zaj, nem nyitották ki az ablakokat, ajtókat, zöld fűvű udvarán nem állt se gépkocsi, se traktor, istállót sem látott, teheneket sem, a lehúzott redőnyű ablakok vaksin bámultak a tóra, és a partján elfutó betonútra. A fiú nem látott még életében akkora kastélyt, elképzelni sem tudta, milyen belülről, milyen bútorai lehetnek, kik élhetnek benne, ha egyáltalán idejönnek pihenni. Egyedül nem lakná, félne a sok szobában, elférne abban a Porcsíny utcai gyerekhad, még a Cigány völgy is. Kicsoda, micsoda, minek épít ekkora házat, ha nem használja?

Szinte odaszegezte a kíváncsiság, titkot sejtett körülötte, rejtelmes, sötét világot, amelyet szeretett volna megismerni. A mély vizű tó mindenért kárpótolta, játszott vele, ha csónakázni indult, vagy sprintelt, hosszú, feltűnően fehér habos csíkot húzott maga után, mintha múltja követné. A mellúszást szerette, és nem fáradt el bár több órát töltött a vízben. Gyakran kutató pillantásokkal bámult a mélybe, lát-e valamit a csodálatos szállítmányból, felfedezi-e a titkok titkát, megrögzötten bizonygatta magának, a rabolt kincsek csakis itt lehetnek, ez a hely, ahonnan nyoma veszett a szállítmánynak, a part menti kastély is arra szolgál, hogy őrizze a titkot.

Valaki kitalálta, hogy rendezzék meg a Magyar Menekültek Versenyét, ki úszik legtovább, talán át a túlsó partra is. A tóba ugráltak néhányan, a többiek meg csónakokkal követték a versenyzőket, aki nem bírta az iramot, azt felvették, nehogy vízbe fulladjon a szerencsétlen. A túlsó part messzire látszott, négy-öt kilométerre lehetett, de a magyar fiúk mit se törődtek

azzal, gyönyörűen tűzött a nap, a meleg nyárban kedvükre lubickoltak, kiabáltak, néhány korsó sörben fogadásokat kötöttek, hogy ki győz, ki adja fel leghamarabb. A kezdeti lendület pár száz méter után kifulladt, kezdtek kérezkedni a csónakokba, és visszatértek az otthonba. Nagyon messze volt a túl part, a versenyzők száma megcsappant. Szívem Imi egyé vált a tóval, nem úszott tökéletesen kidolgozott, kisportolt mozdulatokkal, ám élvezte a vizet, vékony teste megfeszült, lábtempójával nagyokat lökött előre, dehogy fáradt, esze ágába se jutott, hogy feladja, és csónakba szálljon. Nem érdekelte az ebédre hívogató kolompszó, már rajta kívül csak ketten szelték a vizet, szerencsére nem borult be az ég, nem jött hirtelen haragos vihar, fejüket a hűsítő habokba fűrták. Múltott rajtuk az idő. Közeledtek a parthoz. Akkor már élen úszott a feketére barnult fiú, tudta jól, hogy a versenyt megnyeri, de nem izgatta különösebben, a tó szeretetéért úszott, maradt a vízben, azokért a meghitt pillanatokért, amelyek mindig meglepték, ha hosszabb ideig lubickolt az Atterseeben. Nem engedhette meg, hogy más nyerje a versenyt, úgy érezte, csalódnának egymásban; ő és a tó, közük furakszik valaki, megcsapolja kettejük boldogságát, s még a titkot is elorozza előle.

A Magyar Menekültek Versenyében a másik fiú az unterachi part előtt feladta. A többiek kiabáltak Szívem Iminek, hogy elismerik a győzelmét, de jöjjön már, felesleges tovább úsznia, javában ebédelnek az otthoniak, minek húzza az időt ezzel az otrombasággal, hiszen teljesen mindegy, hogy eléri-e a túl partot, vagy sem, a győzelem a fontos, amely már vitathatatlanul az övé.

A cigányképű fiú kilépett az unterachi partra, és visszafelé nem a csónakba kapaszkodott, hanem újra vízbe vetette magát.

- Őrült vagy, hiszen ennek már nincs értelme -, kiabálták a többiek -, a verseny eldőlt, csak húzod az időt, a kaja kihűl. Ha meg itt hagyunk, belefulladsz! Gyere már, ne keresd magad, mint az apáca, közben meg kiesik belőle a poronty.

- Hazáig úszom -, válaszolta eltökéltem és nem törődött tovább velük.

- Dögölj meg, hogy komédiázol! -, fordították vissza a csónakot a derék magyar fiúk, és sorsára hagyták a bajnokot, aki nem félt, nem kiabált utánuk, hogy mégiscsak vegyék fel, mert éhes, meg fáradt, úszott inkább tovább összeszorított fogakkal, de elhatározott szándékkal, átússza ezt az irgalmatlan nagy vizet, mindegy, hogy mikorra és hogyan, de megteszi. Vagy belefullad. Fel nem adja, nem árulja el ezt a hűvös, barátságos és szerethető mélységet, inkább pusztuljon el, mint újra hitvány legyen.

Egyedül maradt a vízi világban, amely már egészen más arcát mutatta, mint amikor a társai vele evickéltek, nem tűnt olyan biztonságosnak, barátságosnak. Szívem kezdett fáradni, lomhábbak lettek mozdulatai, de szerencsére nem kapott izomgörcsöt, ha úgy érezte, hogy nincs tovább, akkor lebegve pihent, és újra, meg újra kezdte. Tudta, hogy átszeli a mély vizet, nem fullad meg, nem húzza le az örvény, nem kap görcsöt a lába, őt várják valahol, ez egy emberi, igazi próba. Az otthoniak vajon mivel foglalatostkodnak? Elcsépelték a búzát, Szent Istvánkor, az Alkotmány napjának hajnalán mostohája szekérre rakta a családot és elvitte Berekfürdőbe, vagy a tiszai népfürdőbe, had áztassák csontjaikat a meleg vizes medencében, hideg szódát ihassanak, reménykedhessenek, hogy jövőre megint elmehetnek, meg utána is minden áldott esztendőben, ameddig csak élnek. Kiporciózták a boldogságot. Az egyedülálló estig tartó boldogságért fél napot rázkódtak a kocsin. A kötelező terményadót már gabonarakárba fuvarozta mostohája, a gyűlölt beszolgáltatást a forradalom követelésére Nagy Imre eltörölte, kisült új búzából az új kenyér, a Piac téren színpadot ácsoltak az ünnepi műsor-nak, ahol az öntudatos szövegek mellett a nótaénekes Béres Ferenc adott műsort, hogy vidám vasárnapja legyen a falunak, dallikózzon ország-világ, legalábbis a szocialista béketábor. Ő

meg úszkál, mint nagyra nőtt hal, az életét kockáztatja. Messze még az otthon stégje, nem is látszik, a fiúk mindannyian a falak közé húzódtak, azt gondolhatják róla, hogy vadbarom, önféjű, akaratos, konok kun. A köpcös és öreg szakácsnő sopánkodva csapkodja a kezét:

- Mein Gott, mein Gott! Ich habe Emerich! -, és ki-kinéz a tóra, hogy látja-e kedvencét, vagy már soha többé nem találkoznak.

Az nem történhet meg, bár mintha sűrűsödne, keményedne a víz, egyre görcsösebben és nehezebben halad, talán mégsem ér a partig, jó lenne, csónakba szállni, de inteni senkinek sem tud, már régen beleuntak, belefáradtak a Magyar Menekültek Versenyébe, a magyar sorsba. Magára maradt az emberpróbáló tengernyi vízzel, és az akaratával, mint Nagy Imre a forradalmával:

- Lássuk hát, hogy mire megyünk Isten! Ember leszek, vagy féreg? Most eldönthetjük - motyogta magának.

Soha sem adja fel, s az első osztrák libát, aki az útjába kerül, elcsábítja, akármilyen tenyeres-talpas, és karattyolós, szüljön csak kis mokány magyarokat, kemény kunokat örömeiben, tudja meg, hogy milyen az igazi szerelem, ha Szívem Imi öleli, ne ezek a sváb buznyákok, a sramlizenére dallikázó, zöld kalapos, bakkecske módjára ugráló jódlizók szeressék!

Nehéz súlya lett minden karcsapásnak, rugalmas lába el-elernyed, sűrűbben lebegett a víz tetején. Szinte elérhetetlennek tűnt a part, a biztonság, az öreg szakácsnő véres hurkái, a kacsalábon forgó kastély ködbe veszett, csak a stég körvonalai sejlettek. A fáradtság kezdte legyűrni, ki-kiegyenesedett a vízben, megsüllyedt, olyankor megrémült, hogy jaj, talán végleg elsüllyed, elnyeli a víz, újra meg újra hasra fordult, maga alá gyűrte a vizet, és húzta a háta mögé.

„Az öreg szakácsnő közelében kellene őgyelegnem, a jó szagú konyhában -, gondolta fáradt csüggedéssel -, több falat jutna a tányéromba. Hiábavaló a hősködés, nincs semmi értelme, kinek és minek? Ez nem a forradalom, a becsületet sem adja vissza. Feladnám már, de késő, azt se bánják ezek a fafejűek, ha belefulladás, magam kerestem a bajt, nem pesztrának menekültek el az óhazából, a gyengébb pusztuljon, nem történik tragédia, kiment a vízre és nem tért vissza. Van elég magyar dögivel, tengert rekesztenek velük. Ez már nem a hősködések ideje, annak már örökre lőttek, mint csodálatos újságcikkeimnek, és csodálatos verseimnek.”

Érezte, hogy nő benne a másik ember, aki nem ő maga, hanem az önfeladó, kételkedő, a már semmit sem akaró rossz énje. A sodródó semmi. Megrázta a fejét és úszott tovább. Néha úgy hitte, hogy nincs a lába alatt víz, csak hosszú, eszméletlen pihenés, egyre lankadt, álmos lett, a gyönyörű, szebbnél-szebb élményei, ábrándjai mind-mind a mélybe húzták, hogy ott találja meg újra örömét, egyé lehet velük. Minek már az igyekezet, a szándék? Nem jobb a fenti világ sem, csak másabb. A hidegség az igazi. Süllyedni nem szabad, akkor vége, mert már nincs ereje, a tó igazi lénye, a hidegség foglyul ejti, és nem engedi el többé. A langyos felszínen maradni, a felkavart víz tetején, akkor tovább viszi az életét, nem árul el senkit, semmit, elég volt egyszer elárulni a társait, a vágyait, nincs is megbocsájtás soha többé.

Vajon meddig felejtik a tó partján? Vagy nem kell a hely másoknak? Nem tudnak mihez kezdeni vele? Az Idő kicsúszik alóla, eddigi életében mindig késve, kacskaringós utakon érkezett el oda, ahová a szerencsésebbek hamarabb. Mások már családot alapítanak ebben a korban, ha szülőfalujában a fenekén marad, a lakatos műhelyben változatlanul püfölhetné a vastag lemezeket, bekötné Paci fejét, és élne-halna, mint kisegér. Vasárnapokon focizna, berúgna a potya piától az étteremben, fogához verné a garast, gyerekeket nemzene, idővel talán egy kis házat sikeríthetne, és nem törődne többet a világgal, mint amennyit az törődik vele. Ember lenne.

Csak még egyszer mondaná neki valaki:

- Szemem fénye kicsi szívem, Téged jókedvében teremtett az Isten!

Itt sincs semmi bizonyosság. Előlről kezdheti az életét, tanulhat, mint kisiskolás. Nem ezt várta. Dehogy haragudott az ünnepnapokon népviseletbe bújt, tiroli dalokat éneklő falubeliekre, bár eleinte lekicsinyelte, azt hitte, hogy mézes máz rajtuk, nem a hagyományok, a tradíciók megőrzése, amely a magyar falvakban elsüllyedt mindörökre, ahol még, mint bűnös dalokat, a Himnuszt és a Szózatot sem énekelhették. A vízcsapokból is az öntudat és a nemzetközi internacionalizmus eszmeisége ömlött.

Titokban azt remélte, hogy azonnal kollégiumba dugják és folytathatja tanulmányait valamilyen egyetemen, még ha az Eötvös Lóránd Tudományegyetem szemesztereit nem is fogadják el, de egy igazi forradalmárról van szó, aki ennyit megérdemel a szabadságszerető és áruló Nyugattól. Csakhogy ilyen hányatott út után nem kapkodtak érte. Sodorta a történelem mindenfelé, mint vihar a falevelet.

Nem azért menekült eddig, hogy rosszabb legyen, hanem a felelősségre vonástól félt, elfáradt a végtelen hitegetésektől, hogy akármibe fogott, egy idő múlva lakatot talált maga előtt és áttörhetetlen falakat. Lázongása és segíteni akarása zsákutcába torkollott, alkalmazkodása pedig csak halasztotta a végső leszámolást önmagával. A tudatlanságának ára, hogy felhasználták mindenütt, mint a kapcarongyot, s végül nemzetáruló lett.

A legegyszerűbb lenne lakatosként munkát keresnie. Európa megtelt magyar menekültekkel, mégis előbb-utóbb biztos megélhetéshez jutna, de a nyelvtudás hiányzik, meg a biztos szakmai ismeret, aminek inas évek ide-oda, híján van.

A múltjától és a jövőjétől menekült, amikor elfogadta a felkínált lehetőséget. Néha azonban előtolultak emlékképei, maga előtt látta a magyar múltat, mintha egy képzeletbeli golgotára szögezték volna. Olykor talán félni kezdett, hiszen az ország sorsa megpecsételődött, az övé szintén. Bélyegzett ember marad. Ízletes csaliként lökték át a vasfüggönyön. A nyugalmat sugalló tó segítette, nem osztályozta, hogy hős, vagy áruló, szerencsétlen menekült, szuperkém, mélyen beúszott, és romantikus lelkét átadta ábrándjainak, képzelgéseinek, amelyekből, mint tudjuk, soha semmi se lett, a gyönyörű, színes álmokat csak azért álmodta, hogy kiemelkedjen a szürkeségből, igazolja koszos kis életét, ne öljék meg a szürke hétköznapiak. A kun királyságról is azért fantáziált, mert a konok kunok vezéréként, mokány fekete paripáján elvágtathatott egészen Augsburgig, szélvész gyorsaságú vad népével kardélre hányta a germánokat, asszonyaikat, lányukat elrabolta, kincseiket elorozta, jószágait a messzi Hunniába terelte, övé lett ez a köves, hegyes Felső-Ausztria, meg a távolabbi Tirol, a hegyi gyors patakok, gabonát őrő vízimalmaival, és lisztes molnáiraival. A gazdag erdőket megcsonkították és leúsztatták a fákat a síkságokra, védőbástyákat, házakat emeltek nomád, vadkeleti népének, miközben királyi sátrába vitte a gyönyörű tejfehér lánykákat. Joga volt hozzá, a Morva mezei csatában a jó kun nyilasok döntötték el a győzelmet, s megerősödhetett a Habsburg birodalom.

A versenyúszás fáradalmait pihenvén sörözni ültek a Vöttinger vendéglő asztalához. A terem megtelt, szólt a zene, jódliztak a helyiek, majd táncdalokat játszott a vegyes zenekar. Romantikus lelkületű hősünkben, néhány korsó sör után megduzzadt a bátorság, a szomszéd asztalhoz pislogott, ahol hárman ültek; egy középkorú férfi, szőke, erőteljes fiatalember, és akiért a gyermeked Szívem azonnal epekedett, gyönyörű barna lány, akinek ékköként fénylett a szeme, amelyet még filmekben sem látott soha, és olyan mély szomorúság áradt belőle, amely megégette a menekült fiú szívét.

Tudta jól, hogy csakis ő kérheti táncra a leányt, a legjobb focista, a legjobb úszó, és a legnagyobb nemzeti szívű magyar, Nagy Imre utolsó katonája. Azonnal az asztaluknál termett:

- Darf mir bitte?

- Ja.

A lány jól táncolt, Augsburgból édesapjával és lovagjával érkeztek a tóhoz, ebben a fogadóban szálltak meg. A szemük egymásba kapaszkodott, a fiú megreszketett, közelebb húzta a német lányt, és ropta a figurákat:

- Ich liebe Dich! - súgta megismert szerelmének, akinek kedvére való lehetett Szívem, mert nem bontakozott ki az öleléséből, tűrte annak pipiskedését, a tánc szünetében engedelmesen követte a vendéglő elé, hagyta, hogy a kopasz fiú finoman megcsókolja a száját, megreszketett, és bólintott, amikor arra kérte, hogy másnap délelőtt találkozzanak a hegyi templomnál.

- Ich bin ungarn, ich möchte treffen!

- Gut -, rebegte a csoda kék szemű lány.

- Wie heissen Sie?

- Anna. Ich bin Verkäuferin.

- Deine Fater?

- Arbeitet Ihm unternehmen.

Akkor megjelent az ajtóban nagydarab udvarlója, és mint a kutyát, szó nélkül behúzta a mulatóba. Szívem bajnok megalázva kullogott utánuk. Már nem esett jól a frissen csapolt sör, a felcsendülő tiroli dalokat idéltlennek tartotta, lehajtott fejjel és szótlanul ült, bátortalan pillantást küldött a másik asztalhoz, de a lány nem viszonzta. Róluk beszéltek, hogy ezek csak szerencsétlen, szegény menekültek, nincstelen idegenek, akik a Chandler Heimben élnek. A fiú szíve elszorult, megérezte, hogy azokat a mély tűzű, hideg gyémánt kék szemeket soha sem látja többé. Úgy érezte, hogy nem igazságos vele a sors, megint megölt belőle egy darabot. Legalább tökéletes munkát végzett volna, ha már a kincseket sem találja.

- Ne lógasd a fejed, annyi lány van a világon -, vigasztalta az egyik kopasz.

- Még jó, hogy nem csapott agyon, mikor a rányiját tapizod és smárolod.

Az otthonba gyalogoltak.

Hiába várta másnap randevúra a lányt. A kis templomba sokan igyekeztek, népviseletbe öltözött fiatalok és idősebbek. Csak téblábolt a nyári mezőn, idegességében megizzadt a tenyere, és imádkozás helyett visszafordult az otthonba.

Munkaszüneti nap lévén leverten feküdt az ágyán, a lakók közül néhányan a hálósobában tettek-vettek. A magas, rücskös arcú cigány, aki általában mindenből kihúzta magát, két gyengébb társával nyalták-falták egymást, a mosakodásból fordult vissza, kezében tartotta a műanyag szappantartót, amikor Szívem Imi ágyánál megállt.

- Mi van, kis kakas -, gúnyolódott a rossz szájszagú, pattanásos arcú cigány -, letörték a szárnyadat?

- Az anyádét.

- Mit mondtál?

- A jó kurva anyádat.

- Még egyszer nem mered mondani.
- A jó sátoros, bárcabitorló, kurva anyádat.

Erősebb volt Szívemnél, az arcába ütött a szappantartóval, vérzett is alaposan és évekig látszott a helye. A mesterkém felpattant és a cigány nyakát elkapta, hogy megfojtja. Elfogta a vad, öröklődött düh, őrgöngött, nem törődött vele, hogy ellenfele csépelte, nem tágított, fojtogatta, már kékült a cigány fiú arca, hörgött is, de hősünket nem érdekelte, minden erejét összeszedve szorította, egy-két pillanat és megfojtja, mit sem törődve a környezetével, a körülményeivel.

- Megdöglesz, koszos more -, mondta, és vasmarokkal szorította tovább a nyakát. Már elernyed, amikor a kezéből kiszedték.

- Örült vagy - szólt Jumbó -, tényleg megfojtottad volna.

- Azt akartam.

- Ha nem lépek közbe, sikerül.

- Nem veszítünk túl sokat.

- Börtönben rohadhatnál.

- Mi a különbség? Itt vagy a dutyiban? Nekem már egyre megy. Unom a koszos életet.

- Bajnok vagy, átúszta a tavat. Mit akarsz még?

- Ha én azt tudhatnám.

Napokig kerülgették egymást.

Következő vasárnapon kirándult. A kishajóval Unterachba, onnan busszal Salzburgba utazott, ahol találkozott a bécsi magyar nagykövetség attaséjával. Együtt ebédeltek egy kisvendéglőben, bécsi szeletet citromkarikával, elmondta a tapasztalatait, meghallgatta az otthoni híreket a családjáról, hogy a rejtjeles lapokat megkapták, próbáljon a francia határ közelébe kerülni, beépülni a francia titkos szolgálatba és tanulni. Amíg nem rendeződik a sorsa jobban, addig anyagilag nem támogathatják, mert lebukáshoz vezet. Elégedettek vele, több jelzést kaptak, hogy érdeklődnek személyéről a titkos szolgálatok, előbb-utóbb elkerül a tó partjáról, az út menti kastély pedig, amiről beszámolt, hogy titkos találkozóhelye titkos szolgálatoknak, s lehetséges, hogy az eltűnt aranyvonattal kapcsolatos, érdekli a magyar hírszerzést, de ne sodródjon veszélybe miatta. Ha fotókat tud készíteni, azt örömmel veszik. Tűzfészekbe nyúlt.

Óvatosan csámborgott még jó ideig a hangulatos városkában, a gyönyörű főtéren, de a várba nem kíváncszott, figyelte az utcákat, követi-e valaki, figyelik-e titkos ügynökök? Megnyugodva szállt buszra, és zötykölődött Unterachig. Aztán a kishajón érkezett haza. A kutya sem törődött vele.

Nem érte váratlanul az otthon igazgatójának a közlése, másnap viszi az innsbrucki iskolába, ahol szeptembertől tanulhat kedvére. Gyors búcsúzásként elkérte a kövérségre hajlamos Jumbótól a fényképezőgépét, a csónakból néhány felvételt készített a Chandler Heimről, a csónakházukról, elevezett Weissenbach irányába, és az impozáns, titokzatos kastélyt part közelből megörökítette. A filmet eltette, a gépet visszaadta a tulajdonosának.

Hajnalba indultak. A szűkszavú igazgató ismerősen szedte a hajtúkanyarokat. Pompázott a vidék, a tóparti kis települések, és az országútra hajló fák. Kedvetlenül ült, tudta jól, hogy soha többé nem látja ugyanazt a tájat, nem érzi meg a hangulatát, nem fürödhet a tó hűs habjaiban, a varázslatos nyárutóval sem találkozik. Az álmait is veszni hagyja.

Fájt a búcsúzás, de az új hely, az iskola izgatta.

Amikor Szívemék megérkeztek a búbajos hegyi tó mellől, legelőször a leánykollégiumba jelentkeztek, az atya dolgozószobájában fogadta Herr Spaunt. Vele is négyszemközt beszélgetett:

- Sokat tudok magáról, s az mind jó -, mondta kenetteljesen, és a hasára eresztette párnás kezét -, igazán kellemes helye lesz. Megbecsüljük az igyekvő és értelmes fiatalokat. Mindent elérhet Isten segedelmével, meg az enyémmel.
- Tanulni akarok, hogy tanúságot tegyek történelmünkről.
- Ezt Isten is így akarná.
- És a szegényeket támogatnám.
- Az egyház ugyanezt teszi.
- Akkor Istenfélő leszek.
- Segíteni fogja, és én is.

Innsbruckban a magas, reverendás főatya nem kérdezgette tovább, hanem felvette a magyar nyelvű gimnáziumba és fiúkollégiumba. A szomszéd épületben fiatalabb, jóképű pap magyarázta, mutogatta a tudnivalókat; a házirendet, az ágyat, a tanulószobát, a szekrényt, mindazt, ami szükséges. Fegyelem uralkodott, a szilenciumot szigorúan betartották, vasárnapokon a katolikus templomban imádkoztak, pontosan ébredtek, és étkeztek, feküdtek, komolyan tanultak. Magyarul beszéltek, a gimnáziumban magyarul oktattak. Semmi különös és meglepő nem volt a hazátlan fiú számára, csak már nem az internacionalista dalokat énekelték, hanem egyházi énekeket, sűrűn imádkoztak, és a kimenőt ritkán mérték.

Nem csapatosan vonultak a gimnáziumba. A templom másik oldalán lévő leánykollégiumból is igyekeztek, akik ismerték egymást, egy osztályba jártak, azok együtt ballagtak a gyönyörű platánfák alatt. A fehér tetejű hegyről friss szél futott utánuk, a jövevény mindig elcsodálkozott azon, ahányszor csak látta a ritka csodát, mintha porcukorral szórták volna le, cukros süvegnek tetszett az égbenyúló hegy, hideg, de távoli szépségnek, mint Szívem Imi jövője. Thomas Mann: A Varázshegy című könyve jutott eszébe minduntalan, ahányszor a hófehér fejjű hegyekre nézett, Hans Castorp gyönyörű története, azok a szép úri hölgyek, akik a magasra épült szanatóriumba mentek meghalni, a finom eleségek, a friss üde hegyi levegő, a kristálytiszt patakok, az a hideg szépség, amely a fejük fölött lakozott, amelyet harapni lehetett, amely szinte megközelíthetetlennek, távolinak és idegennek tűnt. Ha akarná se tudná meghódítani a Varázshegyét, élni a felhők felett, mint a görög istenek, lenézni a futkosó, törtető hangyaemberekre. Nem múlt el nap, hogy ne csodálta volna, ébredés utáni pillanatokban a kollégiumi ablakokon nézte; - jól aludtak-e a hegyek, ott vannak-e még a helyükön, vidáman kezdik-e a napot, csillog-e már csúcsukon a napfény? Az állandóságot kereste bennük.

Képzeletben a magyar szabadságharcosokat felköltöztette, az álmában látott akasztottak hadát, a forradalom kivégzését, abba az elérhetetlen, különös világba, amelyben nem folyt a vér, nem volt mocsok, nem voltak árulások, és nem látszottak a pesti utcák fakesztjei. Csak a kiváltságosoknak jutott hely, ahol még meghalni is csendben és szépen szabad, hogy ne sértsék, ne ijessék a másikat, ne maradjon annyi könny és olyan félelmetesen nagy gyász utánuk. Figyeljenek a magyar hősök és áldozatok, hogy ne legyen többé forradalom, mert azt mindig a terror követi, a hazátlanná tett menekülők rongyos hadserege, amelyben feltűnnek a délceg és szép kunparasztok is. Szívem csupán a halottait akarta eltemetni.

Befogad-e magyar áldozatokat a Varázshegy, vagy válogat? Minek alapján, hogy ki volt az áruló, ki a nemzeti hős? Mindannyian hősök voltak és árulók, árulók és hősök, mint Szívem Imi. Legendákat szöttek a bátor harcos Maléter Pálról, a forradalom rettenthetetlen vezéről, aki lövetett a Corvin köziekre, két géppisztollyal tüzelt rájuk, csak október huszonnyolcadikán állt át hozzájuk, vagy színlelte azt. Ha nem teszi, akkor a helye hol lenne, az ellenforradalmárok, az árulók között, amiért katonaként parancsra védte a hazáját? Senki sem válogatott a felkelők között; cigány, zsidó, magyar, egyformán joga volt meghalni. És a végén hősből árulót faragni, az árulókból hősöket, még ha akasztófákra küldték is őket. A nagy téglák meg megmaradtak, megélhetési politikusok lettek a megélhetési Parlamentben.

Kádár János múmia maradt a nemzet testén és emlékezetében, kacsingató gyilkos, egyik kezében kötél, kenyér a másikban. Micsoda hatalom lett, bokázott előtte az ország, a nemzetközi béketábor. Újra megkötötték az örök baráti szerződéseket, megölelték, megcsókolták egymást, mintha mi sem történt volna. Semmissé akarta tenni a történeteket, gulyáskommunizmust teremtett, minden magyar kezébe munkát adott, és olcsó reményt, hogy élni mégiscsak érdemes. Árulás, vagy hősiesség; egyedül az élet számít.

A forradalmak története az árulások története.

A Varázshegyről olyan végtelen szomorúság áradt, mely megtisztíthatta volna a síkföldet, amely szomorúság Szívem Imrében is fészkelte, bár tudta jól, hogy az innsbrucki paradicsom mégsem Davos, ahová Hans Castorp kirándult és megfogta a kielégíthetetlen boldog szerelem. A mindig szép Varázshegy őszelön a legcsodálatosabb, amikor már a hegyen kékes-szürke köd lovagol, de a csúcsokon arany ragyogás világítja meg az eget, a lenti síkföldön pedig az aranysárga platánok sora jelzi a készülődés fájdó időszakát, hogy rövidesen gorombább idő közeleg, szomorkás, szürke hangulat ömlik el a tájon, a Varázshegy illúziójának tűnik csupán. Gulyás Bözsi szeretett kedvenc fia hiába vágyott mindig a magasba, a tiszta, szép boldog, emberibb világba, megérezte, hogy soha sem jut el oda, még a szélmalom vitorlájába sem kapaszkodhat soha többé.

„Legalább a három álmomat feljuttatnám - gondolta a szentimentális fiú -, egy szolganép szolgasorsát, szép álmát a szabadságról, gyásznapját és kivégzését, hogy ne feledje a világ. Konok kunjaimat se.”

Szerette, befogadta azt a csodát. A sétáló út két oldalán a sárga fejű fák, lába alatt síró levelek, a reggeli könny még rajtuk csillogott, úgy tetszett neki, mintha aranysátor alatt haladna az iskolába. A romantikus lelkületű költő az első osztályba járt, melyben vegyesen fiúk-lányok tanultak. Megint ismétlődött a sorsa. Az órákat magyar nyelven tartották, leginkább pap tanárok. A szakértségin a magyar nyelv és irodalom volt túlsúlyban, Innsbruckban a német. Magyar órákon a nemzeti lelkületű költő igazán csillogott, egy-egy kedvenc résznél megengedte az óraadó tanár, hogy jelentkezése után felelhessen, s akkorát alakított, Janus Pannonius: Búcsú Váradtól című szép versét szavalva, hogy szájtátva hallgatták az osztálytársai, talán titokban meg is könnyezték. Pedig csak érezte költőelődje magányosságát, elszakadását a magyar világtól.

Szívesen tanult, bár úgy érezte, megint rászedték, visszalökték a gyerekkorba, magoltatják vele, amit már Pécsen és Szombathelyen megtanult, négy unalmas hosszú év vár rá. Tíz évet lökték vissza a múltjában: inasiskola, szakértségi, katonaság, egyetemi szemeszterek, mindez füstté vált. Viszont azonnal szerelemre gyulladt, ezért nem fordított hátat a gimnáziumnak. Az alföldi városkából menekült leány, L. Gertrúd szőke, rövid hajával, vérpiros szájjal, kék szemekkel, bájos arcán apró szeplőkkel, azonnal szívébe költözött, elnevezte Szeplőcskének. Ha tehetné, reggelenként hozzá csapódott, és hozzáért. Mámoros perceket élt át a sárga

lombsátor alatt. A lány megérezte a fiú ragaszkodását, hűvösen bár, de viszonzta. Szívem Imi titokban újra verselgetett, de az íróasztala fiókjának szánta gyönyörű költeményeit. A szerelem erőt adott, eminensen viselkedett, biflázta az anyagot, és még jobban beszorult a falak közé, mint a tóparti faluban.

Azok a csodálatos platánok is azonnal a nagykunsági menekült szívébe költöztek, boldogan járt alattuk. Feledtették az Atterseet. A papisten szinte észrevétlenül, tapintatosan vezette a rábízott jámborokat, vasárnaponként misét celebrált, a szertartás idegenként hatott a református fiúra, de szerette az imákat, a szíve ismét kitárult, hogy befogadja az Istent. A szeretetet szerette.

Szilencium alkalmával az atya alig hallhatóan megjegyezte:

- Az alföldi kisasszonyt szánom magának -, lépett tovább fekete csuhájában.

Szívem Iminek még a lába ujjá is elvörösödött.

„Honnan tudhatja az atya, hogy szeretem? - kérdezte megdöbbenve önmagát. - A lánytól, akinek még a kezét sem fogtam meg és nem vallottam szerelmet? A verseimet sem mutattam meg senkinek”.

Krumpliszüretre vitték az iskolásokat. Az egész gimnázium, fiúk, lányok dolgoztak. A hegyekből hűvös szelek fújtak, az apró gumók szedése kimelegítette őket. Estére begyűjtötték a termést.

- Ez sem a Varázshegy -, morogta magának Szívem -, egyforma módszerekkel törik a világ fiatalságát, vagy csak én öregedtem meg.

Jutalmul fekete, meleg, takaró vastagságú, fagombos lóden nagykabátot kaptak valamennyien, készültek a téli napokra. A platánok még nem hullajtották el a leveleiket, sárgára festette azokat a múlt idő, de lassan-lassan pillinkéltek, harmatos reggeleken már avarban tapostak. Szívem Imi, amikor tehette, választottja hófehér kezéhez ért, és boldog volt, hiába kínoztta a honvágy, meg anyja hazahívó levele, hiába találta tanulását hiábavalónak, hogy még nyolc-tíz évet iskolapadokban tölthet, mire diplomát szerez, akkorra megöregszik. A szerelem elvette az eszét, példamutató kis diákként teltek a napjai, izgatottan várta a reggelt, hogy újra lássa Trudit, megfoghassa kezét, és beszéljenek egymáshoz. Kimenő alkalmával a titokzatos kastélyról készített filmet postára adta a megadott címre. A közeli kiskocsmában ivott egy korsó sört és féldeci sligovicát, hogy el ne felejtse, volt már férfi is, nem csak magoló kisdíák.

A krumpliszüret után a két kollégium diákjait táncmulatságra hívták, izgatottan készülődött, hiszen a választottját megölelheti, magához húzza erősen, hogy együtt dobogjon a szívük, és útközben az éjszakában megcsókolja égő ajkát, mert attól a csóktól elolvadnak mindketten, és a Varázshegyre repülnek. Szeplőcske nem bálozott. Szobatársai igen. Szívesen táncoltak a kunsági fiúval, felkínálták magukat, túl voltak már több tűzkeresztségen, éppen az egyik jóképű pap teljesítményével. A bővérű reverendás Innsbruckban tanított, a lányok apácaként éltek, ide zárta őket a sorsuk. A fiú hiába ivott sört és sligovicát, a szőke lány arcát látta maga előtt, égő piros száját, kék szemét, apró szeplőit, és hiányától úgy elburjánzott benne a szomorúság, hogy attól félt; menten belehal. Észre se vette az idő múlását. A kollégisták hazamentek, négyen maradtak, két fiú és két lány. A leánykollégiumban portaszolgálat működött, simán bejutottak a bálozók, de a fiúkollégium ajtaját zárva találták. Zörögni nem akartak, az éjszakát sem a hűvös hajnalban tölteni, benyomták az ebédlő ablakát és bemásztak. Nem kaptak fenytést érte, az atya úgy tett, mintha mi sem történt volna, ők meg hallgattak, mint a sír.

Gorombábbá vált az idő, a csillogó fejű hegyekből éles szél fújt, sietősebben igyekeztek a gimnáziumba reggelenként, a hatalmas fehér törzsű platánok elhullajtották koronájukat, csak a szél matatott ágaik között, mint felemelt ujjak figyelmeztettek:

- Múlik az idő, múlik a boldogság, múlik az élet.

Nem hitték, hogy rájuk vonatkozik.

Szívem Imi képeslapja célba érkezett. Az Inn partján várta kapcsolattartója, a bécsi magyar nagykövetség attaséja. Leültek a közeli vendéglőben, és a fiú legnagyobb meglepetésére azt közölte vele hajdani katonatisztje:

- A belső elhárítás elkövetett egy súlyos hibát, Szívem szülőfalujában szeptemberben megfordult valaki, aki rendőrnek adta ki magát, és a kocsmában Paci anyjától érdeklődött. Nem tudták lenyomozni, hogy kicsoda, micsoda, honnan érkezett, és mit akart. Úgy tűnt, innen kintről érdeklődnek, ellenőrzik a történeteit, kicsoda valójában? A belső elhárítás valósággal csődöt mondott, nem tudta elfogni, azonosítani sem, ki tudja, hogy milyen veszélyt jelent? A felelősséget nem vállalják Szívem Imiért, kár lenne, hogy börtönbe zárják, értékesebb annál, hozott menlevelet, amely garantálja, nem tehetnek vele semmit, mert magyar állampolgár, aki kérte hivatalosan a hazatelepülését. A menlevél a nagykövetségen beszerezhető, de levélben is elküldik a hazatérőknek, a kunsági poéta postán kapta.

- Jóisten, belejöttem volna -, mondta a fiú csendesen -, csak nem a titokzatos villa verte fel a port?

- Az a baj, hogy nem tudjuk. Bakot lőtt az elhárítás, ami a legrosszabb, sötétben tapogatódzunk.

- Tartottam a fedőszöveghez magamat, azzal nem bukhattam meg.

- Semmi sem biztos, ha csupán egy iciri-piciri konkrétumot tudnánk, honnan küldték; az amerikaiak, a franciák, a nyugat-németek, vagy az ötvenhatos szervezetek, akkor nyert ügyünk lenne, hozzá igazítanánk a fazont. Kis lyuk a védőhálón, de teljes a bizonytalanságunk. A hiba a mi készülékünkben van.

- Arra vártam, hogy felfigyelnek rám és beszerveznek.

- Túlságosan sikerült. Sohasem tudhatjuk meg, de lehet, hogy Nagy Imre, és Maléter Pál kivégzése kavart port.

- Nincs tudomásom ezekről.

- Az nem jelenti azt, hogy az ellenség ne tudná.

- Nagy Imrét mikor végezték ki?

- Június tizenhatodikán.

- Malétert?

- Ugyanakkor.

- Akkor érkeztem a tóhoz, de ott mintha senki sem hallotta volna.

- Ebben a szakmában semmi sem biztos, semmi sem látszik, de nagy a kockázat, és nem mindig éri meg.

- Rennert kivégezték?

- Februárban.

- Hiszen akkor még otthon voltam! - tört ki bosszúsan Szívem. - Mégis kidobtak?
- Nem az a baj.
- Akkor micsoda?
- A kockázatot nem vállaljuk.
- A bolondját járatják velem?
- Szó nincs róla.
- Nyomhattam a malasztot, otthon meg akasztottak! Csoda, hogy pácba kerültem?
- Nincs nekünk igazi beleszólásunk a perekbe. Így igazolják az oroszok a nagy vérvesztésüket.
- Most én dönthetek?
- Egyedül magáé a felelősség.
- Mi történik, ha maradok?
- Nem tudjuk. Lebuktathat minket is; figyelnek, lehallgatnak, beépülnek, állandóan erre törekszik minden szervezet, ha egyszer felfeslik a szál, gyorsabb és könnyebb a cél elérése, mert megtörtént az első lépés.
- Vége a feladatnak?
- Minden kapcsolatot megszakítunk.
- Örökre?
- Igen.
- Akkor is, ha később tisztázódik minden?
- Akkor is. Nem melegíthetjük fel a vizet, mert az már nem ugyanaz, és gyanús.
- Mit válasszak?
- Ha akar, felül a vonatra, jelentkezik a bécsi magyar nagykövetségen, ahol eligazítják, de ha mégis marad, a saját szakállára teszi, nem tudjuk a következményeit, amelyek valószínűleg tragikusak lesznek. Ellenünk fordíthatják, börtönbe csukják, és ultit mondanak.

Útiköltségre adott néhány száz schillinget és még egyszer szabadkozott az elhárítás ügyetlensége miatt, de nem akarják, hogy életveszélybe kerüljön.

A nagy reménységű hírszerző kalandja véget ért. Nem örült. Az életéből megint elszaladt az év, csak sodródott a menekültekkel, ideje korán kellett volna dobbantania, nem pedig hősködni, ellenállót játszania. Az kinek használt? A frissek, az elsők válogathattak a lehetőségekben, tárt karokkal fogadták őket, de amikor már özönlött a meghasonlottak népes serege, népvándorlás kezdődött, még a kaszárnyákban sem jutott hely, a barakktáborok is megteltek. Hirtelen annyi népfelkelő és szabadságharcos hagyta el az országot, hogyha mind harcolt volna a betolakodó, orosz katonák ellen, akkor talán szégyenében segít a világ, meg ugye, ha nincs a szuezi válság, ha Tito elvtárs nem prüszköl, meg Románia nem ajánlkozik, ha Kína sem veri a vasat, ha nincsenek belső és külső árulók, ha Hruscsov nem félt volna az ellenzékétől. Elárult végül mindenki mindenkit. Főleg Nyugat a magyarokat. Nem először és nem utoljára.

Merre menjen? Kit keressen? Hogyan döntsön? Nincs egyetlen biztos támasza sem, a nagy magyar szabadságharcos szervezeteknek hűlt helyük, az egyház palástja mögé bújhatna, de lekéste, annak is ára van. Attól félt, hogy bárhogyan dönt, rosszul sül el, nem tudja felmérni, milyen jövő vár rá az új hazában, és milyen odahaza.

Övé a döntés.

Ennyire nem vette észre, hogy kikkel került össze? Hol tapadtak rá a titkos szolgálatok? Az angolok figyelték? Eljárt a szája? Az sem lehetséges, mert idekint soha sem szakadt el nála a film, csak a tóparti falucskában, amikor fojtogatta a cigányt. Viselkedett állandóan, és csak várt, várt, mint halász a szerencsére, a nem létező aranyhalra, hatalmas pecabotjával az aranyvonatra. A villa fotózása buktatta le? Aligha. Nem titkolta, a fényképezőgépet kölcsönkérte Jumbótól. Vagy a kollégiumban átkutatták a fiókjait délelőttönként, a szép verseket és a titokzatos kastély fotóit megtalálták. Az öreg főatya vajon kinek dolgozott? A filmet megnézhették, a titokzatos, impozáns, de elhagyatott villa gyanút keltett, és onnan göngyölítették a szálakat? Ismerték a kastélyt, mikortól jártak oda? Semmi árulkodó nyomot nem talált önmagában, csak a szomorúságot, hogy megint abbahagyja, amit alighogy elkezdett. Nem sikerült a nagy kaland, ami talán egy életre szólt. Nem jó semmire, hogy válhatna Tanúságtevőnek? Kiengedte kezéből az aranyvonalat. Hebehurgyán oldotta meg ezt a feladatát, mások is figyelik a kincses tavat, éber szemekkel és éber fülekkel vigyázzák! Nagy pénz, nagy szolgálat. A villa zárt ablakai mögül állandóan pásztázzák a tó tetejét, idegen szem, idegen fül nem boldogulhat. Talán a bűvárok, de akkor titokban sem maradhat.

Kinek lenne szüksége Szívemre? Az ügyefogyott álmodozóra? A málészájú hős szerelmesre? A jó focistára? A fő árulóra? Mit kereshet a szabad világban? Új árulásba foghat, feladja magát, s kezdődik minden előlről?

Úgy érezte, hogy elfáradt, minden hiábavaló.

A hír felkavarta, önmagával foglalkozott, felébredt az álmodozásaiból. A szigorodó tél a hegyekből vad szeleket csapott a kecses, szép városra, az iskolai feladatok sűrűsödtek, a szőke, tejfehér bőrű lányhoz írt szerelmes versek már nem szaporodtak tovább az íróasztal fiókjában. Szívem Imre megérezte, hogy kegyetlenül kemény idők következnek, ha marad, ha megy, vége az álmvilágnak, néha összezerzett, lapulva figyelt, talán most kapják el, már jönnek érte, vagy még jobban és tovább figyelik. Átélté ezt az érzést a pesti lánykollégiumban. Miért kutakodtak szülőfalujában a múltja után, elmondta részletesen a kihallgatásokon egész életét, egyedül a katonai titkot, Biszku Béla belügyminiszter megbízását hallgatta el, az élete rajta a pecsét. Akárhol élne, eltennék láb alól; elütné egy autó és kész, ki keresné ebben a nagyvilágban, nem is nagyon hiányozna senkinek, volt nincs a csodalábú focista, a romantikus lelkületű költőcske, álmodozó, napbarnított kun legény. Történt már ilyen. Vagy hazahurcolnák. Nem veheti le a lakatot szájáról mindhalálig, hacsak valamelyik titkos szolgálat be nem szervezi ügynöknek, s viszi-hozza az információkat, a szigorúan nagy titkokat, és dől hozzá a pénz. Csakhogy ennek már lőttek.

Hirtelen szétszakadt minden, ami eddig körülvette, kipukkant, mint a buborék, hosszúra nyúlt kirándulásra, tanfolyamra emlékeztette. Ezután állandóan, egy pillanat kihagyás nélkül figyel, és gyanakodik még a fúvó szélre is, mert elárulja a gondolatait, a tetteit. Gyanús mindenki, aki csak él, mert nem tudhatja, hogy ki, kinek dolgozik ebben a veszélyes, titokzatos szakmában.

Miket kérdezhetett róla a faluba irányított ügynök? Miket válaszolt a Talponállóban a Paci anyja? Hogy hazavárják? Hiszen úgy búcsúzott, hogy egyszer visszatér. Ez nem bűnjel, nem is árulkodó nyom. Mást igazán nem kötött az orrára. Senki sem tudja szerepét, bátorságát, báva együgyűségét követni. Hogyan fejthetné meg, hogy honnan fúj a szél, kinek a jelentésével

került célkeresztbe? Vagy az otthoniak akarják hazacsalni? Nagy Imrét, Maléter Pált és számtalan szabadságharcost már elföldeltek, mégis akasztatnak tovább. Talán kifogytak a municióból?

Megbüntethetik-e, letartóztathatják-e az otthon elkövetett bűnökért, ha azok bűnök voltak egyáltalán, hiszen Nyugaton hősi cselekedetnek számítanak? Azért dehogy bánthatják. A Chandler Heimi plédekért, amiket postán küldött haza családjának? Nem, nem, senki sem szólt érte. Felderítőt, hírszerzőt idegen országba két plédért nem küldenek. Miért nem jelentkeztek inkább? Nem akartak zsákbamacskát venni? Nem utasította volna el beszervezését, hiszen arra várt. Mióta figyelik? Nem fogott gyanút, el se képzelte, hogy valakit ráépítettek, különben is, akkor mi van? Véletlenek nincsenek, megtervezett, kiszámított mozdulatok annál inkább. Mi történik ha éberebb? Igazi kém kiszagolja a veszélyt, hány filmen láthatta? Gyanús alakok somfordáltak a sok száz fős laktanyában, egymás szájáról lopva el a szavakat, hogy érdemeket szerezzenek a hatóságoknál, az őket támogatóknál, titkos szolgálatoknál, meg egyebeknél? Nem a „Sieben mal, sieben mal” kezdetű felkapott slágert kellett volna hét-számra hallgatnia, amelyet a lágerben lévő magyar fiúk kornyikáltak a hirtelen toborzott zenekaruk élén, hanem a körülményeit elemezni.

Azért tartották a kaszárnnyában sokáig, mert valami szándékuk volt vele, a hegyi tó partján meg jobban megfigyelték? Vagy a fotózás, a titkos kastély buktatta le? Nagyon amatőr módon hajtotta végre, mintha szántszándékkal felkínálta volna magát. A falucska megfigyelő, szűrőállomás lenne? Ezt már soha sem tudja eldönteni.

Az otthoniak tudják, hogy mi és hogyan történt. Nem egyedüli hírszerzőjük a világon, vagy talán annyit küldtek már a kétszázezres menekült között, hogy fel se veszik, ha egyik-másik elhullik közülük. Védekeznek ellenük, akik később lépték át a határt, hősként, vagy áruelőként, egyformán a körmére néznek. Rengeteg idejük van, özönlik hozzájuk az információ mindenfelől. Ki tudja, hogy hány menekült tábor, kolónia működik, ki, kinek dolgozik? Ő sem mindennapi figura, kevesebért is kötél jár, akikkel kapcsolatba került, mindnyájan börtönben, akasztófán, vagy a szabad világban. Nagyítóval néznek a körmére. Jobban kellett volna felkészülnie. Szántszándékkal mégsem dobhatták fel, vagy mégis?

Vonatra száll, meg se áll Bécsig, onnan meg hazáig. Az utazás nem művészet számára, a West Bahnhofon ismerős, a határon érvényes ez a menlevél. És otthon mi várja? Az egyetemre visszaveszik, talán börtönbe csukják, talán a lakatos műhely fogadja be? Ki tudja? Mi legyen hát vele?

Hiába imádkozik a templomban és térdel napokat az oltár előtt, a gondjára senkitől sem kap választ. Kérdje meg az atyát? Az lenne igazán szép, szegje meg a hadi titkot, a főpap kezébe tegye sorsát? Elárulja a magyar titkos szolgálatot? Akkor mi változik? Még jobban kiszolgáltatja magát idegen erőknek, idegen céloknak, tetézi árulását, és félhet még jobban, hogy elteszik láb alól. Kinek hiányozna egy disszidens fiú?

A templomból a közeli kiskocsmába ment, szokásos adagját megitta; korsó sör, féldeci sligovica, és nem merte magának sem bevallani, hogy sajnó szívvel búcsúzkodott. Hitegette magát, hátha isteni csoda történik, isteni kinyilatkoztatás, és a lehető legjobban megoldódik minden; - mennie sem kell, maradnia sem.

Kiért, miért veszítse el magát?

Nem talált megoldást. Eszébe jutott a szokásos Szívem forma; elszalajtja a vonatot, ami dőcög előtte, még ráérősen felugorhatna, de nem, az rangon aluli, és amikor már elporzott utolérhetetlenül, akkor döbbsen eszmél, hogy kár volt elengednie, rosszul döntött, soha sem

ismétlődik meg újra az a pillanat, még egyszer nem jön érte a csodavonat, az már nem közlekedik soha többé.

Nem a nyelvtanulás, hanem az időhúzás volt lényeges, hogy jól felépített csapdába csalják, kivetették kövér csalijukat, a kacsalábon forgó kastélyt. A legendát elhintették, hogy titokzatos alakok használhatják, erre ideális, hiszen madár se repül a tájon. A falubeliek meg hallgattak.

Ez lett a veszte? Gazdag fantáziája az aranyvonatról?

Attól még beszervezhették volna ügynököknek? Figyelték, hogy több anyagot gyűjtsenek? Igazán ideális hely a Chandler Heim, hermetikusan elzárva a külvilágtól, minden lépéséről tudtak, kivel tarthatta volna a kapcsolatot? Bécsben könnyebben eltűnhetett.

A tó partján szabadnak érezte magát, és vesztébe rohant. Az innsbrucki kollégium fogta meg, a magyar gimnázium? Nem ismerhették egymást, felsősök, idősebbek is jártak oda, és nem mindenki a kollégiumból. A lányok a báli mulatozás közben megjegyezték, hogy most tért vissza otthonról Patyi, de ez a mondat a sligovica gőzében nem keltette fel az érdeklődését, végtelenül ártalmatlan egyházi szervezetnek fogta fel a kollégiumot, meg a gimnáziumot. Naiv maradt, melyre nincs mentség, nincs magyarázat. Lehet, hogy az egész innsbrucki intézmény jól felépített fedőszervezet, tele alvó ügynökökkel, és hiszékeny áldozattal? A magyar lányokat betörték a reverendába bújtatott papocskák, szép szőke szerelmére, Szeplőcskére megjegyzést tettek szobatársai, elhúzták a szájukat, hogy ő se liliomszál, távoli katonatisztre utaltak, azt hitte, hogy féltékenyek, mert szebb náluk, és hiába kínálták testüket, a kunsági dalnok csak táncolt velük, keménységét sem nyomta a hasuk alá önmagát pusztító hangulatában.

Szívem Imit nagyon bántotta, hogy felsült, mint a lakatossággal, a szakérettségivel, a kovácsmesterséggel, a focival, a katonasággal, az illegális munkával, meg a gyönyörű, szebbnél szebb lányakkal, meg mindennel. Málé figura, örökös balfácán? Csak önmagával törődik, de az orra hegyéig sem lát. Félresikerült alakból, hogyan lehetne nemzeti hős, vagy nemzeti áruló, nemzetközi kém? Ügyefogyott, gyermekded lelkű figura, vonzó, megtévesztő külsővel, megnyerő tiszta arccal, búskomor tekintettel, és micsoda önérzettel, úristen.

Mire és kire várjon? Mihez kezdjen? A nagy bécsi emigráció sem kereste, a lágerbe senki se jött a Nemzetőr újságtól, pedig elmondta a jegyzőkönyvbe a betanult szöveget, ám le se bojszintották. Szabó Miklóst nem értesíthették, hogy ragyogó képességű ügynököt küldtek Bécsbe, aki segítségére lesz. A bécsiek észre se vették. Vagy onnan küldték felderítőjüket szülőfalujába?

Kalitkába verdeső madár, ha fegyelmet sért, visszalökhetik a légerekbe, az meg nem élet, nem menekvés, kaszárnyai vegetáció. Le is tartóztathatják.

Szeplőcskét késő délután a sebes sodrású Inn partjára hívta. Kevés idejük volt.

- Hazamegyek -, mondta szomorúan és figyelte, hogy megrendül-e a csodaszép lány.
- Miért? -, kérdezte, de nem lepődött meg különösebben, bár a gyönyörű kék szeme tágra nyílt. - Ott jobb?
- Hív az anyám -, találta ki a hirtelen hazugságot, de már abban a pillanatban hitte is, amit mondott. - Hazahív.
- Az nem indok, arra, hogy miért mégy.
- Nem tudok itt élni.
- Eddig tudtál?

- Eddig tartott.
- Jól meggondoltad?
- Nincs más választásom.
- A határ nem átjáróház; vagy itt, vagy ott.
- Tudom.

A fák már letarolva, kopaszon hajlongtak a szélben. A szürke folyó a kőfalnak ütdődött és soha sem fáradt el. Közeledett az este. A hegyeket ködsávok szántották fel, az aranyos fehér csillogás, a fenséges táj eltűnt megint egy időre, sötét szürkébe, barnásba fordult a fenti tájék, mintha búcsúzkodna a Varázshegy hirtelen jött lakójától, aki mégsem idevaló, barbár fajzat, kellemes arca megtévesztő, nem akarja a gyógyulást, nem fogadja el a kialakult szokásokat és regulát, nem akar itt boldog lenni, ebben a csillogó, mesebirodalomban. Pedig minden átlátszó és tiszta, egy utánozhatatlan, másik világ, a hideg szépség, a terűlj asztalkám mindennapjai, szánkó csilingelése, apró sikolyok, a sítalpak surranása, tapintatos meghajlások és visszafogott élet, hogy zajával ne ébressze fel a lenti népeket, ne szennyezzék tolakodásukkal a kristálytiszta levegőt, a gyors hegyi forrásokból ne igyanak, maradjanak csak a helyükön, ott is megtalálja őket a fekete halál. Elmúlt halottak napja, már csak elvétve hullottak a sárga levelek, eltemette azokat a sárga avar, mély szürke, hideg volt az ég, mint a fájdalom Szívem szívéen, mert a Varázshegyen nem talált temetőt. Nem illettek ide a feketébe bugyolált parasztasszonyok, a kucsmás kunok, a lekozsmált ételek, az a rengeteg jelöletlen sír, a pesti utcák fakeresztjei sem, az álma végképpen nem, az ország felakasztásáról, még a halottak napja is elegáns és szép volt, bár nem égtek gyertyák ezerszám az ablakokban, nem lehetett meghalni a gyászban és a fájdalomban. Hol temesse el akkor halottait? Helyet kell keresnie, ahol megnyugszanak.

- Sajnálom, de nem dönthetek helyetted -, meredt a semmibe Trudi.
- Gyere haza, Te is.
- Nekem már itt van az otthonom, a családom utánam jött.
- Más is van?
- Más is.
- Az atya egymásnak szánt minket.
- Mondta -, a szürkületben jól látszott, hogy lángoltak a szeplők az arcán -, de édesapám máshogyan döntött.
- Mit mondott még Isten földi helytartója?
- Sic itur ad astra; így jutunk a csillagokba.
- A vén huncut -, szellemeskedett a bukott kém, de bosszúság éledezett a szívében, hogy a főpap másoknak szintén ugyanazt mondhatta -, ezt nekem is bedobta. Nagy kópé őkelme, nagy mágus. Be kell mennünk a kollégiumba -, fogta a lány kezét, de nem pusztította meg, érzelegni sem akart, bár titokban számított rá, hogy Szeplőcske nyakába omlik, megcsókolja, mézédés és csókos piros ajkától minden megváltozik.
- Tudom. Mikor indulsz?
- Hamar.
- Már most? - kérdezte meglepődve.

- Igen.

Tanácstalanul néztek egymásra, a fiúnak elborult a tekintete, szeme pedig elhomályosult. Akkor finoman magához húzta a lányt, könnyű csókot lehelt fehér homlokára.

- Isten veled -, mondta Szeplőcske megindultan és befordult a villába.

- Veled is -, válaszolta Szívem Imi.

A kollégiumba sietett. Összekapkodta kevés cókmókját, szerelmes verseit széttépte, a szemétkosárba dobta. Senkinek sem szólt, senkinek sem köszönt, úgy gondolta, hogy mire takarodó lesz, és nem látják a hálósobában, ő már messze jár. Bottal üthetik a nyomát. Szőke szerelmével sem volt okos találkozni, tapasztalt hírszerző nem követ el ilyen bakit, de búcsú nélkül nem tudott vonatra szállni. Az atyaisten ilyenkor már visszahúzódott a lánykollégiumba, szépen berendezett irodájába. Szívem magára terítette fekete, fagombos kabátját, bőrdíját hóna alá szorítva kilépett a kapun. Megkönnyebbült, hogy senki sem látta. Megváltotta jegyét Bécsbe.

A váróteremben még szét se nézett, amikor magas, kisportolt, középkorú férfi lépett hozzá.

- Sie sind Emerich Herz?

- Ja.

Letartóztatták. Személygépkocsival vitték a rendőrségre. A fogdában zsebeit kiürítették, iratait elvették. Szívem rutinosan kifűzte cipőjéből a pertlit, nadrágszíját levette, s átnyújtotta a civil ruhásnak, aki nem bántotta, nem kiabált vele, nem kérdezgette, hanem ujjlenyomatot vett. A fiú felismerte, ez nem véletlen, nem rutinszerű igazoltatás, letartóztatás a javából. Szeplős szerelme árulta el.

A magas nyomozó vallatni kezdte.

- Hová utazik?

- Haza.

- Hol van az?

- Magyarországon.

- Itt nem jó?

- Jó, de nekem mennem kell.

- Miért?

- Hív anyám.

- Másért nem?

- Nem.

- Ezt meg honnan vette? - lobogtatta a menlevelet a menekült előtt.

- A nagykövetségtől.

- Mikor utazott Bécsbe? Mikor járt ott? Nincs tudomásom róla!

- Levélben kértem és postán kaptam meg.

- Mikor?

- Régebben.

- Nagy Imrét ismerte?
- Nem.
- A magas minisztert?
- Nem.
- Bárány hadnagyot?
- Nem.
- A bajuszos bácsit?
- Nem.
- Kit ismert?
- Senkit.
- Röpcédulákat és újságot gyártott?
- Néhány számot.
- Október Huszonharmadika volt a neve?
- Lehet. Nem káptalan az ember feje.
- Az micsoda?
- Felejtés.
- Az újságot egyedül készítette?
- Mikor kivel, kit találtam a kollégiumban.
- Piros a vér a pesti utcán című verset közölte?
- Valószínű.
- Ismerte?
- Igen.
- Aki írta, azt is?
- Nem.
- Mi az, hogy ágens?
- Nem tudom.
- Miért nem focizott?
- Nem jutott eszembe -, és ez igaz volt. A felsült hírszerző abban a pillanatban döbbsen rá, hogy elszalajtotta a megoldást, nem a reverenda alá kellett volna bújni, dedós iskolába, hanem a focipályára. Lábában volt a megoldás, és az aranyélet. - Talán, ha nyár lett volna.
- Ezt ki írta? - toltá elé Gulyás Bözsi levelét vallatója.
- Anyám.
- Olvassa!

A szokásos szöveggel találkozott :

„Kedves fiam, már megint itt van a tél a nyakunkon, de csak a gondom szaporodik, nincs nekünk se tüzelőnk, se meleg holmink, még jó hogy küldted a szép takarókat, ne fázzanak legalább a testvéreid, igaz, hogy azokat nem tudják megenni, ez az ember úgyse tud pénzt keresni az életbe se. A lovak megvannak, az ismerősök és a komáid jól vannak, Kakas felcsapott rendőrnek, a vízgépészeti vállalatnál meg sok a munka. Én hiába szaladgálok a kiskapuba, hogy hátha egyszer betoppansz, nem lesz már abból se semmi, legjobb lenne a föld alá bújni, de én még azt se tehetem meg, nyakamon a sok pulya, és nekik ám enni kell, ha lopom is valahonnan, csak tudnám honnét. Az adó megint jön, már eltemetett bennünket, a tévészcséseknek elengedik, így toborozzák a tagságot. Egyik öltönyödet eladtam. Tudom, hogy nem haragszol meg rám, de lisztet vettem, meg zsírt a boltból, ha naponta egyszer is, de legalább együnk valamit, míg éhen nem döglünk, akkor aztán már nem nagyon eszünk és nem lesz több gondunk. Még szerencse, hogy most tinta, toll van a háznál, nem vitték el az iskolába ezek a nagyokos testvéreid, hátha megkapod a levelemet, legalább tudod, hogy élünk még egy darabig.

El se tudom képzelni, hogy milyen arra a világ, de biztos szép és jó, ha már ilyen gyönyörű ágyterítőket küldtél. A szomszédok csodálkoztak rajta, meg a postás Apostol Gábor bátyád is.

A lányok bálba járnak, Paci is, csak te hiányzol innét.

Csókol anyád.”

Visszaadta a levelet. Az alföldi falu szép szavú harangjainak szavát hallotta a fülébe csendülni.

- Ezért kell hazamennem, hogy segítsek rajtuk.
- Ki írta a levelet?
- Anyám.
- Elég rejtélyes.
- Nincs abban semmi rejtély. Hazavár. Szegények és nincs a kicsiknek betevő falatja sem.
- Hány testvére van?
- Tizenegy volt, amíg éhen nem halt a fele.
- Egy futballcsapat.
- Ja -, morogta kedvetlenül a fiú.
- Ki a Kakas?
- Cimborám.
- Ez a fedőneve?
- Nem fedőnév, gúnynév.
- Rendőr?
- Az.
- Vele tartja a kapcsolatot?
- Ha találkozunk.
- Minek jött maga hozzánk?

- Tanulni.
- Másért nem?
- Mi másért?
- Miért ilyen későn? Az igazi forradalmárok már egy éve megérkeztek. Vagy meghaltak.
- Akartam, de nem sikerült?
- Hol?
- A jugoszláv határon.
- Ott is lebukott?
- Nem buktam le.
- A levelet még tanulmányozzuk!
- Felőlem.
- Rejtjelesen írták?
- Marhaság.
- Az micsoda?
- Képtelenség.
- A verseket kinek írta?
- Milyen verseket?
- Az asztalfiókja tele velük.
- Honnan tudja?
- Láttam.
- A kedvesemhez szólnak verseim.
- Ő hol lakik?
- A szívemben.
- Mi az a Paci?
- A kedvesem.
- Honnan gondolja az anyja, hogy maga hazamegy? Talán megbeszélték?
- Szeret.
- Várja magát?
- Mióta megszülettem.
- Miért akarja, hogy most menjen haza?
- Szeret.
- Micsoda ország az, ahol a hősökből árulók lesznek?
- Vagy halottak -, jött ki sodrából a kunsági fiú, és nem válaszolt többet.
- Ez érdekelni fogja - lökött elé egy újságot -, ha már eddig eljutott.

A letartóztatás nyakába csapta a valóságot, hogy nem csetlő-botló gimnazista többé, hanem kiszolgált, kétbalkezes harcos, felsült hírszerző, bukott kém, aki csupán a vesztes csatákban kapott szerepet. És még mindig él, ennyi balsiker után.

A fogdát jó melegre fűtötték. Az idő nehezen vánszorgott. Ami meglepte, nem nyaggatták folyton, naponta háromszor étkezett, olvasnivalót nem adtak, inkább azt az újságot se látta volna soha, senki sem tanúskodott ellene, sétálóra sem vitték, mint akik nagyon biztosak a dolgukban.

Szégyellte, hogy tud olvasni.

Az Élet és Irodalom 1958. szept. 26-i számát tartotta kezében.

„Tamási Lajos: A csepeli gyorsvasúton.

Hőség, sietség, karok zsibbadt
ringásán a sebesség döccen,
már zúdultak ki a gyárból
magam meg a könyvtárból jöttem.

Ketten szorítunk egy fogantyút,
így is dobál előre-hátra
a villamos - öreg a társam
s az oldalán revolvertáska.

Nézem közelről ősz-borostás
arcán a szögletes soványság
barázdáit, s mintha csak látnám
apám mindennap-esti mását.

S míg a szelíd kis-Duna-parton
zakatolva robogunk végig,
beszélgetünk, s a világ sorsát
rendezzük a Boráros térig.

- Bizony, apám, én sok vitában,
botlásban vergődtem nem egyszer,
azt hiszem mégis, az a lényeg,
hogy jó helyen van ez a fegyver.”

Szívem erősen gondolkodott, de nem tudta megfejteni a rejtélyt. Egy világ dőlt össze benne megint. Két év se telt el, megtagadta forradalmukat a szabadság Himnuszának költője.

„Ő is beadta a derekát - gondolta leverten -, de tehetett mást? Akiket nem lógattak fel a fára, nem csuktak börtönökbe, vagy hamar kiengedtek, azok ilyenek. Ilyenek vagyunk. Alja szemét, alja nép. Mi történhetett a költővel? Megbomlott az agya? Korbáccsal verték a kezét, amíg ezt le nem írta? Zargatták a családját? Neki se volt kedvére a mártírsors, a börtön? Megrogyott a nehéz kereszt alatt. Nem ítélte el költőtársát, hogyan is tehetne volna? Tudta, hogy forrófejűek a magyarok, és megélhetési mókusok. Mit érezhetett volna Imre bácsi, ha olvassa ezt a verset? A költőjét biztosan ismerte, találkozhattak is. Talán tudta, hogy így lesz, előbb-utóbb mindenki beadja a derekát, és nem akarta ezeket megélni? Szégyenkezni mások helyett. Tudta, hogy a leverett forradalmak és függetlenségi szabadságharcok nemcsak véráldozatokat követelnek, mert a félelem, az árulás, a reménytelenség szétterül a nemzet hajszálereiben, vérkeringésében, a csecsszopókban is. Emelt fővel, nyitott szemmel, nyugodt lélekkel állt a bitó alá, bár eltűnt arcáról a jovialitás, a kíváncsiság és a vád látszott szemüvege mögött, de nem a

gyűlölet. Mi meg felzabáljuk a testét, előbb a húsát, aztán a szellemiségét, mint Dózsa György sült húsát. A jövő is elárulja majd? A generációk meg egymást, mert nemcsak a szabadság, és az igazság, de az árulások népe is a magyar, honatyáktól honárulókig.

Csodálkozok azon, hogy ellenőriznek minden porcikámban -, gondolta tovább a rab -, de nem kezdőgyerekek a szakmában, a hírek pedig árulkodnak. Mit gyűjtöttek össze ellenem? A menlevél alaposan meglepte őket, még nem készültek a letartóztatásomra, csak figyeltek és ellenőriztek. Engem meg az lepett meg, hogy vártak az állomáson, meg ez a szörnyű vers. Miért mutatták meg? Hogy megtörjenek vele, kényszerítsenek az együttműködésre? Alig várom. Szerencsére a Bécsi Magyar Nagykövetség menlevele megment, hogy hazatelepülök, ami teljesen legális, és elfogadott a két ország között. Nem egyedi eset. Egyik példányát a nagykövetségen őrzik. Ez az egyik utam. A másik, mindent bevallani, és itt is kiszolgáltatva a vérpadig. Van ám perspektívám.

A bájos és imádva szeretett lány, a szeplős arcú Trudi miután elkészöntem tőle, az atya szobájába szaladt, elbeszélte a fejleményeket, hogy szedem a bocskoromat, és a sátorfámat. A főpap szokásaként telefonált a nyomozónak. Az anyám levelét már korábban eljuttatta hozzá, nem ma érkezett, nem a postán bontották fel, de mit tudtak kezdeni vele a rendőrségen, hiába hitték, hogy titkos, rejtjeles írás, abban küldik nekem az információkat és utasításokat. Az ákombákom betűk félrevezetően gyanúsak.

Ezért a levélért tartóztattak le? Nem mafla a nyomozó, csak a kártyáit nem terítheti ki. Honnan tudhatta, hogy remekül focizok? Ebben a városban azt senki se látta, nem újságoltam el senkinek, sem a gimiben, sem a kollégiumban. A tóparti ügynököktől, vagy a magyarországi hírszerzőjüktől? Az illegális munkáról mennyit tudhatnak? Miért nem hallgatnak ki újra? Annyira biztosak a dolgukban, vagy annyira bizonytalanok?”

Kezddhetnék előlről:

- Mit cselekedett a forradalomban? Merre harcolt, ölt-e embert, ölt-e oroszokat? Milyen katonai felszereléseket használ a magyar tüzéség, hogyan védik Budapest légtérét, milyen modern a tervtáblakezelő? Kivel tartja a kapcsolatot, kik az ismerősei Nyugaton? Kik írnak neki, miért kellett menekülnie? Miért ebben az országban akar élni, miért a gimnáziumba jött tanulni, miért ragaszkodik a tanuláshoz? Hogyan és kik szervezték be? Kikkel dolgozott az illegális munkán? Mi lett velük? Hol terjesztették az újságjukat, csak az egyetemi hallgatók között? Mit tud a csodafegyverekről? A rakétákról? Hogyan kapták el, amikor a Néma Szeptort figyelte?

Mindent nem tudhatnak róla, de a semminél többet. Sokat, vagy keveset. Egyikkel sem mennek semmire. Bebizonyítják, hogy kémtevékenységet folytat ebben az országban? Hol, mikor, hol a bizonyíték? A fotózás lenne az? Ezzel nem üt meg a főnyereményt. A magyarországi dolgaival sem tudnak mit kezdeni, lassan már maga sem tudja, hogy mikor, merre járt, kinek, mit mondott.

Kényszerítik? Ismerte a vallatási módszereket, ezért vittét könnyen táncba a Fő utcán, olvasott, hallott azokról, és előre félt az alkalmazásuktól. A kunsági bajnokkal mindent megtehetnek, még nyoma sem marad, vagy nagyon kevés. Megéri nekik? Tűt szűrnak a körme alá? Horgot akasztanak a zacskójába, és áramot vezetnek belé, vagy nedves lepedőbe csavarják, hagyják megszáradni, mint odahaza gyakorolják a Fő utcában? Serkentő injekciót adnak? Irtózatossággal csikarják ki a titkokat. Már a gondolattól elsápadt rémületében, testét kiverte a víz, hogy mennyire megkínózzák, milyen jó lett volna egyetlen árva lövés a pesti utcán, a Haris közti golyó, és befejezi, de a forradalom nem megrendelésre készülő

kívánságműsor. Nem bírná a kínzásokat, elárulná, amit akarnak, azt is, amit nem akarnak, aláírna bármit, a saját akasztását is.

Az árulás örök. Az emberi élet gyarló, halandó, árulás volt, van és lesz, Jézust nemcsak Júdás árulta el, hanem saját tanítványai és zsidó népe is. Az Isten két arcú; Jézus a jó, Sátán a gonosz. A forradalom szintén kétarcú, birkózik benne múlt és jövő, érdek és vér, úgy változik, ahogy az égalja. Csak a szeretet nem változik, nem szűnik meg soha. Nagy Imre szerette szent forradalmukat igazán. Mégsem beszélnek róla. Meg se emlékeztek október huszonharmadikáról, de még november negyedikéről sem. Kinek az ünnepe és szégyene? A magyaroké? Ez nem Magyarország. Elmúlt, minden csoda három napig tart. Csak az ő mafla szíve vérzik, de nagyon. Miért nem tudja elfelejteni? Ennyi keserűséggel nem élhet az ember.

Olyan a világ, hogy mindenki mindenkit elárul? Bárány hadnagy vajon merre jár? Meglakta az ausztriai börtönöket, talán ebben a cellában raboskodott, amikor elárulta a magyar vegyvédelmi titkokat. Osztrákok és nyugat-németek fizették. Mennyit kaphatott? Aranyat vagy gumibotot, beszéltető pirulát, és injekciót? Az atya meg továbbította a hírt Budapestre. Bárány hadnagy sorsa hasonlított Szívem Imiéhez, egyivásúak, párttagként szolgálták Rákosit, Nagy Imrét, és égtek a forradalomban. November negyediké után a hadnagy úr a Continental Szállóban az ottani fegyveresek parancsnoka, négy nap múlva fejezte be az ellenállást. November huszonhatodikán leszerelt, nem írta alá a tiszti hűség nyilatkozatot, amelyben az állt, hogy helyesli a szovjet csapatok magyarországi beavatkozását és részt vesz a szovjet csapatokkal együtt a magyar fasiszták megsemmisítésében. Ezt a nyilatkozatot hatezer kilencszázhuszonhárom becsületes honvédtiszt tagadta meg.

Bárány hadnagy két nap múlva házasságot kötött és még aznap este letartóztatták. Nászéjszaka helyett a börtön priccse várta. Harminc napig raboskodott, válaszolhatott a nagy kérdésre; velünk, vagy ellenünk? Szabadulása után megint keresték, de feleségével késlekedés nélkül emigrált. Ausztriában kémnek vélték, bebörtönözték, majd kiszabadult. Nem jutott keresethez, a nélkülözésből kiutat keresve, katonai, vegyvédelmi titkokat adott el. Vajon merre lehet? Megélhetési kényszerből árulta el a hazáját, így szólt a fedőszöveg. Besározódott, nem hagyják szem elől tévedni. Kinek a szolgálatát fogadta el; magyarok, osztrákok, németek, amerikaiak? Három hónap elteltével az USA-ba távozott asszonyával együtt. Milyen feladattal bízhatták meg, és hány szolgálat?

- Óriási -, kiáltott fel felfedezésétől a csókos, kunsági legény, - talán ebben a cellában raboskodott a hadnagy elvtárs. Micsoda merő véletlenség! Én ne lennék alkalmas a kémkedésre? Ilyen képességekkel? Mikor az egész ellenállást irányítottam, az illegális szervezkedés hőse voltam, szellemi vezérévé váltam a letiport forradalomnak, a nyamvadt kis újságocskával, és pisztolymutogatással.

Minek akkor a szabadságharc, mi az értelme, ha ennyi földönfutót, halottat termel, és csak a titkos szolgálatok malmára hajtja a vizet? Meg az oroszokéra. Minden vezetője hibázott, mert feleslegesen vitte utcára a megtévesztett fiatalokat. Ez nem árulás, nem bűn, nem felelősség? Másképpen nem lehetett volna? Hiába folyt el a Corvin köziek, Széna tériek, Móricz Zsigmond körtériek vére, a szabadságharc sorsa Moszkvában dőlt el.

Deák Ferenc bölcselkedése jutott az eszébe, amely mást állított:

„Amit erő és hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse ismét visszahozhatják, de amiről a nemzet félve a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszaszerzése nehéz és mindig kétséges.”

Ez a forradalmuk látletele. Ettől megnyugodott.

Tavaszkor jött Ausztriába, télen megy Magyarországra, mást sem tett, mint üldögélt az osztrák börtönökben, lágerekben, mintha azért menekült volna idáig, hogy börtöntanulmányokat folytasson, se nem focizott, se nem írt igazán, istenesen be sem rúgott, lánykákat sem döntött hanyatt, mégis megpecsételődött a sorsa.

Valaki bakot lőtt. Az idegesség, a kockázat sem érte meg. Vagy mindent tudnak? Mit várnak tőle? Hadi titkokat? Ellenőrizhetik a helyszíneket, ahol megfordult, nem találnak foltot rajta, a Chandler Heimről tudhatnak meg a legtöbbet. Az innsbrucki gimnazista lányok mit árulhatnának el, hogy jól táncol, szereti a sligovicát, meg bolondul a szőkéért, az atya kedvencéért. A vén kecske is megnyalja a sót, bizony nagy szoknyapecér őkegyelme. Miért küldték szülőfalujába az érdeklődő Patyit? Aligha az anyja levelei miatt. Nagy Imre kivégzése, a tömegméretű akasztás gondolkodtatta el őket, hogy kegyelem nem volt, apát a fiával, ikertestvéreket egyszerre akasztottak, és kapcsolatba hozták vele? Pesten is szaglászta utána? A lánykollégiumban? Az egyetemen? Tartott már mesedélután ilyen nagyfiúknak az óházában, s beszopták rendületlenül.

Hol focizott, hol dolgozott, hol tanult, kinek udvarolt, nincs azoknak semmi értelme, mindenkinek belehabarodna, csak ő szedheti szálára, de kinek van rá ideje, és kit érdekel? Úgy látszik, érdekelne valakiket. Vagy az átkozott aranyvonat? A titokzatos kastély? Elítélik, mint kémét, felforgató elemet, veszedelmes ügynököt, aki a legféltettebb nemzetközi és nemzeti titkokat idegen hatalmak kezére játssza? Semleges országban ilyen dehogy fordulhat elő, hiába hiszik azt, hogy megtalálták a tűt a szénakazalban.

„Az én csillagomnak végleg befellegzett - gondolta melankolikusan a fogoly, - ezért feleslegesen tettem meg az utat. Lehet, hogy felesleges volt a forradalom is? Minden küzdés, akarat felesleges, mert elrendeltetett sorsunk elől nincs kitérés? Ki rendelte el, hogy gazember legyek, gyáva féreg? Gyöngé fájú népek, gyöngé violája?”

Nem tisztességes foglalkozás ez. Mi viszi rá az embert? A kényszer, s hogy nem tudja, mi fán terem, mibe vágja a fejszéjét, vagy megbánja elkövetett bűneit, és jóvá akarja tenni. Zsarolják a családjával? Csapdába csalják? Nem hitte korábban, hogy szuperkém, hírszerző, titkos szolgálati megbízott lehet, hogy mások gondolatát kell kitalálnia, sötétben rejtőzködhet, mint az üzőt vad, és láthatatlanul dolgozik. Nem ért hozzá, különben nem bukik le és még mindig, holta napjáig zabálhatná krumplival a véres hurkát.

Mások se szentek, ha életük a tét, a nagy magyar írók, példaképek és tanítómesterek. Egyetlen fontos dolog; az élet. Tisztesség, nem tisztesség, halott már nem vitázik ezen. A hírszerzés minden országban hazafias cselekedetnek számít, amíg ki nem terítik a szennyest, akkor aztán büzik, de messzire. A lányok tábla csokiért adták oda ártatlanságukat a papocskának, aki rájuk járt, mint a mézes bödönre, de legalább jó teljesítményű, nem úgy, mint egyesek. Elárulta az Istenét, és a fajtáját.

Minél messzebb kerül valaki otthonról, annál fájóbb, meg annál jobb. A távolság gyógyulást hoz, csitítja a szégyent. Ő meg visszakullog. Mindig szél ellen pisált, mindig önmaga ellen fordult, miközben azt hitte, hogy jót jól cselekszik, és az önzetlenség viszi előre a világot, meg az olyan hozzá hasonló félkegyelmű félnótások, ha tisztán adják magukat a közönségnek, mint ők tették Budapesten. Minden bolondériát habókos anyjától örökölt, jobbat is érdemelhetett volna.

Az új haza sem a világok legjobbjá, legalábbis a menekülő magyaroknak nem. Csak a pénz számít, a tőke - váltott át gondolatban. - A kisemberek robotolnak a gyárakban, a tőkés meg kiszipolyozza őket, a proletárok véréből táplálkozik, és minél több vért szív magába, annál pocakosabb. Nincs közöttük sovány tőkés. A gyárakból meg elbocsátják a dolgozókat, és aki a

kapun kívül kerül, az megnézheti magát, munka nélkül tengeti az életét, nem futja lakásra, elesésre, nem tanulhatnak a gyerekei, csak segélyeken tengődik. Mi éberek vagyunk elvtársak, Nyugaton csak tüntessenek, sztrájkoljanak, vonuljanak jobbra-balra, ha nincsen joguk semmire sem, vívják ki maguknak, erősödött benne a másik énje.

A fészkes fekete fenét, mintha Szabad Nép félórán lenne, hallaná a magyarországi szövegelest, mintha már azonosulna a megbízóival, mintha már forradalmárból kommunistává vedlett volna. Mást lát. Kis üzletek sora; - boltok, presszók, vendéglők egymás hegyén-hátán, a gyárakban jól keresnek az emberek, a földeken annyi jószágot tartanak, amennyit még soha sem látott, a legelőkön barna, fekete-fehér színű, nagy tőgyű tehenek legelnek, takaros szénakazlak, a paraszt portákon tisztaság, betakarító gépek, a falvakban nagyokat köszönnek az emberek:

- Grüss Gott!

Teszik a dolgukat. Pedig oroszok tiboltak itt is.

Szerencséjükre kivándorol innen a több százezer magyar, nem eszi el a kenyeret előlük, nem lopja ki a szemüket, nem túrja fel otthonaikat. Mit csinálnának a nagykunsági szülőfalujában, ha idegeneknek kellene szállást, hajlékot nyújtani? Amikor semmire se telik, amikor sorban állnak a sületlen, ragacsos veknikért a Fő téren. Ruházatra, lábbelire nem gondolhatnak, mert nincs, meg pénzük sincs, a padlásukról régen lesöpörték az utolsó szem búzát, a kisboltok régen bezártak, csupán a Fő téren lévő állami áruház, a szövetkezeti pékség, és üzlet van, mert már a Nemes úr sarki tejcsarnokát is államosították. A házak lepusztultak, az utakat felferi a sár, és a gépállomás körmös traktorjai, csak a helyi és buta párttitkár körmöli jelentéseit piros tintával:

- Megint gyarapodott a falu, bicikliket vásárolnak az üzletekben, a só és a cukor igazán kapós -, az ügyeletes párttitkár helyébe képzelte magát a dús fantáziájú fiú. - Villanypóznákat állítottak fel néhány utcában, valamennyi házba bevezették a néprádiót, szólhat a jó munkáért szép muzsika, a csizmás és bő gatyás énekesek előadásában, nincsenek ellenforradalmárok sem, akik hőzöngtek, felvonultak, kiabáltak, ledöntötték a szovjet katonák sírkövét, azokat begyűjtötték, a nyakukba csördítettek, vagy disszidáltak, megmutatták az igazi arcukat. Szívem Imiről sem véletlenül írták, hogy a nép ellensége, most nyalja a tőkések fertályát, már a focipályán sem emlegetik, mi meg ugye elvtársak itt maradtunk, kettőzött erővel építjük fel a szocializmust. Minket nem lehet legyőzni, hála a dicső Szovjetuniónak, a hős felszabadító hadseregnek, hogy másodszor is kivívta számunkra a szabadságot. A kunsági termelőszövetkezetek újra talpra álltak, megerősödnek, megmondta Kádár János elvtárs Kisújszálláson, hogy önkéntesen lépnek be az egyéni parasztok, amiket kiloptak a zavargások alatt, azokat visszavitetjük. Virágzó mezőgazdaságunk lesz, a vas és az acél országa, felépítjük az új városokat, a munkásosztály erős bástyáit. A munkás-paraszt szövetség megbonthatatlan. A Nyugat meg karattyolhat, amit akar, szeretne olyan olcsó húst enni, olyan olcsó bort inni, mint amilyent mi kapunk, de attól felkopik az álla, az azoknak jár, akikkel végig megyünk a lenini úton.

Mindig az agyalágyultakból válogatták a párttitkárokat.

Mit tenne Magyarország hasonló népvándorlás esetén? Előfordult már történetében, amikor a második világháborúban kétszázezer lengyel menekültet befogadott.

Szívem Imre révedezéseiből észhez tért.

- Micsoda filozofikus alkat vagyok -, morogta magának a börtönviselt menekült -, korábban nem vergődtem ilyenekkel. Most meg minek? Nincs elég vaj a fejemen, és nincs sütnivalóm?

Fennkölt malaszttal, lüke párttitkárokkal foglalkozom, a személyi kultusz bajnokaival, akik a legnagyobb árulást elkövették, akik miatt utcára szaladtunk? A legfontosabb, hogy mit mondhat a Chandler Heim igazgatója majd a szembesítésen? - kérdezte gondterhelten önmagától, hogy teljen az idő. - Szorgalmas, magába húzódó, hamar tanuló fiú, csak mindig szomorú, mint, akinek semmi sem sikerült, nem társalgott senkivel, olyan volt, mint egy tucat, fürdött, napozott, a vizet szerette, jól focizott, dehogy gondoltam, hogy ilyesmi jár az eszébe.

A főatya mondhatna legtöbbet, aki eddig együttműködött a hatóságokkal; a rendőrséggel, a csendőrséggel, a belső és külső elhárítással, a hírszerzéssel, meg az Istennel. Mind megfért az ájtatosság alatt, mert az nem árulás, hanem az egyház szolgálata. Az árulást mindig más követi el; a könnyen kapható egyén, a reálpolitikus, de reálpap, békepap soha.

Nyugodtabban várta a kihallgatásokat, a tárgyalást, az ítéletet, az akasztást, a villamosszékot, bármit, ami csak jöhet. Ám semmit sem mondtak, ki sem hallgatták. Lázasan forgott az agya; kérdezzék csak, megmutatja, hogy nem akárki, valóban mesterkém, aki nem véletlenül került a tiroli városba, titkos szolgálatot szimatol, amelyik a kollégiumban és a gimnáziumban működik. Az atya kezében minden szál. Tud itt valaki Bárány hadnagy úr akcióiról Szívem Imin és a főatyán kívül? Az aranyvonatról?

Vajon mit mond a főatya kihallgatásakor?

„Nem nagy eset, küldtem már futárokat ide-oda, visszatértek, tanulnak a gimnáziumban, a túlkorosak lapítanak. Szervezés kérdése az egész, de talentum nélkül nem használható. Ez a Szívem fiú nem az első, nem az utolsó, aki egyszer a hálomba kerül, az nem menekül többé, vagy csak öregem, ha megéri, vagy nagyon nagy, isteni szerencsével. Adom az áldást, házassághoz, lakáshoz segítem, párt választok neki. Isten igazi kiválasztottjaként művelem a sakk-matt játékot, mozgatom a figurákat, a legkisebb is hoz hasznos értesülést. A hatalom nem csúszhat ki kezünkől a földön, az Isten sem arra teremtett bennünket.”

A felsült kém képzelgéseiben közel járt a valósághoz. Szeplőcske esetében is. Csapatostól bújtak át a határon a meggondolatlan fruskák, akik a menekülést osztálykirándulásnak hitték. Szerelemre éretlenek, de a közös szállásokon meg sem melegedtek, már a hasukra feküdtek a jó magyar hazafiak, partiba vágta őket, az osztrák fiatalok sem maradtak ki a buliból, kedvesek voltak, széptevés helyett narancsot, csokoládét adogattak az érkező segélyszállítványokból, gyónás közben meg a jóképű pap bizonyította férfiasságát. Az atyának hírül vitték, hogy Isten egyik szolgálója nagy teljesítményű, megkóstolta a tiltott gyümölcsöt és igen megszerette. A gimnáziumban tanít, mesteri csokoládé és narancsadogató, de diszkrétan intézi légyottjait, a gyóntatószékben szolgált Isten mellett saját szenvedélyének. A fruskák engedelmeskednek, egyetlen fegyverüket és kincsüket áldozták a jövő érdekében. Biztatást a reverendástól bőven kaptak. Szeplőcske néhány csepp vére ott vérzett el? A kegyes atya üzent Magyarországra, a gyárigazgatói állásban lévő apuka azonnal útra kelt és személyesen bízta jótevője gondviselésére a lányát, mert akinek ilyen pofikát adott a teremtő, az gondoskodhat a családjáról. Kecskére káposztát bízott. A friss fiatal húst minden férfi szereti, ha meg gusztusosan csomagolják, a vevő megbolondul érte és fizet, mint a katonatiszt. Trudi védett virág lett, az Isten és az atya áldásától kísérvé. Szépségével és eszével biztos feljut A Varázshegyre.

A börtön rabja ilyen tetre készen várta a kihallgatásokat.

„Milyen könnyű a múlton rágódni, eligazítani a saját szájam íze szerint - gondolta kiszínezve történeteit rengeteg ráérő idejében, - ha korábban szántam volna rá időt, akkor nem kerülök ilyen helyzetbe. Kiküldenek titkos megbízatással, amikor már a fél országot fellógatták? Ilyen bélyeggel a homlokomon? Bús képemet légyfogónak szánták? Mesterkurzuson tanítottak? - Mindent futó találkozásnak tekintett, ami ismételhető, egyszer még sorra kerül, mintha örök

életre rendezkedne be, övé lenne minden, mert a kénye kedvére teremtetett. Emésztette magát a börtön falai között, ahol napokig szó nélkül feküdt a priccsen, amikor már több volt a soknál, akkor magával beszélt. Ám egy percig sem hitte, hogy ráhúzhatják a vizes lepedőt. - Mire szánt engem az Isten? Nem arra, hogy megrohadjak ennek az országnak a börtönében. Akkor mire? Mikor tudom meg félreérthetetlenül az üzenetét, hogy úgy éljem a hátralévő napjaimat? Miről kell tanúságot tennem? Néptanító lehetnék, egyenes gerincű, felemelt fejű járásra okítva a derék ködmönös kunokat. Vagy istentiszteletes, a szószéken milyen szép imákat mondanék, egy kis, árva nép szabadságharcának eltiprásáról, a Református Nagytemplomban visszhangoznának a szavaim, kiönteném bánatos, szép szívemet a gyülekezetnek, hogy velem sírjon, mint a Szél Öcsi temetésén, és boldog legyen a lelki vigaszban, legyen ereje a szürke, egyre nehezebb és unalmas élet elviselésére.

Kettősség kíséri végig az életemet, ha rövid lesz, ha hosszú, mint a Nagy Imrét; aki lehetett volna, s aki lett. A tisztesség és az árulás. Csúfosan elárultak akikben a legjobban bíztam, bár a helyükben én sem tettem volna mást, mert nem termettem tisztábbnak és különbnek. Tiszta sor. Ők buktak le először, elmondták az igazat. Mit gondolhattak rólam a vezéreim, akik bitóra, bíróságra nem kerültek, azt hihették a végén, hogy alhatnak, szeretkezhetnek nyugodtan, gyereket nemzenek, miközben engem beszippant börtön, s lóghatok a száraz fán. Nem eszik forrón a kását, mert megégeti az ember száját. Áruló lettem, de életben maradtam. Lehet ennél fontosabb? Becsület, tisztesség, hősiesség kimegy a divatból. Akinek lába alól kirántják a sámlit, mire megy a szentírással? És én mire megyek az életemmel?"

Az osztrák nyomozó a titkos anyagoktól megnyalhatná a száját, nem alaptalanul szaglászott Szívem után, szuperkém került a hálójába, aki nem is menekült látványosan, vasúti jegyet váltott, mintha kirándulni igyekezne Bécsbe. A nagyokos tud-e az aranyvonatról? Rágódhatna rajta holtja napjáig.

A gyász napját dutyiban tölti. Névnapiját is. Rengeteg ráérő idejében újra és újra gondolta a történeteket. Az innsbrucki kémközpontba áramlanak a titkos jelentések, itt működnek a titkos szolgálatok fedőszervei, azért küldték, hogy a franciák, vagy a németek, vagy az amerikaiak titkos szolgálatába épüljön. Bécsben különleges feladatra szánták, a Nemzetőr újságnak dolgozik, híres magyar sportolók között forgolódhat, akik megalakították a Menekült Magyar Sportolók Világszövetségét. A jó focistának aranyélete lesz. A magyar kémelhárítás Bécsben befészkelte magát, többen kettős ügynökök. Szabó Miklós küldte Magyarországra a térképészt is, hogy lebuktassa! Vagy az angol titkos szolgálat? Pongrátz Gergely szintén Budapestre tartott, kettős fogásra készültek a Duna parton, de a végső pillanatban Bajusz meggondolta magát, isteni, vagy más sugallatot kapott, különben már himbálózna a kötélén. Az emigrációban sokan, odahaza pedig rengetegen a belügynek dolgoztak, s figyelték egymást.

A Varázshegy városában hogyan hihették, hogy aki Budapesten már a második szemesztert nyomja az egyetem bölcsészkarán, majd az Inn partján liliputi iskolában évekig ücsörög. A folyó partján, s a tóparti villában ügynököket képeznek, és altatnak a bevetésig, innen küldik a futárokat Magyarországra, és a tengerentúlra. Innen szalasztotta szülőfalujába Patyit a főatyja, ő hozhatta az újságot is, a hatalmas pap titkos vezérőrnagy a szolgálatnál, drága kincsekért szervezték be, ugyan miből támogathatná a két gyönyörű kollégiumot, a templomot, a tó melletti kiképzőbázist? Csurrant az aranyvonatból? Az ide érkező jelentéseket továbbítja az egyház csatornáin. A Bécsi Magyar Nagykövetség katonai attaséjával szűrte össze a levelet, az Inn partján találkozgatnak, megleste minap, amikor az atya átvette a menlevelét, és a napi postájába csúsztotta. Más szolgálatoknak szintén szívességeket tesz. A papoknak elnézi, hogy az otthonról menekült magyar lányokat lovagolják, de zsolozsmázás helyett információkat kér cserébe. Szívem Imre a végén már összekeverte a valóságot a kitalációival.

A főpap pedig azt gondolta:

„Az lenne igazi, ha Münchenbe küldenénk. Attól függ, hogy viselkedik a kihallgatásokon. A németek előbb-utóbb felfedezik, csak el ne kezdjen focizni, mint a tó partján, mert akkor nehezebb kordában tartani, bár ha Trudi meglengeti a szoknyáját, Szívem eszt veszti. Nem ilyeneknek tálalom fel a kiscicát, magasabb asztalokon a helye.

A lányok beszerzése briliáns ötlet, nincs olyan szolgálat a világon, ahol ennyi hajadon, ilyen olcsón, hamis gyöngyökért használható, de isteni ész kellett hozzá, hogy az Úr palástja alatt jól megfér a tévelygő, a megtévedt, megtérő bárány. Különösebben képezni sem kell őket, bár a bázison gyakorolnak, fegyverraktárt tartunk a tó partján. Más fegyverekkel dolgoznak, és begyűjtik az információkat. Az Istent úgy szolgáljuk, hogy a földi hatalmat sem hagyjuk magára. Az Úr Jézus szerény szolgálójaként támogatom báránykáimat, a gyóntatószékben meg elrebegnek mindent, amit kérdezek, meg amire gondolok. Emberfia nem képes a hatalmat alulról jobban építeni, nem a kaszárnnyakban, nem a légerekben, nem a börtönökben, és főleg nem a bitófán, hanem a legintimebb ruhadarabkáiban. Ez vezet igazán a csillagokba.”

Szívem Imi arra is gondolt a fogda magányában, hogy kár lázadoznia a sorsa ellen, derűsebben élhetné az életét. Elfogadja, hogy hová lökte a golya, és kész. Olyan emberek, a ködmönös kunok közé, akiknek nincs már más vágya a traktorosságnál, a kovács szakmánál, a vízhúzó motorok kezelésénél. Könnyebb lenne a szürkéséget elviselnie.

Nem tudott szabadulni múltjától, kételyeitől és fantáziájától. Mit nem adott volna érte, ha elolvassa a róla szóló összes jelentést, jegyzőkönyveket, amiket ezrével gyárthattak? Másból sem állt az élete, csak nyösztetésből, hátha ellentmondásba keveredik, előadja az évszázad bankrablásából rejtegetett kincseket, milliárdokat, az eltitkolt aranyakat, az aranyvonat pontos helyét, az atomfegyvereket, amiket az oroszok Kunmadarason többszörös drótkerítéssel, különleges alakulatokkal, föld alatti tárolókban úgy őriztek a Néma Szektorban, hogy még a madár sem repülhetett arra. Megnevezi szép sorjában a magyar néphadsereg, a belügyminisztérium, a külügyminisztérium, az államvédelem vezetőit, titkos ügynökeit, Kádár Jánost és társait, a szovjet tanácsadókat, a KGB urait, a titkos fegyvereket, a WC tisztítókat. Hiszen mindezekre képes, kisujjából kirázza, mert valóságos mesterkém. Ki ismerné jobban a kommunistákat, mint az áruló kommunista? Közben pedig a szocialista tábor vezetői egymásnak adják otthon a kilincset, már megint kitört a megbonthatatlan béke, a megbonthatatlan barátság, a szocializmus, a kommunizmus építése, és soha többé azt senki sem akadályozhatja meg. Erős a béketábor, Szueznál is kussoltak a kapitalisták.

Hiába képzelődött a lebukott hírszerző és színezte elevenre a történeteket, a kihallgatások elmaradtak. Eddig sohasem gondolta át a forradalom történetét. A részleteit szívta magába, mint korhadó fa a nedvességet. Nem értette az értelmét. Miért vártak tizenkét napig az oroszok? Tökéletesen tisztában voltak a lengyel és magyar helyzettel, Budapest utcáit rótták felderítőtisztjeik, magyarul jól beszélő ukrán és román ügynökök, felvételeket készítettek az eseményekről, s már hónapok óta készültek a beavatkozásra, hadtesteket vezényeltek a határ közelébe. Kevesebb vért vesztett volna a szocialista tábor, ha csirájában fojtják el a magyar forradalmat. Ehhez elég tankjuk, tűzerejük volt az országban.

Miért történt minden úgy, ahogy megtörtént?

A Kossuth téri vérengzés kinek a lelkén szárad? Nem kis csoportoskák gyakorlatoztak ott, összehangolt mészárlás volt a javából, vidékről hordták fel az államvédelmi katonákat, a térre néző épületek tetején lövészek lapultak. A sortüzek erre-arra? Mintha szándékosan kergették volna vérengzésbe, mészárlásba az országot? Miért nem segített a hős Nyugat? Gyáván

elárulta a magyarokat. Nem volt az érdeke? Akkor miért mutatta? Félt az oroszoktól, a Néma szektortól?

Szívem Imre számára mindez sötét rejtély maradt. Ha eldöntötték, hogy fegyverrel verik le a forradalmat, miért vártak éppen november negyedikéig? Hiszen ki se vonultak igazán, csak zshivány módjára cicáztak Nagy Imrével, befelé özönlöttek. Mire vártak? A Köztársaság téri vérengzésre? A nagy bizonyítékra, hogy így ölik a kommunistákat Magyarországon? Csak nem ők szervezték meg? Még dörögtek a fegyverek a Köztársaság téren, de már a keleti határon zúdultak a tankok ezrei. Előre tudták, hogy az a forradalom utolsó csatája, esztelen vérengzése? Megrendezték a világnak? Vakulj magyar, ha ebből sem értesz!

Szemfényvesztés volt a javából. Kinek s miért játszottak egy kis nép vérével és szabadságával? Imre bácsi tudta ezt? Senki sem mondta meg neki? Kelepcébe csalták, hiszen akkor már nem dörögtek a fegyverek, fegyveres, szervezett katonai erő alakult, békére vágyott az ország, a termelés megkezdődött, sokadik kormánya után stabilnak ígérkezett a legutolsó. Elindult az élet, s polgári demokráciával kecsegtetett. Mégis eldőrdültek a sortüzek, lőttek ott is, ahol a magyar szó elég.

Imre bácsi az enyhülési szakaszban bízott? Sztálin bűnei után az olvadásban? Ausztriát és Finnországot kiengedte vasmarkából a keleti veszedelem, új szeleken szárnyalt az ideológia. Erős talapzata volt. A hidegháború véget érhetett volna, ám Nyugat-Németországban újra éledt a hadsereg. A nyugati országok éhes pillantásokat küldtek az olajmezők irányába, Szuezi, hiszen Nasszer a szovjetek biztatására államosítani akarta. Beborult az ég az enyhülési politika fölött. Amikor erőfölényben érezte magát a rettenthetetlen Szovjetunió, messze hordó rakétái a Néma szektorban készen álltak, megelőző csapást mérhettek az USA-ra is, miért veszítsék el az olajjátszmát? Támadják csak meg Egyiptomot, harcoljanak a szuezi csatornáért, az Hruscsov bácsi csinos csapdája, mert az orrukra koppint akkorát, hogy elmegy a kedvük Szueztől. Higgyék csak azt, hogy Magyarország a lényeg, az idióta partizánakciók, a kis forradalmacska leköti erejét, energiáját, fegyvereit a világhatalomnak, s a reakció uszályába került Nagy Imre, csak tartson ki addig a magyar virtus, amíg megindulnak a francia-angol támadások az olajháborúban. Akkor tankokkal tapostatják el a bugris lázadókat. Hogyan hagyhatná a szocialista tábor, hogy kommunistákat ölnek halomra? A hangyaemberek nászát? Az ugrabugrálás értelmiség hőzöngéseit? Kis férgek helyezkedését és árulásait? Börtönviseltek terrorját? Semmit sem tanult ez a nép történelméből; Muhi pusztá, Nagymajtény, Mohács, Világos, Trianon, Jalta nem elég? Tisztító tüzet küldünk rája, a világ úgy táncol, ahogy mi fűjjük a talpalávalót, porszemnyi ország játék katonái ne csináljanak már történelmet, amikor 1526 óta nem ismerik az önállóságot. Ez nem a rabországok kora.

Október huszonkilencedikén végre megtámadták Egyiptomot a nyugati csapatok. Hruscsovék még mindig vártak. A Köztársaság téri lincselés képeivel kereskedtek, a szocialista szövetségesek is bevonultak volna, a románokat fűtötte a becsvágy, hogy a budapesti Parlament tetején újra lobogjon a román zászló.

- Én micsoda voltam ebben a játszmában? - morfondírozott Szívem Imre -, előreszaladt együgyű jámbor, bolond balek, akinek előbeszéd kellett, előszocializmus, előljáró, előideológia, minden, ami nem a tegnapi szegénység, minden, amiben hinni lehetett, csak ne a szaros szürke hétköznapiak. Ki árult el kicsodát? Molnár Jóska Szívem honvédet, vagy fordítva történt? Vagy mindkettőjüket valaki más, egy nagyobb játékos? Imre bácsit a társai, vagy a szeretett vezér vazallusait árulta el? Kádár János az országot. A ravasz Hruscsov markába röhögött, becsapta a világot, és valóban az orrára koppintott, elárulva csapot-papot. Töltelékanyagnak kellettünk, töltelékfiguráknak. Egy rosszul helyezkedő nép tragédiája. Ki lóg a fán, ki szagolja a bűdös küblit, ki úszkál az idegen tó vizében, ki meddig szaladt, az csupán egyéni

sors, egyéni fájdalom és remény. Semmi más. A világ majd elfelejti, Magyarországon pedig elfelejtetik. És ha mégsem, mert az akácfa egyszer megvirágzik? Akkor egy nappal több ok az emlékezésre, bár az nem bűnbocsánat az elkopott történelmi viharokban, emberi gyarlóságokban. A világ előre menekül, még ha a pusztulás útján is, s talán egyszer kíváncsi lesz, honnan a bűn, az árulás, az a parányi népség, mely lázba rántotta a világot. És elárulta önmagát, magyar a magyart. Nem utoljára.

- Már azt sem tudom, hogy győzelem és árulás között van-e különbség? - motyogta magának Szívem. - Micsoda? A vereség? Hiszen az árulás is vereség. Tyúkeszszemmel arra gondolok, hogy egy hatalmas, rózsaszínű léggömböt kergettünk valahányan, utolsó játékként, amit közénk dobott a sors leghatalmasabb játékos, és amikor jónak látta, gúnyos pofával kilyukasztotta: - Ti akartátok - röhögött tele szájával. Hruscsov tette? Tőle minden kitelik. Az Isten? Ki tehette velük ezt a csúfságot? Szívem akkor megfogadta, hogy soha többé nem bolyong tovább a lelkek forradalmában. Így történt, mert így kellett történnie.

- Engem miért kínoznak? - töprengett fel-alá járva a fekete képű fiú -, miért aszalnak már hetek óta? Így akarnak megtörni? A torkukra forrtam, de alaposan. Azt hitték, hogy alólam itt rántják ki a sámlit? Milyen vádirat alapján? A menlevél áthúzta a számításukat. Nem véletlenül menekült Nagy Imre is a jugoszláv nagykövetségre, de orosz-magyar-jugoszláv-román elvtársai elárulták, és Kádárék kivégeztették. Velem totojáznak. Pedig nem nagy ügy, kis pizsok voltam ebben a játékban. Az újságokban olvasni, hogy kémkedésért kiutasították, kitoloncolták, bár azok követségi emberek, diplomáciai védettséggel a zsebükben, nem ilyen csóró kis disszidensek. Velünk máshogy bánnak.

Mi lesz a sorsom? Elűt egy gépkocsi, történt már ilyen, hogy eltűntették a delikvenst. Letartóztatásomkor ujjenyomatot vettek, kihallgattak, figyeltek, felbontották a leveleimet, akta akta hátán, kémelhárítás ez a javából.

Tényleg eltaláltam tőgye közt a szarvát? Megtudom kihallgatás közben, hiszen a vallató nem kérdegethet vaktában. Vádirat tények alapján lehet, ám hol a jegyzőkönyv, és miről szól? Úgy játszanak, ahogy akarnak, de legalább mondanak, mutatnak valamit. Beismerő vallomás kell? Miről? Elmondom dalolva, a sorsomon úgyse ez fordít, minden a menlevélen múlik; komolyan veszik-e a diplomáciai játékszabályokat, vagy felrúgják, folyóba löknek, hogy öngyilkosságot követtem el. Vagy hallgatnak, mint a hullámsír kincsei az Atterseeben. Megérek nekik ennyi bonyodalmat? - töprengett egyfolytában.

Nem. Nagy sebtiben felrakták a bécsi gyorsra, menjen Isten hírével, nem kíváncsi személy.

- Kitoloncoljuk. Huszonnégy óra alatt hagyja el az országot, többet nem jöhet hozzánk, mert akkor nagyon nagy baj lesz. Megértette?

- Ja.

- Ha holnap este elkapjuk, nem használ magának.

- Ja -, csillogtatta nyelvtudását Szívem.

Se többet, se kevesebbet nem közöltek vele.

Egyedül ült a vasúti kocsiban. Sötét tájakon vágatott a szerelvény, kicsit sajgott, fájt a szíve, hogy elhagyja ezt a barátságos, kis országot, hiszen a hegyek, a völgyek, és az emberek nem bántották, a hegyi tó igazán szerette. Legalább véget ér a vesszőfutása - gondolta fáradtan -, dehogy sejtette, hogy annak soha sem lesz vége.

Mennyivel egyszerűbb lett volna, ha eltalálja egy lövedék, akkor nincs ennyi félelem, futkosás, kétségbeesés, megaláztatás, lelki ismeretfurdalás, nem meghalni nehéz, hanem élni, cipelni a tanúságtételt, és nem adni számot róla soha senkinek.

Ilyen az áruló, vagy a nemzeti hős sorsa? Viszont már egészen beletanul a szakmába. Innen azért lökik ki, mert kémkedik. Otthon meg micsoda; hős, mert az ország érdekeit szolgálta, hazafias feladatot vállalt, titkos megbízatást, bár nem hajtotta végre. Vagy ellenforradalmár? Kádár János szintén elárulta a társait, a népfelkelést és szabadságharcot, bitóra küldte a fél országot, még önmagát is elárulta, mégis jó hazafi, a legfőbb hatalom. Szívem Imi pedig a legjobb tanítványa, példakövetője? Rákosit nyalta, Nagy Imrét is, most Kádár a soros. A francia titkos szolgálat helyett eljutott egy ausztriai magyar gimnáziumba, nagy hőstett, ám ügyesen kiszidolozható.

Hősnek, vagy árulónak tartják otthon, kinek, mi a szimpatikusabb? Kinek mi köze hozzá? Mikor milyen szél fúj? Megmentette a bőrét, nem világszenzáció, voltak itt már árulások, vannak, lesznek, az emberi természet ilyen, minél nagyobb kutya valaki, annál nagyobb csontért árulkodik, vagy mint a Fő utcai patkánytársai.

A szabad világban ugyan ki árulta el? Annyira fontos személy, akinek minden lépését figyelték? Nem volt elég Magyarországon? Mit tudhatnának a forradalomról, és a lebukásokról? Hogyan jutott idáig a hír, hogy érkezik ez a jámbor agyalágyult, szerelemlegény, csókos félnótás, az illegalitás legnagyobb alakja, és nemzetiszínű szívű superkém. Ebben a szakmában minden megtörténhet, annak az ellenkezője is. Aki hiszékeny, az pórul jár.

Az idő mindenre fátylat borít, vagy lerántja a leplet. És ha nem bírja már a hallgatást, az önként, vagy erőszakkal kicsikart fogadalmat, a titkos esküt? Meddig viseli keresztjét? Elő a Júdás módszert: Az élet sem kötelező, bármennyire szeretjük. A tanúságtétel sem.

Verseket, regényeket írhatott volna, ha a sorsa nem tántorítja el a művészetektől. Helyette titkos feladatokat kapott, pedig az őszi légynek sem tudná a nyakát elvágni. Szimatolhatott álmodozások helyett. Ez is egy sors, csak csalódás a vége.

Hajnalba érkezett Bécsbe. Végig vágatott a Máriahilfe Strassén, a Kertner Strassén. A magyar nagykövetségen a katonai attasé adott némi pénzt, lelkére kötötte, hogy határidő lejárta előtt hagyja el az országot, mert ellenőrzik, a falaknak füle van, és ha elkapják, irgalmatlanul hosszú börtön várja. Bécsből az esti Wiener Walzerrel nyugodtan távozhat, Pestig váltsa meg a jegyét.

Szívem Imi szétnézett az osztrák fővárosban, a Duna parton, a Mátyás templomban, fényesebb üzletekben, állandóan gyalogolt, arra vigyázott, ha lelép a járdáról, nehogy elüsse egy autó. Meg-megállt az üzleteknél, a kirakatok üveglakából bámulta, hogy követik-e, az utcasarkoktól lopva visszanézett, tiszta-e a levegő? Félt. Éppen most számolnak le vele, amikor már hazatart? Sajnálta a drága jegyre kiadni pénzét, s nem tudta, hogy merre járnak a pestinél gyorsabb piros aljú villamosok. Megnyugodott, hogy mégsem üldözik, nem akarják eltüntetni, és nem figyelik. Vásárolt egy szürke zakót, két hófehér nejlon inget, gyönyörű prémgalléros kék ballont, gyűrűt, még csokornyakkendőre is futotta, és díszesen csomagolt csokoládéra. Ez volt az árulás ára. Megváltotta vasúti jegyét, csomagját a megőrzőbe tette, korsó sört ivott, és várta a boldog hazatérést.

A szürke tél megfogta már a fővárost. Hó helyett eső szitált, gyors és drága kocsik szaladtak a Máriahilfe Strassén, hangosan csörömpölt a villamos, világítottak az üzletek lámpái, az utcák fényvel árasztották el a közlekedőket, az utcasarkokon lányok tűntek fel, összehúzták magukat az esőkabátok és színes esernyők alatt, autók fékeztek mellettük, beültek, s már húztak is a placcról a nagy fogás reményében, ám a gyors fuvar után újra szokott helyükön strázsáltak. A

hazatérő Szívem az árkádok alól figyelte az ötschillinges magyar kéjnőt, akit a treiskirchenei lágerben ismert meg, ugyan honnan sejthette volna az örömautomata, hogy olyan ház előtt álldogál, kínálja bájait, amelyiknek a tulajdonosa, örgróf Pallavicini Károly, akinek nagybirtokán Nagy Imre földet osztott.

- Mennyit emelkedett a tarifája? - kérdezte önmagától mélabús költőnk -, verekednek-e még érte a lágerben élő fiúk, vagy már fényűzésre, palotára futja a tisztos ipar? Jó üzlet, hiszen nem igényel horribilis befektetést, önmagát árulja.

Búcsúzott az osztrák fővárostól, tudta, hogy többé oda nem teheti be a lábát, de nem szomorodott. A vonaton jövője foglalkoztatta. Kiváló képzelőerővel áldotta meg sorsa, vizionált, arra azért gondolni sem mert, hogy megéri, amikor a szép, fiatal magyar lányok, asszonyok úton útfélen így kínálják bájaikat, és tisztos iparrá fejlődik az ősi mesterség. A futtató fiúk, aranyláncos stricik, ólajtó testű, kopasz kisebbségek Európa bordélyházait elárasztják a jó magyar nyers hússal. Táncosnőknek hívják a lányokat a kurtizánok közé, a nemzeti sorskérdések helyett a média állandóan szajkózza; hányszor élveznek éjszaka, hány centi az ideális, milyen a nagy s a még nagyobb pénisz, mennyi a rekordforgalom, hány férfit próbáltak már ki a siheder lányok; százat, ötszázat, mikor érik el az ezret? Amikor a nyugati rakás szemétnak nagyobb az értéke, mint az átdolgozott életnek, a kisebbség ólajtói ücsörögnek a luxus áruházak; plazák, tescok, corák, skálák, penny marketek, média-markok, centrumok kirakataiban, Mercedesekkel közlekednek, fekete ruhát viselnek, mint az osztrák tóparti kártékony varjak, védelmi pénzt szednek, és a rendőröknek leadják a jattot. Befőttesüvegre való gumival szorítják a bankócsomókat, egyik-másiknak annyi a pénze, mint a nemzeti banknak. A maffiák befonják a közéletet. A természetvédelmi maffia rátelepszik az országra, tilt, büntet, háttérhatalmat épít, felér egy háborúval, mert másodosztályú állampolgárokká degradálja a tájvédelmi körzetekben élőket, engedélyért süvegelhetnek a parasztok, ha egy csenevész akácfát akarnak ültetni saját udvarukon, jó, hogy az első éjszaka jogát nem követelik meg az alattvalóktól, miközben robbantanak erre-arra, bankokat, pénztárakat, üzleteket rabolnak, lenézik a jámbor, csóró magyarokat, hogy kuporgatott fillérjeikből már csak tejre telik. Arra se minden napon, de minek is, ha megalszik a szájukban, és a temetőik helyére lakóparkokat építenek a bankok.

Fellángolnak a viták; kicsoda három per hármas, három per kettes, három per egyes, titkos ügynök, szigorúan titkos ügynök, KGB ügynök? Törvényt hoznak a közélet szereplőinek átvilágításáról, akik bemaszatolódtak az állampárt idején, azok a szép új demokráciában nem vállalhatnak közfeladatokat, gazemberek, sikkasztók ugyan lehetnek, bankbárók, multinacionális vállalatok lovagjai, here országgyűlési képviselők, gengszter milliárdosok, de miniszterek, pártelnökök, miniszterelnökök nehezebben, a látszatra ügyelnek, hogy a klientúrájuknak lankadatlanul leosszák a fellelhető javakat. Menetrendszerű váltások borzolják a politikai- és közéletet, a pártok kicsiny, rejtett terrorja mindenre rátelepszik, nem múlik el egyetlen árva pillanat sem, hogy ne ömöljön a féregmédiából, az újabbnál újabb hasbeszélőkből:

- Bezzeg a Ti időtökben, bezzeg a Mi időnkben.

Az élet elviselhetetlen, mert a szenny és a mocsok nyakig ér, Mária országában éheznek az iskolások, reggelenként már kötelezően ingyen tejet ihatnak, ha éppen jut, hogy ne ájuldozzanak napközben az éhségtől, állandóan árat emelnek, éheztetik a lakosságot. Minél többen patkolnak el, annál több hely marad az idegen betelepülőknél, kevesebb a baj velük, a nyugdíjasokat csempészésre kényszeríti korgó gyomruk, a tüntetőket letartóztatják, rendőrökből maffiózók lesznek, tiltott jelképpé válik a kereszt, falvakban, városokban megtagadják a hatalom csahosai felállításukat. A kétszívűek, kétnévűek, kéthazájúak világa vészorszakokra emlékeztet, Kádár János lába kapeái előbúznak rejtekhelyükről. Az utcán felgyújtják a

haragosukat, a nyugdíjasokat emberszámba se veszik, megkezdődik a szakszerű kiéheztetésük, fogyjon csak gyorsabban a magyar, minek ide ennyi panel proli? A legfőbb ideiglenes politikus bűnpártolással vádolja a legfőbb hatalmat gyakorló bíróságokat, ügyészségeket, mit tenne vajon mezítlábas állampolgárként? Kaszára, kapára kapna? A cirkusz ingyenes, kenyérre meg úgyse futja. Körmönfont értelmiségiek módosítják a törvényeket, hogy milliárdokat hagyjanak az érdekeltségi körükben, honatyák pofozzák a gyengébb nem képviselőit, a bilijük naponta kiborul, Karácsonykor ingyen jégpályát nyitnak a Parlament előtt, nyáron ingyen homokozót, és jótékonysági estétet szerveznek, ingyen ebédet, vacsorát osztogatnak, nem szégyellnek még abból is politikát kreálni, hogy elaltassák bűnös lelkiismeretüket, szépre mossák ingüket, gatyájukat, de a kukatúrókat, kiéheztetett nyugdíjasokat nem hívják az otthonukba, helyet sem cserélnék velük ideiglenesen, legalább Karácsony szentestéjén. Igazán jól mutatna, és milyen demokratikus, humánus lenne! Az ember-automaták meg szavaznak, szavaznak, mire megtanulják, hogy igaz embereknek születtek, már elmúlt az életük. Az élet: felébresz, és már vége van. A szélkakasok tovább kukorékolnak az adok-veszek, élőhalott, tékozló országban, magukra szabják a törvényeket, óriási profit halmozódik fel a bankszektorban, a biztosítótársaságoknál, besározódott figurákból miniszterelnökök lesznek, és szórakoztatásra felfénylik a hanuka ünnepe, mákonydemokráciának pedig a túlméretezett, Kádár-hagyatékú parlamenti létszám. A túlfizetett, több funkciós miniszterek, polgármesterek nem tanulták meg ezer év alatt, hogy a beosztás, a funkció nem helyettesítheti az ésszt, a lelkiismeretet, és a tisztességet. Egyik kis rádió műsorvezetője Szent Karácsony estéjén mikrofonba mondja:

- Kiirtanám az összes keresztényt!

Az iszlám és a zsidóság harca begyűrűzött a felemás országba. A jó kereszténynek pedig tüntettek a rádió előtt, jelszavakat kiabáltak:

- Elég volt! Le vele! Tömeggyilkos! Véged van! - s elégettek egy izraeli zászlót. - Mocskos zsidók!

Aztán más zászlókat is elégettek. Feljelentések követték egymást, közösség elleni izgatás vádjával nyomozni kezdtek, provokációt emlegettek. Kitört a hálapénz botrány, az orvosok előre nyújtották a markukat évek óta, fizetésük mellett megszabták a hálapénz tarifákat, akinek a pénze hiányzott, hősi halottá, vagy elcserélt beteggé, halottá változott. A tisztességesebbje meg nem tudta a napi felkészüléshez, tudáshoz szükséges pénzt előteremteni. A szakma szeretete tartotta őket a pályán. Újabbnál újabb zsákmányszerző pártocskák, szövetségek tülekedtek a hatalomért, nemzeti jelmezt húztak, idegen szellemiséget, konzervatívok, vagy liberálisok lettek, csámcsogtak a zászlóéletésen, az újságírókat megverték, egy vehemens, ellenzéki politikusnak minden áldott napon akasztófakötelet löktek a kertjébe, féljenek csak a gyerekei is, de a rendőrség nem észlelt rendbontást, izgatást, a politikusok levélben fenyegették egymást, még a miniszterelnököt is, bekiabáltak beszédeibe, az Országházban hazugnak titulálták egymást, játszottak és dühöngtek, csaltak, és észbontó ígérekkel árasztották el az országot választások idején. A kampány sújtotta nép igazán szórakoztató időket élt, míg éhen nem halt.

Változatosan vegetálhattak a bankár kommunizmusban.

Szívem Imre szerencsére mindezt nem látta előre, és meg sem álmodta. A kettészakított országot sem, ami egyenes következménye a szétvert forradalomnak, a barikád két oldalán változatlanul tüzeltek egymásra, nem született kiválasztott, egy igaz ember, aki betemette a lövészárkot. Harc. Harc. Harc. Ez a magyar faj. Kinek az árulása? Szívem Imre szerepe átlényegült; a forradalomban és szabadságharcban nemzeti hős, majd áruló, kuruc és labanc

egyszerre, egy személyben, a Kádár-érában öntudatos munkásértelmisségi, megtúrt álmodozó. Kétarcú, mint Kádár János. A legújabb demokrácia-félében egyszerűsödött a megítélése; ügynök, mert nem a jelenlegi hazának, nem a fehérgalléros gengszterváltók szüleményének, hanem idegeneket kiszolgáló hatalomnak dolgozott, a totális vörös diktatúrának, ahogy lehetett titkosszolgálati módszer, hazafias tett, hiszen Nyugat ellen vállalt feladatot. A történelem hátraarcot vezényelt, a mocskos vadkapitalizmus elnyelte hazáját. Nem szemből, hanem hátulról kapta a golyót.

Magyarország története az árulások története. Nem a szabadságharcok, eltiport forradalmak vitték előre, hanem a megalkuvások, kiegyezések és az árulások. Oktalan hősekből elég, rossz felkelésekkel, forradalmakkal megtelt a Kárpát-medence, tragikus hősök kellettek, az árulások építőkövei. Az árulók vitték tovább az életet. A sztálinizmus túlélte önmagát, és kifűjt. Örökölt hagyta a kettészakított hazát, amely három részre tagolódott; nemzeti, zsidó és maradék magyarok országa. A szovjet tanácsadókat tetű magyar-, cionista izraeli, amerikai tanácsadókra cserélték a köpönyegforgató, hazug herepolitikusok.

Fiatal a magyaroknál, fiatal az oroszoknál; kik küldték őket az ötvenhatos vágóhídra? A hatalom ittas, mániás nagyvezérek, világhatalmak sakkmeisteri, fényes ideológiákba csavart percmemberké. Azóta csak hős van, vagy áruló? A maradék elborzasztó, megcsúfolta múltjukat, hozzá képest a véreskezű Kádár kommunista paradicsomot teremtett. Kommunista módszer; tarkón lötték egymást, itthon a kötél divatozott, aztán kenyérhéjat dobtak a halottnak, árván maradt családjának. Boldogok Nagy Imre halott katonái, mert nem látják, hogy mivé vált a küzdelmük értelme. Boldogok az aradi tizenhármak, mert nem látják, hogy miért áldozták az életüket. A piranha pártok piranha politikusai mindent felzabáltak.

Szívem Imre földije, Papp Pali ötvenhét márciusában vonaton beszélt a forradalomról. A budapesti Bányász moziban fegyveres őrszolgálatra osztották, és vér nem tapadt a kezéhez. Védte a munda becsületét. Tülekedtek a feljelentők. A legszebb magyar nemzeti ünnepen letartóztatták. A fekete bőrkabátosok sem, és az országban senki sem hordott azon a napon nemzetiszínű kokárdát.

Borbély Magda nagyszájú, kotnyeles lányként soha sem rejtette véleményét véka alá, a forradalomban röplapokat osztogatott, börtönbe csukták cserébe, és soha többé nem tért vissza szülőfalujukba. A vékony, vörös hajú Bényei Árpád a kunhegyesi általánosban rajzot tanított, szókimondásért nem szomszédolt, október után egyik fametszetéből plakát készült. A Golgota kompozícióban fejezte ki szeretetét a szabad Magyarország iránt. Ötvenhét elején tartóztatták le, a népköztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésért négy évvel jutalmazták. Szolnokon verték agyba főbe, a WC-re naponta egyszer mehetett, miközben a fejét gumibottal püfölték. Vers, festészet, szobor, minden művészet államellenes erő. Írماغját is irtani.

Paksi Györgyöt szintén akkor fogták perbe, előtte a család férfitagjait félholtra, véresre verték. Paksi a forradalom alatt a kunhegyesi községi vezetésben vett részt. Az ügyész halálbüntetést kért a fejére. Egyik férfi földijének vallomása alapján szabtak rá hét esztendő. Szívem kitűnően tanuló iskolatársa, Fábián Irénke, a Népkör melletti gangos házban lakott. Apja nyugalmazott csendőr volt. A megtorlások idején Széll Miskáék kezelésbe vették, és a kúba ugrott. A fáma meg arról regélt, hogy beledobták. Jó komái; Horváth Öcsi és a lányhódító Benkő Zsiga ötvenhét januárjában keltek útra, a határsávból az éber egyenruhások zseblámpájuk fényében felfedezték Benkő divatos bőrkabátját, leszedték a vonatról, elagyabugyálták, évekig listára tették, Öcsi meg eggyé vált a sötéttel, és a messzi Amerikába vitte az életét.

„Ismertem őket, ismertek engem. Találkozáskor hogyan nézek a szemükbe? - töprengett a felejthetetlen küldetésre kiválasztott a vonaton. - A faluban felvonultak, munkásgyűlést

tartottak, a vízgépészeti vállalat fiataljai a Piac térre mentek, a lányok korzóztak, és eltelt a Nap. Éjszaka meg a Paci éjjeliőr apja ledöntötte a szovjet katonák hősi emlékművét, s másik napon nagy szájjal sopánkodott, hogy milyen galádság történt, ezeket is anya szülte, ha már világra jöttek. Debrecenben tanuló egyetemisták plakátot ragasztottak az Elek-féle tornyos ház falára, mert onnan messzire látszott:

- Hazádnak rendületlenül légy híve, óh, magyar!

Azzal befejezték a nemzeti forradalmat és szabadságharcot. S hányan szaladtak világgá miatta? Én harcoltam, meg nem is, szaladtam, meg nem is, áruló voltam, meg nem is, ember voltam, meg nem is. Örökké szégyenkezek miatta? Pedig csak jót akartam, egy igazságos társadalmat.”

Fűtötték a Wiener Walzert. Kevés utasával lassan haladt. Az osztrák határőr és vámos csak biccentett, amikor útleveél helyett a kitoloncolásáról szóló határozatot, meg menlevelét és a vasúti jegyet mutatta.

Hegyeshalomnál megállt a szerelvény, mindenkit a vasútállomás várótermébe tereltek a határőrök. Ismerős volt számára ez nagyon. Szigorúan, egyenként vizsgálták az utasokat, libasorban felsorakoztatva. Belépett a parancsnok, határozottan közölte Szívem Imrével:

- Maga velem jön. A csomagját hozza!

Nem tudta, hogy mi következik; letartóztatják, vagy kihallgatják, börtönbe viszik, vagy érte jött Lakatos, a tartótisztje? Fáradt volt és elfásult. Azt mégsem várhatta, hogy nyakába ugorjanak a boldogságtól hősies cselekedetéért. A másik teremben várták. Szó nélkül kezet fogtak, a határőrparancsnok tisztelgett, és az állomás előtt várakozó hatalmas, fekete ZIL személyautóba szálltak. A győri Vörös Csillag Szálloda még nyitva tartott, vacsoráztak és indultak Budapestre. Reggel meghallgatták beszámolóját, de semmi újat nem találtak benne. Szolnokra, Kismoszkvába küldték, a megyei rendőrkapitányságra. Táviratozott anyjának, hogy megérkezett. A vörös falú, csúnya szolnoki vasútállomáson hősünk gyakran átrobogott a korábbi évek fekete vonatain Pestről a faluba, meg vissza. A rendőrség közel volt a hosszú utcán, amely végig szelte a lapos, poros és ronda megyeszékhelyt. Új, falra festett jelszavakkal ismerkedett:

„Sötétben bujkáló ellenforradalmár; reszkess! Sem az ellenforradalmárok, sem a gyerekeik nem kaphatnak egy falat kenyeret sem!”

Az épületben az egyenruhás Kakasba botlott.

- Hazajöttél, Imruskám?

- Haza.

- Itthon a legjobb.

- Anyámék?

- Jól vannak, tegnap láttam Bözsi nénit.

- Ti jól vagytok?

- Látod, mundaérba bújtam.

Szívem Imi igazolványt kapott, s mehetett Isten hírével. Dobogó szívvel szállt le otthon a vonatról, ismerősök köszöntettek és az állomáson két ember várta; - fakó fejkendő anyja és szőke kedvese. A fiú úgy érezte, hogy végre hazatalált görbe akácos falujába. Sötétedéskor lőkte be a kiskaput. A házukban semmi sem változott, még összább töpörödött, a kis végiben

tanyáztak a kölykök, mostohája az ólban nyihogó lovaknál. Az anyja kiszaladt érte és még mindig könnytől ázott a szeme.

- Te, Gyula, ez a gyerek tényleg hazajött -, lelkendezett repesve, és törölgette könnyeit.

A kicsik ámultak-bámultak a csillogóvillogó színes csomagolású csokoládé és édesség láttán. Falni kezdték azonnal a soha nem látott édességet.

- Ilyet ettél, bátya?

- Ilyet - lódított a kunsági fiú.

- Ez a madárláttá ajándék?

- Az bizony.

- Ott mindig mannát esznek?

- A krumplit szeretik.

- Húst is?

- Azt is.

- Kenyeret esznek? - csodálkoztak a csillogó szemű és elmaszatolódott szájú kicsik.

- Esznek.

- Játékuk van?

- Van.

- Tehenük, meg lovuk?

- Van.

- Hazajöttél, fiam? - lépett be szőrös arcú mostohája zsíros bekecsében -, éppen ideje, mert anyád már elemésztette magát miattad.

- Hogy vannak?

- Mi csak álló helyzetben, szegények maradunk, koldusbottal járunk, de Te viszed valamire -, mondta, máris visszafordult a lovakhoz, ám előtte még összeszedte a gyerekektől az édességet. - Holnap is megvirrad.

- Jó volt ott, kisfiam? - csüngött rajta az anyja.

- Jó.

- Tanulhattál?

- Tanultam.

- Itthon semmi sem változott, a téeszcsét erőltetik -, gyűrögette göbös kezét sápadt arcú anyja.

- A kunsági szövetkezetek példát mutatnak megint. Még egyszer azt is megéljük, hogy fizetnek a munkáért, meg amit beadtak jószágokat a jámbor, megijedt parasztok. Aki hazahajtotta a tehenét forradalomkor, azzal visszavitték, tátoghattak a pulyák, nem számított, mert az már közös tulajdon, érted Te ezt, kisfiam? - pattant fel a kisszékről és dobott a tűzre. - Dögöljön éhen a paraszt, mert kolhoz a divat.

- Nem igen értem.

- Senki sem érti, hiszen valamiből élni kell, a munkaegység nem zsírozza meg a szánkat.

- Beléptek?

- A küszöbnél topogunk kényszerünkben. Nem bírunk az adóval, ránk húzták a vizes lepedőt -, szívárgott a könnye, ahogy simogatta nagy fia kezét. - Beadjuk a derekunkat, semmi se számít már, mert a falu nem kerülheti el a sorsát. Vele lépünk. Közös lesz az egész határ.

- Mostohám?

- Bújik az agitálók elől. Azt mondja, hogy ő már látta kint a nagy keleti birodalomban a csajkarendszert. Nincs ott kenyér, csak kleba, de ő azt nem szereti.

- Kik járnak agitálni?

- Akik forradalomkor pufajkát húztak. A paraszt meg nem lő vissza.

- Láttam, Kakas rendőr.

- Aki csak teheti, fix fizetésre húzódik. Te mihez kezdesz, tanulsz tovább?

- Pihenek és meglátom.

- Készíték vacsorát, Te meg majd elmondod, amit láttál -, kiszaladt az ólba, hogy lisztet kérjen élettársától.

A hazatért Szívem szíve elfacsarodott. Semmi sem változott, csak az életük lett nehezebb és komorabb, kopottabb. Kerek kályhájukban ugyanúgy pattogott a tűz, a szobát megülte az elhasznált levegő, a kisebbeknek takonytól csillogott az orra, s már nem is törődtek a messziről érkező testvérükkel.

„Ez hát a nagy hazatérés -, gondolta kedvetlenül -, amire annyira vágytam. Micsoda lehangoló freskó. Ha a madár kirepül a fészkéből, ne szálljon, ne nézzon vissza! Ne vágyódjon a ködmönös kunok után!”

Páciéknál, a Cigány völgyben ugyanaz a szegénység, mint indulása előtt, mi is változhatott volna tavasztól-télig? A földes szoba tisztára söpörve, a búbos kemence befűtve, a petróleumlámpát már meggyújtották, fehér szalonna, kenyér és vöröshagyma az asztalon. A gyönyörű lány szőke haját kibodorította, karjába simult, mint korábban annyiszor, és nem bánta, hogy nem engedte el az ölelésből. Így akartak élni örökké.

- Hoztam Neked valamit.

- Micsodát?

- Találd ki!

- Nem tudom.

- Gyűrűt és a szívemet -, mondta nagyképpően, s úgy érezte magát, mintha el sem indult volna világhódító útjára, hiszen szíve választottját halálosan szereti.

Szívem Imi hamar észrevette, hogy a rózsaszínű álmodozások kora lejárt. Az ország úgy hallgatott az októberi napokról, a letiport forradalomról és szabadságharcról, mintha meg sem történt volna, mintha régi temetőben járna. Szürke kis életek szürke kis mindennapjai peregetek.

Szülő anyja a sorsába simult, idegesen kapkodott a ház körül, a néhány hold földecske, a lovak, nagy ritkán a disznóhizlalás felfalták minden energiáját, amit még egyre növvő, és egyre éhesebb gyerekei meghagytak. Világlátott fia jól tudta, hogy nem élhet velük sokáig; ennie, innia, aludnia kell, kicsi már az a hely számára, azt sem várhatja, hogy a szülei tartsák, amikor maguknak sincs.

Gyönyörű öltöne még megmaradt. Az Innsbruckban kapott, nagy fagombos, téli fekete lóden kabátot hazahozta, de kirítt a falusi környezetből, a Bécsben vásárolt feltűnően elegáns, prémes ballonkabát még jobban irritált. Álmukban sem láttak ilyet a parasztok. Ez volt a vagyona. Jó komái, főleg az ivócimborák, nem foglalkoztak azzal, hogy disszidált, s máris hazatért, hajdani kedvesei jártak még a bálókba, de az ő szíve és élete már foglalt volt örökre. A versírás ideje megint nem érkezett el. Elmúlt huszonnégy éves, az iskolapadokból kikopott, kiöregedett, szakmájához csak konyít, de nem szereti, pedig előbb-utóbb munkát kell találnia, kenyérkeresetet. Azt senki sem kínálta tálcán. A faluban régi vállalatánál püfölték a vasat, de nem fülött hozzá a foga, az egyetem pedig messzi, elérhetetlen távolba tűnt. A Varázshegy aranycsillogását végképp elfödtek a fekete felhők, a sáros utcák végtelen hallgatásai. A ház kis végiben, a búbos kemence mellett lévő ágyban egyedül alhatott. Vérszegény jövőjére készülődött.

Kádár Laci, jó ivócimborája kereste meg. A köpcös, műszaki rajzolóval jól értették egymást, a piát igen kedvelték, hétvégeken együtt báloztak, neki adta el crombi öltönyét, amikor pénzhiányába került.

- Milyen volt? - kérdezte vizslatva.
- Kibírható -, mondta szűkszavúan, mert nem akart élménybeszámolót tartani.
- Mit hoztál? - erőszakosan kirázta táskáját, nézegette noteszát, hátha talál számára valami fontosat.
- Semmit.
- Ne játszd a bazári majmot!
- Az égvilágon semmit.
- Jó nők voltak?
- Voltak.
- Jó piák?
- Azok is.
- Most már itthon maradsz?
- Nem tudom, még nem tértem észre.
- Mi a csudának mentél ki? - értetlenkedett a lókötő.
- Ismerni akartam a világot.
- Szólhattál volna, veled tartok.
- Hirtelen jött, fel sem készülhettem.
- És miért nem maradtál tovább?
- Így a legjobb.
- Vasárnap iszunk?
- Ihatunk.

A jámbor fiúnak még akkor sem tűnt fel, hogy jó komája beépített ügynök. Nyitottnak érezte magát, az akkori szóhasználat szerint, az októberi eseményekről mélyen hallgatott, eltemette örökre magában, mintha sírba vinné. A faluban nem zaklatták, mert világgá futott, a

rendőrségen dolgozott még a család ismerőse, Kolozsvári százados, és Dikó Karcsi, a tulipiros képű segédmunkás Széll Miska is élt még, meg a Cigány völgy Paganinije.

A szerelem tetőfokára hágott. Gyönyörű kedvesénél töltötte estéit a világlátott fiú, a rozzant parányi házacskában meggyújtották a plafonról csüngő mécsest, vacsorára hófehér szalonnát ettek vöröshagymával, a kannafedőből kútvizet ittak, és amikor egyedül maradtak, egymásra borultak. A lány udvarlói, akik addig legyeskedtek a szoknyája körül, amíg a széplelkű Szívem Imi a kapitalizmust tanulmányozta, azonnal elmaradtak, mert tudták, hogy lagzi lesz. Paci tiszta, érintetlen, gyönyörű fehér bőré, nevető és sugárzó kék szemű, szőke ondolált hajú, Istenadta-áldotta teremtség volt. Ha nem abba a koszos, szomorú szegénységbe születik, nem a Cigány völgy szélén szökken virágba, híres színésznővé, hódító primadonnává válhatott volna. A másik, elmúlt világban grófnő, hercegisasszony, a szomorú kun király mellett sugárzó királynő, de azzal fizetett az életéért, soha be nem teljesülő vágyaiért, hogy boldoggá tegye álmodozó és élehetetlen szerelmesét. Szép párként lepergett róluk intrika, mindennapi kicsinyesség, egy levegőt szívtak, tudták jól, hogy együtt öregednek meg, bármi történik is, összekötik a szekerük rúdját. Suba subához, guba gubához a sárga földig.

Szívem Imi álmodozásai a krákogós télben elapadtak, elmerültek a téli latyakban, megfulladtak a térdig érő sárban. A tóparti nyár, a cukorsüvegű innsbrucki hegyek, a jeltelen sírok, a hamar készített keresztek, a véres utcakövek, a szétlapított emberi maradványok, a felkoncolt áldozatok képei sem tolultak elő, nem akarta tudomásul venni a múltat, eltemette mindörökre. Nem tanácsolták neki, hogy nagydobra verje szereplését. Alig várta a délutánt, hogy szőke szerelméhez mehessen. Akkorra már megvetették a két ágyat, kisépték a földes szobát, befűtöttek a búbos kemencébe. Paci friss vízéért szaladt a kútra, a Cigány völgy sarkán lévő vegyesboltba petróleumért, ahol a szemüveges, nagyhangú, de végtelenül gyáva kancsi kereskedő csalta ki a vevők zsebéből fillérjeiket, miközben azzal hencegett, hogy bebújt az ágy alá, amikor az ég zengett, törődjön az ember saját magával, ne avatkozzon a világ folyásába, az nem bugrisoknak való. Jobb gyáván elfutni, mint hősiesen meghalni. Gyáva túlélőké lett az ország, akik bosszúból gyilkoltak gyávaságukért és saját árulásukért.

A boldogság megfogta őket. Szívem Imi dehogy törődött azzal, ki, merre jár, ki, mit cselekszik, kiket küldenek még mindig bitóra a vérszomjas bírák, íróasztalhóhérok. Mindent szeretett volna kitörölni emlékezetéből, hiszen az emlékezés is bűnnek számított. Tudta, hogy igazgyöngyöt talált. Szerelmük védősáncai mögé húzódtak a külvilág elől, és talán akkor voltak legboldogabbak az életükben. Elmaradtak mellőlük a barátok, barátnők, a külsőségeket csak a mindennapi szegénység, meg a vasárnapi bálók jelentették, olykor felmentek a Piacérre, ahol a Talponállóban Paci anyja mérte az italt, megittak fél deci kevertet, a székelly kapus kultúrházban táncoltak hajnalig, és összeborulva hazamentek az éjszakában. A meghitt pillanatokban érezték egymást, összekulcsolták kezüket, és biztosak voltak abban, hogy velük minden máshogy történik, mint a szüleikkel, sokkal szebb, tartalmasabb és boldogabb életük lesz.

Gyönyörű pár, két ágrólszakadt fiatal. A szegénység csodája, a nincstelenség kihajtott virágai voltak, akiket irigyeltek szépségükért, boldogságukért. Hogy merhettek lyukas gatyában boldogságról álmodozni, másik világról, amelyik nem olyan, mint a szüleiké, akik mindkét családban szétszakították a babaruhát, egyik mély szegénységből a másikba zuhantak. Ők máshogyan akarták, de hogyan és miként, arról halvány fogalmuk sem derengett.

Szívemet már focizni sem hívták, jó kapust találtak helyette, akit ő tanított az általános iskola udvarán. Talán idegenkedtek is tőle, mert nem tudtak már mit kezdeni vele. Nem a megszokott környezete, nem az ő világa volt többé, ami egyszer történt, továtűnt, hiába szaladt

végig a Porcsíny utcában, hiába állt meg a Selyemkútnál, még a Cigány völgyben is egyre kevesebbszer hallotta háta mögött a nagy Paganinit:

- Dik mán, Szívem Imrus hazajött!

A vászoncelédek sem mustrálgatták. Nem fájt a kiválása, de boldoggá sem tette. Merő ránczá töpörödött anyja már zsebpénzt sem dugdosott, az adó újra az egekbe szökött, kezdték téeszbe szorítani az egyéni gazdákat, a határt tagosították, a kolhozba a legdrágább földek kerültek, az egyénieknek pedig a távoli, rossz minőségű cserék jutottak, Gulyás nagyanyja aszott kezével csak az égből küldözgethetett volna fillérjeiből, de Apostol Gábor postás is messzire ment a hadak útján, és a kunsági falu címeit magával vitte örökre. A vasárnapi bálók nem maradtak el, a látszatot megőrizték, hogy a fiúnak telik italra és mulatozásra. Ekkor döntött úgy, hogy kenyér után néz.

Segítettek.

Lakatos Pestről hozta a katonai igazolványát, melybe azt írták, hogy leszerelt 1956. november negyedikén, mikor az oroszok éppen földbe döngölték Budapestet. Karcagra utaztak, de nem az impozáns, fekete, függönyözött Zil kocsin. A börtönben Szívem Imre aláírta, hogy letöltötte az egy hónapos büntetését, amelyet a kelepelő gólyák miatt kapott, és vonatozhattak tovább Szegedre.

- Pestre nem mehetek? - kérdezte csalódottan.

- Ott nem biztonságos.

- Miért?

- Olyanok a körülmények. Nem tudunk úgy vigyázni magára.

- Szegeden már jártam.

- Szerencsésebb így.

- Egyetemre mikor jelentkezhetek?

- Az sem tanácsos.

- Miért? Mi tanácsos?

- A tömegben kicsire simulni, mint egy szürke egér.

A Tisza parti város soha sem érdekelte, egy percre sem hitte, hogy megszereti, és ott éli le az életét. Úgy gondolta, hogy megmelegszi, keres valami munkát, befejezi az egyetemet, és tovább áll. Csakhogy se egyetem, se munkahely, se piros csodaszőnyeg a talpa alá. A lába lekopott, mire albérletet talált. A belső elhárítás segítette munkahelyhez, és felkínálta a lehetőséget, hogy utazhat, világot láthat, tanulhat, nagy karriert érhet el, de dolgozzon ezután együtt velük! Tapasztalhatta a saját bőrén, hogy nem hagyják cserben az embereiket, nem dobják oda koncnak, különben is nagy szolgálatot tett az országnak, mesterien űzhette volna a hírszerzést, de a belső elhárítás elcsúszott egy szalmaszálon.

Nem állt kötélnek. Elég egyszer, elege lett a titkolózásból, hogy állandóan álarcot hordjon, titkos megbízatásokat hajtson végre, nyugodtan és természetes módon akar élni; enni, inni, aludni, mint más halandó, akit anya szült a világra. Felemelt fejjel járni, és néha úgy berúgni, hogy ne gondoljon semmire.

A város baromfikeltetőjében munkát kapott. Körmölhetett egész nap; - hány tenyésztőjét raktak a keltetőgépekbe, hány naposcsibe kelt ki azokból? Az éles és csípős szag szalmiák-szeszre emlékeztette, ruházataiba ivódott, de zokszó nélkül, lehajtott fejjel dolgozott, pontosan,

precízen, ahogy elmagyarázták, s várták a főnökei. Szép kimutatásait könnyen olvasták. Kálváriája végét és elejét jelentette az állás.

Fillérekben élt. Akkor döbbsen rá, hogy egész életében garasos, nyámnyila alak marad, akinek igazán se előre, se hátra, putriban született, ott is végzi. Mire volt jó akkor eddigi élete? Igyekezete, hogy kiválik a szürke szegénységből, és használni tud családjának, falujának. Minek és kinek hitt? Molnár Jóskának és az elvetélt forradalomnak? Piás lakatosként boldogabb lehetett volna. Hány mámoros éjszakájának lőttek? Gyerekeket csinál, de nem terheli őket emberiséggel, magyarságtudattal, tisztességgel, hazaszeretettel, se múlttal, se jövővel. Éljenek percmemberként; egyenek - ürítsenek, a vége ugyanaz.

Szegény Gulyás Bözsi gyakran emlegette:

- Mi nyomja a begyedet? Az, hogy hiába tanultál annyit, és hányódtál a messziben, segédmunkás vagy a csirkekeltetőben? Jobban tettük volna, ha gyerekcsinálás helyett andaluskáznak? A lakatosság is jobb, mint azt a bűdös levegő szívni.

- Lesz az jobb is, anyám.

- Mint a mi sorsunk?

„Miért nem biztonságos a saját szülőfalum -, gondolkodott Szívem segédmunkás lesújtva -, albérletet sem kellene fizetnem. Mibe keveredtem, hogy lapulok, mint kaka a fűben? Így büntetnek, amiért elszúrtam a kinti kalandot, idelöktek, hogy süllyedjek el a mocsokban és a bűzben, senkinek sem hiányzok. Térjek észre, és vállaljak titkos megbízatásokat, súgjak be sántákat, süketeket, vakokat, akkor majd igazán segítenek, kapaszkodókat raknak a lábam alá. Itt ellenőrizhetnek a legjobban.”

Képzeltései a kun királyságról elmaradtak, szép ágyasait álmaiban sem kereste. A hódtavi csata a szomszéd réten esett meg, amikor a bárók biztatására saját kun fajtája ellen vonult, győzelmet aratott fölöttük, és a Kárpátokon túlra szórta őket. Elárulta népét. Lelkiismerete feltámadt, vad kísérete élén, fekete paripáján hamarosan szeretett kunjai után lovagolt, visszahozta büszke harcosait a magyar mezőkre. Hosszú, fekete fonatú, szép ágyasainak szerelmétől a szíve megromlott, bárói gyűlölték, az egyház fenytéseire fittyet hányt, szívesen időzött a Tiszántúlon, kedvenc kunjai körében. A katolikus egyház nagy hatalmú feje, Lodomér esztergomi érsek kiközösítette, megint a bárók foglya lett a feslett életű kun király, és töredelmes megbékélésre kényszerült a szabadulásáért. Gyakorolta az árulást. Szerelmes természete megint fellobbant, megvetette a hitvesi nyoszolyát, és midőn kedves kunjaihoz indult, politikai gyilkosság áldozatává vált, lekasabolták, össze szurkálták, mint madár-ijesztőt.

Szívem Imit a valóság földre húzta. A Szivárvány utcai öregasszony megélhetési kényszerből adta albérletbe tiszta szobáját, benne páros ágy, asztal, három szék, régimódi tükör, a széken lavór, WC az udvarban, bejárati ajtó a konyhán át, ahol magának vackolt. Boldogan lakmározott a sonkára sült tojásokból, a csodálatos illat megtöltötte lakását, még az utcára is kicsapott. Albérlője garaszkodott, naponta négy kifli, vagy zsömlé, kevés felvágott, papírba csomagolt sárga vaj, disznózsír, ami kicsi pénz maradt a havi fix fizetésből, azt Dárius kincseként kezelte.

A baromfikeltető könyvtárában böngészte a kínálatot, az üvegajtós szekrényben leginkább munkásmozgalmi alkotások sorakoztak, néhányat magához vett és elolvasta. Még mindig szerette a könyveket, igaznak tartotta mondataikat, történeteiket is, amelyekben a munkásfiú tudatos proletár harcossá változik, küzd a jobb, igazabb világért, amelyik egyedül csakis a szocializmus, az emberibb élet. Solohov: Csendes Don, Új barázdát szánt az eke műveit

olvasta rengeteg ráérő idejében, moziba járt hétvégén, és az újszegedi Tóth vendéglő báljaira, ahol egyetemi zenekar húzta a talpalávalót.

Véletlenül földijével futott össze, Víg Sanyi utcabeli komájával, akit óriási feje miatt Hádának csúfoltak, s a Tisza parti városban a határőrségnél tovább szolgáló törzsőrmesterként jó dolga volt. A valamikori huszárlaktanyában lakott a Honvéd téren, külön egyágyas szobában; asztalka, szék, kövezett aljzat tökéletesen megfelelt az ízlésének. Jó zsoldjából ellátásra, albérletre nem költött vagyionokat. Bátran megünnepelték találkozásukat és a pohár fenekére néztek. Két kunsági fiú a déli végeken, ahol még az élet is más, mint boldogabb tájakon. Érezték a levegőben, hogy határvidék, Titó partizánjai a háborúban viszonzni akarták a magyarok délvidéki felszabadítását, Kistelekgig nyomultak, de a megszálló szovjet hadsereg ezt nem engedhette meg, a könnyű zsákmányt nem adta más ragadozónak. Titót hosszú ideig láncos kutyaként kezelték, külön utakra tévedt partizánként, aki maga alá gyűrte a nemzetiségeket, erős országot és kemény diktatúrát teremtett, a szerbek, vad rácok nem szívlelték a határvidéket, az elaknásított határvonalakon át-átcsaptak, a szögesdrót kerítést elvágták, hogy kémeket és diverzánsokat küldjenek, megbontsák a megbonthatatlan béketábort. Állandó veszélyhelyzetben éltek a határőrkatonák, saját aknájuk felrobbant alattuk. Az élesedő éberség időszakában semmit sem fejlődött a város, csak koszolódott, lomposodott, miközben szőke folyója folydogált derűs egykedvűséggel partjai között.

Szívem Imre élete mindjárt kiszínesedett. Amikor a komája kimenőt kapott, felhajtottak pár pohár erős bort a Bruckner vasboltjával szemben felállított Anna kúti bodegában, leginkább homoki rizlinget, a honvédségi zsoldból még vastag rántott szeletet is rendelhettek a vendéglőben.

A baromfikeltető stabilan termelt, túlteljesítették a tervet, prémiumot kaptak, hősünk elégedetten gondolta, hogy ez tökéletes és megbízható munkahely, éppen betűszerető embernek való. Nyugalom honol az irodában, amelyet üvegajtó választ el a keltetőgépektől, ahová a tojásokat beteszik, a naposcsibéket kiveszik, és boldogan élhetnek, amíg csak meg nem halnak. Ez a munka nélkülözhetetlen, az alakuló téeszcséknek megszámlálhatatlanul sok naposcsibe kell, az életszínvonal rohamosan emelkedik, a dolgozó nép asztaláról nem hiányozhat a rántott csirke, csirkepörkölt, ráadásul az erősödő béketábor sem éhezhet.

„Izolált környezet -, gondolta találóan a munkás fiú -, aki két kézzel kereste kenyerét, nem idegeskedhetnek, hogy Nyugatnak dolgozom, beszervezett valamelyik titkos szolgálat, az angolok karjaiban kötöttem ki. Pesten nehezebben ellenőrizhetnének, felvehetném a kapcsolatot megtizedelt forradalmárokkal és egyetemistákkal, a meleg ülő lányokkal, szállíthatnám a híreket külföldre jó valutáért, hogy kiket mikor végeztek ki. Ennyire nem bíznak bennem? Fő az éberség, elvtársak. Különben visszamehetnék az egyetemre, diploma után szerkesztőségben munkát találnék, mégsem vagyok analfabéta, hiszen a népfelkelés, a forradalom, a szabadságharc, az októberi események, az ellenforradalom előtt ontottam a szebbnél-szebb költeményeket. Folytathatnám a tanulást. Kik maradtak szabadon a forradalmi bizottságokból? Kik és hányan váltak árulóvá? Mi lett velük? Félnék, hogy felkaparom a parazsat?”

A hatalmasságok, hivatalok, a párt keze mindenhová elért, a bizalmat patikamérlegen osztogatták, leginkább saját pereputtyuknak. A mesterkém hírszerzésének már régen lőttek, a naposcsibék állapotáról szóló jelentésekért nem fizettek volna dollármilliókkal. Marhaságot cselekedett, amiért nem működik együtt a szolgálatokkal? Keresnek és találnak helyette annyi mást, hiszen beszervezték már a fél országot, a könnyebb életet és a több pénzt kidobta az ablakon, miért ne jelenthetné, hogy ki, mit cselekszik, miből telik neki erre-arra, kivel tartja a kapcsolatot, mit mondott, mit gondolt, mikor akarja a Parlamentet elfoglalni, szeretett első titkárukat, Kádár apánkat meggyilkolni, az örök életű béketábort felrobbantani? Izgalma-

sabbnál izgalmasabb téma, cseppet sem aljasabb és mocskosabb, mint a forradalmat elárulni. Egyszeri szedés után repetázhatni, és szárnyalhat a fantáziája, összeesküvési szájakat fonhat kénye-kedvére, nincs felelősség, csak pofátlanság. Még hasznos is a spicelkedés, olyan dolgokra hívja fel a figyelmet, amelyek nemzeti érdekek lehetnek. Miért maradjon titokban, hogy ki mennyit lopott, csalta-e a feleségét, részeges-e, semmi végzettsége nincs a pozíciójához, méregdrága külföldi utakra megy, s ott mivel tölti idejét, kinek nem tetszik a rendszer, kimeríthetetlen, csodálatos táptalaja van itt a besúgásnak.

Szabad és aljas lett, de éli világát, csak pénze legyen, ne a baromfikeltetőben öregedjen meg. A mély lelkületű tollforgató nem sejtette, hogy éppen a fél évszázad múlva elkövetkezendő életfilozófiát vázolja fel önmagának, amely az egész országot megfertőzi, s amelytől pedig egész lénye reszketett, és messze állt. A nagykalapácsos korszakban többet keresett, még az éhes családnak is csurrant-cseppent, kérges kezétől eregettek bűdöset mostohája lovai. Itt meg a csirkegané szaga átjárta az agyát. Kora reggel az Ilona utcába gyalogolt, késő délután vissza az albérletbe, nagy ügy, nagy protekció, nagy élet. Jó munkáért szép muzsikát, hitvány munkáért csirkeürüléket. A magas, civil ruhás nyomozó, Varga János őrnagy jobban bánt volna vele. Megkeresse, kössön alkut, hogy kiváló ügynökként vastagabban kenje a zsírt kenyerére? És éber legyen, utazzon a nagyvilágban, jelentsen, jelentsen! Kísérleti csirkének tekintik, hogy kinek kotkodál?

Szívem Imi vásárnapokon megnézte a Tiszát, a letörött kezű Dankó Pista szobrot, a nagyot álmodó, boldogtalan cigányt, csatangolt a városban, amelynek a fő terét, a Széchenyi teret szépnak találta. Deák Ferenc szobránál elidőzött, elolvasta elhíresült mondását. A téren villamosok csörömpöltek, a Tisza hídon át az újszegedi villanegyedbe kanyarodtak. A platánfákat azonnal megszerette, a Széchenyi téren és az újszegedi fasoron öreg koronákkal hirdették az idő múlását, amelynek még bővében volt. Ritkán a Béke Tanszéken vacsorázott, sörözni a Takaréktár utcai kerthelyiségbe ment, ahol nagyvonalúan rendelt a pincérnek, aki azonnal újságolta, hogy nyáron szabadtéri játékokat rendeznek, a János vitézt is bemutatják, a vendéglátóipari vállalatnál embereket keresnek az idegenforgalom idejére segítőknek. Óriási felhajtás készülődik, több tízezren érkeznek a városba, és itt éjszakáznak. A személyzetisnek szívesen szól. Valahányszor arra járt a baromfikeltető öntudatoskája, figyelte az épületek vakolatát, talán az ötvenhatos sortűz nyomait felfedezi rajtuk, de nem maradt már semmi árulkodó jel.

Szívem Imi felszolgálónak jelentkezett. A személyzetis, amikor gyöngybetűs önéletrajzát elolvasta, magához hívatta és megkérdezte:

- Miért dolgozik a baromfikeltetőben? Talán rossz fát tett a tűzre? Messzire dobta a kalapácsot? - kérdezte, és barátságosan nézett a szimpatikus, félénk fiúra.
- Nem, dehogy! - tiltakozott élénken, azon gondolkodva, hogy mit mondjon az öreg, becsületes kinézésű férfinak. - Nem vagyok én olyan.
- Volt büntetve?
- Nem.
- Akkor miért nem tanult tovább az egyetemen? Kicsapták?
- Dehogy, beteg voltam.
- Súlyos?
- Súlyos. Mellhártya, és tüdőgyulladás, hónapokig kezeltek Pesten, többször csapoltak, a fertőző osztályon feküdtem, nem sok hiányzott, hogy elpatkoljak.

- Maradványa van?
- Nincs.
- Az a lényeg, hogy nem tüdőbajos, mert minálunk az nem megengedett, hogy a vendégeket megfertőzzük.
- Nem fertőzők.
- Tapasztalata van?
- Az sincs, de megszerzem.
- Nyelvet beszél?
- Németül.
- Lenne testreszabott, fix fizetéses állás, de nincsen borraavaló, és csak szeptemberig szól. Utána megszűnik. Előfordulhat, hogy nem, minden attól függ; a szabadtéri hogyan sikerül. Erről hallott, ugye?
- Nem.
- Az, hogy lehet?
- Nem hallottam.
- Szegedi?
- Nem.
- Akkor, hogy kerül ide?
- Orvosi javaslatra - hazudott már megállíthatatlanul a fiú -, azt tanácsolták, bökjek a térképre, olyan környezetet válasszak, ahol a kutya sem ismer, mert az izgalmak nem tesznek jót a gyulladásnak.
- Sebaj. Felveszem, és a szállásolásokat intézi.
- A szállodában?
- Ugyan, ahhoz semmi közünk; a fizető vendéglátó szolgálatot bízzuk magára, az Idegenforgalmi Hivatalban.
- Jó - mondta Szívem Imi -, bár halvány sejtelve sem volt, hogy mit vett a nyakába, azt sem tudta, a hivatal hol működik.

A legjobb helyen, a város szívében. Tetszett az iroda. Íróasztalt kapott, az ablaküveg mögül figyelte a korzózókat, a Kossuth szobrot, szemben meg a híres Virág Cukrászdát. Könnyen megbarátkozott a többiekkel. A helyettes vezető elől ült, a bejárat ajtónál, Tóth Ernő a rendőrségtől került oda. Szívemé lett az utolsó íróasztal. A Hivatal vezetője külön szobában trónolt, alacsony, nagyfejű, nyelveket tudó férfi, Gács György, Isten kiválasztott népéből, állandóan öltönyben, nyakkendőben járt, úriemberként viselkedett, sohasem tetszett a munkatársak teljesítménye, a levelezésükbe javítgatott, fegyelmet tartott, és a Tisza parti város kulturális életében kiemelkedő személyiségnek hitte magát.

Fontossági sorrendben sorakoztak az íróasztalok: a legfőbb hatalom elkülönítve, külön irodában, helyettese viszont az alkalmazottakkal, de a bejárat mellett, közvetlen az üvegkirakat mögött, hogy mindent lásson és meghalljon a kinti világból, a beosztottak pedig a fenekét, hátát csodálják.

Az a nyár megszépítette Szegedet. A Széchenyi téri platánfák dús lombot növesztettek, az elhanyagolt, vedlett külvárosi részek, ahol poros földutak, lapos házak, keskeny betonjárdák, gazos árkok lapultak, még azok is barátságosabb képet öltöttek. A zöldbe bújt természet kárpótolt a jugoszláv határért, hogy Tito szomszédságáért semmit sem kapott a határövezet másfél évtizedig; imperialista gyanús, megbízhatatlan határváros, innen indult Vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó fehér lován, a szegedi egyetemisták alakították meg a MEFESZ-t, a tizenkét pontos követelésüket Pesten jobban harsogták, mint a Tisza parton. Csend van. A Csillag börtönben Kovács Józsefet tavaly kivégezték. A szőke folyó életre kelt, a szabadtéri játékokat megrendezik húsz év után újra a Dóm téren, színészek rajzanak majd, tízezrek tapsolnak.

Szeged együtt éledt fel a természettel, meg a reménnyel, és hosszú évek után kaput nyitott a világra. Megkezdődött az újjászületése.

Az újszegedi részt szerette. A Széchenyi térről indult a sárga villamos, majdnem szemközt egy nyilvános, zöld színű WC működött. A Tisza hidat, ami korábban Rákosi Mátyás szent nevét viselte, a hídverő Gerő Ernő avatta fel óriási ünnepség keretében, ahogy akkor divatozott; felvonulás, magasba emelt táblák, zászlók, taps és emelvény az öntudatos szónoknak, meg a város öntudatosabb munkásainak. Gerőné, Fazekas Erzsébet, aki zsidó értelmiségi családból indult el a kommunizmus rögzös útján, s a szovjet hadsereg és az NKVD tisztje lett, már díszpolgárként tanított a városban. A Tisza túl partján, a Tóth vendéglő előtti kitérőben várakozott az ellenjárt, hogy aztán tovább csörömpölve, megkerülve a Ligetet, az újszegedi vasútállomáshoz vigye az utasokat. Csilingelve, döcögve közlekedtek a sárga kocsik, kemény fápadós ülésekkel, nem valami esztelen száguldással, de a kertvárosba tartó lakók megszokták már, szerették is, reggelenként és délutánonként összezsúfolódtak a peronon, mert a ritka, olcsó járatokra szívesen várt a közönség. A sínpár egygyé vált a Ligettel, meg annak hatalmas, öreg platánfaival, közepén a fából készített vendéglővel, az óvónőképzővel, a tanítóképzővel, a trágyakazlas virágkertészettel, a víztoronnyal, az Újszegedi Torna Egyesület pályájával, a gyerekkórházzal, és a felmagasodó vasúti töltésen a lapos kis állomással, amelynek végénél a valamikori tiszai vasúti híd állott, de csak csonkjai maradtak a háború mementójaként. A németek felrobbantották a vasúti- és a közúti hidat, ne tudjon Újszeged felől, a Bánátból támadó szovjet hadsereg a Tiszán átvonulni. Tudott. A folyó két partja között pontonhidat épített.

A szétszórt zöldben villaszerű házak között gyalogutak futottak, erős kőből, téglából, vasrácsokból készült kerítések védték a nagy kerteket, az úri negyednek számító részen lakott hajdanán a Nobel-díjas Szentgyörgyi Albert, elegáns, nyitott sportkocsiján száguldozott. A Rózsa Ferenc úton Nagy Sándor, Sztálin-díjas író rejtőzött el, akinek a Rákosi rendszer ajándékozta a hatalmas villát, a soha el nem évülő, Sztálin elvtársat dicsőítő irományáért. Hősünk kiadós sétákat tett a platánsoron, az innsbrucki szép napokra, feledhetetlen platánfáira emlékeztette, a számára elérhetetlen Varázshegyre. Szívem Imi csak csodálta és nézte a nagy villát, mintha biztatást várt volna a zárt ablakok mögül, sokáig állt a nagy kertes épület előtt, de üzenet nem érkezett meghurcolt és elrontott életére, félresikerült irodalmi próbálkozásaira.

A Tisza parti város nem ihlette meg, sem gazdag történelme, sem a nagy árvíz után épült központi magja nem gyakorolt rá különösebb hatást, bár a Széchenyi teret megszerette, a hatalmas, fehér törzsű platánfaival, a szép, de hideg Innsbruckot juttatta eszébe minduntalan, az elérhetetlen Varázshegyet. Kedvelte a Tanácsháza magas tornyát órájával, meg a Dóm tér messzire látszó és messziről hívó két tornyát, mégis idegen fészeknek talált mindent. A munkája változatosabb lett, a város krémje naponta sétált az Idegenforgalmi Hivatal előtt.

Első, Szegeden fogant prózájának témáját a messzi múltból merítette, amikor a tomaji uradalomban napszámot kapott. A Hivatalba rendszeresen megérkezett a helyi újság. Felsőbbségtudattal közlekedő főnöke nem tűrhette, hogy beosztottjai újságolvasással töltsék a drága munkaidőt, de az események sűrűsödtek, amelyekről tájékozódniuk kellett, a szabadtéri jegyeit árulták, az érkező művészek és nézők szálláshelyéről, étkeztetéséről gondoskodtak. Az újság címét leírta; Délmagyarország, Sztálin sétány, és Szívem szívről szakadt, gyöngybetűs írását elküldte.

A Dóm teret, az Árkád sort, a püspöki palotát többször megnézte. Ácsolták már az ország legnagyobb szabadtéri színpadát. A Panteont sohasem bámulta sokáig, idegenkedett a mellszobroktól, a számára ismeretlen nagyságok kőmintázatától, nem szeretett volna közéjük kerülni, elérhetetlen távolságban sétált előttük, azzal a paraszti göggel, hogy nem szeretne a sorsukra jutni, ám tudta jól, ez a veszély nem fenyegeti.

Szívem Imre soha sem beszélt az októberi, novemberi napokról, sem az emlékeivel, sem a tényekkel nem foglalkozott. Homokba dugta a fejét, olyan kicsire húzódott, amennyire csak tudott. Nem akart feltűnést, segítséget meg pláne nem, kilúgozott az emlékeiből mindent, nem tudta, hogy kiket akasztottak, kiket talpaltak Kádár börtöneiben, kiket szerveztek be, ezekről nagyvonalúan és szándékosan elfeledkezett. A kapcsolattartóját sem kereste, egyszerű és szürke hétköznapiakban élt, mintha rejtőzne, fogához verte a garast, tudta azt, hogy soha senkire sem számíthat, soha senkiben meg nem bízhat, soha senkitől segítséget nem kérhet, mert bekerítették, árgus szemek figyelik és soha sem bíznak benne, a leveleit felbontják, éber és hatalmas füleket raktak a közelébe. Mégis, az álmok jobban gyötörték, mint a hétköznapiak.

A munkahelyén jól érezte magát. Önállóan dolgozott. Szigorú tekintetű, alacsony főnöke, csupán a látszat kedvéért szólhatott a munkájába, szakmai kifogásokat keresett, néhány levelet átfogalmaztatott, de tudomásul vette, hogy a nyári szezonra ezt a fiút küldték kisegítőnek a hivatalba, akinek a fizetését a vendéglátóipar adja. Mással sem járna jobban, ez önállóan dolgozik, ha komoly problémája támad, azt felhasználhatja felettesei előtt. Ősszel majd pincérnek visszaküldi. Az Idegenforgalmi Hivatal a Városi Tanácshoz tartozott, oda bekerülni csak pártprotekcióval lehetett. A helyettesét a rendőrségtől szalajtották, a sétafikálós, bunkó villanyszerelőt, aki megengedte magának, hogy távollétében, ölbe tett kézzel kiállt a Hivatal elé, pofákat vágott, az ismerőseivel adták-vették a szót, a naplopó senki, nyelveket sem beszél, érettségije sincsen.

Szívem Imre gyűjtötte a címeket, kimutatásokat készített kiadható szobákról, lakásokról, melyik az első osztályú, másodosztályú, komfortos, komfort nélküli, külön bejáratú, hány személyes, hová helyezheti el a művészeket, epizodistákat, akik hetekre a városba költöznek. A Royal egyedüli szállodaként keveset jelentett, neves személyeknek, külföldi vendégeknek tartalékolták szobáit.

Nem erőltette meg magát a munkával, de lelkiismeretesen dolgozott. Minden kiadó szobát megnézett, megismerkedett a háziakkal, attól kezdve fejből tudta, hogy milyen a fizető-vendéglátó szoba, bútorai mennyire használtak, mindent megjegyzett az elszállásolással kapcsolatban, maga elé képzelte az idős, egyedül élő asszonyokat, akik így egészítették ki jövedelmüket. Elnézett apró kis trükkjeik fölött, hogy némi többlet haszonra tegyenek szert, külvárosi lakást belvárosinak tüntessenek fel! A vendégeket az Idegenforgalmi Hivatalban fogadták, Szívem körmölte adataikat, állította ki az igazolást, amely alapján a kasszát kezelték, és elszállásolták a jövevényeket.

Járta a lepusztult utcákat, az elhanyagolt, hulló vakolatú házakat, megismerkedett vegetáló tulajdonosaikkal. A város egyre feszültebbé vált, nagyokat szippantott a szabadabb levegőből.

Korábban, az éledező osztályharc idején minden és mindenki gyanús volt, mert Titó láncos kutyája lehetett, a fő láncos kutyának kis láncos kutyája, beépített ügynök, provokátor, diverzáns, ellenséges elem, osztályidegen, aki a közeli jugoszláv határon átkiabálhatja a hadi titkokat, hogy szovjet laktanya van a nemzetközi főút mellett, a vasútállomás mellett meg magyar laktanya, a határőrségnek külön kaszánya, az állomás mellett bomba szaggatta kráterek. Innen aztán nem szivároghat ki semmi, nem repülhet át az elaknásított határon még madár sem, ez egy megbízható város. Kinyílt a kapu a szabadtéri játékokkal, éledezett az idegenforgalom. Megbízható és erős rendőrséggel készülődött a hatalom, nagy besúgó hálózattal, éppen annak a kapitánynak az irányításával, aki Szívemet évekkal előbb kihallgatta és együtt működést ajánlott. Akkorra kiépült a megbízhatóak és öntudatosak népes serege. Az irodavezető helyettest gyakran megkeresték a civil ruhás nyomozók, tájékoztak, hogy kik jelentkeztek a szabadtérre, kik vásároltak jegyet elővételben, kik kérnek szállást és hol. Az ország kirakata lett Szeged, díszszínpada, ahol nemcsak színházi élményt nyújtanak a közönségnek, de bebizonyítják Európának, hogy nyitottak a magyarok; hagyomány- és kultúra-ápolók, a színházi élet virágzik, nemcsak az akasztásokhoz, és árulásokhoz értenek. Országos politikai ügyé duzzadt a szabadtéri játékok felújítása, amit a háború szakított meg és évtizedekig néma maradt a Dóm téri sok ezres néző befogadására alkalmas teátrum, csak a macskakövek gyönyörködtek a csodálatos Dóm kettős tornyában, Európa egyik legszebb terében.

A nép egyszerű gyermeke megértette, hogy örökre eltévesztette az utat. Melléfogott. Bécsben, az osztrák tó partjánál, Innsbruckban bizalmatlanok voltak vele, itthon ugyanúgy, s ez elkíséri életében. Élni akar, szabadon, függetlenül, dolgozni, és talán írni, lefeküdni kedvesével, nem foglalkozni soha többé a bűdös múlttal. Ember akar maradni, egyszer még jó fiú lenni. Az ország lélegzik, az emberek dolgoznak, dehogy beszélnek már a forradalomról, ellenforradalomnak hiszik, restaurációs kísérletnek a régi, úri rendszer visszaállítására. Külföldről szervezték és irányították az egészet, már a reakciós és gyilkos Franco csapatai is készülődtek, hogy lerohanják a proletárdiktatúrát, a Szabad Európa Rádió fröcskölt, és uszított. Láthatja az egész világ, hogy megszilárdult a munkás-paraszt hatalom, újra segített a nagy testvér, felépül a szocializmus, a fejlettebb emberarcú szocializmus, és a kommunizmus, ha tetszik Nyugatnak, ha nem.

„Helyesen döntöttem, hogy vállaltam a külföldi hírszerzést -, gondolta nagyképűen Szívem -, hiszen senki sem akart kapitalizmust, a reakciós hatalom visszaállítását, csak semlegességet, mint Ausztriában, hogy vonuljanak ki a szovjet csapatok, ha nekik lehetett, nekünk miért nem, ők mennyivel különbek? A mártírok nem adják tovább az életet. Minden hagyatékuk hamisítható, magyarázható, kortól, időtől, hatalomtól és utódoktól függően. Az életet az árulók viszik tovább, ha nem roskadnak össze a súlya alatt, nem hibbannak meg idő előtt. A végén még büszke lehetek magamra, mert kompromisszumot kötöttem a halállal, és éltetem, tovább viszem egyszer majd a forradalmat. A szegedi egyetemisták követeléseikért sem kellett volna vérfürdőt rendezni, felsebezni az egész országot, és halottakkal benépesíteni. Ami igaz, természetes és jó a népnek, az idővel úgyis kimossa a partjait. Büszke lehetek, hogy időben felismertem a helyes utat, segítettem leverni a véres ellenforradalmat, Kádár Jánosék megköszönhetik. Kinek tapad vér a kezéhez? Nem az enyémhez. Kicsoda az igazi gyilkos? És mennyi az áldozati bárány? Több mint Mohács és a Don kanyar együttvéve. Boruljak Kádár keblére, hogy legalább mi, árulók tartsunk össze? Nincs ott már szabad hely, minek tülekedjek? Az egész ország nyalja-falja, és tartja markát a hálájáért. Az éjjeliőröket mégsem imádhadják, tőlük semmit se kapnak.

Mégis bizalmatlanok velem. Meddig tart ez? A hivatalvezető helyettese, Tóth Ernő figyel, miért ne tenné, bizalmi állásában nyakára járnak a jardtól hetente többször, amit nem titkol.

Nem Kukorica Jancsi, meg Iluska gyönyörű szerelmére kíváncsiak igazán a messziről érkezők, hanem hogy mit látnak, hallanak, de nem a színpadon, hanem a városban, az emberek között, kik és miket súgnak nekik, talán még engemet is megkeresnek Nyugatról, hogy dolgozzak, vegyem fel a kapcsolatot a szegedi egyetemistákkal.

Erre várnak. Hagyják, hogy főjek a saját levemben, de tudják már, együtt mulatoztam a határőrségnél szolgáló Hádával, aki a határőr laktanyában lakott, kapatosan bevitt oda, ahol éppen három éve alakult meg a Forradalmi Nemzetőrség, s osztották a fegyvereket vakvilágnak, mi pedig a kincstári vaságyakon aludtuk ki részeg mámorunkat. Ne tudnának rólam mindent? Olyan alvó és tehetetlen rendőrség nincs.

Bámulhatnak az üveglablakon a hivatal előtt ácsorgók, látják, nyitott könyv az életem, nem ugrálok, nem kémkedem az imperialistáknak. Mindenki mindenkit figyel -, gondolta a visszahúzódozó fiú -, aki nem figyelő, nem besúgó, az gyanússá válik, és gyártják róla a jelentéseket. Az egész országot figyelik. Tudok-e csigaházat építeni, és tisztességesen élni?"

Feszültebbé vált a légkör, az alacsony és hajlott hátú hivatalvezető gyakran zsörtölődött a beosztottakkal, nyilatkozgatott az érdeklődőknek, lépten-nyomon érződött, hogy közeleg a premier. Érkeztek a szereplők, megkezdődtek a szabadtéri próbái, az éberség lángjai magasra csaptak, nehogy diverzáns akciók történjenek, botrány, mert annak híre szétfut a világban. Vérpadra figyelt Európa. Pestről igen magas rangú politikusok, országos vezetők érkezését jelezték, gyártották a protokoll-listákat, a város kilépett az elszigeteltségéből, az ország meg bizonyította, hogy a mézárszék után lehetőség nyílik a szórakozásra. A világot várták Szegedre.

Igazi nyár köszöntött a szőke Tiszára. Július végétől augusztus derekáig hat bemutatót hirdettek meg, János vitéztől kezdve, Hunyadi Lászlóig, Budai Nagy Antalig, hétköznapi előadásokkal, külön vonatokkal, és olyan kedvelt énekesekkel, mint az utánozhatatlan hangú, népszerű, ország kedvence, Simándy József.

Szívem Imi kinyitotta a helyi napilapot, s elolvadt a gyönyörűségtől. A hátsó oldalon Napszámban címmel olvashatta saját írását a tomaji uradalomban történt krumplicsirázásról. Gyorsabban vert a szíve, falta a betűket, le se tette a lapot, és dehogy árulta el, hogy az írását közölték, amit a többiek figyelembe se vettek. Megremegett a gyönyörűségtől és az örömtől, a teste lúdbőrözött, újra érezte a reszketést, mint korábban annyiszor, ha rátört a boldogság. Szentül hitte, hogy a világ legjobb írását tartotta a kezében. Majmot lehetett volna vele fogatni.

Tóth Ernő, a hízásra hajlamos hivatalvezető helyettes így szólt.

- Idefigyelj, csak! Mondták nekem, hogy írogatsz. Tényleg igaz?

- Igaz.

- A jardos főnök akar veled beszélni.

- Miről?

- Biztosan nem az időjárásról.

- Akkor miről?

- Nem kötötte az orromra, elhiheted. Bemutatlak neki.

Elmentek a Dóm háta mögé. Az emeleti konspirációs lakásban már várta Varga János őrnagy, aki korábban majdnem beszervezte. Mindjárt magukra maradtak.

- Azért kérettem ide, mert lelkemre kötötték a pesti kollégák, hogy vigyázzak magára, mert értékes ember. Van valami panasza, kérése? Vagy jelentenivalója?
- Nincs és nem is lesz.
- Az sohasem olyan biztos.
- Erre mérget vehet.
- Nem akar velünk dolgozni, együttműködni?
- Nem.
- Nagy kár, hiszen óriási lehetőségeket kínálnánk a szabadtérivel, mások két kézzel kapnának az ajánlaton.
- Nem nekem való.
- Ugyan már, igen jól helyezkedett.
- Véletlenül.
- Közbenjárt valaki?
- Nem.
- El is higgyem?
- A maga dolga.
- Éppen ezt magyarázom, ha mi segítjük, pesti főszerkesztő lehet, hiszen beszél németül. Az értelmiségi paraziták között biztos pontnak számítana.
- Nem akarom.
- Néhány kérdést megfogalmazunk, és beszúrja beszélgetés közben a riportalanyának, akit megnevezünk. A művészek szeretnek nyilatkozgatni. Ennyi az egész.
- Nem.
- Szigorúan titkos ügynökként külföldi tudósító lehet. A külföldi hírszerzés a csúcs, amit kínálhatunk.
- Nem. Elég volt. Lebuktam, és azzal befejeztem.
- A gazdasági életben sem?
- Ott sem.
- És a sportban, hiszen focizott?
- Az sem érdekel.
- Nélkülünk pedig semmire se jut. Ha akkor rám hallgat, amikor itt dobbantani akartak, már valamelyik világlapnál dolgozhatna, vagy nagy magyar író lehetne. Elhiheti.
- Elhiszem.
- Berkesiről hallott?
- Hallottam.
- A mi emberünk.
- Akkor sem érdekel.

- Nem kötünk egyezséget?
 - Nem. Amikor befejeztem, akkor azt mondták, hogy rendes, tisztességes ember lehetek. Én az is leszek, még ha éhen veszek akkor is.
 - Mi talán nem vagyunk azok? Azért, mert vigyázunk a rendre, a békére, és nem engedjük, hogy még egyszer ellenforradalom legyen az országban, külföldi diverzánsok szaladgáljanak? Tapasztalhatta, a béketábor egységes és megbonthatatlan.
 - A besúgás sohasem tisztességes.
 - A titkos megbízatás nem besúgás, hanem szolgálat és karrier. Azok dolgoznak nekünk, akiket akarunk, és higgye el, nem nyereg alatt puhítjuk őket. Gróftól kezdve újságírókig, színészekig mind karriert akar, de a bizalmi munkára nem jó akárki. Maga előtt nagy karrier állhat, jó beosztás, magas fizetés, utazások, mit akar még? Az egész világban ez a rend. Főnök szeretne lenni a Hivatalban?
 - Nyugodtan akarok élni, és nem szégyenkezni semmiért. Elég teher a múltam, ami velem történt, hogy buta fejvel mentem előre, mint az ökör.
 - Ez az írása besegíti az újsághoz - mutatta a helyi lapban megjelent írást. - Akarja?
 - Azt sem. Nem fogok jelentéseket irkálgatni.
 - Elég, ha elbeszélgetünk.
 - Azt sem vállalom.
 - Népgazdasági érdek.
 - Akkor sem.
 - Külföldi újságírókkal ismerkedhetne.
 - Nem.
 - Ha nem, hát nem, de megnézheti magát, mert mindent mi sem felejtünk, és térden állva sem könyörgünk. Kiment a fejéből, hogy 933-as számon nyilvántartjuk a megyében, mert az ellenforradalom leverése után illegális szervezkedésben, illegális lap készítésében és terjesztésében vett részt? És gyanúba keveredett, hogy az angol titkos szolgálatnak dolgozik. Most meg a határőrséget kerülgeti, ezzel bízták meg az imperialisták?
 - Kifizettem a számlát, és nem dolgozom senkinek.
 - Ne gondolja! Aki egyszer foltos lett, az is marad. Nem ez volt az utolsó beszélgetésünk. Van magának családja és kedvесе is.
 - Akkor sem. Soha többé nem vállalom titkos feladatokat, még ha beledöglök is a melóba.
 - Gondolkozzon, ember! Élete végéig figyeljük; mikor rúg be, mit fecseg, mit cselekszik, mit vétett a családja. A gyanú magán ragadt, hogy azért nem akar velünk együttműködni, mert a nyugati hírszerzésnek dolgozik.
 - Akkor sem, és sohasem.
- A játékok alatt meglátogatta Paci. Elvitte a palotás város csodálatos Dóm terére, az esti előadásra is, hiszen otthonosan mozgott, ingyen belépővel. A hivatal többi dolgozója szintén tapsolt éjszakánként a hatalmas, hétezer nézőtérre, hogy kéznél legyenek, meg figyeljenek, ha bármi bekövetkezik. Az égvilágon semmi sem történt, néhány részeg randalírozott csupán. A hatalom kifáradt már az ellenforradalmárok akasztásában, akik nem kerültek rács mögé,

azok letették a hűségesküt, vagy kutyatermészként lapítottak a fűben. A munkasikerek fényesedtek, egyre jobban csillogtak, kollektivizálás kezdődött, nem akart összeesküdni, diverzáns cselekedetet végrehajtani senki, még fülükbe csengett az orosz tankok csikorgása, csörömpölő dübörgése, ahogy Újszegedről vonultak a hídon, a Csillag börtönben történt kivégzésekről sem suttoztak, javult az ellátás, és megfizethető volt minden, a Napfény városában bontakozott az össznépi boldogság. Újjászületett a város, kitört gazdasági, politikai, szellemi gettójából.

A konok kunok falujába sem ment. Pedig szerette az otthoni nyarakat, megdögleni a tikkasztó búzamezőkön, mezítláb taposni a forró, fehér homokon, a parasztszekéren házhoz vinni cséplőgéptől az új termést, nagyapja csajla kalapját megemelni, hideg vizet inni a csecses korszából és lefeküdni a gangra terített subára, hagyni, hogy ráboruljon a csillagos ég, az isten vidám arca.

Szívem Imre eleinte önmagában vélte csak a hibát, a gyávaságában, butaságában, bűneiben. Gondolta, hogy megszakítja az életfonalat, boldog halottá issza magát, nem lesznek utódai és elmúlik minden csendesen. Elmúlnak a lázas, fájó álmok, amikor váratlanul megjelenik egy arc, tank robog át a körúton, a kifordult agyú hulla a pesti utcán, a Rózsák tere, a géppuska-sorozat kifordította húscafatok, a felkoncoltak hadserege, Innsbruck gyönyörű hegycsúcsai, a Varázshegy elérhetetlensége, Salzburg gyönyörű főtere, s vára, az Attersee mély, sötét vize, a fakeresztek feliratukkal, a gúlákba rakott halottak, és az akasztófák végeláthatatlan sora, az akasztófákkal teletűzdelt, halott Magyarország.

Minek az élet, ha úgy fáj? Minek az élet, ha napról-napra csak a küzdelem szaporodik, az elviselhetetlen, garasos és maszatos szürkeség? Inni ivott rendesen, leginkább a részegségig, de halott mégsem lett. Nem dobta el magától az életet, bár részeg fejjel egyszer-kétszer megpróbálta. Jóval később Sánta Ferenc Hús óráját játszották a moziban, hősünknek annyira tetszett és annyira megaláazónak érezte, hogy nem ő írta, aki mindent, de mindent tud a magyar valóságról, falujáról, fajtájáról, de mégsem vetette papírra, ezért a Tóth vendéglőben merev részeggé itta magát. Hazadülöngélt az annyira szeretett, kihalt és csendes platánsoron, a bérház előtti satnya virágoskertből ölnyi kardvirágot szaggatott fel, ne mondja Paci, hogy sohasem visz virágot. Bent két ököllel verte a fejét, nekiment a falnak, hogy milyen rettenetesen gyáva és buta alak, hol van az igazi művészettől, az igazi tehetségtől, csak a ganét taposta, meg gyalogolt a tanyák között, örült, ha rámosolyogtak az elvtársak, a feljebbvalók. Bezárkózott a fürdőszobába, kinyitotta a gázcsapot, de nem gyújtotta meg, a csípős gázszag terjengett, végül felesége szabadította ki.

Sohasem volt igazi ereje hozzá? Ahhoz is gyáva volt? Talán, ha tisztességes ország épül, nem a zsványok menedéke, nem a rablók fellegvára, hazugsággal, butítással mételyezett fiatalok, akkor megcselekszi. Mocsokban disznóként lehet élni, s honnan tudná a buta malac, hogy steril környezet is létezik? A sors másképpen akarta. Az a sors csakis az asszonya lehetett, aki mégis rákötözte szívére az utódokat, a hosszú és eleinte reményteljesebb életet, a holtig tartó felelősséget, amiért mégis érdemes volt szegyenben élni, küzdeni, Tibornak maradni. Soha sem akart sokáig élni, Kun Lászlót is huszonnyolc évesen érte el a gyilok, öntörvényű konok kunként egyikőjük sem találta meg az igazi helyét és örömét, hiábavalónak ítélte meg saját létét. Ezen a kun babák sem segítettek, a mámor és a meleg asszonyöl sem. Befonta, elnyelte a mindennapi robot, a családért való küzdelem és félelem. Meg nem értett, sértődött magyar értelmiséggé vált, akit soha sem becsült meg a környezete, a társadalom, senkinek sincs rá szüksége, körülötte a züllött, halott világ, de az ő erkölce egyedül hiteles és hitese, minden más talmi hamisság. Küldetéses, igaz ember, aki tévedhetetlenül tudja már, hogyan kell és

szabad élni, az utolsó magyar, Nagy Imre maradék katonája, és árulója, amelyből soha semmit sem élvezett. Ezt terítette magára lelkiismeretként.

Kádárék púdereztek, mosták magukat. És akasztattak. A leghírhedtebb hóhér, Borbély János bíró, aki hatvanhárom embert ítelt halálra másodfokon, három személyt pedig elsőfokú eljárásban, még 1961. július 15-én is, a Baross téri felkelőket, Kovács Lajost, Hámos Istvánt, és Nickelsburg Lászlót kivégeztette. Működtek a vérbíróságok, a vészbíróságok, a bosszúbíróságok, a megélhetési bíróságok, a bíróság nélküli bíróságok, a politikai bíróságok, a Kádár bíróságok, a féreg bíróságok, mártírokat gyártó bíróságok, mint a hatalom gépezete. Aztán amnesztiát hirdettek, ezerkilencszázhatvanháromban háromezer elítéltet engedtek szabadon az ötvenhatosok közül, Szívem harcostársait is, de több százan bent maradtak a cinikus bírósági ítéletek nyomán, gyilkosoknak bélyegezve őket. Hősünk akkor fedezte fel a depresszió tüneteit magán. Később a bomló, sebzett társadalmon is, de azzal senki sem törődött.

Pacit mindig úgy kezelte, mint önmagát, nem tulajdonított létének külön értelmet, úgy gondolta, hogy egy a testük, lelkük, amit döntött, kettőjük döntése, közös érdekük, csak éppen más-más a feladatuk. Övé a munka, amelyik megélhetést ad, a küzdelem, amely felemelheti a szürkeségből, becsületet, országos hírnevet szerezhetsz, amely majd bearanyozza a családját is, a felesége neveli két gyönyörű fiát, átvállalja a ház körüli teendőket. Elhitték ezt. Így éltek.

Boldogok voltak, ha könyveket, újságokat vásárolhattak, bár megesett velük az a szegény, hogy csomagot kaptak a faluból, de nem tudták azonnal kiváltani, mert még a pár forint is hiányzott. Máskor a fia kapott tíz forintot az orvostól, otthon átnyújtotta:

- Vegyetek rajta kenyeret!

Hogyan lehetne boldog, amikor csak családja teszi elviselhetővé az életét, pedig éppen ellene vétkezett legtöbbet? Nem teremtett nekik puha fészket, csak átlagos, szürke életet. Ám megtilthatja-e bárki, bármi az emlékeztetést, a pislákoló reményt? Elűzheti-e a részeg mámor rémálmait? Soha, még akkor sem, ha abba belehalni. Világéletében darabos, önző, magával törődő volt, a gyerekeit sem dédelgette, nem babusgatta, csak dolgozott, mint a barom, mert félt, ha egyszer valami baja történik, nem lesz támasza a családjának, éhezhetnek, mint ő a szülői házban.

Szívem Imre megszenvedte korát. Kerülte az embereket, mindenkivel bizalmatlanul bezárkózott önmagába, a családja senkivel se barátkozott. Félt. Tudta, hogy figyelik, lehallgatják, leveleit felbontják; a béketábort bomlasztja-e, ajánlkoznak-e a nyugatiak, hogy utazzon, figyeljen, jelentsen, mert akkor jobban tudják, hogy kicsoda, micsoda, mit mondott, mire gondolt, mire készül a keleti blokk. Ügynök, vagy nem ügynök? Félt attól, hogy félnek tőle. Néha leitta magát a sárgaföldig és randalírozott, nyilvánosan elküldte Kádár Jánost méltó helyére, olykor még a rendőrségi gumibotosok is megszerencséltek. Út menti padokon aludt, más városok munkahelyi íróasztalain, mert albérletre se futotta.

Félt. Fel-felriadt álmaiból, még motyogott is:

- Már megint itt vannak, hogy meggyilkoljanak.

- Kicsodák? - kérdezte, s rázta meg asszonya.

- Az üldözőim.

- Fehér egerek helyett ezek bújtak elő a falból?

- Vicces vagy.

- Ne vedelj annyit, és elmaradnak.

- Attól félek, hogy sohasem.
- Akkor már totálkáros leszel, és olyan mindegy.

A béketábor országaiba sem kapott útlevelet sokáig. Mikor meg kapitalista utakra tévedt turistaként, mindig feltűnt a szerkesztőségből véletlenül valaki a vezetők közül. Végig robotolta az életet, és nincs értelme, se szépsége, se gazdagsága. Feltette az életét, hogy tiszta marad, nem lesz se spicli, se titkos szolgálati tiszt, se hírszerző, se elhárító, se csaló, se sikkasztó, se gyilkos, csak igaz, küldetéses ember, és talán segíthet a szegényeken. Nagy Imre is így cselekedne. Megérte? Nincsenek már küldetések, önfeladó életek, nincsen már haza sem, a behódolási végjáték megkezdődött, főemberek, percemberek tülekednek a moslékos vályúhoz, és milyen jól érzik magukat, ha meríthetnek belőle. Megszerette a szövetkezeti mozgalmat. Veres Péter írását a balmazújvárosi Tolsztojánusokról megjegyezte, aztán a magyar történelemben elvetélt szövetkezeti kezdeményezéseket tartotta számon. Könyveket írt, a mindennapi szürkeségből építkezett, s hitte, hogy a szövetkezeti eszme egyidős az emberrel, hiszen egy elefántot egy ősrunk nem tudott elejteni, de néhányuk már igen. Akkor kereste meg Csoóri Sándort a Keleti Károly utcában. Az ablakban megismerte a szilvalekváros bögrét. Adott a népszerű és sok díjas költő szavára, s a szövetkezeti mozgalommal kapcsolatos vívódásait vitatták meg. Merőben különböztek, Csoóri rendíthetetlen álláspontja szerint; azért hibás a szövetkezeti rendszer, mert az egyént, az egyéni tulajdont megnyomorította. Szívem a közös tulajdont, a szövetkezeti eszmét föléje helyezte ennek, úgy érezte, hogy okafogyottá vált a magántulajdon emlegetése, hiszen Európa híres mezőgazdaságát teremtették meg itthon, jól éltek a parasztok, és olyan szövetkezeti demokráciában, amelyet a polgári demokrácia is csak ugatott. Álmában sem hihette, hogy előbújnak majd a buta kiscigányok, hirtelen vezérük, a mi Jóskánk népmozgalmat csinál ebből, szétszaggatják az országot, és évtizedekkel visszalökik a gazdálkodást, felmérhetetlen károkat okozva.

Másik sorsdöntő tévedése a nagy rendszerváltás után következett. Hitt benne, bár a levitézlett politikusok, mindig melegre bújó kisebbségek feltűnése idegenkedéssel töltötte el, a népi-nemzeti szárny erőlködése viszont lelkesítette. Csöbörből vödörbe esett. A felszín zajlott és változást mutatott, de a mélyben semmi sem történt, ami mégis, az rongálta egy egységes nemzet kialakítását. A nemzeti hősök közül besúgók lettek, 56-os hős szervezeteket alakítottak maguknak, tagadták, hogy háromperhármasok voltak, lesznek, csak ők az igazi meghurcoltak, rehabilitáció, pénz és erkölcsi elégtétel jár nekik.

Szívem vállalkozásba kezdett, gazdasági társaságot alakított, időszakos lapokat adott ki, tapsolt a Déli Autópálya Rt.-nek, részvényese lett, de a vörös zsidó, László András hamar eltüntette a milliárdokat, ám semmi bántódása nem eshetett, eleinte legalábbis úgy tűnt, mert a jattot bizony leadta időben a pártoknak és népvezéreknek. Ki, hogyan osztozott a hatalomban. Kétbalkezes Szívem vállalkozása bebukott, nem termelni, nem kereskedni akart, hanem mementót építeni a magyarságnak, ami már nem is volt. Ráadásul természetvédelmi területen, amely a bújtatott államosítás kijelölt terepe. A végén csak pereskedett, mert igazságot, esélyegyenlőséget akart abban az államban, ahol ezek csak papíron léteztek, bár az ellenkezőjéről papoltak a bűzös szájú vezetők.

Egyszer aztán, majd félév század múltán végelszámolásra került sor. A szép korú Szívem Imre kopaszra nyírta fejét, megkereste görbebotját, és a Rákóczi térre ballagott, ahol Nagy Imre szobrát avatták. Virágkoszorúk, virágok, szép ünnepség, tartalmas beszéd, szavalat, Szózat, Himnusz, díszőrség, méltó megemlékezés, ahogy a forgatókönyvek előírják. Akkor látta először Jánosi Katit, Imre bácsi unokáját.

Amikor már kiürült a hajdan palotás város tere, a vén harcos és áruló, vezére szemébe nézett, letette a szál vörös virágot, mélyen meghajtotta magát a szobor előtt, miközben azt motyogta:

- Eljöttem magához, de nem utoljára. Ami akkor történt, én azt eltemettem, soha senkinek sem árultam el. Az én forradalmam volt, szégyenem, harcom, az én árulásom és tévedésem. Mea culpa, mea maxima culpa. Melléfogtam a bölcsességgel: Ha adnak, vedd el, ha ütnek, szaladj el! Kádár véres asztalához ültem. A legvégén jutott hely, de elfogadtam. S mi a vége? Kivártam, de nem lettem boldogabb. Nem tudtam Igazmondó és Tanúságtevő lenni, küldetéses ember. Szétszakított ország maradt utánunk, a fele már koldus, a másik fele ezután lesz az, és modern rabszolga, vagy szélhámos pénzimádó. Automata, műemberek sorjáznak elő az anyaméhéből, pénzcshaló, pénzfaló nyugati technikákkal. Akik a maga nyakára tekerték a kötelet, unokáikban ünnepelnek és koszorúznak, naponta alázzák meg, lopják el szent forradalmát. Lépjen le a talapzatról, soha ilyen szükség nem volt Imre bácsira! Ember kellene, aki megérinti a szunnyadó magyar lelkeket, hitet ad és reményt, hogy érdemes, még most is érdemes, és eközben nem kaparja le a szegény milliók zsíros kenyéréből a zsírt, a nemzeti tudat, vagy a bájos liberalizmus jegyében. Álljon elénk, és végezzük be, amit elkezdtünk, de a vörös imperializmus vérbe fojtotta. Nem tudtuk a Márciusban Újra Kezdjük-öt folytatni, nem teljesítettük a pesti srácok óhaját, hiába hallotta meg hívó szavát szép fiatalok hada, hiába menekült, szaladt ki az országból kétszázezer magyar, hiába lógtak ezek a kötélen, hiába haltak meg kettőezer hatszáz, és megsebesültek húszezren, hiába ítélték el huszonkettőezer embert, és internáltak tizenhat ezret. Hiába, hiába, mindent hiába tettünk, azt is prédára hagytuk, amit már egyszer felépítettünk. Nézzen szét a hazában, válaszoljon, mint a bitófa előtt, őszintén és biztosan:

- Megérte? Újra elkezdené? Ezt akarta? MI NEM EZT AKARTUK! - jajdult fel fájdalmasan Szívem Imre. - Ne keresse a ruszkikat, és az igazságot se, buta bűnösök, árulók hazája Magyarország. Nem hiszi? A szobrai állanak, de még sincs igazán jelen, csak ezen a napon emlékeznek a forradalomra, mert így illik, ez a divat, és jól jön, vastagon fizet egyeseknek. Rongyos felkelői mutatóba maradtak, nincsenek már gumírozott esőkabátok, viharkabátok, micisapkák, a svájcisapkák is kimúltak, mutatósan mulatós a világ, és szűrt cserélt. Munkástanácsokat akart, igazi munkás hatalmat, okosabb államosított vállalatokat, gyárakat, megreformálni a diktatórikus rendszert, de ma már mutatóban látni magyar nagyüzemeket, se munka, se kenyér. Multik, idegenek, színesek szívják a vérünket. Ez a kukatúrók országa, dobra vert örökség. Nem én árultam el a forradalmat, az lett hozzám hűtlen, a kaméleon és árulóértelmiség, korunk új Haynauja, Kádár János. Ki, kit árult el? Ez se divat, mert a legfőbb árulók uralkodnak, részeges és hazudós pufajkások, és azok utódai. Megkövettem minden napon, kopaszra nyírtam a fejemet, lemondtam kun kiváltságomról, hogy büszke fajom a szakállát ne borotválja, a haját ne nyírja. Az árulás bélyegét viselem. Ezt sütötték a franciák kollaboránsaik fejére, az okos Erdei Ferenc fejére meg az oroszok - mondta monológját a reményvesztett, kis öreg. És folytatta. - Imre bácsi hogyan ad számot a népnek? Nem szólt a jaltai egyezményről, nem okult a birodalmi tapasztalatokból, a talpnyalásból, a moszkovita pribékek árulásaiból, a szocialista világforradalom utópiájából.

Az ország felsorakozott a zászlója alá, egyetemisták, fiatalok, munkások, népiek, baloldali forradalmárok, meg kommunisták, és a börtönökből szabadultak, dehogy akartak magántulajdont, meg piacgazdaságot, kapitalizmust, csak jobban, tisztábban, igazabban élni, többet keresni. Még hittek valamiben, de az már nem a szocialista világforradalom volt. Nekünk, mert nem tudhattuk a háttér-alkukat, a gyilkoló forgató könyveket, hogy előre elárulták szent ügyünket, és bolondját járatják velünk, Nagy Imre jelentette az egyetlen reményt, a tiszta, igaz embert. Még akkor is, ha ő hívta be a szovjet csapatokat. Bele is halt sorsába, a Júdás meg feltette a koronát, vidám barakkot fabrikált az álmaiból, gulyás kommunizmust, és végül

megkergült a tanításaitól, a sok árulástól, amit elkövetett. Bűnei súlya alatt megbomlott az agya, de lőkött gulyásmaradékot a Tiborcoknak.

Imre bácsi nem jól vigyázott ránk, nem óvta meg népét a vérbosszútól! Miért sietett a kötél alá? Nem meghalni kell, hanem túlélni, túljárni az ellenfél eszén, naponta bekecset cserélni. Kádár apánk mesterien üzte ezt, és kacsingatott a vén ripacs. Mi meg tapsoltunk, mert jól lakhattunk. A kemény széket puhára cserélte a fenekünk alatt. A végtelenül puritán ember benyomását keltő bőre alatt bosszúálló fenevad szunnyadozott, kemény kézzel törte le a szent szabadság maradványait, aztán meg ájtatoskodott, hosszabbra engedte a gyeplőt, mint a szomszédok. Hruscsovék bólogattak. Nagy Imre eldugott teteme még ki sem hűlt, a szocialista béketáborból özönlöttek a párt- és kormányküldöttségek, kitüntetések, nagygyűlések, felvonulások, vidéklátogatások, nyilatkozatok, evés, ivás, hányás. Az évszázados módi. Akkorra öntudat ömlött a magyar honra, hogy már a pólyás baba is hithű kommunistának született. Hruscsov ötvennyolc áprilisában szemlélte meg a birodalom határát, és igen elégedetten nyilatkozott. Kádár apánk meg elemében volt, még el sem feledték Imre bácsit és katonáit, újabb árulással már halálos veszedelembé sodorta az országot, minden törvényességet mellőzve, megengedte az oroszoknak, hogy a Dunántúl erdeibe, Herend titkos harcálláspontjára nukleáris fegyvereket telepítsenek, elvtárs vadásztársa, Pap János birodalmába. És Kőszegre. A Nagyikunság mellett a hegyek közé. És Hollókő, Jobbágyi földalatti bunkereibe, ahol félelmetesen korszerű berendezéssel, állandó felkészültségben, a legszigorúbb katonai, rendőri elhárítás mellett működött a halálgyár. Élesre töltött atomrakéták vártak kilövésre, Bécsre, Olaszországra, Angliára beprogramozva, bár a töltetet soha ki nem adták kezükből a parancsnokok. A megelőző csapás ideája ugyanis még hosszú ideig foglalkoztatta a keleti birodalmat.

Hetente, szigorúan ellenőrizve szállították a titkos harcálláspont katonáit, megmotozták őket, írásban kellett nyilatkozniuk, hogy életükkel felelnek a titokért, amit látnak, cselekednek az a síríg szóló eskü. Hatalmas termekben a tervtábla kezelők figyelték, hol száll fel Nyugaton a repülő, vagy más tárgy, külön munkaszobák, hálósobák, valóságos terülj asztalkám gondoskodott a kényelmükről. Riadóztatáskor megnyílt a földalatti harcálláspont felett a talaj, megvillant a kék ég, és a rakétasilókban tárolt atomrakétákat a célpontra irányították. A titkok is kiderülnek egyszer. Hiába telepítettek titkos harcálláspontot a híres honvéd üdülő alá, Nyugat hamarabb tudta, mint a hazaiak, hogy honnan fúj a szél.

És később újabb szelek fújtak a megposhadt álló vízbe; gazdasági mechanizmus, utazások, kolhoz helyett magyar modell, coca cola mákony, szappandivat, déligyümölcs akciók, ellenforradalom helyett népfelkelés, ébredező értelmiség, Szívem Imre szegénységről szóló könyvei megjelentek, ruszlik haza kiabálások, és Nagy Imréék újratemetése. A világhatalmak hagyták a gyerekjátékot, mert új módszert találtak; a pénz és pénztelenség összefoltozását, hitelekkel, hamis rendszerváltással szélesre tárják a tőke szabad áramlását, egyeduralkodóvá válnon a liberalizmus, a szórakozásuk és mérhetetlen étvágyuk.

Imre bátyám! Én nem tévedek már többé el, elviseltem, aki vagyok, nem lettem a haszonélvezője, de mit kezdhetnék ebben a maradék marék, virtuális országban? A másikban azért hittem, sokáig azt reméltem minden gáncsoskodás ellenére, hogy az enyém, értem szól, én érte, ez viszont életidegen, hideg, mint a hegyi tó vize. Nincs választás, a legújabb gyarmatosítás felfal mindent a nagy, rabló vadkapitalizmusban, az eljövő, seszínű birodalomban, ebben a bűbajos világban, aminél csak a temető bűbajosabb. Senki sem szólt ötvenhatban, senki sem gondolta, hogy nem a demokratikus ország, az igazi néphatalom megteremtésére harangoznak, akkor talán a kaszárnnyákban maradunk. Hibáztam, mea culpa, mea maxima culpa, már egy homokbányát szórtam a fejemre, de nem az én árulásom miatt jutottunk idáig.

Aki akkor ellenség volt, most is az, aki akkor elárulta a hazát, az most is a másik oldalon menetel és koszorúz, idegen érdekek kiszolgálója maradt, mindig idegenek rendezték a történelmünket; ezt szajkózza a nagy nemzeti oldal. A Holokausz és a kommunizmus áldozatainak napját köztudatba iktatták, de Trianonról elfeledkeztek, vagy gyáván hallgattak, pedig akkor metszették le Nagy-Magyarországról Erdélyt, Vajdaságot, Kárpátalját, Délvidéket, Felvidéket, az ország kétharmadát. Nemzetgyilkosság történt. A párizsi békeszerződésről sem szól a fáma. Csonkoltak. Hetven millió magyar élhetne a kivéreztetett, kivégzett, felakasztott ország helyett. Nagy nép. Ezt sohasem akarta, türte Európa, a kivéreztető Mohácsokat annál inkább. Bárd helyett ma ünnepi ölelés és üvöltözés a divat. Kirekesztőnek kiabálják, ha magyarnak vallja valaki magát, és a nemzetiszínű zászlót lengeti, nemzeti imánkat éneкли, holott ötvenhatban testvérként ünnepelte a lengyeleket, és szolidaritást vállalt velük. Mi a kivetnivaló Krisztus szeretetében, miért fáj a nemzeti érzés, amikor már a zsidó szót ki sem merik mondani? Az átkosból magukkal cipelt illúzióknak lőttek, a parlamenti demokrácia intézménye maszatos, jóléti rendszerváltásról harsognak a kikiáltók, közben a kizsigerelt társadalom mélyén nő az elégedetlenség, túl drága a közszféra, lusta a közhivatal, annyian vannak, mint az oroszok, a hóhér szolgáltatók szaporodnak, és a kamatkapitalizmus, ez a szép új világ benyomul az emberek tudatába, de csak ellenérzésre talál. Üszkös sebekre.

Imre bácsi! A maga kormányában kezdődött, és megmaradt örökségül. Vagy csak folytatódott? Nincsenek nagy vágyaink; kenyeret, jövőt és igazságot szeretnénk, tisztességes országot. Mint akkor a barikádokon. Az igényünk csupán csak annyi; teremjen kövéren a földünk, az ivóvizünk tiszta legyen, megünnepelhessük a teremtés napját, és se a föld, se a haza ne szaladjon ki a lábunk alól. Élni, halni is itt akarunk ezen az átokverte, áldott mezőn. Ezt hagytuk a fiatalokra. Nekik még bűnük sincs. Nem álmodtak az utcasarkokon felállított barikádokról, öreg géppuskákról mögötte, páncéltörő ágyúkról, páncélos roncsokról, a Corvin közti mozi bejáratához tolt ágyúról, a fakeresztekkel borított pesti utakról, vértől izmos kezekről, a vérző pesti utcákról, a házról házra surranó harcokról, a lábbal felakasztott katonáról a Lenin körúton, a Bakáts téri felkoncoltakról, a Köztársaság téri lincselésről, légpuskákkal lövöldöző gyerekekről, a hajtóvadászatokról, sortüzekről, vérbíróságokról és ávós verőlegényekről, a Széna téri harcokról, és árulókról, az ammóniával töltött palackokról, lövedékekről, a páros aknákról, dinamitrudakról. Nem álmodnak a félelemről, talán nem is álmodnak semmiről, mert már álom se jutott nekik, csak füvek, elhasznált tűk, hazug iskolák, nagy mesemondók, és hazugabb jövő. Meg sex-, kábítószeres partik. Utcán, villamoson, munkahelyen, televízióban, egyetemi gólyatáborokban. Jó diplomát akartok, munkahelyet, kenyeret? Akkor pucérra vetkőztök, erotikus játékokat játszatok, és hallgattok róla, mint a sír, hiszen önként, dalolva jöttetek, mert szerettek bennünket, és enni akartok holnap is.

Nem állnak feltartott kezekkel a falhoz kényszerítve, csak éniök, tanulniuk kell, hogy megérjék, megértsék és megmentsek a maradék marék országot, ezt a tenyérnyi magyart a minden rendszerek legjobbjától, ettől az ormóttan, új világbirodalomtól. Ha akarnák, áldott emlékezetű fiatalok lehetnének, de nem akarják, mert nem hisznek senkiben, semmiben, már abban sem, hogy kenyerük lesz, és másnap is süt még a Nap. A tagadásban sem hisznek. Az igazságtalan haza akkor mit érdekelné őket, az sem, hogy hol élnek. Ahol a kenyér, ott a jövő.

Nagy Imre maradék, vénséges vén harcosai sincsenek már a börtönökben, hely sincs. Gyilkosok, homoszexuálisok, rablók, maffiózók, ügyes, ügyetlen zsebesek, nagy sikkasztók és bankbárók, brókerek, csaló vállalkozók, összeroppant egzisztenciák, levitézlett pártkatonák, a pusztuló társadalom vidáman vonult a rácsok mögé. A túlszűfolt börtönben is jobb, mint hajléktalanul élni, kukázni, várni a szemetet, a megváltó halált, és már nem álmodni semmiről, nem bízni semmiben, senkiben, elfelejteni a vérbe fojtott forradalmat, diktatúrát és emberarcúnak hazudott szocializmust, tervgazdálkodást, piacgazdálkodást, államszocializ-

must és a többpártrendszer, mert elfogyott az út. NINCS MUNKA, NINCS KENYÉR, NINCS JÖVŐ! És már igazi haza sincs. Semmi sincs, csak csalárd múlt, ködbevesző ősmagyarkodással. Kilátástalanság eszi, emésztí a magyart, a beteg, kihalt faj fogyatkozik a hazug társadalomban. Nincs nép, amelyik túlélte volna az ilyen csonkításokat. Magyarország részben megszállt ország, mert jelenlegi határain túl, a szélrózsa minden irányában magyarok milliói élnek a saját földjükön olyan idegen országok megszállása alatt, amelyek nem is léteztek akkor, amikor az a föld már réges-régen magyar volt. Minden magyar állampolgárra jut a határaink körül 1700 négyszögöl olyan föld, ami nem Magyarország ma, de ahol szintén szomorú, megalázott magyarok élnek. Egyedüli nép a világon, amelyiknek minden szomszédja ő maga.

A nagy magyar sikertörténeteket is kiásták a homokból; nem a második honfoglalással, Árpád és hős vezéreinek lovaglásával kezdődött a faj, a Magna Hungária őshaza hamis tanítás, az ősmagyarság öt-hatezer éves, az ókori Egyiptom miénk volt, a piramisépítő bátor és leleményes nép magyar. A jégkorszak után felszabaduló szűztalajra, mint kultúrnép, elsőnek a magyarok két ága vonult be. Maradék magyarok; annyi beolvasztási törekvés után Európa torkán akadtok, bár soha sem tudott lenyelni, csak csonkítani. Ki áldozott ennyit vérével a szabadságért, a megmaradásért? Más népek javaiért? Szívem Imrének összeszorult a gyomra, ha arra gondolt, hogy hány múltja van hős népének, és milyen kevés jövője.

Ha Nagy Imrét nem végzik ki, akkor is ez történik? Elszakadt a babaruha, és a pipás, sűrű bajszú Sztálinok meztelenek. Minden kiderül, az is, hogy miért játszották a bolondját a felkelőkkel, a nagyhatalmak forgatókönyve szerint. Imre bácsi utolsó katonái a barikád két oldalán osztozkodnak, marakodnak. És nem bocsátanak meg egymásnak. Miért? A hős, a gyilkos, az áruló most kicsoda? Ki hogyan festi magát! Szétrostálta az Idő, mindnek megvan a keresztje, és ragaszkodik hozzá, mind igaznak, szeplőtlennek hiszi a múltját. Nem a pénz osztja meg őket, nem a csurranó kegydíj, nem az, hogy akiket börtönökbe küldtek ötvenhatban, kétszer annyi nyugdíjat kapnak, mint akik csendesen dolgozták le az életüket, hanem a becsületüket így fizették ki, szájkosarat húztak 56-os fejükre. Az idegen tőke meg kamataival mindent lecsupaszít, végleg elfödi forradalmukat, történelmi órává degradálja, ez a világ már csak a pénzről szól, a politikai hordák kizsákmányolásairól, és semmi másról. Temetőből a koszorúkat és a halottat ellopják, eladják, kicserélik. Két mondatot ismer a nép:

- Van pénzed? Mi a hasznom ebből?

Imre bácsi azt mondta:

- A sorsomat a nemzet kezébe teszem.

Jól döntött, Elnök Úr? Nem bánta meg? Micsoda nemzet, amelynek korcs maradéka bokázik egy napon szobra előtt, a forradalmat meg hősiesen sutba dobta, és ünnepli önmagát? Hány arcú nemzet, ahány zsebű? Tudna most itt élni a megélhetési magyarok között? Vagy önkéntes száműzetésbe vonulna, mert Snagovban is jobb, mint ezt a virtuális országot, öncsonkítást tudomásul venni?

Szívem Imre nem bánta meg, hogy akkor a bűnös életet választotta, de nem erre a rakás szerencsétlenségre gondolt, az erkölcsi hullahegyekre, a fosztogató maffiákra, öntelt arcú, léhűtő politikusaikra, nem a kamatkapitalizmusra, amelynek csillogása elvakít ugyan, de zsigereiben öl. Nem a sok ezeréves nemzeti múlt, nem a szenvedő magyar történelemre gondolt, még álmaiban sem hitte, hogy a Szent Koronát fejére rakja, és egyszer a szabadság, a demokrácia palástját terítik az ország fölé, de az alatta sűrűsödő homályban fele nép már csupán levegőért kapkodhat, mert csupaszra vetköztették jó urai, a Nagy Imre tanítványok és árulók. Marakodtak maradék marék országukon, a kedves koncon, pártokat, szervezeteket

hoztak létre, elméleteket gyártottak az új és legújabb kapitalizmus táptalajának, elfelejtették mindazokat a tanokat, amelyeket már évszázadok óta hirdettek:

- Egyik világ se jó, se amelyik fél évszázadig terrorizált és butított bennünket, se amelyik most öl. A magunk Magyarországon önmagunk törvényei szerint szeretünk élni -, morogta Szívem, de tudta, hogy senki sem figyel rá. - A forradalomkor még megigazítottuk volna vánkosunkat.

Hová tűnt a semlegesség? Már nem aktuális, semmi sem aktuális, ami a kiszolgált Tiborcoknak segítene, a szaporodó és megtiport szegényeknek, csak a napra forgás számít Keletről Nyugatra, és a jótékony hazudozás, hogy csak egyetlen út van, ész, és felkészülés nélküli behódolás az új európai világbirodalomba. Amikor Imre bácsi újrateremtésén sírtak, még megfogták egymás kezét, de már nem akarják. Miért? A harci díszeket előbb-utóbb elmossa az Idő, és a farizeustánításokat, altató dallamokat is. Csak egyetlen egy marad:

- Hazudni pedig nem szabad, csakis az igazat, a szintiszta igazat mondani! És aszerint élni.

A parlamenti zsákmányszerző cickányok megesküsznek a Bibliára, az Alkotmányra, aztán pironkodás nélkül arcon lötytyintik maszatos hazugsággal a derék magyart, mert együgyű jámbornak nézik, olcsó és megfizethető munkanélküli árunak, akiből előbb-utóbb csöves lesz, vagy pártkatoná, pártringyó, modern európai zsoldos.

Az igazi népképviselő nélküli Parlament is megbukik egyszer, ahol önkéntelenül lopásra, uszításra, marakodásra tanítják a sóvárgó népet, ezt látja, hallja a romlott médiából, és csodálkoznak azon, ha túlzottan fogékonyak a tanulók.

- Mi hasznom van ebben a rühes életben? Miért ne lopnék, ölnék, ha korog a gyomrom? Munkát nem adnak, kenyér sincs, elveszem onnan, ahol bőven terem, megélhetési cserekereskedelem, hiszen az életemet áldozom érte, megnyúzhatják a bőrömet, kiszívhatják az agyvelőmet, ellophatják a szavazatomat, és mindenki jól jár. Nem a temető árkában hajtom álomra a fejemet, hanem a meleg, televíziós dutyiban, és háromszor kapok eleséget. Soha jobb világot.

Zsákmányszerző pártkatonák, piranha pártok piranha politikusai, megélhetési ötvenhatosok vigadnak Nagy Imre szobránál, emlékeinél. Felzabálják tisztességének maradékát, csörgősapka lötyög rajtuk, s összekutyulják a demokráciát a diktatúrával. Holott jól tudják, soha sem jön el már Imre bácsi boldog országa, még akkor sem, ha az utolsó derék magyart koldulásért feszítik keresztre. Kell a hely Európában. Az országot meg megvették kilóra.

Vagy egyszer mégis keznek fognak a barikádokon? Hány Nagy Imre hiányzik hozzá? Csalódott söpredék, kaphatják meg újra, fasiszták, lumpenproletárok, Corvin köz, Széna téri csirkefogók, gyűlevész fosztogatók, börtöntöltelékek, az ő hibájukból tartanak itt, az ő felelősségük ez, mert a szabadságharcosoknak győzni kellett volna, nem a bolsevik őrvtámadás döntötte el a küzdelmet, a forradalom gladiátorai találtattak kevésnek, fegyverteleneknek. És sokféléknek. Az árulóikat magukból nevelték, külsőkre már akkor sem futotta. Nem látták, hogy kikkel állnak szemben? Az alvó népet sem ébresztették fel, végig aludta saját történelmét. Mély álma örökké tart?

Öreg vezér, igazítsa meg az okuláréját, a botjával lépjen vissza a talapzatra, bár ismét szükség lenne Önre, hívja, várja a magyar történelem, a magyar rög és szegénység, melyet igazán pártfogolt. Ne higgye, hogy mindenki süvege, sőt, tévedésnek és érdemen túlnak tartja nemzeti hőssé válását, reformkommunista hamisításnak. Annyi már a törtető, a farkasétvágyú kis utód senki, hogy felfalnák, a szobrát eladnák, mert hulladékként jobban értékesíthető. Pihenjen békében! Bocsásson meg azoknak, akik vétkeztek maga ellen, és azoknak, akik

ezután veszik mosdatlan szájukra a nevét. Öreg Szívem megbocsájt, mert harcba hívta. Gyávaságában túlélésre játszott, menekült a gumibotok, és a kötél elől. Nem sejtette, hogy Kádár Jánosék milyen farizeusok, elhitte, hogy új idők jönnek, a helyes út, az ilyen-olyan szocializmus, szegények is kapnak karéj kenyeret. A reménykedő mindig hisz a mesékben, a megmaradásban, az ígért új utakban, a nem létező paradicsomban, a csodálatos jövőben, amely soha sem jön el. És az élet értelmesebb, mint a halál, csak nehezebb, de tovább tart.

Öreg Szívem megbocsájtott az ellene vétkezőknek, olcsó, kis besúgóinak, hízelgett tudatának, hogy az árulót is naponta befűjják, lesütött fejjel járt sokáig, a vállára vett kereszttel és önsanyargatással. Nagy Imre utolsó katonájaként kutatta, kereste vezére lába nyomát a magyar mezőn, de elfáradt, készülődik a végső utazásra. Viszi magával a testamentumát, ha találkoznak a Varázshegyen, megérthetni belőle, hogy hová fajult a világ. Imre bácsinak írta, meg akiket szeret. Olyan kevesen maradtak.

Nem szégyell semmit, újra így választana. Az a szép, tiszta, elárult, világcsoda véres forradalom vele nagy és dicsőséges, nélküle csonkoltak maradnának mártírtjai, temetetlenek a halottak. Minden, ami akkor történt, a semmin múlt, ez maradt utoljára is, a nagy semmi. Homokra épített magyar paradicsom. A főveges és ködmönös konok kunok Édenkertje.

Van-e joga még látni, erkölcsi tartásról papolni? Megigazult-e, megtisztult-e árulásaiért? És azok, akik nótaszóval, dáridózva tették tönkre az országot, dobra verték színe javát, bespájjolták a maradékát, megfojtották szellemiségét, főregértelmiségként szónokoltak felkent vezérként, de emberként, magyarként, igazak és tiszták nem tudtak maradni? Fehérgalléros gengszterváltók lettek, bár eszük, szívük volt hozzá, s talán nem is így akarták, mégis settenkedő gyalog kakukként, lila ábrándokkal, csalfa hitükkel árulták el az országot. Ők is jobbat reméltek. És tarisznyáztak istenesen. Szívem viszont már jól tudta, hogy azon az emberség vizsgán egyetlenegyszer elég elbukni.

A zsarnokság sohasem egy ország. Hataloméhes, áruló nép sem létezik, csak eltökélt erőszakos vezérürük, csengettyűvel, kereszttel, fegyverrel a kezükben. A hódító birodalomból pedig a szabadkőművesek Magyarországra mindig tereltek valakit, Keletről-Nyugatról, jöhetnek dobszóval, puskacsővel, bohócsapkában, sötét reverendában, aranykereszttel a nyakukban, bankbáróként maffiavezérekkel a hátuk mögött, mindig a vérszagra gyűltek, egy ezerévesálmú Tündérkertre.

Szívem Imre vénséges vén fejét megcsúfította, amikor szobor Nagy Imréhez igyekezett. Kopasz és megbélyegzett, mint a rabok, a megkülönböztetettek, az árulók, a kollaboránsok. Így vallja be bűneit. Imre bácsinak tudnia kellett, hogy szép és igaz történetük a nép-felkelésből indult forradalommal reménytelen, a parittyás Dávid és a nagy étvágyú Góliát harca, de sablonos befejezéssel. A szégyen elől menekülve a jugoszláv nagykövetség sem tudta megvédeni, azok az elvtársai törtek pálcát fölötte, akik az új helytartót kinevezték. A vörös szörny elől nem menekülhetett, tudta, hogy minden két magyar lakosra jut egy ruszki katona, dehogy világháborúznak Szueznél, kis koncert nem kockáztat a Nyugat, biztonsági övezet Magyarország, fél évszázadig hivatalosan az impérium része. A nagyságos Rákóczi fejedelem feláldozta vagyonát és a bujdosók keserű kenyerét ette, mint Imre bácsi Snagovban, aki azt is tudta, hogy az aradi hősök sem féltek a haláltól, példájuk szentesítette, halhatatlanná emelte a magyar szabadságharcot, a szomorúság és szenvedés népét. Nagy Imre vértanúsága nemzeti üggyé forrasztotta azt a véres októbert, örök reménykedéssé, hogy a vérből kihajthat egyszer még az igazság, a szabadság és a demokrácia, csak várni kell. Szívem Imre kívárta, de nem lett boldogabb. És nem bomlott meg az agya sem, bár régen nem szeretett már élni a csúnya, hideg és életidegen világban, ahol csak a pusztulás, az agónia, a buta behódolás, a

pénzimádat jegyeit látta. Vagy csak hályog nőtt a szemén? Örömtüzek ezek, nem temetés. Mikor jön már egy vezér, aki lát, hall, érez, és számolni is tud?

Tetszetek volna a forradalmat győzelemre vinni, ne csak felkavarni az indulatokat, és tolódni erre-arra, hányódni a népharag, a népakarat, és az idegen diktatúra tengerén. Félbe vágott forradalom, félbeszakított életek, félig megálmodott álmok, s ez a végeredmény. A több pártrendszerű demokrácia, szabadon választott törvényhozás, liberális piacgazdaság, a tőke, az áru szabad mozgása, a vadkapitalizmus, és a szájaskodó, semmire se jó kikiáltók. Ki mondja ki végül, hogy Magyarország szabad, de igazságtalan? Becsapott, megalázott ország.

Imre bácsi mit hagyott az utókorra? Nem a véreskezű helytartó gulyás kommunizmusát, a vidám barakkot, nem a szaporodó, sötét temetőket, a háromszáz egyes parcellát, a Tiborcok és a kukatúrók országát, az ötmillió koldust, hanem csak szobormását. A gyalogvér kiment a divatból, országokat ölnek, tesznek földdel egyenlővé a levegőből, gombnyomásra pusztul a világ, ez már nem forradalom, nem jövő, ez a pénz háborúja, a személytelen, arctalan gyilkos, az önpusztítás mámora és felelőtlensége. Egy ország, egy zacskó arany. Bankár kommunizmus, krajcáros terep. Polgári kormány, bankár kormány, mágnás kormány, gengszter kormány, szabad, de igazságtalan ország, ahol szüntelenül szólnak a mesemondók fegyverei, kíméletlen háború zajlik a szegénység rovására. Hányfelé húzzák a szekeret?

Hunnia? Pannónia? Magyarország? Nincsen már betevő falat az asztalon. Korgó gyomorral ballagnak óvodások és iskolások a tanodákba. A nagyobbak szipóznak, a könnyű mámort keresik, és nem tudják, mi az áldozat, mi az árulás, egy párt helyett százat utálnak, tervgazdálkodás helyett a magántulajdonú piacgazdaság ellen tüntetnek, idegen szolgáltatóknak kínálják testüket, lelküket, és azt sem tudják, mert nem akarják, hogy mi az a múlt, mi az a jövő, és mire való, hogyan élhetnek benne? Tüntethetnek jobbra-balra, országúton, pártbizottság, parlament, a milliárdosok palotái előtt, Brüsszelben, hiszen puskalövés nélkül rabolták el legfőbb javaikat, fillérekkel fizettek forradalmukért, szabadságharcukért és függetlenségükért. Bevégeztetett. Az agónia nem újjászületés.

Szívem Imre azt hitte, hogy van hazája, szülőföldje, szereti azt, élteti és eltakarja, mostohán bár, de gondot visel reá, ám mára semmi sem igaz. Nagy Imre legendává változott, idővel nyilvános házat emelhetnek a szobra helyén, ha az új világbirodalom, vagy a következő tulajdonos kisüti, hogy úgy jobban profitál. Ennek a volt országnak meg majdhogy mindegy; ki, mit trombitál. Balról fújja, vagy jobbról a rigmust, nem akar jóra fordulni a magyar sora sohasem, csak akik papolnak és bebetonozták magukat a bársonyos székekbe, elhitetik a maflákkal, hogy ők ám igaziak, a szép jövőért, a boldog országért, a szép új világért dolgoznak, szolgálni akarják a népet, miközben rabló hadurakként szipolyozzák, aranypalotákat építenek maguknak a roncs társadalomban, amelynek szellemisége merő mocsok.

Volt már minden; banánköztársaság, gyűlöletbeszéd, félelemkeltő beszéd, nemzeti oldal, népi-nemzeti baloldal, antiszemitizmus, idegen ellenesség, liberalizmus, szólásszabadság, bolsizás, balliberális bandériumozás, zsidózás, fasisztázás, cigányozás, vörös masszázás, vörös csürhézés, anyázás, miközben a rendszer rossz, a választási népbuittás. Antidemokratikus törvényt hozó Parlamenttel eljuthatni odáig, hogy újra barikádokat kell emelni, mert a mézes bődön mellől a félbolond sem távozik nótaszóval és sűrű bűnbocsánatkérés közepette, kitartóan markolja a jó falatokat. Minden megtörténhet, meg annak az ellenkezője, de abból a szegénységnek még nem származott java, előnye.

Szívem a nagy vesztesek, az örök veszítők, az örök árulók közé tartozott. Nem csak az alacsony nyugdíj bántotta, hanem ahogy leírták, lekezelték, hullahegyeknek tekintették a munkából kiöregedetteket, olcsón megfizethető vezetőket sóztak a nyakukba, akik egy-két kirándu-

lásért, üdülésért eladták, elárulták a rájuk bízott nyugdíjas nyáját, közben már meghalni sem mertek, mert nem futotta a temetésre, és gyógyszerekre sem.

Nagy Imre Miniszterelnök Úr!

Mit remélhetnek az utolsó bocskorosai, akik vénségükre döbbsentek rá, hogy nem tekintik embernek őket, kilöködtek a társadalomból, fájó múlt csupán, amikor a „Legfőbb érték az ember” jelszóval hülyítették a népet, de legalább jelszavakról gondoskodtak, mit remélhetnek a nagyon hallgató ötvenhatosok, akik így vagy úgy, de társai voltak egy lázas álomban, a jobbitó naiv szándék utolsó igaz forradalmában, az utca -, a nép törvényében, amelyet mindenki elárult, és már se imára, se koszorúra nem telik, holnap pedig egy szál virágra sem.

Váratlanul megszólalt a szobor. Mélázó arcából kitekintett, szemüvege mögül biztatóan pillantott Szívemre, és figyelmeztetően felemelte a botját:

- Látni, hallani akarom azt a testamentumot, mert csak akkor tudok megbocsátani, ha igazat vetettél papírra, nem hazudtál, nem alakoskodtál, nem árultad el, ami szent volt mindig előttünk; a szegénységet. Nem érkeztem befejezni az önéletrajzomat, de bármit írsz, igaz legyen, és ne csupán a Te igazságod, hanem a forradalom igazsága. Bűnbocsánatot Tőlem csak akkor remélj!

Honnan kezdje, hol folytassa? Élete pennájával dolgozott.

Szívem Imre már tiszta sem akart maradni. Tiszták nincsenek ebben az országban, ebben a korban, csak mulyák, naivak, öskövéletek, becsapottak, történelmi múmiák. Vagy átgázol bárkin, vagy az gázol át rajta. Soha ilyen piszkos, haramia világ nem volt még magyar mezőn. A kisembert megbüntetik, hiszen igazán könnyű, mert olyan, mint nyúl az aszfalton, a nagyokat, a maffiákat nem fogják meg, mert mire odaérnek, már nyomuk veszett. Hogyan és kik akarnák őket megfogni, megbélyegezni? Inkább értesítik, hogy elindultak a letartóztatásukra, tűnjenek már el a szemük előtt, ne okozzanak gondot! A hatalom a legnagyobb maffiózó, és a korrupció régen lenyelte már, meg kiokádta a demokráciát.

Minek akkor az emlékezés, a lelkiismeret furdalás, ha maradt még egyáltalán? Mire emlékezne öreg Szívem, aki a világgal már leszámolóban, kinek kell a testamentuma, kinek kell az élete, kinek válik hasznára? Az irkafirkálgatástól irtózik minden hozzátartozója, külön istenverésének tekintik, elég bajt hordott haza, amikor írónak képzelte magát, Igazmondónak, és Tanúságtevőnek. Öreg cseléd akkor jó a háznál, ha minél kisebb a gondja, s minél kisebbre töpörödik. Kidobták kacatjait; elavult könyveit, feljegyzéseit, napilapokat és folyóiratokat, elkészült kéziratokat, leveleket, egy sikertelen élet szálnalmas rekvizitumait, hiszen az irodalom, a történelem, a nemzeti múlt, az élet csak akkor számít, ha pénzre váltható. Porfogónak, svábbogarak menedékének felesleges a papír.

Szabad-e szobor Nagy Imre parancsára tollat forgatnia? Nincs semmire se bizonyosság, főképpen arra nincs, hogy életképes, használható, igaz történet kerekedik az emléktöredékekből, és mindenki boldog lesz, megtisztul, mint a csalafinta, hazug mesékben. Hogyan lehetne boldog bárki egy könyvtől, amire senki sem kíváncsi, csak a sértések, sértődöttségek, sebek szaporodnának, a legtöbb terhet cipelő asszonyát húzná a sárba, aki nélkül lélegezni sem tud. És ki az a Nagy Imre? Hányan tudják, kik emlékeznek rá? Néhány megkergült 56-os? Az élet átvágat az emlékeken, sorsokon, mint a gyorsvonat.

Deres fejével döbbsent rá, hogy a boldogság nem függ össze a teli hassal, de a korgó gyomorral sem, pártokkal és forradalommal végképpen nem. Attól is félt, ha jobban kimutatja a szeretetét a családjára, az Isten keményebben sújtja bűneiért lázongó természete miatt, hiszen sohasem maradt az adósa. Be akarta csapni az Istent, hogy ne büntesse a gyerekeit miatta!

Nem sikerült. Egész életében csóztól kapta az áldást, de még az utódoknak is jutott az Úr haragjából, mert nagyon rátette bélyegét az életükre. Nem akarta, hogy túlzottan szeressék imádott fiai, mert így talán könnyebb lesz a végső búcsúzás. Neki embertelenül nehéz, amibe belehalni, de éppen az következik. Törekvése túlzottan sikerült, szégyenkezhet miatta, lelkiismeret furdalást érzett, bár sokáig azt hitte, hogy hiányzik a leltárából. A trottyos, betegséggel vert öregség hozta elő?

Nagy játékot vívtak a mindenhatóval, hogy visszatérhessenek a kezdethez, amikor még tiszta, nyílt és befogadó volt a szíve, olyan őszinte mély hit irányította, amely elég lehet az életre. Egy boldog életre. Sikeredett valakinek? Kinek? Él olyan egyáltalán?

Csak tudná, hogy hol, mikor rontotta el jóvátehetetlenül? És csak ő tévedett, egyedüli áruló? Szép korú Szívem nemcsak emlékezni nem akart mindezekre, olvasni, írni sem róla, mert kitörölte az emlékezetéből, már semminek sem tulajdonított jelentőséget, megvetéssel gondolt a múltjából fel-felbukkanó szép lányákra, szép asszonyákra, akikkel annyit, de annyit cicázhatott volna, ha bátorlatan és szégyenlős természete közbe nem szól. Vénségével ritkult a dühkitörése, elképedve vette észre fiaiban ugyanazt a jellemvonást, hogy idegességükben ocsmány, istenkáromló szavaikkal összetörnek maguk körül mindent. Féltette őket, hogy ugyanazon sors vár rájuk, olyan teher, mint amit ő megért. Akkor mindez MIÉRT volt? Miért tette tönkre egészségét?

Mennyit tépelődött születésük előtt; mi történik, ha akkor nem lesz mellettük, amikor igazán szükséges, ha megölik, vagy elzúllik, alkoholistává válik, mint az apja, kótyagossá, mint öregségére Gulyás nagynyja, kenyér nélkül marad, a gyerekeinek mégsem mondhatja, most ne egyetek, mert nincs árva petánkunk sem, betegségük idején is a megélhetést hajtja? Egy bélyeges ember fiai lesznek. Annyira félt a jövőtől, hogy talán még gyerekeket sem akart, elég nehéz teher az élete, azt örököljék tőle, bűnhődéseit, rémálmait, mert nem tudott igaz ember lenni? Nemzeti hőssé válhatott volna, de az emigrációban sem a szabadságharcot szervezte, három per hármass se vált belőle, hiába jártak a nyakára, hiába hihették, hogy megalkudott, és sunyi besúgó. Szürke kis robotoló emberke maradt, aki soha semmire sem vitte, soha sem bíztak benne, semmilyen kitüntetést, elismerést, beosztást nem kapott, a pénztárcája sem vastagodott meg. S a végén még a forradalmat is ellopták tőle.

Egyszerű a története, nem világszenzáció. Fő utcai gyakorlat, aki bekerül, az vallani fog, akkor is, ha belehal. Ő is ugyanazt teszi, mint Molnár József, aki az igazat vallotta. Megelőzni kell a bajt, nem lehazudozni. És mire mentek az igazsággal, a börtönnel? Más zsebeli be most a dicsőséget, ők meg a bőrüket kockáztatták érte. Ilyen jól dolgozott a magyar hírszerzés, sokfelé mérte sovány kis lapjukat, az Október Huszonharmadikát, s ami nem sikerült Szívemnek, a francia beépülés, mások megcselekedték. Ő meg V. Annuska nélkül nem kerülhetett volna el az életfogytott, a kötelet. Ilyen egyszerű. Ám lehet-e az árulás egyszerű? Nem dicsőség, de fájdalom, és Kádár uralkodását szolgálta, szégyellheti az életét. A börtönben keményebb fájúak is beadták a derekukat, még Imre bácsi közvetlen harcostársai is. A Fő utcán csak a halottak nem beszéltek.

Ezért szaladt annyi félresikerült kalandba? Az apja vére, állandó szomjúsága, csókos természete hajtotta? Alkoholistává válhatott volna, és régen befejezi pályafutását, de inkább legyőzte az alkoholt. Szőrös arcú kukatúróvá, de nem szerette a hideg téli napokat, az esős időt, a felelőtlen szabadságot, inkább a szűkös anyagi megélhetés mellett maradt. A csalóka munka olcsó és hiú reménnyel kecsegtette, végig azt hitte, hogy valaki, számít, amit mondd, a szegényeket segíti. Micsoda félrevezetés, az idegen nagyhatalom alsó bugyrában gürcölt az íróasztala fölött, a dölyfös elit meg szédítette. Bülbül madarak módjára gyártották, adták elő meséiket; az egyenlőségről, szabadságról, igazságról, szegények felemeléséről, a rózsaszínű

jobb világról, amelyet egyedül és kizárólag a hős proletárdiktatúra, a munkás-paraszt hatalom teremthet meg. Naiv hitével Szívem Imre csak a munkának élt, hogy az számít, egyedüli értékmérő. Az emberek egyenlőek lettek, de kinőttek közülük az egyenlőbbek, a még egyenlőbbek, a legeslegegyenlőbbek. A málészájú nyugdíjasok meg szaporodtak, álltak az ablakok mögött, azzal telt maradék életük, hogy a postás meghozta a nyugdíjat, a dicső szolgáltatók pedig elvitték az utolsó fillérig, még az ivóvizet is kiöntötték a poharukból. Szívem szégyellt a falujába menni, áldott, szent parasztjai közé, mert nem volt már se munka, se föld, csak lét alatti vegetáció. Mit mondhatott volna a kenyeret, munkát követelő földijeinek? Ő is későn vette észre, hogy lóvá tették az országot, vagyunkáját kiárusították, magánosították, és visszalökték a feudalizmusba. A falu népe elalélt, elfogyott a reménye.

Pedig soha sem vágyott annyira a lapos faluba, mint amikor már elnehezült a járása, se cél, se érdek nem kötötte ahhoz, hogy leszállva a vonatról, végig lépkedjen a régi utcákon, megálljon a Selyemkútnál, csak még egyszer, utoljára meghajtsa nehéz, öntöttvas kerekét, szét nézzen a Cigány völgyben, vagy megkeresse azt a faluvégi árendás kicsi házat, ahol horoggal húzta világra a parasztbába, végig siessen a Porcsíny utca keskeny beton járdáján. Csak a képek szaladtak eszeveszetten, mintha attól félnének, hogy nem kerül rájuk sor az emlékezésben, mintha már nem jutna idő, mintha már az sem lenne.

Soha sem fájt úgy a fiatalság elvesztése, mint az utolsó napokban. Nem azt sírta vissza, ami egyszer volt és soha többé nem ismétlődik, hanem a lázas és készülődő fiatalságot, az akkori tisztaságot, bizodalmat az életben, a jövőben, annak ellenére, hogy gáncsolták, megalázták. Azt sírta vissza, aminél igazabb kincs nincsen, hogy szerették, és tiszta hitű emberke volt.

Napközben sűrűn a városi lakás ablakához lépett, bámult az ismerős világra; trolik, buszok, autók zúgtak el a dolgukra, csak neki nem jutott már feladat, nézett egykedvűen, látta a kutya-sétáltatókat, várta a postást, valami jó hírt várt, ami már sohasem érkezett. Amikor még görbe lábú anyja élt, s eljött a szőke folyó palotás városába, elbeszélte, hogy mi történt a Kunságban, hogy élnek a testvérei, utána azon kapta a szülőjét, hogy számtalanszor az ablakhoz lépett, és nézett mereven, mint aki elvágódik tőlük, pedig alig érkezett, meg se melegedett alatta a szék. Ahogy telt az idő, egyre hosszabban tett így, már a könyvekhez sem nyúlt, pedig Szívem Imin kívül igazán ő szerette a könyveket a családban, bámulta a tízemeletes házakat, a körülöttük mozgó életet. Nem értette összetöpreődött anyját. Tudnia kellett volna, hogy a mozgást, az életet, a természetet szerette, nem a zártságot, nem a szobai bekerítést, a fülledt magányt, a tehetetlen kiszolgáltatottságot.

Szegényen és filléresen éltek, csak az emberfeletti munka nyújtott némi reményt, hogy haladnak. Minden könyvet, irodalmi lapot elolvasott akkoriban, minden filmet megnézett, mert tudta jól, a Cigány völgy szélitől eljutni a halhatatlanságig lehetetlen, de hitt magában, hogy tehetséges, Tanúságtévő, egyenlő esélyes a kiválasztottakkal. Gulyás Bözsitől örökölte az átkos, átkozott szenvedélyt, hogy nem szabad igazság nélkül élni, inkább hagyta, hogy betörjék a fejét, de nekiment a hazugságnak, hivatalnak, hatalomnak, a legyőzhetetlen bürokráciának, kereste az igazát. Szívem anakronisztikus figura maradt, tesze-tosza bajnok, a sír előtt ilyenekkel vergődött, leütött néhány sort a számítógépen, közben fájdalom hasogatta, de azt hitte, hogy fontosat firkálgatott, mert tartozott azzal Imre bácsinak. Elmondta a végső igazságot, amit mindenki tudott? Kik érdekelt? A fiataloknak nevetséges, érthetetlen, értelmetlen kor az, eszement harc, hiába folyt el annyi vér és hiába préselték ki az emberekből a fekáliát. Az öregek is legyintettek; elég volt ötvenhatból. Nemzeti tudatukat meg mindig eladták egy szelet zsíros kenyérért, s állandóan akadt arra vezér, hogy magának kiporciózza. Beteg lelkiületű, félig-kész emberek vallást, eszmét, pártokat alakíttattak, s azóta is szól a csengő, nagyot hallóknak a kolomp. Még a globális kapitalizmusban is. Szívem abban bízott,

hogy a pártokat egyszer majd lerúgja magáról a társadalom, hiszen a nép egyszerű gyermeke mást se látott, hallott, hogy a rendszerváltás óta megtanult az elit mosolyogva, vidáman a másik szemébe hazudni.

Azok a szép újságírói esztendők voltak az igaziak, az a rusnya állampárti múlt. Sohasem felejtí, a Szegedi Szabadtéri Játékok után az Idegenforgalmi Hivatalban megkereste a Csongrád Megyei Hírlap főkönyvelője, hogy lenne-e kedve Hódmezővásárhelyen a Szerkesztőségében dolgozni? Volt. Nem szerkesztőnek hívták, hanem adminisztrátornak. A bejáratí ajtónál kopott íróasztal lett az övé, s fogadta a panaszosokat, felírta a lényegét, átvette a postán érkező leveleket, és kiosztotta a rovatok között. Akkor még bíztak az újságban, az újságírók embernek számítottak, még ha a pártbizottságoktól kerültek is oda, s a legkülönösebb ügyekkel telt meg a szerkesztőség. Lelkiismeretesen bánt a panaszokkal. Egyik levélben a Csanádpalotai Vörös Október Szövetkezet szép eredményeiről számoltak be. Nosza engedélyt kért a főszerkesztőtől, s indult, hogy megnézzé, valóban úgy fest-e a helyzet? Megírta és megjelent változtatás nélkül. Akkor főszerkesztője intett, hogy kövesse. A sarki szobába mentek, ahol a mezőgazdasági rovat székel három állandó munkatárssal. A negyedik íróasztal üres volt.

- Mától itt dolgozol, a rovat tagja vagy, bár státuszt még nem adhatunk, a megyei végrehajtó bizottság dönt róla. Írni viszont szabad.

- Értettem - mondta boldogan Szívem.

Néhány nap múlva olvashatta is faliújságon főszerkesztője gyöngybetűs írását:

„Munkaterv.

Mélyszántásról. 50 sor. Derűsen. Miért fontos, népgazdasági érdek stb. Határidő három nap.

Szívem elvtárs.”

Leszállította, megjelent, miközben az agrárértelmiség mélyen föld alá húzódott, s a forradalmi felfedezés mellett a mezőgazdaság ezer sebből vérzett. Kiválóan gyártotta a muszáj-anyagokat. Az újság első oldalán mindig kiemelt írás jelent meg, beszámoló pártbizottsági ülésekről, a diadalmas termelési eredményekről, tervteljesítésről, szövetkezeti szervezésről, gépállomási statisztikákról, ezek bajnokaként gyakran elcsodálkozott; elmegy a gépállomások igazgatóságára, elmondják a vezető elvtársak, hogy ebben a dekádban, hány holdat szántottak fel, mennyit vetettek, műtrágyáztak, ő meg zúdítja az újságba, és az úgy is van. Megírták, megtörtént, és csak az történt meg, amit megírtak. És ha csak kozmetikáznak? Nem az ő dolga. Nem hagyta a kisördög, a megyei főagronómussal éjszakai ellenőrző körútra indultak, Csongrádról ereszkedtek Makóig, majd a jó fekete zsíros földeken Szegedre. A pirospozsgás arcú főagronómus szerette a vörös bort. Csongrádon az egyik téesz-tag portájára tévedtek és finom borából egy kancsónyit vettek. Miközben a házigazda, aki a Petőfi Termelőszövetkezetben dolgozott, lopójával bort szívott a hordóból, a szerkesztőség fotósa lefényképezte: A háztáji termése címmel megjelent a Hírlapban. Szívem akkor kapta az első kiadás pofont, ugyanis a közös gazdaság párttitkára, az öntudatos munkásőr feljelentette a pártbizottságon;

- Miért a háztájit dicsőítik, mikor a szövetkezetnek is van bora? Ilyenek az újságírók; isznak, züllenek, ahelyett, hogy az ő szövetkezetükről írnának. Miféle osztályharc ez?

Kivizsgáltatták az ügyet, a szerkesztőség leggerinctelenebb, vörös janicsárját bízták meg vele, aki párttitkárként más aljasságokra is hajlamos volt, de semmi szabálytalanságot nem talált; a bort kifizették, részekek sem voltak, a munkájukat elvégezték, bejárták a megyét, több helyen ellenőrizték a szántó traktorokat, az se bűn, ha a háztáji gazdaságot bemutatják az újságba.

A következő csörte már komolyabb volt.

Nőügybe keveredett. A biztosító téesz-tagokat üdültetett Harkányban, s a Csongrád megyeiek-ről riportot készített; - milyen jó, éljen a szövetkezeti mozgalom, még sohasem jártak fürdőben, és ilyen szép tájakon, köszönet azoknak, akik elküldték, és a dolgozó népnek -, meg ilyesmi. Egy tiszta, érettségizett kislányról is írt, aki a gimnázium után azonnal munkát kapott a szövetkezeti irodán, ahol a párttitkár legyeskedett körülötte. A vehemens téesz-elnök jelentette fel Szívem dalnokot, mert csak azért fordulhatott elő ilyesmi, hogy jóban vannak. Kivizsgálás, hogy a vörös janicsár majd megtalálja a gyertyatartót, meg a gyertyát, de üres maradt a marka, viszont hősünk akkor került az Ideggyógyászattal közelebbi kapcsolatba.

A nyaktörés végül mégis sikeredett. Pécsre kirándult a szerkesztőség. Istenesen berúgtak néhányan, s nem kellő öntudattal viselkedtek, mert a busz oldalához vizeltek, megjegyzéseket tettek az arra haladó Pécsi Ildikó színésznőre. Hogyan is hiányozhatott volna közülük Szívem dalnok? Meghunyáskodásra, állandó készenlétre, a párt bizalmának megnyerésére, főleg a szakmai hiányosságok ellensúlyozására ügyelő munkatársak illemtudóan viselkedtek. Az elkövetkező napon aztán kiloccsant a bili. A római szenátusban sem ültek volna külön törvényt, mint a füstös szerkesztőségi szobában, ahol megbélyegezték a randalírozókat, mert ilyen vétség a szocialista erkölcs ellen túrhetetlen, az egész kollektívát lejáratják, példát kell statuálni, nincs kivétel és nincs kímélet. Egyhangúan döntött a bölcs kollektíva. Szívem Imrét kirúgták, bár megengedték, hogy más megyei lapnál elhelyezkedjen. A főnökétől is megváltak, bevitték a megyei pártbizottságra osztályvezetőnek, hogy néhány év múlva visszalökjék ugyanoda, de már sokkal öntudatosabban, főszerkesztőnek. Kemény két esztendő következett a Szolnok Megyei Néplapnál. A család Szegeden, Szívem dalnok pedig Szolnokon. Két háztartás egy sovány fizetésből. Albérletre nem futotta, a szerkesztőségi íróasztalon aludt, meg a fotelekben, étkezését megoldotta a bőséges ebéddel, amit a pártbizottságon, előfizetéses rendszerben kaptak. És nem ivott, a szép lányok, szép asszonyok sem érdekelték. Gyűjtötte az anyagot regényeihez, vakon bízott az írásban. Két év elteltével választania lehetett, vagy elcseréli lakásukat és Szolnokra költöznek, vagy visszamehet Szegedre, a Délmagyarország városi laphoz dolgozni. Az utóbbihoz a megyei pártbizottság akkori titkáranak bólintása kellett. Dr. Siklós János nem habozott.

Kettős életet élt, a szerkesztőségi szürke robot, a minden napra egy tojás norma, s az amit szeretett volna; valóságfeltárás, pesti lapok közlései, kéziratának megjelentetése. Mégis azokban az években volt a legsikeresebb. Amikor a Szeged bolygói hatalmas mennyiségű írását közölhetőnek gondolta, mert a szegedi járás falvait végig járta és kis helytörténettel színesített riportokat közölt saját lapjukban, és a Tiszatájban, elérkezettnek látta az időt, hogy annyi nappalát és éjszakáját megnyomorító művet elküldje Erdeinek.

Nem örülhetett maradéktalanul a válasznak.

„A Hazafias Népfront Főtitkára

Budapest, 1969. május 19.

Sz. Lukács Imre elvtársnak, újságíró, Dél-Magyarország Szerkesztősége, Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10.

Kedves Sz. Lukács Elvtárs!

Körülbelül a felét már elolvastam kéziratodnak és minél tovább olvastam annál jobban tetszett. Elgondolkozva az anyagon a következőket tudom mondani.

1. Ez az anyag számomra minden esetre érdekes forrásmunka, tehát a kéziratot meg is őrzöm és az én Szeged-Csongrád könyvemben sokat fel fogok belőle használni. /Természetesen kellő hivatkozással!/

2. Hogy önmagában milyen sikerű könyv lehet belőle, az már nehezebb kérdés. Csak szorgalmas olvasással lehet ugyanis felfogni, hogy értékes, új ismeretanyagot irodalmi formában közöl. Amikor elkezdtem az első részt olvasni (Őszutó), az bizony közhelyek és sztereotip ábrázoló módok ismétlésének tűnt. Amikor viszont az egyes helyek konkrét anyagához értem, akkor már feltámadt az érdeklődésem és még számomra is sok újat, olykor igen jól sikerült formában - találtam. Persze ebből semmi sem következik. Illetőleg csak az, hogy komoly szerkesztésre és újabb szerzői átgondolásra van szükség, hogy kezdettől fogva frappánsan és élesen hasson. Hogy az ilyennek mi a titka, azt minden szerző maga tudja, illetőleg keresheti meg.

3. Probléma van viszont a címmel. Mivel az én könyvemet „Város és vidéke” címmel tervezem, jól végiggondoltam ezeket a településtudományi, csillagászati kifejezéseket. És végül ott kötöttem ki, hogy Szegedet veszem egy naprendszer középpontjának és bolygóinak Makót, Hódmezővásárhelyt, Szentest, Csongrádot. Ebben a szemléletben a szegedi tanyákból lett községek pontosan holdak. Fontold meg, hogy ez nem lenne-e számodra is kifejezőbb. /Ez a kép egyébként természettudományosan pontosan vág, ezek Szegedből szakadtak ki és a viszonyok sokkal inkább a holdaknak felel meg, mintsem a bolygónak./

A fentiekből is láthatod, hogy örülni fogok, ha a további részeket is megküldöd.

Szíves üdvözléssel: Erdei Ferenc.”

Mint a szerkesztőség legfiatalabb tagjának és a mezőgazdaság tudorának jutott osztályrészül, ha Pestről a főfejesek érkeznek, Komócsin Zoltán, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, Péter János, külügyminiszter, s nagygyűléseket tartanak a Szeged környéki homoki falvakban, tudósítani kellett a lapot, végig kísérni a protokollt. Leginkább szombatonként. A nyomdában délután kettőkor már lapzártá volt, ő a késő estén kezdődő esemény tudósítását előre, délelőtt megírta, hogy másnap nagy betűkkel jelenjen meg: Nagygyűlésen beszélt a párt, a kormány képviselője, és vázolta a gyönyörűnél gyönyörűbb jövőt. Szívem dalnok el is hitte mindezt. Esténként a fő feladata az volt, hogy ellenőrizze, úgy történt-e minden, mint ahogy előre megírta: a program előadói megérkeztek-e a helyszínre? Jól érezte magát a vidékre jött elvtársak körében.

Hanem Erdeivel nem jutott dülőre, hiába kísérgette napokig, s hiába próbálkozott az ötvenhatos forradalomról kérdezősködni, az a szakasz tabu maradt. A parkoló pályán mozgó Erdei sohasem beszélt róla. Később tudta meg azt is, hogy egy hónapi fogság után szabadult a Fő utcai börtönből, ötvenhat decemberében, s egyenesen Gerő Olga Fő utcai lakására ment, ahol megfürdött, rendbe szedte magát és onnan sietett haza a családjához. Találgatások láttak napvilágot, miért nem ítélték el, verték-e a börtönben, miközben a fővárosban a hozzátartozói minden követ megmozgattak, s a legvalószínűbb, hogy Kádár János szabadította ki, viszonzásul azért, mert amikor Erdei Ferenc éppen belügyminiszterkedett, Kádár meg a börtönben csücsült, kihozta onnan. Kölcsönkenyér visszajár. Vele se bántak kesztyűs kézzel a Fő utcában, de nem verték agyon széklábbal, mint korábban más magyar minisztert.

Szívem akkor már útlevelet is kapott, és a termelőszövetkezeti mozgalom értőjévé vált. Élmény számba mentek a nagygyűlések, termelőszövetkezeti zárszámadások, lépten-nyomon égető témákba botlott, amelyeket szeretett volna megírni, de lapjában leginkább az időjárásról, a műtrágyázásról, a szocialista erkölcs és munka sikeréről, az erősödő tévesz-demokráciáról öntötte sorait. Próbálkozásait a részeges olvasószervező mindig vissza verte, nem tudott úgy

berúgni kora délutánra, hogy sasszemével ki ne húzza a lényeket a kéziratból, Szívem tollnok évtizedekig nem írhatta le, hogy a földosztáskor Nagy Imre verte le a mezsgyekarókat az akkori Sövényházán. Mintha a történelem és az emlékezet is elszállt volna, Nagy Imre neve parázslott, el kellett hát hallgatni, rejteni. Hiába írta körül a témát, az olvasószerkesztő döntött és húzott a szövegből. Egyik alkalommal megkérdezte:

- Miért húzod ki a földosztó minisztert?
- Nem kell az ide, Imruskám - nézett szemüvege mögül szerkesztője.
- Történelmi tény.
- Ugyan, ki kíváncsi rá. Más érdekli az olvasót.
- Nem olyan sokszor volt itt földosztás, hogy elfelejtsük!
- Mit okoskodol? Azt hiszed, én jókedvemben teszem? Utasítás van erre - nézett feddően a fiatal újságíróra.
- Kinek az utasítása?
- Kettőt találhatsz - s mutatóujjával felfelé bökött - jobb, ha elfelejted az egészet. Különben tehetséges gyerek lennél, csak ne húznád ki mindig a lutrit!

Azok voltak a szép újságírói esztendőök, a szocializmus bátor, hős építése. Néha ürm is vegyült a hétköznapiokba, már hétfőn reggel csörgött a főszerkesztő telefonja, az állampárt megyei pártbizottságának első titkára hívta, a szocializmus reklámja, aki gyulai nyomdászból lett élenjáró öntudatoska, mindig mosolygott, mint a fakutya:

- Nagy baj van főszerkesztő elvtárs, már megint mit csináltatok?
- Nem csináltunk mi semmit - vakarta fejét a főnök, mert nem történt semmi különleges a lapkészítésben és az emberi állományban.
- Láttad a vasárnapi számot?
- Láttam.
- Olvastad a nagygyűlésről a tudósítást?
- Olvastam.
- Telefonáltak Pestről az elvtársak, hogy milyen kép jelent meg róluk? Ők ilyen ronda emberek? Szándékosan rongálták a hitelüket és éppen a párt lapja! Mit szólsz Te ehhez főszerkesztő elvtárs?
- Nem olyan csúnya képek azok. A technika fejlődése még nem teszi lehetővé finomabb, árnyaltabb képek közlését, így is csoda, hogy szombati eseményről mi már másnap reggel tudósítunk - lélegzett fel a főszerkesztő, mert most már tudta a fejmosás okát és azonnal kihúzta a méregfogát is. - Legközelebb majd olyan portré képeket készítünk, amelyeket irodában vesz fel fotósunk.
- Akkor mit mondjak az elvtársaknak?
- Jóvá tesszük a hibánkat.

Arra elég sűrűn sor került. A legnagyobb botrányokat Szívem Imre okozta. Szinte mágnesként vonzotta magához. A szocializmus reklámjának, Győri Imre első titkárnak gyönyörű, szőke lánya volt. Az újságíró klubban nagy élet zajlott, esténként a mozi fölötti helyiségben jó hangulat uralkodott, iszogattak, és Szívem Imi úgy bezúgott Gyimesi Kálmán, operaénekes

barátja társaságában, hogy elszakadt nála a cérna, s mint részegen mindig a szép nőket hajkurászta volna, a kéznél lévő készletből választott, így esett meg a világ szégyene, hogy megfogta a legnagyobb megyei funkcionárius lányának kerek popsiját. Semmi több. Más kolléga is tette a szépet, de Szívemnek kellett elvinni a balhét. Másnap reggel a Tisza parti szerkesztőségbe érve, azonnal tapasztalhatta; a hóhért akasztják. Már a portás sem köszönt. A szerkesztőségi titkárnő, aki igazán kedvelte dalnokunkat, és a telefonokat is kezelte, átnézett fölötte, mintegy jelzésként rebegte:

- Kiskomám, repülni tudsz-e?

- Azt még nem tudok.

- Akkor most megtanulhatsz.

És legnagyobb csodálkozására nem rúgták ki. Megúsza fegyelmivel, jutalom elvonással. Ezeket már megszokta, évente egy-kettő kijárt neki.

Munkával akarta bizonyítani, hogy tehetséges, és fontos amit leír, csak a munka számít, a teljesítmény, nem a bratyizás, dörgölődés, az örök helyezkedés és a piros párttagsági könyvecske. A legnagyobb botránya mégsem a pia miatt volt, hanem politikai okokból. Mivel egyedüli kiválasztottként a szombat estéket nagygyűléseken, s azt követő téesz vacsorákon töltötte, személyes ismeretsége a Komócsin család bizalmába besegítette. Az öreg, Komócsin Miska bácsit kedvelte leginkább, a tetőfedő mester egyszerűen látta a világot és intézte sorsát, még betegen is indulatba jött, ha valami fonákságot, zshiványságot tapasztalt.

- Elmondom én az igazságot, ha te megírod.

Megjelent a Tiszatájban és óriási botrányt kavart. A mély interjú a munkásmozgalom szegedi történetével foglalkozott, az ötvenhatos forradalommal, de személyes vonatkozásai is voltak, abból lett a baj. Az öreg nem kedvelte Dénes Leót, a korábbi tanácselnököt, aki Isten választott népéből szerette a potyát, és igen betojt a forradalom alatt, betegséget színlelt, majd védelmet kért a forradalom vezetőitől, a lázongó nép elől. Megnyugtatták, hogy nem lesz bántódása. Az öreg tetőfedő meg bátran közlekedett a forradalmárok között, bár esténként félt, hogy értük jönnek és letartóztatják valamennyiüket. A suttogó propaganda szerint az ávósok csoportosan mentek át a határon, és Szabadkáig elszaladtak, más részüket meg gyűjtögették a Csillag börtönbe, azzal az altató szöveggel:

- Nem akarjuk, hogy bántódásuk essen, inkább vigyázunk rájuk -, miközben november hetedikén, a Nagy Októberi Forradalom évfordulóján akarták kivégezni őket. Szívem habozás nélkül vetette papírra öreg barátja vallomását, s említette is Komócsin Zoltánnak egy röszkei rendezvényen, de ő csak legyintett, nem kérte az előzetes elolvasást. Az ártatlan írás azonban Dénes Leót vérig sértette, hogy ő rúd szálamival szaladgált volna a Kárász utcán, micsoda támadás ez a zsidóság ellen, az antiszemitizmus barbársága, beszaladt Budapesten a Központi Bizottságba, és fejét követelte szépíró bajnokunknak: gályára küldjék, de legalábbis Nagyfára raboskodni ilyen erkölcstelenség miatt. Csakhogy az öreg tetőfedőmester nem tágitott, igenis ő mondta ezeket szóról-szóra, ez a színtiszta igazság, és ha ezért büntetés jár, megy az újságíróval Nagyfára. S az öregnek a fiai sem mertek ellentmondani.

Nagy vihar keveredett az ügyből. Szívem akkor értette meg igazán, hogy nem babra játszanak, amit szabad Jupiternek, nem szabad az ökörnek. Mindenki várta, hogy kicsapják, bár nem beszéltek róla, szégyellték előhozni a véleményüket, hogy olvasták, jó volt, nem így történt, minek bolygatni a múltat, egyszerűen hallgattak, mint a kuka. Csakhogy gyakorlatból tudta, ilyen vétkekért fegyelmi, prémium elvonás, utolsó figyelmeztetés jár, s mivel nem első esete ez, ajtót mutatnak neki, kenyér nélkül marad, mi lesz a családjával? Letargiába esett, vádolta

önmagát, minek nyúl a nagy emberek, funkcionáriusok életébe, akik mindig szentek, tiszták, mint az angyalok, amíg a hatalmuk tart, és ki nem borul a bili.

Írt is Komócsin Zoltánnak, hogy megalázó és méltatlan helyzetbe került, bár az interjúban nem látott kivetnivalót, s megmutatta Miska bácsinak, mégis üldözöttként tekintenek rá, mint aki főbenjáró bűnt követett el.

Szívem postán kapta kézhez a szép üzenetet.

„Budapest, 1970. március 3.

Kedves Szegedi Lukács Elvtárs!

Megkaptam február 27-én kelt leveledet. Ebből megállapítható, hogy sajnálatos módon, még mindig nem látod, hogy milyen súlyos politikai és erkölcsi hibát követtél el. Ez a meg nem értés pedig elsősorban személyedre és további közéleti munkásságodra nézve káros. Megpróbálom a következőkben összefoglalni, hogy megítélésem szerint miről van szó:

1. A Tiszatáj januári számában közölt cikked bevezető része teljes egészében kimeríti az újságírói felelőtlenség maximumát. Elképesztő számomra, hogy egy véletlenül kihallgatott beszélgetést, - nem is szólva annak szereplőiről - hogyan merésztél nyomtatásban megjeleníteni, anélkül, hogy azt előzetesen bemutattad volna. Véleményem szerint, ez egyenesen az újságírói etikába ütközik.

2. Megfoghatatlan számomra, hogyan lehet egy idős ember kötetlen elbeszélését - minden szerkesztés nélkül - kinyomtatni. A politikai hibák olyan hosszú sora került publikálásra, amelyek összességükben egész sor elvtárs megsértéséhez vezettek.

3. Az elmúlt 25 évben sok kéziratot olvastam, de elképzelni sem tudok rendszertelenebb, pongyolább, minden logikai felépítést nélkülöző írásművet, mint amit Te publikáltál. Az újságírás - nem szólva a regényírói ambíciókról - azzal kezdődik, hogy ha valaki valamit publikál, annak legyen világos áttekinthetősége, a legegyszerűbb ember is tudja követni az írást. A te publikációd olvasásakor olyan benyomás keletkezik az emberben, mintha szándékosan össze akartál volna zavarni mindent. Ha ez nem is volt a szándékod, semmiképpen sem menti azt, hogy nagyfokú felelőtlenséggel történt az írásmű kinyomtatása.

4. Néhány kisebb megjegyzésem a következő:

Egyszerűen nem felel meg a valóságnak, hogy én szóbelileg beleegyeztem volna Röszkén bármiféle anyaggyűjtésbe, vagy különösen olyan írás közlésébe, előzetes elolvasásom nélkül, amelyben rólam is szó van. A Tiszatáj főszerkesztőjének leváltása - függetlenül a súlyos politikai hibától - már régen és teljes mértékben indokolt volt.

Felháborítónak tartom, amit arról írsz, hogy a kézirat ellenőriztetése megalázó lett volna. Ebből a megállapításból arra következtettek, hogy Neked fogalmad sincs az emberi, politikai és erkölcsi felelősségről, az újságírói etika minimumáról sem. Sehol a világon nincs arra példa, hogy ilyen felfogásban adjanak valakinek lehetőséget írásra és annak publikálására.

Végül egyetértek leveled utolsó mondatával, hogy sajnós még a kimagyarázásra sincs erő, amiből az következik, hogy vagy nem látod, vagy nem is karod látni, hogy milyen súlyos hibát követtél el.

Mindazzal, amit a fentiekben leírtam, egyszerűen és egyenesen a véleményemet kívántam ismertetni. A magam részéről ezt a kínos ügyet lezártnak tekintem. Megítélésem szerint, számodra csak egy megoldás van: levonni a következtetéseket az általad elkövetett súlyos

hibákból, mert csak akkor leszel képes felelősen, az erkölcsi normák követelményeivel összhangban álló tevékenységre, tehát írásos publikációra is.

Komócsin Zoltán.”

A nagy erkölcsösöz mindent megtehetett büntetés, felelősségre vonás nélkül. Kezébe tette le a hatalmat a dolgozó nép. Mivel igen tetszett neki az egyik termelőszövetkezeti elnök szép felesége, hamarjában kiküldte Moszkvába tanulmányi útra elnökünket, majd megjelent a lakásában. Otthonosan mozgott.

- Zolika! A férjem Moszkvában van - mondta szabadkozva az asszony.

- Tudom. Én küldtem ki - s már tolta is le a nadrágját.

A pásztorórából mégsem lett semmi. A szép asszony nem akart a hatalommal szeretkezni.

Mindez mit sem változtatott bajvívó újságírónk sorsán. Zengett az égiháború a feje felett. Idegileg kiborult. Szégyenkezett amikor a szerkesztőség ajtaját behúzta maga mögött, bár jól tudta, hogy egyik nap ő, másik napon más a soros, a nagy gépszíj, a Nagy Testvér bármikor bárkit elkaphat, ha ír, ha szájjal, ha hallgat, egyre megy. A bolondok házában kötött ki, s a diliflejni megvédte. Nagyfa helyett szanatóriumba utalták. Közben rávette feleségét, hogy a Komócsin Zoltán levelét vigye el Miska bácsihoz, aki megnyugtatta Pacit, hogy beszél a fiával, s dehogy mennek Nagyfára, oda többen követnék őket, neki Péter János megígérte, ha bántódásunk lesz, ő is csatlakozik.

A soproni szanatórium jót tett hősünknek. Már-már komoly beteggé nyugtatták, ennek ellenére kész riporttal tért haza: Meztelen paradicsom címmel közölte is az Élet és Irodalom. A Népszava, majd Új Tükör is ajtót nyitott neki, de kisebb-nagyobb bonyodalmak színezték mindennapjait, változatlanul azt hitte, hogy megírja az igazat, s abból mindenki okul és megtisztul. Amikor egyik nagyon nagy ember elgázolt valakit, s megállás nélkül tovább hajtott, és a cserbenhagyásos gázolást megúsza büntetés nélkül, elvtársi kapcsolatokkal, akkor megint oldalas riportot írt Ne így címmel az És-be. Nem múlt el hatástalanul.

„Élet és Irodalom Szerkesztősége, 1054 Budapest V. Széchenyi utca 1. 1977. május 9.

Sz. Lukács Imre, 6726. Szeged Rózsa Ferenc sgt. 17.

Kedves Imre, nem reagáltam levelére, mert levélírónk válaszolt Kéri Tamás glosszájára. (Népszabadságnál dolgozott és csöpögött belőle az öntudat). Azt hittük, ezzel az ügy befejeződött. Az elmúlt héten azonban jelentkezett a Legfőbb Ügyészség képviselője dr. Harangozó József főosztály-ügyész, hogy megtudakolja: ki a riportjában szereplő gázoló, s az illető felmentése ügyészségi mulasztásból történt-e vagy de jure elítélték és de facto úszta meg a vétséget. Dr. Harangozó elvtárssal személyesen találkoztam, elmondtam neki néhány konkrét esetet, amely hasonlóképpen végződött. Tőle tudtam meg, hogy az Ügyészség minden esetben vádat emelt, de vagy a bíróság „mértányolta” a gázoló más irányú érdemeit és felfüggesztett ítéletet hozott /plusz jogosítvány megvonás és pénzbírság/ vagy az Elnöki Tanács gyakorolt kegyelmet.

Egyéni véleményem szerint - ezt ki is fejtettem -, ez nem változtat „a leányzó fekvésén”, mert a közvélemény /a gázoló és a sértett környezete/ csak a tényeket tudja, és ebből azt a hibás következtetést vonja le, hogy nálunk nem minden esetben érvényesül a törvény előtti egyenlőség szocialista elve.

Dr. Harangozó elvtárs arra kért, hogy közvetítem a Legfelsőbb Ügyészség kívánságát: legyen szíves tudatni a „Ne így”-ben szereplő gázoló nevét. Ismerve az emberi viszonylatokat, megkértem dr. Harangozó elvtársat, hogy megkülönböztetett diszkrécióval kezelje a Maga személyét; ő ezt a hivatali titoktartás kötelmére hivatkozva meg is ígérte.

Kérem tehát, hogy levélben /vagy személyesen/ keresse meg dr. Harangozó Józsefet /Legfőbb Ügyészség, 1369 Budapest, Apáczai Csere u. 10. Telefon: 180-662/ és utóbb értesítsem az ügy fejleményeiről.

Szeretném leszögezni, hogy bizalmunk Ön iránt nem rendült meg, és a nálunk lévő kézírata - amint sor kerül rá - meg fog jelenni.

Levelém másolatát - tájékoztatásul - megküldtem dr. Harangozó Józsefnek.

Elvtársi üdvözléssel: Katona Éva.”

Szívem író megírta dr. Harangozó elvtársnak levelét, és abban két személy nevét, akik akkoriban gázoltak, és egyenlőbbek voltak az egyenlők között. Dr. Korom Mihály, MSZMP Központi Bizottsági tag, és dr. Siklós János, a Népszava főszerkesztője. Az utóbbit sajnálta is, úgy érezte, hogy elárulta, hiszen hozzá igazán rendes volt, amikor még Szegeden, a Csongrád Megyei Pártbizottság titkára volt, és Szívem, meg néhány halhatatlanságot dédelgető kolléga bepityókázott, de a sárga földig, és kiadós botrányt rendeztek, Kádár Jánost elküldték melegebb éghajlatra, Siklós csak nagyvonalúan legyintett:

- Mit akartok? Tehetséges, dolgozik, nem öljük meg egy-két pohár ital miatt.

Hetekig lelkiismeret furdalása volt, mert jótevője kezébe harapott, mint Nagy Imre katonái és árulói. Miért viselkedik így? Okos ember becsukja a szemét és a száját, hogy csilloghasson! Közben úgy hajtott, mint a meszes. A nagy önvizsgáldásnak kézzel fogható eredményei lettek, szépen publikáltatott, alkotói díjakat kapott. Megesküdött a családjára, hogy addig egy korty italt meg nem iszik, amíg nem jelenik meg új könyve. Így is történt. Megjelenés után megint elengedte magát, berúgott a jó kollégákkal, megváltották a világot a kocsmai bűzben, és részeg mámorukban, ettől annyira megundorodott magától, hogy ismét önkéntes elvonókúrába kezdett. Úgy érezte, ezzel jóvá teszi hibáit, elkövetett vétkeit. Az antialkoholizmus nem mindig vált előnyére. Ritkábban, de fel-feltűnt nagy elvtársak társaságában, az ópusztaszeri nagygyűléseken, illedelmesen viselkedett, és hiába unszolták, nógatták, nem ivott egy kupicával sem. Gyártotta a könyveit, s dolgozott a fővárosi lapoknak. És elébe jött a magyar holokauszt, a Gulágok, a kitelepítések világa. Külön harcot vívott minden megjelenésért. Feldarabolta a témát, vidéki lapokban tárcaként jelentette meg, az első meglepetés számba menő ebesi részleteket Köteles Pál szerkesztő, a debreceni Alföld folyóiratban közölte, kapott is érte füle közé a pártbizottságtól. Miért csodálkozott volna hát ilyen és hasonló visszautasításon?

„Rendkívül sötét, mintha ebben a világban semmi öröm, semmi jó és vidám nem lenne. Éppen ezért az egész nagyon lehangol.

Én ezért nem javaslom, de talán meg kellene mutatni Gerő Jánoséknak.

Népszava. Erdélyi. 77. XII. 27.”

Amikor már torkig volt mindennel, drámát kreált a kitelepítési témából, talán egyszer, hátha... és elküldte Csoóri Sándornak, akit igazán tisztelt. Sanyi sokára válaszolt.

„1982 VIII. 3.

Kedves Imre, most tudom csak teljesíteni a kérésedet: állandóan jövök-megyek s nem voltam a napokban sem idehaza.

Jó munkát kívánok a dráma átigazításához, ha lesz erőd hozzá!

Véletlenül épp ma dobta be Sára Sanyi Balázs Jóska forgatókönyvét, aki Tőled függetlenül ugyancsak a kitelepítésről írt.

A forgatókönyv filmszerű, de - sajnos - vékonyka. Részlet marad, noha a korszak egészét is képviselhetné. S nem ártana, ha az abszurdításokat köznapis valóságként kezelné. A „politikai realizmussal” Te is félre sodródhattál, mert így se a nyelvet, se a képtelenségekhez való viszonyunkat nem tudod érzékeltetni.

Minden jót. Barátsággal üdvözl: Csoóri Sándor.”

A megszedült osztályharcos ápolta ábrándját, a szegénységről szóló könyvei sorjáztak, és az irigység sem ölte meg. Gyártotta nagy reménységű műveit, beszívta a dülöütak porát, a cselédházak ezeréves szagát, és tudta, hogy elhivatottsága van, amiért tollat forgat; szegénység megszüntetése, társadalmi igazságosság, nemes cél, amiért küzdeni érdemes. A kitelepítésről végül is első könyve, a Tábor a pusztán 1985-ben megjelent, s rendszerváltás után a Magyar Gulág szintén.

Összetúrta Tolnát-Baranyát, grófoktól kezdve vitézekig, Honvéd Ludovika Akadémiát végzett tisztekig, kulákokig, ártatlan gyerekekig, akik már felnőtt fejjel sírtak magnója előtt, amikor felidéztek a kitelepítőtáborban eltöltött keserves napokat. A téma büzlött, meg a személye. Nem volt ajánlója, jó ismerőse, a Magvető Könyvkiadó igazgatója, Kardos György pedig nem a fajtáját adta ki, másokat futtatott; zsidók és ávósok előnyben, elhitette az országgal, hogy azok milyen tehetségek, talentumok, csupán az igaz, az művészet, amit lekörmöltek. Isten választott népének szagát szívta az isteni nép. Nagy ávós, nagy író. Berkesi András a magyar irodalom legtermékenyebb szerzőjévé rukkolt elő. Kardos György halála után a hálás magyar utókor nevében a még hálásabb harminckilenc magyar író, többségükben Isten választott népéből, emlékkönyvben róttá le tiszteletét a kiváló egyéniség előtt.

Sokszorosan báva Szívem elvtárs, aki még a mosolygós szellemi inkvizítornak, Aczél Györgynek is küldött tiszteletpéldányt regényeiből, nem érte fel ésszel, hogy inkább titkos szolgálati múltjára kellene hivatkoznia egyik-másik kitüntetésért, Kossuth-díjért, kiemelt nyugdíjért. Mindig abban hitt, hogy nem fikciókat gyárt, nem lila gőzös kitalációkat, figurái éltek, az esetek megtörténtek, hiteles, amit körmölt, valakik egyszer kíváncsiak lesznek a magyar valóságra, igaz múltjukra, a magyar holokausztra. Többször találkozott Kertész Imrével a szigligeti alkotóházban, mindketten halál komolyan dolgoztak a választott témán: Kertész a zsidó holokausztot írta, Szívem pedig a kitelepítések történetét, a Magyar Gulágot, ami senkit sem érdekelt. Megszállottként küldözgette írásait a budapesti lapokba, könyvkiadóknak, és írói fejlődését azon mérte le, hogy egyre terjedelmesebben válaszoltak, amikor elutasították a közlést, a megjelentetést. S eleinte elhitte amiket írtak, felkészületlenségének fogta fel. Nem sértődött meg, még akkor sem, amikor neki volt igaza.

Hová lett az államszocializmus utópiája? S hová silányult a világ? Ócska kis vigasszal hitegette önbecsülését, hogy ez a testamentum az igazi, amelyet utolsó műveként, de megír. Ez lesz a Tanúságtétel, s a legigazibb könyv, még ha megvetik is, ha a sértettek, sértődések szaporodnak, akkor is. Felelőssége csak a lelkiismeretével szemben van. Nem vált sikeres íróvá, de az ötvenhatos forradalom és szabadságharcban önként szolgált, ideje elmondani róla az igazat, ne csak a Történeti Hivatal irattárában porosodjanak aktái, vagy úgy járjanak, mint a

szegedi levéltár anyaga, mely felhizlalta a patkányokat, de a derék rágcslók annyi méregtől, aljasságtól és gyiloktól sem fordultak fel. Nem engedheti, hogy egyszemélyes ötvenhatos figurák, hülyére vert forradalmárok, alibi szervezetek zabálják fel a szent forradalom maradványát. Hiszen mára már csak a pénzre, piára, puncira, sikkasztásra és gyilkosságra kíváncsi a publikum, mert kenyérből sem jut elég. Nem a tudás és nem az érték által megy előre a világ, az emberi pusztulást készíti, a szabadságba álcázott, rejtett kis terrorokat, a népi vezéreként imádott törpeségeket szolgálja. A csorda meg ballag, bőget a sok tehén, talán még azt is elhiszi, hogy tejelés nélkül elpusztul az emberiség. Az ügyeskék ügyeskednek, csálnak, lopnak, a jó iparos emberekből számlahamisítók lettek, bár legtöbbször a számlát sem ismerik, pénz a zsebben, kukorékolhatnak azok, akik még nem ébredtek fel a Napon.

Öreg Szívemnek egy vigasza maradt az életidegen világban, hogy az fogja le majd a szemét, akit választott, a hosszú szőke hajú lány, aki végig szenvedte vele az életet, s a legfőbb támasza. Nem szeretné, ha a fiai, az unokái látnák végső búcsúzását, a semmibe kapaszkodó utolsó pillantását, és kicsordulna belőle az érzékenység. A két öreg majd megoldja a végső elutazást. Gulyás Bözsi hazavárta, addig nem tudott örökre elaludni, amíg világgá ment fia el nem búcsúzott tőle, és nem fogta le a szemét.

Nem a betegség, a mindent felzabáló rák, nem az egyre kevesebbet érő nyugdíj, hanem az unokák vitték az időt, meg az életet. Szép korú Szívem minden mozdulatára ezernyi tűszúrás volt válasz, a napok nyögdécseléssel teltek, lekötötte az erőt, a fogyó jövőt. Ha a gyerekkor jutott eszébe, felparázslott az emlék, a fehérre sült dűlőúton szaladt a faluszéli szélmalomhoz, annak a vitorlájába kapaszkodott, és nem ugrott le soha többé, csak repült a magasban, a szikrázó nap alatt, egyé vált a szabadsággal, a boldogsággal, a tisztasággal, és megtalálta ártatlanságát, amit elveszített. A konok kunok Varázsdombját, azt a csodálatos Édenkertet, amit gyerekkornak neveztek.

Az a régi idő egyre gyorsabban távolodott. Minden elporladt, csak a Komlói bácsi szélmalma dacol az enyészettel, az utolsó a falubeli sok szélmalomból, nincsenek már vitorlái régen, a lapátokat, a szélkerekeket elkoptatta a múltó idő, de a téglapülete megmaradt, csonkán és hasznavehetetlenül őrzí a Homokra vezető utat, a Kettős dombot, a dinnyetermesztés, a téglaszínű kecske emlékeit. Ahová látott a hajdani malomból, a Gödrök-közre és a Nagyútra, ott már csak a sápadó emlék motoz, az utat felszántották, a vályogvető gödröket belepte a gaz, a muhar, a sás összenőtt a Cigány temetővel. Ha a jó rokon, Gulyás Imre élne, akkor sem vethetne vályogokat a falubeli szegényeknek. Megcsúfolták a gyerekkorát.

A hadakozása, az igazságkeresése megmaradt, nem tudta egyszerűen elviselni az életidegen világot, a hivatalok packázásait, bürokratikus ügyintézéseit, a megélhetési bíróságok felületes tárgyalásait, melyeken talárba öltözve ontották a jogkövetést, de nem az igazságot. Nem hunyt szemet a szolgáltatók mohó zabrállásain sem. Öreg Szívem akkor is fejjel rohant a falnak, ha jól tudta, hogy azt nem lehet beszakítani, mert nem elég hozzá se tisztesség, se munka, se igazság, még a konok kunok hite és kitartása sem. Államérdek, pártérdek, maffiaérdek építette a bürokrácia falát, félresikerült törvényekkel bástyázta körül, feneketlen zsebbü hivatalnokokkal, és olyan nem eshetett meg, hogy a rendőrség, a bíróság, a hatalom, a hivatal belátta tévedését, hibáját, hiszen mindent megtehetett, se lelkiismerete, se embersége, se tisztessége nem volt. Csak hatalma, hogy visszaéljen vele. A bérrabszolgák meg hajlongtak születésüktől halálukig.

Szívem Imrus nem nőtt ki a Porcsíny utcából. Akár lázadónak nevezhették, forrófejűnek, önfújűnek, akinek a száján ki-kibukott a vélemény. Nem bíztak benne, a háttér hatalom félt, hogy Nyugatnak dolgozik, kifecseg minden információt. Vénéséges vénen döbbsent rá; igazság nincs, nem volt soha és nem is lesz, csak piszkos, önző érdek mozgatja az életet, még a

forradalmakat is. És a tévedések, a mocskos kis tévelygések. Kikopott az emberekből a szentírás, az erkölcs, eltemetett fogalmak lettek; - szeretet, szabadság, hit, becsület, tisztesség, önzetlenség, önfeláldozás, igazság, jóság, amelyek még elviselhetővé tették a világot, és éltették a magyar októberi forradalmat. A ruszki tankok ezt irtották ki a népből.

Miért nem változtathatott rajta? Eredendően rossznak született, szülei bűneit rótták rá? Nem volt rossz ember, de végtelenül naiv, balga, felkészületlen, gyáva és mulya annál inkább. Az örök tévelygő, az örök gyáva, és az örök áruló, akinek se fel, se le, akinek csak a cifra nyomorúság jutott. A testamentum zárószámadásában, hová billent a mérleg nyelve:

- Kevés a pénz, ha azt gyűjtöttél, mert pénzről szól a világ, nem az ósdi betűkről. Kevés a babér, ha politikai karrierre vágytál. Kevés a hírnév, ha írogattál, és színészkedteél, a kutya nem emlékszik rád. Kevés a nő, akit ágyba vittél. Kevés a szeméthege, amit megzabáltál. Kevés a mámor, amelyet átéltél. Kevés az ital, amit benyakaltál. Kevés a félelem, amely végigkísért. Kevés a szégyen és kevés a büszkeség, minden, de minden kevés a záróránál, még a lelkiismeret furdalásod is kevés, és az árulásod is.

Csak a legtisztább szeretet nem vesztette el csillogását, amelyik pedig természetes, mint, ahogy süt a nap, porzik a gyalogút, ahogy az eső esik, és ingyen van, veled van, csak vedd észre! Ezért szomorú, mert nem vette észre, nem becsülte, nem tisztelte az életet? És az álmokat. Hányszor újraálmodta a forradalmat és a szabadságharcot? A szétlőtt sárga villamosok csikorogtak előtte, és megalvadt vér sötétlett az utcákon. Utána mindig elszomorodott Szívem, mert az elmúlás akkor a legfájóbb, ha a sajátunk, s hozzá igazán közel járt. Azért élte túl életveszélyes kalandjait, hogy a Nagy Imre testamentumát megírja? Büntetése ez lázadásáért, árulásáért? Mindegy ma már, még ha fáj is, és belepusztul.

A Cigány völgy poétája bekötött szemmel futotta végig pályáját. A végeredményben nincs öröme. Mindig úgy történt, amikor kicsit feléledt a remény, hogy valami jóra fordult, bízott benne, akkor jött a bumeráng. Birta az életen át. Szürke élet volt, nagy baklövés, bizonyítás, de végig vitte.

- Nem szabad így viselkedni, így élni -, mondta Paci, akinek akkorra már igen kacifántosan vert a szíve, és lemondóan legyintett. - Elég a széplelkedből. Én lelopnám a templomtornyát, ha fiatal lennék.

- Mit kezdenél vele?

- Lenne otthon.

- És a becsület?

- Olyan errefelé nincsen.

- És én? Mindig tiszta, becsületes akartam lenni, hogy jóvátegyem a vétkeimet.

- Nem becsületes vagy, hanem buta. Együgyű. Nem láttam olyan embert, aki ne maga alá kaparta volna a jót, hanem tálcán kínálja felebarátjának. A naivságodat, gyermekdedségedet börtönnel jutalmazták!

- Anyám; elszabtad a ruhám! - kedélyeskedett a nagy író.

- Milyen lenne a világ, ha mindenki így élne? Vagy csodálatosan szép, ettől sokkal szebb, vagy irtózatosan unalmas.

- Ilyen mocskos bizonyára nem, de mi vinné akkor előre?

- A család.

- Minél civilizáltabb a világ, annál életellenesebb.
- Mégis sokan szeretnek benne lubickolni, akinek igencsak fut a szekere, az a világok lehető legjobbjának képzele el a sajátját, dehogy akar változtatni rajta. És nem ilyen savanyú szagú, önemésztő, tehetetlen igazságbajnok, mint Te.
- Mi vagyok?
- Savanyú vagy, mint az ecetes uborka.
- Ilyen maradtam.
- Pont Te?
- Ez a sorsom, mindenki cipel a hátán valamit, az én púpom a szegénység.
- Mindig azt hittem, hogy egyszer talán felébredsz hiábavaló álmaidból, úgy élsz, mint a többiek, magadért és a családodért. Megérthetnéd végre, a világot te sem válthatod meg, magaddal törődj a végtelenségig és a családdal. Nincs más fogódzkodó, ember, nincs más világ.
- Úgy élek, értetek hadakozom.
- Ne így, mert semmire se jutsz! Más már a világ, nem kellene a véres kardok, nem kellene a véres tollak, nem kellene a véres forradalmak, csak a bankóprések, mert a zizegő papír mindent megold és elintéz. Hagyjál másokat élni, hogy hagyjanak, csukják be a szemüket, amikor éppen nagyra kellene nyitniuk. Egyáltalán, érted, hogy miről beszélek, vagy teljesen megsüketültél, és nem fog már az agyad?
- Nem az én világomról.
- Amiben élsz és nyögsz a terhek alatt. Az se igaz, hogy sohasem akartál ügyeskedni, nem vetettél szemet a máséra, szoknyák után se koslattál, csak vénségedre hobbantál meg, de nagyon. Akartál Te jobb emberek társaságába kerülni, csupán az volt a bibi, hogy porba fingókat találtál. Egész életed rákfenéje, hogy olyanokat vállalsz, amelyekre senkinek sincs szüksége, és a végén hősiesen belebuksz. Magyarság, nemzet? Nem vagy Te fizetett forradalmár, s a nem létező nemzet lelkiismerete.
- Mit tegyek a kedvedre? Ne írjam meg a testamentumot? Jó, rendben van. Ne küzdjek a korrupció ellen, hogy olcsó kis senkik a hatalom, a hivatalok mögé bújva akarnak kisemmizni mindenkit, mellényzsebükbe gyűrni az országot? Jó, rendben van, de akkor mit tegyek, lógassam a lábamat?
- Az a halálod lenne, kis vitéz. Változtass! Magadon változtass, meg a módszereden, be kell látnod, hogy ingyen még az igazságot se mérik, és azért különben sem adnak ételmet a boltokban. Amit értéknek hiszel, az már nincs. Buta, beteg vénemberek ábrándos világa az egyszervolt forradalom is, félresikerült életek nyögdecselése. Én nem társulok hozzád, visszarángatlak a nagy magyar ugarra.
- Butaságokat lotyogsz!
- Fiatalon sem voltál racionális elme, de vénségedre meg, jaj! Kialakítottál magadnak egy álmovilágot, ötvenhatos hősködések, hazafias tetteket, s abban jól érzed magad. Fél író, fél nomád álmodozó maradtál, hiszen egész életedben önző, primitív és buta voltál.
- Se lopni, se hazudni, se alakoskodni nem tudtam, és már nem is fogok.
- Akkor éhen döglesz! - csapta be Paci a szobaajtáját, de még jól hallott. - Olyan vagy, mint akit a naftalinból húztak elő.

- A te szád meg akkora, mint az ólajtó.
- Tudod, hogy kinek kellenél? - tért vissza dühösen asszonya, mert meghallotta férje és parancsolója utóbbi mondatát -, a kutyának se! Kinek adjalak el, vénember, senkinek se kellesz már öreg Szívem. A régi nagy szerelmeid nem kapkodnak érted, eredj vissza a feladóhoz, nevetnének a szemedbe. Valahányszor végig gondolom az életemet, szomorú leszek, mert nem sok örömöm telt benne. Megszomorodtam melletted, elszáradtam, mint a katángkóró.
- Hosszú! - zárta el a vitát a meg nem értett értelmiségi.
- Legalább megmondhatom, hogy mennyire utálok a könyveidet, a nem létező hírnevedet, rakás kula az egész. A kutyának sem kellenek. Mondhatsz ezért butának, műveletlennek, de így igaz. Nincs már könyv, a fiatalok olvasni se akarnak és nem is tudnak, ingyen kapják a bódító hazugságokat, a kábítóvilágot, a Nyugatról lökött szemetet. Azt megértem, hogy fiatal korodban szerettél volna jobban csillogni, az előkelő, parfümös nagyságákhöz, úri cicákhoz, orvos feleségekhez dörgölődni, szerettél volna híres nagy író lenni, kiemelkedni a szürke hétköznapiakból, de a Te fajtádnak soha sem sikerülhetett, mert az élet már akkor sem a firkálgatásból állt, Cigány völgyi trubadúrokból meg pláne nem. Önhülyítők, és népbolondítók gyülekezete a művészvilág. Ezekből világelsők vagyunk, művészelkekkel a Földet elpusztíthatni.
- Könnyen fejemre olvasod az életemet.
- Mindenről lemondtam, a konyha rabszolgája lettem, öregségemre kell egy kis örömforrás, mert már megbolondulok. Csak a csendet szeretném, feküdni a szép, tisztaszobában, és nem szólna hozzám senki. Mire vágyhatnék, mire várhatnék egyébre? A feltámadásra? A tökkel-ütött hadvezérek meséire? Eleget meséltél, de az is elszállt a semmibe. Elismerem, hogy nagy és tiszta ügyek harcosa voltál, ám röhögtek a hátad mögött, inkább a családotra fordítottad volna az energiát, de nem, életterlen mulya maradtál. Ez a világ megváltás végeredménye.
- Nyugodtan halok meg, ha egyáltalán az nyugodtnak nevezhető.
- El ne siesd, mert megértük, hogy meghalni óriási luxus, csak annak szabad, aki előre összegyűjtötte az árát! Bocsánat, összelopkodta.
- Jól felvágták a nyelvedet!
- Látom, amit kell, mert lépten-nyomon belebotlok, Te meg kuksolsz az íróasztalodnál, inkább sétálnál, hasznosabb lenne, vinnéd az unokáidat, akik alig látnak.
- Haszon, haszon, másra nem gondolsz?
- A világ változott, ami volt, nyomtalanul elmúlt, mindent felfaltak az évek. Minden a haszonért történik, s az átkozott pénzért, mindenkit elfelejtenek, még a nagy embereket is.
- Mindenkit?
- Szőröstől-bőröstől. Nincsen maradandó ember.
- Nem hihetem.
- Az meg micsoda? A legújabb kitaláció; hinni, szeretni, bízni.
- Az is kiment a divatból?
- Mi az, hogy szeretni? Azt nézi a nő, hogy mit tud adni a lovagja. Felesleges az érzés, ha pénze van, akkor rászáll, mint döglégy, más nem számít, csak teletömje a pénztárcát, az érzéseit meg hagyja otthon, vagy a szobában. Ebben a kiürült világban ne gyere ezekkel, se a megbánással, se Nagy Imrével, se ötvenhattal, se az elavult testamentummal, kár koptatni a szád, aranyat gyártsál, hogy elkölthessem! Akkor is baleknak néztek, a bőrödet kockáztattad,

és segített, melléd állt valaki, amikor bajba jutottál? A csodálatos forradalmár vezérek elkábítottak a szövegelésükkel, s mind elmentek Nagy Imrével, vagy talán a saját nyakukba lökték a kötelet? A Te fejedre a bilit borították jóember. Ha nincs a pesti rokon, elsőnek kötnek fel a fára. Én meg mosogatócselédként melletted elszürkültem, ha pénzem volna, akkor talán még nőnek érezhetném magamat, végre nem lennék ilyen garasoskodó, olcsó göncökben járó néember. Konyhatündér.

- Tisztára üzletasszony szól a szádból.

- Látom a többieket. Ha hamarabb belejövök, belerángatlak, de ma már mindenre késő, ezt kellene elfogadnod, ha nem is veszed tudomásul. Az új világ másról se szól, csak hogyan húzza ki a filléreket a nép zsebéből.

- Nekem a testamentum fontos -, intézte el Szívem Imre a diskurzust. - Semmi több, semmi más. Nélküle nem tudom eltemetni a halottakat.

- Ezzel nem rázol le, kis vitéz - mondta szent életű felesége. - Értsd meg már végre a begyepesedett agyaddal, hogy a csillogás, a pompa vonzza az embereket, az elérhetetlen, amit nem tudnak megfizetni, mert nekik a mindennapi nyomor jut. Ácsingóznak a divat, az ügyeskedés, híresség és a vagyon után, operabálok, és parádék után, de ha már nem adatott meg a szerencsésebb újvilág, akkor halljanak róla, pletykálkodjanak, vagy irigykedjenek, de kötődjenek hozzá - lépett közelebb. - Ne az üres kamrát bámulják naphosszat, mert az mindent megöl! Tesznek testamentumra, Nagy Imrére, Kádár Jánosra, meg a soros, pitiáner uralkodókra.

- Nem mindenki gondolja így!

- Nem is éhenkórász koldus mindenki.

- Mi azok vagyunk?

- Meglehetősen. Tökéletes panel patkányok, az elhibázott társadalom kísérleti alanyai, akik akkor döbbenek ellopott életükre, amikor a márvány lépcsős áruházakban próbálnak inget, gatyát venni, amit annyiért kínálnak, mint a havi nyugdíj. Egy gatyá, egy nyugdíj. Tökéletes arány. És mondja valaki, hogy a pénz nem boldogít.

- Ne vedd meg!

- Miért? Talán luxus? Az élet luxus?

- Jól osztályozol.

- Az a hibád, hogy felemás ember maradtál, dörzsölődtél a forradalomhoz, meg szembefordultál vele. Hatalmas fantáziáddal akkor sem a földön, hanem a fellegekben jártál. Érzékeny, befolyásolható lelkedet mindenki elcsábította! Neked soha senki sem adott, csak elvett, gerinctelen voltál, könnyen megtehetted. Így jártál a gulyáskommunizmusban is, dörzsölődtél hozzá, meg szembe is fordultál, mikor hogyan puffant.

- Tudsz meglepetéseket okozni. A változás Neked elképzelhetetlen?

- Mindig mondtam, csak lila gőzben éltél, a szúrágta könyveiddel, az átkozott papírjaiddal, hogy legyen a svábbogaraknak menedéke.

- Isten teremtményei.

- Nagy baj az agybaj, de ekkora szenilitást már nem tudok tolerálni -, vágta rá felesége végleg az ajtót -, aki nem tudja azt megjegyezni; hogy mi a haszna bármiből?

Szívem gyerekkori világa szépnek és tisztának tetszett, amikor egyáltalán nem hitte, hogy megöregszik, s egyszer majd meghal. Most elhiszi. Jelzett már a kaszás. Döntenie kellene, hol temessék a magyar földbe. Szerethette a hazáját? Mit tett érte az öregkori fellángoláson kívül; elárulta, vagy szolgálta? Az árulással szolgálta? Lehet-e elárulni az egyetlen hazát? A hazát, a szülőföldet, szülőfalut soha, embereket, eszméket, pártokat igen, de azokat már annyian elárulták, hogy egész népeket kitesz a számuk, nem férni hozzá. A legnagyobb árulások a hatalomért történtek. Vagy csak irigységből, rosszindulatból, magyar virtusból, kinek megérte, kinek nem.

Legjobb lenne, ha a szeri pusztán a sok évi harc, tiltás, bírságolás után felállított Minden Magyarok Keresztjének tövében szórnák szét hamvait. Lemoshatja-e szégyenét, ha a Magyarok Megmaradás Falára a kivégzett ötvenhatosok gránitlapjait rakja fel, s ha kopjafákat állít? Ott már elcsitul a küzdelem, a kiabálás, megbékélt hősök nevei sorakoznak, a magyar múlt Tanúságtevői. Nagy emberek, s nagy idők tanúi.

Az újkori Magyarország története az árulások története, a főregértelmiség megélhetési árulása. És nincs vége, amíg ember él a földön képes ilyesmire, minél nagyobb a bársonyszéke, annál nagyobb pálfordulásra képes. A kicsiket meg besúgásra idomítják, fillérre fizetik, a tökéletlen hatalom, tökéletlen spicikkel, informátorokkal kormányozza magát, titkos szolgálati módszerekkel, meg félrevezetett tömeggel.

Pénzt csak pénz árulhat el, s a pénztártól való távozás után nincs reklamáció. A gonosz, a bűn az elfajzott emberekben lakozik, a lélektelen habzsolókban, és nem csak rendszertől függő. A Balkán világa jött el, a törpe pufajkások ideje. Korhadtt fának nincs új virága. Mégis azt hiszik egyesek, hogy két gyomrukba többször annyi fér a javakból, s ha aranyból építik a palotájukat, akkor boldogabbak lesznek és örökké élnek, jómódjukban már a földre se lépnek, egyenesen a mennyországba repülnek. Ha többet hazudnak a másiknál, zsírosabb tokát eresztenek, ha csúszómászó szolgák, szolgálélek veszik körül őket, pojáca utcai harcosok, akkor elérték azt, amire hivatottak; nem sötétben tévelyegnek, mert Isten napja csakis rájuk süt, értük teremtetett, hogy zsebre vágják, és feljutnak a Varázshegyre, mert megépítetik rabszolgaországgal az utat.

Nagy Imre elúzhatná a modern kufárokat? A velejéig romlott utódokat? Korszerűtlen - legyinténének rá -, értékei elavultak, mert saját kútfejéből merítette, s ma már másról szól a világ, korhadtt kategóriákra nincs szüksége, tiszta erkölcs, emberség, hazafiság, meg ilyen megfoghatatlan eszmék kimúltak, a tőke a jövő, hiszen még a közmondás is azt mondja: - pénz beszél, a kutya ugat. A népből választott vezetők nem értették, hogy a jog, az erkölcs, a tisztesség, és az igazság összekapcsolható a jövővel is. Nem fülött hozzá a foguk. Csalafinta mesékkel traktálták választóikat, szovjet tanácsadók helyett zsidó és amerikai tanácsadókat szerződtettek, szerencsében, csodában bíztak, piros szájú aktivistákban, kivénhedt, hazug és részeges politikai farizeusokban, pártlotyókban, hogy kitalálják a hosszú hatalom titkát. Csak a hatalom számított. Nem érték fel ésszel, hogy mindennek vége, eltékoztak mindent, a bűbáj világ máza felfeszlőben, ami közeleg, nem az önkielégítő pártocskák birodalma. A megélhetési parlament megélhetési képviselői, fizetett forradalmárok, fizetett ellenforradalmárok, fizetett besúgók melegedő fészke lett, akik behízták a szívüket, szemüket, csak a szájuk tátogott, mert enni, inni mindennél jobban szerettek. A kifosztott, eltékoztolt társadalom maradékan osztozkodtak, s dehogy akartak igazi változásokat, hiszen azért áldozatot kellett volna hozniuk. Úgy hitték, ők már a korlátozott képességű Parlamentből fognak kihalni, mert az igencsak jól fizető munkahely. Ha meg ügyesebbek, rátelepszene a polgármesteri székekre is, a bizottsági zsírosabb falatokra, alapítványokra, és törvényekkel bátyázzák körül magukat, meg a hatalmukat, mert megtehetik. Itt mindent megtehetnek.

A börtönpatkányok, besúgók is előbújtak, koszorúztak, emlékeztek, hősöknek és nemzetmentőknek képzeltek magukat, mert senki sem pirított rájuk. A hazug Szabad Európa Rádió sem sugározta már dajkameséit, békés, boldog, önpusztító éveket éltek. Már csak a vízözön hiányzott, szűk esztendő sokasága, égető nyarak, olvasztó szárazság, mindent felperzselő tűz, elemésztő csapás, új jégkorszak, klímaváltozás, végítélet, amely közeledett is. Okosabb nép kell, hogy ezt a bűnös, álnok, hazug, virtuális világot még egyszer, talán utoljára megjavítsa, nem hazug politikusok. Ember Nagy Imrék. Vagy már ők is elkéstek? Mutassatok egy embert, aki kihúzza ezt a népet a melankóliából, az enyészetből! Aki megmutatja a járható, helyes utat! A pártok? A néphatalom? A civil szervezetek? A kultúra, amelyet megöltek? Ki csillapítja le a haragvó tengert, a korgó gyomrú tömeget? Vagy nem is haragszik, nem zúg, nem jajong, csak Szívem poéta hallja, látja így, és tapsolását másnak magyarázza! A törpe pufajkások, részeges nagyurak gondolják helyesen, nekik van igazuk, hiszen mindig elsőnek kanalaznak a tényérből. Fújhat szél, tombolhat a vihar, dobra verhetik az országot, ők majd megmondják, mit cselekedjünk, mikor emeljünk barikádot, mikor löjünk, mikor zokogjunk, mielőtt éhen pusztulunk. Hihetünk nekik, hiszen kövérre híztak, szolgahad kíséri őket, mindig a parancsnoki székben ücsörögnek. És mindig altatódalokat énekelnek.

Imre bácsi, Te is énekelnél?

Kis Szívem gyerekkorában valóban tiszta lehetett, pedig akkor már gyűlt a rovasán. Mennyi bűn terheli, ami a hagymázos álmok, olcsó vágyak révületében fogant, amelyekről nagyvonalúan és bután elfeledkezett, nemes gesztussal félre tolt, az idő múlásával letakarta, hogy majd egyszer végig gondolja az életét, rájön arra, miért ez a végtelen szomorúság, burjánzó magány, tudott volna-e boldogabb lenni? Boldogabbá tehetné volna a szegényeket? Ki teheti boldoggá a harmadik világhoz süllyedt magyarokat? Az ember boldognak születik, miért nem halhat meg boldogan? Miért nem válik Tanúságtevővé, Igazmondóvá?

Családi stigma? Mindegyikük szomorúan pergette éveit, olcsó kis lázadozásuk nem hozott megváltást, még mélyebbre húzta elhibázott életüket. Miért Szívem Imrének sikerült volna, miért lenne kiválasztott? Kitérésre kicsoda választotta, a szürke és rőfögő közeg, a birkatürelmű nép, a Teremtő, aki ellen annyit lázadt, annyiszor fordult ellene, aki annyiszor megbüntette és újabbnál újabb terheket rakott a vállára, de nem engedte fiatalon meghalni, mint lovagkirály elődjét. Nem engedte a nagyvilág süllyesztőjében eltűnni, mert küldetésre, tanúságtételre szánta.

Miért és kiért kockáztatta az életét, hogy a végén meg nem értett szabadságharcos legyen, beszűkült agyú múmia, akinek reális ismerete se volt koráról, figyelmen kívül hagyta a történelmi tényeket, a galád nagyhatalmak leigázó hajlamát. Miért akart tiszta maradni ilyen szegényletes múlttal, zavaros jövővel? Talán éppen ezért? Vezekelni, a jóvátehetetlent jóvátenni, mások helyett is? Ezerszer megszenvedni az árulást, hogy nem vette nyakába a kötelet, mint a bölcs Júdás, s nem mászott a megtisztított bitó alá? Kit érdekel már az a kor, azok az erkölcsök, hitek, csak a buta vénembereket? A törtető fiatalság a személyi kultusz lovagjai, gyökértelen hajtások, de beborítják a magyar televényt.

Szívem Imi annyiszor hallotta a szülői házban:

- Fiam, fejétől bűdösödik a hal.

Nem akarta elfogadni. Hányszor végig gondolta azt is, hogy a kunok királyaként nem tette nagygyá, szabaddá népét, behódolt Nyugatnak, de nem süllyedt el, mint az avar, nyugalmasabb létet választott, megmaradhatott a Kárpát medencében, ezen az átokverte, vérnyelő és szeles mezőn, ahol se szeri, se száma nincs a vereségeknek, ahol a szabadságot csak addig becsülik, amíg áldoznak érte, amíg elérhetetlen, és a másé. Szerelmes természetű kun királyként elárulta

kedvenceit a csuhás papoknak, püspököknek, az egyházat meg a vad, konok kunjainak. Gőgjében gyakorolta az árulást. Harcosai mégis szerették a tragikus sorsú lovagkirályt, magával ragadta őket, földhöz csapdosták a boros kupákat, asszonyölbe menekültek a beolvasztó kereszt elől, Belső-Ázsiából, a végeláthatatlan pusztákról, történelmüket elrejtő sivatagokról cipelt büszke tartásukat, szép testüket, fekete fejüket idegen csaták vágóhídjaira vitték. A korbácsos kun Isten büntette őket; szabadnak születtek, de menekültként ott élhettek, ahol helyet kaptak. A senkinek sem kellő futóhomok porzott jó lovaik patája nyomán, a kolbászszéki legelőkön barmaik szaporodtak, a járhatatlan rétségeken is megmaradtak. Mit akartak volna a szabadságtól, mikor hazát se kínált nekik hatszáz évig? Hét szép nemzetségüket szétszórták a nagy folyók mentén, a Duna-Tisza közén, a Maros vidékén, és a Temes környékén. A nemzetség központja, ítélező helye a hét kunszék volt: Halas, Mizse, Kecskemét, Berény, Kolbász, Szentelt, és Hontos. Alkalmazkodtak a keresztények szokásaihoz. Fügefa-levél kiváltságokat kaptak. Titokban vágattak a kun babákhoz, a pogány kun katedrálisokhoz. Boldog lehetett itt a kun király? Mikor már a nyelvüket is elorozták? Tüzes szeretői karjaiból Szent-Ázsiába vágyott, szilaj népe élén a korlátozhatatlan szabadság mámorába, az ősi hazába, a megszelídíthetetlen mezőkre, a titoktartó tájra, amelyről sámánjai, táltosai sem beszéltek, csak álmaiban kelt életre a végeláthatatlan sivatag homokja alól. Mások vedlett gúnyait nem hordja, imáikat se tanulja, nyoszolyájukra sem ácsingózik, hitvesi ölelés és ágy sem csábítja, csak az a szabadság, amely boldoggá tehet. Vérével locsolta, és mégis másé. A gyors vágótűző kun király nem tudott behódolni, visszavezetni sem tudta már csüngőbajuszú, zsíros hajú népét az ősi földre, elhibázta a parolát, de boldogtalanul sem akart élni. Várta és megszerette az árulást. Sóvárgó szívében felparázslott és égetett a nagy út emléke, amelynek az elejére sem emlékszik, és a végét sem látja. Vándorló népének is lehet hazája.

Amikor felragyogott a szabadság a magyar mezőn, ócska bővliként játszadoztak vele, üveggyöngyként adták-vették, törjön csak, aminek törnie kell, a pusztítható pusztuljon. Mártírkoszorúkra bőven telik.

Boldogtalan népnek hogyan születhetne boldog poétája, boldog vezére? És ha a nép mégis boldog, elégedett, csupán a lovagkirály, meditáló Nagy Imre, álmodozó Szívem Imi pengetett hamis húrokat? Hamis lesz a testamentum, és hamis a vízió?

Ritkán Reményik Sándor: Nem lesz kit ütnöd című versével imádkozott.

„Én Úr vagyok és erős Isten
S megbüntetem az atyák vétkeit
Hetedíziglen fiaikban.
Lehetsz Úr s lehetsz erős Isten,
És büntethetsz, ahogy akarsz,
De én vétkeimért csupán engemet.
Egyedül állok szemközt véled
Vétkeimmel Te bosszúálló -
Megszenvedek, és vége aztán.
Aztán széthullnak testem rostjai,
Elkeverednek a hegyekben -
Büntesd a sziklát, az nem érzi.
Aztán szétfolynak vérem csöppjei,
Elkeverednek a vizekben -
Vesszőzd a tengert, az nem érzi.
De emberszívet, érzőt, égőt
Zsákmányul neked nem dobok,
Hogy ostorozd hetedíziglen.

Ha van még nekünk számadásunk:
Itt vagyok: végső szem a láncban,
Őrült májusban józan, száraz ág.
Üss Uram isten, amíg bírod -
Utánam nem lesz kit ütnöd tovább.”

Olyankor mindig legyőzte a végtelen szomorúság. Megérezte a beléje kódolt végzetet, hogy ennek a népnek a sorsán sírni kellene, de elfogytak már a magyar könnyek, átkozódni, de ki hallja meg, reménykedni, de kiben, és miben? Szívem Imre az utolsó magyar, az utolsó kun, méltatlanul Imre bácsi utolsó katonája. Félelem, önvád gyötri, hogy ezt az áldott, átkozott és tékozló fajt nem szolgálta jobban. Elfogy, elpusztul a magyar, miért éppen a testamentum beszéljen az utódoknak a vérbe vésett fájdalomról, a vérbe vésett szomorúságról, és a véres magyar történelemről, erről a páratlan, nagy szenvedéstörténetről? És az utolsó igaz magyarról, a nemzeti kommunista Nagy Imréről, aki vérével váltotta meg őket. Nincs más dolga a világban, ezért tartotta meg a Gondviselő, és a lelkiismeret furdalásra.

Akinek emléke nincs, annak élete sincs. Akinek nincs múltja, annak jövője sincs. Szép korú Szívem akkor derült fel, ha unokái arcát látta, vagy maga elé képzelte, drágái hangját hallotta a messziből, akkor is, ha nem szóltak. Érdemes volt mindent végig élni? A bölcs Júdás példáját megvetni? Bármire visszaemlékezett, megfájdult a szíve. Imre bácsi is így volt vele? Micsoda múlt ez, Nagy Imre? Micsoda örökség ez, kun király? Szívemnek lassan forgott már az esze kereke, az emlékeit, a kalandjait mind megölte, elfelejtette, ám néha nagy ritkán hivatlanul előbukkant néhány emlékröncs, a látomásos álom, amikor térdig gázolt a vérben, amikor kivégezték Magyarországot. Olyankor végtelen szomorúság szötte át a napjait, amit titkolni se nagyon tudott igazi és hűséges asszonya előtt, az egyetlen, megfáradt ember előtt, aki igazán ismerte és még mindig szerette:

- Megint baj van? - kérdezte csüggedten kedvetlen párja. - Már megint? Mindig csak az szaporodik? Micsoda ország ez? Vagy inkább Te maradtál nyámnnyila alak, és megint kiénekeltek a sajtot a szádból?

Mit mondhatna, amikor állandóan csak a baj szaporodik, egyikből a másikba bukdácsolnak, nagy gondú kenyéren, szürke kis életet élnek. Ami még jöhet, bizony nagy árral kopogtat; betegség, ilyen-olyan nyavalya, lemondás, nélkülözés, a kegydíj számolgotása, ami gyógyszerre, a lakás rezsijére se elég. Készülődés az elmúlásra, de még nincs kész a mementó, a magyarok megmaradásának emlékműve, és a Nagy Imre testamentuma.

Hová tűnt már a csodálatos Magyar Varázshegy? Azt sem érheti el. Alakulhatott volna a sorsa másképpen is, jobban-rosszabbul. Elmúlt. A megszülető kis magyaroké milyen? Amikor már az asszonyok bezárták az ölüket, a világra jött pulyáik testét lehúzza a másfél millió forintos adósság, és életük hátralévő részében az csak növekedett, a pénz rabszolgáinak születtek.

A kormánypárt, meg az ellenzék egymást multa felül a vádaskodásban és mocskolódásban a nyilvánosság előtt, mintha grál-lovagok lettek volna:

- Enyém a vár, tiéd a lekvár! Nem a lekvár enyém, hanem a vár! Holnap enyém lesz a vár és a lekvár! Te lopsz, én nem lopok, Te sikkasztasz, én nem, Lop stop mozgalmat másoknak, mindig csak másoknak, Te csaltál a választásokon, én dehogy! Te meg holnap csalsz! Te gazdagodtál meg, én még nem! Te hazudsz, én mondom az igazat! Te meg holnap lopod le a csillagokat, és holnap hazudsz! Tolvajbanda, csend legyen! Te szítod a tüzet, én oltom! Nem Te oltod, hanem én! Nem is tűz az, csak parázs. Nem parázs, hanem hamu. Én békülök, Te uszítasz! Te uszítasz, én békülök! Ha mi se, ti se! Én győztem a választásokon, eredj odébb a vályútól. Kit viszel az ágyadba? Mekkora van neki; táborá, péniszé, egyebé, hány fiúja, hány

lánya, külön-külön és egyszerre? Mennyit taksál egy fuvar, egy tagsági könyvecske, egy zsíros falat, vagy vadászat? Csak az én pártom tisztességes, nem a tied, a miénk tisztességes, a tiétek sáros. Ez a tojás fekete. Nem fekete, hanem fehér. Nem fehér, hanem piros és zöld. Nem zöld, hanem sárga. Nem magyar, hanem európai. Ugyan, ugyan elnöktársam, mire megyünk a cirkusszal - szólt egy borízú, öblös hang -, fogjunk össze és lopjuk le a Napot, meg a csillagokat, úgysem vesznek észre.

- És ha kiderül?

- Akkor mi történik? A másikra kenjük.

Újabbnál újabb pártok, szövetségek alakulgattak és megszűntek. Jó üzlet volt. Levitézlett és munkakerülő politikusok mindent megtettek azért, hogy vékony szalmaszálba kapaszkodhasanak, mert csak az élt, és számított, aki agymosónak csapott fel, szegény politizálót nem ismertek, csak róluk harangozott a primitív féregmédia, és kis kegyeltje a féregértelmiség. Más nem létezett, csak az állandó küzdelem. Gyűléseket, demonstrációkat szerveztek, tiltakoztak; uszítás, gyűlöletkeltés, egekig csapó indulatok fészke lett az ország, s a meg nem vívott, rejtett polgárháborúé. Béremelést követeltek, ezt a leghangosabbaknak sikerült is a kormánytól kicsikarniuk. Elővették a Szent Koronát, alkotmányozó nemzetgyűlés összehívását sürgették, annyi hazug próféta termett az istenverte mezőn, annyi okos ember, új és régi megváltó, féregíró, féregköltő, féregrendező, féregszínész, féregtanár, féregszerkesztő, féregpárt, féregmilliárdos, hogy az egész világot megbolondították volna, ha a bűzös és korrupciós magyar gettóból kiszabadulnak. A Szent Koronát méltó helyére, az Országházba vitték. Vizsgálták évtizedekig, hogy ki a besúgó, a besúgó besúgója, a beszerző, a beszerző beszerzője, az ávós, a verőlegény, a karhatalmista, a munkásőr, a szigorúan titkos ügynök, az érintett, a tartótiszt, a törpincs felelős. Az a pufajkás, aki véletlenül horogra akadt, flegmán megkérdezte:

- Na és? Attól még pártelnök, miniszterelnök, király, uralkodó lehetek!

És sorjáztak az újak, akik már nem félelemből, kényszerítő eszközöktől, a kötél elől menekülve bújnak titkos szolgálatokba, hanem önként és nótaszóval, pénzért, karrier építésért váltak ügynökökké, hogy szemfényvesztéssel életpályákat törjenek, mert a gonosz eredendően munkált bennük. Vagy megéreztek a vörös világ, a végítélet közeledtét, s akkor már inkább gatyában, mint anyaszült meztelenül a föld alatt. A bíróságokat elborították a perek százezrei, az aktuális hatalom szerette volna hegemoniáját azoknál is jobban érvényesíteni, átszervezték, visszaszervezték az intézményeket, a kikiáltó, kikiabálós emberekből ömlött a szó, mint tehénből zöld lucerna legeltetése után a trágyalé. Új választásokig mindig a kormánypártoknak lehetett igaza, aztán meg vissza a babaruhát, letöröltek mindent a palatábláról, és felírták az ellenkezőjét. Az emberek tudatában is. Négy esztendőig nemzeti hősök, hazafiak voltak a kormánypálcások, legalábbis ezt hirdették magukról, az ellenzék pedig hazaáruló. Aztán merész váltással fordult a kocka, a nép nem ette meg a hamis gyöngyöket, és négy év elteltével útilaput kötött a talpuk alá, s a hősekből árulók lettek, árulókból elithősök. Kezdték előlről; forogtak, mint a mókuserék, és kövérré híztak, hogy majd a szűkös esztendőket átvészeljék. Élvezték a helyzetüket. Az egyik kutya, a másik eb. A Tiborcok meg kétrét hajoltak, süvegeltek a színjátékhoz, lázadozni már régen nem volt kedvük, köpködéshez sem.

Panem et circenses. Szegény magyaroknak már csak cirkusz maradt, túloldították korgó gyomrukát, kiábrándultságukat és megvetették a vezetőiket. A báva csorda nem indult meg, hogy megint az utca törvénye diktáljon, elszabaduljanak az indulatok, divatba jöjjön a lámpavas, az elfojtott feszültség kifűjjon, csak a szünni nem akaró kiabálás hangzott:

- Magyar vagyok, de Te nem vagy magyar, majd megmondom, hogy ki a magyar! Te zsidó vagy, te meg cigány, te meg keresztény, csuhás, meleg, másféle, fekete, színes bőrű, leszbikus, homokos, húszfilléres politikus pasi. Mit magyarkodsz annyi pénzért? Maradtál volna ott, ahonnan hazajöttél. Takarodj vissza a zsidókhoz!

Évtizedekig szajkózták a létező szocializmus elméletét, mint a jóléti kapitalizmus alternatíváját, de a gyakorlat csődöt mondott. A halálos csapást az ötvenhatos nemzeti forradalom és szabadságharc mérte rá. A rendszerváltásnál a fehérgalléros, nyakkendő és éhbeteg, dicsőségre ácsingózó hadak a nép feje fölött bebetonozták magukat az új hatalomba, minden szépet, jót megígértek, demokratikus választásokat, szabadságot, igazságot, több pártot, piacgazdaságot, jóléti államot, rózsaszínű álmokat. Annyira aljasok nem lehettek, hogy ne hittek volna benne. Szélesebbre nyitották a kaput a beáramló, magas kamatú tőke előtt, magánosítottak; vissza a gyárakat, üzemeket, a jó magyar földet, habzó szájjal estek egymásnak a koncokért, a termelői alapokat felszámolták, idegen kézbe lökték a kereskedelmet, a szolgáltatásokat, a mezőgazdaság színe javát zöldbárók, az iparét pedig vörös bárók nyelték el. Elfeledkeztek arról, hogy a kizsákmányoló kapitalizmus az emberiség nagyobb részét nyomorba és kiszolgáltatottságba taszította:

- Nekünk a számár is jó, csak ne három lábon járjon. Még az is jobb, mint döglött lovat lovagolni.

Az uzsoracivilizáció nem történelmi szükségszerűség, a belső feszültségek, ellentmondások folytán összeomlik. A tőkekihelyezés mentheti meg, az extraprofit, mint Szívem Imi tanulta azt hajdanán. Ezért Európa helyben nyelte le az ezer sebből vérző magyarokat, s a keleti tábor nagy részét. Háborúzni sem kellett érte. A kis törtétek viszont csöbörből vödörbe estek. A gengszterkapitalizmus leáldozásával eljőhet a pillanat, amikor új Nagy Imrére lesz szüksége a maradék marék országnak, hogy a tüntetők, a szegények, a jobbat, változást, forradalmat akarók élére álljon. Honnan vennék elő, ha meg sem született? A forradalmak ideje is lejárt. A szegénység lázongásait mindig letörlik a gumibotok, vagy egy szelet kenyér. S megteremthető-e olyan magyar modell, ami a kapitalizmus után a népfelséghez húz, az éhes szegénységhez? A humanista értelmiség a fenntartható társadalmi-gazdasági rendről csicssergett, amelyet a nemzeti oldal is másként, a baloldal is másképpen képzelt el, közben kirekesztettek, zsidóztak, bolsiztak, múmiaztak, nacionalistáztak, a gyűlölet beszédre, a szólás szabadságára hivatkoztak, az impotens parlamenti bizottságok is kimutatták foguk fehérjét. Valamennyien tudták, hogy a rendszer csapnivaló, összedől az életellenes uzsoracivilizáció, csak az a kérdés, hogyan lehetne meggyorsítani, de addig is a kondérból kimerik a színhúst. Az árva csorda meg legeljen a lekaszált mezőn.

A bőrükön érezték a világgymarmatosítás hatásait, katonai elnyomás után a szabad kereskedelem, a liberális tőkemozgás taszította szolgasorsba, szolganéppé az országot, elárasztották a multinacionális cégek, áruházak, amelyek korlátlan szabadságot élveztek, akkora hatalmuk és befolyásuk volt már a világra, hogy a kisebb államok elsápadtak, meghaltak az irigységtől. Adót meg nem fizettek. A Tiborcok bőrét nyúzták le. Tömegtüntetéseket tartottak, de azokon is elszakadt a cérna; „ávós pribékek, fasiszták, le az önkényuralmi jelképekkel”, plakátokat gyártottak; „MSZP=halálfej, SZDSZ=háború”. És verekedtek. És ömlött a bölcs szöveg:

- Tőke nélkül semmi sincs, úgy járunk, mint a környező országok. Önerőből koldusbotra telik -, tárták szét kezüket az avatott, ingyenélő politikusok, pártáruelők, akik arra azért ügyeltek a nagy rendszerváltásban, és a még nagyobb bújtatott diktatúrában, hogy a maguk zsebét rendszeresen dugig tömjék adok-veszek országban, miközben bársonyos, puha székekben rágódtak a gumicsontokon az okos nép bizalmából. - Elosztani csak abból lehet, amit megtermelünk. A gyárakat nem rakják a hátukra, hogy arrább ballagjanak, velük csak gazdagodik az ország. A

jövő fontosabb a múltban elszenvedett sérelmeknél, gyerünk az Európai Unóba, az esély-egyenlőség, felzárkózás, az erős segíti a gyengébbet, véget vet az ázsiai állapotoknak, egyszer egyenlőek leszünk, mint a világmegváltó államszocializmusban. Európa éléskamrája, szellemi bástyája marad a magyar, hátunkon hagyományt és kultúrát cipelünk, hálálkodjunk, énekeljünk, táncoljunk. Túléljük mi Európát. Reszkess Európa, mert ismét jövünk, és kő kövön nem marad! Előre vörös vad kapitalisták!

Megtanulták a széljárta mezőn, hogy a jóléti kapitalizmus, amely fél évszázadig csábígtatta őket, természetesebb ösztönökre, a dzsungel törvényére épült, az erősebb szétszakította, felfalta a gyengét. Szocialista álmuknak és illúziójuknak befellegzett; hogy mindenki egyformán boldog lesz, ezért eltörölték a magántulajdont, mert megrontotta az emberiséget, a társadalmi tulajdon magasabb rendű, személytelen, nem kötődik az egyénhez, igazságosabb, nem lesznek többé szegények és koldusok, nem lesznek gazdagok és kizsákmányolók, mindenki egyenlővé válik, bár belehal. Aztán az illúziók hiányában haltak meg. Mézes maszlagnak a gazdag, hatalmas, egységes Európa ábrándját terítették a hívő és derék magyarok elé, meztelen lányok fenekével, felvonultatásával bájologtak, táncoltak, tapsoltak, csak a veszélyekről hallgattak, a valódi felkészülés szükségességéről, hogy Európa Európáért van, nem a maradék magyarokért, a világ veszekedős balekjaiért. Elárulta a magyar értelmiség saját fajtáját és Európát megint, mert történelmét aktuálisra hamisította, hogy jobban csillogjon a brüsszeli szemeknek. Piactereken hamis általános iskolai -, szakmunkás és érettségi bizonyítványt, egyetemi diplomát, jogosítványt árultak. A korrupció egekig csapott; halapénz, csúszópénz, kenőpénz, megbízási díj, közvetítési díj, közbenjárási díj, hallgatási díj, tanácsadási díj, tapsolási díj, kijárási -, kizárási díj, suttogási díj, közvéleményt formáló díj, sürgősségi díj, leszázalékolási díj (egészséges embereket rokkantossítottak), tagsági díj, párttag díj, díjak díja. Kézből kézbe. Akik nem igazodtak el a finom szokásokon, tarifákon, nem sejtették, hogy hol melyik díj dukál, azok megnézhatték magukat, felkopott az álluk ügyintézés, műtét közben. Divatba jöttek a csontrakók, civilizációs blöffök, szédítgetések, az ország talpától feje tetejéig betegeskedett, a lepusztult gyógyító intézményekben az elfekvő osztályok zsúfolásig teltek, miközben a drága nép egyre inkább a mesemondóknak hitt, virágzott a kuruzslás, táltosok járták a mezőt, tüzes parázson futtatták a jelentkezőket, tenyérből, hajszálból, számokból, születési esztendőből, írásból, kártyából, kakából jósoltak, ráolvasással átkot vettek le a szenvedőkről, gyógynövényeket fogyasztottak. Fellendült a szakipar; rádióban, televízióban, írott sajtóban horoszkópok, jóslások, gyógyító receptek, szakácskodások, kibeszélős játékok, kábítószerrel egyenértékű vetélkedők egymás hegyén hátán, Isten állatkertjének teremtményei mutogatták magukat, a majom-nép, miközben a szarkeverő rendezők, tulajdonosok meg számolgatták csörgő aranyukat. Addig sem a lényegről beszéltek. A távgyógyítás soha sem látott méreteket öltött, a reménykedők órákig figyelték a csodaerejű gyógyítókat a képernyők előtt, hittek is bennük, nem is, de ingyen volt, vagy majdnem ingyen. Telefonálgattak, várták a gyógyító sugarakat, Isten kiválasztottjától, aki még imádkozott is gyógyító hatalmában, kapásból megmondta, hogy hány százalékot javult a beteg állapota egy perc alatt, csak higgyenek benne, mert csodálatos erejét Istentől kapta, így lett modern Jézus, Kisisten. Korszerű kuruzslónk az interneten a természet és Isten gyógyító erejével küldte az energiát, de szabott tarifáért. Vászontarisznyában lemezkét tett maga elé az asztalra, és az is gyógyított. Csodagyógyítókra figyeltek a jóemberek, álomlátókra, a divatos időjós békafiúkra, békalányokra, hogy éjjel-nappal mit brekegnek, nem a hasuk korgására. Ha meg a gyógyulásban kimerültek, nótázhattak; reggel, délben, este, közéleti bohócokat hallgathattak és telefonálhattak, mert számított ám a véleményük. Mindenki mondhatta a magáét, mint a budiban. Fellendült a szépségipar, drága pénzen a luxusmacák fiatalságot vettek, hernyókból pillangóvá változtak pár évig, és futtató fiúik, eltartóik még többet harácsoltak össze. Közben ki se mertek már az utakra lépni, hiszen a járdákon hajléktalanok, kukatúrók feküdtek, mos-

datlanul, büdösen, éhesen, mint a leprások, és már rájuk se mertek nézni, mert kinyújtották koszos kezüket az alamizsnáért. Inkább kitiltották őket a városközpontokból. Gyűjtogatások, gyilkosságok, öngyilkosságok, sikkasztások, rablások, bombariadók borzolták a kedélyeket, tüntetések, tiltakozások, televízióban tanították a terrort, nem unatkozott a derék magyar. Az alapítványok, egyesületek, szövetségek, társaságok, civil szervezetek, kórházak kéregettek, koldultak kicsiben, nagyban, perselyeket raktak szét a boltokban, tereken, tarháltak, gyűjtögettek, kalapoltak kutyatenyésztőktől a nádirigókig, hogy jót cselekedhessenek. Óvodákat, iskolákat, postákat zártak be, mert nem volt rajtuk haszon, a gimnázium mellett meleg klubja működött. Az egyházaknak megüzenték:

- Térdre, imához! Lejjebb az agarakkal!

Széplelkű Szívemnek pedig azt, hogy megátkozták árulásáért a hős magyarok, és még halóporában sem lesz nyugta, ha nem veszik le a rontást róla; ami csak akkor történhet meg, ha eltemeti a halottakat. Akkor kezdte a Minden Magyarok Falára felrakni az ötvenhatosok gránittábláit.

Új nemzeti játékot honosítottak meg; pályázz paraszt, alamizsnát kaphatsz! Pályázott már vakvilág, és bedőlt a mézes maszlagnak, hogy komolyan veszik, áldozzon, álmódoszon bátran, tervezzon, és várja a támogatást! Megalázva kullogott el, amikor az orrára koppintottak, a lezsírozott játékokban a bankosok nyertek, a pártkatonák, a minisztériumok, s a kijelölt baráti szervezetek, társaságok összeseperték a pinkapénzt, és a maffiák által kiűrtett páncélszekrényekből korrupció búzlott. Szívem Imre annyi elutasítást kapott, hogy kitapétáztathatná azokkal a koporsóját. Az államadósság felgyorsult és nőttön nőtt, a pénz vásárlóereje háborús időkre emlékeztetett, kisemberek, öreg cselédek milliói tűnődtek, hogyan döntsenek; egyenek, fűtsenek, világítsanak, vagy lakbért fizessenek? Válogathattak, mert csak egyikre futotta. Kiugorhattak a magas házak ablakaiból, folyóba fojthatták magukat, vasúti sínekre, országutakra feküdhetek, gyógyszert szedhetek, de az már költséges halál volt, a gyógyító piruláknak egekbe szökött az ára. A telhetetlen bendőjű szolgáltatók modern technikával lopták el tőlük nyugdíjukat, tejre és karéj kenyérre se maradt. A szegénység nem erény, s rágták a küszöböt, kölcsönökért kilincseltek, és eladósodtak. A cigány telepeken, gettóban lázadoztak, üzleteket fosztogattak, és készülődtek az Európai Unióba. Félresikerült művészek okádták otromba szövegüket a médiában, közösülésre buzdítva a haldoklókat, halottakat, tüntetésre a báva és impotens nyugdíjasokat, hiszen idejük még van a temetésig, addig sem kell a lakást fűteniök. A hatást fokozták, anyaszült meztelenül mutogatták magukat a képernyő előtt, péniszükkel pengetve gitárjukat, bemutatták beszélő péniszüket, s közvetítették, hogyan veszíti el egy magyar lány a szüzességét, és még pénzt sem kért érte. Az Írószövetségből kiléptek azok, akiknek többsége Isten választott népéhez tartozott, mert egyik sorstársuk antiszemita hangokat hallatott a keresztényeket üldöző rádió előtti tüntetésen, ám az Írószövetség nem tűzött vérdíjat a fejére, nem változott politikai rendőrséggé. A bíborba-bársonyba bűjtatott híres írók nem viselték el a másságot, és gyártották tiltakozó leveleiket, beadványaikat, egyikük-másikuk abból élt, hogy tiltakozott, és forgott a neve. Hangoskodtak a kóbor Kossuth-díjasok, a kocsmai bratyizók, akik a Sóhivatal rendezvényein osztogattak két fröccs között díjakat és szeretőket önmaguknak.

Egyik kitüntetett író egy Londonba tartó repülőgépről szedték le, mert New Yorkba igyekezett a feledhetetlen emlékü 1848-as szabadságharc tiszteletére rendezett ünnepség szónokaként. Nehogy már ott hintse az antiszemitizmust. A repülő kapitánya szűkszavúan nyilatkozott:

- Szabály számomra, hogy aki az utasok biztonságára kockázatot jelent, azt leszállítsam!

Költő Kornél kockázatot jelentett. Kokárdájával terrorizmust. Európában éltek.

Az egyik nagyszájú újságíró nem engedték a szomszédos, baráti ország területére, ahol a rokonai éltek, mert veszélyeztette az állam biztonságát. Kitiltották, szájaljon csak a szülőföldjén. Később szelidítettek az ítéleten, kilencven napra módosították uszítás vádjával. Demokráciába képzelte magát, s tele szájjal olyanokat szajkózott; - bűdös, bunkó bolsik.

Másik újságíró sajtóizgatás miatt börtönbüntetésre ítélték. Magyarázták a magyarázhatatlant, talán akadnak még jámbor hívők, akik hisznek a mesékben. Miközben ömlött a szenny, és elborította az országot. Szívem Imre sajnálta, hogy nincsenek már tiszta érzések, mindenki mindenkivel, mint kutyák az utcasarkon, deréktól lefelé mozgatható világ vált a szemérmes magyarból, tetovált bűnözők országa, és pornószínészek paradicsoma. A jámbor utas taxiba ül, és pénzéért fiatal lány ölébe merül. Egyszerű üzlet.

Az Idő a legnagyobb játékos. Már nem hős Gajdán Imre, hanem a legutáltabb fegyveres testület, a gyilkos ÁVÓ tagja, az igazi hős Szél Öcsi, az igazi áruló meg Szívem Imre. Egy időben, egy szabadságharcban, egy városban harcoltak, egy iskolába jártak, ismerték egymást, mégis egymás ellenségei lettek.

A halottak is árulkodtak?

A református temető ravatalozójának sarkától néhány méterre pihen négy német katona, akik a második világháborúban Kunhegyes határában estek el, akiknek a rohamsisakjai Szívem Imiéek hadizsákmánya lett. Gondozott a sír. Mellette gazzal, fűvel benőtt keskeny hant, körbekerítve betonnal. A műkövön, amit Győző László sírköves készített, fényképet helyeztek el a régi időkben, és feliratot:

„Szél Miklós vájáratanuló, hősi halált halt 1956. november negyedikén, 15 éves korában. Örökké siratnak bánatos szüleid és testvéreid.”

A fekete ruhás, egyen kabátkáján csillogó gombú ipari tanuló egyik társával Budapestig vonatozott azon a szomorú, gyalázatos novemberi napon, amikor Szívem honvéd állig felfegyverkezve Budapest bevételére indult. Az észbolondító csörömpölésre, robajra, fegyverropogásra ébredve, a fiúk kinyitották az iskolai épület ablakát, ahol megaludtak, mert a vonatok már a hazavivő utakon nem közlekedtek, s az egyik orosz tank szétlőtte az épületet. Meg őket. Többen megsebesültek, ketten maradtak mozdulatlanul, egymásra borulva feküdtek temetetlenül nyolc napig. Szél Öcsit a parkban hantolták el, a misét mondó pap palástját tépte ketté, abba göngyölték koporsó helyett.

Kunhegyesi sírját évtizedekig gondozták, bár a feliratból a hősi szót ismeretlenek kalapáccsal kiverték. A szülők megöregedtek, elköltöztek a Kunságból, aztán a kis hősök keresésére indultak az égi mezőkön. A testvérek is. Az önkormányzat néhányszor rendbe hozatta a sírt. Az élők évekig látogatták a hantot, de aztán elmaradtak. Megöregedett a világ, megöregedtek a halottak, a megöregedett forradalom sem kellett már igazán, csak azoknak, akik abból éltek. A sír pedig magányos hősként gazosan dacol az enyészettel, az utókorral.

A Corvin köziek marakodtak:

Ki a nagyobb hős, ki volt a főparancsnok, kicsoda a parancsnok, ki volt az áruló, ávós? Az egész forradalmat ők találták ki, csak ők harcoltak, a többi smafu és pitypalatty. Iván Kovács Lászlót halálra, Fánicsik Györgyöt halálra, Renner Pétert halálra, M. Nagy Gábort börtönbüntetésre ítélték, aki nem rejtette a véleményét véka alá: „- A Corvin közben olyan társaság gyűlt össze, hogy senkire sem bízam volna még a zsebkendőt sem.” November negyedikére ezek elszeleltek, csak a hült helyük maradt. Aztán megérett az idő, amikor legendákat gyártottak világraszóló hősiességükről, a messzire futtatottak megtollasodtak, az itthoniak pedig megélhetési ötvenhatosok lettek.

A Pongrátz testvérek Amerikába disszidáltak, Gergely hazajött, erejét, idejét és pénzét a forradalom eszméjének szentelte. Meg a disznó hizlalásnak. Gomba módra szaporodtak az egyszemélyes ötvenhatos szervezetek, halhatatlan hőstetteket vittek végbe, egyre többen lettek bátor forradalmárok, bátor ügynökök, s még bátrabb szabadságharcosok. Az ifjú titánok közül is, akik éppen akkoriban látták meg a napvilágot. A messzire szaladók hazatértek, hazahozták fényes és makulátlan múltjukat, gazdag pénztárcájukat, igazi rendszerváltást sürgettek, mert ami történt Imre bácsi újratemetése után, az csak gengszterváltás. Nem tudtak megbocsátani a gyilkosoknak, a pufajkásoknak, az ávósoknak, a sortűzvezénylőknek, az árulóknak, a csökött Lenin-fiúk utánzatainak, senkinek, semminek, rajtuk kívül mindenki besúgó, beépített, vamzer, smasszer és tégla, titkos ügynök, elhülyült pártkatona, lehetett akár halálraítélt is, hiszen a Fő utcában több áruló volt, mint elítélt. Az országban még bocsánatot sem kértek tőlük a gaztettekért, nem nyújthatnak kezet azoknak, akiknek vértől vörös a tenyerük, bársonyszék a fenekük alatt, utódaikból úri fiúkat neveltek külföldi egyetemeken, a privatizációval megszédtek magukat, és nevetnek a markukba. Előléptek naftalinból a múmiák, véres és puskaporos kezükkel kötél helyett koszorút hoztak, elől jártak Nagy Imre emlékének tisztogatásában, az ötvenhatosok megemlékezésénél, de se a gyászuk, se a koszorújuk nem igaz, nem őszinte. Soha sem kötnek a titkos ügynökökkel békét, két ország ez, szétszakított nemzet, tűz és víz, a megtorlásokat igazán ők szenvedték meg, akik a börtönökben sínylődtek, meg akik távolabbi tájakon hontalanul vergődtek az új hazában, és próbáltak gyökeret eresztetni, míg az itthon maradtak éktelenül dőzsöltek Kádár János paradicsomában. A vérük az égre kiált. Nagy Erzsike is elárulta a szabadságharcot, saját édesapját, hiszen együtt koszorúzott a kommunista gyilkosokkal, a pufajkásokkal. Azóta aranyban fürdik, jól él az apjából. A nemzeti forradalomból hiányoztak a reformkommunisták, a baloldaliak, a nemzeti kommunisták, nem velük harcoltak, hanem éppen ellenük, börtönökbe se kerültek, akasztófákra sem, utólag sajátították ki maguknak Nagy Imrét, a forradalmat, a rendszerváltást, beültek a készbe, markukba röhögtek, és alamizsnát osztogattak. A fosztogatók osztogattak. Akik harcoltak, azok pórul jártak, vagy a fűbe haraptak. Közben közülük, a nagy hangjuk ellenére egyre több ügynök lett.

A mérsékelt magyarok bűne az elhibázott rendszerváltás, kettészakították az országot, kicserélték a szűrüket, államszocializmus után vadkapitalizmust, rabló kapitalizmust szolgáltak. Imre bácsival példálództak. A miniszterelnök bizony vacillált, elvtárs volt a javából, a világforradalom és a KGB ügynöke, aki együttműködött a szovjet megszállókkal, nem is tehetett mást, de nemzeti kommunista, reform kommunista lett, tétován tárgyalgatott, azt hitte, hogy csak arra jó a véráldozat, a népfelkelés, hogy népvándorlást okozzon, a kivívott szabadság a diktatórikus kommunista rendszert megfoltozza, és a ráimádkozás meggyógyítja a beteget. Határozott állásfoglalásra, a semlegesség kimondására, a Varsói Szerződés felmondására kényszerítették, a többpártrendszer engedélyezésére, Mindszenty bíboros hercegprímás kiszabadítására. Kezdték már megelégni, s ha kivonulnak a szovjet csapatok, megint új kormányt választanak, és nem kommunista vezetővel. A hős és még hősebb ötvenhatosok egymással sem álltak szóba, tépték a szájukat, kígyót békát kiabáltak a másakra, bíróságokra jártak igazukért és hősiességükért, a régi dicsőségen marakodtak. Mindenki maga volt a forradalom és a legnagyobb, egyedüli hőse. Egyszemélyes ötvenhat. Megélhetési ötvenhatos szervezet. Történelmi szerepük aztán egy órás koszorúzásra zsugorodott, megélhetési forradalmárokká váltak, szájukra lakatot tettek, és a nyugdíjakért, kitüntetésekért kiárulták fényes múltjukat. Szegény Nagy Imre, foroghat a sírjában, nem elég, hogy úgy járt, mint Dózsa György, elárulták, felzabálták emlékeit. Mindenki mentette az életét. Végül mindenki megvehető, csak az ára különbözik.

Az árulókat eléri végzetük. A nagy Hegedűs András öregségében szegényen tengette napjait, amikor külföldön élő unokája meglátogatta és filmet készített a pesti szobrokról, lakosokról, szerette volna tudni, hogy nagypapája milyen ember volt; jó, vagy gonosz? A hajdani miniszterelnök rossz gyapjú pulóvert viselt, hosszúra nőtt körmei alatt feketéllett a piszok, csak annyira telt visszaemlékezéséből:

- Én csak jót akartam, hogy ne hulljon annyi vér!

Akik még egyáltalán emlékeztek azokra az időkre a járókelők közül, a dicstelen kommunista kutyákra, megvetéssel válaszoltak a filmező unokának:

- Golyót eresztenének bele legszívesebben, leköpnék a sírját is, annyit ártott árulásával a magyarnak.

Witner Mária halálraítélt az Országházban beszédet mondott:

„Megilletődve állok a magyar Országházban, ahol történelmünk kimagasló személyiségei a magyar nép javára alkottak törvényeket, mint Tisza István, Klebelsberg Kunó, Hóman Bálint, de itt alkottak törvényeket egy hamis eszme nevében is, mely egy jobb sorsra érdemes nemzet elvesztésén munkálkodott.

Ma, a kommunizmus áldozatainak emléknapján megidézem az áldozatokat - élőket és holtakat -, hogy együtt vádoljuk szocialista köntösbe bújt hóhérainkat. Vádoljuk őket, mert a lenini utat nagy igyekezettel honfitársaink csontjaival kövezték ki. A világ legdrágább, legfájdalmasabb útja ez, s továbbhaladásuk tétje milliónyi emberélet volt.

Vádoljuk őket a Gulágon embertelen körülmények között elpusztult honfitársaink nevében. Vádoljuk őket az otthonuktól megfosztott és kitelepített polgárok nevében, kiknek kiszemelt hajlékaikba betelepüdtek, elrabolva egy élet munkáját.

Vádoljuk őket a recski haláltáborban megkínzott, megalázott emberek nevében. Vádoljuk őket a munkaszolgálatosok nevében. Vádoljuk őket a 298-as parcella halottai nevében, az ÁVH mint erőszakszervezetük által fogva tartott, megkínzott és agyonvert emberek nevében.

Vádoljuk őket a hat millió meg nem született magyar gyermek nevében. Vádoljuk őket a „legdrágább kincs”, a gyermek nevében, akitől elvették az apját, az anyját, az otthon melegét. Vádoljuk őket a „legfőbb érték”, az ember nevében, akit egy tollvonással küldtek bitóra, vagy zártak börtönbe hosszú évekre.

Vádoljuk őket megalázott, megkínzott honfitársaim nevében. Vádoljuk őket a sortüzek áldozatai nevében. Vádoljuk őket, mert kiölték az emberből a hitet, a reményt, a morált, egy emberibb, tisztább élet reményét.

Vádoljuk őket Mindszenty bíborosért. Az Istenhez hű papokért, akiket börtönbe zártak hitükért, mert erkölcsre, hazaszeretetre nevelték népünket.

Vádoljuk őket, mert kifosztották az országot, hogy a dolgoz Magyar Nép munkájából - elveiket megtagadva - lettek vörös kapitalisták. Vádoljuk őket a magyar parasztok nevében, akiket megfosztottak földjeiktől, életterüktől így téve kiszolgáltatottá őket.

Vádolok a nyugdíjasok nevében, akikről elrabolták a hosszú dolgoz élet gyümölcsét, bizonytalanná téve biztos nyugdíjas éveiket. Vádoljuk őket történelmünk meghamisításáért. Vádolnak az élők és vádolnak a meggyilkolt halottak. És vádoljuk őket, mert hitünkben megcsaltak, megloptak.

Ezért megállapítom az áldozatok nevében, soha nem lesznek képesek arra, hogy magyar politikusként egy Nemzet felemelkedése érdekében cselekedjenek.

Itt teszem fel a kérdést: milyen morál alapján ülnek a magyar parlamentben még most is, és alkotnak törvényeket egy általuk tönkretett, kifosztott, megalázott nemzet számára?

Ezért a Szent Korona tana és a magyar nemzet nevében erkölcsi hullává nyilvánítom őket.

Wittner Mária, 52A559 sz. volt halálraítélt.

2001. 02. 25.”

Pongrátz Gergely a Corvin közben szobrot állíttatott a Pesti Srácnak, Marispusztán ötvenhatos emlékmúzeumot rendezett be, szerzett egy elárvult tankot, ágyút, és kis fehér falú kápolnát emelt a régi idők emlékére. Pénzt is kapott a sorstársaktól. A szocialista-liberális kormány tagjait kifütyülték a háromszáz egyes parcellánál való megemlékezésnél. Szaporodtak a különböző ötvenhatos szervezetek, szövetségek, újságokat adtak ki, és nem álltak szóba egymással sem, mindenki mást árulónak tartottak, mert csak bennük égett tovább a nemzeti forradalom tiszta tüze. Koszorúzni, emlékezni is külön tudtak, elárulva ezzel a forradalom eszmeiségét. Többen megkapták a Nagy Imre Érdemrendet; Puchert János tábornok, a golyószórós halálra ítélt, Lucza Béla, forradalmár, akinek mindkét szemét kilőtték az oroszok november hatodikán, a szegediek közül Kiss Tamás, a MEFESZ szervező, Göncz Árpád halálraítélt, a Köztársaság elnöke, Király Béla, a nemzetőrség főparancsnoka, aki csapdába csalta Ekrem Kemál Széna téri parancsnokot, Földvári Rudolf, aki a hátán hordta össze a Nagy Imre társaságot, Fónay Jenő, aki legtovább ült akasztásra várva, miközben a kecskeméti repülőtér politikai tisztje volt, később a Széna tériek között tűnt fel, de Márton Erzsike leleplezte, és Fónay tartóztatta le a súlyosan megsebesült Ekrem Kemált, Kende Péter, aki külföldön élt, s alibije szerint az Október Huszonharmadika illegális újságot szerkesztette. Szívem Imrének erről nem volt tudomása, s úgy érezte, hogy már azt is elloppják tőle, amiért kötelet kaphatott volna. Hiszen az Október huszonharmadika című illegális lapot ő, Molnár József, Szakáll Antal és Kosztya Lujza készítette, mint a Történeti Hivatal dokumentumai is bizonyítják, bár a cikkeket Bohó Róbert, ügynök, adta át nekik. Eltökélten hitte, hogy valamit nagyon elrontott az életében, vagy a titkos szolgálatok keze még most is rajta maradt és ilyen átmázolásokra képes, hogy aktív tagjait jobb pozíciókba helyezze.

Nagy Imre divatba jött, filmek készültek róla, szobrokat állítottak emlékének, emlékházzá alakították hajdani lakhelyét az Orsó utcában, csak éppen lényét, munkáját, mártíromságát hazudtolták meg. Arról szólt a parlamenti hajcihő, hogy az ügyeletes kormánypárt az ellenzéket földbe döngöli, de majd következik a nagy visszavágó. A hatalomért harcoltak, a pénzért. Már egyiknek sem hittek a Tiborcok, kiszaladtak a pártok alól.

Kettészakították Magyarországot. Ketté? Hárommá? Koldussá alázták, lélektelen, igazságtalan országgá.

Négyévenként választásokat tartottak, a minisztériumokban kicserélték a pártkatonákat, a vesztés sereg elkullogott, a nyertesek kíméletlen módszereket alkalmaztak az ellenzék, az ország kordában tartására. Szidták egymást az ország házában, a piacokon, a médiában, másból sem tevődött össze életük értelme, az egyik oldal állítását a másik oldal tagadta, egymásra kenték a hibákat, a kakát, mert velük kezdődött az Isten, a történelem, és a világ-mindenség. Ezt elhitték magukról. Az ország eladósodása folytatódott, azt már nem lehetett Kádárra kenni, hiszen trónolása alatt se jól, se rosszul nem éltek a magyarok, bár jól lakhattak, munkája volt mindenkinek, hevesen bizonygatták, hogy akkor ették meg az aranytojó tyúk egyik felét, a frizsider szocializmus sokba került, amikor a derék és leleményes magyar harcosok füstölgő Trabantokkal végig száguldoztak újra Európán, kinyitották az üzletajtókat, amiknek az ajtajára nagybetűkkel írták magyar nyelven:

- Magyar! Ne lopj!

Egyszerű, hazug, áruló világ volt, de a végén elviselhető, hiszen nem korgott a gyomruk. Ám az aranytojó tyúkocskájuk hátsó, zsírosabb felét hol az egyik vezető párt, hol a másik párt fogyasztotta, amíg hatalmon trónolt. Az adósság csillagokig rúgott. Aztán a jó magyar vállalkozók kiegyeztek, két legnagyobb; vezető és ellenzéki párt mögött megbújó gazdasági érdekcsoportok titkos paktumot kötöttek, hogy a nagy pénzeket maguknak happolják el. Az állami beruházások költségét szándékosan felültervezték, a megmaradó mani pedig szétesztődött. Ám a varázs véget ért, a pártok jámbor népe kiábrándult, megcsömörlött a korrupcióktól, a gátlástalan szélhámosságoktól és visszaélésektől. A jó magyarok kezdtek visszaemlékezni arra, hogy valaha a képviselők sem kaptak fizetést, csupán ingyen vasúti jegyet, nem tölthettek be három-négy fizetőállást, mert azt már személyi kultusznak hívták.

Az anyák tudatosan hajtották el magzatukat, összeszorították szájukat, csecsemőiket kukákba dobták, undorodtak a hasbeszélő politikusoktól, helyettük a kiárusításokat, leszállításokat, leltározásokat lesték, hogy két krajcárjukból még vegetálhassanak ideig-óráig. A munkahelyeken ajtót mutattak az embereknek, már nem a munka világát építették, ostoba és nemzetáruló káderdumával tömték tele a hiszékeny nép száját, kommandókat küldtek rájuk; árkommandó, zöld kommandó, kormány kommandó, élelmiszerkommandó, hogy tanulják az elit hatalmát, a rabszolgaság rendjét. Idegen szolgáltatók végrehajtókkal üldözték őket, akik nem kesztyűs kézzel bántak velük, mert elmaradtak a kifizethetetlen szolgáltatási díjak törlesztésével, pergett a dob, közeledtek az új Mohácshoz, az újabb, de végső Trianonhoz.

Magukból faragtak ellenséget maguknak. Mi magyarok vagyunk, egymásba is szívesen harapunk. Mi magyarok mindig mindent elrontunk. Nekünk a szabadság csupán hamis gyöngy, árulkodunk, besúgunk, becsapunk, hazudunk, dobra verjük a jövőt. Ami Nagy Imre óta nincs is.

A nemzetiek üdvöskéjét, a református lelkészt bíróság elé citálták újságcikke miatt, melyben a zsidóság kirekesztésére utalt, amikor a független magyar bíróság felmentette, azonnal megindult a másik oldal, a szocialisták és liberálisok ellentámadása. Nyilatkoztak, tiltakoztak, részrehajlással vádolták a független magyar bíróságot, mire a sértettek is tiltakoztak, függetlenségükre, szakmaiságukra, az alkotmányos jogaikra hivatkoztak, mintha ártatlanok lennének. A hivatkozások, hazudozások bőven termő földje lett Magyarország. Az eljáró bírót leütötték az utcán, lezárt bírósági, rendőrségi aktákat vizsgáltak felül, csak arra nem derült fény soha, hogy kicsoda a legnagyobb gazember, a legnagyobb brókerbáró, bankbáró, bíróbáró, és mennyit lopott? A valóságra, a lényegre, az igazságra sohasem derült fény. A kis senkiket citálták törvény elé. És törvényt tettek a gyűlölet beszédéről, csorbították a szólásszabadságot, a szélsőségesek azzal riogattak, hogy Magyarországot zsidó tartalékállamnak készítették elő, felvásárolták Budapestet, zsidók pénzelik és irányítják a kormányt, naponta tiltakoztak ezek azok, az országból gyorsposta szállította nemzetközi fórumokra a felülvizsgálati kérelmeket, mert gyermekes eljárás- és koncepciók hibák dzsungelétől hemzsegték a bírósági ügyek, már mindenki tiltakozott mindenki ellen, az okos, vagy még okosabb börtönviseltek is. Akkor kitalálták a gyalogpostát; gyalogosan hamarabb címzetthez érkezett a küldemény, mint postai úton. A kisebb falvakban meg minek is? Lehetett díjakat emelni, futotta milliárdos irodára, flancos gépkocsikra, és karcsúsításra, meg a fővezérek vastag fizetésére.

Bírósági tárgyalásokon azzal nyitottak:

- Bírónő, maga zsidó?

Várhatta is büntetését.

Az ifjú lelkészt, Hegedűs Lórántot felmentő bíró vidéki házában ablakán ismeretlenek belőttek. Fasisztáztak, antiszemitáztak, antimagyaroztak, mélymagyaroztak, hígmagyaroztak,

elterelték a figyelmet magukról, a korrupcióról, a szerencsétlen ország nyomoráról, az éhezõ és kolduló gyerekekrõl, a lepusztult iskolákról, az éhen haló nyugdíjasokról. Vigyázó szemüket az újjgazdára vetették, más mércét nem ismertek, õnmaguknak, õnmagukért voltak, és a Parlament cirkuszi mutatványok színterévé alacsonyodott. Egyetlen biztos pontja jelentette a folytonosságot, az évenkénti fizetésemelés, amikor magukat etették a bölcs honatyák.

Egyik párt fehér fakeszterket helyezett el Karácsonykor az ország különbözõ pontjain. Csámcsogtak, vitatkoztak ezen is. A zsidó szervezet menórát állított fel a fakeszter mellé, és csodák csodája, a szimbólumok nem bántották egymást, mert nem magyar embereknek születtek a szent trágyadombon. A pusztai végeken már nem élvezték a nagy, látványos hacacárét, szemfényvesztõ varázslatokat, mert tudták jól, irtózatosságnak húzódtak mögöttük, de az igazság soha sem derült ki, titkosították a cserebogarak nászát, és a Tiborcoknak semmibõl, soha semmi hasznuk, még vidám temetésre sem számíthattak. Sóvárogva gondoltak vissza a szép szavakra, amelyek hosszú idõkig metyelgették õket; - minden hatalom a dolgozó népé. Mára se hatalom, se dolgozó nép. Fejtetõre fordult a világ, pusztul a természet, fogynak a természeti kincsek, túlnépesedett földrészek termelik a nincstelenek, a munka és jövedelem nélküliek korgó gyomrú hadseregét. Az elit világhatalma új irányt szabott, megszûnhetnek az országok, a nemzetek, párthordák, világkormány alakulhat, világrendõrség, világhadsereg, világigazgatású világgazdaság. És Tiborc falanszterek, a globalizmus rabszolgái. Kísérleti világ, ahol szenvedni, meghalni addig és úgy lehet, amíg és ahogy a tõke parancsolja.

Szívem Imre nem találta ezek értelmét, szégyenkezett is miattuk, hergelte az országúti szemetek hazudozása, vérszívó õnzése, a pártlepelbe borított korrupció, a hatalom mánia, a gyengén fejlett egyedek karrierizmusa, hogy szívükön és a fenekükön pártpecsét villogott, miközben az ország meg virtuális valósággá vált. Ez már a népszuverenitást megcsúfoló nagy semmi országa volt, ahol a farka csóválta a kutyát, a hirtelen támadó rabló, vadkapitalizmus, és csak azért nem hullott darabokra, mert ahhoz is erõ kellett. Erõs maffiavezérek uralkodtak, az elszegényedett többségnek napi betevõre sem futotta, a média az õsi foglalkozást üzõkbõl, a sikkasztókból gyõzteseket szidolozott, munkakerülõkbõl, naplopókból nemzeti hõsöket. Pártacsarkodások lefolyója lett a féregmédia, minden minutában döngõlt a szórakozni vágyó mezei hadakat, cicababák, cicafiúk, divatbabák, divatfiúk tündõkölték a képernyõkõn, beszélni se tudtak, hadartak, pöszék voltak, tudatlanok, de megfizethetõek. Látszatemberék. Az õ szájuktól függött az ország. Szépségkirálynõ választásokat tartottak, gyerekszépségversenyt, a duci nõk szépségversenyét, hastáncosnõk versenyét, kutya -, macskaszépségversenyt, lóversenyt, számárversenyt, disznóversenyt, disznótorokat, kibeszélõ mûsorokat, vetélkedõket, mindenki versenyzett mindenkivel, okos politológusok magyarázták, hogy mit mondtak, mit gondoltak, mit cselekszenek a pártok. Kirakatmacák divatot diktáltak, sikeres vállalkozók pénztárcájából hajszínüknek megfelelõ autót, kutyust, kiegészítõ kellékeket vásároltak, szépségszalonból szépségszalonba jártak udvari szolgálk és biztonsági õrök kíséretével, bájolgott az új arisztokrácia. Hemzsegték a szóvivõk. Bankok, bíróságok, ügyészségek, rendõrség, katonaság, hivatalok, pártok, szolgáltatók, szövetkezetek, vállalatok, önkormányzatok és krematóriumok a biztonsági õrök, mellébeszélõ szóvivõk paradicsoma volt, tájékoztattak és szolgáltak, örködték a magán vagytonon, amelybõl gyakran lecsippentettek. A bejáratokhoz modern vaskapukat, átjárókat szereltek, a fegyveres õrök kívül rekesztették a hívatlanokat, az idézetteket átvilágították; fegyvert, ellenséges eszközt, idegen tárgyakat ne csempésszenek a hivatali épületbe! És igazuk soha se legyen.

Hasbeszélõ jó urak, az osztódással szaporodó Bánk bánok, évek óta örültek, hogy a farizeus Európához csatlakoznak, állami pénzeket felvonulásokat, örömmünnepeket rendeztek, örömdákat gyártottak, örömszobrokat avattak, és látvány showk, táncdal, cigánynóta dömping özöne bódította a derék magyart, a valódi felkészülés, tájékoztatás helyett. Gyõztes háborút

ünnepeltek, elhitették még magukkal is, hogy helyesen, jól kormányoznak. Szirénhangok születtek a kollektivizálás idején is, de mire mentek vele, megnevelték a kósza sziréneket, mint akiket móresre tanítottak korábban azért, mert a dicső felszabadítást megszabadításnak, megszállásnak suttozták. Rögtön elnémultak a szirének. Az Unió évszázados álom és vissza nem térő lehetőség. Mindig ide vágytak. Ezért harcoltak. EU-s bálákat rendeztek, tapsoljon a csóró magyar, hálálkodjon, mert láthatta az operabált, vállalkozók, vadászok, vitézek báljait. Csuroghatott a nyála. Ávós utódok tülekedtek, a munkásmozgalmi múzeum piros arcú relikviái, három perhármasszépfiúk, szép leányzók, bíborba-bársonyba bújtak, mert csak azok számítottak, akik ott megjelentek, a dölyfös elit, a parlamenti diktatúra vámszedői, rájuk figyelt a puccos média. Örömdákát, örömmiséket, örömbálákat, örömkiallításokat, örömkarnevalókat, örömelvezeteket közvetítettek, örömtanácskozásnak, muzsikaszónak tapsoltak, örömszágnak, örömkormányzatoknak, mintha a harmadik világháború megnyerését ünnepelelnék. Néha öröm is vegyült az össznépi boldogságba, mert a disszonáns bombariádok megrémisztették őket, megverték, felgyújtották a csöveseket, hajléktalanokat, leginkább a kisembereket, akik mégiscsak embereknek, magyaroknak születtek, és tengődtek itt évtizedekig, számolgatták krajcárjaikat, hogy futja-e még kenyérre, vagy gyógyszerre se? Ma, vagy holnap feküdjenek sírba a pazarló és koldus ország kárvallottjai? Elfogyott az ember. Aki maradt, létembernek maradt; evett-ivott, üritett, amíg hagyták.

Szívem Imre keserűen morogta monológiáját:

- Már nem tudom a szegényeket, munkanélkülieket, kéregetőket, koldusokat, kukatúrókat, az uránbányák, vegyszerek utóéletét rogyant testükben hordozó rákos betegeket, a Cigány völgy füstös lakóit felláztatni és az örömbálók helyszínére szállítani, pedig igazi népi megmozdulás lenne, nem a számító pártok, egyesületek, szövetségek hatalmi trónkövetelése, csak alamizsnagyűjtögetés a kolduló magyarnak. Isten népének megaláztatásában. Kísérleti nép kísérleti forradalma lenne, ahol a gané üli torát. Nem vinnénk késeket, kapákat, baltákat, ásókat, csak a nyomorunkat, nem is az Országház elé vonulnánk, a pojacák házába, hanem a dáridók uraihoz, az új burzsoázia estélyeihez, a mártírvérek habzsolóihoz. Megkérdeznénk tőlük; - emlékeznek-e még, miért haltak meg legjobbjaink, Dózsa György, Petőfi Sándor, gróf Batthyány László, az aradi tizenhárom, gróf Széchenyi István, gróf Teleki László, Nagy Imre, és a többiek? Mit ér az áldozatuk a sehonnai országban? Mit szólsz ehhez Imre bácsi? Menekültek volna inkább, mint a női ruhába bújt Kossuth, aki még utolsó itthoni perceiben elrejtette a szent koronát, de nem mert bitó alá állni? Nagy önvizsgálódásában keserűen összegez: „Mi harcoltunk, ha nem is győztünk. Ámbár Hazánkat nem mentettük meg, de a zsarnokságnak útját álltuk. Majd ha történelmünket megírják, elmondhatják rólunk, hogy ellenálltunk”. És mi ötvenhatosok? Mit mondhatunk el magunkról? Egymást sem ismerjük, nemhogy a szegények forradalmát megszerveznénk, s régi, elfeledett mozgalmi dalokat énekelgetnénk; az internacionálét, bunkócskát, Dózsa népét, Piros, fehér, zöld, ez a magyar föld. Egyszer elkövetkezik a számonkérés, bárhogyan változik a világ, de én már ettől is elkéstem, maffiákra bomlott a koldusok, kéregetők, kukatúrók hada, felosztották egymás között a vadászmezőket.

Korcs emberizékektől pusztul a faj, és hozsannáznak a temetésen. Vagy az én agyam bomlott meg, mert minden szép, és minden jó? - tűnődött öreg Szívem. - Tapsol és örül a nép, csak én fontoskodom? Megint szemben az igazsággal, a történelemmel? Minek kárálni, legyőz mindent a globalizáció, a gazdag gazdagabb lesz, a szegény szegényebb. Csak az örök hamisság és illúzió marad:

- Legfőbb érték; az ember.

Csak nem itt. Már dehogy említik, az ember kiment a divatból. Akinek nem tetszik, az álljon odább, emelje fel ványadt fenekét, tüntessen, fejezze ki akarátát! Éltünk már monarchiában, az sem tetszett. Soha semmi. Harcoltunk, lázadoztunk, besúgókat neveltünk, mi a vége; bukott angyal lett Magyarország, az árulások földje. Kinek az érdeke, kinek a fájdalma? Imre bácsi országában félünk a holnapoktól. Félünk a patikákba menni, mert nem futja a drága gyógyszerre. Félünk a hivataloktól, mert eltárgálnak bennünket. Félünk a szomszédtól, mert máshogyan gondolkodik. Félünk a rabló szolgáltatóktól. Magyar magyartól fél, és a tiszta forradalom véres, megalvadt csend. A színes idegenek meg tolakodnak.

Miért ne örüljünk Európának, túlélte a bátor magyarok, mint annyiszor; bejött tatár, török, osztrák, orosz, és kitakarodott. Besurrant a cselszövő Európa, hozta a tejszerű tejet, a liszt-szerű lisztet, az üdítő-szerű üdítőt, a zöldségszerű zöldséget, az életszerű életet, a demokrácia-szerű demokráciát, igazságszerű hazugságait, boldogságot, szabadságot, és főleg pénzt ígért, mert azt hitte, azt úgysem fizeti meg. Kudarcaiból mindig kilábolt a magyar, csak egymásnak nem bocsájtott meg sohasem. Most modern európai országot épít, tizenötmillió házát. Trianonra, minden bajunkra történelmi választ, gyógyírt. És mentális rendszerváltást. Amikor már minden kiürült, a legszebb ünnepi beszéd, fogadalom fonnyadt el másnapra, pattanásig feszült a légkör, amikor már rádöbbenek, hogy elhibázták a rendszerváltást és a hiába való másfél évtizedben gyógyíthatatlan beteggé, kiábrándulttá tették az országot.

A több millió koldus dárídós országgá változott, kukatúró milliókká, utcaszéli rongyok meleg-ágyává, történelmi szemétdombbá, több volt a kukatúró, mint a kuka és a szerencsétlenek váltott műszakban dolgoztak, éjjel-nappal, mint az örömszerző magyar lányok. Az utcasarkok tünderei sem azért tartották oda bárkinek, mert közöszlve jobban telt az idő, kenyérre kellett legtöbbjének, meg megélhetésre. Megszerették a biztos, jövedelmező szakmát. Csúnya, de könnyű életet virágozott.

Nagy Imre szobránál az egész ország az ősi mesterségből élt.

Jó pénzért vicsorogtak az ország házában, úgy egymásnak estek, hogy csak a hajtépés hiányzott, anyáztak rendesen, kész kabaré, mert amikor véget ért a nap, hazament mind a jól felszerelt, luxus lakásába, villájába, agyon ékszerezett feleségéhez és parfümös babájához, a kívül rekedtek meg maradtak a nyakig érő ganéban. Egyik tizenkilenc, másik egy híján húsz. Sportoltak unalmukban a honatyák, honanyák; horgásztak, teniszeztek, fociztak, főzőcskéztek, báloztak, sakkoztak, lovagoltak, énekeltek, klubokat alakítottak. Együtt skáláztak, együtt vadásztak, a nagyasszonyok együtt főzőcskéztek a rivalda fényében, mert ők ezt a nép bizalmából tették, és megérdemlik, hiszen kiválasztottak, a sor legelején a helyük. Csak saját pártjuk rendezvényeire jártak, saját médiájukban szórták a malasztot, kitalálták a látvány-cselekvést, saját pártjuk minisztereinek adták fel az alibi kérdéseket a nemzet házában, s a hitvány válaszokat is elfogadták, addig sem az ország, és a báva nép ügyeivel, bajával törődtek, az éppen ügyeletes feladatokat megmondták nekik pártüléseken, szavaztak is helyet-tük, pártrendezvényről-pártrendezvényre szállongtak, mint golyafos a levegőben, hogy hintsék a malasztot. A melegek, mellébeszélők, kézimunkázók, kemény öklűek és háromperhárma-sok, titkos szolgálatosok klubja még hiányzott. Az Országházban vadászkлубot is alakítottak; pirosak, keresztények, kormánypártiak és ellenzékiek, nagy harci cselekményüket, a több napi vadírtást hirtelen gazdagodott, szerencsés kezű vállalkozóval fizettették, aki az ördöggel is cimborált a haszonért, hiszen szegény képviselőknek telhetetlen zsebeket szabott szabójuk, mert tudta, hogy a zsebükkel gondolkodnak, a Parlament nem más számukra jól szervezett üzletnél, házibulinál, kellemes időtöltésnél. A szép magyar vadászok, választott honfiak a jó magyar erdőkben ropogtatták a puskákat, mészárolták a szemük elé kerülő vadakat, puskavég-re kapták a havas mezőt. Tisztességes, törvényes vadászat volt, a nép bizalmából szórakoztak.

Négyszáz lövés dördült, fentről-lentről, magaslesből, fa mögül, teherautókon hordták el a tetemeket. Az éhes Tiborcok hajtóknak alázkodtak, örökös jobbágynak, elrettentek jó uraik mészárlásától; grófok, bárók, hercegek, miniszterek, puccos elvtársak, gögös urak mindig lőttek, ők meg mindig szaladtak, így rendelte a sorsuk. Ezen az ilyen-olyan történelmük sem segített. Hajdanán a veszprémi kiskirály, Pap János, aki belügyminiszter, miniszterelnök helyettes, országgyűlési képviselő volt, hírhedt vörös arisztokrata, egyeduralkodó, szintén nagy vadász hírében állt, ha kirándult kies tájakra, a járókelőket is összetévesztette a nyulakkal. A szent forradalom vérbefojtásakor szerette meg a gyilkolást, amikor a veszprémi egyetemisták és középiskolások elbarikádozták magukat a vár bejáratánál, lőtték a szovjet páncélosokat, és benzines palackokat dobáltak rájuk. November ötödikén az ostromlók már olyan túlerővel támadtak, hogy a fiatalok megadták magukat, vagy a háztetőkre menekültek, s a forradalmárokat helikopterekről vadászták a biztos kezű orosz vadászok, és senki sem lőtt vissza. Száz felkelőt deportáltak Ungvárra, onnan december második felében térhettek haza. 170 szovjet katona esett el, s hatvan civil sebesült meg. Pap elvtárs élet és halál uraként viselkedett, dehogy felejtette el sérelmeit. Cenzúrázta a filmeket, könyveket, az iparfejlesztéseket egyedül eldöntötte, bosszúálló vörös vezérként fordult a Legfelsőbb Bírósághoz, hogy dr. Brusznai Árpád veszprémi tanár büntetését az 1956-os forradalomban vállalt szerepe miatt súlyosbítsák. Így is lett. Postázta a halált.

„Legfelsőbb Bíróság Elnökének

Budapest.

Kedves Domonkos Elvtárs!

Kötelességünknek tartjuk közölni a megye kommunistáinak, dolgozóinak hangulatát - Brusznai és társai ellenforradalmi csoportja bűnügyének tárgyalásán - a Győri Katonai Bíróság Népbírószági Tanácsa által hozott ítélettel kapcsolatban.

Másrészt a f. év október 19-n megtartott megyei kommunista aktíva meg is bízta a Párt Végrehajtó Bizottságát, hogy közölje véleményét illetékes szervekkel, mely szerint nem ért egyet a Népbírószági Tanács ítéletével, enyhének tartja azt (10 évi, 5 évi és az alatti ítéletek).

Véleményünk szerint a Népbírószági Tanács nem vette figyelembe 1956. október körülményeit, az ellenforradalmi csoport társadalmi veszélyességét, de még az elkövetett és bebizonyított népi hatalom megdöntésére irányuló súlyos cselekményeket sem.

A vádiratban szereplő ellenforradalmi csoport Brusznai vezetésével eszmei irányítója, gyakorlati vezetője volt a megyében az ellenforradalomnak. A megyében nemcsak kísérletet tettek, de lényegében át is vették a hatalmat. Az általuk létrehozott fegyveres csoportokra (katonai direktórium és egységei, nemzetőrség, operatív csoport stb.) támaszkodva a törvényes államhatalmi szerveket megfosztották jogaitól, vezetőit, nagyszámú kommunistát elbocsátottak. Az egész megye területén „érvényes” jogi formákba öltöztetett rendeleteket adtak ki, melyek a népi demokratikus államrend megdöntését célozták.

Több kérdésben átvették az Elnöki Tanács jogkörét. Hozzáfogtak egész megyében a régi közigazgatás megszervezéséhez. A kommunisták üldözésével (kb. 170 volt letartóztatva) a párt anyagi értékeinek kisajátításával lényegében szétverték a pártot is.

Hatalmuk szilárdítása érdekében több ezer fegyvert kiosztottak, és elkészítették a védelmi tervet, megszervezték a szovjet elvtársak elleni ellenállást. Ennek következményeként felelősök kb. 250 ember haláláért, felelősök óriási értékek elpusztításáért, egyéb anyagi károkért.

Mindezek és több más súlyos ellenforradalmi bűncselekmény a tárgyalás során bizonyítást nyert.

A megye kommunistái, becsületes dolgozói - a népi demokratikus államrend megdöntéséért küzdő, vezető szerepet játszó ellenforradalmárok felelősségre vonásánál - a legsúlyosabb ítéletet várták, nem pedig a törvényes tétel minimumát.

Kérjük a Legfelsőbb Bíróságot, hogy az ügyben - mely fellebbezés alatt áll - törvényeinknek megfelelő komoly ítéletet hozzon.

Veszprém, 1957. november 2.

Elvtársi üdvözléssel:

Geiger Béla Pap János
m(egyei) adm. (inisztratív) m(egyei) titkár”
főelőadó.

Magyari nép akkor hol voltál? És most hol vagy? Mit csinálnál, ha újra játszhatnád a történelmedet? És Te Szívem Imre? Újra tetszene a szereped?

Bruszniai Árpád, csont tuberkulózisban szenvedő, sántító, nagy műveltségű, 33 éves tanár, végtelenül naiv ember volt. Bízott az igazában, ártatlanságában, vétlenségében. Nem tudta, hogy aki itt az igazságban bízik, az mindig pórul jár. Nem hitte, hogy megölhetik. Nem hitte, hogy civilizált világban a bírói ítéleteknek semmi közük ahhoz, amit ítékezés alatt érteni kell. Nem ismerte Révai elvtárs nagy mondását; „Mindenki reakciós, aki nem kommunista.” A mindennapi gyakorlatot sem fogadta el; mindenki gyanús, aki megszületik, s előbb-utóbb keresztfára feszül.

Többször letartóztatták. Verték beteg lábait. Hamis vádakkal gyötörték, és ítélték el.

„Micsoda idők jönnek elő a hamu alól. És micsoda időket élünk?” - gondolta Szívem Imre.

Új, vérszopó arisztokrácia, a hirtelen magántulajdonos ült a nemzet nyakára, és a média-cselédség. Ilyenekre bízták az országot, a gyerekeik jövőjét. Választhattak a hamis készletből, mert bármit szajkóztak is, a saját gyarapodásukon járt az eszük. Ordított az arroganciájuk, ebben tökéletesen hasonlítottak egymásra. Szívem Imrének kinyílt a bicska zsebében.

Amikor még öntudatos elvtársként dolgozott, a háta mögött azt suttogták:

- Nincs lelke ennek az embernek. Alkoholista, spicli, kurvás, lakáj, udvaronc, szűrforgató.

Amikor meg önként és dalolva tanulmányozta a kapitalizmust, a saját fajtája, vérbeli rokonai szajkózták:

- Hazaáruló az ilyen. Fel kellene akasztani.

Mindenkit mégsem akaszthattak, börtönökbe sem dughattak. Mára már külön érdem és anyagi elismerés járt a forradalom hőseinek, meg azok besúgóinak, meg a besúgók besúgóinak, a kiválasztottaknak, a Fő utcai átnevelteknek. Lehetett volna mindenik, egyszerre, egy személyben, de nem, mindennapi ember akart maradni, aki saját verejtékével, állandó robotolásával, tehetségével viszi valamire, a bűneiért bűnhődik. Mire vitte? Megkeseredett testamentumából sugárzik a szomorúság, és a reménytelenség. Ez a magyar sors, vagy egyedi eset?

Hol a felelőssége, mit tévesztett el? Elronthatott-e valamit a saját életén kívül, melyet idegen hatalmak manipuláltak? Vagy a bűneiben, árulásában folytatódott fájának hanyatlása, rossz génjeit és a betegségek csiráit átörököltette az utódokba? Nem akarta. Mindig tiszta szeretett volna maradni; nem ölt, nem lopott, nem hazudott (eleget), főleg nem viselkedett, ezt hitte magáról a hagymázos vénség menedékében, bár tagadhatatlan, hogy hagyta magán átfolyni az életet, könnyen táncba vitték, de amikor rádöbrent, hogy rosszul döntött, próbált visszakozni,

felelősségét csökkenteni. A sír széléről koldusként próféciákat osztogatott, és elfeledkezett elkövetett vétkeiről. Néha azonban találkozott velük.

Vastag könyvek jelentek meg az ötvenhatos forradalomról, azokban harcostársai neveit látta, s közülök többen beadták a derekukat, kiváló ügynökök lettek.

„A BM II/8. Osztályának javaslata Biszku Béla belügyminiszternek a bíróság elé állítandó ellenforradalmárok csoportosítására.

Jelentés.

Budapest, 1957. augusztus 10.

Miniszter elvtárs, jelentem, az ellenforradalmi események során vezető vagy szervező tevékenységet kifejtő 88 fő előzetes letartóztatottat az alábbi csoportosításban javasoljuk bíróság elé állítani.

I. csoport, 10 fő:

1. Nagy Imre
2. Losonczy Géza
3. Donáth Ferenc
4. Gimes Miklós
5. Tildy Zoltán
6. Maléter Pál
7. Király Béla
8. Kopácsi Sándor
9. Jánosi Ferenc
10. Vásárhelyi Miklós.

A felsoroltak vezető, szervező tevékenységet fejtettek ki az ellenforradalom előkészítésben. Elsősorban felelősek azért, hogy Magyarországon az ellenforradalom kibontakozott és megerősödött.

II. csoport, 8 fő:

1. Váradi Gyula ht. vör. gy.
2. Marián István ht. alezr.
3. Márton András ht. ezds.
4. Tóth Elemér ht. fhdgy.
5. Erdélyi Sándor ht. fhdgy.
6. Kővágó Sándor ht. alezr.
7. Virág János tanár
8. Varga Sándor egyetemi hallgató.

A csoport tagjai a fegyveres erők területén megszervezett „Honvédelmi Bizottmány” elnökségében kifejtett tevékenységük folytán elősegítették elsősorban a hadsereg vezetésének és ezen keresztül a katonai egységek dezorganizálását.

Kezdeményezői voltak ellenforradalmi követeléseket tartalmazó határozatok meghozatalának, illetve részbeni végrehajtásának Pl. Követelték a szovjet csapatok azonnali kivonását, szükség esetén a magyar hadsereg felkészítését a szovjet csapatok ellen: a politikai apparátus tagjainak a hadseregből való eltávolítását; a varsói szerződésből való kilépést, Magyarország semlegesítését stb. Küldöttséget küldtek az ENSZ-hez, hogy segítségüket kérik.

Felderítésekkel végeztek a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok erejéről, hadmozdulatairól. Az így szerzett adataikat közölték néhány ellenforradalmi csoport vezetőjével is. A velük szoros kapcsolatot tartó különböző ellenforradalmi csoportok megbízottai is részt vettek a „Honvédelmi Bizottmány”-ban.

Megjegyzés:

Fentiekkel azonos ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki a még jelenleg szabadlábon lévő Kána Lőrinc vezérőrnagy, aki a Honvédelmi Bizottmány elnökségi tagja volt.

III. csoport, 5 fő:

1. Kovács István ht. vőrgy.
2. Szűcs Miklós ht.ezds.
3. Mecséri János ht. ezds.
4. Zólmoy László ht. ezds.
5. Solymosi János ht. alezr.

A csoport tagjai mint a vezérkar és a Hadművelési Csoportfőnökség, illetve az ellenforradalom felszámolására kijelölt csapatok parancsnokai, ingatag, esetenként kapituláns magatartást tanúsítottak. Közülök többen nem hajtották végre az ellenforradalmi gócok felszámolására kiadott parancsokat. Október 28-a után nyíltan az ellenforradalmárokhöz csatlakoztak. Előkészületeket tettek a szovjet csapatok elleni védelemre. Bár kb. 3 hadosztálynyi fegyveres erő állt rendelkezésükre, körzetükben mégsem akadályozták meg kommunisták legyilkolását, a pártházak elfoglalását, sőt az aleggységeik közül részt vettek pártház elleni támadásban és kommunisták letartóztatásában stb.

A Hadművelési Csoport bűnös tevékenységét jelentős mértékben elősegítette Janza Károly altbgy. volt honvédelmi miniszter ingatag, opportunistá magatartásával és erélytelen intézkedéseivel.

IV. csoport, 7 fő:

1. Pálkás Antal őrgy.
2. Garami Lajos ezds.
3. Schtiff Róbert fhdgy.
4. Keresztes János őrgy.
5. Galajda Béla hdgy.
6. Vajtai Gyula hdgy.
7. Tóth József hdgy.

Mint a rétsági páncélos egység parancsnokai és vezető tisztjei áruló tevékenységükkel elősegítették a rétsági járás ellenforradalmárainak hatalomra jutását. Megszervezték Mindszenty Budapestre szállítását és biztosítását. A csoport tagjai közül többen részt vettek az Állami Egyházügyi Hivatal titkos iratainak elrablásában. Államvédelmi beosztottakat vettek őrizetbe, illetve tartottak letartóztatásban. Felkészültek a szovjet csapatok elleni támadásra. Áruló magatartásuk következtében az egység tagjai szétszéledtek, fegyvereiket és felszerelésüket elhagyták, és azokat a polgári lakosság megrongálta, részben eltulajdonította, amiből kb. 7-8 millió forintos kár keletkezett.

V. csoport, 7 fő:

1. Kiss István r. alezr.
2. Deszpot László r. őrgy.
3. Vári József r. őrgy.

4. Székely János r. őrgy.
5. Oláh Vilmos
6. Lantos József ht. őrgy.
7. Földvári Attila.

A csoport tagjai többségükben a BM Budapesti Főosztály volt vezető rendőrtisztjei - akiket Kopácsi ezds. után felelősség terheli a budapesti rendőri állomány dezorganizálásáért.

Október 30-án aktívan részt vettek a Nemzetőrség megszervezésében és ellenforradalmi elemek felfegyverzésében.

VI. csoport, 2 fő:

1. dr. Radó György volt honv. o. ezds.
2. dr. Havasi László volt honv. o. alezr.

Dr. Radó György o. ezds. 1955 óta szoros kapcsolatot tartott Nagy Imrével és áruló csoportjával, a hadseregen belül terjesztette azok ellenséges nézeteit. Radó és Havasi a Honvéd Kórházat ellenforradalmi központtá építették ki. Ellenforradalmi személyeknek adtak menedéket, akik november 4-e után nevezettek beleegyezésével és támogatásával „Dél-budapesti Parancsnokság” néven illegális szervezkedést folytattak, nagyszámú ellenforradalmi röplapot terjesztettek.

VII. csoport, 16 fő:

1. Kardos László
2. Márkus István
3. Herpai Sándor
4. Kemény István
5. Józsa Péter
6. Pozsár István
7. Batár Attila
8. dr. Zimányi Tibor (ügynök).
9. Hány István
10. Bohó Róbert
11. Göncz Árpád
12. Regéczy Nagy László
13. Szakáll Antal
14. Molnár József
15. Lakatos István
16. Bibó István.

Október 23-a után a csoport tagjai közül többen mint a „Forradalmi Értelmiségi Bizottság” aktív tagjai ellenforradalmi követeléseket tartalmazó kiáltványt adtak ki. Szoros kapcsolatot tartottak fenn fegyveres ellenforradalmi csoportokkal. Részt vettek az „Országos Nemzeti Bizottság” létrehozásában.

November 4-e után a Bibó-féle tervet alapján illegális tárgyalásokat folytattak FKP politikusokkal. November végén részt vettek a „Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom” elnevezésű illegális szervezkedésben. Megkezdtek az államellenes platformjuk kidolgozását, majd „Október Huszonharmadika” címmel illegális ellenforradalmi lapot szerkesztettek és terjesztettek.

Nagy Imre államellenes tanulmányait az angol követségen keresztül Nyugatra juttatták, melyet most propagandaanyagként felhasználnak ellenünk az imperialisták.

Megjegyzés:

Az említett illegális szervezkedést Ádám György kezdeményezte, azért őrizetbe vétele feltétlenül szükséges.

Szívem Imre elgondolkodott ezen a listán és szövegen. Kosztya Lujza és ő hiányzott róla. Amiért akkor kötél járt, az ma demokratikus alapjog. Csak az életük ment tönkre miatta.

VIII. csoport, 4 fő:

1. Déry Tibor
2. Háy Gyula
3. Zelk Zoltán
4. Tardos Tibor.

Nevezettek, mint a Nagy Imre-féle áruló csoporthoz tartozó írók, uszító tartalmú cikkeikkel, Petőfi-köri és más felszólalásaikkal jelentős mértékben hozzájárultak az ellenforradalom eszmei előkészítéséhez.

Október 23-a után ellenforradalmi követeléseket tartalmazó kiáltványokat terjesztettek. Lázító cikkeket írtak, támogatták a különböző „forradalmi” bizottságokat. Lényegében elősegítették az ellenforradalmi erők kibontakozását. November 4-e után szembehelyezkedtek a törvényes magyar kormánnyal, tevékenységükkel akadályozták a kormány intézkedéseit, a rend helyreállítását.

IX. csoport, 4 fő:

1. Varga Domokos
2. Tóbiás Áron
3. Molnár Zoltán
4. Fekete Gyula.

A csoport bűncselekménye annyiban függ össze, hogy az ellenforradalmi időszakban mindannyian az ellenforradalmi erőket támogatták. Pl. Varga Domokos az írók közül többeket rábírt arra, hogy a kiadott statáriumrendelet ellen tiltakozzanak és követeljék a visszavonását. November 10-én „Forradalmi Ifjúság” aláírású ellenforradalmi követeléseket tartalmazó felhívást készített.

Varga és Tóbiás november 14-én megjelentek az Egyesült Izzóban, ahol éppen a Központi Munkástanács tagjainak választása folyt. Itt az Írószövetség nevében léptek fel és ismertették a Bibó-féle tervezetet, melyet javasoltak elfogadásra. Adataink szerint ez a fellépésük hozzájárult a sztrájk további folytatásához.

Molnár Zoltán az ellenforradalmi események alatt kapcsolatot tartott fenn a különböző felkelő csoportokkal és ezek követeléseit a kormány felé továbbította. November 4-e után szorosan együttműködött az ellenforradalmi célokért harcoló néhány munkástanáccsal. Környezetében a törvényes magyar kormánnyal való szembenállását hangoztatta.

Fekete Gyula tevékenységével az ellenforradalmi erőket támogatta, részt vett az Irodalmi Újság október 23-i különszámának szövegezésében, amely ellenforradalmi követeléseket, uszító kitételeket tartalmazott. Gyűjtést szervezett az ellenforradalmárok segélyezésére.

X. csoport, 6 fő:

1. Földvári Rudolf volt MDP megyei első titkár
2. Kiss József MÁV mérnök
3. Szitovszki Zoltán esztergályos

4. Simonfi György MÁV mérnök
5. Fekete László egyetemi adjunktus
6. Nagy Attila színművész.

Földvári Rudolf mint a pártbizottság első titkára az ellenforradalom előtt csatlakozott az ellenforradalmat előkészítő, elégedetlenséget szító író és újságíró csoporthoz. Árulása következtében az ellenforradalom alatt a párt belső kérdéseivel foglalkozó anyagokat nyilvánosságra hozta.

Létrehozták a megyei munkástanácsot, amely aktív ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki. Ennek egyik részlege, a defenzív csoport, őrizetbe vételeket foganatosított, kihallgatásokat végzett. A helyőrség áruló tisztjeivel „védelmi tervet” dolgoztak ki a szovjet csapatok ellen.

Az ellenforradalom fegyveres felszámolás után kidolgozták a megyei munkástanács programját, amely egész sor ellenforradalmi követelést tartalmazott.

Az ügy vizsgálatát lényegében befejezték.

XI. csoport, 5 fő:

1. Szigethy Attila
2. Burián Zoltán MÁV mérnök
3. Kemendi Béla ht. ezds.
4. Kretcz Géza ht. őrgy.
5. Éliás Ferenc r. őrgy.

A csoport tagjai az ellenforradalmat megelőző időszakban különböző funkciókban voltak. Ezt felhasználva október 23-a után jelentős mértékben hozzájárultak az ellenforradalmi erők kibontakozásához, sőt később ők irányították a „Győri Nemzeti Tanács”-on keresztül. Csatlakozott az ellenforradalmárokhöz a helyi honvéd és rendőri egység is, amelyért elsősorban Kemendi ezds. és Éliás r. őrgy. a felelős.

A Szigethy által irányított ellenforradalmi csoport elfoglalta a BM főosztályt, kiengedték a foglyokat. Lefoglalták a rádiót és azt is az ellenforradalom szolgálatába állították. Október 30-án 14 pontból álló követelést állítottak össze, amely többek között tartalmazta, hogy új kormányt kell létrehozni. „Hazánk” címmel ellenforradalmi napilapot adtak ki, melynek Szigethy volt a felelős kiadója. A vizsgálat eddig - Szigethy betegsége miatt - igen vontatottan haladt.

XII. Egyéni ügyek, 14 fő:

1. Haraszi Sándor
2. Szilágyi József
3. Fazekas György
4. Schurecz József
5. Táncos Gábor
6. Erdős Péter
7. Lőcsei Pál
8. Novobáczky Sándor
9. Sándor András
10. Horti László
11. Tankó Tibor
12. Pártay Tivadar
13. B. Szabó István
14. Hámori Zoltán.

A felsorolt személyeket egyenként javasoljuk bíróság elé állítani, mert bűncselekményeik nem függenek össze. A felsorolt csoport vizsgálatát előreláthatólag október végéig befejezzük.

Szalma József rny. orgy. Osztályvezető.”

- Négyőjüket ismertem csak személyesen a Kardos csoportból. Biztosan kötelet sóznak a nyakamba - morfondírozott világos napjaiban szép korú Szívem. - Szép kedvesemet, Kosztya Lujzát se találtam a felsoroltak között, bár ki tudja, hová, melyik csoportba osztották, ha elkapták, s nem feküdt be nekik, mint jómagam. Csak nem ő jelentgetett rólam Kovács Terézia név alatt? Ezt mégsem hihetem. Az angol ügynök ügyében kaptam volna a második kötelet, a harmadikat pedig a Katonai Forradalmi Bizottságért, ráadásul, mint katonaszökevény, statárium alatt fegyverrel lövöldöző ellenforradalmár, illegális határátlépő, nem győztek volna bitófával, a készletet én használtam volna el, ezt felsorolni is sok. Emlékezni pedig fájdalmas, ha nem is muszáj.

Visszaélhetett volna a helyzet kínálta lehetőségekkel. Az se igaz, talán semmi se igaz? Gyávaságból, szerénységből, öröklődött naivitásból az ösztönök hatására futott az élet rögzös útjain, amelynek a végére ért? Mi igaz az életéből? Az a néhány lázban égő, veszélyes hónap? Imre bácsi szolid embersége? A szabadság mámore és örülete? Csupán lázas álom, szép ábránd, amely a Porcsíny utcában kivirágzott és hamar hervadt, mint a szegénység rekvizituma? Annyi maradt a nagy, égető vágyakozásból, a sziszifuszi munkából, a hirtelen támadt hősiességből, mint a szélmolnár örökmozgójából? Eltékozoltuk Imre bácsi örökségét, és nem ilyen lovat akartunk, nem egy napi megemlékezést és egy napi koszorút.

Öreg Szívemnek könnyű már a tisztaságról papolni, amikor nincs igazi köze a valósághoz, a nyugdíjas vegetáció befonta és a földre húzta. Hétköznapiakon még csak boldogult valahogy, de az ünnepeket, a vasárnapokat nem szerette, szomorúságot hoztak; - ez sincs, az sincs, csak a kilátástalanság, a zsugorodó nyugdíj, meg a zsugorodó élet, és ami a legjobban fáj, az elfogyott idő. Nem élni művészet, hanem meghalni. Szépen, csendben, betegség nélkül, lefeküdni este és nem ébredni fel többé; ez az élet legnagyobb, utolsó ajándéka. Neki ez sem adatott meg.

Másoknak azért telt valamiből, fényűző palotákat építettek, csillogtak villogtak, báli belépőre többet költöttek, mint Szívem Imre évi nyugdíja. Honnan szerezték a pénzt, honnan lopták, sikkasztották? Kik ezek? Mindenki mégsem maffiózó és adócsaló! Nagy Imre se gondolta, hogy parányi, szűk réteg habzsolja fel az összes jót, és levegőnek nézi a lepusztított milliókat, megcsúfolva mártíromságát. Korlátozhatatlan oligarchák, szabad rabló nagyurak osztották fel egymás között az országot.

A hazugság milyen csúnya, de néha hasznos. Vagy mindig hasznos, mert igazság meg nincsen, elvitte magával Jézus Krisztus, mint a világmegváltást. Ami maradt, azt Imre bácsi-val temették el. Utána ki maradhatott tisztának, véráldozatnak? Még a papok sem. A plecsni-vel kitüntetett hazudozók, a napraforgó fejű rongy emberek, az állandó árulásra helyezkedők? Az a rontásfajta, amelyik mindig jól járt, amelyik a jég hátán is megélt, amelyik marék júdáspénzért vette meg mások erkölcsét, jellemét és eszét? Amelyik úgy cserélte ideológiáját, mondókáját, mint más a szűrét, a hatalomba törleszkedett, azzal törölte a fenekét? A fehérgalléros bűnözők? A győztesnek mindent szabad, mindegy, hogy nyilas, kommunista, kiszagda, új kommunista, tulipános, szabad madár, polgárbarát, mikor, hol kínálták a sarzsit, a vastagabb zsíros falatokat, azért elárulta mindet. Létformája az árulás. Magyarország az árulók televénye és az árulások hona. Szívemtől tanulta, vagy ő leste el a fő-főemberektől, világhatalmaktól?

Az eredendő bűnből mennyi a jussa, amikor nem is áruló, hanem áldozat? - Mások vittek rossz utakra engem -, jutott eszébe szép apjának kedvenc dala, amelyet könnyes szemmel mindig eldalolt, ha ivott már valamennyit. Szép fia, szép korú Szívem, aki nemcsak hegyes, szorgalmas kis ember volt valaha, kitaszított Tibornak érezte magát, és a fajtáját, becsapott mezítlábasnak. Miért nem igazságosabb minden? Senki sem tanult a történelemből? A hős proletár harcos, a habókos öreg mindjárt eltávozik a földi mezőkről, csak a testamentumot befejezhesse, ne járjon úgy, mint szegény Imre bácsi. Sokat töprengett azon, hogyan írja meg, megértik-e, vagy eszement locsogónak tartják? Nagyjából kiszámítható a fogadtatás; - kiknek tetszik, kiknek nem.

- Minek az írás, ha nem gyógyít meg, nem ad igazat, nem ad egy karéj kenyeret, nem nyújt megnyugvást az élet valódi bajaira? Hányféleképpen értelmezik, magyarázzák, kifordítják olcsó kis érdekeknek megfelelően? A történelem a politikacsinálók nászágya, mit moco-roghat az igaz testamentum? Megváltoztatja-e az idő? - töprengett tolla fölött az utolsó Tanúságtevő. - Egyszer Nagy Imrét is árulónak tartják? Vagy már az, mert kinek kell a nemzeti kommunizmus? Nemzeti egységet teremtett, mégis beteljesülnek baljós jövődölései. A magyart mindjárt lenyeli a világ, és akkor mire való volt véráldozata, hogy fát vágjanak hátunkon a törekvő, törtető jó urak?

Szívem Imrének eszébe jutott egyik jó munkatársának a verse:

„Akit megöltek, nem beszélt,
Úgy vádolt vérrel hallgatag...
Akit temettek nem beszélt,
Némán pörölt a föld alatt.”

Simai Mihály: Költő, most kell szólanod.

Szívem hosszú életét szürke eminenciásként töltötte el, soha semmi kitüntetés, semmi elismerés, se beosztás, se támogatás, csak a munka, amit nem tudtak helyettesíteni. Hatnyolcévenként váltogatta a munkahelyeket, szerkesztőségeket, akkorra a főnökei torkig voltak vele, ő meg velük. Anarchista kun természetét tetézte azzal, hogy alkalmanként felöntött a garatra, igencsak kinyitotta a száját, elküldött mindenkit melegebb éghajlatra, Kádár Jánostól kezdve miniszterekig és első titkárokig. Óriási fegyelemmel verték. Nyugodtan humorizálhatott az úgynevezett rendszerváltásnál, amikor még hitt benne, nem látta át, hogy nagy humbug, az ország süllyedése akkor kezdődött:

- Igazi forradalmárként viselkedtem, a kommunisták közé épültem, hogy azzal is gyengítsem, lejárassam, megbuktassam őket!

Szégyen, dicsőség, de négyszer vették fel a pirosak pártjába, és ugyanannyiszor rúgták ki. Az utolsót már nem várta meg. Viszont sohasem félt húsába vágni az igazságot, és a szegényekért, miközben félt a múlttól, s félt a jövőtől, és önmagától.

Ám szólt hozzá Nagy Imre elnök úr, az örök példa. Felelősséget érzett a Testamentumáért, és tudta, hogy álnokságot, hazugságot le nem írhat, még ha kerékbe törik, akkor sem.

A pártok tündököltek és eltűntek a süllyesztőben, csillogtak-villogtak a választásokon, új meséket tálaltak bamba és hiszékeny választóiknak, majd elolvadtak, mint a tavalyi hó. A miniszterek jöttek-mentek, nem az érdemüket süvegették. A rendszerváltoztatás pártjai? Legtöbbjüknek annyi szellemi potenciál sem jutott, mint egynémely munkahelynek, sajtópőkből, alantas kis helyezkedőkből annál több. Kinézték maguknak a bársonyszéket, arcot, és szöveget cseréltek, csak jól fizessen. Arról meg két kézzel gondoskodtak.

Politikai gyűlések? Amikor a szegénység tömött sorokban tapsolt az ellenzéki szónoknak, a mi Jóskánknak? Földönfutó falubeliekkel találkozott, kíváncsiskodtak, mit mondanak a dörzsölt, pesti okosok, hogy jóra fordul-e a szegények sorsa valaha? Új földosztásban bíztak, a magántulajdon visszaadásában. A mi Jóskánk humorizált:

- Kimentek a tankok, bejöttek a bankok!

Át is vették az uralmat, letarolták a magyar mezőt, de legalább udvariasak.

Szívem az apátfalvi földosztásra jól emlékezett. Vártak a falu szélénél, kevés kispazda, néhány újságíró, hiszen előre tudták az eseményeket: a bülbül szavú Jóska földet oszt. Piros-fehérvörös szalaggal átkötött karók heverték az ároksíkon, amikor begördült a nagy nyugati kocsi, abból a kispazda vezér ugrott elő, rövid beszédet rögtönzött és leverte jelképesen a földosztó karókat. Anakronisztikusnak érezte az egészet, jól ismerte az agrár mozgalmakat, a parasztlázadásokat, a földosztások történetét, de azoknak sem lett értelme, mert legázolta az esztelen politika, a könnyű cselédek hamar elnyelte a kényszer szövetkezés eszméje, és kényszerítő akarata.

Meghajtott fővel állt Nagy Imre szobra előtt az utolsó katonája, bűnbánó lélekkel, megvénült kopasz fejével, mert nem tudott tiszta maradni, pedig mindig arra törekedett, de olyan nincsen, csak bolond és élehetetlen, szélmalomharcos, aki a saját munkája után éhen döglött, mert a végén annyira leértékelődött, hogy koldusbotra szorult.

Imre bácsi fejére glóriát raktak. Imádkoztak sokan, hátha összeroskad alatta, de nem, felül múlta önmagát, vitte, vezette a forradalom, saját keresztje. Az életével fizette a számlát. Ugyan hányan követték? A mai acsarkodó nagyurak közül ki vinné el a töviskoszorút? Egyik sem. Nagy Imre a szegények védelmezője maradt, a napi harcok robotosa. Tiborcként megsüvegezték, ha vicsorítottak is kínjukban, lába után kaptak, mint a kutya, mert nehéz embernek, örök Tibornak születni, maradni. Nélküle meg minek? Ő volt és maradt a remény, a kezdet és a vég. Szívem Imre megtanulta a legfőbb igazságát:

- Szeresd azokat, akik keresik az igazságot, de ne higgy azoknak, akik azt mondják, hogy ők megtalálták.

Szerette a szegényeket! Ők is szívükbe zárták, hiába ártottak nekik, hatvanegy sortűzet vezényelték katonáira, huszonegy bitófát ácsoltak hamarjában követőinek, talán soha ki nem derül, hány halottja lett ötvenhatnak, hány ezer? Három, négyezer? Megszámolhatók-e a halottak? Hogyan hihették ezek után a moszkvaiak, meg magyar helytartók; Kádár, Münnich, Marosán, hogy Júdasként elárulja legszebb álmát, elvesztett illúzióját, jeltelenül elföldelt mindeneseit? A vér vér marad, ő ember.

A maradék marék országban élőknek elfogyott a legelőjük, a folyókba belerondítottak, betevőjüket ritkán tudták előteremteni, szép lányukat rosszakká tették, fiaikat göthössé és önfeladókká, fejük fölül eldobták a tetőt, korgó gyomorral már élni se volt kedvük. Bövelkedtek valamikor jó vezérekben, de már arra nem emlékeztek, hogy azok szembe szálltak a halállal.

Az örök leckét sem tanulták meg, hogy a politikában semmi sem fekete, semmi sem fehér, de főleg semmi sem örök, a hibás döntés mellett jó is születhet, az adok-kapok jobbra, balra is érvényes, hogy a politika a nagyotmondás és az elhallgatás művészete, egyetlen igaz szava van; - soha. Ennek a szegény szagú népnek a legfőbb hibája, hogy ritkán tudott önmaga érdekében helyesen dönteni, csak akkor, amikor Nagy Imre mögé állt, széljárta pusztáin a mezítlábas had szájáról soha sem lehetett mást hallani:

- A forradalomkor.

Aztán egymást taposták a hamis gyöngyökkel házalók, a nagyhangú igehirdetők, az álpróféták és messiások, hintapolitikusok, féregértelmiségek, tetű tanácsadók, ingyen cselédek, törtető kis gazemberek. Vagy nagy gazemberek. Ám ez, mint tudnivaló, mindig később derült ki, amikor már ellopták az országot. Emberszabásúaknak tűntek. Mindenki önmagát képviselte, mutogatta az életporondon szebbik arcát, pedig ordasnak született.

A hű és sunyi Tiborcok megtanulták a süvegelést, hétrét görnyedtek, bár évszázadokig ártottak a derék magyarnak, a jó szándékot és a jóakaratot hangsúlyozták, de csak az ámitás bújt meg mögötte. A haramia országban csak a refrén és a kényszerbeszélők változtak:

- Lehet-e változás, jobb jövő, megmaradás, áldozatok, hosszú távú beruházások, hitelek és világtőke nélkül? Nem, de majd a jövő, az unokák hasznát veszik, mert ahol lócitrom van, ott ugrálnak a verebek. Ám kevés a citrom, sok a veréb, de egy erős Európában ez sem gond, Európa közös lesz, közös asztal, közös állatkert, közös idomárok, és térden csúszkálunk előttük. Miért akarnánk mi rosszat? Ez liberális-demokratikus kapitalizmus, nem az a csúnya régi, ahol cselédország szenvedett, apáink, nagyapáink robotoltak, s a földpadlóra köpködték tüdejüket. Ebben az országban szolidaritás, a népfelség uralkodik, más nemzetekkel együtt érvényesülhet a tehetség, a szabad verseny, mindenki gazdagabbá válik, mert nincs jobb a vörös kapitalizmusnál, a liberális piacgazdaságnál.

Ehelyett elnyelt mindent az arctalan, seszínű, kései kamatkapitalizmus, a nemzetközi üzleti érdek. Az áldozati korszaknak ki viseli a terheit? A legjobban megosztott, atomizált és elfáradt falu, a lecsupaszított szegénység, az éhbetegségre ítélt nyugdíjasok. Hasonlókat szajkóztak, amikor a magyar parasztot a kollektívizmus karámbába terelték, ha nem értett a szóból, akkor traktor után kötözték, meghúzták a jó magyar anyaföldön, térjen már magához, hiszen csak a javát, a legeslegjavát akarják. Miért nem érti? És magához tért, elhitte azonnal a hinni valókat. Mi maradt belőle? Történelmi szemétdomb. Nagy Imre szentírása, hogy önkéntesen, nem kényszerből, nem üzött vadként, nem osztályidegenként, hanem emberként vállalják a közöst, ez Kádár Jánost is megérintette, megígérte a kisújszállási nagygyűlésen a kun parasztnak, de más parancsot kaptak káderei, a mindig kapható janicsárok, az adó a csillagokba emelkedett, amikor már azokat is túlhaladta, akkor Szívem Imre szülei aláírták a belépést, hiszen halottak voltak, azoknak már teljesen mindegy, hogy hol, mit írtak alá, és milyen temetőben nyugszanak.

Ezen a szent szemétdombon az elit mindig jól érezte magát, önmagából szerveződött, épült, olyan zárt karámmá, hogy a jó és fő pártkatonák mérték a bogrács javát, de az ideológiát gyártók se kussoltak a sor végén. A politika nem kizárólagos csodaszer a nép boldogulására, gyarapodására, nem népszuverenitás, hanem szűkebb, zsákmányszerző csoportok érdeke. Megtapasztalták. A lakosság két százaléka uralta, és lenyúlta az országot. A pártok fazekában gyűlölet forrt. Háborúztak versengés helyett.

Káoszkapitalizmus, csőd, nincs irányító eszme, erkölcsiség, szándékosan lezüllesztették az országot, elárulta saját értelmisége, a magyarságtudatot ébresztgették, odvas fába virágot ültettek. Vicsorogtak az ordasok! Bántotta őket a karéj kenyér, ami átnyúlt a kerítésen, mert nem érték fel ésszel, hogy akinek nincs betevő falatja, az nem a szép szavakat áhítja, elkerüli az Isten házát, megbotlik előbb-utóbb, és rossz útra tér.

Az érzelmek országában nem az értelem vitázott; aki bírta, marta, mindenki megfizethető, mindenki megvehető lett. Ordas, gyilkos világ. Nem ezért feküdtek az orosz tankok alá a pesti srácok. Nagy Imre megfogta a szegények kezét, tartást adott és dajkálta az országot, nem pénzes kupecoknak, bankár rablóknak, piranha, perc emberkének szánta testamentumát. A mai papagájok álarcot húztak, hogy ne piruljanak:

- Gazdag és szegény mindig volt, aki palotában születik, az nem a kukatúrással kezd. A pénz határoz meg mindent, de a pénz nem boldogít -, dalolták a régi nótát a szolgahadnak, a föld népének.

A nagybeteg Gulyás Bözsi így válaszolt erre:

- Nem szartam a kútba, csak a kávéjára.

Kamatkapitalizmust építettek, ha már az álmos, csodaváró nép nyakára hozták a rendszer-váltást. Ennyi sok okos, bölcs vezér, és mégis rosszul, szegényen, csúnyán élt a Tiborcok országa. Hogyan lehetne jobb, tisztább, hogyan maradhatna meg még ezer évig? Utópiára nincsen válasz, az is reménytelen. Európa egy ország lesz, utazhatunk, letelepedhetünk bármely zugában, ha pénzünk van. Idegen pénzünk. Van tőkéd? Vegyél pártot, futballcsapatot, médiát, vedd meg Európát. Az is eladó. Ám kisdud játékaidra nem pazarolja idejét, hogy a küszöböt rágod, mezítláb, szakadt gatyában indulsz meghódítani a tőkemonopóliumokat, ragacsos a kezed, mert megtanultad a szakmát a nagy emberektől.

Illuzionista igehirdetők tűntek fel a semmiből, a bölcsök követ kaparták elő kémcsöveikből.

- Igazi magyar utat választhatunk az alibidemokrácia helyett. Az igazságtalan tulajdonszerkezetet lecseréljük, a természetjoggal és a társadalmi igazságossággal összhangban álló tulajdont hozunk létre. Nem a végtelen növekedésre törekszünk, azt különben sem lehet a véges földön, hanem a természeti erőforrások fenntartására. Az élet lehetőségéről beszélünk a Kárpát medencében, új földosztásról, mert ami itt történt, az a pénz Trianonja. Élni akarunk, felemelni a fejünket, és magyarként megmaradni. Ősi kultúránk tízezer éves, magyar volt a világ, s Attila csak visszafoglalta a végeket, Árpád meg követte. A kapitalizmus után is van élet, csak tudjunk együtt élni a Földdel, különben a világ könnyen elpusztulhat. Ez új kihívás, olyan feszültségekkel terhes jövő, amelyek soha sem voltak eddig a történelemben.

Szemükbe nevetett, csillogott a bankvilág, a pénz uralma elnyelt mindent, valamirevaló magyar város főterén tíz-tizenkét bank vert palotát. Miből lett a tőkéjük, a horribilis hasznuk, vagy veszteségük? Ki ellenőrizte azokat? A jó Tiborcok zsebéből húzták elő, azok véréből és verejtékéből, hogy amíg élnek, tejljenek a pénz diktatúrájának. A termelést munkanélküliség váltotta fel, idegen szolgáltatók szabad rablása, és a színesek kereskedése.

Vérlázító korszak köszöntött a lopós, haramia országra. Hiányoztak a Nagy Imrék, az Igazmondók, a Tanúságtevők, akik magukban hordozták az igazságot, kitermelték, megszenvedték, mint az igazgyöngyöt. Tartott még a marék maradék kiárusítása, a Tiborcoknak csak az adósság jutott, meg a szolgáltatások megfizethetetlen díja. A kis sátoztábor pártocskák meg nyafogtak, nyalakodtak, buzifejű önkielégítő politikusaikkal. Mit értettek azokból a Tiborcok? A VIP-listákat, a bankok bankári privatizációit, a banki alvilág térhódítását, a bróker botrányokat, a pénzügyérek szélhámosságait? Bankpaloták épültek. A meghitt Rákóczi úti, háromemeletes leánykollégium mellett lévő üres telken is időben üvegcsodát húztak tető alá. Minél nagyobb a bank, annál többet lopott össze, és magának, a saját társaságának osztogatott. A népet szolgáló minisztériumok is. A lopást rosszul kihelyezett hitelnek nevezték, amit valamennyi szegény törlesztett, mert felelőst nem találtak, azt nem érték tetten, a legnagyobb gazember megvédte. Akinek pénze, hatalma volt rogyásig, mindent elért, és mindent megtehetett a banklovagok, bankbárók, bankár kommunisták idején.

Mit csinált az Igazmondó, a Tanúságtevő? Magára vette az ország terheit? Vagy a világét? Szívem elképzelte Imre bácsi végakarátát, amelyet nem érkezett papírra vetni, már nem válthatta meg a népét, nem tudott a szegényeken segíteni. A szegénység átka és béklyója, hogy nem szerveződött meg, ritkán jöttek hozzá a Jézus Krisztusok, meg a nemzeti hősök, a tiszta írások. Forradalomról, szabadságharcról, árulásról szó sem esett! Kimúlt a divatból.

Amikor a nagy fosztogatások privatizációnak álcázva megkezdődtek, amit az élelmesei rendszerváltásnak neveztek, az abból kimaradtak meg gengszterváltásnak, módszerváltásnak, és a fehérgalléros bűnözők ellopták alóluk az országot, a Tiborcok nem értették, hogy mi történt, hogyan alakult ki a nemzeti burzsoázia? Hajlongtak a mezőn, őrizték a csordákat és ez a vége. Mi maradt meg az utódoknak? Ami rajtuk csüngött, amit erdőn-mezőn összeszedtek. Még a húsukat is lerágták az idegenek, ha meg tiszta vízért nyúltak, vagy levegőt vettek, büntették, bírságolták, hogy arról koldultak. Már máshol porciózták a levegőjüket, nem a honi mezőkön.

Szívem Imre eredője, meghatározója a szegénység volt, azért szegődött Nagy Imre nyomába, mert ő igazán szerette a szegényeket, szerette ezt az országot, s imádta a földet. Méltatlan katonájának a keze kibicsaklott, a lelke elborult, amikor látta, hogy mi várt a szegényekre; - örökös cselédsors, fiaikból napszámosok, kukatúrók, csövesek lettek, életük delén örökre elaludtak az utcák kövén, a lányokból pedig országúti tündérek, örömlányok, örömszerző hús automaták. Az ital, a cigaretta, a kábítószer, a reménytelenség hamar elcsúfította őket, vegetáló panel proletárokká, panel patkányokká, átvágták a torkukat, a temetők árkában kötöttek ki, némelyiket megtalálták kábítószer túladagolásban a bűzös WC-k kövén.

Valamikor mást reméltek; emberek és boldogok akartak lenni, azt hitték, hogy joguk van hozzá. És a munkához. Minek akkor Imre bácsi testamentuma, ha nem segít azokon, akik inséges napokat láttak? Akiknek nem jut kapanyél. A Tiborcok vitték el ezt az országot a történelem elejétől végéig, a csillogó szupermarketek dzsungeléig, verejtékükkel, vérükkel táplálták, még sincs már helyük benne. Szívem álmaiban megjelentek a szegény szagú, ecetes szagú öregasszonyok, a lúdtalplégiók, a Jávor Pál szerelmesek, az egy nótára, egy mulatásra, egy ölelésre szerveződött életek, mit tehetett értük, mit hagyományozhatott rájuk? A testamentum nem kenyér.

Kenyeret kitől várhattak?

A mi Jóskánktól is. Ezt hitték, amikor a szegény, fekete fejkendős öregasszonyok a kövér király, a bülbül szavú nagyot mondó kezét csókolgatták, összelihegték a hideg kultúrházakat, kezüket dörzsölgették, és reménykedtek; visszakapják a földet, az ősi jussot, talán tehetősebbre fordul az életük, az sohasem számított, ha magukat fogták az eke elé, ha hajnaltól estig gürcölni kellett, az a dolgok rendje, a teremtés elejétől való.

Az önfeláldozó életek mire mentek itt, Nagy Imre?

Hány Magyarország van? Nem egy. Polarizálódott ország, polarizálódott érdekek, gazdagok és arisztokraták, meg szegény milliók. Aki csak tudta, becsapta a másikat. A polgárok az államot, az állam meg a polgárait, a gatyát is lehúzta róluk, és még elvárta a tapsolást, hogy becsüljék a kizsákmányolójukat. A történelem mindig elzúgott a nép feje fölött, az csak az elit, az idegen hódítók játéka, kitalálták a magas palotában, hogy mi jó lent a tehén faránál, de helycserére, igazi belepofázásra nem adtak módot, a ganét mindig ugyanazok taposták, a bársonyszékbe meg mások, idegen szívűek ültek, három-négy fizetést szereztek, mert kitágult a belük.

Az ilyen-olyan diktatúrák mennyi, de mennyi illúziót megöltek. És a gyönyörű szabadság is. Melyik a fájdalmasabb, az alattomosabb gyilkos? Illuzórikus, muris alakok tündököltek a magyar mezőn, a Tiborcok meg mindig süvegeltek és hittek. Erre születtek, meg az áldozatra évszázadok óta. Nem ilyen szabadságot akartak, nem ilyen életet, nem ebben hittek évszázadokig, egy évezredig, de megint elárulták őket.

Nagy Imrét elfogadták, szerették, mégis darabokra tépték.

Mucsaiság, megosztottság terjedt. Szégyenkezett, aki nem volt olyan jó magyar, mint a másik magyar, de azt a harmadik magyar szabta meg, hogy ki a jó magyar, a mérsékelt magyar, a rossz magyar, ám a legjobb magyar nyalakodásból élt, a mézes-mázos handabandázásokat elviselte, elhitte, hogy a tojás kerek, kék, piros, fehér, zöld, még ha nem is festik. Tartott a nagy paláver, a népnemzeti cirkuszmutatvány, nem unatkozott a publikum; minél kisebb a kenyér, annál nagyobb a ricsaj.

Visszatértek Ázsiából Európába. A gőgös gúnárok szerint; Európa jött el hozzájuk. Új világbirodalmat építettek. Az állampárt, a szocializmus utolsó évének teljesítmény szintjét elérték, de a lakosság fogyasztása kívánnivalót hagyott maga után, az átlag magyar az ötvenes évek előtti színvonalon élhetett. Feléledtek a Kádár-nosztalgiaik. A rendszerváltás árát törlesztették. A demokrácia nem olcsó ajándék, magyar gyakorlattal shakespeari színjáték a csörgősapkás közönségnek. A diktatúrában, ha sokat járt a szájuk, akkor bélyeget sütöttek a homlokukra, előbb-utóbb lassacskán éhen haltak, a demokráciában pedig joguk volt éhen halni. Gyakorolták. Magántulajdon nélkül meg minek szedték a drága, friss levegőt? A sebbel-lobbal összefércelt bűbáj demokráciában, aminél már csak a temető bűbájosa, a fél országnak korgott a gyomra és haldoklott az éhségtől.

A rendszer-, gengszterváltás után hamar tüntetésekre jártak, készen kapták a papírzászlócskákat, meg a követelni valókat, a Mezőgazdasági Termelők Országos Szövetségének szervezésében hordták fel az öntudatos népet külön buszokon Budapestre, az Országházhoz. A hidegben néhány autó szaladgált le-fel-alá a megriadt tehenekkel, kannaszámra öntötték a tejet a lefolyókba, odébb ingyen mérték, ahol Nagy Imre szobra áll. A kordon szélénél levágott tehén fejét mutogatták, és az előre felállított emelvényen szép sorjában megjelentek a szónokok, felolvasták az előre megírt sorokat, hogy mit követelt a magyar paraszt. A szónokok mindig, mindenütt megjelentek, ahol csak szövegelhettek, mert abból és azért éltek. Még azt is hihették, hogy figyelnek a szavukra, és valódi rendszerváltás kezdődik. Pedig csak a tüntetések, és a csepűragás ideje jött el.

Közben a derék, jó magyarok közül többen bepityókáztak a közeli presszóban, néhányan az állatkertbe osontak, ha már egyszer ingyen felhozta őket a termelőszövetkezet, lássanak a fővárosból valamit. Láttak. Aztán hazamentek. Alhattak újra nyugodtan, megpróbálták, harcoltak jó magyarként jogaikért, az igazukért. Majd ezt is megtanulják, mint az igaz szót. Még nem adták fel a reményt, nem sejtették, hogy elárulták a jövőjüket. A következő kormány idején változatlan illúzióval szervezték a nagy országos demonstrációt, országhatártól-országhatárig lezártak minden utat, de a kormány nem engedett a követeléseiknek, nevezetesen, hogy bort, búzát, békességet, hozzá körmöci aranyakat adjon a kisemmizett termelőknek. Felültek első napon a traktorra, de másnap legyintettek, nem nekik kellett volna megjelenniük, hanem a nagyszájú hasbeszélőknek, a bülbül szavú honatyáknak, honanyáknak.

Tüntetések, ilyen-olyan sztrájkok szaporodtak, a dühös demonstrációk, mert évtizedek óta szivattyúzták az ágazatokból a jövedelmet, a melós zsebéből a keresetet, lehettek szegfűsök, tulipánosok, narancsosok, szabad madarasok, nyakkendős kisgazdák, egyformán nem tettek a termelésért jószerivel semmit. Lakatra zárták az üzemek ajtaját. A recsegő-ropogó szerkezetben illúzióknak tűnt a jövedelem, a családi gazdaságok se éltek, se haltak. Nyugaton az élelmiszeripar a gazdák kezében összpontosult, Tiborc-országban a profitból semmi sem áramlott vissza hozzájuk. A magyar paraszt nem polihisztor, pusztítja, és agyonnyomja az uniós bürokrácia, a multinacionális leigázás. Paraszt polgárrá szeretett volna válni, zsíros, csüngő hajú, korgó gyomrú Tiborc, vagy pártpecséttel rabló hadúr helyett. Kádár János -, aki szerette volna jóvá tenni bűneit, és elfeledtetni a feledhetetlent -, regnálása alatt olyan szerkezet formálódott, amely élenjáró, műszakilag kiválóan felszerelt, rekordterméseket adó nagyüzemekre

épült, kiegészítve a háztáji gazdaságokkal, a térségben egyedülállóan jól mérhető lépéseket tett, a polgárosodás érdekében. És a végén a szegénységet is emelte. A szocializmus a saját dugájába dőlt, s a szegénység pedig soha nem látott, nem tapasztalt méreteket öltött.

- Csak a Jani maradjon, amíg ő él, selyemből szövök a gatyánkat, után meg vászon se jut! - mondogatta régebben Herbály Gyula, aki nem született fortélyos embernek, nejlon parasztnak sem, ám két lábbal állt a földön. Akkor már nem érezték a vér szagát. Maradt is a fővezér végelgyengüléséig, a megbolondulásig.

Szívem Imre leírta ezeket könyveiben. Középiskolai tanárként, diplomával a zsebében a szegénységet akarta szolgálni, mindennapi regényhőseit a Varázshegyre feljuttatni. Neki se sikerült. Miközben idejártak Európából tanulmányozni a gazdálkodást, a termelési eredményeket; - hollandok, dánok, spanyolok, portugálok, németek, csehek, lengyelek, görögök, mert Magyarország mezőgazdasági nagyhatalommá vált. Negyvenezer agrár végzettségű irányította a gazdálkodást, osztályidegen gyerekek is. A vidék fele abból élt. A kormányzat preferálta a közös tulajdonon alapuló termelést:

- Tiéd a gyár, magadnak lopod el! A termelőszövetkezetet, az országot is.

A fegyergalléros rendszerváltás után vitték ész nélkül, két marékkal, a csonkokon meg ott lógott a számlálhatatlan munkanélküli. Kiárusították az országot. A gazdálkodás mindig a politika babája volt, bár az adott keretek között releváns. A termelőszövetkezetek szociális biztonságot teremtettek, sok fiatal parasztyerekből diplomás vezetőt, az élet minősége is változott, de elcsúsztak a magyar paraszt lelkiületén, a magántulajdont elzabrálták, a közösségi tulajdont tüzték pajzsukra, nem a családi gazdálkodást.

A magyar paraszt bolondját járta. Földet mérték a lába alá, aztán elvették, újra mérték, újra elvették. És még nincs vége. Reményt löktek a vályújába, ami örömmé változott, mindig ideológiai igába hajtották, pártpecsétek virítottak a fenekén. Hány földosztás tehetné boldoggá? Mindig a következő? Hányszor vetkeztették meztelenre, mennyi sérelmet gyűjtött a szenvedések során? És a kezére vertek, ha egy férges gyümölcsöt szakított a fáról, amit ültetett, de már idegen tökének nyíltak a virágai. Lopni csak nagy tételben lehetett. A politika terhét mindig a nyakába varrták, támogatásokról szónokoltak, de nem adták meg a munkaerő, s a termékek piaci árát.

Az elszegényedett országon Európa sem segített. Elvette tőle a maradék munkahelyeket. Annyira megalázták, hogy nincs esélye igazi versenyre Nyugattal. Dumaországban éltek, féregművészek lettek, mert a szócséplésből, bemonrásból, csalásból, sikkasztásból, olajszőkítésből (adó-, olaj-, vám-, hivatali-, bank-, közszereplés) jobban megéltek, mint a becsületes munkából. Már aki zsiványkodott. A füllentős országot boldog polgári államnak nevezték a bűbajosnál bűbajosabb Hunniában. A csaléra állt szénakazlat. Bővérű komédiásai kivesztek, politikusok tülekedtek helyükre, hogy harcra kész állapotba hozzák híveiket. És kifizetődő üzletet kreáltak a politikából, a véreskező ávosok parlamenti porontyai örködtek felette.

Kinek hihetett Nagy Imre népe? Már senkinek, semminek sem hitt, annyiszor becsapták, megalázták, meghurcolták, az utóbbi fél évszázadban annyi sokk érte, hogy felért több háborúval. Elfogyott a reménye, elfogyott a kenye, pedig a szép, új világ, a legszebb, legjobb kamatkapitalizmus építésre várt. Hiába tiltakozott ellene évszázadokig, mehetett tanulmányozni a gazdálkodást hajdani tanulóihoz, és munkáért, kölcsönökért kuncsorogni. A semmi kis vezetők meg somolyogtak bebetonozott székeikből, és lehúzta zsebüket az arany. Egységes Európáról szónokoltak, amikor jól tudták, hogy a római birodalom is szétesett, annyi világhatalomnak nyoma veszett, letaposott temetőkön táboroztak. Az új európai állambirodalomba mindent beolvasztottak. A Kárpát medence a népek vándorútja, a derék magyarok

mindig ide-oda csapódtak, hogy ne vérezzenek el, ne süllyedjenek el a kis népek emésztőjében, befogadó országnak hitték magukat, csatlakoztak, jól-rosszul felkészültek, a sorvadó falvak, a kábítógózsos fiatalság, a sisere, lócafingó, mindentudó könyökvédősök, a pökhendi, pazarló hivatalok és közhivatalok, a tetű tanácsadók meg maradtak, szaporodtak, mint a nyulak. Fele annyival Tiszát rekeszthettek.

A magyar föld nem csak termelőeszköz, hanem évezredes hit, megtartó erő, a szülőhaza. Nagy Imre tudta ezt. Mégis olcsó lett, mint az életük. Az idegen rákapott. Csodaszerként árulták a nyugati maszlagot, a globalizmust, s tátott szájjal várták, hogy a kolbászból kerítés nő, annyi nyugdíjat hoz a postás, amennyiből élni, halni tudnak, és számlákat fizetni. Rájuk szakadt a tető, Európa gazdagabb fertálya nem ingyen küldte akarátát, érdekeit, politikáját, súlyos tagdíjat fizettek saját elsorvadásukért. A keresztes háborúk régen kimúltak a divatból, már az arany, az olaj, és a média háborúzott, a virtuális világ. Ígéretésekből megtelt a padlás, vérrel fizettek minden illúzióért, mert mindig vadkeleti, barbár, ázsiai önfeladó népnek tartották a magyart, hálás kísérleti terepnek.

Európa sohasem nyitotta meg a Varázshegy kapuját előtte. Hányszor jóvátehetné volna bűneit? Jaltát is elfeledte. A zavaros rendszer-, gengszterváltást sem stafírungozta. A derék magyaroknak eszébe se jutott, hogy tartsák a markukat, legalább a felszedett vasfüggöny árát kasszíroz-zák! Néma gyerekeknek anyja se értette a szavát, pedig Európa nem szanatórium ingyenes betegellátással. A csatlakozáshoz Magyarország lassan és báván alkalmazkodott, nótára gerjedt örömeiben, örömodára, kölcsönkérte Marcibolond és Weisz Juliska lyukas tarisznyáját, tele pakolta tepertős pogácsával, melyből minden kincse kicsurgott. Álmodozott a csodaváró, vándorló, világteremtő nép, hogy majd végre egy tető alá gyűlik minden magyar Európában. Rossz évek jártak; balkáni háború, árvíz, belvíz, orosz piacok elvesztése, belső piacok hiánya, feszültség a falvakban, feszültség a városokban, levegőben és vízben, korrupciók és bankbotrányok, a Nyugat meg szépen elhúzott, fél évszázad se elég, hogy utolérjék, és élvezzék a javakat. Kis országban kis nép, se tőke, se pénz, se más erőforrás, csak a föld és az ember. Mindkettőt becsapták, megalázták. A tehetséges nép eltékozolta, elárulta önmagát és értékeit. Ez lett a végzete, a feltartott kezű, alázatos, nagy behódolás. A végén elvárták, hogy hálálkodjon a kizsákmányolásáért, és mélyebbre görnyedjen, mint a halottak. Akkor talán jut betevő falat, kenyerecske, tejecske éhes nebulóinak, egy ideig.

Szívem Imre világéletében szabadulni akart a földtől, még a cipője talpáról is lerugdosta, de béklyóba kötötte, nem hagyta menekülni a sok szegény ember sóhaja, a cselédházak és a kicsi kun asszony népe, sóvárgó reménykedése, mindez megfogta a tollát örökre. Meg Nagy Imre példája. A falvakban forradalmi változások következtek, történelmi alkalmazkodást követelt a kor, akik nem értették meg, könnyen éhen haltak, a jó és hálás urak meg puhább bársonyszéket kaptak az Európai Unióban. A tökéletes, az ideális ország valóban csodás, ha Tiborca nem beteg, nem öreg, nincs családja, lakásra sem gyűjt, nem eszik, nem iszik, vak és süket, ráadásul nem beszél, csak szavaz. Az árulások mezején liheghet az éjjel-nappali szórakoztatástól, szalmabábuit dobálhatja Dunába-Tiszába bábkormány búcsúztatóként, majomkodhat, majmolhat akárkit, gyalázkodhat oda-vissza, forradalommal fenyegethet, és ordas eszméssel, a szabadság szép népének kijár ennyi. Odaköltözhet a Parlament elé, kormányváltásért kiabálhat:

- Tiszta kezeket a vezetésbe, alkotmányozó nemzetgyűlést, Szent Korona-tant! -, de a szar bűdös marad, azt nem lehet felrobbantani.

A Dózsa Györgyöket felfalták az éhbeteg Tiborcok, jótevőiket, és pártfogóikat hamar feledték. Irigykedtek, sunyítottak, hogy valaki majd kikaparja gesztenyéjüket, vártak nyugodtan, úgyse történt semmi velük és értük, csak csendben meghaltak. A megkopott, elhasznált népnek nem

volt igazi jövője, csak forradalmi múltja, ám ellopkodták, elárulták, aprópénzre váltották, előre eljátszották a messzi szabadkőműves páholyokban. Új állambirodalom berkeibe simult, feloldódott, és mint oldott kéve, szétszóródott a nemzet. Európa soha sem szerette. Gyakorló kertnek kellett, tőkeprofitnak, új gyarmatnak, piacnak és a Nyugatnak szüksége volt a fehér emberre, előbb a fehérre, aztán a színesekre. Hajdanán a vérüket ontották Európáért, aztán a verejtéküket, és a fillérjeiket. Jó üzleti vállalkozásként áron alul kelt az adok-veszek ország, a tejjel-mézzel folyó Kánaán, és az örök haza örök illúzió maradt, mint Kádár János szocialista paradicsoma.

Dudva verte fel az ország álmait, lakóinak kétharmada hónapról hónapra, napról napra tengett-lengett. Vegetált. Vigasztaló hamis szöveg hangzott:

- Jóléti rendszerváltás, menedzselhető kapitalizmus, liberális piacgazdaság, az ország teherbíró képessége nem bír többet, de ez a fejlődés alapja, máshol se rózsás a helyzet. Nem számít, hogy a magas vezetők márványlépcsős palotát építettek, ott loptak, ahol hozzáfértek, cicababáik választékos eleganciával, felékszerezve arannyal, pénzzel, festékekkel közlekednek, jómódjukban a földre se lépnek. Üsd meg a szádat nép, mikor milyen jó a dolgod. Megkaptad a rendszerváltást, háború és puska lövés nélkül, amit a farizeus vezetőid ígértek, azt megtartották; parlamenti demokráciát, piacgazdaságot, titkos választásokat, több pártrendszert élvezhetsz. Mit akarsz többet? Nyisd meg a nyakad: Ember ennél jobbat meg nem él! Csak a halott. Visszaesett a világ termelése, fejlődése, fekvése, bolhából ne faragj elefántot, a rossz tűnő állapot, tűrj békével, megszokhattad már, máshol sem fenéig tejfől, mi csakis a javadat akarjuk. Várj nyugodtan, mást úgysem tehetsz, ha meghalni még nem akarsz! Mit háborogsz a szegénységgel? Hiszen az örök, mindig volt és még Jézus Krisztus sem tudott változtatni rajta? Pont a Te dolgod?

A kisembereket kenyérlopáson érve rögtön a törvény szigorával sújtották, a nagyokat, a bankrablókat megvédték a funkciók sáncai, a maffiózó hatalom kerített helyettük bűnbakokat. Kukatúró Tiborc országgá vált az édes haza. Demokráciában, diktatúrában egyaránt szemeltek a kukákba, a perifériák szégyenlős diplomásai, érettségizettjei éjszaka jártak kincset keresni, a tehetősebbek ürülékét, amikor már az új urak tivornyáztak, szép nőket ölelgettek, maguk mutogatására csillogó, jótékonyági rendezvényeket szerveztek, ahol a Tiborcoknak még a koldulást is megtiltották, helyette mehettek diplomával WC-s néninek, és pöcegödör tisztogató bácsinak, unokáikat meg az útszélre állíthatták.

Vezér nélkül, kirántott kard nélkül a világ szegényeit nem egyesítette senki. Nagy Imre meg nem támadt fel. A bolondság házát, a patkó alakú bilit nem tudták szétrobbantani, hogy újra kezdhessenek egy tiszta, emberhez méltó életet, népszuverenitást, igazságos társadalmat. A zsaroló állam, az adók, az ilyen-olyan járulékok a kereset egészét elvették, s az elit árnyékában megszületett, csiribi-csiribá szervezetek; hivatalok, hatóságok, biztosítók, bíróságok és egyebek, a hatalom alsó fertályaként funkcionáltak, mert abból jól megéltek. A multinacionális szolgáltatóknak; - víz, villany, tévé, telefon, fűtés, gáz, szennyvíz, - nem tudtak annyit keresni, hogy telhetetlen étvágyukat kielégítsék. És viselkedtek előttük, különben megpördült a dob a fejük fölött. Minek ide annyi magyar? Fele untig elég, és akkor jut hely a színeseknek, az idegen szívűeknek.

Soha sem éltek ilyen gyalázatos világot. A szabadság szép, ősi népének nem mindegy, hogy hol rabszolga, ezt igen nehezen viselte, és nem ismerte az igazi háttérhatalom, a pénzpáholyok döntéseit. Rádöbrent, hogy önmaga ellensége, gyilkosa, az utána következőket is felfeszítette a Magyar Golgotára, nincs menekvés, behálózta a család, a társadalmi kapcsolatok, a tehetetlen beletörődés, a civilizációs mákony, az uzsora civilizáció, az új kapitalista kizsákmányolás,

és megadta magát, néger lett a saját hazájában. Ilyen nagyon nagy boldogságban léteztek Pannóniában.

Szaporodtak a pirinyó és óriási mesemondók, a mákszem filozófusok, ontották a sokszor kiokádott szöveget:

- Termelj többet, jobban élsz! Minőségi termelés. Családvédelem, boldogság és jólét. Fenntartható fejlődés. Jóléti fordulat, és jóléti rendszerváltás, esélyegyenlőség. Majd kenyér is jut, mesés munkahely, nyugdíjacska-tejecske, úgy élhetsz, mint Nyugaton, mint Marci Hevesen. Ezer év múlva, vagy másik ezer év múlva, de jól viselkedjél és akkor megérted, még magyarul is beszélhetsz. A gazda kedvére kell tenned, az aranygyűrű sem esik le az ujjadról, ha megsüvegeled. Amit mi teszünk, jogilag, anyagilag helyes, erkölcsileg nem annyira, de legközelebb jobban vigyázunk, tanulékonyak, alkalmazkodóak vagyunk, és pénzügyérek. A Te pénzedre, jövődre, párnádra és lepedődre vigyázunk, mer jó fiúk vagyunk, de tanuld meg, hogy nem ember vagy, hanem számla! Emberszámla, ember rubrika. És pályázz paraszt, nyerhetsz is, mint a lottón, bízva bizzál mibennünk, mint Istenedben, hiszen az messze van, de a mi kezünk mindenhová elér! Itt béke van, demokráciát teremtettünk, szabadságot a drága magyarnak, élvezd is, ha beledöglesz!

Miközben a velejéig elrohadt minden. Kész csoda, hogy létezett az ország ezeregyszáz évig, feldarabolták, megcsonkították, megalázták, a történelem és gazdasági érdekek ütközőpontjának használták, politikai komisszárokat löktek a nyakába, vörös és fehér janicsárokat, jámbor lakóit karámokba, internálótáborokba, börtönökbe, bitókra terelték. Vér, verejték és teher nem számított, a könny sem, mocsokban taposott, tapsolt a népe, s áldozati bárány lett minden magyar, messzire futhatott, itthon maradhatott, a szívét nem tudta kicserélni, a magyar sorsától nem menekülhetett. Árulónak hitte magát és szomorúan halt meg.

A nagy gengszterváltók a komisszárokat, informátorokat átképezték vállalkozókká, főszerkesztőkké, köztisztviselőkké, polgármesterekké, pártkatonákká, pártlolyókká, fehérmájú macákká, főregértelmiséggé, a nemzeti múmiákat feltámasztották, kicsomagolták merev álmaikból, és a mindentudó irodai, hivatali, politikai kukacokkal Dunát-Tiszát rekeszthettek. Talpnyaló senkik, az örömszolgák tömör hadakban naponta nyalták az ügyeletes urak, új tulajdonosok, ideiglenes főemberek, fővállalkozók, főpolgármesterek, párthóhérok hátsó fertályát, homlokukra vették az Igét:

- Csak egy zsíros állást adj a feleségemnek, szőlőbirtokot, sportpályát, vagy vastag pályázati pénzt! Az apámnak bányát. Az apósomnak, az anyámnak, az anyósomnak, a menyemnek, a vőmnek, a gyerekemnek, az unokámnak, a kiskutyámnak, a kismacskámnak, a barátnőmnek, a bejárónőmnek, a szomszédomnak hivatal jár. Ne kicsinyeskedj! Veled harcolok, nem kérek égbekiáltó kegyet, csak parányi figyelmet; nem kell bank, állami vállalat, kórház, klinika, útépités, temetkezési, közlekedési vállalat, arra Ti vetettetek szemet, csak iciri-piciri brókerasztal. Közhivatali állás, ahol évszázadokig semmi lényegest nem tesznek, csak kódósítanak, elodáznak, húzzák-halasztják az időt, és vigyáznak a rendre, a Te pénztárcádra, hogy tele legyen. Az igazságra figyelnek, nehogy kivirágozzon!

Szívem nem ilyen országról álmodott, nem ilyet szolgáltat és dehogy akart kamatkapitalizmust, azt vidáman, nótaszóval árulta el akkor, most és mindörökre. Nagy Imre foroghat a sírjában, mert elnyelt mindent a tőke, a világbirodalom és a piac. Dolgoztak ingyen, alázattal az idege neknek, az erdőn vadat raboltak, reszkető inakkal Imre bácsi szobra elé álltak, megsüvegelték, mélyen meghajtották magukat előtte, hogy legyen a bírójuk, ha a forradalomban vezérüknek állt. Az ítélet még magyarul hangzott.

Süt-e még rájuk a Nap? Miért veszejtették el őket, hiszen verekedtek a csatákban, a vezérekért hullott vérük, verejtékben teltek a szűkös napok, se hazájuk, se házuk, éheztek és koldultak, a szemetes kukákba bújtak. Alamizsnát könyörögtek ott, ahol csak rabolni érdemes, térden csúsztak a hamis törvények előtt. A szabadság árát fizették.

Kinek a szabadságát? A gazdagokét. Kinek az érdekét? Nem a szegényekét. Egyetlen érdeket szolgáltak, az idegen tőkéét, a törvényeket annak szája íze szerint szabták, hogy védje az elrabolt javakat. A hasznukat bebetonozták bölcsőtől a koporsóig. Hazug levegőjük lett, mérgezték vizeik, erdőiket letarolták, idegeneknek kótyavetyélték el szőlőiket és búzamezőiket.

Mit vétkezett ez a nép? Nem árulta el a hazáját, vérét hullatta szép Rákóczi fejedelemért, a legendás, szépséges negyvennyolcas szabadságharcért, a szent forradalomért és Nagy Imréért. Megette Kádár János vértől csöpögő kezéből a gulyás kommunizmust, tapsolt kétnevű vezetőinek, térdig hajolt, amikor Jani bácsi kinyitotta Rákosi csukott ablakait, s hiába akarták múltját eltörölni, az igazi október szelleme tovább lappangott a vidám barakkban, erjedt a must, és a nemzetköziség subája alól kitüremkedett a magyar ügy. A bábjátékos Jani bácsi népszerűbbé vált, fogadták-fogadott, kacsingatott, tapsolt, Trabantokat, kiskerteket, rántott csirkét lökött a tömegbe, tetemes adóssággal. A bolsevik birodalom bizalom szerint váltogatva vezetőit, idővel az ötvenhatos szovjet nagykövet és besúgó legfőbb hadúr lett, ellátogatott leigázott gyarmatára, hogy elégedetten és keserűen vegye tudomásul, mégis élt ez a rebellis faj, nagyobb, puhább kenyérrel tömte be lesunyt fejű, csukott szemű állampolgárainak a száját. Aki túlélte a bitót, néma szájjal falatozhatott. Most meg elpusztítják.

A világ változott, a nagyhatalmi erőviszonyok eltolódtak, de a pontatlanul célzó nagy vadász már képtelen volt vadat ejteni, nem látta fától az erdőt, béna utódjai vaknak, süketnek, némának születtek. Pedig mutatták magukat; gazdaságélénkítést, reformokat, még emberarcúbb szocializmust ígértek, ellenforradalmat emlegettek, miközben már ropogtak az állampárt tartógerendái. Maguk alá temették a dicsőséges, diktatórikus pártországot. Meghalt a kommunizmus. Csökkent elvtársműmiái tovább bolyongtak még a magyar mezőn, de tudták, hogy végérvényesen bealkonyult, mert Nagy Imre léket vágott a terror sötét birodalmán.

- Dikesz mán, megy a more világgá -, mondogatta megroggyanva Bari Elemér a Cigány völgyben, ahol a földpadlós vályogházak szagos budijain ajtóként lebegő lepedőkkel játszott a történelem. Akkor már süllyedt a hajó. - Kulából akarnak aranyat -, hosszasan összedörzsölte vékony ujjait és szomorú szemével világot járt komájára nézett -, de a voksolást kamáljuk, mert jön a guba, dől a lé. A világ veszti rohan, nem kell mán a szíp cigány muzsika. Gyere magyar testvérem, igrünk egy kupicával.

A simlis rendszerváltás oly jól sikerült, hogy koldusbotra jutott a nép, kicsavarták a fejét, amiben évszázadokig hitt és éltette; hogy megmarad és boldogul, igazságosabb társadalom lesz, nem lesz embernek ember által való kizsákmányolása, igazi demokrácia születik, az mind távoli ködbe vészett. Hiába sztrájkolt, kapára, kaszára kapott, felgyújtotta a grófi szérút, és nem akart, nem tudott cselédországban élni, a cselédkonyhák földjére köpködni tüdejét, s megsüvegelte, megölelte Nagy Imrét a földosztáskor, forradalomkor ingyen küldte az élelmet, fiait Budapestre, a csajkarendszereből magyar gazdálkodási modellt fabrikált, a nagy szabadság áráként hálából hamis gavallérként a feje fölött visszahozták a fehérgalléros rendszerváltók mindazt, ami ellen ezer évig küzdött. Az ezeréves szegénységet. Akkorra a derék, mámoros magyarok megzabálták a gulyáskommunizmus maradványát. Hátra arc, játék katonaként építhették a kamatkapitalizmust, a minden eladó országában. Egyszer így, máskor úgy. Kinek az árulása ez? Szívem Imréé? A magyar értelmiségé? Féregszívemé, féregértelmiségé? Az olyan ország, ahol semmi sem igaz, senkiben soha meg nem bízatsz, mert kiveszi a falatot a szádból, ahol fordítva ültek a lóra, s nem azt nézik, hogy mit lehet cselekedniük az emberek, a

jövő érdekében, hanem azt, mit nem tudnak megcselekedni, és azon elragódnak évtizedekig, mint kutya a csonton.

A Gondviselő Istené? Hűtlen hozzá, nem hallotta már meg az imáját, vagy a füle az urakhoz, a nagyhatalmakhoz hajlott? Megfizették egy templommal? Kettővel? Gazdagoknak ima, koldusoknak korbács, kuka és rabiga, kitalálták már ezt régen a szabadkőműves páholyok, mint az új Európát. Visszatér-e még Jézus Krisztus? Eljön erre a sivár világra, ahol minden a visszájára fordult, ahol elsőnek tanítványai árulták el, elfelejtették a próféciáit, példáját, a szavait kiforgatták, Júdások és Heródesek lettek a papok, a rothadó bűz, az aranyborjú ürüléke ellepett mindent és megrohasztott. A szegények őszinte, igaz barátjaként nem ismerte a perzselő, elválasztó, kiközösítő gazdagságot, az érzések mételyét, a pénz ragadós uralmát; - Nekem ebből mi a hasznom? - fogalmát. Nem volt összeköttetése, párttagsága, csak igazsága és szeretete. Mindenkinek ingyen mérte. Ezért kellett keresztre feszülnie, s ez lett a példája.

- Óh, Uram, nagy az én bűnöm, nagyon nagy, mert szegény, földönfutó maradtam -, sóhajtott Szívem Imre. - Szeretetet, életet meg pénzért kapok. Mégis boldog vagyok, mert szegény népek csak szegény Tanúságtévői lehetnek. A végén még azt is megtudom, hogy a nagy hősekből hány ügynök lett, kinek a szennyését mosatták velem?

Imre bácsi kellene az eltékozolt országnak, az elárultaknak, elárulóknak. Igaz ember, még ha kommunista is. Nincsenek tágas mezők, tiszta vizű folyók, csak a tivornyákba, szipózásokba, fűimádatba rokkant fiatalok, kiszolgált vén cselédek, elrontott életűek, és senkiházi bolondok, Nagy Imre csodavárók, ötvenhatos bolondok. Meg a csótány elit. A szép korú, szép szavú Szívem, a levitézlett kém, hírszerző, nemzeti ellenálló, forradalmár és szabadságharcos, nemzetáruló, célszemély, meg nem értett magyar író, élete végére ért. A testamentumot hagyta hátra; három álmod az ország sorsáról, és nemzetpusztuló víziójáról. Ez Nagy Imre testamentuma. Filléres paprikajancsiként ugrált a hazug hatalom árnyékában, az ital mákonyába fojtotta lelkiismeretét, a parfümös bugyogókba, de nem éhezett, és bízott erejében, hogy megtartja, felneveli családját, bár félt a holnapoktól, de nem hihette, hogy egyszer meg nem értett, elárult kunként, kopaszra nyírt fejjel várja népének feltámadását. Ami már nincsen. Cserbenhagyta őket, cserbenhagyott mindenkit, soha semmiből semmit, igazán ezt örökölteti, meg a lázálmos kun királyságot, egy valaha volt nép illúzióját. Szerencséjére minden a felejtő Időbe hullott, elsüllyedt a magyar. Egyedi eset, Magyar Golgota, és Magyar Testamentum.

Volt, volt, volt.

Birkózott az Istennel is, leggyakrabban imádkozott, egyenrangúként vitatkozott, mintha valóban a konok kunok királya lett volna valaha. Elmondta a kun miatyánkot.

„Mi atyánk, ki vagy az égben
Szenteltessék meg a Te neved,
Jöjjön el a Te országod
Történjék a Te akaratod,
Ugyanúgy a földön, mint az égben;
A mi kenyerünket add nekünk
minden egyes és a mai napon is
Vidd el a mi bűneinket,
miképpen a mi sértőinknek mi is megengedünk
Ne tégy minket kísértésbe,
Vegyd ki minket a gonoszból;
Te vagy az erős, hatalmas úr
Parancsoló igaz Isten. - ámen”.

Kun nyelven is:

„Bezem atamiz, kim szem kükte
Szemlészün szem adin.
Kelszin szenin, hanlekin.
Dözünszün szen künlün,
Nizsekim zserde, alaj kükle.
Bezem ötmekemezne ber bezge
Bütöm bütöm ba gön.
Al bezem menemezme nizsem
Bezde jajirmiz, bezge ötrü gelenge.
Iltme bezne al zsamanga,
Kultkor bezne ol zsamenge.
Szen barszen, böke, csolik,
Botan is tengri. Ámen.”

Kun királyként nem fordította jobbra csüngőbajszú népe sorsát, amikor még ereje engedte, és saját nyelven imádkozott. A boros kupákon, szép lánykákon, takaros fehérchselédeken járt az esze. Vad kíséretével végig vágattak a széles mezőkön, a kihalt pusztaságokon, kedvük szerint élhettek, ehettek, ihattak, ölelhettek, nem éltek ínséges napokat.

- Jó és igazságos így, kunok korbácsos, ostorozó, nagy Istene? - kérdezte a vérbe fagyott kun király, mielőtt kilehelte a lelkét. Eszeveszetten forogtak előtte a képek; a fehér és lila színű szép lófarkas zászlóik, a szürke fejű, zászlózott jurtáik, bekecses kunjai, vad fehér komondor kutya farkái. Nagy hangú táltosai kiáltottak a kun pusztákon, a főtáltos langyos kecsketejet hozott, szájához emelte, lóvérrel áldoztak érte, szívét, nyakát és véres összekaszabolt mellét lóvérrel dörzsölgették, gyöngyös süvegű szép fekete kun szeretői zokogtak királyi nemez sátra előtt, önkéntes halálukra készülődtek. Táltosai már kedvenc fekete, nyihogó paripáit öldösték a vezéri sátor végiben, meleg prémeket raktak köréje, de a kun babák meg sem mozdultak életéért. A loboncos hajú kunok jól tudták, hogy örökre búcsúznak nagy uruktól, a szép kun királytól, aki áldozatukra született, és ifjan kileheli lelkét, már soha többé nem vezeti őket vissza vég nélküli pusztaságaikba, a nagy hun birodalom biztos melegébe. A kun király hiába vágyott vissza Belső-Ázsiába, a köemberekhez, a méretes kőszobrokhoz, az ősi áldozóhelyekre, ahol talán még táltosai csodát tennének vele, ahol még együtt éltek földdel, folyóval, a széllel és a könnyen zsákmányolható vadakkal. Már minden hiába, hűségesei vadul vonyítottak, egészen a tarka nemez sátraig szűkültek, belekaptak fájdalmukban az aranyzsinórokkal földhöz cövekelte sátor aljába, és senki emberfia nem tudta elhallgattatni őket.

A vezéri sátorral szemben kövekből kirakott oltár látszott, körbekerítve tűhegyes karókkal, s a karók végén a levágott lázadók fejei, a hozzátartozóké, és az ártatlan gyerekeké is. A bosszúálló kunok megzavarodva kiabáltak, jajongtak, és fetrengtek a porban.

- Nem akartál, és nem tudtál már segíteni rajtunk, inkább vesztetmre törsz? - suttogta egyre erőtlenebbül a távozó vezér. - Nem haragszom Lodomér atyára. Elárult, és én visszaadtam. Nem haragszom pártütő jó kun vitézeimre sem, mert életem virágjában kardélre hánytak. Nem haragszom, mert nemcsak hősiességgel, hanem árulással is változik a világ. Vad harcosaim azt hihetik, hogy jobb jövő jön, igazi haza, hiszen minden élő remél.

- Becsaptál és elárultál -, mennydörgött a kunok haragos Istene -, nem merted vállalni a keresztet, pedig tudtad, hogy nincs más utad. Elöttem is képmutatóskodtál. Ezért büntetem a ködmönös kunokat.

- Hatalmasan háborgó, egyetlen kun Istenünk, utoljára segíts rajtunk! Nincs másban reményünk és bizodalunk. Erős, bátor büszke népem sírba dőlt, a táltos paripáim, hűséges vezéreim eltévedtek a csillagösvényeken, meggyalázott, megrokkant magyar testvéreim hiába szoltak szükségükben hozzájuk, már nem hallhatták meg. Mivé lett a hős seregem? Kedvenc fekete paripámon nem vágtatok többé a Maros mentén, nem verem fel sem a csalitot, sem az ősvadont, nem szívom a vadkörtefák bódító illatát, szép színüket soha sem látom. Hatalmas kutyaím is elcsatangolnak. Az én testamentumom; maradék magyar, beolvadt kun.

- A behódolás nem bűn, ha élet.

- Az árulás?

- Megbocsájtható.

- Túlzott alkalmazkodással mivé válik fajom? Elsüllyedünk a népek tengerében. Előbb szét-szórattunk, aztán eltemettünk? Szép kunjaim, mivé lettek? Hány letaposott temetőt vert fel jó lovam zaja, volt büszke hun nép, s nincsen, volt szép kun nép, zenélő nyelve, s nincsen. Csak tovább élő magyar. Ezt vártad tőlem erős, korbácsos Isten? Csúszómászó király legyek? Akárhogy döntök, elárulom gyors, és szép szilaj lovasaimat.

- Engem is.

- Téged is.

- Utódaiban és elődeidben maradsz meg, így rendellem.

- Hinném, ha látnám -, lehelte ki lelkét a szomorú kun király.

A maradék Tiborcok merre mentek? Vigyázó fél szemüket Brüsszelre vetették. Jézust, az emberfiát a kereszt agyon nyomta, az árulókat pedig a civilizáció, a másokhoz való túlzott igazodás, behódolás. Nem a büszke faj butasága miatt lettek Európa kapcarongyai, vegetáló nép a Kárpátok alján. A büntetés hetediziglen kiszabva, pedig az utódok még nem ártottak senkinek, mégis önmagukat pusztították, és felperzselték, felélték a jövőjüket.

„Az elmúlási szakaszban az a borzasztó - gondolta gondterhelten Szívem Imre -, hogy az ember megtelik érzélemmel, érzékenységgel, nagyobb benne az önsajnálát, mint önmaga súlya, amely a sír felé nyomja. És minden egyszerű, a fekete fekete, a jó jó, a fehér fehér, a rossz rossz marad, hiába bizonygatják számára az ellenkezőjét. Viszont víziókat lát. Meggyengült a szeme, rosszra néz, téved, nagyot hall, látomás az egész, rossz, ráadás álom, nem történt meg Magyarország kivégzése, az árulások sem helyénvalóak, csak a tehetségtelen író vetítette pálfordulását másokra. Miért féreg az, aki élni akar? Aki alkalmazkodik, csúszómászóvá válik? Munkáért könyörög? Élni kell bármilyen rendszerben, tovább vinni az életet. Bérabszolga, bér munkás, világ proletárja, megalkuvó, fülbesúgó, egyre megy, csak levegőhöz jusson. Gazemberekből miért ne lehetnének miniszterek, ha a pártjuk úgy akarja? Az ősféreg, az ügynökök ügynöke Szívem maga. A szabadon választott, bölcs honatyáknak is igaza lehet; egységes Európa nélkül nincs élet, de ha mégis, azt ismerik már. Nagyobb vész is rájuk köszönhet; új jégkorszak, perzselő szárazság, özönvíz, szökőár, földrengés, háború, a kártyavető jószok és elmélyült tudósok jövődölik, nemcsak a teknőkaparó cigányok. Évezredekig hősiesen forgatták a kardot, megtartották földjeiket, folyóikat, megmaradtak a hadak útján, erőszakkal, vérrel soha sem vették el tőlük a szabadságot, megőrizték nyelvüket, kultúrájukat. Elviselték a népvándorlásokat, a Habsburgokat, a németeket, az oroszokat, az amerikaikat, mindent elviselt ez a jámbor faj, az érzelm és ész népe, a megmaradásé, meg az önpusztításé. Megvették péterfillérékért piacnak, Európa szemétdombjának, stafíring helyett. Csordultig telt a pohár, itták a feketelevest. Félték sokáig; mi lesz, hogyan lehetne jobb sorsa ennek a szerencsétlen fajnak, meddig veri a balsors és önkeze? A mostani mákonyban dolgozni,

gondolkodni kellene, hogy holnap is süljön parányi kenyér, ne maradjon üres az iskolatáska. Nincsenek már itt az oroszok, nincsenek már ávósok, csak önmagunkat kellene legyőznünk. - Sebaj -, vette elő fekete humorát a levitézlett és életből kiszuperált hősünk -, Európa megtudja majd, milyen a magyar. Vízfejű nagy uraink elfelejtik, hogy a kényszerrel született EU-t a magyar bürokrácia is megbuktathatja. Ahová ez csatlakozott, betette a lábát, ott veszteség virágzott, végzet sarjadt belőle, a pusztulás, pusztítás bűze, amióta ősi hazáját, világhódító nagy királyait elvesztette. Beolvasztásra is alkalmatlan, bár a karvalytőke kedves kis falatként nyeli le.”

Szívem Imre újra meg újra végig tekintett az életén, és elborzongva felkiáltott:

- Teremtő atyám, csak ennyi? - csapta össze a kezét. - Mi maradt meg végül? Se vagyon, se kastély, se csörgő aranyak, csupán az elhibázott álmok, a porosodó könyvek, és a savanyú szagú szegénység. Nem ezt érdemeltem. És szép népem? A kifosztott, megalázott szegénység? Mindig az fizet mindenért. Micsoda igazságtalanság ez? A bőrükön, verejtékükön vergődik végig az ország, egyesek arcátlanul szerzik javaikat, a lekezelő elit, és hiába robbanásig feszült a helyzet, becsukják a szemüket. Mikor jön el az igazi, szegények forradalma? Lesz-e igazi vezére? Hol támad fel? Egyszer talán megszerveződik a világ szegénysége, és lelöki rabiját.

A tömérdek munka semmibe hullt, hiába görnyedte, gályázta végig az életét, nem díjazták, ebben az eldurvult, anyagi világban egyetlen érték látszott, az átkozott csörgő arany. Miért és kik rontották el ennyire? Embernek látszottak ők is, sikeres ejtőernyősnek, mert tudtak valamit, hiszen mindig a közélet habos oldalán lubickoltak. Tetszettek volna későbbben születni, élni, ne az állampárt, és az államszocializmus hőskorában! Ez boldog, szabad, átmeneti ország, bár már csupán csak virtuális jelenség. A reményét is eltemette, nem hitte, hogy a liberális piacgazdaság igazán magyar. Fordítva ültek megint a lóra.

Nem szerette volna újra kezdeni az önpusztítók hadseregében, ahol mindent elrontanak végül. Újabb és újabb tülekedő hadvezérek születtek; a félszívűek, az idegen szívűek, a magyar szívűek, újabbnál újabb sarcot vetettek a pór nép nyakába, szemébe hazudták, hogy mindent az érdekében tettek, az új rabiga saját jövőjéért szükséges, ami egyszer volt, az nincs, nem igaz, nem is volt, nem igazak a megfizethető élelmiszer árak, a kiskertek, a pöfögő Trabantok, falusi házak, ingyen tanulás, a virágzó mezőgazdaság; itt soha, semmi sem igaz. Még az ügynök listák sem. A jót, az igazat, a jövőt ők mondják meg, mert megváltozott a világ. Európa a helyét keresi, lovagkirályokra, Nagy Imrékre nincs igény és kereslet, a globalizmus felkent pápai aranyat hintettek el a magyar mezőn, gavallérabbak a kacagányos Árpád apánknál és nagyobb étvágyúak. A fényes elitért történt a gyors és elhibázott döntés, aki ezt nem értette, annak a torkán nyomták le az ígét, kezdetett koldulni, készülhetett kukatúró napjaira.

Szívem poéta megtalálja-e az igazi, tiszta mondatot, a végső megnyugvást, hogy szobor Nagy Imrének testamentumában elmondhassa:

- Vigyázzon tévelygő népére, a maradék marék országra, hiszen még lélegzik, és még magyarul beszél! Talán magára hallgatna is.

- Nem a néppel van baj, nem az országgal, hanem megkerült vezetőivel -, szólalt meg váratlanul Szívem képzeletében a szobor, és figyelmeztetően felemelte a botját.

- Őket ki választja? Ki tűri?

- A nép.

- Helyben járunk.

Soha sem szűkölködtek ennyire a vigasztaló, tiszta, emberi szavakban, a megtartó ígékben. Újra rájuk borult a tökéletlen szabadság korszaka, s hiába hívták Nagy Imrét, ő már akkor támad fel, ha piros hó hull a földre, mártírtársainak megcsapolt vére. A balga embernek oly kevés kellett, hogy boldognak higgye magát; hamis gyöngyöket szórtak eléje, mint a bennszülöttnek, már hálásan lihegett, nem gondolta, mi lesz fajával száz, ezer év múlva? Akkor is lesz élet? És kinek? Ki beszél itt magyarul? Mit kezdhettek vele azok, akiknek jövőjük a haramia világ, a kalmár Magyarország? Mit tartogat számukra a büntető és áldó jó Isten? Érdekel ez valakit parány országban?

A tökéletes totalitárius korszakban a civilizáció csak a vért, verejtéket, és a pénzt szolgálta, hogy még több legyen a haszon, a hóbotos Tiborcok meg, akik önként bújtak hurokba, egyik napról a másikra éhen haltak. Nem lehetett volna itt igazságosabb az élet? Imre bácsi, hogyan lehetett volna a forradalmat győzelemre vinni, és felépíteni az igazi országot? A tőke süket, vak, vad hatalom, és nem locsog, hanem éget, és öl. Merre fordítja a világot? Az olajmezők-ből újra sivatag lesz, a virágos földekből jégkorszak? A vastag homok elvándorol majd betemetett ősi városaik fölül, de már az sem világmegváltás. Világörökségi humbug. Lehet-e még jobbá, szebbé, igazságosabbá tenni az elrontott életet, igaz emberek hazájává Hunniát? A szabad világnak hazudott adósságcsapda sem marad örökké, tudták már a történelemből, de addig hogyan vegetáljanak? Szétrobban-e a keserűség, mikor és hogyan? Megszervezhető-e a szegénység ennyi véráldozat után?

- Te legalább éltél valamikor -, mondta lehangoltan és szomorúan Paci. - Nekem meg a nagy szürkeség maradt, sük ideg vagyok, amikor rágondolok.

- Nagy élet volt, szent igaz! Ámokfutás az igazságért.

- Ne igazságod legyen, hanem vagyonod. Ilyen igazságérzettel nem lehet élni a csúszó-mászók között.

- Születési hiba.

- Én csak élhető életet szerettem volna, mások meg aranybilibe tojnak.

- Ezen már nem változtathatunk.

- Csak ne ittál volna, mert olyankor a saját anyád se tudott elviselni.

- Olyankor mindenkit elküldhettem a melegebb éghajlatra, főleg Kádár Jánost, meg az utódait, egész pereputtyukkal együtt. Meg ezt a trutyi országot.

- Jó volt bolondnak lenni?

- Kikapcsolt az agyam, nem gondoltam senkire, semmire, még a forradalomra se, az árulásokra se. Sokszor úgy érzem, hogy hulla hegyeket viszek a hátamon. A reggeli kijózanodás mindig megölt.

- És mi a vége? Mondd csak! Megszabadultunk az oroszoktól, itt van már a másik fenék; Amerika, Nyugat, nyaljuk szaporán. Ez mivel különb? Elárult bennünket mindig, mindenkit elárult, ha az érdeke úgy kívánta.

- Az egész világ árulásokból áll. Amerika pedig olyan nagy segg, ha az arcunkra ül, nem kapunk levegőt.

- Tebenned az a hiba, hogy csak a sebeket téped fel. Kinek, minek hiányzik?

- Az igazság mindig hiányzik.

- Akinek ráment az élete, hogyan felejtse?

- Én hogy felejtsek?

- Aki az igazságot tudja a régi időkről, az már úgyis kihal, kiveszőben, a fiataloknak pedig úgy adagolod a múltat, a jelent, mint csecsemőnek a cumit, kacsának a nokedlit. Tálalás kérdése, különben sem érdekli őket, hogy kicsoda, micsoda, más a divat.

- Tudom, tudom. Csak hát a mi életünk volt. A fiatalságunk.

- Lejött a szobor a talapzatról! Ebben a világban már nem kellenek se a Nagy Imrék, se a képzeletbeli kun királyok, se a szabadságharcosok. Különben is tapasztó cigány voltál, nem kun vezér. Klinikai eset.

- Más bölcsesség is szorult beléd?

- Nagyfiú voltál mindig, de mi lett belőle? Hősködni, firkálgatni azt tudtál, de minek? Mi volt a haszna, ember? Még igazi ügynöknek se kellettél, akkor bizonyára pénzt is láttunk volna belőle. Felszálltál egy rózsaszínű felhőre és végül nagyot estél. Nyimnyám alak voltál egész életedben.

- Ügynök, vagy nem ügynök, három per egyes, három per kettes, katonai elhárítás, akkor a fene se törődött ilyenekkel. Álltak a bitók, és én nem vállaltam tovább a forradalmat, a társaimat sem. Nyuszi lettem, ráadásul a népi hangzavarban hazafias tettek tetszett, ám a bűn rajtam maradt.

- Az, hogy légyfogó papírnak használtak? Aki rád ragadt, az lebukott, aki elkerült, vígan élt tovább. Átlátszó meséteket miért fogadták volna kitörő örömmel Nyugaton? Hülyének nézték őket. Még azok is jobban jártak nálad, akik dutyiba kerültek.

- Ugyan már.

- Miért jártak nyakadra még akkor is, amikor Vásárhelyen a disznóól melletti albérletben nyomorogtunk? A panorámában gyönyörködtek, hogy itt is, ott is disznószar bűzlik? Merő szeretetből, udvariasságból környékeztek meg? Palimadárnak hittek, olcsó majomnak, hogy lefekszel nekik, mint ötvenhatban.

- Lehetőséget kínáltak, együttműködést. Nem hitték el, hogy nélkülük is van élet, és megállok a lábamon.

- Nagy élet volt a koldus tarisznyával. Dehogyan élném le az életemet még egyszer veled, ha tudom, hogy mi vár rám, visítva elszaladok a közeledből.

- A pénz nem minden és nem örök.

- Kit nem lehet azzal megvenni? Csak egyetlen embert mutass!

- Engem.

- Nem is érdemelsz mást.

- A szegények és az igazak tarisznyája mindig üres.

- Félsz a haláltól, azért találod ki a zagyvaságokat. Én kiszaladnék a világból, hogy ne legyek benne, de nem tudok a sorsom elől elmenekülni.

A pénz a lényeg, a nagy fétis. Azért minden vásárolható, még illúzió is. Nélküle mehet a búsba, csak hát aljas nagy átverés, hogy a sír előtt értette meg. Rossz lett a világ, de nagyon, igazi barbár korszak. Azok a kis spicliskedések, hogy legjobb komái feljelentették, cserében nem maradt adósuk, azok már csupán gyerekjátéknak tűntek, avított emlékeknek, a nagy árulásokat a nagyhatalmak követték el, a mindig mások bőrébe bújó szabadkőműves zsidók, a törpe-

napóleonok, a törpehitlerék, a törpegeneralisszimok, a törperótmanócskák, a törpekádárocskák, a törpecsermanekek, törpeluptákok, akikből a pénz, az érdek, a naivitás faragott henteslegényeket.

Nekik mindegy, hogy kikkel játszadoztak; lengyelekkel, németekkel, magyar néppel, Szívem Imrének az élete ment rá, keresztet tett a fiaira, az unokáira, az egész Magyar Golgotát. És még mindig ábrándozott a vén bolond, illúziókat kergető kis vitéz. A lehető legjobb világ, a bűbáj kapitalizmus ellentétét akarta, hogy ne az emberiség egy százaléka birtokolja a javakat, mikor az a Föld egész népéé. Mivel változtatná meg; imádkozással, Jézus várással, álomlátókkal, akik előre és hátra egyaránt látták a jövőt, a kukatúrók forradalmával, árulással, a panel patkányok nyöszörgéseivel, a demokratikus intézmények lázongásaival, a korrumpált parlamenti pártharcokkal, a nem létező társadalmi mozgalmakkal, az elhülyített és szétszabdalt írószövetségekkel? Ettől nem pisilik össze magukat a világbirodalom nagytőkései. Még az itthoniak sem. Nincsenek már itt az oroszok, hogy pikát döfjenek a szívébe, pedig ilyen példa lemosná a gyalázatát. Talán még mindig csodatévő nép ez, csak igazán kellene szólni hozzá, megérinteni a lelkét, hogy ébredjen, nem muszáj meghalnia. Öreg Szívem már nem vállalkozhatott erre, feloldozást, bűnbocsánatot sem várt. Megint úgy cselekedne, ilyen hitvány és silány jövőért egy csepp vért se áldozna. Nagy Imre sem, a pesti srácok sem. Utolsó útjukról visszafordulnának. Csak hát az ár; egy életet leélni úgy, hogy ne engedjen magához közel senkit, ne közelítsen senkihez, mert félő, árthat valakinek, vagy az árt neki, hiszen megbízhatatlan maradt, akit figyelt a Nagy Testvér. Az én-magánya befonta, és a földre húzta. Szép korú Szívem lekonyult fejjel járt. Miért kellett ennek így történnie, vétkes, nemzetáruló az egész ország? A Kárpát medence? Az mégsem igaz. A világ változott körülöttük, de nagyon, ám úgy tettek, mint az egyszeri kislány, aki gombát szedett az erdőben; lehajolt és mire felegyenesedett, már teherbe esett. Akik meg látták, hallgattak, mint nyuszi a fűben.

Micsoda faj, micsoda nép? Megette, elárulta egymást a zsíros kenyérért, még akkor is, ha kiokádta, nehogy a másiknak jusson egy falat. Ez lett a véres pesti utcákból, a szent nagy, égető forradalomból. Tiborc ország lelkiismerete. Fájdalmas múlt, és igaztalan jelen.

A butaság, a tájékozatlanság a legnagyobb bűn, mert a szerencse ugyan sok mindent kiforoghat, de észet nem ad, és megmaradást sem. Igaz szót kell tanulni, igaz tanítóktól, mert a haza ott kezdődik, ahol erős az igazság, a lélek, és nem az országhatároknál. Nincs már egy árva fűszál sem a magyar mezőn, amit ne privatizáltak volna, de nem végeztetett be, csupán a bili borult ki. Ha a nép okosabb lesz, és átlát bűnöző, önös érdeket szolgáló urain, népbútító prófétáin, talán kilábolhat a sírból, mint Trianon után, s mint eddig annyiszor. Miért gyakorlat, hogy vezetőknek állandóan börtöntöltelékeket, gyilkosokat, csalókat és hazugokat választanak?

Szívem Imre nem fogadta el, hogy meghal, ennyi ganét nem hagyhat az utódokra. Micsoda évtizedeket hányt maga mögé. Valamikor térdig gázolt a mocsokban, vérben és női szívekben, nem vetette meg az italt, hogy mámorosan múljon ki a világból, amikor már nincs emlékezet, semmi sincs, és semmi sem fáj. Lehetett így élni? Lehetett. Ilyen múlttal? Talán éppen azért, de alkati hiba is volt. Néha már azt hitte, hogy az Isten csak a gazdagokat szerette, mert azok bővelkedtek gyónni valóval. Minek cipelte a faj átkát, s fájdalmát, meg a keresztjét és golgotáját? Egyszerűbb lett volna Nagy Imre utolsó és hűséges katonájának maradni, a bitó alá menni vele. Egyszerűbb? A gyávaság egyszerűbb, a félelem, s hősiesen másra kenni a hibát. Szívem már nem keresett kibúvókat, igazolásokat, hogy mégsem igaz az egész, nem úgy történt, ahogyan történt, kis pont volt ő nagyon, légy piszok a forradalom és a szabadságharc vonaglő, vérző testén, butácska kunsági dalnok, parlagi paraszt. Észre kellett volna vennie azt is, hogy Magyarország Erdélyben lakik, nemcsak vén fejjel litániázni.

Megdöglenni sem engedte a konok kunok Ura. Fulladjon a vénségbe, a szegénységbe, és a betegségbe. Ez a büntetése. Meg az, hogy lássa a bűvös kapitalizmust, a magyar csodát, mert fél évszázadig a hátukat mutogatták a jóléti, nyugati demokráciának, a szociális piacgazdaságnak, s éppen amikor bealkonyult, beborult fölötté az ég, akkor szolgálai másolják modelljét. Magyar fátum. Nagy Imre késői unokái, követői, a reformkommunisták olyan ügyesek, hogy egyik kezükkel menedzselik a kamatkapitalizmust, másik kezükkel a demokráciát, harmadik kezükkel a jóléti rendszerváltást. És modernizációról szavalnak, az ügysem kerül pénzbe. Az emlékezés napján színészi teljesítménnyel felkiáltanak:

- Hogyan csináljuk, Imre bácsi? Szólj hozzánk!

Ám a szobor összevonta tekintetét, homloka elborult, és nekik nem felelt. Furcsa fintora a sorsnak, hogy ilyen megalázó ez a testamentum. Csúnya múlt, csúnya sebeikkel, de minden szava igaz. Az emlékei meg vele süllyednek a sírba, az a múlt semmibe foszlott, csak az örökös szegénység maradt, amin nem változtatott se Nagy Imre, se a forradalom, se a szifiliszos orosz népirotok, se Szívem Imre. Mára megint beborítja az egész országot, és naponta öli. Még a boldog, tiszta pillanatait sem tudta elmondani, azt a kevés, szintiszta örömet, amelyik mindig visszahúzta az elsüllyedt időbe, amelyik úgy elporolt, mint a Kettős dombra vezető gyalogút a Szélmalom mellett. Hányszor hazudta magának önvigasztalásért, hogy éppen azért maradt életben, tartotta meg a konok kunok Istene, azért árulta el bajtársait, hogy egyszer majd megírhasse ezt a testamentumot, három álmát, és vízióját Magyarországról, az ősi, hun magúr nép utolsó dáridójáról. A haláltáncáról, amelybe belekezdett, s hogy tanúságot tegyen, életével vezekeljen Isten büntetéseként. Ez talán megtisztulást hozhat. És az országnak ki hoz megtisztulást? Amikor már a gané a szánkig ér.

A batyuja egyszerű; élete kezdetén nyakába vette a szőrtarisznyát és gróf Nemes János tomaji uradalmába ment napszámba. Élete végén megint megteheti. Hála Istennek, a gróf úr hazaköltözött Nyugatról nagykunsági falujukba, a nyarakat ott tölti, visszakupott földjeit bérletbe adta, a katolikus templomban magyarul imádkozott, és a Szívem Imikéknek fényes, jó a napja, ha munkát remélhetnek. Egyszerű magyar sors. Imádkozhatnak, hétrét görnyedhetnek, hogy a mindennapi betevő falathoz jussanak, vagy földönfutóként lopni, rabolni, ölni kényszerülnek. Bámolni egész nap a semmibe, hiába akar dolgozni, eltartani a családját, munka nincs, elfogyott, mint a remény. A pulyák meg tátognak ám, éhes szájukat nem tömhetni tele hazug politikával, ilyen-olyan társadalmi mesékkal, ártó médiával, még forradalommal sem. Éhen kell pusztulni, meg kell döglenni paraszt, ha már egyszer Magyarországra születél, s nem lettél pártvezér, himmi-hummi hivatalnok, bróker, bankár, és enyves kezű vállalkozó. A kölykeid sem lesznek azok, s ha igazán kímélni akarod őket a szenvedéstől, éhezéstől, az öröklődő szegénységtől, akkor jobb, ha mint a vaksi kutyakölyköket, villával vered agyon mindet:

- Lássuk hát Isten, mire megyünk itten?

Sejted, tudod Te a hazugságot, hogy egyszer talán jön idő, majd valamikor a világ végén, meg az unokáidnak jobb lesz, addig mégsem pusztulhat ki a magyar, jó földje van, dolgozni akar, és élni. Még így is, a bérrabszolga társadalomban. Csaholni, mint a kutya, hálálkodni a száraz kenyérért ebben a szép, új világban. Tudod Te, hogy nem így lesz, a szegénység megöl mindent.

Mi történt itt Szívem Imre? Becsaptad a szegénységet? Elárultad konok kun parasztjaidat? Lócafingó, megélhetési figura maradtál, ceruza bajnok?

Tapsolt szeretett vezérének a ravasz Rákosi Mátyásnak, a katonája lett, kétszer tapsolt az igazán szeretett Nagy Imrének, akinek az utolsó katonája, az árulója volt, és tapsolt Kádár Jánosnak is, akinek a gulyáskommunizmusából soha sem lakhatott jól, mégis önkéntesévé

vált, és éhen sem veszett, koldulnia sem kellett. S a végén tudja már, hogy az utolsó, igaz kommunista Nagy Imre volt, aki megmenthette volna ezt a szerencsétlen országot és báva népét.

Utoljára ment el Imre bácsi szegedi szobrához. Nem érzett haragot, de szánalmat se a világ iránt, tiszta lélekkel állt elő. Már elhervadtak régen az októberi koszorúk, csúnya idő járt. Senki sem zavarta számadását. Remélte, tudta, hogy most válaszolni fog mártír miniszterelnöke. Krákogott, és meglobogtatta a vaskos paksamétát.

- Megírtam a testamentumot, Elnök Úr.

- Mindent leírtál? - nézett szomorúan szemüvege mögül kétszeri miniszterelnöke.

- Igen.

- Igaz?

- Szóról szóra, mint a szentírás.

- Öltél, gyilkoltál?

- Nem.

- Oroszokat?

- Azokat sem.

- Magyarokat?

- Nem.

- Te is elárultál?

- El.

- A társaidat?

- Őket is.

- Ők is elárultak?

- El.

- Hazudtál?

- Keveset.

- Volt hasznod belőle?

- Nem.

- Újra katonám lennél?

- Nem.

- Akkor miért jöttetek, éljeneztetek annyian, hogy megtévedjek? Miért hitegettetek? A végén több az árulóm, mint a katonám.

- Tájékozatlanságból, tudatlanságból.

- Másért nem?

- Kalandból.

- Semmi másért?

- Te benned bíztunk egyedül.
- Újra kezdenéd?
- Soha.
- Mi a haza?
- A pénz.
- Mi a becsület?
- Nyomorban nincs becsület. Éhes kutyát nem érdemes tartani.
- A kultúrkutyát könnyebb pórázon tartani? Arra gondolsz?
- A koldusokra, és a nyomorra gondolok. Ezt Te nem vennéd a szívedre.
- A végén szégyelled, hogy a katonám voltál? - emelte meg hangját a szobor.
- Nem. Azt soha. Szégyenkezzenek azok, akik nemesebb részüket a forradalommal törölték.
- Vádolsz?
- Nem.
- Akkor mit gondolsz rólam?
- Naiv nemzeti hősnek, nemzeti kommunistának tartalak. Embernek. Emberelvtársnak.
- Mi az, hogy emberelvtárs?
- Amiből nincs több és nem is lesz.
- Vádolod magadat?
- Nem. Nem én árultam el a forradalmat, az lett hűtlen hozzám.
- Sok itt a hős, vagy kevés?
- Valamiből élniük kell.
- Mi az értelme?
- Semmi. Nemzeti véráldozat.
- A forradalmaknak, szabadságharcoknak nincs értelme? Rákóczinak, az aradi tizenhármaknak, ötvenhatnak? Éppen Te írsz ilyesmit? Nélkülük nincs Magyarország, nincs demokrácia, és nincs szabadság.
- Minek a szabadság, ha éhen halunk, és nincs igazság?
- Szabadság nélkül nincs igaz élet.
- Ami nincs is, már a mesékben sem tanítják.
- Ne törekedjünk rá? Mire való akkor az ember? Nem a szépre, alkotásra, boldogságra?
- Az árulásra, és az áldozatra. Előbb-utóbb elárulja önmagát, s azt fejlődésnek, változásnak, kompromisszumnak nevezi.
- És a tiszta erkölcs?
- Már nem ismerjük.
- És a becsület?

- Azt sem ismerjük.
- És a hálás utókor?
- Utópia. Tele vele a padlás.
- A magyar történelem?
- Fájdalmasan felesleges mese.
- Miért? Nagy múltú, túlélő nemzet vagyunk.
- Egyelőre.
- Magyarul beszélünk.
- Egyelőre.
- Küzdöttünk mi már idegen nyelv és hatalom ellen, mégis megmaradtunk. Te ne tudnád? Szívós, elpusztíthatatlan faj ez. Most megint ilyen nóta szól?
- Már nem akarunk küzdeni. Piócák lepték el a testünket, és nincs több vérünk. Ami maradt a forradalomból, elpocsékolták, eldorbézolták jó uraink. Elég a hősi pátoszból.
- Azért szaporodnak az ellentmondások? Az országvesztő félelem?
- Azt is megszabhatják, hogy hányan legyünk. Olvasztótégelyünk lesz Európa.
- Szembefordulhatunk? Mutass másik utat!
- Visszavisz Ázsiába, Kínába.
- Esélyt se adsz? - emelte fel botját a néhai miniszterelnök. - Hol itt az igazság?
- Nincs esély, nincs igazság, mert azt sem akarjuk igazán. Mi már semmit sem akarunk.
- Nincs esély? Hiszen éltek, esik rátok a drága jó eső, süt rátok a drága jó Nap. Mit szólnátok a helyemben?
- Ez már nem élet.
- Mit mondjak én?
- Te mártír maradtál. Csillag. Ragyogsz, de nem segítsz, vagy csak kicsikét.
- Hiszen az életemet adtam értetek, az se semmi.
- Így mostad le a gyalázatot.
- Te szembesültél önmagaddal?
- Nem szégyenkezem.
- Nem? Hiszen elárultál! Feladatot vállaltál a hóhéraimnál.
- Elárultalak, de nem szégyenkezem -, mondta szép korú Szívem és a szoborra nézett mereven. - És kicsoda nem árult el? Az árulások forradalma volt, felemelő, felesleges véráldozat, életáldozat. És ez maradt utána, ez a szemétdomb, bár én mégis tovább vittem az életet.
- Igaz, ez a legfontosabb, én is ezért bocsátottam meg Nektek.
- Te Elnök úr, ezt, és így akartad? Ilyen országra gondoltál?
- Nem.
- Újra kezdenéd?

- Nem tehettem másképpen.
- Erre gondoltál, amikor megjósoltad a rendszer összeomlását?
- Ismétlődő történelmi folyamatokra.
- Minket ki ismétel? A mártírok nem adják tovább az életet.
- A mi tragédiánk nem a nemzet pusztulása. Felemelkedése lehet.
- Hiszel a szobraidban, a példákban?
- Az életben hiszek. Lesznek mindig utódok, feltámadnak a vérből, talán még hasonlítanak is ránk.
- Az élők meg a halálban hisznek, vagy már abban sem.
- Mire jó akkor az egész testamentum, ha nem tisztultál meg tőle, ha elveszi a reményt? Nem erre kértelek.
- Könnyebb meghalni.
- Kinek?
- Hősöknek és árulóknak is. Magyarországnak.

A gyámoltalan vén bolond hosszú élete végén szomjúhozva, hiába kereste azt az áldott, verőfényes őszt, amelyik az élet igazi kezdetén megérintette. Az ökörnál a feje felett úszott, de elkapni nem tudta, talán nem is akarta, ezer ágra süttött Isten szép napja, s a földjük szélénél, kezébe adta nagyapó az ekeszarvát, a hibás lábú lovacska az eketaligát egyenletesen húzta, az ekevas barna barázdát fordított egymás mögé, a szomszédos birtok gyümölcsfái közül édes illat szállt. Fényes szemmel, erősen tartotta az ekeszarvát, fekete klottgatyában, mezítláb lépkedett a felsebzett, felhasított homoki földön, szekerek zörögtek a falusi földúton, a közeli tanyából a munka zaja hallatszott. Könnyűnek, tisztának érezte magát, mint a templomi áhítatban, mintha örökké ezt szeretné folytatni, hogy szántóvető emberként a csajla kalapú, konya bajuszú Papó örökébe lépjen, süssön rá az Isten szép napja, a vidám arca, amíg csak él. Kegyelmes Atyám, miért nem engedted, hogy így legyen?

Pár pillanatig, pár lépésig, talán az örökkévalóságig tartott az öröm, a tisztaság, amelyet aztán soha többé nem talált meg, pedig még jó párszor kivitte nagyapja a Homokra, a jó öreg szürke szemében meglátta fáradt, szomorú szívét, az öregség fájalmát, félelmét, s aztán azon is átgázolt az Idő, mint kudarcos életén. Gyermeki naivitással hagyta rázúdulni a jövőt, bárhová lépett, bármerre tért, csapódott, mindig úgy hitte, hogy minden, megismételhető, újra történik vele a csoda, mert az nem fogyhat el, találkozik emberekkel, tájakkal, érzésekkel, és a szomorúsággal. Pedig tudta már, hogy nem igaz. Imre bácsi is így volt a forradalommal.

Az unokáit mindig várta. Nem volt olyan perce az életének, amikor nem gondolt rájuk, és azt hitte a megcsúfoló illúzióról, hogy ugyanaz ismétlődik; a mozdulatok, a kérdések, mint a gyerekkorában, pedig dehogy, már semmi sem ugyanaz, semmi sem ismételhető, és ebbe belehalni.

Csak még egyszer, a sír előtt hallhatná:

- Szemem fénye, szívem Szívem, Téged jókedvében teremtett az Isten.

Soha sem beszéltek arról Papóval, és a szülő sem mondja el a gyerekének, hogy csak a szívek szólnak, amíg dobognak. Így adta vissza a szeretetet, amivel az Isten megajándékozta, amikor még tisztán és ártatlanul élt. A szomorúságot, a magányt, bűneit, tévelygéseit, kielégíthetetlen vágyait nem akarta átadni, amelyekkel több akart lenni másoknál, tisztább és külön,

Igazmondó, Tanúságtevő, a szegények örökös védelmezője, hogy szóljon végre hozzá az Isten, tudja meg, mire szánta valóban, mi a célja vele, ha hosszú élettel büntette meg.

Ezt a testamentumot hagyta unokáira a kunsági Varázshegy helyett.

Az Isten nem szólt hozzá, de elküldte a látomásos álmokat, és a víziót. Nem hallotta hangját sohasem, pedig az út végére ért, már csak hálni jár belé a lélek. Öt éve küzd a gyógyíthatatlan kórral, és még meddig bírja? Talán álmában, amikor a csodálatos fakeresztet látta, hogy lebegett az összes pesti sírkereszt, a háromszáz egyes parcella fölött, elnevezte mindjárt Minden Magyarok Keresztjének, melyet a barbár és velejéig korrupt hatalom nem engedett felállítani a szeri pusztán, talán akkor szólt, és akkor üzent az Úr. Kitalálta magának; az Isten azért tartotta életben, hogy felépítse a magyarság mementóját, élő lelkiismeretét, végül eltemesse a nemzet halottait ezen a nomád földön, szembe széllel, verejtékkel, vérrel, ami talán igaz is, meg nem is. Tíz körömmel ragaszkodott hozzá, nem a végleges távozás tudata fájt, nem a halálos betegség, és nem a megbocsájtás hiánya, hanem a hiábavaló küzdelem, hogy minden felesleges volt, mert egy elsüllyedt, huncut, rossz, gonosz világot visszahoztak a történelmi szemétdombról, egy könnyelmű, megélhetési Köztársaságot, égis alá bürokráciát, igazán így csúfolták meg, és árulták el végleg Nagy Imrét, meg a követőit, akiket kóbor és hazátlan, frusztrált filozófusok, más országból átdobott sűgő alakok népnemzeti tökfilkóknak tituláltak. Minden élő áruló lett, s minden halott, hős. Maradék Magyarországra végérvényesen ráterült a burzsoázia diszkrét bája.

A sír előtt fejtette meg a választ arra a régi, nagy kérdésre:

- Warum bist Du traurig?

- Warum, warum?

Azért, mert magyar. Ez a legszomorúbb és legfájdalmasabb faja a világnak, a szeméből könnycseppek helyett vércseppek peregtek, elemésztette, eltemette önmagát, testvéreibe harapott, elsorvasztotta saját szégyene. Meg kacskaringós útjai, a piramisoktól, a kínai nagy faltól, a koronás Rómáig.

Cselédország Európában még örülhetett az alamizsnának, mert a hazai elit sokszor elárulta. Hová züllött a magyar? Nem hősi csatatereken vérzett el, elfogyott már az asszonyölben, a génhibás utódokban, a múltat, hagyományt, kultúrát leöblítő mázgás médiában, a kaparj kurta, neked is jut hazugságokban, utánunk az özönvíz illúziókban, a kövérre hízott pénzoligarchia áldozati oltárán. Se hite, se hazája. Lesz-e ébredése?

Ez a nép sohasem haragudott egymásra, testvéreire, kisebbségeire. Kik árulták el? Színes palástú békepapjaik, békebíróik, békeügyszei, békeakadémikusai, békeharcosai, békekatonái, békeírói, békedíjasai, fehér májú kultúr szukái, és kultúr ficsúrjai, országpálcás vezérei, akik hőiesen Európa mészárszékeibe terelték. Nem volt elég a szenvedő, szétvérzett Magyarország? Mohács, Majtény, Világos, a nagy véráldozatú Trianon, az ország megcsonkítása, az égre kiáltó igazságtalanság, a megtervezett gyilkosság, hogy a trianoni békeszerződésben minden húsz magyar ajkú lakosból elvettek hetet, a világ legigazságtalanabb békeszerződése a magyar birodalomból sok millió magyart helyezett idegen uralom alá, a Csonka-Magyarországgal területileg szorosan összefüggő magyar földeken. A Nagy-Trianon nevű kastélyban minden pompa, ünnepélyesség ellenére sem jelent meg magyar államférfi, miniszter az aláíráson, egy dúsgazdag téglagyárost, és egy orvost küldtek az országpálcás jó urak. Gyászoltak. Az okmány magyar aláírói tudták jól, hogy ezt a gyilkosságot soha sem lehet elfelejteni. Megfizették az aláírásukat. A maradék maroknyi Magyarországon a legtöbb üzlet és iskola zárva tartott, a napilapok gyászkerettel jelentek meg. Megkondultak a harangok, Nagy-Magyarországot eltemették. Minden negyedik magyar családot érintett a gaz törvény, szedhették

sátorfájukat, és koldusbotra jutottak. Budapesten és a nagyobb városokban százezrek tüntettek, a kultuszminiszter nagygyűlésen kijelentette:

- Ez egy kicsikart vallomás, amit visszaveszünk abban a szent percben, amikor úgy érezzük, hogy visszaszerezhetjük azt, amit elraboltak tőlünk. - Azóta gyászban járt az ország, fekete lepel borította be, és életkedvét megölte, az ötvenhatos forradalom próbálta életre kelteni.

Nem volt elég háború és a melléktermékei? Jaltát tüzték hozzá? A szivarozó, lusta és aljas Churchillt, aki százezreket feleslegesen bombáztatott? A magyar földről gázkamrákba araszoló sárga csillagos vonatok sínjeire fűszálat sem lökött. Utolsó játszmának a jó kedélyű, igaz kommunista Nagy Imre kellett. Maradhatott itt igaz ember? Eltűnt ez a faj, mert soha sem tudott, talán nem akart igazul élni, csak ökör módjára vályúból szürcsölni és lefeküdni, elélvezni a porban. És szenvedni, de azt nagyon. Két krajcárért megvehető mező, bódult, csodaváró nép lett. Megalázó üzlet. Árpád még fehér paripával fizetett fűért, vízért, levegőért.

„Mit árultam el? Mi az én bűnöm? - gondolta Szívem Imre nyögvenyelősen -, ezt a kényszer kapitalizmust? Ez nem Imre bácsi öröksége, nem az ötvenhatosoké, hogy semleges, független ország helyett a tőke tobzódik. Ha elkezdhetném, még a piros pettyes katicabogarat is elárulnám, mert mindennapos dolog, az ország elárulta határon túli testvéreit, miközben zsidók, sárgák, feketék, színesek özönlenek a jó falat reményében, s mi majd bennszülött négerként szolgálhatunk. Amíg megtűrnék. Nem azért éltem, nem azért gürcöltem, hogy visszahozzák az ezerszer elátkozott időket.”

Kedvenc, nagy -, barna szemű költője hányszor eszébe jutott:

„Nekünk forradalmas minden futó óra.
Gögös, gazdag grófra és gazdagult zsidóra
Haragszunk és vagyunk egyazon haraggal,
Tán ki sem mondható gyilkos indulattal.
Mert a világ siet, s most kerül dűlőre:
Érdemesek vagyunk életre s jövőre.”

Mikor mindenki úgy lop, ahogy akar. Mindenki úgy hazudik, ahogy tud. Mindenki úgy emeli az árakat, ahogy akarja. Itt mindenki úgy lopja a napot, hogy máshol tanítani tudják. Szégyenkezés nélkül! Ez ma a maradék haza. Éljenek örökké bölcs vezérei, vezetői; vízen és kenyéren! Ez már igazán a lélek országa, hiszen hálni jár Tiborcaiba a lélek, akik már a levegőn is spórolnak. Csak a lelküket el ne adják az agya ment, agya mosott világban, mert a jó győzedelmeskedik egyszer a gonosz fölött, az igaz a hamisság, az élet a halál fölött, még ha a Tiborcok belehalnak is, még ha a sorsuk máshogyan íródott is.

Szólt a kunhegyesi református nagytemplom szép szavú harangja, tetején a csillaggal, Isten kinyújtott kezével, de cigány vérű Szívem Imre már nem foghatta meg. Porzott nyaranta a gyalogút a Szélmalom mellett, talán még szilvafákat is ültetett valaki a megroggyant és kiszáradt kút közelében, az a csoda is megesett, hogy a Kettős dombon dinnye termett. Öreg Szívem már nem járt arra soha többé, hiába várták vissza a kunhalmok, a Jajhalom, Akasztóhalom, a Sistak, a kun babák, unokái meg azt sem tudták, merre volt az a csodaföld, a kunsági varázsdomb, létezett-e valaha, vagy csak ebben az ötvenhatos testamentumban maradt meg. A pesti sírkeresztek sem indultak el a kunsági földekre rizst gyomlálni, gyapotot szüretelni, a Cigány temető korhadt fejfái földre simultak, mert a faluból elköltöztek már örökre a nagyszívű libapásztorok, nem jöttek vissza szántani, vetni, igaz betűt, igaz példát, igaz szót tanítani, elporladtak a szegénység hadi útjain. A kunsági igazmondók fáradt magjait hiába szórták szét a szélbe, a világ nem dajkálta fel azokat, mert nem akart több fájdalmat és

szomorúságot, még csak emlékezni sem akart, mert nem akart már semmit, nemhogy az igazságot, és Nagy Imre véres, elárult, igaz forradalmát.

Minek menne akkor haza? Bari Elemér jó komája nem muzsikál már, Stuka, és Kakas elköltözött a faluból, Púpót elütötte az élet, és Apatyút is hiába keresné a Zádor utcában, hogy megkérdezze:

- Te Marci, féltél?

A festett szájú Juliska a nyolcvanas évek elejéig cipelte terhét, s amikor végleg letette az izraeli temetőben, Marcibolond belehalt hiányába. Öreg Szívem testvéreitől elhidegült, ugyan hol és kit keresne? Nincs már értelme az utazásnak, az életnek se nagyon. A Népkör udvarán sincsenek kugliversenyek, más lett a falu, de még él. Ami volt, vissza se hozható, talán nem is hiányzik senkinek. Csak a munkahelyek. Ő ugyan kinek hiányozna? Kevesen szerették, megszámlálhatja két kezén, de nem is akarta, mert még a szeretettől is félt. Féltette azokat, akik szerették, nehogy bajuk essék miatta.

Hol vannak a szegénység drága hajlékai, ahol még a szidás, a káromkodás is igaz szívből jött? A Zádor utcai házak sincsenek, édesapja Selyemkútra néző egy ablakos háza helyett új nőtt, lejjebb a Cigány völgy irányába édesanyja nádfedeles hajlékát is újra cserélték. Új épület, új élet, új próbálkozás, a jövő és a fiatalság hajszálgökörei. Gulyás mamó áldott otthonát is átalakították. Hájem szatócsüzlete sincs többé. Mit keresnél ott, öregember? A világ változott a Porcsíny utcában is. Te meg a múlt vagy, nem a jövő. Engedd el magadtól, hogy ne fájjon, s végső utadra engedhessen! A talentumot elhasználtad, jóra, rosszra, ennyi telt tőled, és már máshol vert gyökeret. Ne gyere Te többet a Porcsíny utcába, idegen vagy, nem befektető. Idegen ember, idegen helyen.

Csodálatos családja; unokái, felesége, fiai, kereszt fia még erősen tartották, hadakoznia is kellett a magyar mártírok emlékkertjéért. Még, még, de meddig? Évekig szemben a mérhetetlen étvágyú rákkal, mert egy kun nem adja meg magát, önként és dalolva nem árulja el az életet, bármily mostoha. A zajló világra megvetéssel tekintett, szaladjon csak a pusztulásba, ha igazi csodadoktorok, igaz emberek helyett kuruzslók kezére, lúdtalpas mesemondókra bízta jövőjét. Máskor meg féltette, hogy a vesztébe rohan, állandó háborúskodásba, öldöklésbe, profit szerzésbe, a szegénység lázongásaiba, örökös megélhetési küzdelmeibe.

A gonosz és a nihil világa érkezett el, a legfőbb bűn butaságból, meg a kapzsiságból táplálkozott. A maradék lusta és oktondi magyarból, és az élelmes vámszedőkből. Divatba jöttek újra a spiclik, a titkos szolgálati módszerek, a besúgók korszaka felvirágozott, a szabadságot eladták egy szelet sovány kenyérért, robbantottak, sikkasztottak, lövöldöztek, gyilkoltak, az óvodások mesekazettáit pornókazettákra cserélték, hogy időben ismerjék meg a nagyipart. Készülhessenek a jövőre! Az országutak mentén gyerekklánykák üzték az ipart. A keményfejű kisebbségi kopasz fiúk meg zsebből árulták a drogot a luxus áruházakban, a másik kisebbség tapsolása közepette. A megtöppedt Cigány völgy szagos budi ajtóin helyén színes plédek, lepedők lebegtek, azokon nem fogott a vágató világ, a múltó divat.

Konok kunok királya, kun néped is elárulta önmagát, csak azzal törődött, hogy ehessen, ihasson, ölelhessen, azért árult el Téged is, és küldött a másvilágra idő előtt. Mindenki elárult itt mindent és mindenkit. Ez az árulások földje, a Magyar Golgota; az árulások forradalma és országa.

A maradék faj se különb, már az ágyban elpusztítja önmagát, neki nem haza a szülőföld, egy napi élvezet, egy napi mámor, egy napi bér, és semmi több. Kivetik az emlékezetükből Attilát, a hunok nagy vezérét, Árpádot, a másodszori honfoglalót, Istvánt, a honalapítót, a kunok lovagkirályát, s kivetik Nagy Imrét, kivetnek mindenkit és mindent, aki nem kínálja az

olcsó örömet, a megfizethető napi mákonyt, a hazugság bódulatát, az örömkielégítő technikákat. Ennyi a jövőjük. Európa a hazájuk.

Kicsi huszár, kicsi vitéz, kun királyom, öreg Szívem; - ennyi volt az életed. Nagykunsági por-szem. Minden szeretett volna lenni, akár meghalni tisztán a keresztfán, de félt egész életében, gyávaságában nagyképűsködött, mint egykor a Porcsíny utca porában. Nem mert, nem akart a bitó alá állni, pedig több kötelet is kínáltak neki, a Kardos László perben ő és kemény mellű barátnője hiányzott, mint az Október huszonharmadika című újság szerkesztője, a második kötél az angol ügynökkel való szervezkedésért járt volna, a harmadik, mert Katonai Forradalmi Bizottság elnökeként megfogalmazta a honvédség kiáltványát, a negyedik, mert katonaszökevény volt, s az ötödik pedig, illegális határátlépési kísérlet, lőfegyver használata. A börtönök priccsén sem akarta kiokádni a lelkét, inkább megelőzte a korát, pedig akkor még nem sejtette, hogy olyan világ közeledik, amely hitelesíti az aljasságot, a megalkuvást, az árulást, és csak a haszonelvűséget ismeri. Olyanok nőttek fel ezen az átok mezőn, akiknek semmi sem szent, semmi sem számít, csak a teli has, és a teli buksza öröme, a felbőgött élet-étel, talán éppen az elvérzett forradalom miatt, talán az ő vétkei miatt lett ilyen ország, egy sülyedő nép, megosztott, széthullott nemzet, amelyik már élni sem tud, és igazán nem is akar, csak sodródni még a partok között, amíg teheti. Nem vette észre végzetét. Pofozkodtak, osztozkodtak a Bánk bánok, miközben a sírgödör szája szélesre nyílt. Temetésre készülődtek, de a levegőhősök lakodalomról és dáridóról szavaltak, söjtöri lakomáról. Volt országért nem verték félre a harangokat.

- Mi az én bűnöm -, tette fel újra és újra az önmarcangoló kérdést öreg Szívem -, mi az én nagy bűnöm, hogy ennyire félresikerült az életem? A múltamat megszenvedtem, az életet ledolgoztam, és még kenyérhéjra mindig telik a nyugdíjból, hiába lopják évről-évre az aktuális hatalom pribékjei. Az esztelen küzdelem, amely tíz éve tart, az döntött romba és tett földönfutóvá? A buta álmodozás, hogy a hazateremtés földjén, a szeri pusztában, a vérszerződés földjén felépíthetem a Minden Magyarok Falát, mártírjainknak, hőseinknek emlékkertet emelhetek, saját földön, saját pénzből, adakozásból, emberségből és tisztességből? Fásíthatok, kopjafákat helyezhetek el, és egy fehér fakeresztet, amely minden magyart emlékeztet egy percre, hogy mik voltunk és mivé leszünk. Mi ebben a bűn? Miért üldözendő? Bezzeg, ha a maffia tenné! Vagy a kisebbségek.

Szépen indult, hittek a rendszerváltásban: drága tervek, engedélyek készültek, valóságos kis falut építhettek volna, az utolsó magyar falut, ahová messzi földről eljönnek a látogatók, otthon érzik magukat, mert mementónak készült, a fogyó nemzet emlékeztetőjének, hogy erőt merítsenek belőle a szürke hétköznapiakra. Akkor lépett közbe a természetvédelmi maffia, Szívem Imre elkövette azt a hibát, mint mindig filléres küzdelmeiben, hogy a bélelt borítékot nem vitte el az illetékes hatalomnak, hivatalnak, elvtársnak, úrnak, vagy emberizíknak. Mocskból nem lehet igazi mementót építeni, és országot sem. Ő a munkájáért soha egyetlen fillért el nem fogadott, s azt hitte, hogy tisztességért csak tisztességgel lehet fizetni, és mindenkit igazán érdekel ez a nyomorult haza, dicsőséges és szégyenteljes múltjával együtt.

Micsoda tévedés. Kereskedőházait felgyújtották, a területet ledúratták, a hős magyar rendőrség azóta is keresi a tetteseket, Szívem Imrét munkahelyéről elküldték, sőt kitiltották, a megyei kiskirályok önkénye nyomán, és nem adtak engedélyt se a falak építésére, se a kopjafák telepítésére, se a fehér fakereszt felállítására, még fásításra sem, mert a természetvédelmi maffia is tulajdonosa lett a szomszédos Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkot üzemeltető közhasznú társaságnak, minisztériumok, önkormányzatok hozták létre, így aztán más vállalkozó rajtuk kívül levegőt sem kaphatott, tüzzel, vassal elűzték mindenkit, mint a feudalizmusban, ne rontsa az üzletüket. Szívem Imre kitartott, mint egy kis méregzsák, mániája

mellett, országos hírű kiállításokat, vásárokat rendezett, vadászati kiállítást és fórumokat, ahol annyi hasbeszélő politikus megfordult, minisztériumi mogulok, a fejlesztési tervek idegenforgalmi paradicsommá varázsolták volna a vidéket, s mert némiképpen még mindig hitt a demokráciában, a megélhetési hivatalokban és megélhetési bíróságokban, perre ment, és gyűjtögette a joggal való visszaélés bizonyítékait, melyeket ellene alkalmaztak, ám a magyar bíróságokon ismeretlen az igazságszolgáltatás, csupán jogszolgáltatásra idomultak, az állammal szemben meg eszük ágában sem volt ítéletet hozni, mikor maguk voltak azok. Pandúrokból rablókká váltak. Hihetetlen arcátlansággal minden pert elveszített, mert akkor még nem döbrent rá, hogy a tájvédelmi, természetvédelmi körzetesítés bújtatott államosítást jelent, akik itt gazdálkodással, vállalkozással próbálkoznak, hamar megismerkednek az újkori feudalizmussal, a sztálinizmus túlélésével, mert a jó magyar urak csupán az első éjszaka jogát nem alkalmazzák tönkretételük érdekében. Akik ilyen területen élnek, másodosztályú állampolgárok, ahol az ezeréves cselédházak változatlanul várakoznak emberibb létre, s a kizsigerelt cselédek is emberek szeretnének lenni. Írónk szívesen időzött a cselédházakban, a Hantházi majorban, kiültek a kopott lócákra, és kiterítették szegényes életüket. Az öreg, köhögős cselédek, akik itt éltek életüket, megrogyantak örgróf Pallavicini birtokán, gyerekeket nemzettek, és mindig hittek egy emberibb világban, várakoztak sorsuk jobbra fordulásában, ami egyre késett. Az erő meg elfogyott, a pulyák kirepültek, messzire kerülték a cselédházakat, és hébe-hóba nyitottak öregjeikre. Akik már csak a megváltó halálra vártak. Itt húzta őket világra a bábaasszony, s itt dőlnek a falusi temetőbe. Messzi múlt minden, a megédesítő emlékekben felsejlenek a nagy részes aratások, az aratási pálinkák, és a megsárgult avas szalonnák, a harmatos mezők, a homoki viharok, az aszály sújtotta nyarak, a vásárok, és a ricsajos búcsúk. Azok felejtethetlenné.

Az örgróf földjén szeptember elején tartották a világraszóló szobori búcsút, özönlött a sokadalom, a messziből visszacsöppentek az elkóborolt fiúk-lányok, megterült az asztal, és azt hitték futó örömben, hogy az igazi, maradandó, hiszen az ember jussa a boldogság is. S talán még ők is embernek születtek. Az Árpád szobor meg hallgatott.

Aztán elmúlt a nap, a sokadalom hazatért, szentképpel, imával átítatva, búcsúfiával, mézeskaláccsal, édes cukorkával, bocskorszíjjal, a cselédházakban is búcsúzkodtak, kocsiba, buszra ültek a gyerekek, az öregek tébláboltak köröttük, elnehezült a szívük, néhány könnycsepp is legördült az arcukon, arra gondoltak; ki tudja, látják-e még egymást, lesz-e még búcsú, és egy napi ünnep, lesz-e jövő? Hiány, megfoghatatlan szomorúság maradt a boldog nap után, és a pislákoló remény, hogy majd jövőre ismét lesz körmenet, a szeptemberi búcsú meghozza örömeiket, és városokba kényszerült gyerekeiket, a mező megrakott termést ígért a deres hónapoknak is, a szegény szagú sifonérből előkerülhetnek az egy életre szóló fekete ünneplők, s a hirtelen készített lőréből is kortyolhatnak. Édes szagú szelek jártak a könnyű homokon, ám azok is megfordultak a szobori búcsú után, a seszínű fellegekből nem hullott eső, nyár végi aszály ütötte el a gazdag mezőt, hamar elfonnyadt gyümölcsösök, felsült rétek, kaszálók sóvárogtak a kiürült múlt után. Csalóka lett a pusztaság. Hiba tanyáztak a lócákon, a majori, fehérre meszelt kemence árnyékában, a jó járású lovakra, szilaj csikókra gondolva, egy nótára, egy kurjantásra, egy ölelésre, a búcsúban felhajtott pohár piros borra sóvárogva, a bőlevű paprikás krumplira, amibe piros, száradt erős paprikából csippentenek, de tudták már, hogy jön a goromba idő, soha többé nem taposhatnak a királydinnyés homokon, mert az elmúlás szorongása legyőzi őket. Mikor, és hogyan? Ám erre senki sem válaszolt a megrogyant cselédházakban, a felcsapódó szürke por is elült napnyugtával, és ezer titokkal közeledett az este, a mély hallgatású, sötét éjszaka.

Szívem Imre ilyenkor mindig meghalt, elhagyott szeretteire gondolt, a haldokló országra, a konok kunok nem létező Varázshegyére, amelyet keresett, de csupán emlékeiben talált meg. Miért nem sikerült, Úristen?

Hadakozására a koronát a vérszívó államot képviselő természetvédelmi maffia akkor tette fel homlokára, amikor a szabályosan beadott kérelmére, negyven nappal a megemlékező ünnepség előtt, néhány ember jelenlétével fejet hajtani a magyar mártírok emléke előtt, a szeri pusztán, de elutasító választ kapott, mert magyar hősökre való emlékezés nem engedélyezhető, ugyanis a saját parkolójukban letaposnák a füvet a derék magyarok, mivel repülni még mindig nem tudnak, bár sokan rabmadárnak nézik őket. Ekkora visszaélést csak az elnyomó állam követhet el, a szarszagú hivatalnokaival.

Szívem magányos harcos még akkor sem feküdt be egyetlen népnyúzó párt meleg ölébe sem, építette a magyar mártírok emlékkertjét, fizette a súlyos természetvédelmi bírságok millióit, ha már az országot károsító ciánszennyezőket nem tudják fülön fogni, legalább mi kis emberek dobjuk össze a miniszterek és más potyalesők jutalmát. Akkor újabb csapást eszeltek ki a megyei hatalmasságok; felbíztattak egy vállalkozót, hogy hamis számlákat bocsásson ki, Szívem Imre aláírással és cége nevében, az Áfát nem fizette be, a csodálatos APEH azonnal lecsapott a közokirat hamisítóra. Ám menten kiderült; Szívem Imre nem csaló, nem közokirat hamisító, más követte el a bűncselekményt, nem együgyű dalnokunk. Azonnal feljelentette az elkövetőt az adórendőrségnél, bár súgták neki, nem biztos, hogy vádat emelnek a csaló ellen, mert részben napirenden vannak az ilyen esetek, másrészt pedig, attól függ, hogy kicsoda az illető; elvtárs, vagy nem elvtárs, polgár, vagy nem polgár, van-e rokona, bizalmasa, fizetett embere az adóhivatalban, vagy a rendőrségen. Tudja-e a kenőpénz útját? Azóta is tart a csend, bár Szívemet kihallgatták tanúként az adórendőrségen, valószínűsíthető, hogy a csaló minden hájjal, vagy mással megkent szép ügyvédje elsimította a közokirat hamisító ügyét. Pénzzel, egyébbel? Megyei vezérek közreműködésével? Így éltek ebben a gyönyörűséges, megnyomorító demokrácia Pol-Pot megyéjében. Szívemet üldöztetésében végül megtámadta a gyilkos kór, s mégis, amikor kollégái megkérdezték műtét után a Magyarok Megmaradás Falánál rendezett megbékélés napi ünnepségen:

- Szívem, döntsél! Az élet, vagy a falak?

- A falak - válaszolta őszintén. És küzd a sírig. Nem nyal, nem fekszik senkinek, vállalja önmagát, fillérjeit bírságokra, bíróságokra költi, nem érti meg a hivatalok embernyúzó logikáját, pedig az a napnál világosabb:

- Kérem, az mégsem lehetséges ebben a jogállamú társadalomban, hogy egy bolondos vénember fakesztet állít a saját földjén, saját és kölcsönpénzekből, amikor három éve írjuk neki, hogy az építési engedélyhez kötött tevékenység, nem illik a tájvédelemben, nem járunk hozzá, mindenki másnak lehet, de speciel neki soha, ám az ütődött hibbantja nem érti, hatóságokhoz szaladgál, hogy az síremlék, igenis nem építési engedélyhez kötött, mint azt az elsőfokú építési hatóság neki megírta, a francia állam tulajdonában lévő, életveszélyes és ronda magasfeszültségű villanyvezeték mégis ott van, de mi megtanítjuk móresre az öreget, szabálysértési eljárásban jelenjen meg előttünk három napi hideg étellel, bilincsben, oda se neki, hogy kemoterápiás kezelésen van. Ha meg elpatkol, nincs tovább gondunk, de ha nem fizet, közmunkára, vagy börtönre váltható a bírság. Rend lesz itt, kérem, megtanítjuk kesztyűbe dudálni. Mire való a kommandó? Előbb őt, aztán az országot kapjuk el. A kereszt látványa különben is zavarja a nem létező védett madarakat, és a nem létező természetvédelmi kincseket.

A Megmaradás falai meg állnak, csonka mementójaként ennek a tékozló fajnak, de ez nem is érdemel többet ebben a bizonytalan, tyúkszaros világban. Öreg, öreg, máléságodat, teszetoszaságodat akarod a nemzet nyakába varrni? Országvesztő félelmedet a sértődöttség diktálja? Az erőszakos kisebbség rovására írni bukásodat? Derűsen sütné a Nap, ha tele lenne a zsebed? Hisz-e Neked valaki, ha pénz nem jár hozzá? Megint hittél a rózsaszín álmokban, mint ötvenhatban, abban hogy ez mégis egy demokratikus ország, nem a sztálinizmus csökevénye, a magántulajdon pedig szent és sérthetetlen? A gazdagoké az is.

Miközben a hazug és féreg média ontotta bájos szövegét:

- Pusztuljanak az egyházak, a korábbi miniszterelnök köpönyegforgató, fasiszta patkány, a csöcselék vezére.

Szívem Imre ismerte már a zászlóégetőket, a gyűjtogatókat; azokat, akik zászlóval kezdték, könyvekkel folytatták, felgyújtották végül az embereket, a világot, a rémisztgetőket és szállás-mestereket. Az egyik Sarlós-Boldogasszony templommal szemben álló Piéta szobrot meggyalázták, kidöntötték az ottani keresztet, ormótlanságukban a fehér mészköszobrot kék filctollal obszcén módon összefirkálták: a Szűzanyának szakállt és bajuszt pingáltak, körmét kifestették, Jézusnak pedig jókora falloszt rajzoltak. Templomokat fosztogattak; bibliát, festményeket, kegytárgyakat zsákmányoltak. A néhai miniszterelnök szobrát piros festékekkel öntötték le, fejére fekete zsákot húztak, mint Nagy Imrére az utolsó pillanatokban. A jó magyar urak összefogásról szónokoltak szószerkeikről, és még vadabbul döngölték egymást a földbe, hogy lopásaikról, az ország siralmas állapotáról eltereljék a figyelmet.

Neves világlap a legnagyobb brókerbotrány kapcsán, melyben magas magyar állami vezetők is érintettek, súlyos kritikát írt:

- Egyetlen más kelet-közép-európai országban sem hadakoznak egymással olyan elszántan a legfontosabb politikai és társadalmi csoportok, mint Magyarországon. A gyűlölködő diskurzus folytán minden probléma azonnal a politika területére csap át, a független szakértelem helyett. Ez akadályoz mindent. A megbékélés ugyanúgy elképzelhetetlen, mint a szakmai alapon álló vitákhoz való visszatérés. Az állandó összecsapások harci mentalitása; az engesztelhetetlenség erény, a kompromisszum csőd, a közeledés pedig árulás.

S mindig más árulkodik. Miközben az infláció az egekbe szökött, a csalás erénnyé nemeseedett, az árokparti, megélhetési kurvák média hőssé rukkoltak elő, rossz hírűvé, fertőzött vérűvé vált az ország. Budapesten, a Köztársaság téren egy negyvenhét éves nő felgyújtotta magát, a szocialisták pártközpontjától húsz-harminc méterre, ahol ötvenhatban sokak ártatlan vére hullt. Az áldozat nem kötődött politikai szervezetekhez, csak csalódott, reménytelen magyar volt. A bokrok közé vonult, gyúlékony anyaggal lelocsolta ruháját. Senki sem tartózkodott a közelében, amikor lángra lobbant. A rendőrségi helyszínelés után az emberek azonnal nemzeti színű szalagokat aggattak az ágakra, halálának helyére kokárdát és „Ébredj Magyarország!” feliratú gyászszalagot tűztek. A sebtiben összeverődöttek legendát szöttek szemfedelélül:

- Nyíregyházáról jött, de nem véletlenül a komcsikhoz.

A sokszeműek azt is látták, hogy amíg a szerencsétlen lángolva égett, a pártszékház előtt bunkó bolsik röhögtek. A szélső jobb bajtársává avatta a tűzáldozatot, vezetői virágot vittek, gyertyát gyújtottak.

- Milliók nevében áldozta fel magát a diktatúra épülete előtt. Lesznek követői az önkéntes tűzhalálban - mondogatta a Széna tériek hajdani parancsnokának, a villamosmérnök Ekrem Kemálnak a fia, s bátran kijelentette: - Ezzel folytatódik az ötvenhatos forradalom. Mostantól

minden napon összegyűlünk a megégetett bokroknál addig, amíg nem leszünk negyvenötvenezeren, és akkor végleg elűzzük a bolsevistákat.

Aztán az egészről elfeledkeztek. A virágok pénzbe kerültek.

Önégető Miskolcon is akadt, láncon lógó, fémből készült vörös csillaggal a szocialisták székháza elé ment, annyira szerette őket, és búcsúlevél nélkül fellobbantotta magát.

A magyar gazdák utakra vonultak, végeláthatatlan tüntetést ígértek, hetekig elfoglalták az utak egyik felét, törvényességet, életlehetőséget, igazságot követeltek, hogy dolgozhassanak, megélhessenek saját földjükön, amíg a bankok, bankárok és az idegen tőke útilaput nem köt a talpuk alá. Fő jelszavuk:

- Marhák legyünk, vagy szabadok? A tej élet, erő: veszteség! Fele víz, fele savó, disznónak se való! Hát Neked? Összement a tej ára. A tej élet, erő=koldusbot.

A rendszerváltás óta legszervezettebb erő megmutatta, hogy az országban semmi sincs a helyén, ha mégis, akkor nem, vagy rosszul működik. Ideiglenesen zöld ágra jutottak a kormányzattal. Aztán újra kezdődött minden, újra és újra. Tüntetni azoknak is kellett volna, akik ki se tudtak tántorogni már éhségükben az országutakra, mert nem volt mivel, és kivel. Az ország házában hangosan alkudoztak a zsíros európai képviselő helyekért a nép választott vezetői, hogy a jó és derék magyaroknak ne legyen megerőltető az új választás, eldöntik inkább maguk magukról, ki menjen, maradjon, és megértő, melegszívű népük egyöntetűen tapsolhat, mint azokban a régi, népfrontos, boldog békeidőkben. Szelet vetettek, vihart arattak az Unióval, szerencselovagok helyett fehér egereknek mentek. A népességfogyás rekordokat döntött, ki akart itt magyar maradni? Millió számra gyártották a mérgező üdítőitalokat, a nagy áruházláncok polcairól kapkodhatták az olcsó magyarok, legalább izgalom legyen az életükben, ha másban szükségét látnak. Felelős az nem akadt, elszoktak attól, hogy bárki bármiért felelősséget vállaljon, jó uraik példáját majmolták. Bátran tüntettek, tiltakoztak a maffiák ellen; lakásmaffia, természetvédelmi maffia, közigazgatási maffia, a cégek, felvásárlók ellen, akik fényes technikákkal rövidítették meg őket, hitelbe vették át terményeiket, fizetés helyett a kereskedők kereket oldottak, horribilis haszon reményében helyezték el pénzecskéjüket ilyen-olyan szövetkezetekben, befektetésekben, amelyektől később krajcárt sem láttak, hiába verték mellüket, hogy nem hibásak, a milliárdoknak hűlt helyük támadt, az igazságnak, jogorvoslatnak is. A főhivatalok, minisztériumok már nem válaszoltak levelekre, beadványokra, a takarékosság jegyében nem költöttek bélyegekre, levélpapírra, a bankok pontatlanul, lassan dolgoztak. Az irányíthatatlanul hánykódó hajón minden megbízhatatlanná vált, csak a gazdagok profitja nem, és a lábszagú politikusok újabbnál újabb mesékkel traktálták a nagyérdeműt. A Parlamentben naponta jelentették fel egymást a derék honatyák és honanyák, mert a másik tyúkszemére léptek, azt bizonygatták, tőlük ezt várja a publikum. A fővárosi platánfán napokig lógott egy vetési varjú, belegabalyodott a fa friss hajtásába, gondos járókelők kihívták a tűzoltókat, kiszabadították a halál katonáját, hiszen nem ember volt. A kutyák védelmében törvényt tettek, aki egy újjal is hozzányúlt a négylábúakhoz, pórul járt, törvény elé vitték, mert az ebeknek olyan szerencsésük volt Magyarországon, hogy nem embernek születtek, s nem vált belőlük dögevő nyugdíjas.

Az intézményesített háborúban egyik képviselő kijelentette; a Vatikán le akarja nyúlni egész Európát! Na, együk meg gyorsan a színeskét! A volt miniszterelnöknek a legmagasabb világi kitüntetést adományozta a Pápa ösztöndíja. Örült cirkuszt csaptak. Holott csak azt akarták; soha senki se vezessen névsort arról, hogy ki megy templomba, és arról sem, hogy ki kerül az Isten házába. Egyre gyakrabban hangzott fel futballmérkőzéseken, tüntetéseken:

- Mocskos zsidók! Mocskos zsidók takarodjatok!

Helyette inkább szorosabbra vonták érdekközösségüket, olyan koalíciót kötöttek, melyben szellemi fölényük, és végtelenül erőszakos mentalitásuk érvényesült. Egyre többször égettek ilyen-olyan zászlókat, hiába közeledtek az európai választások. A labancok és kurucok harca kiéleződött, melyet nem a tisztas helytállás, az erkölcs, és meggyőzés uralt, hanem a győzelem. Kerül, amibe kerül. A győztes mindent megmagyarázhat, egyszer majd eltüntetheti az aluljárók csöveseit, lakóit, zsebeseit, a büzlő csúfosságot, a megnyomorítottak koldus hadát, az országos szegénységet, mert ő jó fiú, de most más semmi sincs, csak a harc, az ideológiai háború, hazugság minden mennyiségben. Idegen szívű tanácsadók rondítottak szép demokráciájukba; itt csak szocialisták vannak és fasiszták, szarnak az etikára, a hagyományokra, győzni kell, ha kő kövön nem marad, akkor is. A párt érdeke az Isten érdeke, a nép érdeke, a világ érdeke, értették elvtársak? Nagy lopós vezérek rántották ki kardjukat, hazudtak, hőzöngtek, hajrá hunok, hajrá konok kunok, hajrá magyarok korcs ivadékai, győzelemre fel az előmelegített biliben, öljétek csak egymást kedvetekre. Minek annyi éhesen tátogó száj? Szű költözött a fába, a lelkek verbális polgárháborúja megkezdődött. A cégéres hittérítők megtapsoltak, és elhitték, hogy egyszer még emberként, hajcihők nélkül viselkednek az Országházban, de mikor és hogyan, azt nem tudták.

- Isten nélkül, szabadon -, írták az ellenzéki párt irodájának falára, és a templomok kerítéseire.

Szívem Imre akkor már csak a csendet szerette. Mérhetetlen dühében és szégyenében mégis kifakadt:

- Visszatértek azok a régi, szép, osztályharcos idők! Semmit se tanultunk, semmit se felejtettünk. Emberevő társadalmat szolgálunk. Felebarátként szerettem a falubeli zsidókat, cigányokat. Elég a hókuszpókusz mesékből, az ütődött tréfamesterekből, a házi terroristákból, törpe pártkatonákból, a nemzeti ferteleből, lelki mocsárból, már csak az hiányzik, hogy táblákkal, baltákkal, és késekkel kezükben vonuljanak az utcákra, az Országház elé; mocskos zsidók, konyec! Takarodjatok Izraelbe! Cigányok Ázsiába! Magyarok a gulágra!, s akkor belegázoltatunk a tömegbe, a szép magyar urak előkapják önvédelmi fegyverüket; országgyűlési képviselők, polgármesterek, bírák, ügyészek, mert ők azt a választóik bizalmából önvédelemre szerezték, a választók ellen, pukkantgatnak kicsikét, és csend lesz sokáig, majd kezdődhet minden előről. Bevált módszer. Ezt én nem érem meg, nem szégyenkezem, nem leszek a falu bolondja, elég teher, hogy a nagy semmi országa lettünk, virtuális haza, amíg egy erős hatalom le nem nyel bennünket, jobb esetben elsorvadunk. Használni nem tudok, csak ártani? Azt viszont nem tehetem. Miért nem látom a jót? Nem igaz, hogy semmi jó nem történik ebben a roncs társadalomban. Az a sok fényes, elegáns kocsis, már közlekedni sem lehet tőlük, úgy zúdulnak könyörtelenül, mint az orosz harckocsik ötvenhatban, a szebbnél-szebb házak, ünnepségek, a terület asztalkámat kínáló csillogó-villogó áruházak, az állandósult dínomdánom, hogy elbódítsák az agyalágyultakat, mert dehogy koldus itt mindenki. Mire várok ebben a mocsárban, a roncs társadalom legalján, ahol kutyának is jobb, mint kisembernek lenni, ahol naponta árulja el magyar a magyart? Nem látom a hazateremtő, összefogó igaz vezért, nem egyengettem lépteit. Mea culpázhatok megint?

Elérkezett a Nagy Nap. Adóforintokból szólt Európa dáridója, a magyar beleájult az örömnünpbe. A szubkultúra leokádta az országot. Hivatalos helyeken kitűzték a csillagos Európa zászlót, felhúzták a lobogókat, kitették az erkélyekre, ablakokba, a hidakat becsomagolták festményekbe, szökőkúttá és virágzó rétté varázsolták, pázsitot terítettek a betonra, avattak, ettek-ittak, köszöntöttek. A határokon is Európai Unió felségjelet helyeztek el; de nem a nemzetiszínű tábla mellé, hanem helyére.

- Te magyar vagy? - kérdezte valaki a krampácsolót.

- Nem. Én európai vagyok.

- Mégis kilátszik a segged a gatyából.

A médiából áradt megszakítás nélkül az Európai Unió, helyszíni közvetítések; ki-mit cselekszik, eszik, iszik, kefél a szent napon, de azt is minek-miért, éljenezni kell, örülni, mert ilyen nem volt még, hogy egyszerre ennyi csatlakozó, meg Magyarország gazdag karámba került, Szent István óta ezt akartuk, csak csalárd történelmünk, a kommunizmus, meg a kereszténység, meg az oszmán birodalom útját állta, de most itt vagyunk végre. Szajkózták az álmaikat. Miközben Európa már szakadék felé tántorgott, egy pénzben bővelkedő kisebbség uralta, a szabadkőművesek forгатókönyve szerint; vedd el tőlük a kommunikációt, adósodjanak el, rongyolódjanak le, és aztán már úgy játszol a volt népekkel, ahogy a kedved tartja. Az senkinek eszébe sem jutott, hogy valamikor mi jelentettük itt Európát, más népeknek hírét-hamvát sem hallottuk. A semmiből fejünkre nőttek a törpe kicsik. Így változik a világ dicsősége. Nálunk maradt a cigány világ, a zsidó világ, a hazug világ, a rabló világ, a maffia világ, a színes világ, a gyilkos világ.

A kövér trombitás is fújta, a nemzeti jelkép-Lajcsi, napkeltétől-napnyugtáig szólt a dárídó. Meg fordítva. Örömködni, temetni tökéletesen tudunk. A kötelező beszédek elhangzottak, a büszke magyar felemelhette fejét; Európába érkezett. Ahol szolidabban ünnepeltek. És örködték a biztonságon. Soha annyi rendőrt, katonát, titkos ügynököt nem mozgósítottak, mert néhány csatlakozó ország fővárosában is tüntettek Európa ellen, máshol a szegénység, a globalizáció ellen. Vízagyúkkal verték szét őket. Aki addig nem utálta meg az Uniót, az most megcsömörlött. Miközben semmi sem változott. Nem nőtt a kerítésük kolbászból, nem folyt bor a kutakból, cipó sem sült teknőjükben, csak a kötelező szövegelés borította be az eget, hogy lélegzetvétel nélkül bódítsák büszke magyarjaikat. Az angol nyelv hiába kötelező az Unióban, még magyarul is beszélhettek. Volt már ilyen a történelmükben.

A lapok kérdéseket tettek fel kiváló személyiségeknek, a hős honatyáknak; bölcs és okos válaszokat kaptak, optimizmust sugárzott a média, a papír. Az ügyeletes miniszterelnök azt summázta, hogy ő Európába az egész országot vinné, de a felét mégsem vinné. Az egykori pufajkás, piros arcú miniszterelnök, Na és Gyula, még pontosabban fogalmazott; ő a jobboldalt nem vinné magával. Mire a jobboldal sem tétlenkedett; ennek a kormánynak börtönben a helye, mert nyakig ül a pácban, a legnagyobb brókerbotrányban. Ők vinnék Európába a magyart? Az árulók? A nagy lopós hazudozók? A véres kezűek? A kommunizmus fattyúhajtásai? A bankár kormány? A milliárdos rablók? A liberális hazaárulók?

Szívem Imre a pusztuló társadalom tobzódását látta, lihegő örömét, utolsó csodavárását, egy soha sem tapasztalt úri-muris dárídót. Előre ittak a medve bőrére. Furcsa világ. Senki sem tudja, mire lesz jó, és hogyan, még az Isten sem. Ő különben is kimarad az európai Alkotmányból, ami majd elkészül egyszer, biztosan elfogadják, de a kereszténység miatt lenne benne, hiszen sok Istent szolgál az új Európa; színeseket, muzulmánokat, zsidókat, Allah hemzsegő fiait. És a szabadkőműveseket. Az ünnepet mindez nem zavarta. Közpénzen tapsoltak az örömszolgák jobbra-balra. Miközben a néhai miniszterelnök szobrát újra leöntötték piros festékkel, a lusta, de okos Sír Winston Churchill, egykori brit miniszterelnök szobrát megrongálták. Megmondó emberkék vázolták vízióikat, hogyan keveredik a világ Európa szemétdombján, a hatalmas szakadékot, amely a gazdagok, és szegények között feszül, az éhbérért dolgozó perifériára szorult tömegek apátiáját, s már csak egy új Nagy Imre eljövételében bízhattak, hogy a szegényeket rohamra vezesse az új elit, és a tőke ellen. Az ordas eszmék földjén a köztörvényes bűnözők és politikai szerencselovagok között nem tettek különbséget.

- Lopjál, csak engem is hagyjál! - jelszóval közlekedtek.

Így vált lopjál, hazudjál, csaljál országgá a hősi haza, a véres múlt, az európai illúzió. Aki lopni sem tudott, szegény maradt, hamar elkapták a fogdmegek, egy tejfölért, zacskó tejért, egy csokoládéért kőpadra vitték, mert az unokája, gyereke éhezett, aki viszont értett a fifikához, dagadtá hízott és lökött a hatalmaknak, hivataloknak, ügyintézőknek és vidáman, gazdagon élt, hatalmas, luxuskocsikon közlekedett, elkülönített villában lakott, luxus szeretőt tartott, amíg rá nem döbbsent, hogy meg fog halni.

Túl zajos zenebonát csaptak, mesterségesen szított örömet, ünnepet, tűzijátékokat, és felmutatták az aranyborjút is. Sírva vigadt a magyar.

„Modern Magyarország születik. Modern Európa. Örök és megbonthatatlan barátság.” - ömlött a csapokból, mint a fertőző víz.

Amikor már ebben a társadalomban nincs elosztható többlet, se hit, se bizalom, minden szép jelszó, eszme kiürült, kőtyavetyére került, lélektelen, agonizáló néppé vált a magyar. Soha sem lesz itt már emberhez méltó élet, hogyan lenne ennek jó vége? Európa, amihez csatlakozni szerettünk volna, már nincsen, messzi illúzió, piac kell neki, olcsó munkaerő, népesség, hogy versenyben maradjon a világhatalmakkal. Az éhezésre és halálraítelt nyugdíjasok serege, a sunyi Tiborcok népe mégsem lázadt fel. A megölt és eltiport forradalomból nem támadnak fel a katonák.

A gazdagok pompáztak, parádéztak. Mutatták mesterségüket, bájos mosolyuk mögé rejtették kizsákmányoló hajlamaikat, egymást is utáló és lenéző fölényüket, folyt a pezsgő, kivilágos kivrattig állt a bál, a fényűzés minden formája megjelent az év nagy ünnepein, olyan ricsaj, mintha már örökké élnének, és örökké bálozhatnának a zabráló elit tagjai.

Fiatalok jöttek az éjszakában, hangos jókedvvel, pezsgős üveggel. Valami ünnep volt éppen, talán Szilveszter, a gazdagabbak, önkívületbe esett ország dáridója. Papírtrombitát fújtak, papírcsákójukat dobálták a maszatos éjszakában, amikor megálltak Imre bácsi bronz szobránál.

- Koccintunk, öreg - mondta egy szemüveges, nyurga fiú. - Legyen jó napod Neked is.

Meghúzta a pezsgős üveget. Körbeadta. Se részegek, se józanok nem voltak, csak szemtelenül magabiztosak, a fiatalság felelőtlenségével és időtlenségével.

- Azt hallottam rólad, hogy nagy kurafi voltál, igaz? Amikor Kádár János börtönben ült, akkor úgy ahogy szokás a mi világunkban is, rájártál Máriára. Na, nem a szent életüre, hanem Kádár apánk feleségére. Ízlett neki is. És a felszarvazott János mihelyt tehetett, felkötöztetett a fára. Azóta beláthattad, hogy nem érte meg!

- A piát is szeretted - mondta a másik.

- Üres - meredt az üvegre a nagyhangú szemüveges -, de mindjárt pótoljuk.

Belevizelt. Társai is. Igazán alkalmas éjszaka volt. Akkor bátran a szoborhoz lépett, s annak a kezében lévő, november negyedikei felhívást jelképező könyvecskére tette a pezsgősüveget.

- Nesze neked, Nagy Imre, igyál! Nehogy megfázz a hidegben! És ne mondd, hogy háládatlanok vagyunk, hiszen gondoskodunk rólad -, vihogott kicsikét, majd sarkon fordult. Társai szótlanul figyelték. Akkor egyikük megbátorodva a szoborhoz lépett és letörte a szemüvegét. Mindjárt felpróbálta, miközben grimaszokat vágott. Sarkon fordultak, és folytatták útjukat. Elnyelte őket a makacs sötétség a Kossuth Lajos sugárúton, ahol fél évszázaddal előbb vonult a Vörös Hadsereg több ezer harckocsija, és láncfalpaikon vitték a halált a pesti srácoknak.

Szívem Imre gyakran megnézte a szobrot. Vigyázott rá. Azon a reggelen senki sem figyelt rája, Pubi vette észre az aljasságot.

- A kurva anyátokat - ordította torkaszakadtából, és a megyeháza lépcsőjére dobta az üveget.

Pihenőnap volt. Még nem aludta ki mámorát az ország.

Az élet több ennél. És élni akar. Hiába zúdul a védtelen és kiszolgáltatott tömegre naponta a mocsok média, mossza az agyát; most a kulák bűnös, a klerikális reakció, a papok, a zsidók, a cigányok, a színészek, a magyarok, a világgazdaság, a mostoha időjárás. Az osztályharc új formát öltött; pénzt vagy életet, és hatalmat, de azonnal, mert az többet ér a józanságnál, a higgadt építkezésnél, a szeretet szavánál. Akármi történt, az a fél ország éhen pusztítása érdekében történt, minek ide annyi szegény magyar, csak a gond van vele.

Szívem szívem akkor álmodta utolsó, félelmetes álmát. A ráadás víziót.

Amikor már Magyarország minden kincsét kiárusították, a mozdítható értékeknek lába kelt, s leghülyébb polgárai is rájöttek a nagy átverésre, amit rendszerváltásnak neveztek, az államszocializmust idéetlenül vörös vad kapitalizmusra cserélték, miközben semmi kis országok lekörözték őket, mutatták magukat, étellel telt levegő terjengett náluk, nem a dögtemetők szaga, akkor betelt a pohár. Szívem Imre felérte ésszel, hogy a pénzpiac dzsungeltörvénye megöli a szegénységet, lerövidíti a szálnalmas vegetációt.

- Ne csináljunk semmit? - ordította kínjában. - Ölbe tett kézzel nézzük a saját halálunkat? Hát senki sincs a magyar mezőn, aki kardot rántana? Imre bácsi nem hagyná annyiban - pattant fel álmában Gulyás Bőzsi legidősebb fia. - Majd én előkészítem a forradalmat, megszervezem a Minden Magyarok Világtalálkozóját.

Hatalmas mezőn, a szeri pusztán, a vérszerződés és Honfoglalás földjén gyülekezett az egész, meztelenre csupaszított ország, a cseléd ország. Ilyen sem volt még a magyar történelemben, hogy ennyire egy akaraton, változást, forradalmat akaró várakozásban forrjon össze a nép, hogy megmaradjon a globalizmus süllyesztőjében.

Papó akkor befogta a sánta orosz konyit a szekér elé, Gulyás mamó és a két nagylány a kocsiderékba kucorodott, Kis Szívem meg előre, a kocsi ülésére. Csodálatos érzés volt, két személyben látta magát; gyerekként és öregemberként, aki előkészítette ezt a forradalmat, amely az embertelen és életidegen társadalmat eltakarítja, az élő és holt magyarok világtalálkozóját.

- Gyere Te gézengúz, indulunk a világ csudájához.

- Az micsoda?

- Minden magyar találkozhat mindenkivel.

- Elférünk?

- Nagy a Honfoglalás földje. Tudnod kellene, hiszen a földet is ott osztotta Nagy Imre.

- Az én bátyám?

- Az ám, a jótevőnk.

- Rákosi meg Kádár elvette - tromfolt rájuk Gulyás mamó -, ilyenek ezek, egyik ad, a másik duplán vissza veszi.

- Nagy Imre szeretett bennünket - sercintett a földre Papó -, hiába káraltok össze-vissza, mint a vészmadarak. Te meg hajtsál csak -, lökte a hajtószarát Kis Szívem kezébe, és megtömte szutykos pipáját.

Az összes magyar média harsogta a világszenzációt, a világrekordot, világcodát, amelyre még sehol sem volt példa a történelemben. A Minden Magyarok Keresztje mögött három hatalmas fekete láda látszott, öles fehér betűvel kivilágítva: MAGYAROK, ZSIDÓK, SZÜZEK. Több ezer sámán és táltos táncolt körbe-körbe, túl ordibálva a háttérben játszó zenekart, mely az utópikus Nyolc óra munka, nyolc óra pihenő, nyolc óra szórakozás nótát játszott, gyönyörű, táltos paripákon vezérsámánok és vezértáltosok vágattak körbe-körbe a kereszt körül, vitézi rendek lovagjai, tábortüzeket gyújtottak, áldoztak a természetfeletti erőknek, műszerekkel vizsgálták, hogy mit rejt a föld belseje, hol sugárzik a legnagyobb gyógygyerő, hol van Attila dombja, ha már itt temették a Tiszába, tűzáldozatot mutattak, tűznyelést, parázson járást, tűzugratást, jósok, látnokok és meghibbant pszichológusok harsogták:

- Éljen a Mester, eljött a Mester, feltámad végre Magyarország! - kiabálták.

A dögevő nyugdíjasok fillérékért megvett vezetői, a sok funkciós szent tehenek, munkanélküli, toprongyos senkik, akik még akartak valamit az élettől, szájtátva hallgatták, hogy tüzes kis szónokok világmegváltásról csacsogtak, a magyar gazdaság megreformálásáról, feltámasztásáról, hogy majd ők, csakis ők, hiszen szebbek, jobbak, okosabbak a becsületét eljátszó elitnél, az utolsó alkalom a magyar történelemben, hogy összefogjanak, mert meghal az ország végelgyengülésben. Tönkretették a pártok. Levitézlett politikusok kushadtak a tömegben, s mint keljfeljancsibabák tárták szét kezüket:

- Mi csak a köz javát akartuk, mindent a dolgozó népért, a szegényekért, az éhezőkért, de a másik oldal gonosz, az mindig mást akar, - s közben látszott ijedt arcukon, hogy sárga az ülep, mert ezután majd dolgozni kell.

Tolongtak a megélhetési, megvehető politikusok, hivatalnokok, az aranymedált nyakukba hordó tudományos koponyák, hamis próféták, és békebírák, békepapok, békeakadémikusok. Büdös szájú vezérigazgatók tolakodtak, akik éjjel-nappal rendíthetetlen energiával, fiatal titkárnőjük hasán dolgoztak az állami vállalat, cég tönkretételén, mert akkor idő előtti felmondással, kétszázmilliós végkielégítéssel távozhattak, egy-egy hős ötvenhatos kétszáz évi nyugdíjával. Ölükbe hullott az arany, még az aranytermő fát sem rázták, csak a pártkasszába fizették a megszabott százalékot. Tébolyda országban naponta három iskolát építhettek volna fel szőröstől-bőröstől az adósság kamataiból, de inkább hiteleket vettek fel, hogy finanszírozzák az öskáoszban önmagukat, miközben már hantaméterekben mérték egymás hazudozásait, s azt terítették a félkész társadalomra a herdáló kupeczek. Gyülekezett tékozló ország szendvics népe. Szívem Imre nem hitt a szemének. Mindenki megjelent ismerősei közül, szülőfalujából sorjázta, vonzotta őket a látványosság, a világszenzáció, s mint végítélet napja előtt felsorakozott az ország apraja-nagyja, hogy igazi népvezért válasszanak, aki vértanúságot szenvedett drága hazájukért, és most feltámadva a végső pusztulástól megmenti őket. Láta a kormói kitelepítőtábor, a köszörűs és játékos Takács fiúkat, ahogy a Vásártéren felállították a ricsajos sergőjüket, egyikük dobolt, a másik hatalmas sárgaréz trombitát fűjt, a harmadik kisebb trombitát, még a simléderes sapkát hordó apjukat is látta, aki szintén csodakapus volt, mint ő maga. Púpót pillantotta meg, fent tolt a tákolmányt Csitírral és jó komáival, Stukával, Kakassal együtt. Kiáltotta is azonnal:

- Szívem szívem gyere csak, tíz menetet tolunk, aztán ingyen repülünk! Urak leszünk. Gyere, na! Felülhetünk a falovak hátára is. Mire vársz még? Nem akarsz repülni? Hiszen ez ingyen van.

- Hány menet a boldogság?

- Ahányat akarsz, ez ingyen van.

A hatalmas lábú Kohn Berci tűnt fel, hátán cipelve irdatlan tollaszsákját, és a tömegbe kiabált, hogy el ne felejtsek:

- Tollat veszek!

Szívem megpillantotta Horovitz Hájemet is, de azt hitte, hogy káprázik a szeme, a parányi, mesebeli szatócsboltjában állt mereven, kezét az üres pultra támasztotta, úgy tekintett a kinti világba, mintha valóban megváltást hozhatna hátralévő napjaira, mintha kifaragták volna egy nem létező jövőnek.

- Már régen várlak, gyerek - mondta Kis Szívemnek. - Mit vinnél?

- Egy kanna petrórt.

- Nincs már, kiment a divatból.

- Tudom. Az sincs, akinek vinném, Hájem.

- Én is tudom - nézett rezzenéstelen arccal az öreg kereskedő. - Mást nem vinnél?

- Minek, és kinek Hájem? Amit vinnék, azt Te sem árulod.

- Micsodát, Kis Szívem?

- A boldogságot.

- Azt a csokoládét sokáig őriztem - legyintett lemondóan üres üzletében -, de tájamra se néztél.

- Elvitt az élet.

- Áldjon meg a zsidók Messiása, hogy legalább nem feledkeztél el rólam - szólt megrendülten, és levette az Igazak Tarisznáját az ajtó fölül. - Ezentúl a Te jussod!

- Miért Hájem? Miért?

- Kiválasztod az igazakat, és segítesz rajtuk.

- Én? - merevedett meg csodálkozásában a gyerek. - Hiszen goj vagyok.

- Nem a vallás számít, hanem a szeretet. Minket az hozott vissza a pokolból. Az igazság is számítana, de olyan többé nincs a történelemben.

- Miért nincs?

- Elfüstölték a gázkamrákban -, mondta határozottan Hájem és eltűnt Kis Szívem szeme elől örökre.

Előnyikorgott Marcibolond talicskája is, az erősen kifestett Juliska kíváncsian nézett körül, és feltűnő helyen, a Magyar Megmaradás Falához egészen közel táborozott le.

- Apatyú! - tört ki artikulálatlan hangján a kopasz bolond.

Senki sem törődött vele, ez a nap másról szólt.

A természetes Makra alakja tűnt elő, a két Czégény ikerfiúval püfölték a vastag lemezt Szívem Imre csonka lakatos brigádjában. Ahová nézett, annyi ismerős. A Porcsíny utcai Boniék a fűben heverték. Herbály Gyula is idehajtotta két lovukat, szekerüket, a kocsi ülésén Gulyás Bözsi egykedvűen ült fakult fekete fejkendőjében, dehogy értette, ahogy végig nézett a kofasoron, s a mögötte parkoló autócsodákon, miért értékesebbek a maiak, hogy pénzüket megszámolni sem tudják, a végrehajtó sem öli őket, neki pedig a szekérderékban éhező négy pulyája maradt. A nagykunsági falu, Kunhegyes két legkövérébb asszonya, Ducóné és

Szendrei Vilmosné is tolatott, s hogyan hiányozhatott volna a kedvelt előjáró, a cvikkeres Juhász Bálint? A csodák napjára, a csodák csodájára vártak, az újjászületésre. Szívem látta, ahogyan a sánta, holtsápadt Juli verte a csipkeorsókat, gyönyörű csipkekölteményeit ismerhesse meg a világ, a szép Rozit, és drága nagymamáit, ahogy talpig feketében, először az életükben egymás mellett ültek és szivárgott a boldogságtól könnyük. Három fekete grácia. A kun szentségek. A szent magyar pusztán Papó kicsapta a lovacskát legelni. Valamennyien tudták, hogy a világegyetemben csupán egyetlen egyszer, a szegénységgel és szomorúsággal vert nép véráztatta hazájában történhet meg a csoda, a világszenzáció, amikor a szegénység kezébe veszi végre a sorsát, annyi csalódás után eljön hozzá a mesebeli vezér, talán Csaba királyfi, talán Attila, vagy Árpád, a lovagkirály Kun László, vagy a délceg II. Rákóczi fejedelem, a lázadó Dózsa György, Kossuth apánk, vagy talán, akit titokban vártak, Nagy Imre.

Aki csak élt a szél verte mezőkön, a kunsági pusztákon, a kun babák, Jajhalom, Akasztóhalom környékéről, az ide igyekezett. Kiábrándult konok kunok, Szívem Imi szép népe lekonyult fejjel jött jövője elé, mert már régen elfogyott a munka, és senki sem kínált egy darab kenyeret, a pénztermeléshez meg nem értettek sohasem, a falu zsidói sem tanították meg őket. Szívem szerelmei is megjelentek talpig cicomázva, felékszerezve, mint a plázacikák, csak Pacit nem látta, hűséges és nagy áldozatú feleségét, mert őt magában hordozta kezdetektől az elmúlásig. Gyönyörű családjának; fiainak, unokáinak, menyeeinek, kereszt fiának kis területet kerített el, mint önkéntes rendező és sorsmester, mert egyre többen és többen jöttek. Megérezte az ország végzetét, változtatni akart. A Szívem rokonok mind megjelentek, mert tudták már, most a gyerekeik, az unokáik jövője a tét, ha már magukon nem is, de az ő életükön segíthetnek. A díszmagyarba öltözött ötvenhatosok itt sem álltak szóba egymással, csak csörgették mellükön a medáliákat, és ócsárolták egymást, kígyót békát kiabáltak egymásra.

- Legalább én vigyázzak Imre bácsira, mert más már alig teszi -, morogta Szívem, miközben vérszagra tódult a féreg média. A csiribí-csiribá szervezetek vezetői előszégyenkeztek, a telhetetlen zsebű hivatalnokok, a simulós megélhetési akademikuskok, akik mára megértették, hogy ez a vissza felé ország sohasem tudott hazát teremteni, s nem akartak kimaradni a hatalom újraosztásából, mindegy, mi lesz, forradalom, ellenforradalom, puccs, háború, béke, csak a bársonyszék a fenekük alatt maradjon, mint mindig. A felfújtt felsőoktatási intézmények vezetői ökörlánccal a nyakukban érkeztek, akik piár fogásnak tekintették az egyetemi munkát, az országot, miközben falusi iskolák, posták, orvosi rendelők, boltocskák szűntek meg, a buszjáratok elkerülték a kicsi falvakat, a lehetőség meg, hogy a tehetséges falusi gyerek tovább tanuljon, rosszabb volt, mint Szívem Imi gyerekkorában. A kis falusi tehetségek sorra potyogtak az iskolák pottyantós budijaiba. A technikai fasizmus már helyben felfalta őket. Teljes gyászban, lehajtott fejjel, hónuk alatt fekete karton koporsókkal sompolyogtak a Magyarok Világszövetségének vezetői, magukkal hozva a kettős népszavazás szelvényeit, amikor is magyar magyarba harapott. Közben egyre erősebben terjengett a magyar szag, a zsidó szag, a pina szag, a szar szag, s ettől olyan extázisba jött a királyváró sokadalom, hogy égisz égisz kiabálása földrengést idézett elő a Kárpát medencében:

- Csinálj csodát, Mester! Csodát akarunk! Tégy csodát, és támassz nekünk új királyt, mert éhen veszünk! Nem ölni akarunk, csak élni, és kefélni.

A nagy Mester már a saját mennyországában érezte magát, holott a munka, a magyar csoda-csinálás, a világszenzáció még hátra volt. Hívei kíséretében érkezett. Hozták, mint a Pápa özszenségét szokták. Keze automatikusan mozgott, szórta az áldást és derűs jókedv áradt az arcáról. Dús fehér haja derekát verte, erős pillantása megbabonázta a közelébe kerülőt, mosolygott a várakozó, duzzadó tömeg láttán, s nagy darab testéből a szellem kirepült, nem

kis galibát okozva a közelben tartózkodók között, némelyiknek megfricskázta az orrát, a nők kemény fenekébe csipdesett, némelyeknek pofont adott, vagy a hajukba cibált, igazán jól szórakoztak. Ahogy a baldachinos hintó a földi csodatévő Mesterrel közeledett, akitől Jézus is tanulhatott volna, a három fekete varázsdobozra meredő tömeg moraja erősödött.

- Támaszd fel! Támaszd fel! Támaszd fel a legnagyobb magyart! - zúgta kórusba.

A csodatevés megkezdődött. A Mester percről percre változott, az ország legnagyobb méltóságainak személyeit öltve magára. Csak az áldást osztó keze maradt mozdulatlan, mert gipszből volt. A szemüveges, nyurga, nagy orrú miniszterelnök, kezét a szívére téve mondta:

- Ne a politikusoktól várjátok az ország jobbra fordítását!

- Komolyan gondolod ezt, Fecó? - kiáltották rá.

- Mi az hogy! Nagyon is.

- Te is politikus vagy.

A korábbi, zömök, fekete hajú miniszterelnök pedig kedvenc mondását sütötte el:

- Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!

A tömeg türelmetlenkedett. A világ egyik legjobban eladósodott és egyik leginkább korrupt országa, a kétarcú ország kétarcú népe türelmetlenül várt valamit. Forradalmi hangulat uralkodott. Nemzetiszínű zászlók erdeje emelkedett magasba, lyukas ötvenhatos zászlók, s rengeteg transzparens, tábla különböző feliratokkal:

- A természetvédelmi maffia áldozata vagyok -, ezt a táblát éppen Szívem Imre tartotta a feje fölé. - A megélhetési bíróságok áldozata lettem, a lakásmaffia áldozata vagyok. Vesszenek a bankok, jöjjenek a tankok! Le a Parlamenttel! Munkát, kenyeret, gazdagoknak kötelet! Elég a szemfényvesztésből, gyújtsuk fel a Rózsadombot! Fizessenek a gazdagok! Onnan vegyük el, ahol van. Rendszerváltást akarunk, NÉPFRONT-ban a bizalmunk! Kun kisebbség vagyunk, autonómiát akarunk. Igazságot Magyarországnak! Rakétákat a parlamenti képviselők segge alá! Le a cionistákkal! Ingyen képviselőket válasszunk! APEH, ÁVÓ, egyre megy, vedd elő a kötelet! Zsiványoknak gazdag kormányt, szegényeknek ingyen konyhát! Nem kellene a szegényházak és szegény kórházak! A bürokrácia kloákájában fuldoklik az ország. Mondjon le a kormány! Vesszen a kormány! Rablókat, maffiózókat, minisztereket a Gulágra! Éhes, fosztogató milliárdosokra bíztuk az országot. Meztelen pártokat akarunk! Ne a pénzért politizáljanak! Az Iszlám majd szétzabál. Nem kellene a zsidó /színházak/ hizlaldák! A természetvédelem nem zsidó hitbizomány! Életemet egy marék kenyérért! Munkásököl, vasököl, ideje, hogy jöjj elő! APEH, ÁVÓ egyre megy, börtönbe jutsz íziben! Munkát, kenyeret! Kenyeret, munkát! Akasszuk fel a kiskirályokat! Le a cionizmussal! Le a liberálizmussal! Ne szabadságot, kenyeret adj! Szása, gyere vissza! Nem írok, nem olvasok, én miniszter vagyok! Nincsen ÁVÓ, nincsen orosz, megbukott a fő-főokos! Fényes csillagunk, Pista, a közvagyonból maradjon is vissza! Magyarország nem lesz Palesztina! Kössünk útilaput a pártok talpa alá! Vesszen a vörös világ, csak a bajt hozta ránk! Feri, Viki egyet akar, nagy kondérban főjön a szar! Értelmiségi férgek, vályúhoz sorakozó! A népfelség nem fenéknyalás! Hová lett az ország vagyona? Hol a mani? Számoljanak el a magánosítók! Zavarjuk el a kormányt! Tündéerkertből rozsdatemető. A pártidiktatúra roncsársadalomhoz vezet! Se proletárdiktatúrát, se kapitalizmust! A demokrácia nem pártok diktatúrája. Le a bankbárókkal, vörös bárókkal és zöldbárókkal! Forradalmat akarunk! Nemzeti kormányt akarunk! Mondjon le a miniszterelnök! Szegény kórházban kezeltek, két lábamat visszapereltem! Elszámoltatjuk a kormányt! Gazemberek ne lehessenek miniszterek! Le a dögszagú politikusokkal! Sikasztok, lopok, hamisítok, én büszke baloldali vagyok! Sütőlapátra az

elitet! Gyűjtsuk fel a szolgáltatók palotáit! Akasszuk fel a bankárokat, a gazdagokat! Vissza a babaruhát! Földet vissza nem adunk. A föld azé, aki megműveli. Le a népnúzó kormányral!

Az álomlátó nem akarta hinni, amit látott. Mintha a régi századokból léptek volna elő a figurák, feszültségek, és forradalmi hangulat. Régi jobbágyivadékok álltak egy részen, s a cselédháziak, ingben, gatyában, kaszával, villával vállukon, csüngő bajuszú konok kunok, mellettük a Cigány völgy Paganinije, Bari Elemér zenekara játszott hazafias dalokat.

- Dózsát hozzatok vissza! - kiabálták a jobbágy ivadékok. - Majd mi rendet vágunk!

A munkásmozgalmi múmiák, múzeumi polcokról előbújt figurák, munkásörök, az ötvenhatos forradalom árulói, és haszonélvezői, halálbírói sorakoztak, Széll Miska is a pufajkás vattakabátban, új csizmában, sárga katona nadrágban, amelyet ötvenhatban kapott, hogy jó komáit agyonverje, amiért ellenforradalmárok lettek. Dikó Karsai feje is előbukkant a sokadalomból, Szívem Imre tartótisztjei, s a nőfaló, szoknyapecér Kosaras hadnagy. Még a hülye párttitkár, Tarr Marci is előbújt a sírkamrából.

- Előre elvtársak a Téli Palota ostromára! - köpte be idétlenül valaki Na és Gyula hangján. - Éljen a felszabadító vörös hadsereg!

A vénlány V. Annuska szintén eljött, új egyenruhájában, de Varga János is ott tülekedett a hóhér Kádár János közelében, Piros László belügyminiszter barátja társaságában, kicsit távolabb tőlük, mint a ranglistán megszokta, Tóth Ernő vigyorgott.

V. Annuska azt mondta:

- Nem láttalak ötvenhat óta, Szívem Imi.

- Elgázolt az élet.

- Téged is?

- A fajtánk fátuma.

A különös másvilági találkozóra tolongtak a megbuggyant szovjet vezetők is, a felejtethetlen ötvenes évek nemzetközi proletariátusának vezérei, ügynökei és hóhérai, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy talán valaki majd őket szintén előhívja a Pokolból. Szívem Imre harcostársai szintén gyülekeztek, akik lebuktatták, és akiket ő buktatott le. Valahonnan befutott az aranyvonat, de inkább turistalátványosságnak tetszett, amelynek kincseit szétlopkodta a világ. Ötvenhatos fiatalok Csepel gépkocsikkal érkeztek, lyukas zászlókkal, ósdi puskákkal, davaj gitárokkal, Szél Öcsit is észrevette az ipari tanulók népes seregében, és Gajdán Imrét szintén, az ÁVÓSOK gyűrűjében. Kádár Laci, jó ivókomája is idáig motorozott, hátsó ülésén Kocsis Jancsival, s mindjárt pia után kajtattak. Az ötvenhatosok egymásnak és családtagjaiknak mutogatták a Magyarok Megmaradás Falán lévő bajtársaik neveit, Dobszay ügyész Svájcban érkezett, a kilenc műtéten átesett Földvári Rudolf sem hiányzott, és a Megmaradás Faláról lelépett az erős felépítésű legendás Szigethy Attila. Változást vártak, s még mindig hittek a tiszta forradalomban. A különböző társaságok: Móricz Zsigmond, Népi Írók, Fényes Szellők, Népi Kollégisták, József Attila, Németh László, Veres Péter, Erdei Ferenc Társaság, Tildy Zoltán Alapítvány, NAP Alapítvány, és a baráti körök, polgári körök, egyesületek vezetői, valamint a nem Naptól barnultak serege gyülekezett. Népviselőnkbe öltözve zenészővel érkeztek a nemzetiségiek; szerbek, románok, svábok, tótok, örmények, szlovákok, bunyevácok. Kisbíró dobszáva vezette a borrendeket, színes palástú, tudásra utaló fejfedőjük mellett apró hordókban hordták a jóízű, tüzes borokat, miközben a mustra tartott, ismertették a történelmi borvidékeket, a bortermelés jelentőségét, mert amíg jó nedű terem a magyar mezőn, addig van ország, de ital, mámor nélkül semmi sincs, még meghalni sem lehet.

Családi hagyományként örökölte ezt a szépnek nem nevezhető, zsidó italnagykereskedő, aki még országgyűlési képviselő is volt a liberális párt kegyeltjeként, és patrónusaként, akire a törvények sem vonatkoztak, több milliárd forint jövedéki adó terhelte a lelkét, de sorsosai még törvényt is módosítottak, hogy ne az állam kasszájába, hanem a párt bugyellárisába guruljanak azokból a forintokból. Aki irigy, csinálja utána. Néhány petárda eldőrdült, a kirendelt katonaság, rendőrség, tankok kívül rekedtek a sámánok, táltosok körén, akik egyre önkívületbeli állapotban jósoltak, tették a kis bűbájosságokat, demokrácia koktéllként az egy napi népek.

Nagyon távolból a szép és bájos Szeleczy Zita gyönyörű szavai hangzottak:

„Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.”

Hányszor elszavalt a világ emésztőjébe szakadt magyaroknak a nemzet kishúga, hogy reményt és hitet öntsön beléjük kivettségükben, miközben könnyei a remek magyar mentéjére peregettek, Argentínától Amerikáig, az elhalkuló magyar imákig. Annyi szenvedés volt ebben az imában, s a tengerentúli magyarok annyiszor megkönnyezték, itthon a tiltott gyümölcsök közé tartozott, ha összegyűjtötte volna valaki a könnyecskéket és a Nagykunság szárazra szikkadt, szikes mezőire öntözi, már igazi Kánaán virágozna. Csakhogy már a könnyeiket is elpazarolták a konok kunok. A magyarok szép szavú csalóánya, a mi Zitánk hazatért örök pihenésre, hiszen idegen földön is lehet élni, de meghalni büntetés. Ő magyar maradt, színészember.

Szívemnek eszébe jutott, hogy ismeri Szeleczy Zita szövegét, amely 1956. november 14-én a buenos-airesi rádióban hangzott el:

„Több mint három hete küzd már az én drága Hazám Magyarország egy brutális ellenség, az orosz megszállók ellen. Egy fegyvertelen kis nép a Szovjetunió óriási katonai ereje ellen. A magyar zászló ma a szabadság jelképe a világ összes népe számára. Ezalatt a hosszú huszonegy nap alatt hányszor jött már a híradás, hogy a magyar honfiak ellenállását elfojtották. Soha nem volt igaz! Ma sem az! Magyarország folytatja kétségbeesett küzdelmét, mert nem akar, és nem tud tovább élni az orosz megszállás, a kommunista kormány és annak titkos rendőrsége által rákényszerített embertelen életformák között. A nemzeti felkelés elnyomásáról szóló hírekkel Nyugatot és az Egyesült Nemzeteket akarják meggyőzni arról, hogy a magyar nép ügye elveszett, számára a külföldi katonai segítség feleslegessé vált. A magyarság pedig ezalatt várja, - szív szakadva várja, - a szabad népek segítségét. S.O.S.... S.O.S..... S.O.S.... s a Nyugat hallgat!

Az egész becsületes világ a magyarság segítségére szeretne sietni, mégsem mozdulhat senki. Az „Egyesült Nemzetek” mindenkit megbénít.

Huszonegy napja egyfolytában hull a magyar vér... ömlik... olyan áradásban, hogy azt innen el sem tudjuk képzelni. Akik a harcban nem estek el, elpusztultak a vesztőhelyen. Kádár, ez a gyilkos bábfigura, törvényszékeket állít fel, melyek tanúk nélkül, titkos üléseken ítélik el a felkelőket, s az ítéletet azonnal végrehajtják. És ki az, aki nem kelt fel ma Magyarországon a kommunisták ellen? Hiszen éppen ez volt olyan szép és csodálatos, hogy az egész nemzet egységesen harcolt, hogy egyek voltak mindhalálig. Munkások és középosztály, bányászok és nemesség, férfiak, asszonyok, gyerekek! Egy egész ország, - hihetetlen erőfeszítéssel és hősiességgel, halálával tett bizonyosságot a kommunizmus embertelenségéről, - az egész világ előtt!

Ilyen elvekkel és eszközökkel ki fogják irtani az egész magyar népet. A nemzetközi kommunizmusnak nem fáj a kiömlő magyar vér. Éppen ellenkezőleg: Mindig gyűlölni fogja az Istenért, Hazáért, Szabadságért, Igazságért harcolni tudó magyarságot. „A magyar kérdés, - vagonkérdés” - mondta Sztálin -, s ha a világ nem lép közbe, egész nemzetünket elhurcolják Oroszországba, ahol borzalmas körülmények között, éheztetve dolgoztatják őket halálra. Minden magyar család siratja meghalt szeretteit, küszöbön a kemény tél, a nép tizenkét év óta rosszul táplált, ruhátlan, - a küzdelem, kivégzések, éhezés, fázás, elhurcolások, kínzások, félelem, reménytelenség, - és az a keserves csalódás, hogy mialatt ők az egész világért harcolnak, - az állig felfegyverzett „szabad” népek segítség nélkül hagyják őket kiirtani, elpusztulni, - még ez is a magyarság lelkére nehezedik. Hogy bírhat el ennyi szenvedést egy nép? S Nyugat, - az Egyesült Nemzetek, az európai NATO hidegvérrel tudják nézni, mint menetel egy nép a halálba! Egy nemzet, mely a maga életáldozatával mutatta meg a világnak, hogy mit jelent a kommunista paradicsom a gyakorlatban. A katonai segítség lett volna a legkevesebb, amit a világnak nyújtania kellett volna a magyarságnak! A LEGKEVESEBB!!! És ugyanakkor hálásnak lenni a Teremtőnek és megköszönni a magyarságnak, hogy az ő áldozatuk folytán a legrettenetesebb ellenséggel folytatott háború nem a saját országuk földjén folyik, hanem a történelem folyamán annyi magyar vérről öntözött magyar földön.

Mit csinál az UNO? Magyarországért nem ültek össze oly sietve, mint a Közel-Kelet konfliktusért, pedig ott állig felfegyverzett nemzetek állnak egymással szemben. Abban a kérdésben rögtön határoztak és odaküldték az UNO csapatokat! Magyarországra miért nem? Számunkra csak szép szavak vannak, miközben hagynak bennünket elvérezni?! A mi vérünk nem ér annyit, mint az olaj? Vagy a mi vérünk nem a világ vére? A mi könnyeink nem a világ emberiségének könnyei? Miért nem kaptunk katonai segítséget? A mi vérünket nem használja fel Anglia, hogy lerohanhassa Egyiptomot? - s a mi népünk élet-halálharca szolgáltatja a nagyszerű propagandát az amerikai elnökválasztáshoz? Magyarországot hidegen mérlegelve, tervszerűen áldozzák fel az idegen érdekekért!

Ha az UNO nem volna, Magyarország már régen szabad lenne, mert a világ összes becsületes nemzete segítségére sietett volna. Mire való az UNO, ha nem tudja határozatát érvényesíteni? Ha nincs erkölcsi ereje a szovjettel szemben, mi értelme van fennállásának? Miért nincs bátorsága kimondani: „Megbuktunk, tehát feloszlunk, hogy a népek, amelyek segíteni akarnak Magyarországnak, szabadon tehessék, amit akarnak.” - Mire való az UNO, ha nem tud megvédeni egy országot, mely saját véleménye és határozata szerint a védelemre méltó és jogos! Ha nem képes megakadályozni az orosz önkéntesek Közel-Keletre való küldését, mi jogon akadályozza meg, hogy más országok önkéntesei segítsék a magyarságot? Úgy látszik, a UNO csak azért van, hogy biztosítsa a szovjetet, nyugodtan folytathatja kegyetlen politikáját Magyarországon, megtorlástól nem kell tartania, mert az UNO paralizál minden népet! Igazság ez? S hogy tárgyalhat az UNO egy bábelnővel, egy gyilkossal, akit a tankokkal és repülőkkel elnyomott magyar nép, az éhező és fázó, bilincsbe vert, haldokló magyar nép nem ismer el vezetőjeként! S a szabad világon élő UNO elismeri?

Mi történik az UNO-ban? Pár napja még óriási többséggel rendelték el az orosz csapatok kivonulását Magyarországról, s ma ezzel a népgyilkos bábbal képesek tárgyalni?! A magyar népen elkövetett embertelen gyilkosságért az UNO és Moszkva egyformán felelősek! Csak a gyilkosság módjában van közöttük különbség! Én nem hiszem el, hogy az UNO nem tud segíteni Magyarországnak: nem AKAR segíteni! S ebben az esetben nincs létezési joga!

Főlemelem szavam Hazám védelmében az UNO GYENGESÉGE ÉS TEHETETLENSÉGE ELLEN! És kérem a világon szétszórt összes magyar asszonyt, hogy csatlakozzanak hozzám. Ígérjük, hogy nem hagyunk addig nyugtot az UNO-nak, míg ki nem harcoljuk a következőket:

1./ Ha az UNO képtelen megakadályozni, hogy orosz önkénteseket küldhessenek Magyarországra 2./ Követeljük, hogy küldjenek azonnal rendőrsapatokat Magyarországra, hogy megakadályozzák a magyar nép további gyilkolását és elhurcolását! 3./ Nemzetközi bizottság küldését kérjük, mely ellenőrzi, hogy a magyar népnek küldött segítség valóban a segítséget szenvedő és éhező néphez érkezik! 4./ Követeljük, hogy ne ismerjék el, és ne tárgyaljanak a gyilkos Kádárral, akit a magyar nép sohasem ismer el! 5./ Követeljük a deportált magyarok azonnali visszaadását!

A világ valamennyi asszonya! Annyi szeretettel közeledtetek hozzánk, annyszor kérdeztétek, mi módon segíthetnétek nekünk a leghathatósabban? Most itt a pillanat, hogy megmentünk Magyarországot! Fel fogom olvasni előttetek azoknak a röplapoknak a szövegét, amelyeket tegnap, a küzdelem 22. napján szórt szét a magyar ifjúság Budapest utcáin:

„Magyarok! Ne dolgozzatok a megszállóknak! Beosztjuk ételadagjainkat, segíteni fogjuk egymást, megmutatjuk, hogy e nehéz órákban egyek vagyunk. Szabadságunk, becsületünk forog kockán! A világ szeme rajtunk! Nem hátrálunk meg!” Aláírás: A magyar ifjúság, mely harcol tovább. Több mint három hét után, éhezve, fázva, harcolva - így tudnak beszélni! Csodálatos nemzet! Én drága népem! Csodállak és szeretlek! Szeretlek kétségbeesetten, mindhalálig! Odaadnám érted az életemet, szívesen, hogy megmentselek!

Magyar asszony vagyok, s nem bírom, nem tudom kimondani azt a szót, hogy minden elveszett! - én nem temetem el népemet! Mikor a férfiak azt mondják, hogy elérkezett a vég, akkor nekünk nőknek kell erőseknek lennünk és elkezdenünk a küzdelmet!

Asszonyok! Segítsetek nekünk! ha velünk éreztek, írjatok, táviratozzatok, /egyénileg, vagy egyesületeken át/ az UNO-nak New York-ba, vagy saját országotok UNO-beli képviselőjéhez - és követeljétek ugyanazon pontokat, amit mi követelünk Magyarország számára.

Asszonytestvérem! Bárhol élj a világon! Sírva kérlek, segíts megmenteni Magyarországot! Ne hagyd a levélírást holnapra, vedd a papírt, tollat, most rögtön! Ne mondd azt, hogy a Te leveled nem használ semmit, hogy az nem fogja befolyásolni az UNO-t, vagy nem változtathatja meg a végzetet! Nincs „nem”, nincs „talán”, nincs „már úgylis késő.” Csak hit van, és cselekvés! Isten, Krisztus néznek rád és várják leveledet! Honnan tudod, hogy nem éppen a te leveled lesz az, amely megakadályozza százezrek elhurcolását és azt, hogy az anyák elveszítsék fiaikat, gyermekek apáikat? Isten a Te leveleden át változtathatja egy nemzet hihetetlen szenvedését nyugodt boldogsággá, a sírást nevetéssé, s rád hullatja vissza áldásként, amit teszel!

Argentin asszonyok! Világ asszonyai! Írjatok! Segítsetek megmenteni Magyarországot. Magyarország soha sem fogja elfelejteni a segítségeteket!”

Szívem szerette Szelezky Zitát. A kunhegyesi moziban több filmjét látta, s úgy tudta elképzelni maga előtt a gyönyörű nőt, hogy tiszta fehérben mosolyog. Fogai kivillannak, és a tisztelet, meg a szeretet beragyogja életét. A szépség és dicsőség állandóságát látta benne. Aztán mindez elszakadt, se filmek, se színházi szerepek, mintha már nem is lenne az élők sorában. A bűgő hangú Karády Katalinnal is így járt. Eltűntek az életéből, de ő sohasem tudta őket elfelejteni, bármikor, bármelyik percben maga elé képzelhette ragyogó alakjukat, hallotta hangjukat, látta szerepeikben őket, hiába nyelte el valójukat a nagyvilág.

Aztán a romlott idő tovatűnt, felhangzottak a Karády slágerek, a régi filmek mozijában a feledhetetlen magyar színészek újra megjelentek, Szelezky Zita is ugyanolyan szép volt, mint valaha. Szívem zaklatottan és fájó szívvel nézet azokat a filmeket, mert tudta, hogy milyen hazátlanul élni, és magyarnak maradni a közömbös nagyvilági süllyesztőben. És milyen nehéz elviselni, hogy még örök álomra sem itthon hajthatja fejét a kiszakadt ember, hajdani szerettei körében, a mostoha, de egyetlen hazában.

És most jönnek és egyre jönnek a haza jobbítói, árulói. Feltámadásra várnak. Megint felhangzott Szeleczy Zita hangja:

„Ima.

Örökkévaló Isten, akinek tetszett, hogy elhívj bennünket magyar népedbe, leborulunk előtted. Hozzád fordulunk a te szent fiad, a Jézus Krisztus ígéretébe kapaszkodva, aki azt mondta, hogy ha valamit kérünk az Ő nevében, Te megadod azt.

Ó Istenünk, engedd meg, hogy eléd hozzuk azt a mindig friss, de most még elemibb erővel égető bánatunkat: Hazánk, népünk tragédiáját. Hallgasd meg könyörülő szívvel panaszunkat és jobb jövőért való könyörgésünket!

Igazságos Isten, te tudod, mindig Érted s az igazságért harcolunk! Te tudod, hogy milyen nagy véráldozattal szereztük és tartottuk meg ezer éven át azt a drága földet, amelyet számunkra kijelöltél. Te tudod, hogy jó szívvel fogadtuk be azokat az idegeneket, akik nálunk kerestek menedéket, kenyeret, megélhetést, vagy emberibb életformát. Te tudod, hogy az Európát fenyegető áramlatoknak mi álltunk ellent s mi véreztünk el más nemzetek boldogulásáért. Mi véreztünk, míg a Hazánk területére befogadott nemzetiségek békében éltek és szaporodtak, úgyannyira, hogy a végén már nemzetek lettek a nemzetben, s maguknak követelték véráztatta földjeinket. Te Tudod, azt is, hogy most 70 esztendeje a Sötétség hatalmával szövetkezve történelemhamisítással, ellenünk való hazug és csalárd rágalmakkal elérték, hogy Országunk nagy részét elrabolhassák tőlünk és Testvéreinket igájukba kényszerítsék. A Gonoszság és Hazugság győzött most 70 esztendeje, s testvéreink tőlünk elszakítva szenvednek azóta.

Most újra felemeljük a szavunkat a népünket ért igazságtalansággal szemben. Ó Istenünk, légy velünk ebben a küzdelemben, hogy az irántad való hűségben megújulva harcolhassunk Érted továbbra is, mint a Te néped. Szabadítsd fel a mi szegény hazánkat, hozd vissza Hozzád idegen uralom alatt szenvedő véreinket. Kérünk Téged, adj igaz bírakat ennek a világnak, hogy a nemzetünkre szórt rágalom véget érjen s az igaz ügy diadalra jusson!

Édes jó Istenünk, állítsd vissza nagy kegyelmedből a tökéletes egységű Nagy-Magyarországot, s add, hogy népessége tiszta magyar legyen. Az idegen nemzetiségek találjanak bennünk barátokra, testvérekre, ha magyarokká akarnak válni, - de ha továbbra is gyalázkodó, ellenséges érzülettel viseltetnek ellenünk, akkor hagyják el országunkat, ahol csak vendég- vagy menedékjoguk lehet. Menjenek békével saját hazájukba, ezeréves határainkon túlra.

Minket pedig erősíts meg Istenünk, növelj meg bennünket számban és hatalomban, Irántad és egymás iránti szeretetben, hűségben! Adj nekünk sok-sok magyar gyereket, s olyan rokon népek menekültjeit vezesd hozzánk, akik boldogan olvadnak be népünkbe s büszkék lesznek rá, hogy gyermekeik és unokáik magyarok lehetnek! A Te szent fiad, a Jézus Krisztus nevében kérünk, hallgasd meg imádságunkat. Igazságtevő hatalmad szégyenítse meg azokat, akik nem hisznek az imádság erejében, s kishitűségükben azt állítják, hogy hiába a mi imádkozásunk az ellenséges propagandával és hazugsággal szemben. Mi hiszünk az imádság, a Hit erejében, Jézus Krisztus szavában. Hisszük, hogy a te akaratod a Végső Akarat. Hisszük, hogy visszaállíthatod számunkra a mi régi, szép és hatalmas Nagymagyarországunkat, s meg is teszed, ha mi ezért állhatatosan és híven könyörgünk Hozzád, a te szent fiad, a Jézus Krisztus nevében.

Istenünk, ne feledkezz meg rólunk és kérésünkről, ne szégyenítsd meg reménységünket. Benned és az Igazságban való hitünket. Elégeld meg magyar néped szenvedését, szolgáltass számára igazságot és add meg neki a boldogabb jövőndöt! A Jézus Krisztus nevében kérjük Tőled Atyánk, - Ámen. 1990.”

Mennyi ima, mennyi vágy és akarat, mégis tehetetlen ez a nép. Nincs már Istene sem, hű vezérei régen porban, a korcs maradékok olcsó dáridóját szenvedik. Talán most, az összes magyar világtalálkozóján, ahol erdőkben állanak az 56-os lyukas zászlók, a megharcolt és becsapott hősök szeméből záporoznak a könnyek.

Még mindig özönlött a nép a szeri pusztára. Szoba tudósok, szoba demokraták, szoba riporter-ek, ugató emberek, szoba cicák, önjelölt génuszok, természetvédelmi ripacsok, nagy talp-nyalók, dölyfösködő szellemi törpék, here hivatalnokok, pornó királyok, s a mindig fineszes zsidók sokadalma. Dörmögő Dömötör, aki nem vádolható túlzott nemzeti érzéssel, véreskező, köröm szagató ávosok szívós fiaival, unokáival jelent meg:

- Mutassatok nekem egy olyan kormányzó pártot, amelyikkel ne tudnék együttműködni - mondta ars poétikáját. - A liberalizmus meg partot mos, kábítózástól a Gulágokig, s akkor végre uralkodó párt leszünk -, jelentette ki megmásíthatatlanul a zsidók nagy, szürke egere.

Vitéz Bicskás Lajos Szívem Imre édesapjával húzott el mellettük, és lekicsinylően jegyezte meg:

- Nyugodtak lehetnek, nem lesz többé Auschwitz! Ezt írásba adom. Ők kavarták a kakát, s ráfáztak Istenesen.

- Komolyan gondolod? - kérdezte Összívem, aki már régen megundorodott a politikától, az italtól, a szép nők meleg öletől, mióta nagykanállal marja szét a rák a karcagi kórházban.

- A legkomolyabban.

- Óriásit fejlődött, Lajos, ez is világszenzáció.

- Nem ér el velük a vonat odáig.

A közeli cselédházakból rengetegen előbújtak, Szívem Imre ismerte őket, megnyitották előtte ajtajukat, szívüket, s bár megírta néhányszor az akkor felkapott és értékes Élet és Irodalomban, Új Tükörben, több könyvében is, de nem sokat lendített rajtuk, legtöbbjük itt halt meg a majorban, a közös konyhás cselédházak előtti poros udvaron, a mindig folyó artézi kút árnyékában. A sárga cédulás bolond, Dékány János is bóklászott az emberáradatban, Féja Géza hősének, Dékány Andrásnak a fia, akit a demokratikus rendőrség szórakozásból hülyére vert.

Szívem Imi külföldön élő ismerősei is megjelentek, a szép Szeplőcske, a Chandler Heim lakói, a messzire szaladt magyarok, Horváth Öcsiék, mert szerettek volna itt meghalni és magyar földben nyugodni. A szép lányok sátrakkal jöttek, nehogy az ünnepi lázban kimaradjon a fuvar. Néhány óriási, luxus kocsit szintén begördült, mint a gengszter filmekben, milliárdos gazdáik dehogy bújtak elő védett és sebezhetetlennek hitt rejtekükből, nem is a kíváncsiság hozta őket, hanem az üzlet; ugyan ki lesz az ország új uralkodója, királya, miniszterelnöke, főkormányzója, őt hogyan tudják, s mennyiért zsebre vágni? Vagy már gazdagabb náluk is? A sötét üvegablak résnyire nyílt, kövér, zsíros fehér kéz nyúlt ki rajta, vagyont érő briliáns gyűrűvel, s a gazdi, aki a korábbi időkben ügynökként tevékenykedett, a közelben táborozó média mogulnak intett, az négykézlábra ereszkedett és hálásan nyalta, engedelmes kutyaként jótevője kezét. A kövér számlákon hízott építési vállalkozók szintén begördültek csodakocsijukon, akik csoda módjukban építettek, átadtak, eladtak, egy éven belül összedől a méregdrága építményük, de az már a báva vevők lelkiismeretét terhelte. A megyei kiskirályok állami kocsikkal flegmán érkeztek, hiszen korlátlan hatalmukkal emberek, értékek fölött önkényesen döntöttek, a megyerendszer ezer éve állt, s a változó és korlátozott képességű kormányok, a még korlátozottabb képességű képviselő testületek sem tudták megreformálni, mit akarhat majd egy múltból visszahozott vezér? Papok is felsorakoztak, köztük Horváth

Miklós, budaörsi unitárius lelkész, a mozgékony, jószívű öreg, s Benyik György teológiai tanár, aki csak annyit mondott a falak látványán:

- Kész csoda, hogy eddig engedték ebben az istentelen rendszerben. Kifejezték megvetésüket és utálkodásukat a mózesi törvények szellemében; jövendőmondás, bűbájosság, szellem- és halottidézés, varázsolás, ördögi praktika, babona, mágia, minden rangú hókusz-pókusz ellen. A szép ember, Fabó Zsigmond református pap bibliával kezében tűnt fel, akire Gulyás Bözsi, azt mondta:

- Kisfiam, a mi papunk sohasem hazudik.

Éppen Gyulay Endrével, az ügynökmúltba kevert megyés püspökkel váltott szót, aki Szívem Imrét az első perctől kezdve támogatta, hogy a honfoglalás földjén építsen egy mementót a fogyó magyarságnak, és a Megmaradás Falait, a Minden Magyarok Keresztjét megáldotta, megszentelte.

- Ez a nép nem érett még a demokráciára - mondta tömören a püspök.

- Szentigaz - hagyta helyben az alföldi falu papja.

Akkoriban kezdődtek az ügynök listázások, nagy meglepetésre Paskai László bíboros mellett Gyulay Endre Szeged-csanádi megyés püspök is felkerült az egyikre. Újságcikkekben így nyilatkozott az állítólagos szervezéséről.

„Nem vettem komolyan azt a listát, amelyet névtelen tettes felelősségvállalás nélkül jelentetett meg úgy, hogy senki sem tudja eredetét. (Az Antall Józsefnél levő listát egyik barátom többször is látta. Több mindent meg is beszéltek belőle, de pl. az én nevem szerint nem szerepelt közte.)

Eredetileg akkor gondoltam jelzést adni, amikor majd - ha lesz ilyen - a tisztázott, hivatalos lista az igazi és a manipulált részek, megjelennek. Végül is az MTV adásában, az SZDSZ nevében elhangzott két megszólalás hallatára döntöttem el, hogy eltérek eredeti tervemtől és megfogadom a lelkész úr tanácsát, amiben a lelkünkre kötötte, hogy valljunk be mindent és kérjünk bocsánatot. Megpróbálok szót fogadni és felszólításának eleget tenni.

Bocsánatot kérek azoktól, akik ki akartak utasítani újmiséskoromban beosztott helyemről, mert csak három hónapra kaptam meg a letelepedési engedélyt, ami épp vasárnap járt le, de megengedték, hogy a hétfői posta érkezéséig maradhassak. Hétfőn összecsomagolva vártam, hogy kivezetnek, de reggel 9-kor megjött a végleges letelepedési engedélyem. Milyen kellemetlenséget okozhattam nekik.

Bocsánatot kérek a röszei tanácselnöktől, aki kénytelen volt rendelettel előírni, hogy a plébánia udvarán levő hintát le kell bontani, mert oda gyerekek járnak be. Így kénytelen voltam annak a húszegynéhány gyereknek másik helyet találni, hogy játszhassanak.

Bocsánatot kell kérnem az ÁEH emberétől, akinek szavára nem vállaltam egy nagyobb plébánia vezetését, mondván, hogy a helyezés a püspök dolga, pedig csak a békemozgalom aktív tagjává kellett volna lennem.

Bocsánatot kell kérnem a békéscsabai rendőröktől, akik kénytelenek voltak beidézni bűnügyben, mert a zsinati dokumentumokat gépeltem és papoknak tovább adtam. Mivel össze-szedtem, és kívánságuk szerint leadtam hozzájuk, így a megígért börtönt nem kellett hosszabban meglátogatnom. Bocsánatot kell kérnem utólag a mezőhegyesi tanácselnöktől, mert kénytelen volt behívni irodájába, köszönésemet sem fogadva, és letolni, mert engedéllyel hitoktatni akartam.

Bocsánatot kell kérnem attól az egyéntől, aki sűrűn gépelt négyoldalas beadványában közölte megbízóival ötünk beszélgetését. Mennyi fáradságba kerülhetett ennek titkos lehallgatásának a megszervezése, leírása és beadása. Szegény nem is tudta pontosan teljesíteni, mert beadványában szerepel, hogy: „itt halkan beszéltek és itt tudom folytatni”.

Az ottani, akkori cukorgyár igazgatójától is bocsánatot kérek, hiszen mikor megkérdezte, hogy a gyárból hány hittanosom van, csak négyről számolhattam be, intett a kezével, akkor nem csinállok semmit, ugyanis a gyerekek ott dolgozó szüleit meg kellett volna fenyegetnie, hogy: „vagy hittan, vagy munka”.

Bocsánatot kell kérnem az egyik majori iskolavezetőtől, aki nem engedett be hitoktatni az iskolaterembe, és az iskola kerítése mellett az árokparton mégis tanítottam. Bocsánatot kell kérnem, akkori püspökömtől, aki a búcsúnkon misézett, utána elhelyezett, mert 25 ministráns volt és az egyik szabadlábon lévő jezsuita prédikált. Elöljáróm akkor így fogalmazott:

- Tudod fiam, van, amit az ember vasárnap még nem tud, kedden meg aláír.

Bocsánatot kell kérnem, a szegedi rendőrparancsnoktól, aki két napon át 8-8 órás írásbeli feladattal látott el a rendőrségen és „sajnos” nem volt megelégedve beadványommal. Bocsánatot kell kérnem az egyik balatoni tanácselnöktől, akinek területén nyaranta három-négy lelkigyakorlatot tartottam, így illegális gyülekezést hajtottam végre s neki nem jelentettem be.

Bocsánatot kell kérnem azoktól, akiknek meg kellett lesniük, hogy mikor vagyok távol lakásomtól, hogy akkor végezzék el az előírt házkutatást nálam. Mennyi fáradságukba került így készenlétben állni és kivárni az alkalmas időt. Pedig ha otthonlétem idején jöttek volna, még egy kávé is adhattam volna nekik.

Bocsánatot kell kérnem a kőszegi határőröktől, akik csomagomban találtak egy Mindszentyről szóló könyvet. Büntetésül, nagy jegyzőkönyvezés közepette kaptam eltiltást a következő kilépésektől. De bocsánatot kell kérnem az akkori külügyminisztertől is, akitől kértem, hogy járjon közbe értem, mert nehezen tudom megmagyarázni annak a francia pap barátomnak, akivel együtt szerepeltünk szülővárosunkban az akkori KALOT előadáson, hogy egy könyv miatt nem mehetek ki három év után sem. Válasza az volt: vétkem akkora, hogy segíteni nem tud.

Sajnálom, hogy gondot jelentettem a Lendvai utcai egyik h. államtitkárnak, aki kb. fél óráig próbálta vétkeimet fejemre olvasni, sőt még anyagi gondot is okozhattam, mert kifizették útiköltségemet is. Bocsánatot kérek attól a biztonságis tisztől, aki püspökké kinevezésem előtt többször is meglátogatott, hosszú utat megtéve, hogy be tudjon számolni „nézeteimről”. Bár mindenben azt mondtam, amit gondoltam és ezt nem szépítettem, mégis olyan véleményt adhatott rólam, hogy az ÁEH is belenyugodott, hogy Róma kinevezzem.

Kinevezésem előtti utolsó találkozásunkkor főnöke kérését továbbította, hogy a szokásos nyilatkozatot tegyem meg és írjam alá, (t.i.) hogy ha az állam elleni összeesküvésről tudomást szerzek, jelentem. (Ez egyébként akkor törvény volt.) Sajnálom és bocsánatot kérek tőle, mert kénytelen volt még párszor felkeresnie, mert főnökei „letolását” át kellett adnia. De itt egyben bocsánatot kell kérnem Miklós Imrétől is, akinek szentelésem napján nyilvánosan mondtam, hogy a Lékai-féle kislépéseket meg kell gyorsítani. Szegény, Egerben Seregély érsek szentelése utáni fogadáson, ez ügyben nyilvánosan maga is kioktatott. A másik „letolás” pedig 1988-ban, szentelésem évfordulóján megjelent cikkem a „Szent Sebestyén” cikk megírása miatt volt, amelyben kifejtettem, ha azt akarják, hogy itt éljünk és dolgozzunk, mi minden intézkedés kell, hogy a vallásszabadság megoldott legyen. Pl.: szerzetesházak visszaadása, szabad hitoktatás, iskoláink visszaadása stb.

Nem tudok viszont bocsánatot kérni azoktól, akikről a közvélemény szerint, mint III/III-asnak megfigyelnem és beszámolnom kellett volna. Ilyen személy vagy személyek ugyanis nem voltak, így ártani sem tudtam neki vagy nekik. Ilyen kérés felém nem hangzott el, ilyen kívánságot velem nem közölt senki sem. Ilyen jelentést, ilyen írást soha sem adtam be. Ha volna, tiszta szívvel kijelentem, az hamisítvány.

Remélem, a lista nyilvánosságra hozója, és annak értelmi szerzője is a törvényeket semmibe-vevő magatartása miatt, a személyiségi jogok lábbal tiprása miatt a kellő büntetést megkapja, bármilyen tisztségben legyen is. Így tudtam a lelkész úr kívánságának feltárulkozásomat és bocsánat-kérésemet teljesíteni.

Gyulay Endre,

Szeged-csanádi megyés püspök, az állítólagos III/III-as lista egyik megnevezettje.”

Szívem nem csodálkozott ezen, hiszen akkor már tudta, hogy a szolgálatok úgy játszadoztak itt az emberekkel, mint játékfigurákkal a gyerekek. Több vállalkozót küldtek Nyugatra az ő és egyetemista társai munkájával, az Október Huszonharmadika illegális lapjuk készítésével, a Márciusban Újra Kezdjük szervezésével. A Történeti Hivatal lapjai hiába tanúskodnak erről, azokat is lehet ellopni, hamisítani az aktuális hatalom szája íze szerint.

A magyarság világtalálkozója egyre többen érkeztek. A mi Jóskánk, a magyar közélet legszínesebb egyénisége, mindjárt szemrevételezte az emlékfalakat, hiszen elsőik között rakták fel nevét, egyetlen olyan miniszter volt, aki valóban támogatta a csodálatos tervet, hogy ezen a szeri pusztán épüljön fel az utolsó magyar falu, és egyben nemzeti emlékkert legyen, ne pipacsos mező és birkaszáros legelő, amire a természetvédelmi maffia kárhoztatta, hanem ahol mártírjaink jól megférnek egymással, még ha nem is beszélnek. Az emlékfalokról lelépett Göncz papa, Antall József, és Mádl Ferenc köztársasági elnök, akiknek nevét Szívem Imre tiszteletből, díjtalanul rakta fel.

- Mi ez a csúfság? - mutatott Antall miniszterelnök úr felháborodva a veszélyes, magasfeszültségű villanyvezetékre, mely a Minden Magyarok Keresztje mögött húzódott.

- A Te idődben privatizálták kérlek a franciák, azóta a fenekükbe se szagolhatnak ezek a szerencsétlen emberek -, mondta a mi Jóskánk felkészülését csillogtatva. - Nézz csak szét jobban ebben a hazában, hiszen rosszabb a helyzetünk, mint a tatárjárás után. Akkor ugyanis még hittünk valamiben.

- Tetszettek volna forradalmat csinálni.

- A lelkek forradalma hiányzik - dünnyögte bajusza alól Göncz.

- Kérem szépen, én tudok...

- Most az nem időszerű -, zárta le a vitát Antall.

Őrgróf Pallavicini Károly a szomszédos Sándorfalváról érkezett, a grófi földről, ahová a bécsi Mária Hilfe strassei házából költözött, mert meghalni, megpihenni csak a hazai földben lehet. Kérte Szívem Imrét, hogy a Megmaradás Falán örökítse meg nevét, mert magyarnak született és büszkén vállalja, különben a grófok, hercegek, bárók is szerették ezt a hazát, jobban mint a loncsos, szűrforgató kommunisták.

Tolongtak az olajszőkítők, borhamisítók, a bank-botrányok, és bróker-botrányok, pilóta játékok kegyeltjei, az orosz államadósságot elsikkasztó magyar emberfélék, a peremberek, a szófosó újságírók, a cici tévé tudós lánykái. A vörös zsidó, László András is feltűnt, aki a Déli Autópálya programmal verte át az országot, Szívemet is, de okosan minden pártnak időben leadta a jattot, így senki sem kérte számon rajta a töméntelen pénzt. Amikor meg terhes lett,

kikiáltották az életből, nehogy eljárjon a drága szája, hogy kiknek dűtötte halomba a pénzt. Külön kis csoportban, hatalmas fekete zászlókkal kezükben gyászhuszárok érkeztek, vállukon hozták a közélet erkölcsi hallottait, s útközben a halottas szekrényekből kibukott egy-egy hulla; félresikerült miniszterelnök, hazudós miniszterek, akik akkor is derűs időt mondtak, ha zimankó járt, parlamenti padsorokba bújt besúgók, levitézlett szépfiúk, szép lányok. A közéleti keljfeljancsik. S annyi luxus kocsi, hogy megtévesztően hatott, gazdagnak festette a felszínt, az országot. S jöttek a tisztességes polgármesterek, akik még akartak a településükért tenni valamit, nemcsak a pénzeszsákjukat tele tömni. Sokan adták nevüket, s anyagi támogatásukat is, hogy egyszer majd valóban a nemzet büszkesége legyen ez a hely. A sáros fenekűek is jöttek, akik a megélhetési bíróságok ítéletével hátuk mögött, felfüggesztett börtönbüntetéssel; mert loptak, csaltak, sikkasztottak, közokiratot hamisítottak, csak legyintettek, bátran a helyükön maradtak, a bársonyos széket, a meleg kondért dehogy hagyták, holott szegyenükben világgá bujdoshattak volna.

Külön kasztot képviseltek az Operabálokon nevelkedett úri fiatalok, akik két tánc között pottyantottak egy bébit a roncs társadalomnak, hogy megnőve majd tovább fejlesszék a báli szezont, s abban reménykedjenek; egy bál egyenlő egy fényes munkahellyel, egy jó kis privatizációval, egy banki VIP listán való szerepléssel, egy menedzserállással a csaló és szemfényvesztő médiánál, sajtó férgek melegezőjénél, ahol a nemzetiségi kérdés megoldására roma énekes luxus körülményeit, családját, és bunkóságát mutogatták. Vakulj magyar, sírjál roma, így élnek ma nálunk az úri, menő cigányok. Ez ám a magyar kultúra.

A közélet fonákját firtató közírók szintén gyalogoltak, hónuk alatt megjelent műveikkel házaltak, az általuk megismert igazságot harsogták. Ott gyalogoltak a megfogyatkozott, tintás szívű igaz írók is, a muszáj-Herkulesek, a világ balekjai, akik még mindig képesek voltak a hazáért, egy eszméért, álom-asszonyért meghalni, mert elvetélt embereknek születtek, holott jól tudták, hogy egy lóvátett országban tengődnek, saját maguk zártak lakatot a szájukra. Büntették, megosztották őket istenesen, nehogy rossz hírért keltsék a népnek, és a szennyesét kitergezzék! Az ároktopartokon pedig, mint az erős laboda, sárga kikerics, sárga kereskedők árulták portékájukat, az olcsó, hamisított ruhaneműket, cipőket. Pattogatós Erzsi néni és egyszázbélű Karcsi fia is elhozta a kunhegyesi piactérről régimódi rostáját, pattogatott kukoricát mérték papír zacskóban, málnához vizet öntöttek és vidám vásárban bizakodtak. Nem véletlenül, hiszen a szesz -, kábítószer csempészésre kényszerült nyugdíjasok nosztalgizni kezdtek, és azt hitték, megengedhetik maguknak, hogy egy zacskó pattogatott kukoricát vegyenek és piros, házi készítésű málnát ihassanak hozzá, mint fiatal éveikben. Az éhen tengődő írók is hozzájuk soroltak, hosszú sorokban kalapoltak, mert a csodálatos rendszer-váltásnak köszönhetően műveik már nem kellettek, senki sem adott azokért két krajcárt sem, az évekig készülő regényeket kiadhatták maguk, ha volt pénzük nyomdaköltségre. Árulhatták is egyben, de senki sem volt kíváncsi a nép igazi bajaira, az igazmondó könyvekre, helyette nótaestekre, színházakba jártak, hogy az avított darabokat kívülről fűjják, mert abból aztán nem lehetett baj. A televíziózásból sem, ahol ömlött a nyugati szemét, sport és kibeszélő műsorok, a nótaestek és kívánság műsorok, reggeltől estig vigadhatott, csak ne gondolkodjon, ne foglalkozzon a lét alatti léttel, a roncs társadalom gondjaival, azt majd megmagyarázzák a fő okosok.

Erdélyből jött, népviseletbe öltözött asszonyok, terítőket, csipkéket, párnákat árultak, rendíthetetlen nyugalommal húzódtak a fák alá, mert a szűkös bevétel kenyérre kellett. Szerették Szívemet, mert amikor csak meglátta őket, s alkudozni kezdtek a helypénzen, mintha egy magyar nábob lenne, kijelentette:

- Ti itt nem fizettek, ez a föld a tiétek is.

Amíg a szép kereskedő faházak álltak, rokon mester gyártotta azokat, a messzi Hargitáról érkezett egy fiatal pár, szöszi kislányukkal, csodálatos fafaragásokat, terítőket, hímzéseket árultak, de abból albrétre nem futotta, Szívem Imre faházában kuporogtak, éltek és árultak, és hálálkodtak. Ők is feltűntek a forgatagban. A legnagyobb kisebbség kövér fiai pedig acélkéseket árultak, originált csomagolásban, a legfényesebb áruházak polcairól. Apostol Gábor postás óriási táskájával, elválaszthatatlan biciklijével érkezett, kivette a fehér angóra nyulat, s egy sohasem közvetített levelet, a kunhegyesi járási bíróságtól Molnár Rudi aláírásával, melyben egy hónapi börtönbüntetésre ítélték Szívem Imrét, amit a karcagi börtönben kell letöltenie, sajtó útján elkövetett becsületsértés és rágalmozás miatt.

A jó emlékezetű Turai Kálmán tanító úr, szemüvegben, félrefésült hajával, nyakkendőben és az elválaszthatatlan kopott bőrkabátban jelent meg a Minden Magyarok Világtalálkozóján. Megölelte Szívem Imrét és ezeket mondta:

- Sokat gondolkodtam odalent a magyarság dolgairól, s a Te sorsodról. Nem tehetél többet, fiam, ember próbáltál maradni. Ez a nép sohasem találta meg a helyét, ezután sem lesz másképpen. Három dolog kell a megmaradáshoz, mert nagy viharok jönnek, elemésztő népmozgások, örökös szegénység; erős közgazdaság, ami nincsen, erős hadsereg, ami nincsen, és nemzeti egység, akarat, de az megint nincsen. Legyél inkább sikkasztó, szélhámos, gyilkos, maffiavezér, akkor nem éhezel és nem csalódsz, most ez a módi.

- És a világ?

- Az is magad vagy, a megváltás szintén.

- Fordítsak hátat a szegényeknek? A Nap holnap is felkél, ha mi már nem is leszünk.

- A végső szakaszban tudjuk meg, hogy mi az érték, és mi a talmi, merre kellene indulnunk. Születésünk és halálunk pillanatában vagyunk igazán tiszták, a többire az aljas lét rakódik.

- Tanító úr, segítsen: Miért ilyen a fajunk? Miért gyűlölködő? Testvér testvért tagad?

- Pondsó fajok, s a pénz moguljai kiszívták az életerejét.

- A zsidóságra gondol?

- A zsidó faj rendkívül erőszakos, de éltrevaló. A tragédiája, és életerejé is, hogy tragikumából él.

- A miénk?

- Mi abból sem tudunk megélni.

- Semmi remény? Nem ezt tanította.

- A világegyetem csodálatos és gazdag, talán nem is kiismerhetetlen, csak a csordalét, az emberi gyarlóságok visszahúzzák. Akinek kenyere van, az rózsaszínben látja a napot, akinek a gyomra korog, az sötétben. A kettő ellentéte viszi hol előre, hol hátra a világot. Abból a betű a Tiéd. Lásd csak, halálom előtt én is emlékirásra vetemedtem, a betű olyan, ha szétszórod a szélben, valakiben majd újra éled. Talán az igazság is.

- Miért Libalegő a könyv címe?

- Neked magyarázzam? A szívembernek, aki még boldog is lehetsz.

- Az vagyok, tanító úr, csak vérzik a szívem.

Hangoskodó zugfirkászok sodorták el őket egymástól, egy fiatal, szemüveges, kesze hajú, ritka fogú hahotázott legtöbbet:

- Másvilági találkozóról tudósítani, enyhén szólva cikis. Nem jó nekik a föld alatt? - szellemességében csapkodta a térdét -, ott már nem fáznak és nem éheznek. Különben előlünk ennék el a kenyeret.

- Vigyázunk a nyugdíjukra, nehogy agyvérzést kapjanak jó módjukban.

- Életmentők vagyunk -, heherészett a fekete ünneplőbe öltözött, aranyzsinóros egyenruhát viselő titán, s verte térdét, mint a ripacs.

Közben jól táplált vadászok már a közeli, dúsgazdag grófi, Pallavicini erdőségekre sandítottak, de a csodatevésből nem akartak kimaradni. A nagy parlamenti vadászok vezetője Herbály Imre volt, Szívem Szívem rokona, aki kimozdíthatatlanul ücsörgött parlamenti bársony székében, miközben a nagykunsági szülőfalu sorvadt, szegényedett, gettósodott, még a közeli Tisza tó sem szórta rá az áldását. A konok kunok delegációját is ő vezette, amikor az első kopjafát felállították a honfoglalás földjén, avatóbeszédet mondott, mert mégis valami, hogy éppen egy kun íróember találta ki a magyarság legszebb mementóját, ahová nem köpdösni, veszekedni, hanem megbékélni jönnek az emberek, s az első kopjafát is kun legény faragta.

- Jól nézel ki Szívem Szívem. Senki meg nem mondja, hogy túl a hetvenen bírod a harcot a gyilkos kórral.

- Elfáradtam.

- A ló sem szalad sokáig, testvér. Befogják.

- Sok a cikk-cakk, pedig a vége ugyanaz.

- Írogatsz még?

- Nem igazán.

- Pedig most nagyon fontos az igaz szó, ha fáj is. Nincs már más kapaszkodónk, mindet kijátszottuk. Te ezt jobban érted.

- Szólt hozzám Nagy Imre, hogy írjam meg a testamentumát.

- Te megérdemled, megteheted.

A törzscsapatot is látta Szívem, velük együtt minden évben megrendezte a Megbékélés napját a Megmaradás Falainál, s az elhíresült Szeri Szárszót. Hűségesen jöttek kezdetektől, és jönnek életükben, halálukban, mert nem szégyellik, hogy magyarok. Zala Simon moderátor, a Magyar Rádiótól, Dr. Szalay István, címzetes államtitkár, aki dr. Kőrösi Imre közíróval rakta le a magyar világfalu alapkövét, bronz szobrot is ígért Szívemnek, de akkor még hittek a demokráciában és rendszerváltásban. Dálnoky Zsóka színésznő, Kiss Ernő előadóművész, mennyi, de mennyi Sajó Sándor, Wass Albert vers interpretálója. A Piros a vér a pesti utcán szavalása betöltötte a sívár pusztát, a közeli cselédházak lakói felkapták rá a fejüket, amíg aztán Szívem Imre tudomására hozták, a költő másik versében elárulta a szent forradalmat, nem szavalhatják többé ezt a verset. Mintha ezt Szívem nem tudta volna, mintha ez ilyen egyszerű lenne, mert nem értették még, hogy az árulás maga az élet. A falaknál tárogatóművész játszott, messzi múltból csalogatta elő gyönyörű dalainkat, a Székely Himnuszról, a Rákóczi kesergőjéig, aki hallotta, tudta, hogy ehhez a szerencsétlen fajhoz tartozik. S ehhez a fajhoz tartozott Piros László is, akit merev részegen tolt az ünnepségre dr. Futó István, a szegedi Pick Szalámigyárból. Két igazgató; Pirosat ötvenhatos jószolgálati tetteiért tette igazgatónak az egyetlen uralkodó párt, s naponta itta le magát a sárgaföldig, a gyár bizalmi munkásai tologatták talicskán, és diszkrét derűvel röhögtek az örök káderen. Futót, aki három lányával,

asszonyával túlélte az ebesi kitelepítést, az ötvenhatos forradalom emelte rövid ideig igazgatói székbe.

Az ópusztaszeri volt Pallavicini kastélyban működő szociális otthon lakóit is kihajtották, lássanak csodát, ha már az életből kimaradtak. Tátották is a szájukat, amikor meglátták a sokaságot, s az út két oldalán lévő Megmaradás falait, melyek előtt gyertyákat, örökmécseseket gyújtottak az ötvenhatosok, mélyen meghajtották a fejüket, és sírtak. Tábornokok, Márton András is közöttük volt, a forradalom tisztjei, dr. Aszódi Pál, vitéz Kajtár Imre, hiszen csak az emlékfalakról léptek le, és a sok-sok kiskatona, elfeledett ötvenhatos. Megérkeztek az őrzők is, akik tovább viszik a strázsán ezt az ünnepet, meghajtották magukat a falak előtt, mert egy nem létező nemzet emlékeit mélyen tisztelték. Dr. Széll Endre, tudományos kutató a kísérleti táblákat mutogatta az érdeklődő agrár mérnököknek, gazdálkodóknak, akik innen tüntetni az országutakra vonultak. Érkezettek a fehér hajú, lassúbb járású barátok is, Csongrádról Bátki Ferenc, ötvenhatos, Kaposvárról Szabó Lajos, ötvenhatos, Veres István, Veres Péter fia, Maczó János, a hívő ember és kiadó, Szívem Imre kapkodta a fejét, el nem hitte volna, hogy hívószavára a vadkapitalizmus tobozódásától menekült milliók fellázadnak. A Volános dr. Szeri Pista olyan hatalmas, malomkeréknyi virágcsokrot hozott a Megmaradás Falához, hogy mindenkinek felakadt a szeme csodálkozásában. Ugyanezt tette a Budapest Televízió és a Duna Televízió vezérkara. A Szívem lányok is kapkodták a fejüket ennyi csoda láttán.

Aztán jöttek a világhírességek, rabruhába öltözve kezükön-lábukon bilincscsel Magda Marinkó és a Whiskys érkezett, ketten cipelték a táblát, amelyre találóan azt írták:

- Éljen a Rabló Magyarország!

Szigorú fegyveres kísérettel vonultak, a tömeg ahogy megpillantotta őket, szinte tódult hozzájuk, hogy autogramot kérjen, s hallja szent beszédüket. Az ország szimbólumai jóízűen csevegtek.

- Hány embert öltél, Marinkó?

- Sokat. Te hány bankot raboltál, Whiskys?

- Sokat, de élveztem is.

- Mennyit kerestél?

- Többet, mint gondoltam.

- Megérte?

- Meg ám. Az ország legnépszerűbb embere vagyok, filmek készülnek rólam, tele velem a Média. Te se ingyen gyilkolgattál.

- Nem kezdő vagyok.

- Jó hely ez a Magyarország.

- A legjobb helyre jöttünk.

Utánuk kullogott az akasztói juhászból lett milliárdos és médiasztár, az aranyos Józsi bácsi, aki börtön büntetéséből szabadult, mert milliárdos vállalkozása közben adót is csalt, fiatal, fekete hajú legújabb kedvese szépen villogtatta fehér fogait, a mesebeli vállalkozó mellett mesebeli, gazdag jövőre számított. A kiskutya csempészek; olaj, szesz, kábítószer, ember-csempészek szintén megjelentek, mert még a forradalmi események tetőpontján is üzletet szimatoltak. Zsebből szórták az éhes és élőhalott fiataloknak a füvet, merő emberbaráti szeretetből, hiszen ha hamar elpatkolnak, nem kell életük végéig fizetni a mások által felvett és eltüntetett milliárdos adósságot. Cégek, vállalatok vezetői kergették egymást: - add már

meg a tartozásomat, mert rád ereszttem a maffiát! - feliratú táblácskával a kezükben. A vérszívó, egyre fejlettebb technikákat alkalmazó állam szürke szolgálai szintén tüsténkedtek, helyet igazítottak a felettes hatóságoknak, a messzire búzló, elpusztíthatatlan magyar bürokráciának, készséges és elbutított fiatalok, az állandóan harcra kész fenekű hölgyek, a rózsadombi ifjak gyűrűjében. Igazán ritka szép gyülekezet volt.

A Minden Magyarok Keresztje tövében öreg cserkészek lehajtott fejjel álltak, s utolsó útjára kísérték az Amerikából hazatért bajtársuk urnáját, egyikük szétszórta a szent magyar mezőn fáradt porát, felharsant a kürt szava, de az égvilágon senkit sem érdekelt. Néhány díszbe öltözött vitézi rend őrt állt, de őket is felzabálta a sokadalom.

Nagy zenebonával érkeztek az 1848-as hagyományőrző honvéd egyesületek, huszárok ágyúval és ágyú nélkül, kivont kardokkal, hosszú puskákkal, díszben vonultak, mintha komolyan vehették volna önmagukat, az akkori hősokeket, hiszen a jeles kazánkirály éppen nekik mutogatta a hátán hordott Petőfi csontokat.

Egymást váltották a színpadon a felkapott cigány együttesek, alumíniumkannákkal doboltak, fésűkkel muzsikáltak, hadonásztak, ismeretlen cigánynótákat adtak elő, táncoltak is hozzá, mert ezek a romák ráéreztek, hogy ennek az elbutított, kiürített népnek szüksége van a ricsajra, az olcsó dáridóra, hogy addig se a koplaláson járjon az esze, könnyebb ez, fájdalom mentesebb, mint az öntisztulás és a forradalom. A zagyva média okádként ezeket, hiszen ha mindenki énekel, táncol és dallikózik, a kövér cigánygyerek fenekét nézi a színes dobozban, akkor ez micsoda boldog ország, és micsoda haszon. Az éhenkórász és koplalásra ítélt írók nyála csurgott az irigységtől. Miközben a megtollasodott, nemzeti jelkép-Lajcsi is fújta rendületlenül. Együtt volt Magyarország, a széplelkek világtalálkozóján.

Morvai Ferenc, a kazánkirály fekete műanyag zsákot cipelt a hátán, felirattal: Petőfi csontjai. A nagy forradalmi költő temetéséről, a legendás Bem tábornok beosztottjáról a magyar tudomány hallgatott, a Morvai csapat, Kiszely István kutató /ügynök/ vezetésével pedig hihető nyomra bukkant, hogy a szibériai Barguzinban földelték el a tiszta lelkű költőt, kiásatták a sírjából és hazahozták, majd Amerikába vitték, mert jó magyar szokás szerint mindjárt ösztűz zúdult a kazánkirályra: mit akar, megbukott a politikában, most a tudomány dolgába avatkozik, szegény költő pihenjen csak ahol eltemették, minek ez a halott gyalázat, árt a magyar népnek, árt a költő hírnevének, még ha igaz lenne a szibériai fogság és második élet, akkor sincs értelme. Mások meg: dehogynem, az igazság a legfőbb kincs, nem veszítünk azzal, ha megtudjuk a valót, Petőfit találták meg Barguzinban, csak a bölcs tudomány hírnevén esik csorba, mert illetett volna erről korábban hallania, hallatnia. Évekig tartott a vita, Amerikába vitték a csontokat, rejtegették, DNS vizsgálatoknak vetették alá, de a legfőbb bizonyíték az lett volna, ha a költő anyja, Hruz Mária csontjából mintát vesznek. Egyik hivatali úr engedélyezte, a másik nem. Magyarok voltak ők is, a hatalmuknál fogva megtehették. A fáradt, megalázott csontokat meg Európa egyik kolostorában rejtették el, mert akadtak volna olyan magyarok, ha megneszelik, hogy hol van, kirabolják és megfőzik csontlevesnek, hogy pénzért kimérjék. A költő meg hallgat. Így nehéz tisztázni a fájdalmas sebet, kihúzni költőnk hátából a kozák pikát, de lehet az is, hogy szembe fordult a vágató halállal, és megadta magát. A bűnös kizárólag ő maga, miért született, miért élt, miért harcolt a szabadságért és a forradalomért, miért nem tudta, hogy mennyi vért, áldozatot követel az ilyesmi? Az oroszokat is ismerhette, nem először tiporták szét a magyarság reményeit, s mindig felpakoltak rabszolgákból, hogy a fagyos szibériai földet megtrágyázzák. Kinek kellene itt a forradalmak, forradalmárok? Ráadásul a szerencsétlen költő nem egy liberális gondolkodó, hogy mindent engedjünk, füvet, melegek házasságát, honvédség felszámolását, s csak butuljon a nép, mert akkor olcsón az

orránál fogva vezethetjük az utolsó Magyar Gulágra. A szellem napvilága meg ragyogjon ott, ahol utat talál, mi bedeszkáztuk az ablakokat, mint ötvenhatban a börtönökben.

És ha Petőfit támasztja fel a világ varázslóinak ura? Csúszópénzen Morvai elintézi? Akkor eltakarodnak a hazug, költő vérén nevelkedett tudósok? Az országárulók? Egy forradalmi költővel mindent megtehetnek. Hamisíthatják verseit, megölhetik szellemét, meghazudtolhatják életét és forradalmát, mert mindig a túlélőknek van igaza, nem a történelem balekjainak, akik elhitték, elhiszik, hogy a vérüket kell áldozniuk a hazáért, eszméért, az igazságért, a szabadságért, szegényekért, a demokráciáért. Nem tudhatják, hogy a szabadság egyenlő az ellenőrizhetetlen hatalommal, a demokrácia egyenlő az elnyomással, mert nem a vadkapitalizmus mindennapjaiban élnek, nem ebben a haszonelvű évszázadban. Egy kiló Petőfi csont péterfillérékért eladó. A hős utódoknak olcsó árucikk, kábító élvezet, egy napi mámor. Kicsoda bűnös itten? Ki az áruló? Minek tetszettek megszületni, szabadságharcokat csinálni, azok nélkül semmi gond, rabszolgák vagyunk, éhezünk, naponta űz a végrehajtó, korbácsol a hatalom, de élünk. Az utókor nem szociális melegedő, hősökkel tele a padlás, milyen dolog az, hogy ránk hagyják a felelősséget, meg az erkölcsi igazságszolgáltatást? Elég teher a sok adósság, a már megszülető kicsi magyar nyakában lóg a tábla:

- Én egymillió-kettőszázezer forinttal tartozok, de Te is! Mire megnövök, meg se számolhatom.

A fülén mobiltelefon csüng, a keze számítógépre tapad, s még ember is lehet belőle. Közben az adósságszolgálat, melyet a világ urainak fizetünk sohasem csökken, csöndben maga alá temeti az országot. Ez a pénz Trianonja. Kik, mikor markolták fel a manit, a kölcsön ezer milliárdokat, bejött egyáltalán a hazába? Nincs nyoma, hogy mire költötték. Jó uraink, hol a lé? Nehogy a nyugdíjasok egyék már meg. Mikor derül ki, hogy ki markolta fel? Nem igaz, hogy a pénznek nincs szaga.

- Dicső vezéreink; tudtak Önök számolni? Fenébe magukkal, úgy ahogy vannak, forradalmakkal, pártokkal és népnyúzással együtt.

A világtalálkozóra kihozták a legfiatalabb Szívemet is, a gyerek feltalálta magát, szaladgált és a végén a Megmaradás Falára ült, Szívem Imre úgy érezte, hogy csupán ezért is érdemes volt végig élnie a történelmi sorsfordító időket, s tudta már, hogy ez élete legboldogabb napja, vele vannak akikre számít, s előkészítette az igazi, utolsó forradalmat. Takács János megyei főépítész szintén eljött, tiszta ember, s hozta vasgyúró unokáját is. Szívem csak a Nyugodt Magyarország nagyasszonyát hiányolta, de tudta, hogy gondolatban velük van. Hóbaglyot is meghívta, aki már régebben járt a szeri pusztán, beszédet mondott, de nem tolongott a nép, ezért rossz szájjal távozott, később pedig lekötötte a fél Balaton-felvidék zsebre tétele. Jánosi Katalin is tudta jól, hogy a Magyarok Megmaradásának Falán nemcsak nagyapja emléktábláját láthatja, hanem ötvenhatos harcostársainak mementóját szintén. Egyetértett Szívem Imre terveivel, küzdelmeivel; legyen ez a megbékélés helye, s mint a Honfoglalás idején, ahol nem köpködés, hazudozás, mocskolódás a divat, a múlt pántlikázása, hanem megfogják egymás kezét, mint nagyapja újrateremtésén történt. Titokban sem merte remélni, hogy talán Nagy Imre lesz a nép igazi erejével, közös kívánságával visszahívott vezér.

Ilyen nagygyűlés még soha sem volt, s nem lesz magyar földön.

A Megmaradás Falán elhelyezett emléktáblák nevei megelevenedtek, testet öltöttek, holtak és élők egyaránt leléptek a gránittáblákról, mert tudták, hogy magyarságukra, tisztességükre szükség lesz. Ők nem váltak Mammon hívökké. A professzorok, akik elsőnek adták nevüket, és a népi írók; Veres Péter, Féja Géza, Németh László, Illyés Gyula, Móricz Zsigmond, Sinka István, Szabó Pál, Kodolányi János, Csoóri Sándor, a szép hangú, és derék magyar Czine

Mihály. És eljöttek a Szeri Expó, a Szeri Szárszó Konferencia résztvevői is, mert valamennyien tudták, hogy ennek a fogzó magyarságnak kell egy mementó, amit nem pártérdekek mozgatnak, hanem az önzetlenség, a tiszta kéz és tiszta szív. Roskadtan, összetörten, kerülve az embereket, ami lehetetlenségnek bizonyult, elhozta két versének kézírását Tamási Lajos is, a szabadság igazi költője és árulója, lecsüngő két kezében tartva a vádiratot, lángoló versét, s azt is, amivel besározta. Magán hordozta az írástudók felelősségét és tragikumát, mert a történelemben minden hamisítható, púderozható, de a művészet soha, előbb-utóbb leveti a mázt magáról. A művészetből nem lehet kilopni az igazságot, bár állandóan próbálkoznak vele a színpadi bohócok, a lator politikusok, a nemzet csótányai, az emberi vérrrel táplálkozó állam is, nem elég a dilettánsok bőségszűke, ennek ellenére egyedül ez marad meg az időkben. Szívem Imre ebből merített erőt a mindenkori hatalommal való küzdelmeiben, mert tudta ugyan, hogy a rossz állam gyorsan vágató, eltévedt mozdonya elé feszülni öngyilkosság, de valakinek meg kell tennie, hogy megálljon, fékezzen a vonat és kihulljon belőle a korrupció, a tisztességtelenség, a politikai keljfeljancsi hivatalnokok, az égiszű bürokrácia. Még akkor is, ha örökös rabszolgaságra kárhoztatott országról van szó. Ám nem hullott ki semmi. Hogyan is hullott volna, amikor a módszerváltásnál demokrácia helyett kabarét kaptak, de a kacagástól görcsbe rándult a szájuk, s már a fejük fáj tőle, s mert nem figyelnek eléggé, lassan hazájuk sem lesz.

- Jó Isten - nyöszörgött Szívem Imre álmában, és mint bolond, beszélni kezdett -, lehet-e ennyi embert, érdeket a nemzet javára összefogni? Ki képes erre? Kinek a forradalma ez? Magán forradalom? A szegények szent nagy forradalma? Értékeiben kiüresedett, ellenálló képességében megroppant fajom mivé lesz? Vagy ez csak a magyar mesebeli Varázshegy? Az ügynökök világtalálkozója? Szembe fordulni a világtörővel? A rabló szolgáltatókkal? A nemzeti burzsoáziával? Szépen mutat ez, de ki akar itt meghalni a forradalomért és Nagy Imréért? Akar itt valaki még forradalmat? A nyavalya. Mikor milyen jó a pártok diktatúrája. Pedig micsoda nép lehetnénk, a világ valamennyi táján ott a magyar, szólni kellene hozzájuk, összefogni őket, vagy csupán megkérdezni: hogy ityeg a fityeg hazámfiak? A zsidók ezt is jobban csinálják. Mikor nyelnek le bennünket? Az én hibám, hogy nem figyeltem azokra, akik még ebben a roncsársadalomban, kasztrendszerben, erkölcsi fertőben is emberek tudtak maradni, tettek valamit a nemzet asztalára, sportban, tudományban magasra emelték a nemzetiszínű zászlót. Mindig is lesznek ilyenek, akik még sírni tudnak a Himnusz hangjaira, a lelküket kiteszik a semmiért. A nem létező hazáért. Ők ne akarnának igazságosabb, boldogabb és könnyebb életű Magyarországot?

Amikor már pattanásig feszült a helyzet, s amikor már mindenki mindenkivel egyetértett, amikor már percek múlott, hogy kitör a forradalom, s a sereghajtó és szemfényvesztő ország egésze megjelent, a Magyarok Világtalálkozóján, a Mester felemelkedett, mindkét kezét az égre tárta, és ezeket mondta:

- A legfelsőbb természeti erők parancsára eljöttem közétek, hogy békességet tegyek, ne folyjon a drága magyar vér, vessetek véget az acsarkodásnak és önpusztításnak! A rám ruházott hatalomnál fogva, a földön én vagyok az egyetlen helytartó, most csodát mutatok Nektek, az utolsó csodát, mert többet nem érdemeltek. Előbb azonban megtisztítalak benneteket a bűnöktől. Aki hisz bennem, az üdvözülni fog, aki nem, az elpusztul.

Kezével keresztet vetett, mélyen meghajolt a felajzott tömeg előtt. Aztán a varázsládákhoz fordult. Jobb kezével hessentett az álla alatt, mintha legyet akarna elkapni, majd görcsbe szorított öklét visszarántotta, akárcsak Gulyás Bőzsi, ha eltépte a cérnaszálat varrás után. Lásd csodát, az egyik varázsláda kinyílt, korhű öltözékben hatvannégy deli magyar legény lépett elő, s mindjárt körtáncot jártak, énekelve:

- Csonka Magyarország nem ország, Nagy-Magyarország mennyország !

Ismét szétszakította a cérnát világ ura Mesterünk, s kinyílt a második láda is. Előlépett hét tudós zsidó, mint az egyik televíziós csatorna adásaiban, s a Tórát cipelték, miközben láb-szaguk érződött a pusztán:

- Eljön a zsidók messiása!

A tömeg pissenés nélkül figyelt. A harmadik ládából meztelen lányok ugráltak elő, erotikus táncot lejtettek, befogadó pózokat vágtak:

- Gyere papi, tedd a dolgod, ha ügyes vagy, lesz utódod.

Az extázis fokozódott. Látványos jelenetek sokasága bővölte a publikumot. A hatvannégy deli magyar legény leteperzte a szüzeket és mindjárt teherbe ejtven, karjukon kisdedekkel tűntek el a dobozok mélyén. Megoldódott a népszaporulat.

Cérnaszál szakító Mesterünk felemelte kövér kezét, és egy hessentéssel bezáródott a három varázsdoboz ajtaja. Távirányító képességével kettőt egymás mellé, egyet pedig a tetejükre helyezett, mert következett a fő attrakció. Már a világ összes élő és holt magyarja erre figyelt. Az összes féreg média sugározta a világnak, hiszen hónapokig ebből élhettek. A varázsdobozokból kinőtt egy fekete világ nagy bitófa. Akasztott ember csüngött rajta, fején fekete csuklya. Mesterünk mélyen meghajtotta magát a titokzatos halott előtt, vetette a keresztet:

- Kelj fel és járj! Ez minden legnagyobb természetfölötti erő parancsa, vezesd a néped az utolsó győzelemre!

És a halott megmozdult. Valóban világszenzáció történt, az akasztott ember feltámadt. Egyes-egyedül ebben a mákonyos hazában történhetett ilyesmi. Lábával a varázsdobozhoz ért és levette fekete csuklyáját, amelyről a föld lepergett, igazgatott a nyakán, még a csigolyák is ropogtak. A tömeg felhőrdült. Nagy Imre állt előttük.

- Éljen a forradalom! Éljen Nagy Imre! Éljen ötvenhat, az igazi forradalom!

Az emberiség történetének legnagyobb varázslója csettintett kezével. S akkor Nagy Imre kicsit tétován, kicsit kábán, cvikkeréért kutakodva, rozsdás hangján megszólalt.

- Érzem a föld szagát -, s tüdőre szívta a jó magyar levegőt. - Van-e még szüret Badacsonyan?

Percről percre élettelibb lett. Holt sápadtsága elmúlt, valaha volt mosolya visszatért, cvikkere megkerült, még botja is, ott állt előttük a szeretett vezér. És akkor jobb kezét a szívére emelte, mint tanulta azt a másvilágon, meghirdette a parancsot:

- Elvtársak!

- Nem vagyunk mi elvtársak. A bűdös bunkó bolsik eltakarodtak már az országból! - zúgta az Istenáldotta jó magyar nép.

- Magyar testvéreim! Honfitársaim! - megköszörmelte berozsdásodott hangját az akasztott miniszterelnök. - Megfőtt az ebéd. Menjetek haza, ma öreg lebbencs a menü -, hangzott a forradalmi szónoklat. Aztán visszabújt az akasztófára.

A tömeg megdermedt, megnémult. Vége volt az utolsó magyar forradalomnak, a szegénység lázadásának. Akkor a világ összes magyarsága énekelni kezdte a Himnusz. Aztán, mint aki jól végezte dolgát, evett-ivott a sörsátrakban, vigadozott kicsikét, üritett, már nem is bánta, hogy a világforradalom megint elmaradt. Hazament megszokott vackára, vagy a másvilágra, élete végéig ehette a zsíros kenyeret és paprikás krumplit, bár a túlvilágon arra sem volt

szükség, és arról ábrándozott, hogy egyszer talán Petőfit kellene feltámasztani, Kossuthot, vagy Dózsa Györgyöt, de Deák Ferencsel is kiegyeznének, csak legyen már valaki, aki élükre áll és egy igazi, boldog haza megteremtéséhez kezdhetnek. A hirtelen gazdagodott vállalkozók, ügynökök, média mogulok pedig arról szótték terveiket, hogyan kebelezzék be a maradék országot, annak kifizetődő üzletágait. Erre álomlátó, álomfejtő hősünk felébredt, és azonnal intézkedett, ezer évre titkosította a látottakat-hallottakat.

Szép korú Szívem nem tudta, hogy mi fonta be az életét; aggodás, korlátozottság, tájékoztatatlanság, reménytelenség, szenilitás, világjelenség, vagy csupán az elmúlási szakasz, de már nem is akarta. Minden ember mégsem gonosztevő, még ha magyar is, és a Parlamentben ücsörög. Jóságra, tisztességre, szeretetre született. Miért gané az országgyűlési képviselő, ha ott melegszik? Így jó neki, számolhatatlan fizetés, felelősségre semmiért sem vonható, szórakozásból meg pályázatokot nyúl le, cégét nyomja előre, drága kis alapítványát, amelytől szolgálati gépkocsit kap, se az ajtaja, se a füle nem nyílik igazi panaszttevőre, ha meg tetten érik; mi van? Ilyen a világ, a másik szintén így cselekszik. A mentelmi jog megvédi, meg elvtelen harcostársai. A messianisztikus megváltók meg szemétdombon, vagy börtönben, bitón végzik. Szívem Imre ezért kardot kire ránthat? És éppen ő? Aki nem bánta meg a bűneit, ugyan miért is kellene megbánnia? Arra a kis időre, ami hátra van? És azok, akik végigverték, végigűzték a magyar ugaron, megbánták a vétkeiket? A mindig moslékkeverő funkcionáriusok, hivatalnokok? Különben sem letűnt életek dárídója az ország. Nem mindenki gazember, mert politikus, polgármester, képviselő, ügyvivő, vezérigazgató, vállalkozó, ügyvéd, hivatalnok, ember is lehet, amíg ki nem tömik arannyal, és meg nem szereti a pénz szagát. Ez egy haszonelvű társadalom, amelyből épp az ember hiányzik. Jó erkölcs, illem és etika ismeretlen, a személyi kultusz nem a Kádár kormányban, hanem a roncs társadalomban virágzott. Miféle faj, amelyik a saját temetőjét eladja, hogy üzletek, kocsmák, örömtanyák épüljenek helyette, mert az idegenforgalom, a vendéglátás jól fizet. Az se baj, ha egy honatjának annyi a havi keresete, mint a hős ötvenhatosok évi nyugdíja. A nagy népfelség akarta így, hogy legalább minden délután hülyére ihassa magát a sarki kocsmában.

„Sokat eszem, sokat iszom, én boldog képviselő vagyok”- danássza és hazatántorog a szintén boldog családjához, kinek minden tagját zsíros munkahelyhez segítette. Helyes döntésével így szolgálja a választók bizalmát.

Szívem úgy érezte, hogy olyan feszültség termelődik az országban, amelyik jó lett volna ötvenhatban, mert akkor még mindig lövöldöznének az oroszokra. Viszont ha tévedett, ilyen gyanúsítással, mocskolódással és rágalmazással nem érdemli életét. Mulya, alamuszi volt világeletében, mindenkinek mindent elhitt, illúziókat táplált, most is vak a realitásra, a fejlődésre, rossz helyen áll. Változtasson! Vegye észre, hogy mennyi csillogó-villogó autó szaladgál, szép házak épülnek, boldogulnak azok a cégek, amelyek közel állnak a tűzhöz, és állandóan kasszíroznak. És tapsolóból is Tiszát rekeszthetni. A forradalom már Nagy Imrének sem kellett többé, eltemette a legújabb kori történelem, milliomosokért vért ontani, s hogy újra a szegénység országa legyen a magyar hon, az szellentést sem érdemel. A hős ötvenhatosok sírba dőltek, az élők meg önméztetésbe, örök hallgatásba burkolódtak. Féltették a nyugdíjukat. A néptribunok pedig harsogták, hogy micsoda bűbájos hazában élnek, minden jó, minden szép, mindennel meg vannak elégedve. Ők maguk, és vazallusaik.

Szívem Imre bátran elkiáltotta tehát, közhirre tette:

- Mától gonosztevő leszek! Becsületesemet egy lóért! Sikkasztó, csaló, rablógyilkos vagyok, hozott anyagból féláron dolgozom.

Nem jött megrendelő. Már gyilkosnak sem kellett, a maffiák uralták a terepet. Jóval később egy titokzatos, dúsgazdag vállalkozó kereste meg.

- Tedd el az útból a karikalábút! - mondta.

- Rendben.

- Mennyi?

- Ennyi.

- Az sok.

- A fele?

- Az is sok, megcsinálom magam - szólt a póru jár vállalkozó és elment. Kis időre újra kereste.

- Tedd el az útból a struccfejűt! - mondta.

- Rendben.

- Mennyi?

- Ennyi.

- Az sok.

- A fele?

- Az is sok, megcsinálom magam.

Aztán már többé soha senki sem kereste. Csak a szolgáltatók, behajtók, végrehajtók, az elnyomó államgépezet aljas kiszolgáló figurái. Gyakran érezte úgy, hogy már csak azért is érdemes meghalni, mert a másvilágon biztosan nem gyilkolják naponta a rabló szolgáltatók, nincsenek végrehajtók, s égis erő bürokrácia. Szenvedő országnak diktátorai vannak, nem pedig megváltói, egy párt helyett sok párt ült a nyakukra, és töméntelen lócafingót kell eltartaniuk. Nem hihető, hogy egyedül látja így, ám ha igaza van, akkor minek tűrje tovább az égis erő ganét, a szabadság meggyalázását és kiárúsítását, a gyarmattartó rabigát, a nemzeti hülyítést? Ki tehet itt igazságot? A korrupt pártok? A piranha pártkatonák? Imre bácsi is azt gondolta; ebből elég, amit főztetek, azt egyétek! Az elfáradt katona béna a rázúdult világgal szemben. Bűne, butasága és árulása ez is? Az ő bűne nem lehet a fiai jövője. Elég. Elszámolt a lelkiismeretével, a kicsi kunsági Júdás kezét emelhet önmagára. Megérte? Ötvenhatban hány bitófa várta, de hőiesen kibújt alóluk. Félt és végtelenül gyáva volt. Jól döntött? Vagy csak elodázta a számadást? Itt az önpusztítók között mire várjon? Vagy elhülyült már teljesen, csupán ő látja így, miközben meg robog az ország szekere. A szakadékba. Mégis csak az Isten figyelmeztető keze volt az a letapostatott parcellában, de senki sem vette észre, és senki sem hallotta meg, vagy befogta a fülét az intésre:

- Júdás népnek nincs jövője!

Magyar a magyart, testvér a testvért, szomszéd a szomszédot, ahányszor alkalom kínálkozik. És akkor már semminek sincs vége, mert semmi sincs. A Júdások országába sohasem jönnek el a megváltók, nem szülehetnek Nagy Imrék, igaz vezérek, mert olyan sok a Heródes, hogy nem jut jó levegő, és a pólyásokat is leöldösik. Öreg Szívemet meg várja már a Mindenki keresztje a Minden Magyarok Megmaradásának földjén, ahol az álmok is elmaradnak, és meghalnak a magyarok. Egy korszakot temet el magával, és az új, amely majd egyszer eljő, bármilyen köntösben, álarcban, arccal, vagy anélkül, már nem érintette meg. Az eljövendő

népvándorlások, a világot átszabó klímaváltozások messzire tűntek, neki csak egy karéj kenyér, kis tejecske kötötte le megcsúfolt életét.

- Miket motyogsz Te itten? - kérdezte utoljára önmagát. - Mit vádaskodol? Egy elsüllyedt idő letűnt hősei és árulói már senkit sem érdekelnek igazán. Ez egy napi emlékezés, egy napi koszorúzás kora, a magyar történelemben nincs több hely. Betelt és foglalt minden zuga, azon is átgázol a szélvész idő. Minek terheled még ezzel is? Mindenki hős és mindenki áruló, egyszerre, egy személyben, és egy helyen, mikor, hogyan mutatja. Életművész. Ennyi az élete, és jól van így. A magyar nép olyan fájdalmasan kicsi parány, hogy nem tud összefogni, tűri a hullarabló és halottgyalázó urait, akik így, vagy úgy, de mindig vesztét okozták. Lépj le a színről vénember, vagy némulj el örökre! A szegénység forradalma már nem érkezik el soha többé, az a boldog falu sem, amelyet szeretnél, mert nem születtek Nagy Imrék. Majd jönnek a gazdagok génmanipulációval örök életre módosított gyerekei, meg a pórnép génhibás utódai a rabszolga-roncsársadalomban, s az is élet lesz. S akkor már mindegy, hogy milyen színű bőre lesz az uralkodó elitnek: sárga, fekete, fehér.

S akkor hirtelen megint megölték. Szeged Város jegyzője elrendelte, hogy Ópusztaszeren bontsanak le a Megmaradás falai közül négyet. Ezt kéri tőlük a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, mivel azokra sem építési, sem pedig fennmaradási engedélyt nem adtak. Miért nem adtak? Ellenérdekeltségből. Tíz éve tart a harc, a természetvédelmi maffia a pusztaszeri tájvédelmi körzetet visszalökte a feudalizmusba, ott még a kis, vagy nagy dolgára is csak az ő engedélyükkel mehet a boldogtalan tulajdonos, hiába a magántulajdon, meg mindenféle malasztos törvény, a hatalom dönt és nincs kegyelem. A hatalom a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, a többi pitypalatty. Szívem ez ellen harcolt, írta a cikkeket, s követelte a törvényesség megtartását, hiszen a települések szép csendben és lassan elsorvadtak, s a nem létező természetvédelmi kincsek és nem létező értékek nem tették elégedetté őket. Emberi méltóságuk és értékük leértékelődött, földjeik, házaik, ingóságaik fabatkát sem értek, a hanyatlás és kilátástalanság fonta hálóját a vidékre. Holott a magyar hazateremtés földje volt ez, a hét vezér földje, üdülő paradicsomot építhettek volna. Eleinte ugyan adott engedélyt a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága beruházásokra, így a Magyarok Megmaradásának Falára is, ám amikor látta, hogy Szívem kezdi megvalósítani terveit: trafóállomást épített, vízvezeték, szennyvízelvezető csatornát, parkoló építésébe fogott, csodálatos terveket készíttetett egy faluról, az utolsó magyar faluról, akkor összevonta szemöldökét és utána már egyetlen emlékfalra, kopjafára, fakeresztre, facsemete elültetésére sem adott engedélyt. Megkívánta Szívem gazdasági társaságának a földjét, kisajátítani nem tudta, megvenni nem akarta, maradt a kommunista módszer; eredj arrébb paraszt, különben megdöglessz! Pereskedtek a megélhetési bíróságokon, csak hogy magánszemélynek, magán társaságnak az állami hivatalokkal szemben ebben az országban nem lehet igaza. Működtek még a K-telefonok is.

Kezdődött a hadd el had, a Szívem Imre területén működő kereskedőházakat felgyújtották, a területet ledózerolták, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, mint Isten ostora, külön tervet készíttetett a maga és hűbéresei számára, és demokrácia ide-oda, még a gyülekezési és szólás szabadságot is semmibe véve, nem adott engedélyt arra sem, hogy Szent István napján csendes emlékezést tartsanak, minden kirekesztés nélkül emlékezzenek a magyar hősökre, az aradi vértanúkra, az 56-os szabadságharcosokra. Olyankor a Megbékélés napját tartották, ahol a püspök imádkozott, a színésznő szavalt, rövid emlékező beszédek hangzottak el, és megfogták egymás kezét, mint Nagy Imre újratemetésén. Itt nem volt köpködés, hogy te bunkó bolsi vagy, Te meg inga-binga narancsevő, szólt a tárogató, és egy különleges kegyhely formálódott. Jó volt ott lenni, imádkozni ezért a méltatlanul sokat szenvedett és mindig becsapott népert, embernek hihette magát a magyar, ha csak rövid időre is. Itt nem ismerték a cionizmust, amíg Szeged jegyzője meg nem piszkálta azt. Éppen akkor rongálták meg a

budapesti zsidó temetőt, kapott az alkalmon, akkor pusztuljon a magyarság kicsi mementója is. A törvény törvény, ő mossa piszkos kacsóját, szemétdombra a nemzeti hősökkel, az aradi tizenhármakkal, Nagy Imre és mártírtársaival, a magyar irodalom színe-javával, még a zsidó 56-os hittestvéreivel is. És akadt olyan szemét vállalkozó, aki jó pénzért lerombolta, meggyalázta a falakat, ellopta az építőanyagot is, nehogy az magamagától életre keljen. Nem érdekelte, hogy a hazájára emelt kezet. Szegény Nagy Imre foroghat a sírjában, amiért ilyen korcs utódokat nevelt a magyar föld. Nem is cél nélkül tette a piszkos kezű jegyző, kell ez a föld a saját fajtájának. Nagy Imrék, aradi tizenhármak, népi írók meg nem férnek a liberalizmusba.

Szívem többet szenvedett, mint Krisztus a keresztfán. Mint szülő, ha gyerekeit öldöksik. Nemcsak az igazságtalanság bántotta, hiszen megtanulta már, a hatalommal szemben nincs győzelem, csak kivételes, mámoros forradalmi percek, ez a jobbagy nép meg azzal törődik, amit megehet és kiüríthet. Szórakozásnak meg bámulhatja a fél nomád, kövér cigány mindennapi kalandjait a bűvös dobozban. Ez a magyar műveltség, más már ártalmas lehet a liberalizmusra. Szerencséjére éppen mély vénás trombózissal feküdt a klinikán, sem a tüntetésen, sem a falak pusztításánál nem lehetett jelen. Csúnya idő járt azon a napon, zuhogott az eső, tönkreverte a tájat, a hideg megbénította a tüntetőket, kevesen mentek ki a szeri pusztára. Akiket szeretett, attól féltek, ha kiviszik a tüntetésre és a falak rombolásához, ott hal meg a megalázástól és a fájdalomtól. A zord idő is gyászolta a Magyarok Megmaradás Falát, ahol soha, egyetlen egy ünnep alkalmából sem esett az eső, az Isten különös gondot viselt a törékeny kegyhelyre, de a rombolás, a pusztítás napján sűrűn esett, fújt a pusztai szél. Gyászszalagot kötöztek a bátor tüntetők a kopjafákra, megmaradt falakra, a Minden Magyarok Keresztjére, és tiltakoztak, de nem mentek a kirendelt bontóknak, benzines palackot sem vágtak hozzájuk, bár volt, aki vitt egyet, de időben lefogták a kezét. Minden tiltakozóra, aki a természetvédelmi maffia, lakás maffia és közigazgatási maffia ellen emelte fel a szavát, másfél rendőr jutott. A hatalom megmutatta zsvány arcát, mit tudták azok a rendőrök, hogy eleve rossz szándék vezényelte őket magyar testvéreik ellen, hogy pojácák csak Isten színe előtt, s a zsidók messiását szolgálják.

Szívem aránylag nyugodtam feküdt, bámulta az ablakot, azon látta a pusztai történeteket, s arra gondolt, hogy sokáig, talán soha többé nem megy el a Megmaradás Falaihoz, a szép fehér kereszthez, szeretett kopjafáihoz, ezek után már úgysem ugyanazok, akik eddig voltak. Terveket sem szőtt, hogyan bosszulja meg az égig érő bürokrácia túlkapásait, hiába gondolt a palesztin módszerre, tudta, hogy sohasem tudná megtenni, mert önmagát jobban sajnálná, mint a korcs irodistaféléket. A négyágyas, lepusztult szobában kevés szó hangzott el erről, egy fiatalembert este hoztak fel a harmadik emeletre, magához sem tért, már kilehelte lelkét. Ennek ellenére Szívem képzeletben mindent látott, hogy mi történik a szeri pusztán, hogyan rajzanak a rendőrök, s hogyan vésik ki a falból az első gránit-táblát, de neki nem szakad meg a szíve, még csak nem is átkozódik.

„MIÉRT? Miért ilyen gané ez a nép? - tűnődött betegágyán. - Vagy ennyire buta, hogy fát vághatnak a hátán, és mindig a gané vezetők ülepét szagolja? Félő nép? Féreg nép? Irigy nép? Azt is eltűri, ha a magyar honfoglalás földjén majd zsidók emelnek emlékművet? A kínaiak? Vagy lakóparknak felszeletelik a szent földet? Termálfürdőnek? És akkor már történelme sem lesz a magyarnak, mert még abból is kiforgatják. Így lopják el a múltját, hagyományait és emlékeit, hogy jelene és jövője se legyen. Vagy annyira buta, hogy az orráig sem lát? Vagy már semmivel sem törődik? Vagy csupán én vagyok ludas ebben, nem mértem fel eléggé, hogy szél ellen, pártpécset nélkül, itt semmit sem lehet csinálni. Nem építkező nép ez, hanem romboló, amiye van, azt is szétlophatja? Vagy ez is Isten büntetése rajtam? Minek ugrabugrálok, mikor ezek a tönkretett falvak is hallgatnak, túriks a természetvédelmi maffia zsvány-

kodásait? Már csak az első éjszaka jogát nem követelik tőlük a hatalmasságok! Egyenlőre. A pórnép meg úgy gondolja, hogy betojt gatyában is jobb élni, mint a büntetéseket elviselni? Lázadozni bárkiért és bármiért? Igazságért? Az meg micsoda? Már régen elfejtette. Demokráciáért, szabadságért? Az itt már nem divatcikk. Inkább a cigány fiú bűdös fenekét bámulja a tévében.

Beteg poétánk túlélte a személye elleni támadásokat, s még a sír előtt is harcol igazáért, csak azért akar élni, hogy a gazembereknek visszavágjon. Világ hibbantja magyar, élj inkább úgy, mint a többi, a rabszolga nép. Ne legyél Te győztes, ne legyél Te tanúságtevő, ne legyél Te építkező, már semmi se legyél. Mindettől elkéstél, elaludtad az életedet. Hányszor tanulod a leckét? Amit szabad Jupiternek, nem szabad a kisökörnek! Minek keresed azt, ami nincsen, itt sohasem volt igazság, csak Imre bácsi próbálkozott vele. Szívem szeretett volna hirtelen minden érzést kiölni magából, hogy könnyebben viselje el a rá zúduló időt, az utolsó nagy vereségét, de éppen ellenkezőleg sikerült, sohasem szerettem annyira családját, minden pillanatban velük volt, egyetlen perce nem volt az életnek, hogy ne rájuk gondolt volna, elhessen-tette magától a gondolatokat, amelyek fő művét, a Magyarok Megmaradásának mementóját hozták elé, bár jól tudta, hogy nem hullanak ki az agyából sohasem, visszatérnek, mint darazsak a mézre, mert számot kell vetnie; miért is most, miért így, ki, hol hibázott rajta kívül? Tudta, hogy kegyelemre, jóindulatra nem számíthat, és senki sincs, aki ilyenkor tűzbe nyúlna, a nagyon nagy fejesek, akik minden szépet és jót ígértek megválasztásuk előtt, nyitott ajtót, meg jólétet és igazságot, meg hasonló hülyeségeket, mindig kivetik nyakukból az intézkedést, ha véletlenül a védő őrizeten túl jut a kérvény, beadvány, a szokvány válaszban közlik, hogy nincs hatáskörük erre-arra, sajnálják, de majd megoldódik valahogyan. Mint az ország sorsa, mint az égig érő szegénység, és a mindent elpusztító bürokrácia. Szívem sejtette, hogy e vandalizmus mögött is pénz van, hiszen a határozatot hozó Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságát az a kisebbség mozgatja, amelynek képviselője, a görbeorrú kultúrfi kigúnyolta a Himnuszt, megalázta a magyarok imáját, ebben a zsidó szagú városban. S ez a kultúr város rombolta le Bálint Sándor szülő(lakó)házát, mert ő sem tartozott a kisebbség közé. Akkor aranyban fürdetnék még az emlékét is. Így meg előbb-utóbb elfelejtik, mint egész életét, és munkásságát. Nem erről szól már a nóta.

Kapóra jött az alkalom, Pesten megrongálták a zsidó temetőt, ugyan kicsodák, világra szóló botrányt csaptak körülötte, itt gyűlölik a zsidókat, még a gyászukra sincsenek tapintattal, adakoztatok a magyarok adóforintjaiból bőven, a csúfságot úgysem tehetitek jóvá. Elkövetők meg nincsenek. Csak nem saját maguk rongálták meg temetőjüket, hogy antiszemitizmust kiabáljanak? Miért? Palesztinából szaladt ide valaki? Akkor már Ópusztaszeren se legyen semmi, leromboljuk, sóval hintjük be a helyét, mint a pun háborúk idején gyakorolták. Te, Jóisten, nem szabad ezt végig gondolnom sem, megint rossz útra tévedek egyetlen hazafiként, akinek igazán fáj a falak lerombolása - morfondírozott betegágyán nemzeti hősnk. - Szerencsére Paci kint tüntet a barátaimmal és helyt áll értem, meg a családom, s nem engedik a Molotov-koktél a rendőrök közé vágni. Azokból bőven rendeltek ki, minden tüntetőre, tiltakozóra másfél szál egyenruhás jutott, védték a hazaáruló rombolókat az ártatlan asszonyok ellen. És amikor hazaindultak, rendőr kocsí elöl, hátul, nehogy másfelé menjenek hangoskodni. Nem olyan a világ. Parancsszóra még lövetünk is saját fajtánk ellen. - Micsoda Isteni gondviselés, hogy akkor kaptam a mély vénás trombóvizt, és mozdulatlanul feküdtem a klinikán - gondolta megint Szívem poéta -, különben ott pusztulok a falaimmal együtt. És engedem a benzines palackot elrepíteni? Az kinek használ? Megoldódott volna az igazságtalanság? Az erőszervezetek ellen nincs apelláta, és nincs törvényhozás. A civilizációval együtt a diktatúrák is körmönfontabbak. Olyanok, mint a dicsekvő hóhérok, akik azzal csábítgatják ügyfeleiket, hogy ők milyen jók, és hasznosak, mert aranyzsinórral akasztanak.

Szívem szívemet a családjá jobban szerette, mint ahogyan ő azt megérdemelte. Ám a Megmaradás Falait nem kedvelték, enyhén szólva. Hányszor szemére vetették:

- A haza ott van, ahol a pénz. Akinek nincs pénze, annak hazája sincs. Ne hősködj, ha nincs hasznod belőle! Az emberek elveszik a másikatól, ami csak mozdítható, a filléreket is, még ölnek is érte. Te meg hülye Nagy Imre katonája maradtál.

Ők nem hazafiak, nem forradalmárok, nem szabadságharcosok, egyedül harcoljak, csak a családomat ne keverjem bele. Eddig szomorúságot, idegességet, anyagi csődöt hozott ránk a magyarok szent földje, mert nincs igazi pártfogónk, akinek pénze, vagy hatalma lenne. Meztlábás testvéreinknek meg a mindennapira sem telik. Pártfogás nélkül itt semmi sem megy. Akik eddig szónokolni jártak, most elhúzzák a csíkot, mert nem segíthetnek, nincs hozzá jogkörük, bölcs pártjuk, kormányuk sem utasította erre őket.

„Azért is megmaradok, és építem tovább a történeti kertet, amely ezek után méltán Magyar Golgota lesz, ha csak egyetlen kopjafát, facsemetét telepíthetek, akkor is - gondolta a beteg Szívem. - Amíg van ország, remény is van, hogy folytatja majd valaki ezt a munkát. Emberek is élnek közöttünk, nemcsak megélhetési férgek.”

Elválík, hogy ki az igaz barát, ki meri vállalni a falakat. Tüntetni kevesen mennek, ilyen időben kész tüdőbaj, különben sem az a faj, amelyik pártcsengő nélkül mozdul. A kárvallottak népes serege is hallgat, vagy nem tudja, hogy a kárvallottak közé keveredett, vagy szégyelli, hiszen úgy hallik a féreg médiából, hogy engedély nélkül épültek ezek a falak. És az országban hány ezer épül így? Ki tudja, hogy mennyit és mit harcoltam értük, hány megélhetési bíróságon húzták fejemre a vizes lepedőt, végig sem hallgattak a pojácának öltözött, álmos ítélethozók, talán még azt sem tudták, merre található a hét vezér földje, hogy ezeken a falakon a magyar élet, a magyar múlt jelen van, kezdve az aradi vértanúktól, az 56-os forradalom és szabadságharc mártírjainak nevéig, a magyar irodalom nagyjainak emlékéig, s még zsidó emberek is találhatóak közöttük. Mi csak az embert néztük. Lehetséges, hogy a másik Magyarország támadása ez? Szeged város jegyzője csupán balek? Vagy cionista? A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság tervében 32 millió forintot szerepeltet a Megmaradás falának áttelepítésére egy másik helyre, de erről minket nem értesítettek, mi nem is létezőnk, a modern kor inkvizítoraiként majd vállukra kapják és elszaladnak vele, pénz meg a zsebben marad. Vagy választási pártkasszába gurul? Láttunk már ilyet. Nem nehéz kikövetkeztetni.

Hagyd abba Szívem Imrus, lassan végleg magadra maradsz, mindenkit magadra haragítasz, és elpusztulsz, mint a magyarság, mint a falaid. Ne hidd, hogy észreveszik, hogy hiányozni fogsz. Mindenki vel szemben, mint Nagy Imre? Mit ér itt már az ő neve?

- Hát az ki volt? - néznek rád csodálkozva a fiatalok - kommunista? Mit fizetett Neked, hogy pártolod?

Ebből elég. Pattanj fel beteg ágyadból kis vitéz, elő a szablyádat, mert még nem honosodtak meg a palesztin módszerek, szaladj szembe a világgal, majd csak eltaposnak. Sárból lettél, az is maradtál „.

Hirtelen éles kép hasított Szívem Imre emlékezetébe. A Porcsíny utca éhenkórász mákvirágai a keskeny betoncsíkon ültek és pampuskáztak. A fekete, kocsivágta útról összegyűjtötték a sarat, gyúrták, simogatták, vizet is locsoltak rá, úgy fénylett a négyszögletes alkotás, mint a bokszt. Meztelen sarkukkal jókora lukat fűrtak a közepébe, minél nagyobb és tágabb lett, annál nagyobbab szólhatott, és akinek a legnagyobbab durrant, az győzött. Ám ahhoz mesterien elkészített anyag kellett, egyenletesen lecsapni a betonra, különben félresikerült az egész, nem durrant, hanem megnyomorodott, eldeformálódott.

Amikor boldog mosollyal felemelték alkotásukat, egészen az arcukig, elkiáltották magukat, hogy milyet is szóljon. Kis Szívem nagyon áhítózott a győzelemre, megmutatni azt, hogy ő már nagyfiú.

- Olyat szóljon, mint a Ducóné picsája -, kiáltotta felhevülten és lecsapta művészi munkáját. Akkorát durrant, mint az ágyúlövés, még a Hájem sarki szatócsboltjában is meghallották.

- Én győztem, én győztem - ugrált örömeiben, s kezdte arcáról lesimítani a sárpettyeket. Még maszatosabb lett.

- Tíged ezért eltárgálnak -, mondta Stuka és távolabb húzódott a győztestől.

Kis Szívem felkapott egy tégladarabot, fenyegetően magasba emelte és azt kiáltotta:

- Megváglok, hogy arról kántálsz, amir elárultál!

- Nem árultalak el, az igazat mondom.

- Az igazsággal árultál el.

Közben kis Boniék elhúzták a csíkot, mert a betonjárdán sötétlettek a kimúlt sárcafatok, és a fehér falu házacsát bepettyezték a sárlövedékek. Kis Szívem derűs arcáról lassan tűnt el a győztes derű, bár tudta jól, hogy a dohányszagú Papó, és napról napra fonnyadó mamája, egy újjal sem nyúlna hozzá. Csak győzni akart, dehogy szomorúságot okozni, és rossz fát tenni a tűzre. Hirtelen nem tudta, hogy hová fusson, haza a Zádor utcába, vagy Gulyás nagyanyó házába, pedig bármelyik percben kihajolnak a kerítés tetején és kiabálni kezdik állandó szövegüket:

- Ne félj, Te átokfajzat, Te kutya kölyök, megmondalak nagyanyádnak!

Ebben a kimerevedett időképben akart maradni sokáig, a megzavart boldogságban, a győztes szomorúságában, pedig még nem tudta, talán már sejtette, hogy az élet legvégén mindenki odarepül, ahol a legboldogabb volt.

Öreg Szívem már tudta azt is, Imre bácsi szobrával megbeszélték, hogy soha semminek sincs vége, a vég valaminek a kezdete, csak ők kimaradnak belőle. Még ebben az egy napi társadalomban is. Szomorúan vette tudomásul, hogy a világhódító népet törpévé fabrikálta önkeze, és nincs igazi vezére, aki igaz útra vezetné. Talán a karikalábú, vagy a struccfejű építené fel az igazi, boldogabb társadalmat? Talán. Ő már ezt nem várja meg, belátja, hogy történelmi tévedés, rózsaszínű álmok áldozata lett, aki hitte, remélte, életét adta volna azért a társadalomért, amely soha nem jön el, amely soha nem is volt, és nem lesz, szemellenzős filozófusok és társadalmi idomárok, politikai ficsúrok terepasztala csupán. Minden ember önálló társadalom, amelyet nem teljesíthet ki, mert a civilizáció legyilkolja, keveseknek sikerül csúcsra jutniuk, pártjuk, titkos szolgálatok, és más segítő eszközök, tarisznyák, illatos bugyogók bevetésével, és az értelmesebbje ebbe előbb-utóbb belehalhat. Vagy főreg ország árulójává válik.

Szívem obsitos úgy érezte, hogy meghalt az ország. Mintha az elbutított nép utolsó sikolyát küldte volna a gödör aljáról:

- Csak még egyszer, ismét jöjjön egy igazi vezér, egy új Isten, aki megválthat bennünket.

Akkor végső elhatározásában elfújta a mécsest.

Minden a végére ért, az örök csendhez. A Csillagösvényen kereshette eltévelyedett, szeretett hun hőseit, kun vitézeit, hogy egyszer táltos paripákon, a végső megtisztulásra, a végső forradalomra, a véráztatta földre, az igazi utolsó honfoglalásra hazavezesse őket. A boldog, igaz hazába. Csak csillagok ragyogjanak, a Göncöl szekér világítson, s a Kárpát medencébe

találjanak, ne kövessék el azt a csúfságot, hogy eltévesztik a határokat, fordítva kapnak nyeregbe szellemkatonái, kun köpenyeikben kapaszkodva. És úgy ne járjon velük, mint az egyszeri csodával, az egyszer se volt szeri forradalommal.

Már nyugodtan, ráérősen olvashatta a Testamentum utolsó sorait is:

„Elnök Úr, Nagy Imre! Ez volt Magyarország. Volt, volt, volt. És ez maradt. Bennem nincsen már Gonosz, megtisztultam, ami rosszat hordoztam, kiűzte a testamentum. És bár szégyellhetem, mert annak ellenére, hogy itt csak szélhámoskodni, sikkasztani, rabolni, ölni érdemes, dolgozni annak sem kifizetődő, akinek munkája van, ha nem a tőkések, s a nemzeti burzsoázia tagjai közé tartozik, én még mindig szeretem ezt a mostoha, lóvá tett országot, áruló, áldott népét, hiszen nincs másik, és ez az enyém. Talán egyszer lesz még erő, talán egyszer, talán, talán?...”

Ám Imre bácsi már soha többé nem szólalt meg.

A magyarok lelkiismerete, a fehér kereszt, a Minden Magyarok Keresztje sem beszélt. Vagy nem hallották, mert elnyomta az útszéli haszonelvű ricsaj?

S akkor Szívem Imre képzeletben elrepülhetett szeretett szülőfalujába. Verőfényben úszott minden, a kemény kunsági nap ezer ágra sütött, fényétől megtöppedtek a fehér falú hajlékok, a gyalogutak fehéren futottak előtte, és megrepedeztek, mint a kidolgozott tenyér. Az utcai árkokat erősen felverte a fű, a laboda nagy hasat eresztett, apró bogarak céltalanul futkostak alatta.

Szívem megállt a Purgány utcai sarki, Horovitz szatócs bolt előtt. A gangos ház hallgatott. A perzselő hőség néptelenné tette az utcákat, a Népkör testes épületéből nem hallatszott semmi mozgás. A Porcsíny utcából sem csapott ki a gyermek zivaj. Élettelen volt a falu. Szívem mégis úgy érezte, hogy áldott nap ez, emlékei előjönnek a régen bezárt üzlet előtt.

- Hé! Hájem! Hallasz-é?

- Hallak, Szívem Imrus.

- Miért csaptál be? Nem vagy igaz kereskedő, becsaptál.

- Én nem csaptalak be sohasem.

- Vállamra lökted az Igazak Tarisznyáját. Minek cipeltem, ha nem lehettem Igazmondó? És nem lehettem maradéktalanul boldog?

- Te boldog is voltál. Ember próbáltál maradni.

- És ez a vége? Ez a nagy semmi számadás?

- Mi is emberek voltunk, Szívem Imi. Mi is hittünk valamiben, és így, vagy úgy, de szolgáltuk az életünket, és a hitünket. És nekünk se sikeredett.

- MIÉRT? Miért Hájem?

- Amiért Neked sem.

- Én mindig ember szerettem volna lenni. Lehetett? A butaság mindig legyőzött.

- Minket is. Ez győzi le a népeket, a fajokat, nincs menekvés előre.

- Hiába okosodik az ember?

- Hiába.

- Akkor ez nem is az ő hibája!

- Nem.

- Kié Hájem? Megmondanád? Vajon kié?
 - A teremtésé, fiam.
 - Te akkor ott fent mit csinálsz, Hájem?
 - Figyelem és összerakosgatom a dolgaidat.
 - Ezzel mi lesz? - emelte meg Öreg Szívem a molyrágta Igazak Tarisznyáját. - Tovább viszi valaki?
 - Sok mindent látok, sok embert megmérek, de azt nem látom, akinek a vállára rakhatnám.
 - Ne mondd ezt, Hájem!
 - Így igaz.
 - Utánam is következnek, nézd a tülekedők sokaságát.
 - Nincs több a gojok közül, közülünk sem, akire igaz szívvel rábízhatnám.
 - Ne mondd ezt, Hájem, csak elkeserítel vele.
 - A szín tiszta igazat mondom, én már régen megtehetem.
 - Igazat?
 - Bizony, fiam. Te voltál az utolsó, akit kiválasztottam. Lejárt az IDŐNK.
 - Mi lesz velünk?
 - Mi volt velünk? Így akartad mondani.
 - Igazad van. Miközben a világ meg megy tovább.
 - Megy-é? Nem úgy találom. A világ vesztébe rohan, és már nincs megállás.
 - Egyáltalán?
 - Még Isten választott népének sem.
 - A végítéletről szólsz?
 - Csak pusztulást látok, ahol nem lesz megkülönböztetés fajra, vallásra, korra, bőr színére, szegényre és gazdagra sem, csecsemőre, aggastyánra, s amit emberi kéz emelt, az végül porba hull, minden élet elmúlik.
 - Akkor mi MIÉRT élünk, Hájem?
 - Hogy használhassunk, és talán összeborulhassanak a fűszálak.
 - Vesztesen?
 - Az ember mindig vesztes marad a végén, mondtam már, hogy ez a végzete.
 - Nincs kikötő? Nincs remény?
 - Nem látom, nem látom, már semmit se látok...
- És Szívem Imre úgy halt meg, hogy nem tudhatta; megáldja-e még egyszer, utoljára az Isten szerencsétlen, bűnös Magyarországot?
- Megáldja? Bünteti?

(...)

A szerző kedvenc olvasmányai:

Eörsi László: Corvinisták 1956.

Bálint László: 1956, a forradalom Szegeden.

Dr. Vincze János: Igazságot az 1956-os Corvin köznek!

Stefka István: 1956 arcai, Magyar Nemzet Online.

Lévai István: Széna tériek.

Dr. Nagy István: Nagy Imre és kora.

A forradalom hangja. Századvég füzetek.

Kubinyi Ferenc: Fekete lexikon.

Hernádi Tibor: 1956 igaz története.

Kunhegyesi Nagykun Kalendárium, 2003-2004.

Megforgatott világmegváltók.

1956. A forradalom igaz története.

Szatmári Jenő István: 1956: lehet, hogy másképpen volt?

Pozsgai Gézáné - Vig Márta: Emberek az embertelenségben.

Kahler Frigyes: A Brusznai-per.

K. Kiss Jenő: 1956 - Zamárdiak a tisztító viharban. Magyar Világ, 2005. okt. 6.

Gajassy G. István: 1956-elárult szabadságharc.